תלמוד בבלי · אחרונים

מראה יחזקאל (חולין)

רבי יחזקאל שלזינגר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מראה יחזקאל (חולין)

רבי יחזקאל שלזינגר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מראה-יחזקאל-חולין/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמת המחבר 7
עוד גרגיר אחד 13
פתיחה בדברי אגדה 14
דף ב. 20
דף ב: 33
דף ג. 36
דף ג: 38
דף ד. 39
דף ד: 42
דף ה. 44
חילוקא דרבנן שאמרתי בסוגי' דמכם ולא כלכם להוציא את המומר: 44
דף ה: 54
דף ו. 56
דף ו: 57
דף ז. 58
דף ז: 58
דף ח. 59
דף ח: 62
דף ט: 63
דף ו. 63
דף ו: 65
דף יא. 67
דף יא: 69
דף יב. 75
דף יב: 77
דף יג. 78
דף יג: 79
דף יד. 79
דף טו. 80
דף טו: 81
הנה יש לי לחקור חקירה אחת לדינא ... 82
דף טז: 96
מה שחדשתי בע"ה בפוסקים 97
דף טז: 109
דף יז: 112
דף יח: 113
דף יט: 114
דף כא. 121
דף כב. 121
דף כג. 123
דף כג: 124
דף כד: 128
דף כה. 129
דף כה: 131
דף כו. 132
פרק השוחט 139
דף כז. 139
דף כז: 141
דף כח. 143
דף כח: 145
דף כט. 145
דף כט: 146
דף ל. 149
דף ל: 150
דף לא. 152
דף לא: 155
דף לב. 156
דף לב: 157
דף לג. 166
דף לג: 172
דף לד. 172

דף לד: 173
דף לה: 174
דף לו. 175
דף לו: 176
דף לז. 178
דף לז: 179
דף לח. 181
דף לט. 183
דף מ. 188
דף מ: 189
דף מא: 192
דף מב. 193
פרק אלו טרפות 193
דף מב: 194
דף מג. 197
דף מג: 198
דף מד. 201
דף מה. 203
דף מה: 204
דף מו. 207
דף מו: 209
דף מז. 211
דף מז: 212
דף מח. 212
דף מח: 213
דף מט: 215
דף נ: 215
דף נא. 216
דף נב. 217
דף נב: 218
דף נג: 220
דף נד. 221
דף נד: 223
דף נה. 223
דף נה: 223
דף נו. 224
דף נז. 225
דף נח. 227
דף נט. 230
דף סא. 231
דף סא: 231
דף סב. 233
דף סב: 234
דף סג: 235
דף סד. 236
דף סד: 236
דף סה. 236
דף סה: 237
דף סו: 237
פרק בהמה המקשה 238
דף סח. 238
דף סח: 239
דף סט. 240
דף סט: 241
דף ע. 241
דף ע: 243
דף עא. 244
דף עא: 244
דף עב. 245
דף עד: 245
דף עה. 246
דף עה: 246
דף עו. 246
דף עז. 247

דף עז: 248
פרק אותו ואת בנו 248
דף פ. 248
דף פ: 249
דף פא: 250
דף פב. 250
דף פב: 251
דף פג. 251
פרק כסוי הדם 252
דף פג: 252
דף פד: 252
דף פה: 255
דף פו. 255
דף פו: 256
דף פז: 257
פרק גיד הנשה 257
דף פט: 257
דף צ. 265
דף צ: 269
דף צא. 269
דף צא: 270
דף צב: 271
דף צג: 273
דף צד. 274
דף צד: 276
דף צה. 282
דף צה: 283
דף צו. 283
דף צו: 284
דף צז. 285
דף צח. 287
דף צח: 287
דף ק. 298
דף קא. 300
דף קא: 312
דף קב. 314
דף קב: 315
דף קג. 315
דף קג: 320
פרק כל הבשר 321
דף קד. 322
דף קד: 323
דף קה. 327
דף קה: 328
דף קו. 329
דף קז. 331
דף קז: 332
דף קח. 332
דף קח: 334
דף קט. 335
דף קט: 338
דף קי. 341
דף קיא. 343
דף קיא: 344
דף קיב. 344
דף קיב: 344
דף קיג. 346
דף קיג: 346
דף קיד. 347
דף קיד: 347
דף קטו. 347
דף קטו: 348
דף קיו: 350
דף קיז. 351

פרק העור והרוטב 352
דף קיח. 352
דף קיח: 352
דף קיט. 352
דף קיט: 353
דף קכ. 353
דף קכ: 356
דף קכא: 360
דף קכב. 360
דף קכב: 361
דף קכג: 361
דף קכד. 361
דף קכח. 362
דף קכח: 362
דף קכו. 363
דף קכו: 363
דף קכז. 363
דף קכז: 364
דף קכח. 365
דף קכח: 366
פרק הזרוע והלחיים 366
דף קל. 366
דף קל: 367
דף קלא: 367
דף קלב. 368
פרק ראשית הגז 369
דף קלו: 369
דף קלז. 369
דף קלח. 369
פרק שילוח הקן 370
דף קלח: 370
דף קלט. 370
דף קמ. 371
דף קמ: 372
דף קמא. 372
דף קמא: 373
דף קמב. 374
ואלה דברי בן המחבר, אשר לכבוד אביו מדבר: 374
מבן המחבר 375
דף יח. 375
דף יח: 380
דף יט. 381

הקדמת המחבר

הנני נותן הודאה לשעבר לאל עליון אשר חסדו עלי גבר. ועד כה עזרני להיות מחובשי ב"המד ללמוד וללמד עם תלמידים ולהשביר בר:
ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי ובכל מקום מושבי על כסא הרבנות בקהלות ישראל לא פסקה ישיבה מאתי:
ואת אשר העלו מצודות רעיוני בעה"ית בחדושי ש"ס ופוסקים חדשים לבקרים הצעתי לפני הבחורים:
שמעתתא אליבא דהלכתא ללבן ולברר ועי"ז זכיתי ת"ל על כמה מסכתות חבורים לחבר:
אמנם רוב הדברים כתובים על ידי תלמידים שונים אלה מקצרים ואלה מוסיפים על הראשונים כטוב בעיניהם פעמים מדעת עצמן סותרים ובונים:
ואני הנה זקנתי ובימים באתי הימים אשר אין בהם חפץ. והנני מוטל על ערש דוי וחליתי:
סר כחי ולבי בל עמי להביא הדברים מחדש במצרף הבחינה למישקל ולמיטרא כשוקל על קו אמת ואמונה:
לא ידעתי יום מותי' ומתי אעשה גם אנכי לביתי:
אמנם יש תחת ידי חדושים על מסכת חולין איבעית גמרא ואיבע"א סברא ולהם משפט הבכורה:
וזה יצא ראשונה היות מסכת זו כוללת דברים הנוהגין כל השנה:
לא בגדולות ונפלאות הלכתי. כ"א בדרך הפשט דרכתי. ולתועלת אנשים כערכי יצאתי:
וקראתי שם הספר מראה יחזקאל כי הוא המראה אשר ראיתי באספקלרי' שאינה מאירה. על נהר כבר שאז נהירין לי שבילי דשמעתתא וחבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה. בהיותי תופס ישיבה בק"ק פראג עם תלמידים הגונים משיבי מלחמה שערה:
את פניך ה' אבקש הודיעני נא דרכיך. אהלך באמתך ויחד לבבי ליראה שמך. אמן:
יחזקאל באאמ"ו הרב מו"ה שמואל הלוי ז"ל דיין מגלוגא חונה בק"ק בומסלא והגליל
יע"א **באשר שחיבור הזה נשלם קודם ר"ה אמרתי לכתוב כאן דבר אחד ממה שחדשתי בע"ה במסכת ר"ה מסכת ר"ה** דף ז' ע"ב באחד באלול ר"ה למעשר בהמה וכו' כל הסוגי' עד דף ח' ע"א פיסקא ר"א ור"ש אומרים באחד בתשרי תוס' ד"ה והרי יובלות יש תימא מאי ס"ד הא לא מתוקמינן כלל אלא לר"י בנו של ריב"ב לקמן. ונראה לפענ"ד לתרץ קושי' התוס' ונקדים לתרץ מה שיש להקשות על המקשה מיתיבי וכו' לרבא ליתני ששה

וכו' דהו"ל להקשות בל"ז אמתניתן ותנא דידן מ"ט לא תני אלו וכמו שהקשה הש"ס לעיל ע"א מברייתא ת"ר באחד בניסן ר"ה לחדשים ולעיבורין דפריך המקשה על כל אחד ותנא דידן וכו' ונ"ל דהנה הקשה הפ"י ז"ל לתירוץ רב אשי דמתרץ ד' ראשי שנים שהם בד' ר"ח הא תני נמי רגלים דאינן בר"ח וא"כ אכתי ליתנא ר"ה לעומר ולשתי לחם כדקתני לרגלים אע"פ שאינן מן המנין ותירץ בדוחק וז"ל ואפשר דרב אשי כמי אית לי' הני שנויי דלא קתני אלא מידי דחייל מאורתא וכו' ולא פליג ארבא אלא במאי דקאמר רבא רבי נסיב לה אליבא דתנאי אלא לרבי אליבא דנפשי' ע"ש וזהו דוחק דהא אכתי צ"ל דרבי נסיב לה אליבא דתנאי כמ"ש התוס' ד"ה שלש' לד"ה. אח"כ כתב אבל יותר נראה דר"א לא חש לתרץ אלא אהא דנקיט ד' ר"ה דמשמע דטפי ליכא אבל על עומר ושתי לחם לא חש להשיב דאטו תנא כי רוכלא ליתני עכ"ל והנה אכתי צד תמות במ"ע למה תני רגלים אגב ולא תני עומר ושתי לחם אגב ואפשר לתרץ הכי אשר כוונתי בזה לדעת הגאון בעל טורי אבן דמש"ה תני רגלים אגב משום דנפקא מיני' לדינא דבעינן כסדרן לב"ת משא"כ בעומר ובשתי לחם לא אשמועינן מידי דהא מפרש בקרא וזיל קרי בי' רב הוא והנה כתבו התוס' בד"ה והרי רגלים למ"ד נדרים ונדבות אין קריבין בי"ט לא חייל איסור בל תאחר עד יום שני לפ"ז מצ"ל דיש לתרץ קושי' הגמרא לרבא ליתני ששה דהנה לפמ"ש התוס' בביצה דף י"ט ע"ב ד"ה ר"ש אומר דמשמע דהני תנאי דהיינו ת"ק ור"ש ליכא מאן דסבר נדרי' ונדבות קריבין בי"ט רק ר"א בר ר"ש ע"ש א"כ דר"ש סבר נדרים ונדבות אין קריבין בי"ט אזי איסור בל תאחר דרגלים אינו מתחיל אלא בט"ז בניסן וא"כ לק"מ דלחשוב ט"ז בניסן ר"ה לעומר דהא כבר קחשיב ט"ז בניסן ר"ה לרגלים אליבא דר"ש דרצונו לאשמועינן דבעינן כסדרן לבל תאחר משא"כ עומר ושתי לחם לא רצה התנא למיתנא אגב משום דלא אשמועינן מידי בזה שהוא מפרש בקרא כנ"ל אך מצ"ל דקושית הגמרא אזלא למאי דקאמר ד' לד"ה לר"מ ד' דל רגלי' ואזי ע"ז בניסן אינו ר"ה לרגלי' א"כ הו"ל למתנא דע"ז בניסן עכ"פ ר"ה לעומר כדקתני בברייתא דאיכא עוד ר"ה ולפ"ז מתורץ קושי' הנ"ל דבל"ז אמתני' לא הו"מ להקשות ותנא דידן מ"ט לא קחשיב עומר דמצ"ל כנ"ל דמתני' קאי אליבא דר"ש דס"ל נונ"ד אין קריבין בי"ט אאד מתחיל איסור בל תאחר בע"ז א"כ כבר חשיב ט"ז ר"ה לרגלים וכנ"ל אבל השתא דמשני ד' לד"ה אפי' לר"מ דס"ל רגלים אינו מן המנין אזי פריך שפיר לחשוב יום חדש דהיינו ט"ז בניסן ר"ה לעומר ובזה א"ש מ"ש רש"י ז"ל בד"ה אי הכי הניחא אי מוקמת לה לרישא כר"ש שפיר וכו' דלכאורה תקשי הא אפי' לר"מ נמי ניחא דהא לר"מ לא חשיב רגלים וא"כ הוו רק ד' והו"ל לרש"י לומר הניחא אי מוקמת כר"ש או כר"מ ולפמ"ש ניחא דדברי רש"י אליבא

דמקשה דמדלא פריך המקשה בל"ז ותנא דידן וכו' מוכח דנ"ל להמקשה דמתני' אזלא אליבא דהיש כנ"ל אך אכתי תקשי דהו"ל להקפות מהברייתי' עכ"פ משתי לחם דתנא דידן מ"ט לא תני שתי לחם וכדקאמר לעיל ע"א על מאי דתני בברייתא באחד בניסן ר"ה לחדשי' וכו' ותנא דידן וכו' ונראה לתרץ באופן אחר מה שלא הקשה בל"ז מעומר ושתי לחם דהנה כתב הר"ן ז"ל כל מידי דתלי' במקדש כגון קרבנות תלי' ברגלים לענין ב"ת וצדקה וכדומה דלא תלי' במקדש לא תלי' לענין ב"ת ברגלים דאי קיימו עניים עובר לאלתר בבית כדקאמר רבא ואי לא קיימו עניים מפריש ומניח ואפי' לאחר ג' רגלים אינו עובר בב"ת דלא מחויב להדורי בתרייהו אבל דעת התוס' אינו כן שכתבו לעיל דף ד' ע"א ד"ה צדקה ומעשרות וזיל והא דאמר רבא לקמן וצדקה מחייב עלי' לאלתר ה"מ דקיימו עניים אבל לא מחייב להדורי בתרייהו כל זמן שלא עברו ג' רגלים עכ"ל ע"ש אזי ס"ל להתוס' דלאחר ג' רגלים מחויב להדורי בתרייהו ואם לאו עובר בב"ת ועיין בספר פני יהושע והנה יש להוכיח כשיטת הר"ן דלשיטת התוס' דצדקה נמי תלי' ברגלים מאי פריך הגמרא והרי רגלים דלא חייל מאורתא דלמא נקיט רגלים משום צדקה ומתנות עניים דעלי' כמי ברגלים וחיילו נמי מאורתא דהא הנך לא תלי' מידי בהקרבה במקדש א"ו מוכח כשיטת הר"ן דצדקה וכדומה לא תלי' ברגלים אח"כ מצאתי שגם הרשב"א ז"ל הרגיש בזה לפ"ז י"ל קושי' הנ"ל דהו"ל להקשות בל"ז דהנה הפ"י הקשה לעיל דף ד' ע"ב ד"ה ור"מ כיון דאמר רחמנא אייתי ולא אייתי וכו' וז"ל וי"לד תינח הני דכתיבי בקרא דובאת שמה אבל צדקה ומעשר עני ולקט שכחה ופאה דלא שייך גבייהו ובאת שמה ואייתי ולא אייתי מנ"ל לר"מ דברגל א' עובר בב"ת אח"כ כ' הפ"י וליכא למימר דאה"נ דבהנהו מודה ר"מ דבעינן ג' רגלים ע"ז דחה דלפ"ז לא הוי צריך הש"ס לאוקמא לקמן מתני' דד' ר"ה אליבא דתנאי דהא מצינן למימר כולה כר"מ דלרגלים נמי אתי' כוותי' דבלקט שכחה ופאה וצדקה ומ"ע אפשר דסובר ר"מ דבעינן ג' רגלים א"ו צ"ל דאין חילוק כלל אליבא דר"מ דכמו דעובר ברגל א' בקרבנות כמו כן עובר ברגל א' גבי מתנות עניים ואזי מוקי שפיר הא דקתני ולרגלים כר"ש ולפ"ז מתורץ קושי' הנ"ל דבל"ז לא הי' יכול להקשות וליתני ע"ז בניסן ר"ה לעומר ששה בסיון ר"ה לשתי לחם דמצ"ל דהמקשה ידע שיש לתרץ כי קתני מידי דחייל מאורתא וכו' ועיקר קושיתו קושי' ב' והרי רגלים דלא חיילו מאורתא ואזי מצ"ל דמתני' אתי' כר"מ ולא תקשי והא רגלים דלא חיילו מאורתא דמצ"ל דלרגלים נקיט משום צדקה בדלא קיימו עניים ושאר מתנות עניים דלא תלי' בהקרבה ואזי חייל מאורתא דבהנהו מודה ר"מ לר"ש דתלי' ברגלים חבל השתא דקאמר רב יוסף ברגלים ס"ל כר"ש קשה הא לר"מ נמי מצי אתי' לרגלים וקאי אצדקה ומ"ע א"ו

דס"ל דלר"מ לא תלי' צדקה ומ"ע ברגלים וכמו כן ס"ל לר"ש וכשיטת הר"ן הנ"ל ואזי פריך שפיר ליתני ט"ז ניסן לעומר וששה בסיון לשתי לחם ואזי לא מצ"ל דמידי דלא חייל מאורתא לא קתני א"כ קשה קושי' ב' והרי רגלים דהשתא לא מצ"ל דקאי אצדקה ומ"ע דהא הנך לא תלי' ברגלים לשיטת הר"ן אך לשיטת התוס' הקושי' במ"ע דמה פריך דלמא נקיט רגלים משום צדקה ושאר מ"ע וגם דהו"ל להקשות בל"ז אמתני' ותנא דידן מ"ט לא תני ר"ה לעומר ולשתי לחם ונ"ל לפי שיטת התוס' קושי' הבל"ז הנ"ל וגם אידך קושי' דהנה הפ"י הנ"ל כתב בסוף דבריו ואין לומר דקרא דב"ת איירי לכל בשוה דראוי לאקושי אהדדי ואזי גבי מ"ע נמי עובר לר"מ ברגל א' דומי' דקרבנות ע"ז קאמר דמנ"ל לדמות מ"ע לקרבנות דלמא מקשינן לצדקה ולחומרא דבצדקה עובר לאלתר בב"ת והנה דבריו תמוהין דע"כ מאי דמקשה לר"מ מנ"ל גבי מ"ע דעובר ברגל א' דהא ובאת שמה והבאתם שמה קאי אקרבנות כדכתיב עולותיכם וזבחיכם קושיתו ע"כ לשיטת התוס' דס"ל דבין מ"ע ובין צדקה בדלא קיימו עניים תלי' ברגלים דאל"כ לא מקשי לר"מ מידי וא"כ מאי קאמר דלמא מקשינן לצדקה ולחומרא הא צדקה עצמה בדלא קיימו עניים תלי' כמי ברגלים ובדקיימו עניים מצ"ל דבמ"ע נמי עובר לאלתר כמו בצדקה ואזי נדחה קושית הפ"י ולפ"ז דבריו אמת ויציב וכגון דקרא דב"ת מיירי לכל בשוה דראוי לאקושי אהדדי ולפ"ז מצ"ל כמו דלא מחלקינן בקרא דב"ת משו' דהוה כהיקיש' לענין סוף זמן ב"ת. דלרבנן עובר בסוף דהיינו לאחר ג' רגלים בצדקה ומ"ע כמו בקרבנות וכמו כן אמרינן לר"מ ברגל א' כמו כן מצינו למימר דלא מחלקינן לענין ב"ת בהתחלת הזמן ולפי סברת המקשה דב"ת דקרבנות לא חייל מאורתא כמו כן ב"ת דצדקה ומ"ע נמי לא חייל מאורתא לפ"ז מצ"ל קושית הבליז הנ"ל דבל"ז לא רצה להקשות אמתני' ותנא דידן ליתני ט"ז בניסן ומשה בסיון לשתי לחם דידע המקשה דיש לתרץ מידי דלא חייל מאורתא לא קתני ועיקר קושיתו קושי' ב' והרי רגלים ולא הוה מצי להקשות בל"ז והרי רגלים דמצ"ל דרגלים נקיט משום צדקה ומ"ע דס"ל להמקשה דלענין התחלת ב"ת אינן שווין דזמן ב"ת דקרבנות ביום וזמן ב"ת דצדקה ומ"ע מאורתא אבל השתא דמתרץ רב יוסף ר' היא וכו' וברגלים סבר לה כר"ש ולא קאמר דמצי אתי' כמי כר"מ דמודה ר"מ לר"ש בצדקה ומ"ע דאינו עובר אלא אחר ג' רגלים משום דקרא ובאת שמה והבאתם שמה עולותיכם וגו' לא כתיב אלא בקרבנות א"ו דלא רצה ר"י לחלק בקרא דב"ת משום דהוקש צדקה ומ"ע לקרבנות וכיון דגלי קראי ובאת שמה והבאתם שמה וגו' דבקרבנות עובר ברגל א' לר"מ כמו כן הוא לר"מ בצדקה ומ"ע ואזי הוא נכון דבהתחלת זמן דב"ת נמי שווין משום דהוקשו להדדי ואזי פריך שפיר דעיקר קושיתו והרי רגלים דלא חייל מאורתא

דהא לענין ב"ת הכל שווין. ולפ"ז מצינו לפרש על נכון תירוץ דרב אשי לקמן דאמר ד' ר"ה הם שהם בד' ר"ח דלפי מה שכתבו התוס' ד"ה שלשה לד"ה הא לא מתוקמא כר"ש אלא כר"מ אתי' ואכתי צ"ל דנסיב לי' אליבא דתנאי דלרגלים לא מתוקמא כר"מ. והוא דחוק לפמ"ש הפ"י דמש"ה נקיט ר"א שלשה לד"ה אליבא דר"מ משום דרבי עצמו סובר באמת כר"מ דמשמע דר"א מוקי כולה מתני' כר"מ ואזי הו"ל לר"א לפרש בהדי' דר' היא ונסיב לי' אליבא דתנאי אבל לפיד הנ"ל אין אנו צריכין לפרש בדוחק כתירוץ התוס' דמ"ל הכי דברי ר"א דמטעם זה קאמר שלשה לד"ה דכולה מתני' אפילו הך דלרגלים אתי' כר"מ כנכון דסתם מתני' ר"מ היא דמצ"ל דר"א לא ס"ל כר' יוסף דלעיל אלא דלרגלים אתי' שפיר כר"מ דר"א לא בעי לתרץ אלא הקושי' איך קאמר ד' הא ה' הוו ואידך קושי' מעומר ושתי לחם אבל הך קושי' דלרגלים מני כר"ש ומציעתא כר"מ לא קשי' לי' מידי דס"ל לר"א דלרגלים אתי' שפיר כר"מ וכסברת המקשה דלעיל דנקיט רגלים משום צדקה ומ"ע דזמן ב"ת דקרבנות אינו שוה עם צדקה ומ"ע ואזי משני ר"א שפיר דלק"מ אליבא דר"מ הא חמשה הוו וגם הקושי' מעומר ושתי לחם לק"מ דה"פ ד' ר"ה הם שהם בד' ר"ח וכולה מתני' אתי' כר"מ דסתם משנה ר"מ היא:

בדרך אחר מצינו לתרץ הקושי' דהו"ל להקשות אמתני' ותנא דידן בל"ז הכי לפמ"ש לעיל תירוץ הגאון בעל טורי אבן על הקושי' לתירוץ דר"א דלמה תני רגלים אגב ולא קתני עומר ושתי לחם אגב ותירץ הגאון הנ"ל דמש"ה קתני רגלים אגב דנפקא מיני' לדינא דבעינן כסדרן לב"ת משא"כ בעומר ושתי לחם בזה לא אשמועינן מידי דהא מפורש בקרא וזיל קרי בי' רב הוא לפי מצ"ל דבל"ז לא הו"מ להקשות אתנא דידן דליתני ר"ה לעומר ולשתי לחם דידע המקשה דיש לתרץ כי קתני מידי דחייל מאורתא וכו' דהיינו דנ"ל להמקשה דמאי דקתני במספר ד' ר"ה ע"ז הקפיד התנא למתני מה ששווין להדדי דכל ד' ר"ה יהין שווין להיות חיילו מאורתא ולא קשי' והרי רגלים דלא חיילו מאורתא דמצ"ל לפי דרגלים אינו במספר ד' אינו צריך להיות שוה לאחרינא לענין חייל מאורתא ואזי לא הוה חשה מידי מ"ט לא תני תנא דידן ששה ר"ה עם עומר ושתי לחם דהא מאי דחשיב במספר צריך להיות שווין אהדדי לענין דחייל מאורתא משא"כ עומר ושתי לחם דלא חייל מאורתא ולא רצה התנא למתני עומר ושתי לחם אגב כמו דקתני רגלים משום דבעומר ושתי לחם לא אשמועינן מידי משום דכבר מפורש בקרא משא"כ ברגלים אשמועינן הדין דכסדרן לב"ת כתי' הבעל טורי אבן הנ"ל אבל השתא דמשנו הנך אמוראי דהתנא חשיב רגלים תוך המספר ד' ר"ה אע"ג דרגלים לא חייל מאורתא אזי פריך המקשה דהו"ל לתנא למחשב במספר מה דחשיב התנ' לר"ה דהיינו ט"ז בניסן

לעומר ו' סיון לשתי לחם אע"ג דלא חיילו מאורתא דהשתא דחשיב התנא תוך המספר מה דלא דמי לאינך מנינא ל"ל. דמשמע דמנינא אתי למעוטי דליכא שום ר"ה עוד טפי מאלו ד' דבשלמא מה דתני התנא אגב ע"ז שפיר מצינו למימר הא היא גופא אינו שונה אלא באגב אזי אינו שונה התנא אלא מה דאצטרך לאשמועינן לדינא אבל אמה דחשיב התנא מספר ד' פריך שפיר מנינא ל"ל דמשמע דאתי למעוטי דליכא שום ד"ה עוד והרי התנא דברייתא תני ר"ה אלו דעומר ושתי לחם ולמה שינה תנא דידן למיתנא מגינא למעט אלו ע"ז משני שפיר דהתנא לא חשיב תוך המספר אלא מה דמי להדדי לענין דחייל מאורתא ורגלים הוי נמי חייל מאורתא אך הא קשי' לפ"ז מאי פריך הגמרא והרי יובלות ול"ל לדחוק ולתרץ דמתני' אתי' כיחידא' כר"י בנו של ריב"ב דהו"מ לתרץ שפיר דאתי' כרבנן דהשתא דרגלים נמי חיילו מאורתא אזי מצ"ל כנ"ל דמה דחשיב התנא במספר ד' ר"ה צריך להיות דמי להדדי דחיילו מאורתא משא"כ יובלות דלא חשיב התנא תוך המספר אלא באגב א"צ להיות דמי לאינך ואזי שפיר תני יובלות אע"ג דלא חייל מאורתא אבל ז"א דלק"מ דמ"ל דקושי' המקשה הכי למה דס"ד דמתני' לא אתי' כר"י בנו של ריב"ב אזי יובלות ביוד בתשרי ואזי מה דתני יובלות אגב לא אשמועינן מידי בזה דמפורש בתורה בעשור לחדש ביו' הכפורי' תעבירו שופר בכל ארצכם ואע"פ כן תנא התנא יובלות א"כ הדרא קושי' לדוכתה דהי"ל לתנא דידן למתנא גמי ר"ה לעומר ולשתי לחם ע"ז מתרץ דאתי' כר"י בנו של ריב"ב ואזי תני יובלות משום דדמי לאינך דחייל מאורתא משא"כ ר"ה דעומר וב' לחם לא חיילו לפ"ז אין אנו צריכין לדחוק כמ"ש התוס' לקמן ע"ב ד"ה בעשרה בתשרי היא דקושי' הגמרא אינן לרב אשי ולרנב"י אלא לרבא דהא לרבא קחשיב התנא רגלים דהיינו רגל שבו ר"ה לרגלים תוך המספר של ד' ר"ה ולמה לא חשיב נמי יובלות לחוד לר"ה דהיינו יובלות דהוא ביוד בתשרי הו"ל למחשב יובלות כמי תוך המספר של ר"ה דיוד שבו ר"ה ליובלות דע"ז קשה הא לרבא נמי לק"מ לפ"מ דמתרץ לעיל דרגלים הוו חייל מאורתא דבשלמא רגלים קחשיב רגל שבו ר"ה לרגלים תוך המספר של ד' ר"ה משום דדמי לאינך דחיילו מאורתא משא"כ יובלות שהוא ביוד בתשרי למה דס"ד אינו דומה לאינך דלא חייל מאורתא אבל לפיד מצינו לפרש בפשיטות דלא כדברי התוס' דקושית הגמרא לכ"ע וה"פ יובלות באחד בתשרי הוא דהא ע"כ צ"ל דהתנא אתי לאשמועינן חידוש דין דיובלות בא' בתשרי דאל"כ אלא ביוד בתשרי תקשי הא במה דקתני יובלות אגב לא אשמועינן מידי בזה דהא מפורש בקרא דהוא ביוד בתשרי בעשור לחדש בי"הכ תעבירו שופר וא"כ הו"ל למיתנא כמי ר"ה לעומר ושתי לחם אגב אע"ג דמפורש בקרא א"ו דאתי התנא לאשמועינן בא' בתשרי דמר"ה חל יובל

דאזי הוי חידוש דין משא"כ בעומר ושתי לחם דליכא שום חידוש אזי פריך הגמרא הא ע"כ זהו ליתא דהא באמת יובלות ביוד בתשרי הוא ומשני הא מני ר"י בנו של ריב"ב היא דאזי אתי לאשמועינן ביובלות חידוש דין דמר"ה חל יובל ולק"מ ולפ"ז מתורץ קושית התוס' יש תימא דהא ע"כ כר' ישמעאל מוקמינן די"ל בלאו הך קושי' מעומר ושתי לחם אין אנו צריכין לאוקמי מתני' דקתני וליובלות כר"י בנו של ריב"ב דמר"ה רל יובל דשפיר הוה מצינו לאוקמי כרבנן דר' ישמעאל דס"ל דיובל ביוד בתשרי הוא ופי' ביוד בתשרי שבו ר"ה ליובלות כמו גבי רגלים ולא תקשו דלחשוב יובלות לחוד במספר ר"ה דהוו ה' די"ל ע"ז תירוץ הגמרא דמידי דלא חייל מאורתא לא קחשיב אבל רגלים דחילו מאורתא קחשיב אך עיקר קושיתו לקמן ממה דלא חשיב עומר ושתי לחם משום דמפרש בתורה וליכא נפקותא לדינא וגם לא חייל מאורתא א"כ יובלות נמי כה"ג ולמה חשיב יובלות אגב ואזי מקשה שפיר הכא והרי יובלות דנ"ל להמקשה דאתי' כרבנן ודוק:

עוד גרגיר אחד

ביומא דף ו' ע"ב פריך הגמרא ועד שאתה מפרישו מטומאת ביתו הפרישהו מטומאת מת אמר רב תחליפא וכו' זאת אומרת טומאת מת הותרה בצבור רבינא אמר מיתה לא שכיחא. תוס' ד"ה אמר רב תחליפא תימא דבזבחים וכו' ותירץ הר"י הא דקאמר רבא הכא טומאה הותרה בצבור זאת אומרת ולי' לא ס"ל ע"ש. וקשה דאכתי תקשה לרבא עצמו דס"ל טומאה דחוי' בציבור איך מתורץ אליבי' הקושי' ועד שאתה מפרישו וכו' דהא בזה ליכא מאן דפליג לומר דמפרישין אותו מכל אדם ואזי ע"כ צריך לומר דרבא עצמו מתרץ ג"כ המתני' אליבי' כתירוץ דרבינא דמשום דמיתה לא שכיחא א"כ תקשה ל"ל לרבא הא לתרץ מה דהוא עצמו לא ס"ל דהא הוא עצמו הוצרך לתירוץ דרבינא א"כ הו"ל לתרץ כרבינא גם הלשון זאת אומרת אינו מדוקדק אליבי' דרבא דהא הוא עצמו לא ס"ל הכי אלא הטעם משום דמייתה לא שכיחא וצ"ל דמה"ט מתרץ רבא הכי כדי לתרץ ג"כ קושי' הגמרא עד שאתה מפרישו מביתו וכו' אליבא דרבי יהודה דמתניתן דלא ס"ל מיתה לא שכיחא דהא קאמר אף אשה אחרת מתקינן לו וכו' א"כ תקשי דהו"ל להפריש הכ"ג ג"כ מטומאת מת לכן הוצרך רבא לתרץ אליבא דר' יהודה דטומאת המת הותרה בצבור כדמצינו באמת לקמן דף ז' ע"ב דס"ל לר"י הכי אבל רבא גופי' ס"ל באמת התירוץ דרבינא דהטעם משום דמיתה לא שכיחא לפ"ז א"ש נמי להנך תנאי דלקמן לר' שמעון דף ז' ולר"מ ולר' יוסי דף ח' ע"א דמסקינן שם דסבירא להו טומאה דחוי' בצבור דהו"ל להפריש הכ"ג ג"כ מטומאת מת אבל לפי דברינו ניחא דמצ"ל דאינהו סברי מיתה לא

שכיחא. אך לפ"ז קשה לאביי דס"ל בסוכה דף כ"ג דטעמא דר"מ דעשאה בהמה דופן לסוכה פסולה משום דחייש למיתה דשמא תמות הבהמה ומסיק שם הגמרא דף כ"ד דלאביי ר"מ חייש למיתה ור"י לא חייש למיתה ואפ"ה חייש ר"י בכ"ג בי"הכ למיתה שמא תמות אשתו משום דמעלה עשו בכפרה ואזי מכ"ש דחייש ר"מ בכפרה למיתה א"כ לאביי אליבא דר"מ קושי' הגמרא ביומא במ"ע דהוי לי' להפריש הכה"ג מטומאת מת דהא אליבי' דר"מ לא שייך תירוץ דרבא זאת אומרת טומאת המת הותרה בצבור דהא ביומא דף ח' קאמר דס"ל לר"מ טומאה דחוי' ותירוץ דרבינא לא שייך אליבא דר"מ דהא ס"ל בסוכה דחיישינן למיתה וא"כ קושית הגמרא במק"ע וצ"ע:

פתיחה בדברי אגדה

א ישעי' הנביא אמר בסימן א' לכו כא ונוכחה יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו וגו' ובגמרא דשבת דף פ"ט פריך כשנים כשני מיבעי' לי' ופירש"י דומי' דכפלג דלא כתיב כשלגים אמר ר' יצחק אמר להם הק"בה לישראל אם יהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות משמת ימי בראשית ועד עכשיו כשלג ילבינו והנה המאמר הזה משולל הבנה ונראה לפרש ע"פ מה דאמרי' שם בגמרא באותו עמוד אר"ש בר נחמני אר"י מאי דכתיב כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וגו' לעתיד לבוא יאמר הק"בה ליצחק בניך חטאו לי אמר לפניו רב"שע בני ולא בניך וכו' ועוד כמה חטאו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה דל עשרין דלא ענשת עליהו פשו להו חמשין דל כ"ה דלילות פשו להו כ"ה דל תרתי סרי ופלגא דצלוי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלג' אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלג' עלך ואת"ל כולם עלי הא קריבית נפשי קמך פתחו ואמרו כי אתה אבינו וכו' עכ"ל הגמ' והנה תשוב' יצחק נכון אם השנים כסדרן אצל ישראל כמו שסדר הק"בה משמת ימי בראשית ערב ובוקר כדכתיב ויהי ערב ויהי בוקר דהיינו מדת יום ביום שביום צריך האדם להיות עושה טוב לעסוק במצות ולקבוע עתים לתורה ולילה איברי לשינתא שיהי' לכ"הפ סור מרע והיינו לת"ח איברי לילה לגירסא ולשאר ב"א איברי לילה לשינתא אבל כשאינן ישנין בלילה ונעורים בלילה בחבורה ומדברים ל"הר או עוסקים בשאר דברים בטלים ע"ז לא שייך תשובת יצחק אבינו כי גם בלילה חוטאים והשתא מ"ל דזהו פי' המאמר אמר הק"בה לישראל אם יהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות משמת ימי בראשית פי' ביום להיות מעושי טוב לעסוק בתורה ובמצות ובלילה לישון ולא להיות כיעור בלילה ומפנה לבן לבטלה ולחטוא אזי יקבל הק"בה תשובת יצחק אבינו ונשלג ילבינו עונות של ישראל:

אגב גררא נפרש עוד מה דקאמר יצחק דל תרתי סרי ופלגא דצלוי ומיכל ובודאי הכוונה כשמתפלל כראוי ונכון מסודר דאל"כ חוטא ג"כ בתפלתו דלא כדרך אנשים שחוטפין התפלה במהירות ובמריצה ועי"ז מבליעין כמה וכמה תיבות וגם הנקודות והם ממהרין בתפלתם ומקצרים בשבחו של מקום כדי לילך לעסקיהם למ"ומ שלהם למכור סחורתם וזהו עון פלילי וע"ז לא יהי' ליצחק אבינו תשובה להמליץ בעדינו ועפ"ז נ"ל לפרש הפסוקים בתהלים פ"ד אשרי יושבי ביתך ישיבה הוא עכבה שמעכב עצמו בב"הכ להתפלל כסדר וביטח בה' ואינו ממהר לרוץ מב"הכ אזי יזכה עוד יהללוך סלה שהק"בה יזמין לו פרנסתו בקל שיכול להלל להק"בה תמיד כרצונו בלי מהירות ואח"כ אמר אשרי אדם עוז לו בך מסילות בלבבם דהיינו שבוטח עצמו בך בהק"בה אע"פ שמסילות בלבבם של שאר בני אדם סוחרים המכינים עצמם ליסע באותו פעם בשוקים בכמה מסילות זה בכה וזה בכה ואעפ"כ הוא בוטח בה' ואינו ממהר בשביל זה אלא מתפלל כדרכו תמיד אזי אשרי לו ואח"כ אמר עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה פי' עוברי הוא לישנא דאקדומי כמו ויעבור את הכושי כלומר שממהרין לרוץ מב"הכ קודם גמר התפלה אזי בעמק הבכא הוא הגיהנם מעין ישיתוהו כמו שאמרו חז"ל במסכת עירובין דף י"ט הבכא שבוכין ומורידין דמעות כמעין גם ברכות יעטה מורה שמצדיקין עליהן את הדין ואומרים לפניו רבש"ע יפה דנת יפה חייבת והוא מדה כנגד מדה שהם היו ממהרים לרוץ מב"הכ והיו מקצרים בשבחו של מקום לכן שם בגיהנם יתנו צדקות ה':

ב עוד בישעי' סימן זה כתיב אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו ואם תמאנו ומריתם חרב תאכלו כי פי ה' דבר ויש לדקדק דהו"ל לומר דבר והפוכו והכי הו"ל לומר ואם תמאנו ומריתם רעב יהי' שזהו ההיפוך מן טוב הארץ תאכלו וגם למה אמר כי פי ה' דבר הלא ה' מדת רחמים ונ"ל דבאיכה סימן ד' כתיב טובים היו חללי חרב מחללי רעב וגו' והשתא מ"ל דזהו פי' הפסוק ואם תמאנו ומריתם חרב תאכלו ולא אמר דבר והיפוכו משום כי פי ה' דבר דזה גופי' הוא מדת רחמים שאינו מענש אותם ברעב אלא בחרב:

ג בישעי' סימן ג' אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו ויש לדקדק שהתחיל בלשון יחיד וסיים בלשון רבים דהו"ל לומר כי פרי מעלליו יאכל וכן דקדקו המפרשים וכדי ליישב זאת נקדים דברי האלשיך בפ' אמור שמפרש הא דאמרינן בגמרא דברכות דף ז' שאמר הק' בה למשה צדיק וטוב לו צדיק בן צדיק צדיק ורע לו צדיק בן רשע רשע וטוב לו רשע בן צדיק רשע ורע לו רשע בן רשע וכתב וז"ל והנה יש קושי' מן החוש כי כמה צדיקים בני צדיקים רע להם וכמה צדיקים בני רשעים טוב להם וכן ברשע בן צדיק יש

רע לו ורשע בן רשע טוב לו אך הפי' הוא בסוד הגלגול כדעת חכמי האמת וצדיק בן צדיק הוא שקורא אב אל הגלגול הראשון שקדם לו שזה חלק מנפשו כבן לו ואז ע"י שמתחל' הי' צדיק וגם עתה הוא צדיק אין לו עונות למרק ביסורין אך כשהוא בן רשע שהוא כי היתה נפשו מטומאה בגלגול ראשון אז רע לו למרק אשר חטא בגלגול ההוא וכן רשע בן צדיק שהוא כי היתה גלגולו הראשון צדיק אוכל מהראשון עכ"ל והשתא מ"ל דזהו פי' הפסוק אמרו צדיק כי טוב דהיינו שהוא צדיק וטוב לו הוא הטעם כי פרי מעלליהם יאכלו שבגלגול הראשון היה ג"כ צדיק ולכן נקט לשון רבים:

ד בישעי' סימן מ' למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' ומאלהי משפטי יעבור והנה הפייטן במוסף יום א' דר"ה מפרש כן על יעקב אבינו עצמו וז"ל זרעו ריגל באהלי תורה ועל אמרו דרכי נסתרה נכסה מנו פורת בסתירה ומפרש שם הפירוש וז"ל זרעו ריגל זה יעקב שהרגיל את עצמו ואת בניו ללמוד תורה באהלים ועל אמרו שאמר יעקב דרכי נסתרה מה' ואין מעשים טובים גלוים לפניו ע"כ הגיע לו הצער ביוסף בנו ונכסה מנו פורת הוא יוסף הצדיק שנקרא פורת שמחמת אותו העון נתכסה ממנו כ"ב שנים עכ"ל והנה ח"ו לומר כן שיעקב אבינו הצדיק יכשל בזה לומר דהמעשים טובים אין גלוים לפני ה' אשר קל שבקלים אינו אומר כן ונלע"ד לפרש הכי מה דאמר יעקב נסתרה דרכי ע"פ מה דכתיב בפ' וילך ועזבתים והסתרתי פני מהם והי' לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות וגו' ואח"ז אמר ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה וגו' וידוע כשהק"בה מסתיר פניו מהאדם על כל עונותיו שנתמלא סאתו אזי הוא מרוחק מהק"בה כדכתיב בקרא ואמר על כי אין אלהי בקרבי וגו' שתפלתו אינה נשמעת והמקטריגי' מעכבים מצותיו שעושה מלעלות לפני כסא כבודו של הק"בה וכמ"ש הרמב"ם בהל' תשובה סוף פ"ז וז"ל כמה מעולה מעלת התשובה אמש הי' זה מרוחק מה' אלהי ישראל שנאמר עונותיכם היו מבדילים וגו' צועק ואינו נענה שנאמר גם כי תרבו תפלה וגו' ועושה מצות וטורפין אותו בפניו שנאמר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי והיום הוא מדובק בשכינה שנאמ' ואתם הדבקים וגו' צועק ונענה מיד ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמחה שנאמר כי כבר רצה וגו' עכ"ל לפ"ז מ"ל שזהו שאמר יעקב נסתרה דרכי מה' כי יעקב הי' מתירא פן יגרום החטא כדאיתא בגמרא דברכות דף ר' וייר יעקב מאוד אמר שמא יגרום החטא וכן פי' רש"י בחומש בפסוק קטונתי מכל החסדים לכך אני ירא שמא משהבטחתני נתקלקלתי בחטא ויגרום לי להמסר ביד עשו כמו כן מצינן לפרש הפסוק נסתרה דרכי שאמר שהי' מתירא פן גרם החטא שעשה שהק"בה מסתיר פניו ממנו ואזי נסתרה דרכי מה' שהמקטריגים מסתירין דרכי מה'

שהתהלכתי בדרכי ה' וקיימתי והלכת בדרכיו שעורפין מצות מלעלות למעלה לפני כסא כבודו כסא רחמים ואז אני מתירא שמאלהי משפטי יעבור שמא יתהפכו רחמים לדין שמד"הד יהא מתוח עלי ואז מאלהי שהוא מד"הד משפטי יעבור וזהו הגורם צרותי אבל לעולם קצת חטא יעקב בזה שלא האמין בה' שהק"בה הבטיח לו כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך והוא הי' כמסתפק בדבר וזה הי' ג"כ כוונת הפייטן ועל אמרו דרכי נסתרה נכסה מנו פורת בסתירה ודלא כמ"ש הפירוש שם:

ה בתהלים כ"ה עיני תמיד אל ה' כי הוא יוציא מרשת רגלי יש לפרש הכי כי ידוע הוא שעתה בעו"ה אין השם שלם כי נחסר מהשם ה' ו' וגם האלף מהכסא כדכתיב כי יד על כס יה ועיין בשל"ה וכשיתמלא השם חזי יהא הגאולה וזה כוונת הפסוק עיני תמיד אל ה' פי' לבקש שיתמלא השם כי הוא יוצא מרשת רגלי פי' כשיתמלא השם מחסרון הוא אזי יוציא מרשת רגלי מהגלות:

ו בתהלים נ' מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו מציון מכלל יופי אלהים הופיע הנה הפסוקים האלו צריכין ביאור ועמ"ש הר"מ אלשיך ז"ל ואף לפירושו קשה ל"ל להאריך ולומר ממזרח שמש ועד מבואו לא הול"ל אלא ויקרא ארץ כי ידוע הוא שהארץ הוא ממזרח שמש עד מבואו ונלע"ד ליישב ונקדים לפרש תחלה פסוק אחד בפ' ויצא ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אנוכי אשר מנע ממך פרי בטן שהוא תמוה לכאורה דהא לא בקשה רחל אלא שיתפלל יעקב עלי' כמ"ש רש"י הבה לי בנים וכי כך עשה אביך לאמך והלא התפללי עלי' ומה הי' ע"ז תשובתו של יעקב שאמר התחת אלהים אנוכי ונראה ליישב דהנה איתא בגמרא דכתובות דף ק"מ ע"ב כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכל הדר בח"ל דומה כמי שאין לו אלוה וצריך טעם למה ונ"ל דמ"ל הטעם הכי משום דכל הארצות תחת המזל וארץ ישראל תחת הק"בה וידוע הוא דחיי בני ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא ומשום כך אמר הק"בה לאברהם לך לך מארצך כאן אי אתה זוכה לבנים דהק"בה אינו משנה המזל והטבע שהוטבע מבריאת העולם ואין תפלתו נשמעת שם אבל בא"י מקום מוכן לעלות התפלה וגם זכותא דא"י מהכי ועולה התפלה למעלה להק"בה ונשמעת שם ומש"ה דומה כמי שיש לו אלוה אשר שומע תפלתו שמה אבל הדר בח"ל דומה כמי שאין לו אלוה פי' לפי שצועק כמה פעמים ואינו נענה הוא דומה כמי שאין לו אלוה ח"ו והשתא זהו פירוש הפסוק שאמר יעקב התחת אלהים אנוכי כלומר אין אבי בארץ שתחת אלהים שתועיל תפלתי כי הי' באותו פעם בח"ל בארם ואת עקרה בטבע וא"כ בח"ל אין תפלתי מועיל לשנות המזל וא"כ אין ראי' מאבי שהתפלל על אמי שהיו בא"י

ובזה יבוארו הפסוקים הנ"ל שאמר אסף שלא יקשה לך למה תפלת א"י נשמעת יותר מבח"ל לזה אמר אלהים דבר ויקרא ארץ כללות ארץ ממזרח שמש עד מבואו תחת עולם הגלגלים תחת המזל אבל מציון מכלל יופי אלהים בעצמו הופיע ומשפיע שהוא תחת אלהים ומש"ה נשמעת יותר:

ז בתהלים ק"ה ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל יש לדקדק מה המשך יש זה לזה במה דקאמר ויוציאם בכסף וזהב ואיך שייך לזה ואין בשבטיו כושל ויש לפרש הכי דהנה הכלי יקר מדקדק במעשה עגל על הא דאמר משה למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים דלמה הזכיר משה אשר הוצאת מארץ מצרים ומתרץ דה"פ כשם שלא הקפדת כשיצאו ממצרים וכתיב ועבר בים צרה שעבר עמהם פסל מיכה כמו כן לא תקפיד עתה והנה קשה על דברי הכלי יקר דאיך שייך לומר דבשעה שהק"בה כועס על ישראל יזכיר משה עוד עונות ראשונים דילמא בפעם ראשון מחל הקיבה ובפעם שני שהוסיפו חטא על פשע כועס הק"בה טפי עליהם כי כן הוא ג"כ דרך בני אדם וטפי הו"ל למשה להזכיר זכותן של ישראל ויש לפרש הכי דהנה איתא בגמרא שמשה רבינו אמר להק"בה אתה גרמת להם שע"י כסף וזהב שהשפעת להם עשו את העגל לפ"ז מ"ל דה"ק משה כשם שלא הקפדת עליהם בפסל מיכה ומסתמא הטעם דלא חשבת להם זאת למכשול ועון משו' דידעת שאתה גרמת להם זאת שע"י כסף וזהב שהשפעת להם הלא אותו טעם שייך ג"כ עתה דמה"ט נכשלו ג"כ בעון העגל לפ"ז א"ש ההמשך של ואין בשבטיו כושל וה"ק מחמת ויוציאם בכסף וזהב הרבה מפיה ואין בשבטיו כושל דהיינו שלא תלה המכשול עון בשבטיו אלא מחמת שגרם להם זאת הכסף וזהב שהשפיע להם:

ח בתהלים קי"ח לא אמות כי אחי' ואספר מעשי יה לכאורה פסוק זה אין לו מובן דהא פשיטא אם לח ימות יחי' וגם אח"כ אמר יסר יסרני יה ולמות לא נתנני זה הוא כפל הלשון דהו"ל לומר יסרני וגו' וכדי ליישב זאת נקדים עוד פסוק שאמר דוד הע"ה בתהלים קי"ט שרים רדפוני חכם ומדברך פחד לבי גם הפסוק הזה הוא משולל הבנה וגם צריך טעם על הכתיב כי ומדברך קרי וכתיב ומדבריך ביוד יתירה ע"פ מסורה ונראה ליישב דהנה איתא בגמרא דשבת דף ג"ן אר"ש בר נחמני א"ר יונתן כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה דכל היוצא למלחמות בית דוד גט כריתות כותב לאשתו וכו' וכתבו תוס' שם שהיו מגרשים לגמרי בלא שום תנאי רק בצנעה ע"ש והנה איתא במדרש שדוד הע"ה סבל יסורים י"ג שנים עבור מעשה דבת שבע ולפי דברי הגמרא משמע שלא חטא דוד כלל וצ"ל כמ"ש הר"מ אלשיך ז"ל בתהלים סימן נ"א דמ"מ החמידה הי' איסור דהא כשהי' אורי' בא לביתו מן המלחמה הי' לוקח אותה לאשה פעם שנית ועבר דוד על לא

תחמוד ואית' בגמרא דב"מ דף נ"ט דרש רבא מאי דכתיב ובצלעי שמחו ונאספו קרעו ולא דמו אפילו בשעה שעוסקים בנגעים ואהלות אומרים לי דוד הבא על א"א מיתתו במאי ואני אומר להם מיתתו בחנק ויש לו חלק לע"הב אבל המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לע"הב ע"ש והנה לא תחמוד הוא דיבור יוד שבעשרת הדברות והשתא מ"ל דזהו שאמר דוד שרים היינו אחיתופל ושאר אנשים שחרפו אותו שהיו שרי תורה רדפוני חגם שהיו אומרים שבא על א"א וביישו אותו, ועשו לו רדיפות ובושת חנם שבאמת היתה גרושה אך מדבריך שהוא דיבור יוד לא תחמוד מזה פחד לבי וע"ז מ"ל שסבל יסורין למרק עונו והנה הר"מ אלשיך ז"ל מפרש הפסוק שאמרו בני קרח בתהלים מ"ו אלהים לנו מחסה ועוז עזרה בצרות נמצא מאוד שע"י הצרות שמתנהג עמנו במדת הדין הוא עוזר לנו ע"ש וכן אמרינן בגמרא דע"ז דף ד' הא דכתיב בעמוס ג' רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם ומפרש הגמ' משל למה הדבר דומה לאדם שנושה בשני בני אדם אחד אוהבו ואחד שונאו אוהבו נפרע ממנו מעט מעט שונאו נפרע ממנו בבת אחת ע"ש נראה מזה שעי"ז שהיסורין באים לאחדים הם יסורין של אהבה שאין מבטלין אותו מהתורה ומהתפלה והנה איתא במסכת ביצה דף ל"ב ע"ב שלש' חייהם אינן חיי' מהם הוא מי שיסורין מושלין בגופו ויש לדקדק דהו"ל לומר מי שיש לו יסורין ולמה נקט הלשון מושלין בגופו וי"ל דה"פ דאם יסורין רבים באים עליו בפעם אחת שאז מבטלין אותו מן התורה והתפלה זהו בקרא מושלין בגופו משום שמושלין עליו שלא יכול לעשות כרצונו ואז חייו אינן חיים משא"כ כשבאים בקל מעט מעט אזי אין מבטלין אותו מתורה ותפלה ולפ"ז מ"ל דזהו שאמר דוד הע"ה לא אמות כי אחי' דהיינו אני מבקש מאת ה' כשאני אחי' לא אהי' כמת שיהיו יסורין מושלין בגופי כי אז החיים אינו חיים משום ואספר מעשי יה לעסוק בתורה ובתפלה ושמע אלקים תפלתי יסר יסרני יה דהיינו לאחדים בקל ולמות לא נתנני:

ט בתהלים קי"ח אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו זה היום עשה ה' נגילה ובשמחה בו הפסוקים הללו הם משוללי הבנה לכאורה ונ"ל לבארם ע"פ הגמרא דסוכה דף נ"ב דאמרינן דרש ר' יהודה לעתיד לבוא מביא הק"בה להיצ"הר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה הללו בוכין והללו בוכין צדיקים בוכין ואומרים היאך יכלנו לכבוש הר גבוה כזה ורשעים בוכין ואומרים היאך לא יכלנו לכבוש את חוט השערה הזה עכ"ל הגמרא וצריך טעם למה באמת יהי' כך ונ"ל לפרש לפי מה דאיתא שם הגמרא דהיצ"הר מתגרה בתלמידי חכמים יותר מכולם דכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו

ועוד איתא שם בגמרא יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום שנאמר צופה רשע לצדיק ואלמלא שהק"בה שעוזר לו אינו יכול לו שנאמר ה' לא יעזבנו בידו וכו' ולפ"ז מ"ל דה"פ לצדיקים נדמה להם כהר גבוה גדול מאוד ממנו ואזי אומרים היאך יכלנו לכבוש הר גבוה כזה אשר התגבר והתגדל מאוד עלינו ולרשעים נדמה להם כחוט השערה דבקל היצ"הר מחטיאו לישע כדאיתא בגמרא כיון שעבר עבירה ושנה בה נעשה לו כהיתר ועבירה גוררת עבירה ואזי אומרים איך לא יכילנא לכבוש חוט השערה הזה די"הר בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף כעבותות העגלה חטאה כדאמרינן שם בסוכה לפ"ז יבחרו הפסוקים הנ"ל אבן מאסו וגו' וה"פ אבן זה היצ"הר כדאמרינן שם בגמרא יחזקאל קראו אבן שנאמר והסרותי את לב האבן מאסו הבונים אלו ת"ח וצדיקים שנקראו בונים כדאמרינן בגמרא אל תקרי בניך אלא בוניך היתה לראש פינה פינה נקראת תל כמאמר הגמרא על פסוק ממנו פינה תל שהכל אלין פונים פי' שנדמה להם היצ"ה להר גבוה ואמר אח"כ מאת ה' היתה זאת שהק"בה הי' בעזרם שיכלו לכבוש את הי"הר וע"ז קאמר זה היום עשה ה' אימת יהי' זאת לעתיד ביום הגאולה ואז נגילה ונשמחה בו:

י בתהלים ק"כ ה' הצילה נפשי משפת פקר מלשון רמי' יש לדקדק ל"ל כפל הלשון דהו"ל לומר רק מלשון רמי' דהא לשין רמי' ג"כ הוא שקר ונראה לפרש הכי דהנה כשאדם מדבר עם חבירו א' בפה וא' בלב שאין פיו ולבו שווין נקרא לשון רמי' וזה הדבר מורגל אצל העולם בעו"ה שא' מדבר כמו כן עם חבירו בלב ולב וכל אחד יודע שחבירו מדבר עמו ברמאות ומשיבו ברמאות לשיטתו כי אנשים אחי' הם שהוא אחין ברמאו' ודוד הע"ה הי' חפץ לקיים ודובר אמת בלבבו וזהו שאמר ה' הצילה נפשי מבן אדם שמדבר עמי בשפת שקר ואני לא אוכל לביישו לומר שמדבר שקר וצריך אני להושיבו ולבוא ברמאות לעשות עצמי כאלו לא ידעתי שדובר כזב לנגד עיני וזהו נקרא לשון רמי' ואמר אח"כ מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמי' דהא כל אחד חושב בלבו שחבירו אינו מדבר עמו בתמימות אלא ברמאות וכל א' יכיר את חבירו הדומה לו וא"כ מה יתן לך מה בצע בזה בדברי הרמאות ואין נמשך שום פעולה מזה אלא מה יוסיף לך לשון רמי' שחבירך מוסיף עליך לדבר ג"כ לשון רמי':

דף ב.

תוס' בד"ה הכל שוחטין כתוב בהלכו' א"י דנשים לא ישחטו וכו' ואין נראה דאפילו במוקדשין שוחטות לכתחילה כדאמרינן בפרק כל הפסולין וכו'. הנה בי"ד סימן א' ס"א כתב הרמ"א בשם האגור י"א שאין להניח נשים לשחוט וכו' וא"כ לפי שיטת הרמ"א קושית התוס' במקומה עומדת. ונ"ל דמ"ל מסברא דדוקא באין אחרים רואין אותן. אזלא

ישחטו נשים לכתחילה. אבל באר"א בודאי מותרין לשחוט לכתחילה משום דאינו אלא חומרא בעלמא. ואזי אתי שפיר. דלא משני משום דבעי למתנא נשים משום דניחא לי' טפי לאוקמא מתני' דכל הפסולין ששחטו בכל גוונא. אפילו באחרים ר"א. דבכה"ג נשים שוחטות לכתחילה. משום הכי משני משום דבעי למתנא טמא במוקדשין דאפילו באר"א לכתחילה לא משום שמא יגע בבשר. דהא רבה בר עולא מוקי לקמן וכולן ששחטו בטמא במוקדשין. אלמא דטמא במוקדשין אפילו באחרים ר"א רק בדיעבד שרי דהא קתני ששחטו דיעבד. אח"כ מצאתי שבספר כרתי ופלתי מתרץ כה"ג. והוא מוסיף על זה וכתב דבשחיטת קדשים בכל עת אחד עומד על גביו. דהא צריך כהן לקבל הדם ע"ש. ובאמת זה אינו מוכרח. די"ל דמילתא דלא רמי' עלי' דאינש לאו אדעתי' דדעת הכהן על קבלת הדם אבל אינו משגיח אם נשחט הרוב או לאו. או אם דחק הסימנין בסכין ועבד דרסה והראי' לזה דלפי דבריו דבקדשים תמיד אחרים ר"א תקשי הא כתבו התוס' לקמן ע"ב ד"ה שמא יגע בבשר וכו'. אי גמי נקט הכא שמא יגע בבשר משום דבעי למימר אם שחט ואמר ברי לי שלא נגעתי שחיטתו כשרה פי' דה"א דאינו נאמן באמירת ברי לי. משום דרוב פעמים אינו יכול ליזהר מליגע כמ"ש התוס' בד"ה דליתא קמן וכו' משום הכי איצטריך לאשמועינן הכא דאם אמר ברי לי נאמן לפ"ז קשה אמה דמשני ואב"ע התם עיקר הכא איידי דתנא טמא בחולין תני נמי טמא במוקדשין. ל"ל למימר איידי. הא בלא"ה איצטריך לאשמועינן הכא. דאם אמר ברי לי שלא נגעתי שחיטתו כשרה דמהתם לא מוכח מידי. דמ"ל דמה"ט התם כשר בדיעבד משום דהוי אחרים ר"א התם בקדשים אבל באין אר"א כשאומר ברי לי אינו נאמן. משום דרוב פעמים אינו יכול ליזהר מליגע לכן איצטריך לאשמועינן הכא. א"ו דזה אינו מ"ש דמיירי התם דוקא באר"א אלא ס"ל להש"ס הכי מדקתני במתני' סתמא בודאי מיירי התם בכל גוונא אפילו באין אר"א. וא"כ הא דקתני התם שהשחיטה כשרה בטמאים באין אר"א. ע"כ משום דאמר ברי לי לכן הוצרך לתרץ איידי. אך קשה לפי דברי הנ"ל דהרמ"א והאגור מתרצים קושית התוס' מפרק כל הפסולין דהתם מיירי בכל גוונא אפי' בעומד ע"ג. ובעע"ג מותרין לשחוט נשים לכתחילה באינו עע"ג רק בדיעבד שחיטתן כשרה. א"כ קשה על אביי דמוקי מתני' בעע"ג ל"ל לאוקמי כלל בכותי ובעע"ג. דאזי צ"ל בבא דחותך כזית בשר ונותן לו דלא נזכר כלל במתני' והעיקר חסר. טפי ה"ל לאוקמי מתני' בעע"ג ובנשים ובלא תיקון כלל. דהכל שוחטין אפילו נשים. במד"א באחר עע"ג אבל באינו עע"ג לא ישחטו ואם שחטו שחיטתן כשרה. וכמו כן קשיא לרבא דל"ל לאוקמי בכותי וישראל יוצא ונכנס ובתיקון דחותך כזית בשר ה"ל לאוקמי בלא תיקון ובנשים. ולפי

המסקנא דלקמן דקאמר רב אשי לא מוקי כאביי מתני' בכותי ובעע"ג משום דקסבר כותיים גירי אריות הם קשי' טפי. דאכתי הוה מצי לאוקמי מתני' בכה"ג בישראל עע"ג ובנשים. אמנם זהו דוקא לשיטת המהרש"א לקמן דף ג' ע"ב ברש"י ד"ה מומחין הן הלכך לא בעי למבדקי' דמקשה המהרש"א על הב"י דלפ"ז הו"ל לאוקמי מתני' הכי הכל מומחין שוחטין לכתחיל' ושחיטתן כשרה בדיעבד אף אם אין יודעין בו שיודע ה"ש. דקושית המהרש"א היא לאוקמי' מתני' בלא שום תיקון אזי קשה ג"כ קושי' הנ"ל דהו"ל לאביי ורבא ורב אשי לאוקמי מתני' בנשים בלא שום תיקון. אבל לפמ"ש הט"ז בי"ד ריש סימן א' ס"ק ג' דמש"ה מוקי הנך אמוראי מתני' בכה"ג דבדיעבד יש לו תיקון דהיינו תיקון דחותך כזית בשר. או תיקון דאמר ברי לי שלא נגעתי ותיקון דבודקין סכינו ותיקון דבודקין אותו אם אינו יודע ה"ש כל חד לפי תירוץ שלו. משום דמשמעות המשנה הכי. דבדיעבד צריך עוד להצטרף איזה דבר לאותו הכשר ע"ש באורך אזי לק"מ קושי' הנ"ל דמש"ה לא רצו הנך אמוראי לאוקמי מתני' בנשים משום דשחיטתן כשרה בנשי' הוא בלי שום תיקון. אך לפמ"ש התבואת שור אזי לפי שיטת הט"ז ג"כ קשה דהנה כ' הדרישה דלא חיישינן בנשים לעילוף כלל רק הטעם מחמת שדעתן קלות ואינן נאמנות על השחיטה ולכן יש להכשיר לעצמה דלא חשידא לאכול נבילות. כ"א אלפני עור לא תתן חשודה. כדאמר גבי כותי דאסור לאחרים. וע"ז כתב התבואת שור דלדבריו יש תקנה לאחרים בחותך כזית בשר ונותן לה אזי הקושי' במ"ע ואת"ל דלא קשי' לאביי ורבא משום דבנשים נמי צריך תיקון וא"כ לא איכפת להו אי מוקי בכותי או בנשים. עכ"פ הקושי' הנ"ל על רב אשי במק"ע. דהו"מ רב אשי לאוקמי בכה"ג בנשים דהכל שוחטין אפילו נשים במד"א ששוחטת לעצמה אבל לאחרים לא תשחוט ואם שחטה חותך כזית בשר ונותן לה. אכלה מותר לאכול משחיטתה וכו'. ואפילו לדעת הפרי מגדים שכתב ריש סימן א' במשבצות זהב וז"ל ואם שחטו נשים דיעבד כתב השמלה חדשה סימן א' ס"ג במקום שאין נשים שוחטות איתרע רוב דידהו ובמקום שנשים שוחטות יש להניחם על מנהגם וכתב ע"ז הפר"מ ואני אומר אם לא בדקו להן סכין כיון דבדיקת סכין טורח רב הוא דמי' לבדיקת חמץ דאי הוי ד"ת לא הוו נאמנות. ולקמן סימן קכ"ז סעיף י"ג היכא דאתחזק איסורא אסור וה"ה שחיטה אתחזק איסורא עכ"ל. וא"כ לפ"ד אין להתיר שחיטתן של נשים בדיעבד אם לא בדקו להן סכין. אזי אפילו אחרים ר"א לא מהני אם שחטה אפילו לעצמה. דדלמא בסכין פגומה שחטה וכדפריך הגמרא על רב אשי. כי אר"א מאי הוי דלמא בסכין פגומה שחיט. וא"כ לא מצי לאוקמי בנשים. דהכל שוחטין בעע"ג דהא לא מהני אפילו בעע"ג. דדלמא בסכין פגומה שחטה עכ"פ תקשי לפ"ד

הפר"מ הנ"ל על אביי. דקאמר הש"ס לקמן דאביי לא אמר כרב אשי משום דלא ס"ל הא דרבא. דמ"ל לאביי ישראל מומר אוכל נבילות לתיאבון שחיטתן פסולה. והא דקתני בברייתא הכל שוחטין אפילו ישראל מומר צ"ל דאביי מוקי הך ברייתי' במומר לע"א כרב ענן דס"ל מומר לע"א מותר לאכול משחיטתו. אבל במומר לאכול נבילות לתיאבון כיון דדש בי' כהתירא דמי לי'. כדקאמר הש"ס לקמן ושחיטתו אסורה. אזי לשיטת הפר"מ אכתי תקשי על אביי דהוי לי' לאביי לאוקמי כרב אשי ובנשים דהכל שוחטין אפילו נשים בעע"ג במד"א כשבדקו להן סכין. אבל אם לא בדקו להן סכין לא ישחטו, ואם שחטו בודקין הסכין אחריהן. נמצאת יפה מותר לאכול משחיטתן ואם לאו אסור לאכול משחיטתן. ואזי דאחר עע"ג וגם בדקו להן סכין א"צ התיקון להיות חותך כזית בשר: וסיפא וכולן ששחטו קאי אחש"ו. ונראה לתרץ קושי' הלז לפמ"ש לקמן לתרץ קושי' תוס' דף ג' ע"ב בד"ה רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן. דז"ל התוס' שוחטין אף לכתחילה אבל אין לפרש דבדיעבד הוא דהוי שחיטתן כשרה אע"פ שאין אר"א. ולא מצי לאוקמי מתני' הכי משום דקשי' לי' וכולן. דהא לאביי ורבא ורב אשי לא מתוקם נמי וכולן אלא אחש"ו עכ"ל. ונ"ל לתרץ קושית התוס' דלעולם מצ"ל דדוקא בדיעבד שחיטתן כשרה ולק"מ. דהא יש להקשות מה פריך הגמרא על אביי ורבא ורב אשי מ"ט לא אמרי כרבינא הלא ניחא להם טפי לאוקמי באוקימתייהו למר בכותי ולמר במומר מה דאיתא בהדי' בברייתא דלקמן ת"ר שחיטת כותי מותרת וגם מייתי הגמרא לקמן הברייתא הכל שוחטין אפילו כותי אפילו ערל אפילו ישראל מומר. ורב אשי לא מוקי כאביי בכותי כהך ברייתא משום דס"ל בכותי כאידך תנא דפליג אברייתא דס"ל כותיים גירי אריות הן. ואביי לא מוקי לי' במומר כהך ברייתא משום דס"ל דאין הפי' בברייתא מומר אוכל נבילות לתיאבון דמומר אוכל נבילות לתיאבון שחיטתו פסולה כיון דדש בי' כנ"ל אלא ה"פ מומר לע"א כנ"ל דדרך הברייתא לפרש המתני' מש"ה מפרשו מתני' כהברייתא משא"כ אי הוי מוקי כרבינא דבודקין אותו זה לא מצינו בשום ברייתא ואדרבה מצינו להיפוך בברייתא דלקמן מצא תרנגולת שחוטה דס"ל רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הן דרבינא ס"ל דפליגי תנאי בזה כמ"ש התוס' ד"ה אם שחטו אבל אינהו ס"ל דאיכא למדחי כדדחי הגמרא לקמן דלא פליגי תנאי כלל. וכ"ע ס"ל רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הן. מש"ה לא מוקי כרבינא. ונ"ל לומר דקושית הגמרא על אביי ורבא ור"א אינו כפשוטו דנוקמא כרבינא דע"ז בודאי מ"ל דניחא להו טפי לאוקמי כאוקימתייהו כדקתני בברייתא בהדי' וכנ"ל אלא עיקר קושי' הגמרא כמ"ש בחידושי הרשב"א בד"ה כולהו כרבינא וכו' וז"ל אע"ג דקשי' להו וכולן ששחטו משום דל"ק אלא לישנא בעלמא

ולרבינא קשי' דינא עכ"ל והשתא מ"ל דהגמרא מקשה דנוקמא כרבינא כדי להרויח בזה הקושי' דוכולן ששחטו. ואעפ"כ מתרץ הגמרא דניחא להו טפי תירוצם כמ"ש הרשב"א הנ"ל דאזי ל"ק אלא לישנא בעלמא משא"כ לרבינא קשי' דינא דהך דינא דרבינא הוא נגד הברייתא דמצא תרנגולת וכו' לפ"ז מתורץ קושי' התוס' דלעולם לא אמרינן רוב מציין אצל שחיטה מומחין הן אלא בדיעבד ולא מצי לאוקמי מתניתן הכי משום דקשי' להו וכולן דהשתא אין לומר הא לדבריהם נמי קשי' וכולן. א"ו דקאי על חש"ו. ז"א דמ"ל דמש"ה לא רצו לאוקמי בכה"ג משום דאכתי יהי' קשה הקושי' על וכולן. ואזי לא הוו מרויחין כלום בהך אוקימתא אזי ניחא להו טפי לאוקמי כאוקימתייהו מה דתני בהדי' בברייתא דלקמן. ולא כאוקימתא דרבינא שהוא דוחק דהוא נגד הברייתא דמצא תרנגולת שחוטה ולפי דברי הנ"ל יש לקיים דברי הפר"מ להחמיר. דנשים אינן רשאין לשחוט אפילו באחר עע"ג דהשתא מתורצת קושי' הנ"ל על הפר"מ דאיך קאמר הגמ' דאביי לא אמר כר"א משום דלא ס"ל הא דרבא אלא דשחיטתו פסולה. הא אכתי קשה דהו"ל לאביי לאוקמא כרב אשי בכה"ג בנשים דהכל שוחטין אפילו נשים כשבודקו להן סכין כנ"ל. ז"א דאזי לא הוי אביי מרויח בזה כלום דאכתי יהי' קשה וכולן ששחטו אהייא דלא מ"ל דקאי על נשים בשלא בדקו להן סכין דא"כ תקשי כקושית הגמרא אי דאיתא לסכין לבדקי' השתא ואי דליתא לסכין כי אריא מאי הוי. דלמא בסכין עגומה שחטה וע"כ יהי' מוכרח לומר דקאי וכולן אחש"ו ואזי ניחא לי' לאביי טפי לאוקמא כתירוצו בכותי דזהו מה דתנא בהדי' בברייתות לקמן הכל שוחטין אפילו כותי וכו' וגם ת"ר שחיטת כותי מותרת שלא תאמר רבי לא שנאה ר' חיי' מנ"ל מלאוקמא בנשים מה דלא מצינו בשום ברייתא. ואין להקשות לפי דברי הפר"מ הנ"ל דנשים אפילו בעע"ג בדיעבד שחיטתן פסולה כשלא בדקו להן סכין משום דאינן נאמנות על בדיקת סכין. א"כ הא דקתני במתני' דכל הפסולין שהשחיטה כשרה בנשים הו"ל למיתנא בהדי' ובלבד שבדקו להן סכין וכדקתני בטמאים ובלבד שלא יגע בבשר. ז"א לפי מה דאיתא בפסחים דף ל"ו ע"א לישה נהי דבזריזין ליתא במקום זריזין איתא ופירש"י ז"ל שם וכיון דבעזרה איתא חזו לה כהנים ומלמדין אותה להיזהר שלא תחמיץ וכמו כן מ"ל הכא אע"ג דבחולין אין נשים שוחטות אפילו באריא דאינן נאמנות משום דבדיקת סכין טורח רב הוא. מ"מ בקדשים מותרין לשחוט משום דהבהמה בעזרה א"כ חזו לה כהנים ומשגיחין על בדיקת סכין היטב. או הכהנים עצמן בודקין הסכין ואז אינו צריך למיתנא ובלבד שבדקו להן סכין דודאי כהנים זריזין הן ומשגיחין על בדיקת סכין. ותו דכמה ממונים היו בלשכות בית החליפות לצורך בדיקת סכין וכמ"ש הפני יהושע בתוס' ד"ה הכל שוחטין אבל

בטמאים צ"ל ובלבד וכו' משום דרוב פעמים אינו יכול ליזהר מליגע כמ"ש התוס' אבל לעולם בחולין שפיר מצ"ל להחמיר כהפר"מ דאפילו באר"א שחיטתן פסולה אם לא בדקו להן סכין ובזה נדחין ג"כ דברי הכר"ופ שכתב דמה"ט לא מוקי בנשים משום דאזי ואם שחטו מיותר דאי לאשמועינן דבדיעבד מותר כבר קתני בזבחים שהשחיטה כשרה בנשים דלפ"ד אין ראי' כלל מקדשים ודוק:

תוס' בד"ה שמא יקלקלו בגמרא דייק וכו' וקשה לפי' דהא מסיפא שמעינן לה וכולן ששחטו ואחרים ר"א וכו' עכ"ל ולפענ"ד יש לתרץ קושי' התוס' על רש"י דהנה כתב הש"ך בסימן א' ס"ק כ"ה וז"ל דע דמדברי ב"י משמע דקטן היודע לאמן את ידיו או מומחה מותר לכתחילה לשחוט כשאחרים עע"ג והיכא שאינו יודע לאמן ידיו וגם אינו מומחה מותר בדיעבד כשאחרים עע"ג וכו' אבל המהרש"ל בפ"ק דחולין סימן ה' והדרישה האריכו לפסוק דאפילו יודע לאמן ידיו או מומחה ואחרים עע"ג אינו מות' אלא דיעב' אבל ביודע לאמן ידיו וגם הוא מומח' מסיק המהרש"ל ביש"ש דמותר ליתן לו לכתחילה לשחוט באר"א. ובאינו מומחה ואינו יודע לאמן ידיו ס"ל להמהרש"ל ודרישה והב"ח. דאפילו באר"א פסול בדיעבד ומטעם דהוי כמעשה קוף בעלמא והנה מ"ל דרש"י ז"ל ס"ל דליכא חילוק כלל דאפילו במומחה ויודע לאמן ידיו אסור לכתחילה כמו בחדא לטיבותא דהיינו מומח' לחוד או יודע לאמן ידיו לחוד וגם ס"ל דחש"ו שווין להדדי בכל גוונא. דהפר"מ כתב בסימן א' אות כ"ה בשם השמלה חדשה ותבואת שור וז"ל כתב השמ"ח סכ"ח ובתב"ש אות מ"ח דוקא קטן פסול באין אומן דלית לי' כח גברא ולא הוי בכלל וזבחת הא חרש ושוטה אף הסמ"ג מתיר באין אומן דיש להם כח גברא ע"ש ומכ"ש דמ"ל דלא גרעו חרש ושוטה מקטן. ושווין הן דשחיטתן כשירה בדיעבד באר"א. אם יודעין לאמן ידיהן או מומחין. ואע"פ שאחרים ר"א אעפ"כ אסורין לכתחילה אפילו בתרתי לטיבותא דהיינו יודע לאמן ידיו ומומחה. לפ"ז מתורץ קושית התוס' על רש"י. דמ"ל דאיצטריך לאשמועינן רישא וסיפא באר"א. דברישא אשמועינן דאפילו בב' מעלות דהיינו ביודע לאמן ידיו ומומחה. אעפ"כ לכתחילה לא. ובסיפא אשמועינן רבותא לענין דיעבד דאפילו בחד מעלה דהיינו במומחה ואינו יודע לאמן ידיו או אינו מומחה ויודע לאמן ידיו מותר בדיעבד באר"א. וא"כ איצטריך רישא דאי תני סיפא לחוד הוי מוקמינן סיפא במסתבר דהיינו ביודע לאמן ידין ומומחה דאזי מותר דיעבד באר"א. אבל בחדא מעלה דהיינו באינו יודע לאמן ידיו והוא מומחה או יודע לאמן ידיו ואינו מומחה. ה"א דאפילו באר"א בדיעבד פסול מש"ה איצטריך רישא דשמא יקלקלו לאורוי בשתי מעלות דאף עפ"כ אין מוסרין להן חולין לכתחילה אזי מוכח מיתורא דסיפא מיירי

בחדא לטיבותא' דאפילו אינו יודע לאמן ידיו רק הוא מומחה או איפכא מותר בדיעבד באר"א. אח"כ מצאתי בספר יש"ש סימן ג' שמפרש ג"כ הכי דברי רש"י בקצרה. וז"ל שבא להשמיענו לנו שאין מוסרין להן לשחוט לכתחילה באר"א אפילו ביודעים לאמן ידיהם ולא כמ"ש הרא"ש דקטן מומחה ויודע לאמן ידיו דמותר לשחוט לכתחילה עכ"ל ולפי דברי הנ"ל מצינן לתרץ מה שיש לדקדק על אביי ורבא ורב אשי שהקשה הש"ס עליהם הקושי' של ששחטו אהייא למה לא אכפת להו בקושית הש"ס הנ"ל והאיך מצאו אנשי חיל ידיהם לתרץ קושי' זו. וי"ל הכי דמ"ל דהמקשה לא ידע אכתי לדייק היוד דשמא יקלקלו דהא כתבו התוס' לדעה הי"מ דרבא לא דייק שמא יקלקלו וכמו כן מ"ל דהמקשה לא דייק הכי ואזי מיירי הרישא בשאין אר"א ונראה לי' להמקשה מסברא כדעת הרש"ל והדרישה והב"ח דבתרתי לריעותא שחיטתן פסולה אפילו אר"א משום דהוי כמעשה קוף בעלמא ולפ"ז מיירי רישא וסיפא. בחד גוונא בדאיכא מעלה. דברישא באין אר"א שחיטתן פסולה בין בחדא מעלה בין בב' מעלות ובסיפא אשמועינן דאם אר"א בין בחדא מעלה ובין בב' מעלות שחיטתן כשירה בדיעבד. ואזי דרישא וסיפא מיירי בחד גוונא פריך המקשה שפיר ואם שחטן מבעי' לי'. אבל לפי המסקנא דדייק רבא שמא יקלקלו וכמו כן מ"ל דאביי ורב אשי כמי דייקו הכי וא"כ קשה קושי' התוס' הא מסיפא שמעינן לה. וחזי מ"ל דנ"ל לאביי ורבא ורב אשי כדעת הב"י. דאפילו בתרתי לריעותא שאין להם מעלה כלל אפ"ה שחיטתן כשרה בדיעבד אם אר"א וסבירא להו נמי דאפילו בתרתי לטיבותא אין מוסרין להם חולין לכתחילה אפילו אר"א וכמ"ש לעיל לדעת רש"י ז"ל ואזי לק"מ קושי' התוס' דרישא אשמועינן אפילו בתרתי לטיבותא אין מוסרין להם חולין לכתחילה לשחוט אע"פ שאחרים ר"א. ובסיפא אשמועינן דאפילו בתרתי לריעותא שחיטתן כשרה בדיעבד באר"א ואזי לא קשה קושית הגמרא אליבייהו דאג הוי תני ואם שחטו ה"א דרישא וסיפא מיירי בהך גוונא שיש להן מעלה דברישא אשמועינן דאפילו בב' מעלות אין מוסרין להן חולין לכתחילה באר"א ובסיפא אשמועינן דבחדא מעלה שחיטתן כשרה בדיעבד באר"א אבל בתרתי לריעותא שאין להן מעלה כלל. ה"א דשחיטתן פסולה לדעת רש"ל והב"ח הנ"ל מש"ה איצטריך למיתני הלשון וכולן לאורוי דבכל גוונא חש"ו אפילו בשאין להן מעלה כלל ששחטו שחיטתן כשרה. ודוק:

באופן אחר יש לתרץ דלרש"י לא קשה כלל קושי' התוס' ויתורץ בזה שינוי הלשון ברש"י דלקמן דף י"ב מפרש רש"י בדברי רבא דקאמר ש"מ אין מוסרין להן חולין לכתחילה לשחוט אפילו אחרים עע"ג ובעמוד ב' באוקימתת דרבה בר עולא בד"ה דיעבד נמי לא

שמא ישהו כתב רש"י ז"ל וז"ל ולקמן דף י"ב מפרש אמאי נקיט שמא יקלקלו לשון עתיד לאשמועינן שאין מוסרין להן חולין לכתחילה ואפילו באר"א. ושינה לשונו ולא כתב ואפילו אחרים עע"ג ונראה לתרץ ע"פ מ"ש התוס' לקמן בדף י"ב הנ"ל ד"ה מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה תימא דמשמע הכא וכו' וי"ל בגדול עע"ג היינו שמלמדין אותן לעשות לשמה אע"ג בריש פרקין דף ג' קרי לאר"א גדול עע"ג עכ"ל ועיין מ"ש המהרש"ל ומהר"ם לפ"ז מצינן לתרץ הכי דנראה לי' לרש"י ז"ל דיש לפרש אר"א בתרי גוונא לפעמים בעע"ג וכמ"ש התוס' ולפעמים באר"א בעלמא וקשי' לי' לרש"י ז"ל ל"ל לרבא לאוקמא לקמן מתני' בדוחק דאתי' כיחידאה דוקא כר' נתן הא מצי אתי' נמי כרבנן. והא דקתני במתני' וכולן ששחטו ואר"א הפי' הוא שעע"ג דאזי הם בני כוונה וכמו דקרי בריש פרקין לאחרים ב"א עע"ג ומש"ה שחיטתן כשרה אך נ"ל לרש"י ז"ל דרבא לשיטתו אזיל. דמפרש רישא שמא קלקלו לא קתני אלא שמא יקלקלו ש"מ אין מוסרין להן חולין לכתחילה לשחוט אפילו באר"א וא"כ קשה ל"ל הך. הא מסיפא שמעינן לה כקושית התוס' ונראה לי' לרש"י ז"ל לתרץ קושית התוס' הכי דברישא אשמועינן רבותא בלכתחילה ובסיפא אשמועינן רבותא בדיעבד. ברישא אשמועינן אפילו הנך אר"א עע"ג דאזי הם בני כוונה אפ"ה אין מוסרין להם חולין לכתחילה לשחוט שמא יקלקלו ובסיפא אשמועינן רבותא לענין דיעבד דאפילו באר"א בעלמא ואין עע"ג אפיה בדיעבד שחיטתן כשרה משום דלא בעינן כוונה לשחיטה. ואזי לק"מ ארבא דשפיר דיוק רבא מכח יתורא דהני תרתי בבי דמתני' דהסיפא וכולן שחטו מיירי באר"א בעלמא ואין עע"ג דאזי לאו בני כוונה נינהו ואפ"ה שחיטתן כשרה וא"כ ע"כ אתי' כר' נתן דס"ל דלא בעינן כוונה לשחיטה ואזי ג"כ לק"מ קושי' התוס' על רש"י ז"ל. אחר זה ראיתי בספר תבואת שור בריש ספרו שמתרץ כה"ג קושי' תוס' על רש"י ז"ל ובלי הוכחה הנ"ל וז"ל בתוס' ד"ה שמא וקשה לפי' ויש ליישב עם מה שכתבו התוס' בעצמן דף י"ב ד"ה מאן תנא דאחרים ר"א היינו ראי' בעלמא ועע"ג היינו שמזהיר אותן וכו' ואי מסיפ' ה"א דהא דפסלינן היינו דומי' דדיעבד שאחרים ראו אבל אם האחרים רוצים לעמוד עליהם ולהזהיר אותם וללמדם האיך יעשו כשר לכתחילה קמ"ל משנה יתירה שמא יקלקלו דמועדין הן לקלקל ולא יועיל האזהרה והיינו דשינה רש"י מלשון המשנה דף י"ב ונקיט בלשון אחרים עע"ג עכ"ל והנה לדבריו תיקשי על רש"י ז"ל קושי' הנ"ל. דמי הכריחו לדחוק ולפרש דברי רבא הכי דאתי לאשמועינן דאין מוסרין להן חולין לכתחילה בעע"ג דאזי עיקר דינא. דאתא רבא לאשמועינן חסר מן הספר הרי אמורא צריך לפרש דבריו והל"ל בהדי' אין מוסרין להם חולין לכתחילה אפילו באעע"ג. וטפי הו"ל לרש"י ז"ל לפרש כפשוטו דאין

מוסרין להן חולין כלל. דשמא יטעו העולם להכשיר שחיטתן כפי' ר"ת דדברי רבא סתמא סובלין עפי הך פירוש דאין מוסרין להן חולין כלל וכמ"ש היש"ש. תו קשי' על דבריו דאכתי הך קושי' הנ"ל על רש"י ז"ל במ"ע. דלמה שינה רש"י ז"ל לשונו בדף ב' ע"ב בד"ה דיעבד נמי לא שמח ישהו לפרש מאי דקאמר רבא ש"מ אין מוסרין להם חולין לכתחילה באר"א ולא כתב באחרים עע"ג דהא ע"כ הפירוש הכי בדברי רבא עע"ג וא"כ הו"ל לרש"י ז"ל גמי לפרש כן בדף ב' ע"ב כדלקמן דף י"ב אבל לפי דברינו הנ"ל אתי שפיר דרש"י ז"ל הוכיח דע"כ הפי' דאין מוסרין להן חולין לכתחילה לשחוט באר"א דהיינו בעע"ג ודלא כפי' ר"ת דמיירי רישא באין אר"א והפי' אין מוסרין להן חולין לכתחילה לשחוט היינו אפילו כדי להשליך לכלבים. דאי כפי'ר"ת דמיירי רישא באין אר"א הקושי' הנ"ל על רבא דהוי לי' לאוקמא מתני' כרבנן במ"ע ומש"ה כתב רש"י ז"ל לקמן דף י"ב אמימרא דרבא דלרבא לשיטתו אין מוסרין להן חולין לכתחילה ואפילו אחרים עע"ג דהא דבאחרים ר"א כשירין דוקא בדיעבד דמוכח מסיפא ובריישא. אתי לאשמועינן הדין דלכתחילה לא דאזי מוכח דע"כ אתי לאשמועינן דאפילו בעע"ג לכתחילה לא כנ"ל. אבל בדף ב' ע"ב ד"ה בדיעבד נמי לא כתב רש"י ז"ל שאין מוסרין להן חולין לכתחילה אפילו באר"א סתמא. ולא נקט דוקא בעע"ג משום דדוקא לאביי ורבא ורב אשי דלא קאי סיפא וכולן ששחטו אלא בחש"ו אזי מוכרחין אנו לומר מכח קושי' התוס' הא מסיפא שמעינן לה דרישא אתי לאשמועינן דבעע"ג אין מוסרין להן חולין לכתחילה לשחוט אבל בדף ב' הנ"ל בד"ה דיעבד נמי לא דמפרש רש"י זאת לפי תירוץ רבה ב"ע דאז לא מוכח מסיפא כלום הך דבחש"ו דוקא בדיעבד שחיטתן כשרה באר"א ולא לכתחילה דהא מ"ל לרבה בר עולא דדיעבד נקיט משום טמא במוקדשין כמו שכתבו התוס' ד"ה שמא יקלקלו הנ"ל אזי אין אנו מוכרחין לומר דאשמועינן ברישא דאין מוסרין לבן חולין לכתחילה לשחוט דוקא בעע"ג דהא איצטריך לאשמועינן דאפילו באר"א לכתחילה לא דהא מסיפא לא מוכח מידי כנ"ל מש"ה מפרש רש"י כפשוטו דאתי לאשמועינן ברישא אין מוסרין להן לכתחיל' לשחוט אפילו אר"א וכלשון המתני' ודוק.

בא"ד וניחא השתא דבאין אר"א עסקינן ברישא לכאור' הוא שפת יתר דהא לר"ת אשמועינן ענין אחר וכבר מתורץ שפיר קושי' התוס' ולפענ"ד אפשר לפרש מ"ש התו' וניחא השתא וכו' הכי. דנ"ל לתוס' מה שמפרש רש"י ז"ל דברי רבא אין מוסרין להן חולין לכתחילה אפילו אריא הוא דוחק וכמ"ש היש"ש הנ"ל שדברי ר"ת ישרים דהוי לי' לרבא למימר זאת בהדי' דהפי' במתני' אפילו אר"א דאמורא צריך לפרש דבריו וכנ"ל. וזה הוא כוונת התוס' וניחא השתא דבאין אר"א עסקינן ברישא ואזי אין צריך רבא לפרש

כלום. דס"ל לר"ת דפשיטא דבאר"א ודאי מותר למסור להן להשליך לכלבים וכמ"ש הש"ך בסימן א' ס"ק כ"ז וז"ל אבל בעע"ג י"ל דכ"ע מודו להט"ו דמותר למסור לו להשליך לכלבים כשהוא מומחה או יודע לאמן ידיו משום דאז בדיעבד שחיטתו כשרה עכ"ל וזה הוא לשיטת רש"ל ודרישה והב"ח הנ"ל אבל לשיטת הב"י אפילו באינו יודע לאמן ידיו ואינו מומחה מותר למסור להן להשליך לכלבים דהא להב"י בכה"ג שחיטתו כשרה בדיעבד וק"ל:

תוס' בד"ה התם כדקתני טעמא וכו' ומה שפי' נמי במסקנא גבי דאי דיעבד תרתי דיעבד ל"ל אין בראה וכו' דהו"מ למתני הכל ממירין והממיר סופג את הארבעים ועוד דבריש תמורה פריך הכל ממירין לכתחילה ולא שהאדם רשאי דיעבד ומשני התם ר"י וכו' והו"ל לשנויי דתני לי' משום וסופג מ' עכ"ל. ונ"ל לתרץ ב' קושיות אלו על רש"י ז"ל דמצינן לפרש הכי מ"ש רש"י דמש"ה קתני ולא שהאדם רשאי להמיר. משום דבעי לאסוקי וסופג את המ' לאשמועינן דלוקין על לאו שאין בו מעשה דאין הפירוש כמו איידי דמשום דבעי לאסוקי וסופג את המ' תני גמי לא שהאדם רשאי להמיר איידי דא"כ הו"ל לרש"י ז"ל למימר בהדי' איידי דתני וסופג את המ' תני גמי לא שהאדם רשאי להמיר אלא מ"ל דהכי פירושו. דקשי' לי' לרש"י ז"ל על פי' ר"ת קושית התוס' וקשה לפירושו דקאמר יהי' לרבות שוגג כמזיד מש"ה אינו נראה לי' פי' ר"ת אלא מפרש הכי משום דבלא"ה בעי לאסוקי לאשמועינן הדין דסופג את המ' דלוקין על לאו שאין בו מעשה. ואזי מיירי הסיפא במזיד מש"ה איצטריך למתני משנה יתירה לא שהאדם רשאי להמיר וכו' ולק"מ הך קושי' של התוס' על רש"י ז"ל דהו"ל למתני הכל ממירין והממיר סופג את המ'. דאי הוי תני הכי ה"א דרישא איירי בגוונא דסיפא במזיד. וה"פ הכל ממירין אחד אנשים ואחד נשים דהיינו בדיעבד מתפיס התמורה אצלם במזיד וסופג מ' עליו אבל בשוגג לא מתפיס התמורה כלל. מש"ה תני משנה יתירה לא שהאדם רשאי להמיר דאזי קשה תרתי דיעבד ל"ל. א"ו דרישא אתי לאשמועינן דהכל מתפיסין בתמורה אפילו בשוגג. והסיפא לא שהאדם רשאי להמיר וכו' מיירי במזיד ואי לא הוי תני משנה יתירה דסיפא. ה"א דרישא ודאי איירי במזיד דהא קתני עלה והממיר סופג את מ' מש"ה איצטריך למתני הכל ממירין לאורויי שוגג דס"ל לרש"י ז"ל להיפוך מדברי ר"ת ז"ל דלר"ת הכל אתי לאורויי אפילו מזיד ולרש"י ז"ל עיקר הכל לאורוי שוגג דל"ל לרש"י ז"ל הך סברא דארבעים בנתפי' ונשר דזה שייך דוקא התם בתודה שנתערבה בתמורתה וכו' נמי המהר"ם ז"ל ולפ"ז מתורץ ממיל' קושי' ב' של התוס' דהוי לי' לשנויי התם דתני לי' משום וסופג את המ'. דלפי דברינו הנ"ל אינו פירושו דמשום וסופג את המ' תני נמי לא שהאדם

רשאי. איידי. אלא משום דאצטריך למתני וסופג את מ' בסיפא איכא למטעי דרישא נמי אירי דומי' דסיפא במזיד מש"ה אצטריך למתני תרתי דיעבד לאורויי שוגג. וזהו שמתרץ ר"י באמת. הכי קתני הכל מתפיסין בתמור' אפילו שוגג דל"ת דאירי דוק' במזיד דומי' דסיפא ודוק:

רש"י בד"ה אפי' ר"י לא קאמר וכו' דאם מתה או נגנבה אינו חייב באחריותה. א"נ כיון דאפרשה תו לא הדר בי' הקשה לי אחד מן המשכילים לפי מה דאיתא בגמ' דר"ה דף ו' ע"א דילפינן מקרא דמוצא שפתיך תשמור וכו' ג"כ נדבה דדרשינן התם נדבה כמשמעו כדמוקי התם בגמ' דאפילו הך נדבה דאפריש ולא אקריב עובר עלי' בבל תאחר א"כ קשה על מ"ש רש"י ז"ל דאינו חייב באחרוותה. א"נ כיון דאפרשה תו לא הדר בי' מה הועיל בזה דמה בכך:

הא לענין דעובר עלי' בב"ת שוה נדבה לנדר. וא"כ אכתי איכא למיחש לתקל' דבל תאחר וא"כ בודאי יותר טוב שאינו בודב כל עיקר דשמא יעבור עלי' בבל תאחר. והנה לכאורה מצינו לתרץ הני דנראה לי' לרש"י ז"ל מדפליג הש"ס לר"י בין נדר לנדבה ע"כ צריך לומר דר"י ור"מ בהא פליגי דר"י ס"ל בהך נדבה דקאמר הרי זו דאפריש ולא אקריב לא שייך כלל בל תאחר משו' דכל היכא דאיתא בי' גזא דרחמנא איתא. כדס"ד שם בר"ה דף הנ"ל דקאמר וצריכא וכו' וקרא דמוצא שפתיך תשמור דכתיב בי' נדבה בהדי' מוקי ר"י בהך נדבה כתירוץ רבא שם כגון דאמר הרי עלי עולה ע"מ שאינו חייב באחריותה דהוי כנדר לפי שאמר הרי עלי עולה. כמ"ש התוס' שם בד"ה חד דאמר ולא אפריש וכו' ואינך קראי מיירי בנדר דאמר ולא אפריש. והגזרה שוה דברייתא דף ה' ע"ב דנאמר כאן נדר ונאמר להלן אם נדר או נדבה מה להלן נדבה עמו אף כאן נדבה עמו דמיותר ואזי ע"כ לאורוי דאפילו אהך נדבה דאמר הרי זו דאפריש ולא אקריב נמי עובר בב"ת מצ"ל דהך ברייתא לא אתי כר' יהודה דר"י לא קבל כלל הך ג"ש מרבו אבל ר"מ ס"ל דאפילו בהך נדבה דאפריש ולא אקריב נמי עובר בב"ת כהמסקנא בגמרא שם דף הנ"ל מש"ה ס"ל לר"מ דבנדבה גמי אסור. דמצי אתיא לידי תקלה דב"ת אך אכתי תקשי עמ"ש רש"י ז"ל דאם מתה או נגנבה אינו חייב באחריותה דהך טעמא שייך גמי אהך נדבה דתירוץ רבא. דאמר הרי עלי ע"מ שאינו חייב באחריותה והא זה אינו דהא אך נדבה מוכח מקרא דמוצא שפתיך תשמור וגו' דכתיב גבי נדבה לאורוי על נדבה כה"ג דאומר הרי עלי ע"מ וכו' דעובר עלי' בב"ת ואזי אינו מועיל מה דאינו חייב באחריותה. דהא אעפ"כ הך נדבה אסורה אפילו לר"י מקרא מה"ט דמצי אתי' לידי תקלה לעבור על ב"ת וא"כ טפי הו"ל לרש"י לפרש. דמה"ט ר"י קאמר נדבה דאמר הרי זו דטוב מזה ומזה

נודב ומשלם דלא מצי אתי' לידי תקלה דב"ת לפי שאינו עובר עלי' בב"ת משום דכל היכא דאית' בי' גזא דרחמנא איתא דזה לא שייך בנדבה של תירוץ רבא דאמר הרי עלי ע"מ וכו'. ונראה לפרש דברי רש"י ז"ל באופן אחד. דהא סוגי' דגמרא דכאן כלישנא בתרא דנדרים דף י' כמ"ש רש"י ז"ל ותוס' ואזי מפרש רש"י שפיר לפי המסקנא דהתם ללישנא בתרא דאזי לא שייך כלל לר"י תקלה בב"ת דהתם דף יוד פריך הגמרא ללישנא בתרא לר"י מ"ש נודר דלא. דלמא אתי בה לידי תקלה. נדבה כמי דלמא אתי בה לידי תקלה. ומשני הגמרא ר"י לטעמי' דאמר אדם מביא כבשתו לעזרה ומקדישה וסומך עלי' ושוחטה. ואזי ר"י ור"מ בהך נדבה דמביא כבשתו לעזרה וכו' פליגי דר"י ס"ל דלא שייך בנדבה כה"ג הקלה כלל. מש"ה טוב מזה ומזה נודב ומשלם אבל ד"מ ס"ל דאפי' בנדבה כה"ג שייך תקלה וכמ"ש התוס' ד"ה אבל אמר הרי עלי לא וז"ל וי"ל דקסבר כיון דחייש קרא לתקלה בנדר ה"ה בנדבה וכו' דאפילו מביא לעזרה ומקדישה יכול להנות ולמעול בה ולבא לידי תקלה עכ"ל ולפ"ז קאי הכא הש"ס נמי להמסקנא דגמרא דר"ה הנ"ל דבין באמר ולא אפריש ובין אפריש ולא אקריב עובר בב"ת לכ"ע אפילו לר"י רק בהך נדבה דמביא כבשתו לעזרה וכו' ס"ל לר"י דלא שייך תקלה דב"ת והוצרך רש"י לפרש דלא תימא אפילו בהך נדבה דמביא כבשתו לעזרה אכתי איכא תקלה. דאם מתה אן נגנבה לא יביא אחרת מש"ה כתב רש"י ז"ל דזה ליכא למיחש דהא אינו חייב באחריותה ואח"כ כתב א"נ כיון דאפרשה ר"ל כיון דכבר הביאו לעזרה תו לא הדר בי' ולפ"ד הנ"ל מצינו לתרץ מה ששמעתי מקשים על מ"ש רש"י שם בנדרים דף ט' ע"ב ללישנא קמא על מה דפריך הגמרא לר"מ מ"ש נודר דלא וכו' נדבה גמי לא דלמא אתי בה לידי תקלה שפירש רש"י שם בד"ה נדבה נמי וז"ל כי אמר הרי זו קרבן אתי בה לידי תקלה לידי גיזה ועבודה אבל בב"ת לא. דכל היכא דאיתא בי' גזא דרחמנא איתא דקשיא ע"ז. איך כתב רש"י ז"ל אנדבה. אבל בב"ת לא וכו' נגד הגמרא דהא איתא בהדי' בר"ה דף י' הנ"ל בברייתא דיליף הך תנא דברייתא מקרא דבנדבה עובר בב"ת אבל לפ"ד הנ"ל א"ש דמ"ל דקשי' לי' לרש"י ז"ל לשון התרצן קמא דמשני כי קאמר ר"מ בנדר בנדבה לא קאמר דמשמע דר"מ מחלק רק בין נדר לנדבה אבל בנדבה עצמה לא מחלק כלל והא למאי דמסיק הגמרא כהלל הזקן וכו' בנדבה גופא יש חלוק בין נדבה כה"ל ובין שאר נדבה א"ו דמעיקרא ס"ד דהתרצן למימר דר"מ מחלק בין נדר לנדבה, ואפילו בנדבה שאינה כהלל דאפריש ולא אקריב נמי לא שייך תקלה דב"ת משום דכל היכא דאיתא בי' גזי דרחמנא איתא רק בהך נדבה כתירוץ רבא בר"ה הנ"ל כגון דאמר הרי עלי עולה ע"מ שאיני חייב באחריותה שייך תקלה דב"ת דהוא בנדר והא דאיתא התם בר"ה בברייתא דיליף התנא

מקרא דעובר אנדבה בב"ת מיירי בנדבה כה"ג כתירוץ רבא הנ"ל והנך קראי ובאת שמה והבאתם שמה וכו' מיירי בנדר דאמר ולא אפריש. וזהו אם מוקמינן מתני' כר"מ ע"כ מוכרחין אנו לומר כן. דר"מ מחלק בין הך נדר דאמר ולא אפריש ובין נדבה דאפריש ולא אקריב אבל לר"י דלא חייש כלל לתקלה דב"ת אפילו בנדר מ"ל דלעניין ב"ת ס"ל ליכא חילוק כלל בין נדר לנדב דבתרווייהו עובר בב"ת רק לא חייש לתקלה כלל והו"מ המקשה לאקשוי מהך ברייתא דר"ה דף הנ"ל דיליף התנא בב"ש נדבה דהך ג"ש מיותר. וע"כ אתי לאורוי דאפילו אהך נדבה דהרי זו דאפריש ולא אקריב עובר בב"ת. וא"כ הך נדבה הרי זו נמי אסורה אך מ"ל דנ"ל לרש"י ז"ל דניחא לי למקשה להקשות בקצרה מני' ובי' אז מ"ל דדלמא לא אתי' הך ברייתא כר"מ. דר"מ לא קבל הך ג"ש לזה מפרש רש"י שפיר דברי המקשה מ"ש נודר דלא וגו' דהפירוש דנדבה אתי בה לידי תקלה לידי גיזה ועבודה אבל בב"ת לא וכו' דהא הך תרצן דמחלק בין נדר לנדבה לר"מ ע"כ ס"ל כן אח"כ מסיק דאיירי בנדבה כה"ג בהלל הזקן וכו' ולא אמר אלא משום דלא הוזכר אמורא לעיל בדרך הש"ס בכמה מקומות ואזי מחלק ר"מ בנדבה גופא בין נדבה כה"ג כהלל. ובין שאר נדבה דאפריש ולא אקריב ואזי אתי שפיר סוגיא דגמר' דהתם בר"ה דף ו' דבתרווייהו בין דאמר ולא אפריש ובין דאפריש ולא אקריב עובר בב"ת להמסקנא דמשני כהלל לר"מ וכמו שכתבתי לעיל לפרש דברי רש"י ז"ל אליבא דר"י ללישנא בתרא דנדרים כמו כן הוא לל"ק דנדרים לר"מ ואזי לק"מ ודוק:

תוס' ד"ה וכתיב טוב אשר לא תדור מעיקרא מייתי מדברי תורה והדר מדברי קבלה ועיין במהר"ם שמפרש מה דקשי' להו להתוס' ולפע"ד אפשר ליישב קו' התוס' הכי דמש"ה מביא הך קרא דטוב אשר לא תדור אחר הפסוק כי תחדל לנדור דהוי כמו ואומר כדרך הש"ס כדי לחזק קושיתו דעל קרא דוכי תחדל איכ' למדחי להכי מביא אח"ז קרא דטוב אשר לא תדור דמזה מוכח דאסור לידור בכל גוונא. דהכה הרשב"א ז"ל הביא בשם יש מפרשים והטעם שאסור לודור" משום שהרגיל בקרבנות סומך על קרבנותיו ואינו נזהר מן השגגות אבל מי שאינו רגיל בקרבנות נזהר וייראו ומדקדק על עצמו עכ"ל ולפ"ז מ"ל דמדויק שפיר לישנא דקרא וכי תחדל לנדור לא יהי' בך חטא. שהחטא הוא שוגג. ואזי מ"ל דבפסוק ובי תחדל לנדור וגו' לא סגי משום דהוי מ"ל דהך קרא מיירי בקרבנו' וכטעם דהי"מ שלא יבוא לידי שגגות. אבל במתני' דהכל מעריכין שאינו גודר בקרבן אלא אומר ערכי עלי או דמי עלי דחזי לא שייך לומר כטעם הי"מ הנ"ל ה"א דמותר לידור לכתחילה ואזי לא הוי קשה מידי ממתני' דהכל מעריכין ונודרין מש"ה מייתי הש"ס אח"ז קרא דטוב אשר לא תדור דהוי כמו ואומר דמהך קרא מוכח דעיקר הטעם משום

שמא תדור ולא תשלם ואז ליכא חילוק דאפילו בערכין ודמי עלי נמי אסור לידור ואזי פריך הגמרא שפיר מהכל מעריכין וכו' וק"ל:

דף ב:

גמרא וכל הכל לאו לכתחילה. וכתב המהר"ם ז"ל. וז"ל מקשין העולם מה מתרץ בזה מ"מ תקשה לעצמו דהא ממתני' דהכל מעריכין מוכח דהכל לא הוי לכתחילה ונ"ל לפרש דה"ק וכו' ע"ש והנה תי' המהר"ם דחוק. דא"כ הו"ל לתרץ כפשוטו הב"ע שמסר לגזבר. ובדרך חידוד לתלמידים אמרתי לתרץ קושית המהר"ם ז"ל הכי דמ"ל דהכל עד התי' אין איכא הכל לכתחילה וכו' הוא מדברי ר' אחא. דר' אחא ידע מזה דיש לתרץ דהכא מוכח דהכל שוחטין לכתחיל' דאל"כ תרתי דיעבד ל"ל אלא לתני שחיטת הכל כשרה או הכל שוחטין לכתחילה כדתנן גבי מעריכין ונודרין ולא מפרש. אך נראה לי' לרב אחא דזהו דליתני שחיטת הכל כשרה לק"מ. דמ"ל דמש"ה תנא הכל שוחטין משום לשון התנאים והך דהו"ל למתני הכל שוחטין לחוד ללישנא ב' דרש"י ז"ל ג"כ לא קשי' לי' דלא שייך להקשות הכי אלא אם פירושו של כל הכל דיעבד אתי תקשי שפיר ל"ל שחיטתו כשירה הא התנא מצי סמיך אלשון דהכל דרישא דהא כל הכל לשון דיעבד אבל אי איכא הכל לכתחילה ואיכא הכל דיעבד לא נראה לרב אחא לומר כתי' דרב אשי. דהו"ל לתנא לסמוך אלשון דהכל דרישא ולמתני הכל שוחטין לחוד דמ"ל משום דאיכא בהכל למטעי לקולא ולפרש הכל שוחטין לכתחיל' שהפסולין רשאין לשחוט לכתחיל' דבשלמא גבי הכל מעריכין מ"ל דסמיך התנא אקרא דוכי תחדל לנדור וגו' כמ"ש התוס' בד"ה אבל אמר הרי עלי וכו' דר"י סמיך עצמו אהך קרא דוכי תחדל לנדור וגו' דהא מקרא מפורש הוא ומי איכא דלית בי' ידיעת בית רבו אשר למד בילדותו מרבו הקרא דוכי תחדל לנדור וגו' דמ"ל דרב אחא לא ידע אלא לישנא בתרא דנדרים כדמקשה הכא מהך לישנא אבל הכא במתני' דהכל שוחטין שפיר איכא למטעי להקל כנ"ל מש"ה איצטריך לפרש שחיטתן כשירה דיעבד לפ"ז יתורץ קושית מהר"ם הנ"ל. ויתורץ בזה ג"כ היתור לשון מה דקאמר וכל הכל לאו לכתחילה דהו"ל למימר הכי אלא מעתה הכל חייבין גמי לאו לכתחילה וכדקאמר לעיל חלא הכל מעריכין ה"נ וכו' אך לפי שיש לתרץ כתי' דרב אשי דמוכח מכח דתרתי דיעבד ל"ל. לזה איצטריך למימר הכי וה"פ אלא הכל מעריכין וגו' אלמא חזינן דהכל לשון דיעבד רק ע"ז איכא למדחי דהאמת כן דהכל מעריכין דיעבד וכל הכל לשון דיעבד. ואדרבה משום דכל הכל לשון דיעבד קשה קושית הנ"ל. דאזי מוכח שפיר דהכל שוחטין דמתני' לכתחילה. דאל"כ תרתי דיעבד ל"ל. ונתני הכל שוחטין לחודא וליכא למטעי כלל דהא כל הכל לשון דיעבד. מש"ה קאמר רק לישנא וכל הכל

לאו לכתחילה. כלומר דזהו אי אפשר לתרץ דכל הכל לאו לכתחיל' דה' מצינו הכל חייבין לכתחי' והכל סומכין לכתחיל' וא"כ לא מצי התנא למתני הכל שוחטין לחוד משום דאיכא למטעי כנ"ל. לפי שמצינו ג"כ הכל לכתחילה. ומש"ה איצטריך התנא לפרש שחיטתן כשרה דיעבד. ולק"מ קושי' רב אשי ומתרץ רב אשי לעולם דהקושי' מכח תרתי דיעבד ל"ל. אלא הו"ל למתני שחיטת הכל כשרה ולא לשון התנאים וכמ"ש המהרש"א ז"ל או ללישנא בתרא דרש"י ז"ל הכל שוחטין לחוד כדסמיך התנא התם גבי הכל מעריכין. ודקאמרת דגבי מעריכין ליבא למטעי אבל בהכל שוחטין איכא למטעי. ז"א דגבי הכל מעריכין נמי איכא למטעי כלישנא קמא דנדרים. ולפרש הקרא דכי תחדל לנדור דאם תדור אפשר שיהא בך חטא אם לא תשלם במ"ש התוס' ד"ה אבל אמר הרי עלי לפרש כן לל"ק דנדרים וא"כ ה"ל לתנא לפרש שלא לטעות. ואעפ"כ סמיך התנא גבי הכל מעריכין על לשון הכל שהוא דיעבד. כמו כן ה"ל לתנא לסמוך הכא אהכל שוחטין לחודא ולא למתני תרתי דיעבד. לפ"ז יש ליישב דברי המהר"ם ז"ל בתוס' ד"ה אנא שחיטתן כשרה וכו' שכותב דלכתחילה הי' סבר רב אשי דקושית אביי ורבא הוא מלישנא דהכל. דכל הכל לכתחיל' הוא ע"ש באורך דקשי' ע"ז הלא המשניות היו שגורין בפי האמוראים כמ"ש התוס' לקמן דף ק"י. א"כ קשי איך לא ידע רב אשי ממתני' דהכל מעריכין דהך הכל ודאי דיעבד הוא כדמוכח מקרא דוכי תחדל לנדור כמ"ש התוס' חבל לפ"ד א"ש דמ"ל דלא הי' ברור מתחילה לרב אשי הפי' דקרא דוכי תחדל לנדור. דמצינו ג"כ לפרש הכי. כמ"ש התוס' לל"ק דנדרים דאם תדור אפשר שיהא בך חטא אם לא תשלם. ואזי שפיר מצינו לפרש דהכל מעריכין ג"כ לכתחילה עד שהקשה לו רב אחא דללישנא בתרא דנדרים לא קשה הך קושי' כלל. ואעפ"כ השיב לו רב אשי דה"ל לתנא לתני הכי הכל שוחטין לחוד כדתני התם הכל מעריכין דהא התם ג"כ איכא למטעי לפרש כלישנא קמא דנדרים וק"ל:

שם בגמרא אמר רבה בר עולא וכו' ואין להקשות ל"ל לרבה בר עולא לאוקמי מתני' בטמא במוקדשין דע"ז קשה קושית הגמרא והא מהכא נפקא וכו' ואזי צריך לדחוק ולומר איידי. וגם קשה קושית התוס' ואע"ג דעזר' ר"ה טפי ה"ל לאוקמי כולה מתני' בטמא בחולין וה"פ הכל שוחטין אפילו טמא בחולין. בד"א בסכין ארוכה אבל בסכין קצרה לא ישחוט שמא יגע בבשר ואם שחט ואמר ברי לי שלא נגעתי שחיטתו כשרה אבל ז"א דבשלמא במוקדשין שייך לאשמועינן דשחיטתן כשרה. דלא תימא דאסורין באכילה משום דהוו קדשים טמאים. אבל בטמא בחולין לא שייך לומר דאתא לאשמועינן דשחיטתן כשרה. דהא בלא"ה נמי שחיטתן כשרה לכל דק למי שאוכל דוקא

חולין שנעשו טהרת קדש. וגם ראוי לו דהא יכול לאכלו בימי טומאתו כמ"ש התו' וא"כ פשיטא דשחיטתו כשרה וק"ל:

שם בגמרא ואם שחט ואמר ברי לי שלא נגעתי וכו' בש"ס דפוס ווין תקע"א נכתב בצרו דברי לי לאו דוקא. דהא עזרה רשות הרבים היא וספיקו טהור ועיין תוס' דהכא ד"ה דליתא קמן. וצ"ע קצת שלא הקדימו דבריהם אדהכא עכ"ל ואפשר ליישב הכי דמצינן למימר משום הכי לא הקדימו דבריהם על אמר ברי די"ל דמה"ט קאמר ואמר ברי לי משום דהוא מלתא דפסיקא דאזי מצי איירי מתני' בכל גוונא בין במקדש ובין בבמה. משא"כ להתירוץ בדליתא קמן נ"ל להתוס' בקושיתם דזהו דוחק לומר. דמש"ה בעינן אחרים רואין אותן משום דאיירי מתני' רק בבמה ועי"ל דמש"ה החמירו שצריך שיאמר ברי לי משום דאיכא למיחש דהטמאים יסמכו על זה לשחוט אפי' לכתחיל' דיחשבו אע"ג דיש ספק אם נגע ואינו ידוע לו אפ"ה מותר הבשר באכילה מש"ה הוצרכו שיאמר ברי לי שיודע ודאי שלא נגע. ואזי ימנע עצמו מלשחוט. משא"כ בתירוץ דליתא קמן. דכה"ג במקרה פעם אחת דליתא קמן ע"ז ודאי לא גזרו וק"ל:

תוס' בד"ה שמא יגע בבשר וא"ת אמאי לא קאמר דלא ישחט דלמא איתי למשוך בפנים וכו' עיין במהר"ם ז"ל שמפרש שהוקשה להם אמאי דחיק למימר דטמא במוקדשין אפילו בסכין ארוכה חיישינן לשמא יגע בבשר נימא דלעולם בסכין ארוכה ליכא למיחש לנגיעה ולא אסרינן אלא משו' דלמא אתי לאמשוכי. ויש להקשות אדברי תוס' דאכתי תקשי לפי התירוצים של התוס'. דלעולם הל"ל דבסכין ארוכה לא חיישינן לנגיעה ונוקמא מתני' רק בטמא במוקדשין. והכי הכל שוחטין אפי' בטמא במוקדשין בד"א בסכין ארוכה ואתי לאשמועינן דבסכין ארוכה לא חיישינן לנגיעה אבל בסכין קצרה לא ישחוט ואם שחט ואמר ברי לי שחיטתו כשר' ויש לתרץ דניחא לי' לאוקמי אפי' להך תירוץ דהכא איידי דתנא טמא בחולין וא"כ צריך לאוקמא רישא בטמא בחולין. וק"ל. רק לפ"ז דלא רצה לאוקמי הכי משו' דלפי תירוץ הכא איידי לא א"ש. אכתי תקשי מעיקרא מאי פריך הגמ' והא מהכא נפקא מהתם נפקא הא איצטריך הני תרתי מתני' דאי הוי תני' מתני' דהכא לחוד הוי מצ"ל דבסכין ארוכ' לא חיישינן לנגיעה. ומתני' ב' איירי בסכין קצרה וכנ"ל דהכל שוחטין טמא במוקדשין בסכין ארוכה ובסכין קצרה לא ישחוט וכו' להכי תנא משנה יתירה דהתם לאשמועינן דבכל גוונא בטמא במוקדשין אפי' בסכין ארוכה רק בדיעבד כשר וכמו כן להיפוך דאי הוי תני התם הוי מוקמינן כנ"ל דדוקא בסכין קצרה אסור לשחוט לכתחילה אבל בסכין ארוכה רשאי טמא לשחוט קדשים לכתחילה להכי איצטריך מתני' דהכא. ויש לדחות דלזה א"צ משנה יתירה

דהו"מ למיתנא התם בקצרה שהשחיטה כשירה וכו' ובטמאין בין בסכין ארוכה ובין בקצרה וק"ל:

בא"ד הקשה רבינו אפרים וכו' י"ל דקושית ריא יש לה המשך לדברי תוס' דלעיל מה שכתבו אבל טמא מזהיר זהיר ומדכר א"כ תקשי איך חיישינן שמא יגע בבשר הא מזהיר זהיר ומדכר. ולא אתי למשך בפנים ואיך יכול ליגע הא הבהמה היא בעזרה. לזה כתבו התוס' הא בלא"ה הקשה ר"א איך יתכן וכו' וצ"ל או כפי' ר"ת שנטמא בפנים או כפי' התוס' דאיירי בשאר מקומות ואזי הוא סמוך ושייך שפיר שמא יגע. או י"ל דקושית התוס' וקושי' ר"א שייכין אהדדי לפי שהם בסיגנון אחד דב' קושיות אלו לא שייכין אלא אי אמרינן דמתני' מיירי במקדש. אבל אי מיירי בבמה לק"מ ב' קושיות אלו. ותירוצם על קושי' א' וב' הם כדי לאוקמא דמיירי במקדש ואח"כ כתבו וי"מ דהכא מיירי בבמה ואזי מתורצין בל"ז ב' קושית תוס' וק"ל:

תוס' ד"ה דליתא קמן ואע"ג דעזרה ר"ה היא וכו' דרוב פעמים לא יכול להזהר מליגע עכ"ל ק"ק לפ"ז ל"ל לדחוק ולתרץ הכא איידי לישני דאיצטרך הכא בטמא במוקדשין גופא משום סיפא לאשמועינן דבליתא קמן צריך דוקא אחרים ר"א דל"ת כקושית התוס' דספק טומאה בר"ה ספיקו טהור ואזי אצ"ל אחרים ר"א קמ"ל דבעינן דוקא אחרים ר"א וכתירוץ התוס':

גמ' האי טמא דאיטמי במאי וכו' מקשין העולם מאי פריך הגמרא לפי מ"ש התוס' ד"ה ובמוקדשין לא ישחוט אע"ג דאמרי' לקמן מפרכסת הרי היא כחי'. חיישינן שמא נגע אחר פירכוס. וא"כ ליכא למימר דאזל סכין וטמיתי' לבשר בשעת שחיט' הא בשעת שחיט' הוי מפרכסת והרי היא בחי' ואינה מקבלת טומאה ויש ליישב דקושית הגמרא הוא אמאי דקאמר ואם שחט ואמר ברי לי שלא נגעתי אחר פירכוס שחיטתו כשרה אי אכתי הסכין בידו לאחר פירכוס מאי מהני ברי לי שלא נגעתי בידי הא הסכין נגע ומטמא איו צ"ל שידע בבירור שבשעה ששחט היתי' מפרכסת וקודם שפסק הפירכוס הניח הסכין מידו. וא"כ הל"ל ואם שחט ואמר ברי לי שהיתה מפרכסת בסוף שחיטה שחיטתו כשרה אלא ע"כ צ"ל דאפילו בשאינה מפרכסת אם אמר ברי לי שחיטתו כשדה ואזי הקשה שפיר הא אזל סכין וטמיתי' לבשר וק"ל:

דף ג.

בתוס' ד"ה המניח קתני דיעבד א"נ כל זמן שיכול לתקן ע"י חותך כזית בשר יש לו לתקן אבל אי ליתא לכותי קמן שרי. יש להקשות מאי פריך הגמרא לקמן דף ד' ע"א. ולאביי קשיא סיפא וגם ל"ל לתרץ בדוחק יוצא ונכנס בא ומצאן קרי לי'. הא מצינו

לתרץ בפשיטות דלאביי עדיף יוצא ונכנס מבא ומצאו כמו לענין יין נסך ובליתא קמן ביוצא ונכנס א"צ להיות חותך כזית בשר אבל בבא ומצאו אם הלך לו לא שרי אלא בדאיתא קמן וחותך כזית בשר ונותן לו ומש"ה קתני סיפא דוקא בא ומצאו. משום דבבא ומצאו הוא מלתא דפסיקא. דאינו שרי אלא דוקא בשחותך כזית בשר. משא"כ ביוצא ונכנס יש חילוק. דבדאיתא קמן צריך חותך כזית בשר ובדליתא קמן א"צ ואפשר לומר דהתי' של התוס' א"נ כל זמן שיכול לתקן ע"י חותך כזית בשר וכו' הוא רק לפי ה"א שמדחה מי קתני מניח המניח קתני דיעבד. אבל לפי המסקנא שמתרץ אביי התם לא נגע הכא נגע ופירש"י ז"ל הכא בהמה זו ביד הכותי נתונה. וכהרף עין שוהא או דורס הלכך לא סמכינן איוצא ונכנס עכ"ל. אזי מ"ל דמה"ט ראוי לאסור ביוצא ונכנס בדליתא קמן אף בדיעבד משום דישראל לא ירגיש ביציאתו כשהוא שוהא או דורס דכהרף עין יכול לעשות זאת וק"ל:

אך הא קשי' להך תירוץ א"נ וכו' מה מתרץ הגמ' מי קתני מניח המניח קתני דיעבד הלא אכתי קשה על אביי אם ביוצא ונכנס מותר בדיעבד בשאינו חותך כזית בשר בדליתא קמן. א"כ למה לא יהא מותר ליתן לכתחילה לכותי לשחוט ביוצא ונכנס על סמך שיחתוך לו כזית בשר דהא אם ילך לו לאחר השחיטה שרי בדיעבד. ובכל מקום דשרי בדיעבד מותר ליתן לו לכתחילה על סמך וכמ"ש הרא"ש ז"ל בשם הגאונים. דשרי ליתן לו לשחוט על סמך שיבדקנו. משום דבדיעבד שרי אי ליתא קמן לא שייך דלמא משתלי וצ"ע. אח"כ בא לידי ספר ראש יוסף וראיתי שהקשה כן בתוס' בד"ה המניח קתני דיעבד וכתב ע"ז ומכיון נראה וכו' דקרוב הדבר דודאי משתלי ע"ש ודבריו דחוקין:

רש"י ד"ה צריך שיהא יושב ומשמר רישא אסיפא לא תקשי וכו' והוא דחוק דהא מתני' דאין השומר נשנית תחלה ואפשר לתרץ קושית רש"י באופן אחר דמצינו לחלק דהך דהמניח איירי שאירע שמניח הנכרי בחנות והנכרי לא ידע שהישראל יהא יוצא ונכנס וכדמשמע לשון המניח פתאום ואעפ"כ מותר. דהא אפילו בא ומצאו מותר וקתני יוצא ונכנס מותר לאשמועינן דאפילו ביוצא ונכנס רק בדיעבד מותר אבל הך דאין השומר מיירי שהנכרי יודע שהישראל שומר ויוצא ונכנס מיד. ואזי מירתת. ומוכיח רבא מזה דא"צ דוקא בשחיטת כותי עע"ג כדאמר אביי אלא ביוצא ונכנס כה"ג סגי. וממילא מתורץ בזה קושית תוס' ד"ה המניח לא בעי למימר דמשמע דיעבד ולא לכתחילה. דהא מסיק דשרי אף לכתחילה מכח ההיא דאין השומר. דלפ"ד הנ"ל א"ש וק"ל:

דף ג:

תוס' ד"ה ואם שחט בודקין אותו ואע"ג דאיכא ברייתא לקמן דסבר דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין גבי מצא תרנגולת שחוטה וכו' והנה תירוץ התוס' דחוק ויש להוכיח מכח קושית התוס' כשיטת הראב"ן שמפרש הש"ך שם בסימן א' ס"ק ה' דרבינא נמי ס"ל רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הן דהיינו כשלא מצינן למירדף אבתרי' ומגיעים אותו. אבל כשמצינן למירדף אבתרי' ומגיעים אותן אזי לא סמכינן ארוב וצריכין למירדף אבתרי' ואזי לק"מ קושית התוס' דהא כשלא מצי למירדף אבתרי' סובר רבינא ג"כ דסמכינן ארוב מצוין וכו' משום רא"א בענין אחר. וא"כ גבי מצא התרנגולת שחוטה דהוא דיעבד וא"א בענין אחר לכן סמכינן שם נמי ארוב מצוין וכו' וק"ל:

תוס' ד"ה רוב מצוין וכו' ושוחטין אף לכתחילה אבל אין לפרש דיעבד הוא וכו' ולא מצי לאוקמי מתני' בהכי. משום דקשי' לי' וכולן. דהא לאביי ורבא ור"א לא מתוקם נמי וכולן אלא אחש"ו. ואפשר לתרץ קושית התוס' דהנה כתב הרשב"א ז"ל. וז"ל על הא דקאמר כולהו כרבינא לא אמרי משום דרוב מצוין א"ש מומחין הן. ואע"ג דקשי' לי' וכולן ששחטו משום דל"ק אלא לישנא בעלמא, וחלו לרבינא קשי' דינא. לפ"ז מ"ל דקושי' הגמרא על אביי ורבא ור"א אינו כפשוטו דנוקמא כרבינא דמ"ל דניחא להו טפי לאוקמי כאוקימתייהו מה דתני בברייתא בהדי' שמביא לקמן דף ד' ע"ב לימא מסייע לי' הכל שוחטין אפילו כותי אפילו ישראל מומר. ואזי לפי אוקימתייהו. פירוש המשנה כהברייתא למר בכותי ולמר במומר. דאזי מ"ל דהברייתא מפרש המשנה שלא תאמר רבי לא שנה ר' מגלי'. משא"כ רבינא הוא נגד הברייתא דמצא תרנגולת שחוטה כדמסיק לקמן דלא פליגי תנאי בזה. וא"ל דא"כ איך קאמר אביי לא אמר כר"א לא ס"ל הא דרבא הא איתא בברייתא הנ"ל בהדי' אפילו ישראל מומר. ז"א דמ"ל דאביי לא מוקי הך ברייתא כרבא משום דסבר מומר לאותו דבר לא דכיון דדש בי' כהתירא דמי לי' אלא במומר לע"א וכדרב ענן כדלקמן אלא עיקר קושית הגמרא על אביי ורבא ור"א מ"ט לא אמרו וכו' כדי להרוויח בזה קושית הגמרא על וכולן ששחטו כקושית רשב"א הנ"ל. וא"כ מתורץ קושית תוס' דלעולם לא רצו לאוקמי מתני' בהכי משום דקשי' לי' וכולן ואזי א"ל דהא לדידהו נמי קשי' וכולן. ז"א דא"כ אינו מרויחין מידי בזה. ואזי ניחא להו טפי לאוקמי כברייתא כנ"ל וממילא מתורץ בזה קושי' המהרש"א ברש"י בד"ה מומחין הן:

תוס' ד"ה מ"ט לא אמר כשמעתי' תימא וכו' וי"ל דהכא פריך דקמייתא אבעי לי' לאוקמי כשמעתי' ועיין מ"ש מהרש"א בשם בעל המאור והנה יש להקשות דל"ל לתרץ דר"א לא אמר כתרווייהו משום דקסבר כותים גרי אריות הם דלמא לעולם ס"ל לרב אשי גרי אמת

הן אך רוצה לאוקמי מתני' קמייתא במומר כתי' התוס' וכמ"ש הבע"המ ואזי ממילא איירי בתרייתא בכותי וצ"ט:

דף ד.

גמרא רבא דייק מסיפא טעמא דבא ומצאו ששחט אבל יוצא ונכנס שפיר דמי. אין להקשות מנ"ל לרבא להוכיח זאת דהא מצינו למידק הכי. דבבא ומצאו אם אינו חותך לו כזית בשר אסור לאכול משחיטתו משא"כ ביוצא ונכנס יש חילוק. דאם איתא קמן צריך שיחתוך לו כזית בשר ונותן לו. ואי ליתא קמן שרי בדיעבד. ז"א דהא כתבו התוס' לעיל דף ג' ע"א בד"ה אבל בא ומצאו ששחט וכו' דס"ל לרבא דבבא ומצאו ששחט נמי דינא הכי כיון שיכול לברר ע"י כזית בשר יש לו לברר. אבל אי ליתא לכותי קמן מותר לאכול משחיטתו וק"ל:

שם בגמרא אמרו לי' רבנן לרבא תני' דמסייע לך חמצן של עוברי עבירה וכו' הנה בספר אשל אברהם כתב בסוגי' זו. וז"ל הנה ר"ת פסק והובא דבריו בטור א"ח סימן תמ"ג שפחה שקנתה ירקות בחמץ של ישראל לאחר שעה ששית והתיר ר"ת. וראייתו מחמץ של עוברי עבירה דמותר מיד מפני שהן מחליפין אלמא החליפין מותרין וכתב האשל אברהם על זה ולכאורה הוא תמוה דלפי המסקנא דאתי' כר"ש הוא חמץ דרבנן אבל בדאורייתא נוכל לומר חליפי חמץ אסור אף לאחרים ועלה על רוחי לפרש מה דאמר מי קתני שאני אומר וכו' דמ"ל דאי ר"ש היא והוא רק מדרבנן. הל"ל שאני אומר כי אף דהוא ספק מותר. ודוחק לומר דאתא לאשמועינן דאפילו בדרבנן אמרינן בודאי מכ"ש בדאורייתא דהרי לא בא אלא לתת טעם אמאי חמצן של ע"ע מותר ובזה מספיק הטעם שאני אומר ומספק אבל לר"י דס"ל דהוא דאורייתא ודאי צריך למיתנא מפני וכו' דבדאורייתא צ"ל ודאי וא"כ אי אתי כר"ש הל"ל רבותא טפי שאני אומר דסמכינן אספק. וזה שאמר ותהוי נמי ר"ש כלומר אם תרצה לומר כר"ש צ"ל דאתי' נמי כר"י. ואזי א"ש דלא קתני שאני אומר. ולרווחא דמילתא מסיים התרצן אף לשיטתך דס"ל דאתי' כר"ש לחוד איש ומה בדרבנן מכ"ש וכו' ובזה צדקו דברי ר"ת ויפה הורה דלאחרים מותר דעיקר שנוי' מדקתני מפני ולא קתני שאני אומר ש"מ דע"כ ר"י היא. ע"ש באורך. ודבריו דחוקין מאוד דלפי פירושו הו"ל לתרצן למינקט בהאי לישנא הא ע"כ אתי' נמי כר"י מדלא קתני שאני אומר וכו' גם מ"ש אח"כ האשל אברהם דלרווחא דמילתא מסיים התרצן. אף לשיטתך דס"ל דאתי' כר"ש לחוד א"ש ומה בדרבנן לא שביק היתירא וכו' הוא דחוק מאוד דהא לפי דבריו קאמר התרצן עצמו מתחילה. דלא מצי אתי' כר"ש לחוד. דא"כ ה"ל למיתנא שאני אומר החליפו. ונ"ל ליישב קושית האשל אברהם על ר"ת לפמ"ש

הפני יהושע בסוגי' הלז בגמרא ותהוי נמי ר"ש. וז"ל לפ"ז דהך ברייתא אתי' ככ"ע כיון דאפילו לר"ש מותר דלא שביק היתירא ואכיל איסורא דרבנן. כ"ש לר"י מותר דודאי מחליפין דלא לאכול איסורא דאורייתא. וא"כ יש לתמוה על כל הפוסקי' שלא הביאו דין זה כלל בהלכות חמץ. ותירץ הפ"י דהא למאי דמסיק לאתוי סייעתא לרבא ממה דקתני מפני שמחליפין דודאי מחליפין ואתי' כר"ש. דמה בדרבנן לא שביק היתירא וכו' מכ"ש בדאורייתא אזי הך סייעתא הוא קושי' לרבא דמה קמ"ל רבא בשחיטה במומר אוכל נבילות. דהוי דאורייתא דאמרינן לא שביק התירא וכו' הא מלת' דפשיט' הוא דהא אפילו בדרבנן לא שביק התירא. אלא על כרחך דלקושטא דמילתא מוקי רבא הך ברייתא כר"י דאוסר חמץ של ישראל מדאורייתא. ומש"ה מחליפין בשל נכרים והיינו לרש"י אפילו בפת גמור. דחמץ של נכרים מותר לאחר הפסח וכ"ש דא"ש לר"ת דמפרש בבצק. והשתא הוי הברייתא ממש כמימרא דרבא משא"כ לדידן דק"ל כר"ש דאפילו חמצו של ישראל אחר הפסח ליכא איסורא דאוריית' אפילו באכילה. ולא מיתסר אלא מדרבנן משום קנסא. זהו קיל גבי' ואזי לא אמרינן בי' דלא שביק התירא וכו' ע"ש באורך ולפי דבריו דמש"ה לא הביאו הטור וש"ע ושאר פוסקים דין זה דאמרינן בדרבנן לא שביק התירא. משום דאכן פסקינן כרבא במומר אוכל נבילות דדוקא בדאוריית' אמרינן לא שביק התירא ולא בדרבנן. לפ"ז מתורץ קושית האשל אברהם על ר"ת דלפ"מ דקיי"ל כרב' אזי ע"כ מוקמינן הברייתא דוקא כר"י דס"ל דהוא דאורייתא. ואזי מוכח דבדאוריי' החליפין מותרין וק"ל:

אך על דברי הפ"י הנ"ל יש להקשות מ"ש דלקושטא דמילתא מוקי רבא הברייתא כר"י דאוסר חמץ של ישראל מדאורייתא ומש"ה מחליפן בשל נכרי והיינו לרש"י דאיירי בפת גמור דשל נכרי מותר לאחר הפסח. א"כ מה יענה הפ"י לקושי' תוס' בפסחים דף כ"ט ע"ב בד"ה הדר בי' רב אחא וכו' וגם הרשב"א בחידושיו על חולין כ"כ. ולדברי הפ"י הקושיא במ"ע האיך מצי אתי' כר"י ואיירי בפת גמור. דאזי הוא חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח. א"כ לר"י מה מועיל שמחליפין. דהא ס"ל לר"י דחמץ של נכרי שעבר עליו הפסח אסור בהנאה. ואזי אין לומר לרבא כתירוץ רשב"א בחולין ותוס' בפסחים שם שת שתי' דס"ל להני רבנן דסברוה כרב אחא בר יעקב בפסחים דף כ"ט דיליף שאור דאכילה משאור דראיי'. דהא רבא פליג התם בהדי' ארב אחא בר יעקב דאיתא התם האוכל שאור של נכרי שעבר עליו הפסח לדברי ר"י. רבא אמר לוקה. רב אחא ב"י אמר אינו לוקה רבא אמר לוקה לא יליף ר"י שאור דאכילה משאור דראי'. ורב אחא ב"י אמר אינו לוקה יליף ר"י שאור דאכילה משאור דראיי'. ובאמת התוס' והרשב"א תירצו שפיר

דהני רבנן דסברוה סבירא להו כדהוי סבר רב אחא ב"י מעיקרא דיליף שאור דאכילה משאור דראיי' וא"כ מ"ל דהני רבנן דאמרי לרבא תני' דמסייע לך מייתי ראי' להך דינא דהכא דרבא דלא שביק היתירא ואכיל איסורא והם הביאו ראיי' לפי שיטתם דסברי אף לפי האמת יליף ר"י שאור דאכילה משאור דראי' ובהך דינא דרבא בפסחים דאמר האוכל שאור של נכרי שעבר עליו הפסח לדברי ד"י לוקה בזה לא ס"ל כוותי' דרבא אבל על הפ"י שכתב דרבא גופי' ס"ל כהנך סברוה הקושי' במ"ע ונ"ל לתרץ קושי' תוס' והרשב"א על הא דסברוה וכו' דהנה יש להקשות על מה דקאמר הש"ס אלא הדר בי' מההיא דמנ"ל דמההיא דיליף שאור דאכילה משאור דראי' הדר בי' דלמא מהך תירוצו דמוקי הברייתא דהאוכל חמץ של הקדש במועד מעל וי"א לא מעל דפליגי בפלוגתא דר"י ור"ש קא הדר בי'. אח"ז מצאתי בספר צל"ח שהקשה ג"כ קושי' זו ומתרץ דמוטב לומר דהדר בי' מההיא דיליף שאור דאכילה משאור דראי' כדי להשוות המחלוקת לדינא בין רבא לרב אחא ב"י מאוכל חמץ של ככרי שעבר עליו הפסח. אח"כ מדחה התירוץ הלז. וכתב אלא דלפי מ"ט התוס' דהנך סברוהו בחולין גבי חמץ של ע"ע ס"ל כס"ד דרב אחא ב"י דיליף ר"י שאור דאכילה משאור דראי' א"כ מה הרווחנו אם רב אחא ב"י לא פליג על רבא אעפ"כ פליגי עלי' הנך סברוהו עכ"ל ע"ש ולפע"ד מצינו לתרץ הכי דמצינו למימר לפי דלא ידעינן איזה מימרא שאמר רב אחא ב"י תחילה על כן ניחא לי' להש"ס טפי לקיים הך תירוצא דרב אחא ב"י ולהחמיר ולומ' דהדר בי' מההי' דיליף שאור דאכיל' משאור דראי'. דזה הוא קולא גדולה לרש"י להתיר חמץ של נכרי באכילה בפסח עצמו ולתוס' בהנאה ע"ש בפסחים בתוס' ד"ה בדין הוא וכו' שהוא דבר חדש אשר לא מצינו כלל. אבל להנך רבנן דסברוהו מצינן למימר דנ"ל טפי לומר סמי חדא מקמי תרתי דהיינו חדא מאי דאוקי מתני' כר"י ויליף שאור דאכילה משאור דראי' והשנית דגם בואזדו לטעמייהו פליג עם רבא וקאמר בהדי' הכי זהו תרתי והך דס"ל דלא יליף הוא רק חדא ואזי ס"ל לרבנן דסברוה דרב אחא ב"י הדר בי' מהך תירוצא דמוקים הברייתא דמעל ולא מעל דפליגי בפלוגתא דר"י ור"ש דבלא"ה הך תירוצא דוחק לומר דתרוויי' ס"ל דבר הגורם לממון כממון דמי דלא כחכמים בב"ק דהלכה כוותיי' והשת' אין אנו צ"ל כתירוץ התוס' והרשב"א דסברי כדס"ד דרב אחא ב"י אלא דסוברים כמסקנת רב אחא ב"י אך אכתי אינו מתורץ הקושי' הנ"ל על הפ"י מ"ש דלקושטא דמילתא מוקי רבא הברייתא בר"י. דמש"ה מחליפן בשל נכרי בפת גמור של נכרי. דמשום דחמץ של נכרי מותר לר"י לאחר הפסח וכמ"ש רש"י ז"ל הא לרבא לשיטתו בפסחים דפליג ארב אחא ב"י וס"ל דלא יליף ר"י שאור דאכילה משאור דראי' אזי אינו מועיל מה שמחליפן

בשל נכרי דהא לר"י חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח אסור אפי' בהנאה אך יש לתרץ דהפ"י לשיטתו אזיל. שמתרץ תי' אחר על קושית התוס' ורשב"א ז"ל הנ"ל שכתב בתוס' ד"ה מותר מיד וכו' לתרץ קושי' הנ"ל על סברוה הכי דמצינו למימר דס"ל להנך רבנן דסברוהו כחזקי' דדוקא לא יאכל משמע הנאה ואזי מוקי הך קרא דלא יאכל אמסתבר טפי על תוך זמנו אבל לא תאכל ולא תאכלו אשר מוקי ר"י חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו. משמע רק איסור אכילה ולא איסור הנאה לחזקי'. והא דס"ל לר"י דחמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה היינו משום דיליף במה הצד בק"ו מערלה ומכלאי הכרם ומחמץ תוך זמנו שאסורין בהנאה. הצד השוה שבהן שנעבדה בהו עבירה ואסורין בהנאה אף אני אביא חמץ לאחר הפסח שנעבדה בו עבירה ואסור בהנאה. וא"כ לפ"ז לא שייך הך טעמא אלא לענין חמץ דישראל משא"כ בחמץ דנכרי שלא נעבדה בו עבירה א"כ אין לאסרו אלא באכילה מקרא דלא תאכלו הא בהנאה שרי לאחר זמנו דלא תאכלו איסור הנאה לא משמע ע"ש בפסחים בפ"י בד"ה מני מתני אי ר"י וכו' שכתב זאת שם בהדי' ואזי הנך סברוה דהכא שפיר סברו כחזקי' דהא בלא"ה רוב הפוסקים סוברים כחזקי' והפירוש מותר מיד בהנחה ע"ש לפ"ז לק"מ על דברי הפ"י הנ"ל דשפיר מצי סבר רבא כרבנן דסברוה דאתי' הברייתא כר"י וכחזקי' ומותר מיד פירושו בהנאה ודו"ק:

דף ד:

תוס' בד"ה ומותר מיד וכו' ומותר מיד דקאמר היינו כשיעור לישה עכ"ל הנה בא לידי ספר ראש יוסף וראיתי שהקשה מאי עריך הגמרא דלמא אתי' כר"ש ובדרבנן מקילין הא אי אתי' כר"ש תקשי ל"ל מפני שהן מחליפין דהא לר"ש הוי ספיקא דרבנן בישראל עצמו דדלמא לש הישראל הבצק אחר הפסח לפי פי' ר"ת ותירץ דקושית הגמרא הכי מנ"ל דהפי' מיד הוא שיעור לישה דלמא הפי' מיד הוא תיכף לאחר הפסח ראוי ליכא למיחש שמא לש הישראל אחר הפסח ע"ש ודבריו דחוקים דלא ה"ל להמקשה לסתום אלא לפרש ולפע"ד נראה לתרץ קושית ראש יוסף דהנה לפמ"ש המהרש"א ז"ל דהפי' מיד לפי' ר"ת הוא רק שיעור לישה לחוד ולא שיעור לישה ואפיה ואזי הכשרים לוקחים בצק מהעוברי עבירה דתלינן שהחליף עם הנכרי שמצא שלש אחר הפסח אזי קושי' המהר"ם ע"ז במ"ש שכתב וז"ל א"כ תקשי לן דל"ל טעמא מפני שהן מחליפין דהא לא שביק התירא ואכיל איסורא ואזי בלתי ספק שלא לש הבצק קודם הפסח ועבר עליו הפסח דאין דרך לשהות בצק כ"כ ואי איכא למיחש לאיסורא מה מועיל שמחליפין וכו' ע"ש וצ"ל דנ"ל להמהרש"א לחלק בין הישראל לנכרי דלהישראל אין אנו מאמינים מה שאמר שלש אחר הפסח ומשום דחשוד הוא על הדבר דהא ידעינן שעובר עלב"י ואינו

מבער חמץ משום פסידא וא"כ חיישינן דהוא הך בצק שלא ביערו משום פסידא. משא"כ אם בא לצאת ידי שמים להחליף עם נכרי אזי ליל פסידא ובודאי מחליף כנכון ולפ"ז מתורץ קושי' הראש יוסף דשפיר פריך הגמרא ול"ק דא"כ ל"ל מפני שהן מחליפין הא בלא"ה הוי ספק דרבנן בישראל עצמו דלמא לש הבצק אחר הפסח זהו אינו דעל הך ספק בישראל עצמו אין אנו סומכין משום דהוא חשוד על הדבר למכור חמץ שלו אחר הפסח משום פסידא ורק מקילינן משום דידעינן שרגילין להחליף דלא שביק התירא ודוק:

גמ' לימא מסייע לי' הכל שוחטין אפילו כותי וכו' אלא לאו מומר לאותו דבר וכו' יש להקשות מאי מסייע לי' דדילמא רבא אתי לאשמועינן דא"צ עע"ג ויוצא ונכנס גבי מומר אוכל נבלות לתיאבון דאי מברייתא ה"א דאיירי ביוצא ונכנס דומי' דכותי וי"ל דא"כ לא הו"ל לתנא למיתנא ערל בין כותי למומר. דהא בערל בודאי לא צריך יוצא ונכנס. אלא הו"ל למיתנא כותי ומומר גבי הדדי. אח"כ מצאתי שהרשב"א הקשה כמו כן ותי' דא"כ מאי אפי' דטובא עדיף ישראל אוכל נבלות לתיאבון בעע"ג מכותי. אך אכתי קשה להיפוך דילמא רבא אשמועינן סתמא דבכל גוונא אפילו בעע"ג צריך בדיקת סכין דלא מירתת שמא יבדקו סכינו אחריו כמ"ש התוס' לעיל דף ג' ד"ה בודק סכין וכו':

תוס' ד"ה אלא מומר לאותו דבר ולתיאבון דאי להכעיס פשיטא דפסולה הנה לכאורה הו"ל לפרס זאת אמימרא דרבא גופא דלעיל דדוקא מומר לתיאבון כפר אבל להכעיס פשיטא דפסולה ואפשר לומר דכוונת התוס' בזה לתרץ דלא תקשי מאי פריך לימא מסייע לי' דלמא ה"א דברייתא מיירי אפילו בלהכעיס ואתי רבא לאשמועינן דדוקא מומר לתיאבון שחיטתו כשירה אבל במומר להכעיס לא. לזה כתבו התו' דשפיר פריך דלא מ"ל הכי דלהכעיס וודאי פשיטא דפסולה. או מ"ל שכיוונו לקושית הרשב"א דלמא מיירי במומר להכעיס ועע"ג דאזי שייך שפיר אפי' אבל התוס' לשיטתם ס"ל דהוא פשיטא שאינו בר זביחה כמ"ש הש"ך סימן ב' ס"ק ט' וק"ל:

תוס' בד"ה מומר לע"א וכו' וי"ל דצדוקי דלקמן היינו שעובד אלילים תמיד פי' דהיינו שהוא כומר לע"א וכ"כ המהר"ם לקמן דף י"ג ע"ב לפרש דברי התוס' הכי ע"ש דכומר הוא אדוק טפי וכל מחשבותיו לה אבל אחאב עכ"פ לא הוי כומר לע"א:

גמ' ודילמא עובדי' זבח. ומשני לרוב כתיב וכו' ויש להקשות דילמא לעולם עובדי' זבח וכ"ת לרוב כתיב דלמא משרתיו של יהושפט לא אכלו אלא משתו שתו דע"ז לא שייך תי' הגמרא לאו אורחא דמלכא וכו' וחזי שפיר מ"ל דעובדי' זבח לפני יהושפט לבד. ויש לתרץ דא"כ מאי בעי לאורויי בזה שזבח לרוב דמאי נ"מ אי זבח לרוב או לא. ול"ל

כלל מלת לרוב א"ו מדכתיב לרוב יתירא מוכח דאתי לאשמועינן שאכלו משרתיו של יהושפט מהך זביחה וק"ל:

דף ה.

תוס' בד"ה ע"פ הדיבור שאני וא"ת וכו' ונלפע"ד לתרץ קושי' תוס' דמכח בשר שנתעלם מן העין לא מצי להקשות דהוי מ"ל דה"פ עורבים תרי גברי ונקראים ע"ש מקומן והיו ישראלים וכדאיתא במדרש רבה פ' נח פ' ל"ג שדעת ר' יהודה כן לפמ"ש המתנות כהונה שם. ואזי ליכא להקשות א"כ עורבים מבעי' לי' דהא איכא למטעי כמ"ש התוס'. ז"א דהשתא ליכא למטעי לומר עורבים ממש דאיך יעלה על דעת לומר דאליהו הנביא יאכל בשר אשר הוא ספק אם הוא מן הנכרי או מישראל. וא"ל דא"כ לא הוכיח הגמרא ג"כ מידי דמומר לע"א מותר לאכול משחיטתו. דדילמא דתרי ישראלים אלו נטלו ממה דעובדי' זבח. ז"א דאי עובדי' זבח. אין חילוק לבין טבחי דאחאב לשאר בי טבחי דישראל. וא"כ מה אתא רב לאשמועינן שהי' מבי טבחי דאחאב. אלא ודאי דרב אתא לאשמועינן דאע"ג דלא זבח עובדי' הי' מותר משום דמומר לע"א מותר לאכול משחיטתו. ולפ"ז מתורץ גמי דלא הקשה הגמרא בלא זה אקרא גופא מאי עורבים דבל"ז הוי אמרינן דודאי תרי ישראלים היו ונקראים ע"ש מקומם וכנ"ל אבל השתא דמשני ע"פ הדיבור שאני שפיר מ"ל דהפי' עורבים ממש ואזי לא תקשי הא הוי בשר שנתעלם מן העין דמ"ל ג"כ ע"פ הדיבור שאני אזי מסתפק שפיר מאי עורבים ע"ז קאמר רבינא עורבים ממש ופריך ודילמא ע"ש מקומן ומשני שפיר עורבים מבעי' לי' דהא השתא שפיר איכא למטעי עורבים ממש משום דע"פ הדיבור שאני וק"ל:

חילוקא דרבנן שאמרתי בסוגי' דמכם ולא כלכם להוציא את המומר:

הרמב"ם פסק בפ"ג מהלכות שגגות הלכה ז' שהמומר לע"ז או לחלל שבת בפרהסי' אין מקבלין ממנו קרבן. והמומר לעבירה משאר עבירות. אין מקבלין ממנו חטאת על אותו החטא כיצד מומר לאכול חלב שאכל חלב בשגגה והביא חטאת אין מקבלין ממנו עד שיחזור בתשובה. אפילו הי' מומר לאכול חלב לתיאבון ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו והביא קרבן אין מקבלין ממנו שמשאכל בזדון בין להכעיס בין לתיאבון הרי הוא מומר. הי' מומר לאכול חלב ושגג ואכל דם מקבלין ממנו כמו שבארנו עכ"ל. וכתב הכ"מ לעיל בפ"ג מהלכות מע"ק הלכה ד' שפסק כת"ק דברייתא מעם הארץ פרט למומר בהוריות דף י"א וכדאוקימתא דרבא שם. והנה לכאורה דברי רמב"ם תמוהין. דהא מוכח מסוגי'

דהכא מכח מה דמקשה הגמ' מיתיבי מכם ולא כלכם וכו' ומסיק תיובתא דרב ענן דכמו דאין מקבלין קרבן ממומר כמו כן אסור לאכול משחיטתו והרי הרמב"ם פסק דמומר לתיאבון ומומר להכעיס שוין הן דאין מקבלין מהן קרבן. ואעפ"כ פסק בהל' שחיטה כרבא דמומר לתיאבון מותר לאכול משחיטתן בשלמא ארבא גופי' ל"ק דמ"ל דרבא ס"ל כר"ש בהוריות דמומר לתיאבון לא מקרי מומ' לאותו דבר אבל על הרמב"ם ז"ל שפסק כת"ק דהוריות וכרבא דמותר לאכול משחיטתו הקושי' במ"ע. ונראה לתרץ דברי רמב"ם ז"ל ונקדים לתרץ קושי' מהר"ם לובלין בחולין דף י"ג ע"ב בתוס' ד"ה אבל מא"ה כלל וכלל לא שהקשה לפי' תי' התוס' שם להמסקנא ל"ל מכם אלא לכתוב מן האדם להוציא את המומר ומדכתיב איש איש לרבות את הנכרים ע"כ נימא דאיש איש אתי לרבות בין צדיקי א"ה ובין רשיעי. דאל"כ לשתוק מיני' קרא וכו' ע"ש באורך. ונראה לתרץ קושית מהר"ם ז"ל דהנה הקשה הרשב"א ז"ל דל"ל להש"ס למימר הא גופא קשי' דהו"ל להקשות ממנסך את היין גרידא ונ"ל קושית הרשב"א ז"ל דהנה כתבו התוס' לעיל דף ד' ע"ב בד"ה מומר לע"א מותר לאכול משחיטתו תימא וכו' וי"ל דצדוקי דלקמן היינו לע"א שעובד אלילים תמיד. ולפ"ז יש להקשות מאי פריך הגמרא מברייתא דמכם תיובתא דרב ענן דילמא הך בבא דחוץ מן המומר לנסך את היין וכו' ג"כ מיירי שרגיל לעבוד ע"ז תמיד ולחלל שבתות בפרהסי' תמיד. גם הכ"מ מחלק בהל' שגגות בין רגיל לעבוד ע"ז ולחלל שבתות בפרהסי' תמיד לבין שאינו רגיל אך לפמ"ש רש"י ז"ל לקמן דף י"ג ע"ב ד"ה מין זה אדוק בע"א. ומין ישראל ממיר ממומר לע"א. שהמין אדוק בה וכל מחשבותיו לה לפ"ז מ"ש התוס' לעיל דצדוקי דלקמן היינו לע"א שעובד אלילים תמיד מצינו לפרש דמש"ה מקרי בשם צדוקי דהיינו מין לפי שעובד אלילים תמיד דאדוק בה וכל מחשבותיו לה אבל הנקרא בשם מומר לא הוי עובד אלילים תמיד. לפ"ז מצינו לתרץ קושית הרשב"א דמש"ה צ"ל הא גופא קשי' דבלא זה לא ה"מ להקשות ממנסך את היין גרידא דהוי מ"ל דבבא דמנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסי' מיירי שרגיל תמיד בכך אבל השתא דקאמר חוץ מן המומר לנסך את היין מדקאמר הלשון מומר ע"כ מיירי שאינו עובר ע"א תמיד ואזי פריך הגמרא שפיר תיובתא דרב ענן אך דברי רש"י הנ"ל דמין כל מחשבותיו לע"א תמיד צ"ע דלכאורה תקשי התם אמה דאמר ר"נ אין מינין באומות. לענין לקבל מהם קרבן הא לקמן דף ל"ח ע"ב פליגי רבנן ור' יוסי אי אמרינן זה מחשב וזה עובד וא"כ לרבנן איך מקריבין קרבן של מין הא מחשבותיו תמיד לע"א והאיך קאמר ר"נ דבריו סתמא דמשמע דליכא מאן דפליג והל"ל דקאי אליבא דר' יוסי. אך יש לתרץ הכי דמ"ל דהי' קשה לר"ג קושי' מהר"ם הנ"ל דלפי תי' התוס' להמסקנא ל"ל מכם

דלכתוב מן האדם וכו' דהא כתיב איש איש אלא ע"כ צ"ל דשאני נכרים דגלי יתורא דקרא דמכם לאורוי דל"ת דממין א"ה אין מקבלין אלא דאין חילוק כלל בא"ה דאפילו מין שמחשבתו לע"א אעפ"כ כשמביא קרבן מקבלין ממנו מה"ט דמסתמא כשמביא קרבן לבו לשמים וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ג מהל' מע"ק הלכה ג' וז"ל נכרי שהביא שלמים מקריבין אותן עולות שהנכרי לבו לשמים וכמו כן איתא בגמרא דמנחות דף ע"ג ופרש"י שם לבו לשמים כוונתו היא שיהא קרבנתיו כליל לשמים וכמו כן מייתי שם הגמרא מ"ש הרמב"ם ג"כ דאם נדר שלמים ונתנם לישראל ע"מ שיתכפר בהן ישראל אוכלין אותן הישראלים בשלמי ישראלים ומ"ל דזהו מכח קרא דמכם דאתי לאורוי זאת דאפילו במין כשמביא קרבן דלבו לשמים ודוקא היכא דשמעינן ממנו דחשיב ס"ל לרבנן דאין מקבלין ממנו אבל בסתם מקבלין ממנו ואפשר לומר דאפילו לר' יוסי איצטריך מכם דה"א לפי שמחשבת מין תמיד לע"א הוי זבח רשעים תועבה קמ"ל דמקבלין וא"כ מתורץ ממילא קושית מהר"ם הנ"ל דאי לאו מכם ה"א מסברא מצדיקי קבל ואיש איש לרבויי אפילו מרשיעי א"ה אבל ממין דסתם מחשבתו לע"א לא תקבל. להכי איצטריך מכם דאין חלוק כלל בא"ה מה"ט כנ"ל. אך לפ"ד הנ"ל דלא ה"מ להקשות ממנסך את היין גרידא קושיא אחרת של רשב"א ז"ל תהי' במ"ע ונקדים לתרץ מה שי"לד על מה דפריך הגמרא בחולין והא מהכא נפקא הא מהתם נפקא דוקא למאי דמסיק תיובתא דרב טנן מהך ברייתא דמכם. דה"מ שם למפרך בהוריות אברייתא דאיתא התם מע"ה פרט למומר והא מהכא נפקא וכו' ונ"ל דהנה הקשה הרשב"א ז"ל בחולין דף ה' דמאי פריך הגמרא תיובתא דר"ע דלמא הפי' חוץ מן המומר מומר לאותו דבר אבל מומר לע"ז לא וכתי' הגמרא לעיל דף ד' ע"ב לעולם אימא לך מומר לאותו דבר לא מ"ט כיון דדש בי' כהתירא דמי' לי' אלא מומר לע"א וכדר"ע ותירץ הרשב"א ז"ל דמומר לא"ד הוי כמומר לכל התורה כולה והיינו רישא דמאחר דגלי לן קרא דמומר לכל התורה כולה אין מקבלין ממנו קרבן לאחת מן העבירות פשיטא דלאותו מצוה שהוא מומר לה שאין מקבלין ממנו עלי' מתורץ דקדוק הנ"ל דמקשה דוקא והא מהכא נפקא למאי דמסיק תיובתא דרב ענן. דבל"ז לא רצה להקשות בהוריות והא מהכא נפקא הא מהתם נפקא דהוי מ"ל כאותו תי' של הגמרא על מה דקאמר לימא מסייע לי' לרב ענן לא לעולם אימא לך מומר לע"א לא דאמר מר חמורה ע"א שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כלה אלא מומר לא"ד דאזי מומר לאיד עדיף ממומר לע"א. וא"כ איצטריך ב' קראי חד מכם אמומר לכל התורה ומומר לע"א כמ"ש בברייתא דלית דמקבלין ממנו נ"ונ דלא גרע מנכרי. ומע"ה אתי לאורויי דאפילו מומר לא"ד דעדיף ממומר לע"א נמי אין מקבלין קרבן אבל השתא דמסיק תיובתא דרב

ענן דאזי תקשי קושית הרשב"א דלמא מוקי רב ענן במומר לא"ד ואז צ"ל כתי' הרשב"א דמומר לא"ד ומומר לכל התורה כלה שוין הן ואין חילוק כלל ביניהן אזי פריך הגמרא שפיר והא מהכא נפקא הא מהתם נפקא וכו' ולפ"ד הרשב"א הנ"ל דשוין הן יש לתרץ מה שילד אשר מצאתי ג"כ בספר פ"י דהל"ל דא"ב הכי דלת"ק דוקא מומר לכל התורה כלה אין מקבלין ממנו קרבן אבל ממומר לא"ד מקבלין ולר"ש ממומר לא"ד נמי אין מקבלין. אך לפ"ד הרשב"א דשוין הן א"ש. אמנם אכתי ולפ"ז תקשי על תי' הרשב"א ז"ל דשוין הן הא לפי מה דמתרץ הגמרא לעיל על לימא מסייע לי' לרב ענן לעוצם אימא לך מומר לע"א לא דאמר מר חמורה ע"א וכו' וא"כ איכא למימר דאינן שוין דמומר לא"ד עדיף ממומר לע"א ויש לתרץ ובזה מתורץ דקדוק זה מה שהקשה הת"ח ז"ל דמה בעי בזה ואמרינן מאי ביני ביניהו וכו' הא בלא"ה נמי קשה והא מהכא נפקא הא מהתם נפקא וכו' דהנה מ"ל דרבא דמתרץ שם בהוריות דלא כרב המנונא אלא דא"ב מומר לתיאבון ע"ש מתרץ לשיטתו הכי דלכאורה הוי קשי' מהך ברייתא דמע"ה ארבא כמו דקשי' מברייתא דמכם ארב ענן דהא בין רבנן ובין ר"ש כ"ע ס"ל דאין מקבלין קרבן ממומר לאיד וא"כ אסור ג"כ לאכול משחיטתו של מומר לא"ד דהא לפי מה דמקשה תיובתא דר"ע ס"ל דשחיט' ולקבל קרבן שדין הן. ואיך קאמר רבא לעיל דמומר לא"ד מותר לאכול משחיטתו אך מ"ל דרבא ס"ל הכי דדוקא מומר לא"ד שאינו לתיאבון הוי כמומר לכל התורה כלה דאין מקבלין ממנו אפילו נ"ונ אבל מומר לתיאבון אינו כמומר לכל התורה כלה ומקבלין ממנו נ"ונ והא דמוקי רבא התם בהוריו' ברייתי' דמע"ה דפליגי במומר לתיאבון דלת"ק אין מקבלין ממנו קרבן משום דברייתי' נקט קרא דמע"ה דכתיב בחטאת דודאי חטאת א"ש דאין מקבלין ממנו משום דאכתי הוא מומר לא"ד לעבור עבירה זו במזיד אבל נ"ונ אפילו ת"ק מודה דמקבלין ממומר לתיאבון דודאי לא גרע מומר לתיאבון מנכרי. וא"כ שפיר אמר רבא דמומר לתיאבון מותר לאכול משחיטתו דאינו כמומר לכל התורה כלה דברור נמי מקבלין ממנו ולפ"ז ממילא א"ש דברי הרשב"א הנ"ל דמומר לא"ד ומומר לכל התורה כלה שוין הן ולק"מ ממה דמשני הגמרא לעיל לעולם אימא לך מומר לע"א לא דאמר מר חמורה ע"א וכו' דקושית הרשב"א הכי דלוקמי במומר לא"ד דאינו לתיאבון דמזה אין מקבלין אפילו נ"ונ וע"ז תירץ הרשב"א שפיר דהך מומר לא"ד שאינו לתיאבון הוי כמומר לכל התורה כלה דאין מקבלין ממנו קרבן וגם אסור לאכול משחיטתו אבל לעיל מיירי במומר לא"ד שהוא לתיאבון דמקבלין ממנו נ"ונ ואזי מותר ג"כ לאכול משחיטתו משום דמומר לתיאבון אינו כמומר לכל התורה כלה ולפ"ד אלו מתורץ דקדוק הנ"ל דהוצרך לומר ואמרי' מאי ביניהו ואמר רב המנונא

וכו' דבל"ז הוי מצינן לאוקמא הך ברייתא דמע"ה כתי' רבא בהוריות דהברייתי' מיירי במומר לתיאבון. ולא הוי ק"מ והא מהכא וכו' דהוי מ"ל דאיצטריך קרא לאשמועינן דאע"פ דמומר לתיאבון מותר לאכול משחיטתו ומקבלין ממנו נ"ונ אפ"ה אין מקבלין ממנו חטאת לפי שעובר הך עבירה במזיד. מש"ה הביא הך תי' דרב המנונא דמדלא מוקי רב המנונא כתי' רבא ע"כ מוקי הברייתא במומר שאינו לתיאבון דהוי כמומר לכל התורה כלה כתירוץ הרשב"א ז"ל ואזי פריך הגמרא שפיר והא מהכא נפקא וכו' לפ"ז מתורץ ג"כ דברי רמב"ם הנ"ל דדבריו אינן סותרים זא"ז דהא הרמב"ם מפרש הברייתא דמע"ה כרבא דאירי במומר לתיאבון וכדפסק לעיל פ"ג מהלכות מע"ק כת"ק דמומר לתיאבון אין מקבלין ממנו חטאת משום דעדיין הוא מומר לא"ד וכמ"ש הכ"מ לעיל דפסק כת"ק וברבא דס"ל לרמב"ם דדוקא חטאת אין מקבלין ממנו דהא עובר עבירה זו במזיד אבל נ"ונ ס"ל לרמב"ם דמקבלין ממומר לתיאבון דאינו כמומר לכל התורה כלה ואזי שפיר פסק הרמב"ם ג"כ כאידך דרבא דמותר לאכול משחיטתו וכן מדויק לשון הרמב"ם ז"ל שבתחלה כתב שהמומר לע"ז וכו' אין מקבלין ממנו קרבן כלל דמשמע אפילו כ"וב משום דהוי מומר לע"ז ובמומר לתיאבון כתב וז"ל מומר לאכול חלב שאכל חלב בשגגה והביא חטאת אין מקבלין ממנו וכו' אפילו הי' מומר לאכול חלב לתיאבון וכו' דמוכח מלשונו דדוקא חטאת אין מקבלין ממומר לתיאבון:

אך קושי' של הרשב"א הנ"ל דלוקמי במומר לא"ד באופן אחר במ"ע דמה פריך לרב ענן דלמא לעולם ר"ע מוקי הך בבא דחוץ מן המומר למומר לא"ד אך מוקי הברייי' בכה"ג דמומר לאכול חצב והביא קרבן על הדם ואתי' כת"ק דאזי לא שייך תי' הרשב"א דהיינו רישא דמומר לא"ד הוא מומר לכל התורה כלה. ז"א דהא הוצרך לאשמועינן בכה"ג דמומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם דהוי מומר לא"ד כת"ק ולאפוקי מר"ש ונ"ל קושי' הלז דהנה ב' תירוצים של התוס' ד"ה מע"ה הם דחוקים דעכ"פ תקשי מאי פריך הגמרא והא מהכא נפקא וכו' ול"ל תרי קראי דילמא אי לא כתיב אלא חד קרא הוי מוקמינן אמסתבר יותר דהיינו על מזמר לבל התורה בלה מש"ה איצטריך תרי קראי א"ו מחוורתא כהך תי' שכתבו התוס' ודוחק לומר דפריך מדר"ש. דאינו דוחק כלל משום דבלא"ה מוכח דהך ברייתא דמכם אתי' כר"ש דמ"ל דקשי' לי' להמקשה מ"ש התוס' לעיל ד"ה כדי שיחזרו בתשובה דליל למימר טעמא דקרא כדי שיחזרו בתשובה אשר אין דרך התנא לומר כן בשאר דוכתי ותירוצם מה שכתבו מדמרבינן מהא מומר לד"א טפי ממומ' לכה"כ ולא מוקמינן במילתא אחריתא הוא דחוק דלאו ממלת מן מרבינן זאת דודאי מלת מן איצטריך לרובע ונרבע כמ"ש רש"י ז"ל אלא ממלת בהמה ילפינן זאת

דהוא מיותר כנראה מדברי רש"י ז"ל וכמ"ש ג"כ הפ"י בסוגי' דהכא וא"כ מה הוא מלתא אחריתי דילפינן ממלת בהמה א"ו דהך ברייתא אתי' כר"ש. ואזי שפיר קאמר הטעם כדי שיחזרו בתשובה דר"ש לשיטתו דריש בכ"מ טעמא דקרא. ולפ"ז אין אנו צריכין לדחוק כרש"י ז"ל דמוכח ממכם בכם חלקתי מדלא כתיב מן האדם כי יקריב שהוא דחוק דהא לא מצינו בשאר מקומו' בתורה שמתחיל בלשון כה"ג. אך לפ"ז דאתי' הברייתא כר"ש מצינו לפרש הכי דר"ש לשיטתו אזיל דמפרש קרא דאדם כי ימות באוהל דקברי א"ה אינן מטמאין באוהל דאתם קרוים אדם ואין עע"א קרוים אדם וכמו כן הפי' לר"ש בקרא דאדם כי יקריב למעט א"ה דאין חילוק כלל באומות. וה"פ דהך סיפא. מכם בכם חלקתי מפרש הרישא ולא יליף מקרא דמכם דאין חילוק באומו' אלא ה"ק מכם בכם חלקתי דלא תטעי לומר דקרא דמכם קאי נמי אאומות לחלק ע"ז קאמר דאינו כן אלא הפי' דקרא דמכם דאתי להוציא את המומר הוא דוקא בכם ולא באומות דקרא דאדם אינו כולל אומות ולפ"ז פריך הגמרא שפיר והא מהכא נפקא וכו' דר"ש אדר"ש דהא מוכח מקרא דאשר לא תעשנה בשגגה דאין מקבלין קרבן ממומר לא"ד משום דאינו שב מידיעתו וא"כ ל"ל קרא דמכם להוציא את המומר לכה"כ ולפ"ז מתורץ ממילא קושי' הלז דה"ל לתרץ התיובתא דרב ענן דחוץ מן המומר מיירי במומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם ואתי לאשמועינן לאפוקי מדר"ש דהשתא ז"א דהא אתי' הך ברייתא כר"ש. ולפ"ז מצינו לישב דקדוק אחד מה שדקדק אא"ז הרב הגאון מו"ה יוסף יוזל סג"ל ז"ל אב"ד דק"ק לעסלא בספרו תפארת יוסף ברש"י פ' ויקרא על מ"ש רש"י אדם למה נאמר לאחר שמפרש סיפא דקרא כי יקריב בקרבנות נדבה דבר דה"ל לפרש ברישא על מלת אדם. אדם למה נאמר ואח"כ ה"ל לפרש כי יקריב וכו' ולפ"ד הנ"ל יתורץ דקדוק הלז על רש"י ז"ל ויתורץ בזה ג"כ לפי דעת רש"י ז"ל קושי' תוס' ד"ה מכם ולא כלכם תימא דהא איצטריך לכדדרשינן בריש לולב הגזול וכו' דאי לא הוי מפרש רש"י מקודם דקרא איירי בקרבנות נדבה לא הוי קשי' מידי אדם למה נאמר דהא לקמן דף י"ג פריך הגמר' אימא מא"ה כלל וכלל לא ומשני לא ס"ד דהא כתיב איש איש לרבו' הנכרים שנודרים נו"נ כישראל וא"כ בל"ז לא הוי קשי' אדם למה נאמר דהוי מוקמינן קרא דוכי יקריב בחטאות ואשמות וכמ"ש הזוהר פ' לך לך וז"ל כתיב קרבני וכתיב קרבנכם קרבני כגון שלמים דאתו אשלום קרבנכם חטאות ואשמות דאתיין על חטא ואשם וחזי לא בכלל כלל בהך קרא א"ה דהא מא"ה אין מקבלין חטאות ואשמות וא"כ מ"ל דאדם אתי לאורויי הך וכר"ש דדוקא מישראל מקבלין חטאות ואשמות אבל מא"ה כלל לא דאינן קרויין אדם ומכם ה"א דאתי לאורויי אליבא דר"ש כשיטתו בסוכה פרק לולב הגזול להוציא את

הגזול אבל השתא דמפרש רש"י ז"ל מקורם דאיירי בקרבנות נדבה. דאזי נכללו קרבנות האומות ג"כ בהך קרא דהא מוכח מקרא דאיש איש שהנכרים נודרים נ"ונ דליכא למימר בא"ה כלל וכלל לא ואזי מפרש רש"י בשיטתו כאן בחולין דלכתוב מן האדם והוי ידעינן מזה להוציא את המומר ומדכתיב מכם אתי לאורויי דמא"ה מקבלין נו"נ מן הכל דליכא חילוק וכתנא דברייתא דמכם וא"כ קשי' אדם למה נאמר ומתרץ רש"י למעט את הגזול מה אדם לא הקריב מן הגזל דלתנא דברייתא דמכם דאתי מכס לאורויי בכם חלקתי לא מצינו למעט משכם גזול וכקושי' תוס' ר"ה הנ"ל ע"כ ממעטינהו גזול מן האדם ומתורץ קושי' תוס' אליבא דרש"י ז"ל. דרש"י ס"ל דדוקא לר"ש אתי' מכם להוציא את הגזול אבל ברייתא דמכם לא אתי' כר"ש וממעטינן ממכם בכם חלקתי ואזי אתי' אדם לאורויי אגזול. ולפ"ד הזוהר הנ"ל דברי הרשב"א עולים יפה על נכון במה דמקשה דמאי פריך הגמרא תיובתא דרב ענן דלמא הפי' חוץ מן המומר מומר לא"ד והקשה עליו האלי' רבה האיך שייך לומר בבריית' דמכם מזמר לא"ד הא קרא מיירי בנ"ונ וכמו כן תירץ הריטב"א ז"ל קושי' הרשב"א אך מ"ל דהרשב"א ז"ל מפרש הקרא דאדם כי יקריב כדעת הזוהר הנ"ל דמיירי בחטאות ואשמות דמשמעו' הקרא הכי מדכתיב אח"כ אם עולה קרבנו ולא פתח תיכף בעולה דהל"ל אדם כי יקריב מכס עולה לה' א"ו דרישא דקרא מיירי סתמא בכל הקרבנות בין בעולה ובין בחטאות ואשמות ומה דקאמר הש"ס חדא בעולה מ"ל דמפרש הרשב"א ז"ל הכי דאיצטריך קרא דמכם משום עולה לפי דמיירי נמי בעולה ומשא"כ קרא דמע"ה דלא מיידי אלא בחטאת דכתיב גבי נפש כי תחטא ולפ"ד הנ"ל דלריש מצינו למעט נכרים מאדם יתורץ קושית התוס' דף י"ג ד"ה אבל בא"ה כלל וכלל לא וא"ת א"כ לשתוק קרא מיני' וכו' דהנה כתב הפ"י ז"ל בסוכה דף ל' פרק לולב הגזול בתוס' ד"ה כי יחריב מכם אמר רחמנא. וז"ל ועוד דבלא"ה נראה בסוגי' דבחולין גופי' דר"ש לית לי' הך דרשה דמכם להוציא את המומר לענין עולה כי היכי דלא דריש ר"ש נמי מע"ה פרט למומר לענין חטאת דהא פליג להדי' וקאמר א"צ אלא דממעט לה מומר מחטאת משו' דאינו שב מידיעתו והיינו דוקא במומר לא"ד דלא שייך אלא בחטאת ולא בעולה ע"ש תו כתב ועוד דבלא"ה ע"כ לית לי' הך דרשה דמכם להוציא את המומר לר"ש דהא מסקינן התם דהאי מומר היינו מומר לכה"כ. דלא איצטריך קרא למעוטי אפילו בעולה דמסברא פשיטא לן בכלהו תלמודא דזבח רשעים תועבה אלא ע"כ דהא דאיצטריך מכם להוציא את המומר היינו לבתר דכתיב מן הבהמה לרבות פושעי ישראל דלא נימא דמרבינן מרבויי דמן הבהמה אפילו מומר לכה"כ מש"ה איצטריך מכם למעט מומר לכה"כ וכיון שכן דהך מיעוט דמכם דוקא לבתר דמרבינן פושעי ישראל מרבויא

דמן הבהמה א"כ לר"ש דלא דריש רבויא דמן הבהמה להביא פושעי ישראל אלא ס"ל בסוגי' דתמורה למעט הרובע ונרבע אזי לא איצטריך אליבי' מכם ע"ש באורך. והנה דבריו תמוהין דמ"ש דר"ש לית לי' ע"כ דרשה דמכם משום דלא איצטריך קרא למעוטי אפילו בעולה משום דזבח רשעים תועבה קושי' זו מתרץ המהר"ם ז"ל בחולין דף ה' ע"ב בתוס' ד"ה אינו שב מידיעתו דברייתא דמכם אתי לאשמועינן אפילו חזר בתשובה דאז לא הוי זבח רשעים תועבה. ומ"ש עוד כיון דר"ש מפיק קרא דמן הבהמה למעט רובע ונרבע א"כ מר"ש לא איצטריך מכם להוציא את המומר דבריו תמוהין מאוד דהא נראה מדברי רש"י ז"ל שכתב אהך דמן הבהמה להביא ב"א שדומין לבהמה וז"ל מן דכתיב גבי בהמה למעוטי רובע ונרבע דמשמע מדבריו דהתנא דברייתא לא יליף זאת ממן אלא ממלת בהמה דמיותרת דהא כתיב מן הבקר מן הצאן וכמ"ש הפ"י עצמו בחולין וכמו כן צ"ל לרש"י גם מ"ש מקודם דבל"ה נראה מסוגי' דחולין דר"ש לית לי' הך דרשה דמכם לענין עולה כי היכי דלא דריש מע"ה פרט למומר מ"ל דז"א וכמו שאכתוב לקמן דר"ש נמי דריש מע"ה ודריש נמי מכם וכמ"ש לעיל דברייתא דמכם אתי כר"ש דהנה מ"ל דאין אנו צריכין להתי' המהר"ם בתוס' ד"ה אינו שב מידיעתו דאיירי הברייתא דמכם להוציא את המומר לכה"כ כשחזר בתשובה. אלא דשפיר מצי איירי הך ברייתא כשלא חזר בתשובה דהנה המ"ל בפ"ג מהלכות שגגות הלכה ז' הקשה ג"כ קושי' זו וז"ל אך אכתי קשה כיון דקרא דעולת נדבה לא מיירי אלא בעודו מומר ל"ל קרא תיפוק לי' דזבח רשעי' תועבה וכמו שהקשה התוס' על הברייתא דחטאת וכתב עוד וכ"ת דזבח רשעים לא שייך אלא גבי חטאת שמביא קרבן לכפרה על מה שחטא והוא עדיין עומד ברשעו אבל גבי עולה לא שייך הא זה ליתא שהרי בדברי רש"י בצריכות' דגמרא מוכח דיותר שייך לומר זבח רשעים גבי עולה שהוא דורון מלגבי חטאת ותו דבפ' חלק דף קי"ב קאמר ר' יוחנן דטעמא דאמרינן דקדשי מזבח ימותו משום דזבח רשעים תועבה והתם בכל קדשי מזבח מיירי כגון עולה ושלמים ע"ש באורך. והנה יש לדחות ב' קושיות אלו דלעולם מ"ל סברתו דיש חילוק לענין זבח רשעים תועבה בין חטאת לעולה ומה שהקשה מדברי רש"י ז"ל מוכח דיותר שייך לומר זבח רשעים גבי עולה לק"מ דזה לשון רש"י ז"ל על מה דעביד הגמרא צריכותא ואי אשמועינן עולה משום דלאו חיובא הוא פרש"י ולא אורח ארעא לקבולי דורון מיני' דכתיב זבח רשעים תועבה אבל חטאת אימא ליקבל מיני' שלא יהא חוטא נשכר דה"פ דאי אשמועינן עולה ה"א דקרא דמכם אתי לאורויי דדוקא עולה אין מקבלין משום דהוא דורון והוי זבח רשעים תועבה אבל חטאת לא שלא יהא חוטא נשכר ע"כ. ומ"ל דזהו דוקא אי כתיב מכם אתי מכם לאורויי זאת דבעולה לפי שהוא

דורון הוי זבח רשעים. אבל בודאי אי לא הוי כתיב מכם דאזי לא הוי ידעינן בכם חלקתי וכו' דמומר ישראל גרע מא"ה אלא הוי אמרי' מסברא חיצונית דודאי ישראל מומר לא גרע מא"ה דהא הא"ה אינן מקיימין כלל תורה ומצות ואפ"ה כתיב איש איש לרבות שמקבלין נ"ונ מהם א"כ למה יגרע ישראל מומר מא"ה א"ו דמישראל מומר לכה"כ נמי מקבלין נ"ונ וכסברת המ"ל אבל השתא דכתיב מכם דדרשינן מיני' בכם חלקתי דאזי ישראל מומר לכה"כ גרע טובא מא"ה שפיר מ"ל דמכם אתי לאורויי להוציא את המומר דוקא בעולה דאתי קרא לאשמועינן דלפי שהוא דורון הוי זבח רשעים תועבה אבל אי לא הוי כתיב קרא דחטאת ה"א דגבי חטאת לא אמרינן דזבח רשעים תועבה כדי שלא יהא חוטא נשכר מש"ה איצטריך קרא דחטאת. וממילא מתורץ ג"כ קושי' ב' דהא דאמר ר' יוחנן שם בסנהדרין דף קי"ב דמה"ט כל קדשי מזבח ימותו אפילו נ"ונ משום דהוי זבח רשעים היינו לבתר דידעינן מהך ברייתא דיתורא דמכם אתי לאורויי דבעול' שהוא דורן הוי זבח רשעים תועבה ואזי אין אנו צריכין לתירוץ מהר"ם הנ"ל דקרא דמכם מיירי כשחזר בתשובה דלעולם מ"ל דקרא דמכם איירי בשלא עשה תשובה ואפ"ה איצטריך מכם דל"ת דגבי עולה לא אמרינן זבח רשעים תועבה ואין להקשות לפ"ז דרישא דמכם להוציא את המומר מיירי בשלא עשה תשובה א"כ מאי פריך הגמרא תיובתא דרב ענן דלמא בבא דחוץ מן המומר אתי לאשמועינן דמומר לכה"כ או לאיד אפילו כשעשה תשובה אין מקבלין ממנו קרבן. ז"א דהא בבא דחוץ מן המומר קאי אמה דתני מקודם מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה ע"ז קאמר חוץ מן המומר א"כ מיירי כשלא חזר עדיין בתשובה. אך לפ"ז דברייתא דמכם מיירי כשלא חזר בתשובה קשה מאי פריך הגמרא והא מהכא נפקא הא מהתם נפקא הא ברייתא דמע"ה מיירי אפילו כשחזר בתשובה וכמ"ש התוס' אליבא דר"ש ד"ה אינו שב מידיעתו דאפילו חזר בתשובה לא מהני ובזה לא פליג הת"ק אר"ש. ונ"ל דמ"ל דקשי' לי' להמקשה לר"ש ל"ל היתורא דקרא מע"ה מש"ה ס"ל להמקשה דר"ש מוקי יתורא דמע"ה אמומר לכה"כ חוץ מדם וכתירוץ קמא של התוס' אליבא דת"ק דאין מקבלין ממנו קרבן משום דהוי מומר לכה"כ דהא חזינן דעובר על כה"כ ולמה דם לא א"ו משום דנפשו קצה בדם ודוקא בהך מומר שלא חזר בתשובה אתי קרא דמע"ה לאורוי דאין מקבלין ממנו קרבן אבל אי חזר בתשובה על כה"כ בודאי מקבלין קרבן ממנו על דם מסברא דהא חזר בתשובה על הכל ועל איסור דם עדיין לא עבר והוי שב מידיעתו וכמו דמקבלין ממנו כל קרבנות לאחר שחזר בתשובה כמו כן מקבלין קרבן על דם לאחר שחזר בתשובה דהא לא עבר עדיין על איסור דם וא"כ ע"כ מוקי ר"ש קרא דמע"ה למומר לכה"כ חוץ מדם שלא עשה

תשובה ואזי קרא דמע"ה לר"ש נמי איירי בשלא עשה תשובה פריך הגמרא שפיר והא מהכא נפקא הא מהתם נפקא דליל תרי קראי בלא עשה תשובה דאע"ג דקרא דאשר לא תעשנה מיירי בעשה תשובה אעפ"כ ל"לתרי קראי דהיינו מכם ומע"ה בלא עשה תשובה ולפ"ד הנ"ל דאי לאו קרא דמכם בכם חלקתי ה"א דמקבלין נ"ונ ממומר לכה"כ דלא אמרינן בנ"ונ זבח רשעים תועבה דלא גרע ישראל מנכרי מתורץ קושית התוס' הנ"ל ד"ה אבל מא"ה כלל וכלל לא וא"ת לשתוק קרא מיני' דמ"ל דה"פ אבל בא"ה כלל וכלל לא דהא ע"כ הך ברייתא דמכם אתיא כר"ש כנ"ל ואזי מלת אדם ממעט נכרים דאינן קרוים אדם וא"כ תקשי דלמא אתי אדם למעוטי דמא"ה כלל וכלל לא. ול"ק קושית התוס' ל"ל מכם ז"א דאי לא הוי כתיב מכם ה"א דישראל מומר לכה"כ עדיף מנכרי דמנכרי כלל וכלל לא דאין מקבלין מהן אפילו נ"ונ אבל מישראל מומר לכה"כ מקבלין נ"ונ דגבי נ"ונ לא אמרינן זבח רשעים תועבה מש"ה איצטריך מכם להוציא ישראל מומר לכה"כ לאשמועינן אפילו בנ"ונ אמרינן זבת רשעים תועבה:

באופן אחר מצינו לתרץ קושית תוס' הכי דהנה כתב ג"כ הפ"י בסוכה בתוס' ד"ה כי יקריב מכם על קושית התוס' תימא דבמרובה ממעט גזול מדכתיב קרבנו וכו' וז"ל ולפענ"ד יש לתמוה טובא על תמיהת התוס' דאטו גברא אגברא קא רמית דהא ר' יוחנן משום רשב"י אמרה הך דרשה דגזול דומי' דפסח. ולפ"ז ממילא דרשב"י מסיק נמי להך לישנא דמכם אמר רחמנא ואז לא שייך לאקשויי אדרשב"י מברייתא דקרבנו שהוא שנוי בתורת כהנים וכן הך ברייתא דחולין דמכם וכו' ג"כ שנוי' בת"כ וסתם ת"כ ר' יהודה היא מש"ה אזיל לטעמי' כיון דממעט גזול מקרבנו אייתר לי' מכם להוציא את המומר משא"כ ר"ש בר פלוגתא דר' יהודה אפשר דלית לי' הך דרשה דקרבנו ולית לי' נמי הך דרשה דמכם להוציא את המומר מש"ה דריש לי' למעט גזול ע"ש ודבריו תמוהין להמציא פלוגתא חדשה בין ר"י ור"ש אשר לא מצינו. תו קשי' אי ר"ש ל"ל הך ברייתא דקרבנו הא התנא דברייתא ממעט גזול מיתורא דוי"ו דקרבנו וא"כ תקשי לר"ש ל"ל ויו דיתורא דקרבנו א"ו ז"א דר"ש נמי דריש הך דרשה דקרבנו ודרשה דמכם וקושית התוס' תימא הנ"ל מצינו לתרץ הכי דהנה כתב הפ"י בסוכה שם בד"ה בגמרא אלא לאחר ייאוש דס"ל לר"ש יאוש לחוד קני וכמו כן כתב בפרק מרובה ולפ"ז תקשי לר"ש מה שמקשה אביי לרבה שם במרובה דף ס"ו ע"ב דס"ל לרבה שם דיאוש לחוד קונה איתיבי' אביי לרבה קרבנו ולא הגזול היכי דמי אילימא לפני יאוש ל"ל קרא פשיטא אלא לאו לאחר יאוש ש"מ יאוש לא קנה ומתרץ רבא שם דבריית' דקרבנו מיירי דגזל קרבן דחברי' ועיין בפירש"י שם והנה כמו כן קשי' לר"ש דע"כ קרבנו ולא הגזול לא מיירי לפני יאוש דהא

ר"ש מוקי קרא דאדם כי יקריב מכם אלפני יאוש וא"ב ל"ל אלא לאו לאחר יאוש וש"מ יאוש לא קני ואיך קאמר ר"ש דיאוש לחוד קני א"ו דלשיטת ר"ש לא מצינו לאוקמי קרא דקרבנו אלא דגזיל קרבן דחברי' וקרא דמכם מיירי בבהמת חולין לפני יאוש. ואזי מתורץ קושית תוס' תימא דבמרובה ממעט גזול ומ"ש ואע"ג דאיכא דמוקי לה התם דגזל קרבן דחברי' מ"מ קשה למאן דלא מוקי לה בהכי ז"א דלפ"ד מוכח דע"כ לר"ש לשיטתו לא מצינו לאוקמי קרא דקרבנו אלא בגזל קרבן דחברי' ומה שהקשו התוס' עוד וע"ק דהא מכם דרשינן בפ"ק דחולין מכם ולא בלבם להוציא את המומר תירצו התוס' כאן בדוחק אבל בחולין שם תירצו התוס' דאע"פ דילפינן ממכם להוציא את הגזול מדכתיב מכם גבי קרבן מקרא נדרש נמי לפניו מכם אאדם להוציא את המומר ולפ"ז מתורץ עוד פעם קושית התוס' ד"ה אבל בא"ה כלל וכלל לא וא"ת וכו' והכי פריך הגמרא ל"ל לריש לדחוק ולומר דמכם נמי נדרש אלפניו שהוא נגד סברת החיצונת טפי הל"ל כסברת החיצונת וכו' דמא"ה כלל וכלל לא ומכם לא קאי אלפניו אלא לאחריו למעט גזול ודוק:

דף ה:

תוס' ד"ה אינו שב מידיעתו תימא מה צריך קרא למעט לאינו שב מידיעתו וקש' הא עיקר קרא לא אתי אלא לאורוי אמומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם דמקבלין משום דהוי שב מידיעתו ולאפוקי מת"ק והיינו מדכתיב אשר לא תעשנה וסמיך לי' או הודע כמ"ש רש"י ז"ל אבל אינו שב מידיעתו לחוד באמת לא צריך קרא וא"כ מה ק"ל להתוס' מהצריך קרא וצ"ע. תו יש להקשות מאי מקשו התוס' הא למאי דמשני הגמרא דאיצטריך קרא דחטאת משום דה"א לפי שחטאת חיובא הוא אימא לקבל מיני' שלא יהא חוטא נשכר א"כ אפילו הוו זבח רשעים אפ"ה איצטריך קרא דלית שלא יהא חוטא נשכר ואפשר לדחוק ולומר דקושית תוס' הוא רק למאי דס"ד של המקשה וק"ל:

בא"ד והיכא תיסק אדעתין לומר דמביא מיל דמש"ה האריכו התוס' לומר והיכא תיסק אדעתין שהוא אך למותר דל"ת איך שייך לומר שיסמוך קרא שבתורה על מה שנאמר במשלי זבח רשעים תועבה לזה קאמרו התוס' והיכא תיסק אדעתין כלומר בלא קרא דזבח רשעים נמי אין סברא לומר כן וק"ל:

בא"ד וי"ל דאיצטריך להיכא דחזר בתשובה אח"כ וכו'. וכתב המהר"ם לובלין ז"ל וצ"ל דלעיל גמי דממעט מומר לכה"כ אירי נמי שחזר בתשובה מאותה עבירה שמביא עלי' קרבן ע"ש פי' לדבריו דאל"כ תקשי ל"ל מכם למומר לכל התורה כלה הא בלא"ה הוי זבח רשעים ולפענ"ד אפשר לומר דאין דבריו מוכרחין דקרא דמכם דכתיב בעולה דהוי נדבה בלא"ה איצטריך אע"ג דלא חזר בתשובה דאע"ג דהוי זבח רשעים ה"א דלא נימא בכם

חלקתי וכו' ומסתמא לא גרע מעובדי אלילים דהוי בודאי זבח רשעים ואפיה מקבלין ממנו נ"ונ מדכתיב איש איש להכי כתיב מכם וא"ל לפ"ד אלו מאי פריך הגמרא לעיל אי מומר לכה"כ היינו רישא דילמא דישא אשמועינן מומר לכה"כ שלא עשה תשובה דה"א מקבלין ממנן קרבן. דלא גרע מעע"א כנ"ל קמ"ל דלא וסיפא אתי לאשמועינן דמומר לכה"כ אפילו עשה תשובה אח"כ או מומר לא"ד ובשעה שאכל לא הי' שב מידיעתו ואח"כ חזר בתשובה והא דלא קאמר ברישא תיכף חוץ ממומר לכה"כ אפילו עשה תשובה דהוי ידעינן נמי מומר לא"ד בעשה תשובה לפמ"ש הרשב"א הנ"ל דמומר לא"ד הוה שוה למומר לכה"כ מ"ל דבתחילה קאמר תנא דברייי' מה דילפינן מקרא דמכם דודאי קרא דמכם לא מצינו לאוקמי אלא אמיסתבר יותר דהיינו מומר לכה"כ שלא עשה תשובה ואח"כ אתא התנא דברייתא לאשמועינן הדין דאפילו בעשה תשובה או מומר לא"ד שעשה תשובה שאין מקבלין ממנו קרבן כאידך ברייתא מע"ה פרט למומר וכו' אך זה אינו דהא הך בבא דחוץ מן המומר קאי אמה דקתני בתחילה מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בתשוב' אבל עדיין לא עש' תשוב' וע"ז קאמר חוץ מן המומר דאין מקבלין כדי לחזור בתשובה אזי עכ"פ מוכח דמיירי הך בבא דחוץ מן המומר שלא עשה תשובה עדיין ואזי לק"מ אבל קשה דמאי פריך הגמרא והא מהכא נפקא הא אי לא כתיב אלא קרא דמכם לחוד הוי מוקמינן הקרא על מיסתבר יותר דהיינו מומר לכה"כ שלא עשה תשובה מש"ה איצטריך קרא דמע"ה או אשר לא תעשנה וגו' לאורויי אפילו כשחזר בתשובה ובשעה שאכל לא הי' שב מידיעתו נמי אין מקבלין ממנו קרבן ואפשר לומר דלהמקשה דלא ידע כלל לחלק בין חטאת לעולה דחטאת גרע מעולה בודאי אנו מוכרחין לומר כדברי מהר"ם דמכם נמי לא אתי אלא כשחזר אח"כ בתשובה דאל"כ הוי זבח רשעים וכו' וק"ל:

גמ' בשאין ישראל עומד ע"ג למימרא בעי ופרש"י וכי לא פשיטא לן דל"ל לפני עור לא תתן מכשול ויש להקשות דלמא צריך לאשמועינן דאפילו בכה"ג דלא שייך בי' לפני עור וגו' כגון כשחותך כזית בשר ונותן לו לאכול אפ"ה אסור משום דר"ג וב"ד נמנו דהלכה כת"ק דרשב"ג לעיל דף ד' דאין נאמנין אי אחזקו בדלא כתיבה כמו שחיטה וכיוצא אח"כ מצאתי בחידושי רשב"א ז"ל שהביא בשם הרמב"ן מש"ה קאמר למימרא בעי דר"י בר אידי ס"ל כת"ק דרשב"ג וה"ק למימרא בעי דודאי הלכה כת"ק דרשב"ג דהא יחיד ורבים הלכה כרבים. ולפע"ד יש לתמוה על דבריו הא חזינן דתנא דברייתא דלעיל דף ג' ע"ב ת"ר שחיטת כותי מותרת סתם כרשב"ג דהא קתני אבל בא ומצאו ששחט חותך כזית בשר ונותן לו אלמא נאמנין כרשב"ג וחזי דסתמא דברייתא כוותי' דרשב"ג

בודאי שפיר איצטריך לאשמועינן. ואפשר לומר דא"כ לא הול"ל נמנו על שחיטת כותי וכו' אלא הול"ל הכי ר"ג וב"ד נמנו דהלכה כת"ק דרשב"ג דבאחזיקו ולא כתיבא אינן נאמנין. ולמה דוקא בשחיטה א"ו דאסרוהו אפילו בעע"ג. אך יש להקשות דלמא לעולם באין עע"ג ואתי לאשמועינן באין עע"ג דאפילו יוצא ונכנס לא מהני וכאבייי. ולולא דברי רש"י מצינו לפרש הכי. דמשמע מדקאמר סתמא נמנו על שחיטת כותי ואסרוה דבכל גווני אסור דאל"כ דאין אסור אלא באין עע"ג לא הו"ל לסתום אלא לפרש בהדי' דנמנו באינו עע"ג ואפילו יוצא ונכנס דאסור והשתא ה"ק למימרא בעי בניחותא. כלומר אי ס"ד דמיירי באין עע"ג למימר' בעי הל"ל בהדי' באין עע"ג א"ו מדקאמר סתמא ולא מחלק כלל ש"מ דבכל גווני אסרוה וק"ל:

דף ו.

גמרא הלך רשב"א וסיפר דברים לפני ר"מ וגזר עליהן מ"ט וכו' יש להקשות מאי פריך הגמרא מ"ט דלמא משום דקאמר ההוא סבא ושמת סכין בלועיך וגו' גזר עליהן כדלקמן בעובדא דר' יצחק בר"י דמשום דקאמר ההוא סבא לית כאן שומרי תורה גזרי ר"א ור"א עליהן. וי"ל דהגמרא רוצה ליישב ר"ג ובית דינו דס"ל כר"מ דא"כ דגזר ר"מ משום דברי סבא לא ה"ל לר"ג לגזור אשחיטה דדלמא מש' קאמר ההוא סבא לפי שידע שכותיים מוכרין סתם יינם שקנו מנכרי לישראל אבל לעולם אינן עע"ג ושחיטתן כשרה ואזי ה"ק הגמרא הא דגזר ר"מ מ"ט כדי שנדע מזה לר"ג וב"ד וק"ל:

גמ' אינהו גזור ולא קיבלו מינייהו. וכתב המהר"ם ז"ל והא דלא משני דאינהו גזרו איין נסך ואשחיטה ואתו ר' אמי ור' אסי וגזרו ועשאום נכרים גמורים גם לענין ביטול רשות כדאמר בתר הכי. וי"ל דע"כ צ"ל דגזר נמי אייי"נ דהא ההוא עובדא דמחמתי' גזרו עלייהו בייי"נ הוי כדאמר הלך ר"א וסיפר דברים לפני ר' חמי ור' אסי וכו' עכ"ל ויש להקשות דאכתי שחיטה אינו מתורץ דלא הל"ל דר' אמי ורב אסי גזרו אשחיטה אלא דגזרו רק אייי"נ. ולפע"ד מעיקרא לק"מ קושית המהר"ם דע"ב צ"ל דר"ג וב"ד גזרו אשחיטה ור"מ אייי"נ ולא קיבלו מינייהו דאל"כ אלא דר"א ור"א לא גזרו אלא אביטול רשות. אבל אשחיטה ויי"נ גזרו ר"מ וי"ג וב"ד וקיבלו. א"כ למה אכל ר' אסי משחיטת כותי א"ו כדקאמר ר"ז לעיל בהדי' מסתברא דשמיע להו ולא קיבלוהו. וגם למה שדר ר' אבוהו לר' יצחק בר יוסף לאתויי חמרא מבי כותאי. א"ו דלא קבלו כלל גזירה דר"ג ור"מ אשחיטה ויי"נ וק"ל:

תוס' ד"ה אינו חושש לשאור ותבלין ותימא וכו' וי"ל דמשום מעשר וכו' תי' התוס' הוא דחוק קצת ונ"ל לתרץ קושית התוס' דהנה בודאי יש מיני תבלין כמו שום שנקרא תבלין

כדאיתא בפסחים דף מ"ב גבי המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה ע"ש שחייב במעשר. וכמו כן בצל נמי חייב במעשר וא"כ מ"ל דמש"ה קתני התם דוקא צירוף דאזי מיירי הקיפה בכל גוונא אפילו בהנך דאינן חייבין במעשר אבל הא דקתני בברייתא דהנותן לשכנתו דאינו חושש לתבלין שבה מצי איירי בשום ובצל שחייבין במעשר אח"כ מצאתי בחידושי רשב"א ז"ל שנתכוון לזה שכתב אקושי' הנ"ל ר"ה ואם אמר לה ועוד י"ל דלא כל מיני תבלין שווין הן יש שהן כאוכל ומטמאין בפני עצמן וממילא מיושב בזה מה שיש לדקדק על רש"י ז"ל ד"ה טחינין מאכל של גריסין ותבלין מעורבין בו ועיין במהרש"א דלפ"ד יש לדקדק ל"ל לרש"י למימר כלל ותבלין מעורבין בו אבל לפ"ד הנ"ל א"ש דמ"ל דאיירי בהנך תבלין כמו שום ובצל שחייבין במעשר, ועל מ"ש המהרש"א ז"ל דאל"כ בתערובות אמאי מותרין למ"ד דמילתא דלטעמא עביד לא בטל אפשר לומר דמסתמא דומי' דיין לתוך המורייס קתני שאינו עיקר כמו כן מצי איירי בכה"ג שהתבלין שום ובצל אלו אינן עיקר דלא עבידי לטעמא אלא לשאוב הזוהמא וק"ל:

גמ' ולחלופי לא חיישינן והתנן הנותן וכו' ויש לדקדק איך שייך קושי' זו אמילתא דר"ז הו"ל להקשות קושי' זו בל"ז ממתני' דהנותן לחמותו אברייתא דנותן לשכנתו ויש לתרץ דשייך קושי' זו אתירוץ דרפרם. דהא ודאי דקושית הגמרא ליחוש לחלופי אינו אלא משחור ותבלין אבל מעיסה עצמה לא וכנראה מדברי רש"י ד"ה ולחלופי לא שכתב דקתני אם נתן לה הכל משמע דוקא אם נתן לה הכל פי' אפילו שאור ותבלין אזי קשה דהו"ל למיחש לחלופי אבל אעיסה עצמה לא חיישינן דמ"ל דאיירי בכה"ג דיודע בודאי שקמח של שכנתו הוא מעושר דמאי רק שיש לה שאור ותבלין של דמאי וא"כ דליכא למיחש אלא אתערובות דמאי לא הו"מ להקשות בל"ז דליחוש לחלופי כמו בהנותן לחמותו דמ"ל דבתערובות דמאי הקילו ולא גזרו כ"כ ליחוש לחלופי משא"כ בהנותן לח מותו הוא בעין שפיר גזרינן אבל השתא דמתרץ רפרם שאני שאור ותבלין דלטעמא עבידי והוו כמו בעין מש"ה בסיפא אם אמר לה עשי לי משלכי חושש לשאור ותבלין פריך שפיר אריש דברישא הנותן לשכנתו נמי הו"ל למיחש לחלופי כמו בהנותן לחמותו וק"ל:

דף ו:

גמרא ולעלמא לא חיישינן וכו' הקשה הרשב"א ז"ל דהו"ל להקשות בל"ז רישא וסיפא הדדי דברישא קתני המוליך חיטין לטוחן כותי או לטוחן ע"ה הרי הן בחזקתן למעשרות ולשביעית ובסיפא דהנותן לפונדקית והנותן לחמותו חיישינן לאחלופי ותירוצו דחוק וי"ל בפשיטות דברישא תנא טוחן שהוא אומן וקיי"ל דסמכינן אפילו בדאורייתא אחזקה

דאומן לא מרע אומנתו וכמ"ש התוס' לקמן דף צ"ז ד"ה סמכינן אקפילא ובש"ך סימן צ"ח ובשאר דוכתי טובא אבל בפונדקת ובחמותו ליכא חזקה זו וק"ל:

גמ' ולחלופי לא חיישינן והתנן אשת חבר טוחנת עם אשת ע"ה יש לדקדק לכאורה דלמא ת"ק ורשב"א בהא פליגי דלת"ק אינה חשודה על הגזל ולרשב"א חשודה על הגזל וכמ"ש הר"ש בפי' המשניות לתרץ קושית תוס' ד"ה התם כמי מורי' וכו' על רש"י ז"ל במתני' דמעשר את שהוא נותן לה וכו' ר' יוסי אומר אין אנו אחראין לרמאין דפליגי בהא אי חשודה על הגזל או לא וא"כ מאי פריך הגמרא מברייתא דהנותן לשכנתו דהא מסתמא סתים הך תנא דברייתא דהנותן לשכנתו אליבא דהלכתא כת"ק וי"ל דע"כ טעמא דת"ק אינו מפני שאינה חשודה על הגזל אלא מפני שאשת חבר מונעת עצמה מליגע ושלא תתן לה אשת ע"ה לתוך פיה דאל"כ הו"ל לת"ק למפלג הכל בזמן שהיא טמאה בין שהוא משל בעלה דשייך בי' גזילה לבין שהוא משלה דהיינו שאומרת איני ניזונת ואיני עושה או באשת ע"ה שמת בעלה או גרשה א"ו דת"ק נמי סבר דחשודה לגזול ופריך הגמ' שפיר ובזה א"ש דברי התוס' ד"ה התם נמי מורי' ואמרה בר בי' רב ליכול חמימא דלא רצו לפרש כפי' הר"ש הנ"ל דר' יוסי ורבנן בהא פליגי אי חשובה לגזול או לא דע"כ ס"ל להש"ס דלא שייך לומר דפליגי בהא אי חשודה לגזולאו לא דאל"כ מאי פריך הגמרא ממתני' דאשת חבר דלמא רשב"א ס"ל כר' יוסי וק"ל:

גמ' השתא מגזל גזלה וכו' וכתב המהרש"א ז"ל יש לדקדק מאי גזילה איכא וכו' ואפשר לומר דיש לחלק דדוקא לפועל שמזונותיו על הבעל בית מותר אבל הברייתא דאשת חבר סתמא קתני דמיירי בכל גווני מצי איירי דאשת חבר שבכתה ומסייעת לאשת ע"ה בחנם באקראי בעלמא נדרך השכנים ואזי אסורה לאכול וק"ל:

דף ז.

גמרא דלמא נתן עיניו בצד זה ואכל בצד זה. ואין להקשות איך ס"ד לומר כן הא יוכל לבא תקלה על ידו שאיש אחר שלא ידע שזה מעשר יחשוב שהוא חולין ויאכלנה וצ"ל דבאמת לקח ר"מ אחר אכילתו המותר מהאגודה עמו וק"ל:

דף ז:

רש"י בד"ה חבטינהו בנפה וכו' כתב המהרש"א ז"ל וליכא למימר דמעיקרא לאן משום מעשר לא אכלה אלא משום שלא היו טובים לאכילה עם הפסולת. ואחר שחבטינהו לא אכלה משום חיוב מעשר וכו' ע"ש ויש ליישב קושית המהרש"א דא"כ בודאי לא היו מעושרין שהרי עתה נגמרה מלאכתן כשהוציאן מהשבלים ולא עשרן הבעלים אח"כ וא"כ מאי פריך הגמרא ומי מחייבא והיינו בדמאי וגם ל"ל לתרץ דמיירי דוקא שלקחן

מתחלה לאדם הו"ל לתרץ האמת שהי' ודאי טבל. מש"ה לא רצה הק"בה להכשיל לר' פינחס ב"י שלא ידע ר' פינחס ב"י שעתה כגמרה מלאכתן ולא היו רשאין ליתן לבהמתו אותן שעורין מש"ה לא אכלה א"ו דחבטינהו אינו כלל לשון דישה וא"ש דברי רש"י ז"ל וק"ל:

גמ' ומי מחייבא וכו' וכתב המהרש"א ז"ל וליכא למימר שאותן שעורים שהיו דמאי היא היתה יודעת שלא עשרינהו דהא ודאי וכו' והנה תירוץ המהרש"א דחוק קצת דלעולם מ"ל דאעפ"כ לא רצה הק"בה להכשיל את הצדיק בדבר שהוא עכ"פ איסור ודאי דהא אלו ידע ר' פינחס ב"י מזה לא הי' מניח לבהמתו לאכול מש"ה הי' הק"בה משמרו מתקלה דלא יאונה לצדיק כל און ורגלי חסידיו ישמור ויש לתרץ קושית המהרש"א דמסתמא לא נתארח ר' פינחס ב"י בבית ע"ה משום טומאה וכדמשמע במי בירושלמי שאמר ר"פ ב"י להם ארימתן דמאי אזי ודאי לא הי' בבית ע"ה. גם אם איתא שנתארח ר"פ בבית ע"ה. איך לא השגיח ר"פ ב"י על בהמתו דדילמא יתנו לה לאכול מתבואה שלקחן מתחלה לאדם א"ו שהי' בבית חבר וא"כ שהי' בבית חבר שאינן מאכילין לבהמה דבר שודאי אינו מעושר ורק טעו בלקחן מתחילה לאדם שמותר לבהמה אזי לק"מ קושית מהרש"א דדילמא הבהמה היתה יודעת שודאי לא עשרינהו דאעפ"כ מקשה שפיר ומי מחייבא על מה דקאמר ר' פינחס ב"י ואתם מאכילין אותה טבלים הא אע"פ דבהמה ידעה שודאי אינו מעושר הם לא ידעו זאת והי' בעיניה דמאי וא"כ היו שעורין אלו מותרין להאכיל לבהמה ואיך קאמר רפב"י ואתם מאכילין אותה טבלים ופריך הגמרא שפיר מש"ה הוצרך לתרץ לפי שלקחן מתחלה לאדם אסור ואזי שפיר אמר רפב"י אתם מאכילין אותה טבלים וק"ל:

הנה מ"ל דמזה מוכח ג"כ כדברי רש"י ז"ל דחבטינהו אינו דישה דאל"כ הוא ודאי ואז בודאי עישר החבר עוד כ' המהרש"א שמקשין למה לא נתן החמור עיניו בצד זה ואכל בצד אחר. אפשר לומר משום דאיכא למיחש למכשול שיאכל אחר המעשר דבשלמא גבי אדם מ"ל שלוקח אח"כ המעשר עמו וכנ"ל כמ"ש לר"מ אבל בבהמה לא שייך זאת וק"ל:

דף ח.

גמרא ותני' שחין ומכוה וכו' ופירש"י ז"ל כולהי הנך מתנייתא מצטרכי הכא לפרושי מאי תבעי לן וכו' עכ"ל ונראה דבודאי בלא מתני' בתרייתא דביטל אחרון את הראשון אלא דהוי אמרינן דראשון במקומו עומד נמי ה"מ למבעי ובכה"ג נימא חבטא קדים להבלא ולא מבטל לי' הבלא ומצטרפין או דלמא הבלא קדים וחבטא לא מבטל לי' ולא מצטרפין אך רוצה למבעי לפי האמת כפי מה דאיתא בברייתא וק"ל:

רש"י בד"ה ביטל אחרון את הראשון ונ"מ לענין צירוף שאם הי' בו חצי גריס שחין ולקה באור וכו' רש"י ז"ל נקט בכה"ג וה"ה דמצי למינקט להיפוך בכה"ג דברישא מועיל הביטול להצטרף ובסיפא שלא להצטרף דבתרווייהו ברישא ובסיפא מיירי שנולד אח"כ חצי גריס מכוה. וא"כ אם שחין קודם למכוה דהיינו שאם הי' בו בתחלה חצי גריס שחין ולקה באור באותו חצי גריס ונעשה מכוה ואח"כ נולד בו חצי גריס אחר של מכוה אזי מצטרפין יחד ואם מכוה קודם לשחין שהי' בו בתחל' ח"ג מכוה ואח"כ לקה באותו ח"ג ונעשה שחין ואח"כ נולד בו ח"ג אחר של מכוה אזי אינן מצטרפין:

בד"ה ותיפוק לי' אע"ג דהוא מקלקל אסור לחתוך עכ"ל וכתב המהרש"א וז"ל בין אהיתירא דלחתוך ובין באיסורא דלחתוך וה"ה דה"מ לפרש אשחיטה וכו' והכה באמת דברי רש"י ז"ל תמוהים במה שמפרש דוקא קושי' הגמרא אהיתרא דלחתוך ונראה לתרץ דברי רש"י ז"ל דבאותו דבור הנ"ל כתב המהרש"א וז"ל והא ליכא לאקשויי דמאי פריך ותיפוק לי' משום שמנונית, דאימא דסבר כמ"ד לקמן השוחט בסכין של נכרים סגי בהדחת בשר דהשתא מותר לשחוט לכתחילה דליכא למיחש שמא משתלי דבל"ה ידיח הבשר משום דם שעליו כבר תירץ הר"ן דלמ"ד נמי דבעי הדחה לא סגי בהך הדחה משום דם דמשום שמנונית הסכין בעי שפשוף גדול כדי שיסיר שומנו והנה כתב הש"ך בסימן י' דמשמע מלשון רש"י לקמן מ"ש אליבא דמ"ד מדיח בד"ה צונן ומיהו הדחה בעי שהרי נתקנח בה שמנונית וכו' שאי אפשר לדופני הסכין בלא שמנונית. שרש"י אינו מפרש הפלוגתא דהשוחט בסכין של נכרים כמ"ש התוס' ד"ה השוחט דמיירי דוקא בבן יומו אלא כמ"ש הרשב"א והר"ן דמצי איירי אפילו באינו ב"י. ומשום שסתם סכין אינו נקי וכן תירצו התוס' בע"ז שם וזהו שכתב רש"י ז"ל שאי אפשר לסכין וכו' לפ"ז מ"ל דס"ל לרש"י ז"ל דדוקא כשהסכין אינו נקי שהשמנונית קרוש על פניו הך הדחה בעי שפשוף. אע"פ שאינו ב"י אפ"ה בעי שפשוף משום השמנונית שעליו אבל כשהסכין אינו ב"י ונקי מ"ל דסגי בהדחה בעלמא בלא שפשוף ולפ"ז קשי' לי' לרש"י ז"ל קושית המהרש"א הנ"ל דמה פריך הגמרא ותיפוק לי' וכו' דלמא מיירי ר' נחמן אמר רבה בר אבוהו בסתם סכין שאינו ב"י ונקי וס"ל כמ"ד מדיח ואזי מותר לשחוט לכתחילה על סמך שידיחנו הדחה בלי שפשוף אך אי קושית הגמרא אלחתוך מצינו לתרץ קושי' הלז דהכי פריך הגמרא דלא הו"ל למימר סתם מחתך מותר דמשמע בכל גוונא הלא לבתר דחללי בי' טבחא שנעשה הדחה אסור לחתוך לכתחיל' אפילו בסכין שאינו ב"י על סמך שידיחנו וכמ"ש הר"ן ז"ל על הא דאמר ר"י אמר רב בדף זה ע"ב הטבח צריך שיהא לו ב' סכינן דהיינו טעמא דבעינן שלא יחתוך בשר בסכין ששחט בה משום דם שעל

פניו דאע"ג דצונן בצונן הוא ובהדחה סגי וכי מלח לי' לבשר ודאי מדיחה דהא קיי"ל מדיח ומולח ומדיח הא אמרינן היינו היכא דלא חללי' בי' טבחא וכו' וכמו כן הכא נמי דזמנין מחתך בה בשר כמה פעמים אחר שנמלח והודח דאזי אסור לכתחילה להכי מפרש רש"י ז"ל קושי' הגמרא ותיפוק לי' וכו' דוקא אלחתוך דעל לשחוט דאז בודאי ידיח הבשר אח"כ משום דם לא הוי פריך הגמרא מידי דהא רבה בר אבוהו מצי איירי בסתם סכין ונקי דאינו צריך אלא הדחה בעלמא ואזי הוי מותר לשחוט לכתחילה על סמך שידיחנו משום דם אבל אלחתוך פריך הגמרא שפיר דלא הול"ל סתם מחתך מותר בכל גונא כנ"ל ולפ"ז א"ש ג"כ דמפרש רש"י ז"ל הקושי' דוקא אהיתירא דלחתוך ולא אאיסורא דלחתוך דאאיסורא לא הו"מ המקשה להקשות ותיפוק לי' דמ"ל דניחא לי' טפי לאשמועינן דאסור משום ע"ז דאז אסור לחתוך בכל גונא אפילו קודם הדחה משא"כ משום שמנונית דאיסורא אינו אסור אלא לאחר מליחה והדחה. וע"פ דברי אלו מצינו לתרץ קושי' המהרש"א מה שהקשה על הרא"ש וז"ל בא"ד ותיפוק לי' הג"ל על מ"ש הרא"ש הא איצטריך לאשמועינן דהבשר מותר וכח דהיתרא עדיף לאשמועינן דאע"ג דאסור לכתחילה משום שמנונית אם חתך או שחט שלא נאסר הבשר ממה שישמיענו שלכתחילה אסור שזהו דבר פשוט ע"ז כתב המהרש"א ז"ל וז"ל לא ידענא מאי קאמר דמ"מ פריך שפיר דלא הול"ל מותר לשחוט ולחתוך דהא לכתחילה מיהא אסור משום שמנונית ואפילו על סמך שיקליפנו וכו' ע"ש דלפי דברינו מ"ל דהרא"ש ז"ל לשטתו אזל. דלא ס"ל כדעת הב"ח שהביא הש"ך אלא ס"ל במסכ' ע"ז כדעת המהרש"ל שהביא הש"ך בסימן י' ס"ק י"א ועיין בפרי מגדים בשפתי דעת ס"ק י"א. דבסכין שאינו ב"י ונקי מותר לשחוט לכתחילה על סמך שיקליפנו אפילו אי לא יקלף אח"כ ליכא אסורא דבדיעבד מותר נ"ט לפגם וכמו כן מותר למ"ד מדיח על סמך שידיחנו דס"ל דאי שוחט לכתחילה על סמך שיקליפנו אן ידיחנו לא מיקרי כמתיר נ"ט לפגם לכתחילה וא"כ מ"ל דה"פ בדברי הרא"ש. וגם אי פריך אהיתרא דמותר לשחוט וכו' ע"כ לא אזלא קושי' הגמרא דלמה יהא מותר הא אסור משום שמנונית דאיסור' דהא מ"ל כנ"ל למא מיירי רבה בר אבוהו דוקא בסכין שאינו ב"י ונקי דאזי מותר לשחוט לכתחילה על סמך שיקליפנו או למ"ד מדיח על סמך שידיחנו אלא ע"כ צ"ל דהכי פריך איך קאמר רבה בר אבוהו סתמא מותר הא איכא למטעי דמותר אפילו בסכין ב"י או באינו נקי והול"ל טפי אסור סתמא דאע"פ דאי הוה קאמר סתמא אסור הו"מ למטעי להחמיר אפילו באינו ב"י ונקי לא אכפת לן מידי דכללא הוא דלחומרא לא דק. משא"כ אי מצינו למטעי להקל אמרינן דלקולא דק על זה שפיר קשה הא איצטריך לאשמועינן דהבשר מותר בדיעבד משום ע"ז

בכל גונא דזהו חידוש ואעפ"כ נקט רבה בר אבוהו שפיר הלשון מותר לשחוט לכתחילה משום שמנונית וכוונתו באינו ב"י ונקי דכח דהיתרא עדיף לי' ממה שישמיענו סתמא דלכתחילה אסור ופירושו בסכין ב"י או אינו נקי שזהו דבר פשוט ודוק. אחר כתבי זאת מצאתי בספר כר"ופ סימן י' ד"ה ואסור לשחוט מסוכנת שמקשה ג"כ קושי' זו מה פריך הגמרא ותיפוק לי' משום שמנונית והוצרך לדחוק בשנוי דחיקא וכו' לימא דמיירי בסתם סכין דהוא אינו ב"י ורוצה ג"כ לתרץ הרא"ש ע"י זה קצת באופן אחר ע"ש ודבריו אינן מובנים לי מ"ש שם וז"ל וא"כ טענת הרא"ש נכון דמ"מ קמ"ל משום הנאת תשמישי ע"ז מותר הבשר דבשביל שמנונית מותר לכתחילה לשחוט על סמך שישליך אח"כ כדי קליפה וכו' ולא שייך דלמא אשתלי ולא קליף מה בכך הא אין איסורו דאורייתא ואי אכיל בלי קליפה לא קעביד איסור של תורה דנט"לפ מותר ומותר לסמוך על כך לכתחילה ושפיר הקשה ע"ש. דלפ"ד איך כתב הרא"ש וכח דהיתרא עדיף לאשמועינן דאע"ג דאסור לכתחילה משום שמנונית אם חתך או שחט שלא נאסר הבשר ממה שישמיענו שלכתחילה אסור שזהו דבר פשוט הא אפילו לכתחילה מותר לדבריו בכה"ג על סמך שיקלוף ודוק:

דף ח:

תוס' בד"ה אגב דוחקא דסכינא בלע ומקשו תוס' וז"ל והשתא ללישנא דדוחקא דסכינא תקשה הכא דהתירא נמי אגב דוחקא דסכינא בלע דליכא לשנויי הכא וכו'. דברי תוס' אינם מובנים לי דנוכל לומר דפלוגתא דסכין טרפה לא קאי כלל אליבא דמ"ד אגב דוחקא דסכינא בלע ולא דמי' כלל לדלעיל דאף שלעיל סבר אגב דוחק דסכינא בלע כאן מצי סבר דסגי בצונן כסברת רש"י ד"ה משום דקבלע דבשלמא לעיל גבי סכין של נכרים בעי קליפה אף שבית השחיטה צונן דבשר רך לבלוע אמרינן אגב דוחקא דסכינא תבלע הבשר אבל הכא בסכין דקשה לבלוע לא אמרינן דבלע הסכין שמנונית הטרפה אגב דוחקא דסכין דקשה ובית השחיטה צונן הגם שרש"י בד"ה משום דקבלע פי' שהסכין קשה הוא ואין דם קא בלע בו אלא שמנונית דנבלעת בין ברך ובין בקשה איכא למימר דלא פי' זאת אלא למאי דקיימינן השתא למ"ד בחמין דסובר לדעת רש"י בית השחיטה רותח וכמ"ש המהר"ם ע"ש ואזי בולע הסכין שמנונית אבל אי אמרינן בית השחיטה צונן לא בלע הסכין כלום לא אמרינן אצל סכין שקשה דבלע אגב דוחקא. אחר כתבי זאת מצאתי שהמעדני מלך הקשה כן ותירץ דמסתמא הך פלוגתא דסכין טרפה אזלא במי אליבא דכל הנך אוקימתות דלעיל וכמ"ש המהר"ם וא"כ אליבא דהך לישנא דדוחקא דסכינא היינו טעמא דמ"ד בחמין ואזי מוכח דע"כ הסכין נמי בולע אגב דוחקא ע"ש והוא

דחוק גם אפשר לדחוק ולומר דנ"ל להתוס' דלא אמרינן שהסכין קשה אלא כששחט בו טרפה באקראי בעלמא שהוא מועט אבל איסור אבר מן החי שהוא תמיד לא ימלט מלבלוע שמנונית בכל פעם מעט עד שנבלע בו הרבה ומחמת הרבוי פולט אח"כ אגב דוחקא דסכינא וק"ל:

תוס' בד"ה סכין טרפה פליגי משמע דסכין כשרה לכ"ע בצונן עכ"ל אין להקשות מנ"ל לתוס' הא דאיך מוכח מזה. דלמא לעולם דהאי דסבר סכין טרפה בחמין סבר סכין כשרה צריך נמי חמין והא דנקט דוקא סכין טרפה לאשמועינן כח דהיתרא דמ"ד בצונן זה אינו דהתוס' הוכיחו שפיר דס"ל להש"ס דהאי דסבר סכין טרפה בחמין סבר דבסכין כשרה סגי אפילו בצונן דאלת"ה מה פריך הגמ' דהיתרא נמי קא בלע איסור אבר מן החי וא"כ לבעי חמין הא באמת בעי חמין אלא ודאי דנ"ל לסתמא דש"ס דפלוגתא לא איירי אלא בסכין טרפה וא"כ מ"ד סכין טרפה בחמין סבר דסכין כשרה סגי בצונן ומקשה הגמ' שפיר וק"ל:

דף ט:

גמ' מתיב רב שימי שרץ בפי חולדה וכו' והקש' המהר"ם ז"ל בתוס' ד"ה התם הילכתא גמירי לה בסוף דבריו וז"ל אלא הא דקאמר בתר הכי מתיב רב שימי שרץ בפי חולדה קשה ליישבו דמאי ס"ד דר"ש דהא ע"כ הוא בעצמו צריך לדעת דהתם נמי הוי טעמא דהלכת' גמירי לה מסוטה דאל"כ מ"ש מכל ספק טומאה דעלמא דמטמאינן בר"הי ע"ש ונלפענ"ד לתרץ קושי' מהר"ם דבל"ז לא מצי רב שימי להקשות מכל ספק טומאה בר"הי דמטמאין דמ"ל דשאני התם בשרץ בפי חולדה דהטעם משו' דמוקמינן הכרות הטהורות על חזקתן וכמ"ש התוס' בגדה דף ב' ד"ה דאיכא ריעותא מגופא דבנגע באחד בלילה שמטהרין רבנן בראוהו חי מבערב משום דהעמד אדם על חזקתו וכמו כן כתב רש"י ז"ל שם בד"ה תרתי לריעותא. וז"ל הואיל ובטהרות לא משכחת ריעותא אחריתא דכי אמרת העמידם על חזקתם בחזקת טהרתם הם ולא גמרינן מסוטה אלא היכא דליכא חזקה תו איכא למימר דבככרו' של תרומ' מקילינן שלא לשרוף עלי' תרומ' אבל ארבא דמדמה איסור' לסכנתא פריך שפיר דע"כ אינו דומה דהא ספק מים מגולין אסורין בכל גוונא ולא מהני שום חזקה ובככרות מהני חזקה וק"ל:

דף ו.

מתיב רבא לסיוע לרב הונא ויש לדקדק ל"ל למימר לסיועי' לרב הונא פשיטא אי קשי' לר"ח הוי סיוע לר"ה ויש לתרץ דמ"ל דרבא שהי' שכיח גבי ר' חסדא וגם נעשה חתנו בודאי דבר עמו וידע דר"ח פליג אף בלא שיבר בה עצם כהמסקנא דאזי קשי' ודאי לרב

חסדא דמיקל אפילו בלא שיבר בה עצם משום דתלינן בעצם המפרקת שאינו ודאי כ"כ אבל לעולם מ"ל דאינו סיוע לר"ה דאפילו בשיבר בה עצמות פסולה דשאני הכא שעצם ודאי פוגם אבל בטבל ועלה הך דודאי טבל לא הוי ודאי דלמא הי' עליו בשעת טבילה הך דבר החוצץ לזה קאמר דאעפ"כ הוא סיוע לר"ה אפילו בשיבר בה עצמות משום דבטבל ועלה נמי הוא קרוב לודאי כיון שנתעסק באותו מין וכמ"ש התוס' ד"ה והא הכא וכו' וק"ל:

תוס' ד"ה סכין איתרעי ואיכא ספיקי טובא ע"ש והקשה המהרש"א ז"ל וז"ל מלשונם נראה דהשתא לפירוש זה דסכין איתרעי והוי כס"ס פריך שפיר. אבל לפי משמעות דשמעתין דסכין איתרעי לא פריך שפיר ולא ידענא למה לא יתפרש להם כמו כן דפריך שפיר וכו' וי"ל בדוחק עכ"ל משמע מלשון המהרש"א מדכתב לפי משמעות דשמעתין דסכין איתרעי וכו' דנ"ל דוחק לפרש כדברי מהר"ם ז"ל דעיקר כוונת התוס' על קושי' ב' ומ"ש דלשון התוס' מה שכתבו והשתא פריך שפיר בתר הכי כל ספק לאתויי מאי לז משמע כן אלא כפשוטו דהשתא לפי הפי' משום דהוי ס"ס פריך שפיר קושי' הראשונה כל ספק לאתויי מאי מש"ה כ' המהרש"א ז"ל ולא ידענא וכו' ונראה לפע"ד לתרץ דהנה עוד יש לדקדק בלשון התוס' דהול"ל בקצרה והשתא פריך שפיר כל ספק לאתויי מאי ול"ל ב' תיבות בתר הכי ונראה ליישב דהנה יש להקשות להך תי' של התוס' ועי"ל דהכא טעמא משום דעצם ודאי פוגם מאי פריך הגמ' מהך ברייתא דכל ספק לאתויי מאי הא אכתי לא ידע המקשה הך דקאמר לקמן הלכתא כר"ה כשלא שיבר בה עצם דמוכח מיני' דר"ח פליג אפי' כשלא שיבר בה עצם מדפריך אח"ז מכלל דר"ח בשלא שיבר בה עצם אלא במאי איפגים וא"כ מנ"ל למקשה להקשות דלמא רב חסדא לא פליג אלא היכא דשיבר בה עצם דאזי הטעם משום דעצם ודאי פוגם אבל היכא דלא שיבר בה עצם מודה רב חסדא. וא"כ דלמא הא דקתני כל ספק לאתויי מאי היכא דלא שיבר בה עצם דל"ת דראוי לתלות טפי לקולא דבסוף שחיטה בעצם המפרקת נפגם משום ספק ספיקא דאע"ג דלהך תי' אין הטעם משום ס"ס אעפ"כ מ"ל דעכ"פ ה"א דאפילו לא שיבר בה עצם יהי' מותר משום דהך ס"ס שייך ג"כ בלא שיבר בה עצם דדלמא בעצם המפרקת איפגם דפוגם כמו עור ואת"ל בעור שמא לא שחט כנגד הפגימה לכן הוצרך לאשמועינן דאעפ"כ פסולה והנה קושי' הנ"ל לא קשה אלא להך תי' של התוס' דהטעם משום דעצם ודאי פוגם אבל לפי תי' ג' של התוס' דהטעם משום דהוי ס"ס לק"מ דאזי לא מצי למימר דר"ח מודה היכא דלא שיבר בה עצם דא"כ קשה מ"ש לא שיבר משיבר הא טעמא דר"ח דקאמר בהמה לא איתרעי משום ס"ס הלא לא שיבר ג"כ ס"ס הוא ספק

בעצם מפרקת ספק בעור ואת"ל בעור דלמא לא שחט כנגד הפגימה כנ"ל ואזי פריך הגמ' שפיר. ולפ"ז מתורץ דקדוק א' שי"לד למה לא פריך הגמ' מהך ברייתא דשחט את הושט דהא ממתניתן דילן קודם הך ברייתא דטבל ועלה ובפרט דהך קושי' מטבל ועלה אינה קושי' עצומה כ"כ דמ"ש התוס' דהוי קרוב לודאי הוא קצת דוחק ולפי דברינו אתי שפיר דבלא הך תי' דסכין איתרע לא הוי מצי להקשות מהא דשחט את הושט דה"א דטעמא דר"ח משום דעצם ודאי פוגם ובלא שיבר עצמות מודה ר"ח דפסולה וכל ספק אתי לאתויי היכא דלא שיבר בה עצם שהוא ג"כ פשוט להתיר יותר מלאסור כנ"ל אבל השתא דמשני סכין איתרע כדפי' התוס' סכין איתרע הוי ס"ס וטעמא דס"ס שייך אפילו בלא שיבר בה עצמות כנ"ל פריך שפיר כל ספק לאתויי מאי וכו' ולפ"ז מתורץ ממילא קושי' הנ"ל וקושית המהרש"א ומדויק הלשון בתר הכי שכתבו התוס' וה"פ והשתא פריך שפיר בתר הכי פי' להך תי' דהטעם משום ס"ס פריך שפיר כל ספק לאתויי וכו' ודוקא בתר הכי שמתרץ סכין איתרעי ואגב זאת שכתבו התוס' שבא לרבות דבר שנוטה להתיר יותר מלאסור הוצרכו התוס' נמי לפרש התי' של הגמ' לא לאתויי ספק שהה וכו' ומשני לא לאתויי ספק שהה ספק דרס שנמי נוטה להתיר יותר מלאסור ולפרש ג"כ שאר דבריהם על נכון. וק"ל:

דף ו:

לא כר"ח ולאכשורי בתרייתא יש להקשות דל"ל לומר לאכשורי בתרייתא דמשמע דבלא בדיקה הוי טריפה דהו"ל לתרץ בפשיטות לעולם כר"ח ולכתחלה מיהא צריך בדיקה אפי' לר"ח כדי שלא יהא צריך אח"כ להתיר מספיק' דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן ואפשר לומר דמש"ה קאמר לאכשורי בתרייתא לאשמועינן הדין דלא נימא מכדי מתלא תלינן וכמ"ש רש"י ז"ל. משא"כ אי הוי מתרץ בתירוץ הנ"ל ה"א דבדיעבד אפילו בתרייתא כשירה משום דמתלא תלינן וק"ל:

תוס' בד"ה דלמא אדנפיק ואתי בציר לי' שיעורא אבל קשה דתינח היכא דליכא ריעותא אבל היכא דאיכא ריעותא כגון סכין שנמצאת פגומה כה"ג מנ"ל דאזלינן בתר חזקה עיין במהרש"א ז"ל דמפרש דקושי' התוס' לרב חסדא דס"ל דכשרה מטעם דבהמה לא איתרעי ואזי הוא חזקה הרי שחוטה לפניך ע"ש והוא דחוק דהא התוס' כתבו לעיל דהטעם דריח משום ס"ס. והמהר"ם ז"ל מפרש דקושי' תוס' לר"ה דס"ל דאפילו שיבר בה עצמות פסולה מטעם דמוקמינן בהמה בחזקת איסור דבהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת אע"ג דאיכא ריעותא דהרי שחוטה לפניך נגד החזקה ע"ש ודבריו דחוקין טפי. דאיך שייך לומר דהרי שחוטה לפניך הוא ריעותא נגד החזקה הא לר"ה כל כמה דלא

ידעינן דנשחטה כראוי לא הוי בכלל שחוטה וכדקאמר ר"ה דבהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה דמשמע דכל כמה דלא ידעינן בודאי שנשחט' כראוי לא מקרי שחוטה והוי כנחירה ומטעם זה כל ספק בשחיטה פסול. גם לשון התוס' אבל היכא דאיכא ריעותא כגון סכין שנמצאת פגומה לא משמע כדבריו. ולפע"ד אפשר לפרש דברי התוס' הכי דלעולם קושייתם אליבא דר"ח וכמו שרצה המהר"ם ז"ל לפרש בתחלה דנ"ל לתוס' כמ"ש הר"ן ז"ל דהפירוש בדר"ח סכין איתרעי לפי דאין ריעותא אלא בסכין לא איכפת לן מידי בהך ריעותא דהלא הסכין הי' בחזקת בדוק מתחילה ומה שדחה המהר"ם ע"ז שהוא דוחק שהתוס' יכוונו לזה דהא התוס' פירשו לעיל סכין איתרעי וכו' דהיינו טעמא דכשרה משום ס"ס ולא כדברי הר"ן ע"ש אפשר לתרץ הכי דלעולם ס"ל להתוס' לפרש כדברי הר"ן דר"ח סמיך עצמו אחזקת סכין דמכשיר מטעם תרווייהו מטעם חזקת סכין ומשום ס"ס והא דהוצרכו התוס' לטעם דס"ס כדי שלא תקשי הא איכא חזקת איסור דבהמה כנגד חזקת סכין וכמו במקוה דלא מהני חזקת טהרות שנשתמשו בכלים שנטבלו במקוה זו וכמ"ש רש"י ז"ל שם בריש נדה נגד חזקת טומאה כמו כן הכא לא מהני חזקת סכין כנגד חזקת איסור דבהמה מש"ה איצטרכו להתוס' לפרש דהוי נמי ס"ס אבל לעולם ס"ל להתוס' דר"ח סמיך עצמו אחזקה דסכין להדי ס"ס ומשום דמ"ל דהתוס' ס"ל כמו שהביא הש"ך בי"ד בסימן ק"י בכללי ס"ס כלל כ"ז דהד"מ בשם האו"ה כתב דחזקה עדיפא מס"ס וא"כ מטעם ס"ס לחוד לא הוי מכשיר ר"ח דהא חזקת איסור דבהמה עדיפא מס"ס א"ו דר"ח סמיך כמי אחזקת סכין ואזי אוקי חזקה להדי חזקה ומהני הס"ס. לפ"ז מקשו התוס' שפיר מנ"ל לר"ח דמהני חזקת סכין נגד הריעותא שנמצאת הסכין פגומה ואזי דלא מהני חזקת סכין נגד הריעותא אזי הוי חזקת סכין כמאן דליתא ואז הוי חזקת איסור דבהמה לחוד וא"כ מ"ט דר"ח דכשרה דהא לא מהני הס"ס נגד חזקת איסור דבהמה דחזקה עדיפי כנ"ל וק"ל:

בא"ד הקשה המהר"ם בסוף דבריו דהו"ל לתוס' להקשות מהא רבא זאב ונטל בני מעים דתלינן להיתר מטעם חזקה דנשחטה הותרה הא החזקה איתרעי שהרי הבני מעים נקובים לפניך והביא זאת בקושי' ונראה לתרץ קושי' המהר"ם לפמ"ש חידושי הר"ן דהטעם נשחטה הותרה הוא משום דאזלינן בתר רובא דרוב בהמות כשרות הן. וא"כ לא ה"מ התוס' להקשות מבא זאב וכו' דמ"ל דבתר רובא אזלינן אע"פ דאיכא ריעותא משום דרובא עדיף מחזקה כדאשכחן בפרה אדומה דבהזאתה מטהרין לגברא אע"ג דריעותא דטומאה עליו אבל אחזקה מקשו התוס' שפיר מנ"ל למיזל בתר חזקה היכא דאיכא ריעותא כנגדה דהא מהך דגבי נגע לא מוכח אלא היכא דליכא ריעותא וק"ל:

תוס' בד"ה אלא לאו ועוד דאף לקולא מוקמינן הכא אחזקה דאי הי' נגע גדול וכו'. ע"ש ובזה מתורץ ג"כ מה שכתבו התוס' לעיל בדבור הקודם אין להקשות דלמא הכא טמא מספק דספק טומאה בר"הי טמא עכ"ל דא"כ הו"ל לטמוי להאי גברא בסוף שבוע ג"כ מספק וק"ל:

בא"**ד** דאי הי' נגע גדול ובסוף שבוע הי' חסר ממה שהי' מטהרין וניחוש דלמא אדנפיק ואתי בציר לי' שיעורא והי' כשיעור שהי' בסוף שבוע עכ"ל הנה ה"מ התוס' למימר ג"כ בהך גונא דאדנפיק ואתי בציר לי' שיעורא מכגריס ונמצא שלא הי' נגע כלל ואח"כ פשה הנגע ואזי הוא כבתחלה ונמצא שהוא נגע חדש וצריך ראיית כהן והגר מחדש ואפשר שזהו כוונת רש"י ז"ל שהאריך לפרש בציר לי' שיעורא מכגריס ונמצא שלא הי' נגע בשעת הסגר ואין הסגרו הסגר דכמאן דליתא דמי ע"כ דהו"ל לרש"י ז"ל לפרש בקצרה בציר לי' שיעורא מכגריס. ונמצא שהוא טהור אך מ"ל דרש"י ז"ל רוצה ליישב בזה קושי' התוס' ואין לומר דשאני הכא דאזלינן לחומרא וכנ"ל דאף לקולא מוקמינן הכא אחזקה דדילמא בציר לי' שיעורא מכגריס וחזי אינה נגע כלל דכמאן דליתא דמי וצריך ראיית כהן והסבר מחדש וק"ל:

גמ' א"ל רבא דקאמרת יציאה דרך אחוריו לא שמי' יציאה כ"הג בי"ה יוכיח דכתיב בי' יציאה ותנן יצא ובא לו דרך כניסתו ויש להקשות וכי לא ידע אביי מהך מתני' דיצא ובא לו דרך כניסתו הלא המשניות היו סגורין בפי האמוראים וכמ"ש התוס' לקמן דף ק"י ע"ב בד"ה דתנן הכבד אוסרת ואפשר לומר דס"ל לאביי דשאני התם דיצא ובא לו וכו' דהך יציאה דהתם הוא משום כבוד השכינה דלא מצי להיות שם בגוונא אחרינא וע"ז השיב רבא דעכ"פ אנו רואים דהפי' של ויצא הכהן הוא דרך אחוריו א"כ גבי נגע ג"כ מצינו לפרש ויצא דרך אחוריו (אח"ז מצאתי בחדושי הר"ן שמפרש כן הפלוגתא דר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן עם ר' אחא בר יעקב) וק"ל:

דף יא.

רש"י ד"ה מנא הא מלתא איידי דאיירי במנא הא מלתא דחזקה נקיט נמי הא ע"ש ולתירוץ א' של התוס' ד"ה מנא הא מלתא וי"ל דלר' אחא בר יעקב בעי וכו' אצ"ל איידי דבלא"ה א"ש דבל"ז לא ה"מ להקשות מנא הא מלתא דאזלינן בתר רובא דה"מ למימר כקושי' התוס' דהא לר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן דיליף חזקה מקרא ממילא מוכח דאזלינן בתר רובא דהא רובא עדיף מחזקה אבל השתא פריך לרב אחא בר יעקב הא ע"כ מוכח כרשב"ג אר"י דיליף חזקה מקרא דאל"כ מנ"ל לר' אחא בר יעקב דאזלינן בתר רובא וק"ל:

תוס' ד"ה אבל היכא דלייף וכו' מקשין אמאי לא יליף מכל קרבנות וכו' הנה שמעתי שהקשה הרב הגאון מו"ה משולם ז"ל אב"ד דק"ק פרעשבורג דמה מקשו התוס' משבת דלמא תמיד בשבת עשו ב' כהנים העבודה ושנים שעשו מלאכה בשבת פטורים כדאיתא בשבת דף ג' ולעולם לא אזלינן בתר רובא ע"כ ולכאורה הוי מ"ל דלק"מ דהא בקדשים אסורים לשחוט שנים כדאיתא לקמן דף כ"ט ע"ב בברייתא דתני תזבח שלא יהיו שנים שוחטין זבח אחד ואזי מקשו התוס' שפיר משחיטה בשבת אמנם לשיטת התוס' לקמן שם ד"ה תרי גברא וכו' שכתבו דדוק' לכתחלה אבל בדיעבד אם שחטו שנים קדשים מותר אזי שפיר קשה קושי' הנ"ל דמ"ל דהכא דלא אפשר הוי כדיעבד ומותרין שנים לשחוט אך אפשר לתרץ דכוונת התוס' להקשו' לשמואל דס"ל במס' יומא דף מ"ב ע"א דשחיטת פרו של כ"הג בי"הכ פסולה בזר משום דכתיב אהרן וחוקה ולפמ"ש התוס' שם ד"ה שחיטה וכו' פסולה השחיטה אפי' בשאר כהכים דצריך להיות דוקא בכ' בכ"הג וא"כ מקשו התוס' שפיר דאפי' אם תדחוק לומר דב' כהנים עשו העבודה עכ"פ מי"הכ הקושי' במ"ע דהא לשמואל צריך הכ"הג לחוד לשחוט וק"ל

תוס' ד"ה דמנח גומרתא אפילו חל ערב פסח להיות בשבת וכו' אין להקשות הא כבר כתבו התוס' בדבור הקודם דלק"מ משבת דמספק נמי אמר רחמנא דלדחי שבת. מ"ל דזה דוקא בשחיטה דא"א בענין אחר אבל לאחר שחיטה ההקרבה ואכילת הפסח דאזי, מצינו למבדק אחר טרפות בודאי צריכין אבו למבדק דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן וק"ל:

תוס' ד"ה אתי' מפרה אדומה וא"ת כיון דפרה בת שתי שנים וכו' יש להקשות לפי התי' א' של התוס' דלעיל ד"ה מנא הא מלתא וי"ל דלרב אחא בר יעקב בעי דאזי לא מצינו למילף הך ק"ו דאין למדין ק"ו מהלכה כמ"ש המהרש"א ז"ל ואזי מ"ל דהך תי' דרבה בררב שילא אתי' מפרה אדומה קאי נמי אליבא דרב אחא ב"י וא"כ לא מקשו התוס' מידי דדלמא הטעם משום דאוקמא אחזקה שאינה ערפה דהא רב אחא ב"י ס"ל לקמן דף נ"ז ע"ב הלכה טרפה יולדת ומשבחת ומאן דאית לי' טיפה יולדת מנ"ש דאית לי' טרפה חי'. וי"ל דהני מקשו התוס' דעכ"פ להך תנא דס"ל לקמן דף הנ"ל דטרפה אינה חי' אזי הקושי' במ"ע מנלן דאזלינן בתר רובא. ואזי ע"כ צריך לומר דיליף מקרא אחרינא דאזלינן בתר רובא או שהיא הל"מ כדמסיק רש"י ז"ל לבסוף וא"ב ליל למילף מפרה אדומה הא בלא"ה צריך למילף מקרא אחרינא או מהל"מ וק"ל:

עוד בא"ד הנה הרשביא ז"ל מתרץ קושי' התוס' וז"ל י"ל אם אתה, אומר דטעמא דפרה אדומה משום חזקה כ"ש שמוכח שהולכין אחר הרוב דכל דכן הוא דע"כ לא איבעי' לן

אי אזלינן בתר רובא או לא אלא משום דלא איפשטא בעיין דהולכין אחר חזקה פי' דהא מ"ל כדדחי רב אתא ב"י לעיל דלא מוכח מקרא מידי דהולכין אחר חזקה וחזי אליבא דרב אחא ב"י לא אפשטא בעיין דהולכין אחר חזקה ולא ידעינן נמי אי הוי חזקה הל"מ או לא אבל אי אפשטא לן דהולכין אחר חזקה כ"ש דקים לן דהולכין בתר דובא דרובא וחזקה רובא עדיף עכ"ל ע"ש ויש להקשות על דבריו דאכתי תקשי דלמא לא אפשטא הך בעי' דאזלינן בתר חזקה ואזי לא אפשטא הך בעיא דאזלינן בתר רובא ושאני פרה אדומה דהתם איכא תרתי דרוב בהמות כשרות וחזקה שאינה ערפה אבל לעולם מ"ל דלא אזלינן בתר חזקה לחוד ובתר רובא לחוד והר"ן ז"ל הקשה באופן הלז כקושית התוס' דדלמא הטעם משום דאיכא תרתי ע"ש ויש לתרי דהכי פירושו דעד כאן לא איבעי' לן אי אזלוכן בתר רובי או לא אלא משום דלא איפשט בעיין דהולכין אחר חזקה פירושו דאזי לא ידעינן כלל חזקה לא מקרא ולא מהל"מ אבל אי איפשט לן דהולכין אחר חזקה פי' אע"ג דליכא קרא למילף מיני' חזקה אעפ"כ אזלינן בתר חזקה דהא סוקלין ושורפין על החזקות דאזי צריך לומר דהוא הל"מ ולא מ"ל דדלמא הל"מ אתרתי דרוב וחזקה מהני ז"א דעל זה לא איצטריך ההלכתא דזה הוא מוכח מפרה אדומה דתרווייהו מהני א"ו דההלכתא אתי לאורויי דחזקה לחוד מהני ואזי מוכח ממילא דטעמא דפרה משום דאזלינן בתר רובא לחוד דאין לומר דלמא לעולם הטעם דפרה משום חזקה לחוד ואפ"ה איצטריך ההלכתא דלא תימא דטעמא דפרה משום דאיכא תרווייהו רובא וחזקה א"כ עכ"פ מוכח מההלכתא דחזקה לחוד מהני בפרה א"כ ממילא מוכח דרובא לחור מהני דהא רובא וחזקה רובא עדיפא דאזי ליכא למימר כמ"ש המהרש"א הא אין למדין קיו מהלכה דהשתא לא ילפינן זאת מהלכה אלא מקרא דפרה דהלכתא היא רק גילוי מלתא דליכא למימר דהטעם בפרה משום דאיכא תרווייהו אלא משום חזקה לחוד וק"ל:

בא"ד אבל לקמן דיליף מעדים זוממין קשה הנה הך קושית התוס' לק"מ לתירוץ א' של התוס' לקמן ע"ב ד"ה ודלמא הך דאסהידו בי' דשמא אסבר טרפה חי' אלא לתי' ב' של התוס' והא דלא הקשו התוס' כן מקודם לרב כהנא דאמר אתי' מהורג את הנפש משום דנפש משמע אפי' קטן לאחר ל' יום שיצא מכלל נפל כדדרשינן בסנהדרין אשר הביא ג"כ רש"י בחומש איש כי יכה כל נפש אדם אפי' קטן במשמע ואזי מצי איירי בקטן תוך י"ב חודש דאין לו החזקה שאינו טרפה וק"ל:

דף יא:

תוס' בד"ה כגון שהיו אביו ואמו חבושין בבית האסורים הנה הקשה התורת חיים דנילף מכהן שעובד עבודה דלמא לאו אביו הוא ואינו כהן וע"ז לא מצי למדחי כגון שהיו אביו

ואמו חבושין בבית האסורים דאיך שייך למימר הכי על כל בהן וכהן עד אהרן הכהן ולכאורה מצינו לתרץ דלק"מ דבילף מנהן לפמ"ש המהרש"א בדבור הלז דלפי המסקנא דאין אפוטרופס לעריות לא מצינן למימר דהעמיד האם בחזקת צדקת משום דדלמא נאנסה אזי לא מצינו למילף מכהן דע"ז שפיר איכא למדחי דדלמא הטעם משום דבעמוד האם בחזקת צדקת וחזי אין לומר דדלמא נאנסה דמצינו למימר דאיירי שהאם עדיין חי ומצ"ל דמעלה עשו ביוחסין בכהנים דבאמת אין מניקין לכהן לעבוד עבודה במקדש עד שבודקין אמו ששואלין אותה אי יודעת בודאי שבנה הכהן הלז הוא מבעלה ושלא באבס' כל והרי היא בחזקת צדקת ובודאי תגיד האמת שלא תגרום העבירה הזאת שבנה שאינו כהן יעבוד עבודה במקדש. וגם דהלא אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה ואזי הוה צריכה להודיע זאת לבעלה דודאי לא עבדה אסורא דהא היא בחזקת צדקת אבל מקרא דמכה אביו ואמו דמיידי בכל גונא אפילו בישראל ואשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה מוכח שפיר דאזלינן בתר רובא ואפשר לומר דאעפ"כ מקשה התורת חיים שפיר דנילף מכהן דניחוש דלמא נתחללה לה אמו זקנתו או אם אמו זקנתו מצד האם שנאנסו מנכרי אשר כבר מתו ובעלה הי' ישראל דהיתה מותרת לו ואזי בתה או בת בתה אם של הכהן חללה לפמ"ש הרמב"ם ז"ל בפרק י"ח מהלכות א"ב כל כלהנבעלות לאדם בין באונס וכו' הוי זוכה ואז בנו הכהן חלל ופסול לעבודה לפי מה דאיתא במתני' פרק ח' דתרומות דאם הי' עומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ר' אליעזר אומר כל הקרבנות שהקריב ע"ג המזבח פסולים אך יש לדחות ע"ז דניחא להו טפי לרב מרי דיליף ממכה אביו ולאינך אמוראי לתרץ כתירוצם ולא כת כתירוץ הנ"ל דאמי מוכח רק אליבא דר' אליעזר לחוד אשר לית הלכתא כוותי' אלא כר' יהושע התם דר"א שמותי הוא וק"ל:

גמ' וכ"ת משום איבוד נשמה דהאי גינוולי' מקשין העולם דלשון הגמ' קפה להולמו דהא היפ וכ"ת לעולם דלא אזליבן בתר רובא ולא תקשי איך נוכל להמיתו דדלמא טרפה הוא ז"א דצריכין אנו לבדקו ולנוולו וא"כ איך קאמר משום איבוד נשמה דהאי אדרבא אי נינוולי' ומצאנו שאינו טרפה אזי איכא איבוד נשמה אבל אי לא נינוולי' ליכא איבוד נשמה דהא למאי דס"ד השתא לא אזלינן בתר רובא ואזי לא מצינו למקטלי' דדלמא טרפה הוה ההרוג ונראה לפרש הוכ"ת הכי דהנה כתבו התוס' בד"ה וליחוש דלמא במקום סייף נקב הוה. דר"ע לטעמי' דחייש למיעוטא מש"ה חייש במי דלמא במקום סייף נקב הוה ואע"ג דאפי' ר"מ דחייש למיעוטא מודה היכא דלא אפשר ר"ע חשיב לי' אפשר דאיכא לאוקמי קרא כגון שהי' קרום של מוח מגולה וכו' ורשב"ג דפליג עלייהו

אע"ג דחייש למיעוטא מ"מ חשיב לי' לא אפשר דדוחק הוא להעמיד הפסוק בכך היוצא לנו מזה דאם אין אנו יכולין לקיים הדין תורה מקרי לא אפשר לפ"ז מ"ל דה"פ דכל עיקר הך סוגי' דש"ס למילף דאזלינן בתר רובא ואזי אין אנו צריכין לבדוק אחר י"ח טרפות וכמ"ש רש"י ז"ל בסוף הסוגי' לפ"ז הכי קאמר וכ"ת דלעולם לא אזלינן בתר רובא בכל גוונא אלא דוקא היכא דלא אפשר לקיים הדין תורה כלל אזי אזלינן בתר רובא וא"כ צריכין אנו למבדקי' אחר י"ח טרפות דהוא אפשר לברר וא"כ אי חיישינן לבזיון הנהרג שלא לנוולו אזי לא מצינו למבדקי' ואז לא מצינו לברורי והוה לא אפשר דהא לא מצינו לקיים הדין תורה כלל ואזי ע"כ אזלינן בתר רובא וקטלינן לי' בלא בדיקה אבל אי לא חיישינן לבזיון הנהרג לנוולו אזי הוה אפשר דהא מצינו לעמוד על הבירור לנוולו ואזי לא קטלינן בלא בדיקה אלא בדקינן לי' ומנוולינן לי' וזהו דקאמר משום איבוד נשמה דהאי דהתורה אמרה ושפטו העדה והצילו העד' ראוי לחוס עליו דלא למיקטלי' בלא בדיק' ולא למיחש לניוול ולנוולו לזה קאמר דאעפ"כ צריך אתה לומר דאזלינן בתר רובא דאל"כ ליחוש דילמא במקום סייף נקב הוה דניחוש למיעוט' כר"ע וקרא מצינו לאוקמ' כשהי' קרום של מוח מגולה וק"ל:

תוס' בד"ה ובית דבדקינן לי' מקשינן דנילף מרוצח גופי' וכו' התורת חיים מתרץ קושי' התוס' דלא רצה למילף מרוצח דע"ז מצינו למדחי דחובשין אותו י"ב חדש דאזי צריך לומר כתירוץ התוס' בד"ה ודלמא וכו' דמוכח שפיר אליבא דמ"ד טרפה חי' ואזי ניחא לי' לרב כהנא טפי למילף מהרוג אליבא דכ"ע ע"כ ויש לדחות דבריו דשפיר מקשו התוס' דהנה יש להקשות על תי' ב' של התוס' ועוד נ"ל דטעמא דטרפה שהרג פטור משום דהוי עדות שאין אתה יכול להזימה ואי קטלינן עדים כשהוזמו לא שפיר קטלינן א"כ אין להוכיח אלא אמאי דקטלינן לעדים כדקאמר רבינא בסמוך דחזי תירוץ דרבינא א"ש דיליף מעדים זוממין אבל אכתי קושית התוס' על רב כהנא במק"ע דלמה יליף מההרוג דע"ז מצינו למדחי הא דקאמר וכ"ת דבדקינן לי' טפי הו"ל למילף מרוצח דע"ז לא מצינו למדחי דבדקינן לי' דהא הרוצח עדיין הוא חי'. אך מצינו לפרש דברי התוס' הני דבאמת קושית התוס' לא קאי אליבא דרב כהנא משום דאזי הו"מ למדחי כתירוץ התורת חיים דחובשין הרוצח י"ב חדש וכנ"ל אלא עיקר קושית התוס' הוא אליבא דרבינא למאי דס"ד השתא דטעמא דטרפה שהרג פטור אינו משום דהוי עדות שאין אתה יכול להזימה א"כ קשי' לרבינא דמתרץ בגונא אחרינא דאתי' מדבר חדש דאתי' מעדים זוממין וכו' כדי להרויח בזה הך וכ"ת דבדקינן לי' משום דהרגו אין נהרגין דהו"ל לתרץ כתירוץ דרב כהנא דאתי' מהורג את הנפש דנילף מרוצח ולא מההרוג אלא מההורג את הנפש דע"ז

לא מצינו למדחי כלל וכ"ת דבדקינן לי' דאזי לא מצינו לתרץ דחובשין אותו י"ב חדש דא"כ אכתי תקשי ארבינא על מה דמתרץ אתי' מעדים זוממין וכמו שהקשה התוס' בד"ה ודלמא וכו' ואזי צריך לומר כתירוץ א' של התוס' דקסבר טרפה חי' וא"כ שפיר הו"מ למילף מרוצח גופי' ע"ז תירצו התוס' תי' ב' שפיר דטעמא דטרפה שהרג את הנפש פטור משום דהוי עדות שאין אתה יכול להזימה ואזי לק"מ לרבינא דהא אין להוכיח אלא אמאי דקטלינן לעדים וזהו באמת מה שמתרץ רבינא אתי' מעדים זוממין וא"כ דקושי' התוס' קאי לרבינא לא מתרץ התורת חיים מידי דמ"ל דחובשין אותו ז"א דא"כ אכתי תקשי ארבינא כנ"ל וקושית התוס' קאי לתירוץ א' של התוס' לקמן דס"ל טרפה חי' ושפיר מקשו התוס' וק"ל:

בא"ד ושמא דאזלינן בתר רובא מדלא חיישינן להרוג את הטרפה לא נילוף בעלמא עכ"ל ויש להקשות דאיתא בגמ' דסנהדרין דף ל"ה ע"ב דפריך רציחה גופה תדחי את השבת מק"ו מעבודה מה עבודה שדוחה השבת רציחה דוחה אותה שנאמר מעם מזבחי תקחנו למות שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה אמר רבא כבר פסקה תנא דבי ר' ישמעאל דיליף גזרה שוה דבמיתת ב"ד כתיב בפ' מסעי והי' אלה לכם לחקת משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם וכתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם וגו' מה מושבת האמור להלן מיתת ב"ד אף כאן מיתת ב"ד ואמר רחמנ' לא תבערו אש בכל מושבות יכם ע"כ לפ"ז קושית התוס' דנילף מרוצח במ"ע דמדאיצטריך הג"ש דמושבות לאוריי שאין מיתת ב"ד דוחה השבת מוכח דאזלינן בתר רובא דאל"כ ל"ל הג"ש דבל"ה לא מצינו להמיתו בשבת דניחוש דלמא רוצח טרפה הוא ואזי אין לומר כתירוץ התוס' דמדלא חיישינן להרוג את הטרפה לא נילף בעלמא משום דלא איכפת לן אי קטלינן לטרפה דגברא קטילא הוא ז"א דאזי מחללינן שבת שלא לצורך דהא איתא בגמ' דשבת דף ע"ה דהשוחט בשבת חייב לרב משום צובע ולשמואל משום נטילת נשמה דאע"פ שהוא טרפה אעפ"כ שייך בי' נטילת נשמה דהא לענין שבת חיי שעה נמי קרוי חיות כדאיתא במס' יומא דמפקחין את הגל בשבת משום חיי שעה א"ו מדאיצטריך ג"ש מוכח דאזלינן בתר דובא ויש לתרץ לפי מה דאיתא בגמ' דסנהדרין דף ע"ח אמר רבא טרפה שהרג בפני ב"ד חייב שנאמר ובערת הרע מקרבך וכן טרפה שרבע בפני ב"ד חייב משום האי קרא דבערת וגו' אבל טרפה שהרג או רבע בפני עדים פטור וא"כ שפיר איצטריך ג"ש דמושבות לאשמועינן בכה"ג שהרג בפני ב"ד דחזי נהרג הטרפה דה"א דמצי למקטלי' בשבת קמ"ל דאינו דוחה שבת אבל התוס' מקשו שפיר דנילף מרוצח דהיינו הך רוצח שה"ג בפני עדים דחייב מיתה כדכתיב בפ' מסעי כל מכה נפש לפי עדים ירצח את

הרוצח וע"א לא יענה בנפש למות דאיך מצינו למקטלי' דלמא ערפה הוא א"ו מוכח דאזלינן בתר רובא ולק"מ:

בדרך אחר מצינו לתרץ הכי דהא דקאמ' התם דאיצטריך הג"ש משום דלא נילף מיתת ב"ד מק"ו מעבודה דקרבנות דדוחה שבת ואזי א"ש דה"א דמיתת ב"ד דוחה שבת דאין לומר דלמא טרפה הוא דאי ילפינן מיתת ב"ד מק"ו מעבודה ילפינן כולה מעבודה כי היכי דמחללינן שבת בעבורה להקריב קרבנות מספק כמ"ש התוס' ד"ה אבל היכא דלייף וכו' ה"נ מחללינן שבת במיתת ב"ד מספק להכי איצטריך ג"ש דמושבות (וקצת העירני לזה למדן אחד) וק"ל:

אך יש לתרץ קושית תוס' דנילף מרוצח הכי דהנה יש להקשות על תירוץ דרבינא דאתי' מעדים זוממין דהא מצינו לאוקמי קרא דעדים זוממין בכה"ג שהעידו בו עדים בב"ד זה שהרוצח הרג לפני ב"ד אחר במדינה אחרת וברח דאזי דהי' לפני ב"ד קטלינן לי' אפילו הוא טרפה דאזי באו העדים לחייבו מיתה אך אעפ"כ מתרץ רבינא שפיר דהא אעפ"כ מצו העדים לטעון דלמא הי' טרפה דהוא גברא קטילא וא"כ אין אנו חייבין מיתה דהא רצינו למקטל גברא קטילא ולזה העירני אחד מתלמידי חמד והנה כתבנו לעיל דעיקור קושי' התוס' דנילף מרוצח אליבא דרבינא ולפ"ז מתורץ קושי' התוס' דלא מצי רבינא למילף מרוצח מקרא דכל מכה נפש לפי עדים דמצינן לאוקמי קרא בכה"ג שעדים העידו שהרג בב"ד אחר כנ"ל אבל מעדים זוממין שפיר מוכיח רבינא דעכ"פ ה"מ העדים לטעון דלמא הי' טרפה דגברא קטילא הוא. ואזי אין אנו חייבין מיתה ודו"ק:

תוס' וליחוש דלמא במקום סייף נקב הוי ר"ע חשיב לי' אפשר דאיכא לאוקמי קרא שהי' קרום של מוחו מגולה ונקבו ואין להקשות דאכתי אעדים זוממין שמעידין בשאר עבירות שחייב עליהן מיתה הקושי' לר"ע במק"ע היכא קטלינן להו ודלמא הך דאסהידו בי' טרפ"הוא באברי' הפנימים דלזה לא מהני שהי' קרום של מוח מגולה ז"א דלק"מ דזהו ודאי מקרי לר"ע לא אפשר וק"ל

בא"ד ועוד אומר ר"ת דאע"ג דאי לא שיילינן לעדים קטלינן להו דסמכינן ארובא היכא דלא אפשר היכא דשיילינן להו ואמרו דלא ידעו פטור לפ"ז יש לתרץ קושי' תוס' דנילף מרוצח לפמ"ש דקושייתם לרבינא דמש"ה דייק רבינא מעדים זוממין ולא מרוצח דמעדים זוממין מוכח אפי' בכה"ג היכא דהוי מצי לשיילי להו ואמרו דלא ידעו פטור והשתא דלא שיילינן להו ה"מ העדים לטעון כך דלאו כל כמיני' דב"ד להרוג אותנו דהא אין אנו יודעין אם הרוצח הוא שלם או טרפה אפ"ה בכה"ג אזלינן בתר רובא וק"ל:

בא"ד ותירץ ר"ת כיון דממ"נ הוא נהרג לענין באיזה מיתה הוא נהרג לא אזלינן בתר רובא עכ"ל יש להקשות מגמ' דסנהדרין דף נ"ג דאיתא שם במתני' אלו הן הנסקלין הבא על אשת אביו דניחוש דלמא לאו אביו הוא ואזי היא כאשת איש דעלמא ואז אינו חייב אלא חנק ואיך נוכל לדונו בסקילה אלא ודאי דאפילו ממיתה למיתה אזלינן בתר רובא וכן יש להקשות אמה דקתני התם הבא על כלתו בסקילה דלמא לאו בנו הוא והוה רק א"א ואינו אלא בחנק בשלמא לר"ע א"ש דס"ל אין קידושין תופסין בחייבי לאווין וא"כ ליכא למימר דלמא לאו בנו הוא דאי לאו בנו הוא הוה ממזר ואז אין קידושין תופסין באשתו ואינה א"א כלל ויהי' פטור ממיתה ואז בודאי צריך לילך בתר רובא אבל לרבנן דס"ל קדושין תופסין בחייבי לאווין קשה נמי מכלתו והנה כבר ידוע קושי' הרב הגאון המפורסם מו"ה הר"ש ז"ל אב"ד דק"ק הלברשטאט מה שהקשה על דברי ר"ת הלז דלענין באיזו מיתה הוא נהרג לא אזלינן בתר רובא א"כ איך מצינו לאשכוחי דנשואה בת כהן בשרפה לר"ע ולרבנן דר"ש בסנהדרין דף נ"א ולר' ישמעאל בארוסה בת כהן דדלמא לאו אביה הוא אשר נדפס כבר קושי' זו. ותירוץ העולם הוא ע"ז דיש לתרץ בדוחק דמיירי כגון שקיבל בה אביה קדושין וא"כ אי לאו אביה הוא הקדושין איכן כלום ואזי היא פנוי' ולא חייב' מית' כלל דאזי צרי' למיזל בתר רוב' אבל על הקושי' הנ"ל מאשת אב ומכלתו לא שייך תירוץ הלז אך אפשר ליישב כל הקושיות הכי דמ"ל דתירוץ דר"ת הוא כמ"ש התוס' מקודם דהיכא דלא אפשר כלל לקיים מצוות התורה אי לא אזלינן בתר רובא זהו מקרי לא אפשר ואזי ודאי צריך למיזל בתר רובא כדי לקיים הדין תורה וא"כ לק"מ ממתני' דסנהדרין הנ"ל דשם אי אפשר מקרי דהא אי אפשר לקיים הדין תורה כלל ע"כ צריכין אנו למיזל בתר רובא ולקיים הדין תורה אבל ר"ת תירץ ספיר דלא אמרינן בהנסקלין בנשרפין למיזל לכתחילה בתר רובא כדי לענוש מיתה חמורה למי שנתחייב מיתה קלה דלא מצינו לעשות זאת כדאיתא במס' סנהדרין דאין אתה רשאי למושכה להחמיר אלא להקל וניחא למימר טפי לענשו במיתה קלה דהא עכ"פ מקיימין דין תורה להמיתו וחזי לק"מ וק"ל:

עוד שמעתי מקשין בשם גדול אחד על תירוץ ר"ת הלז מגמ' דסנהדרין דף פ"ד ע"ב דאיתא שם מכה אביו ואמו מנ"ל דמחייב חנק דכתיב מכה אביו ואמו מות יומת וכל מיתה האמורה בתורה סתם היא חנק ופריך הגמ' אימא עד דקטיל לי' מקטיל ומשני קטיל חד בסייף ואביו בחנק הניחא למ"ד חנק קיל אלא למ"ד חנק חמור מא"ל ואזי קשה לתירוץ דר"ת דממיתה למיתה לא אזלינן בתר רובא מאי פריך המקשה למ"ד דס"ל חנק חמור דאי קטיל אביו בחנק ואחר בסייף הא לא מצינו למימר הכי דא"כ ניחוש דלמא לאו אביו

הוא ואיש אחר הוא וחזי הוא רק בסייף דע"ז אין לומר דאזלינן בתר רובא דהא ממיתה למיתה לא אזלינן בתר רובא לחייבו מיתה חמורה ע"כ ויש לתרץ הכי דהכי פריך הגמ' דדלמא מיירי הקרא שאביו בא על בנו במחתרת והמיתו בגו ובידוע שרחמי האב על הבן כדאיתא בגמרא ואזי אם אביו הוא יש לו דמים דאם הרגו הבן מחייב מיתה דהיינו חנק דאזי אין לומר דלמא לאו אביו הוא דאי לאו אביו הוא פטור הבן לגמרי דאין לו דמים משום דהבא להרגך השכם להרגו וא"כ בכה"ג דפטור ממיתה לגמרי צריך למיזל בתר רובא ולק"מ וק"ל:

גמ' שמא במקום נקב קשחיט כתב המהרש"א וז"ל יש מקשים רב אשי דהוא מרא דשמעתין בהך דאיבעי' לן לעיל בא זאב ונטל בני מעים וכו' מי חיישיינן שמא במקום נקב נקיב ופשיט לי' רב אשי מהך דצלוחית אמאי לא פשיט לי' בפשיטות מהכא דכמו דלא ניחוש הכא שמא במקום נקב קשחיט דאזלינן בתר רובא ה"נ לא ניחוש דלמא במקום נקב נקיב עכ"ל ויש לתרץ הכי דלא רצה רב אשי למפשט משחיטה דמ"ל דשאני בשחיטה דהתם ליכא ריעותא נגד הרוב מש"ה אזלינן בתר רובא משא"כ לעיל בבא זאב וכו' קא מבעי' לי' משום דאיכא ריעותא נגד הרוב כמ"ש המהר"ם ז"ל שהרי בני מעים נקובים לפניך אי אמרינן דאזלינן בתר רובא אפילו היכא דאיכא ריעותא נגד הרוב או לא ופשיט לי' דאפילו נגד הריעותא אזלינן בתר רובא באיסורא להקל ואזי תקשי הא בסכנתא לא אזלינן בתר רובא היכא דאיכא ריעותא דנקובה מש"ה צריך רב אשי למפשט מצלוחית דחמירא סכנתא מאיסורא. ותו מ"ל דמימר' דרב אשי דלעיל קאי להמסקנ' דהכא לבתר דשמע מרב כהנא דשחיטה הוי כלא אפשר והיכא דלא אפשר שאני וק"ל:

דף יב.

תוס' ד"ה פסח וקדשים מח"ל מבשר תאוה לא פריך משום דנראה דמדאורייתא לא חייש ר"מ למיעוטא פי' אדפריך מפסח וקדשים דע"ז מצינו למדתי ה"ט משום דלא אפשר כלל טפי הו"ל למפרך מבשר תאוה דהוא אפשר לר"מ דהא אינו מוכרח דוקא לאכול בפר דהא לאו מצוה איכא ע"ז תירצו התוס' דנראה דמדאורייתי' לא חייש ר"מ למיעוטא כלל אלא מדרבנן מש"ה פריך מפסח וקדשים שמחויב מדאורייתא ואינו יכול להחמיר מא"ל וכתבו התוס' אח"ז ומדקדק כי היכי דלר"מ יש חילוק וכו' פי' דהו"מ למימר אליבא דרבנן דפליגי אדר"מ דאין לחלק כלל דבשלמא ר"מ לא מחמיר אלא מדרבנן אבל פסח וקדשים שהוא מדאורייתא מוכרח לאכול ולא מצי להחמיר משא"כ לרבנן דלאבייהו מקרי לשחוט ולאכול בשר בלא אפשר דאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואזי לא מחמרו כלל וא"כ מ"ל דרבנן דפליגי אדר"מ אין מחלקין כלל בין אפשר ללא אפשר לזה כתבו

התוס' דאעפ"כ מדקדק כי היכי דלר"מ יש חילוק עכ"פ מדרבנן וכו' א"כ מנ"ל להוכיח משחיטה דלמא לרבנן נמי יש חילוק וק"ל. ולפמ"ש התוס' לקמן דף כ"ח בד"ה אתא כי ממסמס קועי' דמא וז"ל וה"ר אלחנן הקשה וכו' ותירצו א"נ ה"פ וכ"ת דלא הוי אכיל בלא בדיקה פסח וקדשים מא"ל דאין מום גדול מזה ע"ש אזי לק"מ קושית התוס' דהכא מבשר תאוה לא פריך. וק"ל:

הנה הפרי מגדים בי"ד במשבצות זהב ריש סימן ל"ג כתב וז"ל עוד יש לחקור בקרום מחמת מכה דטריפ' הטעם דסתימה לאחר זמן י"ל דחי' יחי' אלף שנים ולא אמרו דטריפה אינה חי' אלא לסי' דאינו חי' י"ב חדש ונ"מ לספק טרפה והיינו אי לא עלה קרום אבל כל שעלה קרום חי' יחי' וכו' או דלמא דמ"מ אין באופן אפשרי שיכולה לחיות י"ב חדש ע"ש דבריו באורך לכאורה יש לפשוט חקירה זו מסוגי' דילן מתוס' ד"ה דלמא הך דאסהידו בי' טרפה הוי וא"ת דחובשין אותו י"ב חדש ואם יחי' לאו טרפה הוה וי"ל וכו' וא"כ מוכח דע"כ אפילו עלה בו קדום אינו חי י"ב חדש דאל"כ לא מקשי' התוס' מידי דהא אפילו אי חובשין אותו וחי י"ב חדש דלמא הי' טרפה ועלה בו קרום וא"ל דא"כ קשי' על כל סוגי' דגמ' האיך קאמר בכל הסוגי' דלמא דפלי לי' ובדיק לי' וכ"ת דבדקינן לי' הא אי אפשר לעמוד על הבירור דאיכא למיחש דלמא עלה בו קרום ז"א דמ"ל כתירוץ התבואת שור על קושית הפ"ח בסימן ל"ג דקרום שעלה מחמת מכה מקומו ניכר וכ"כ הכרו"פ בסימן ל"ג ס"ק י"א ד"ה והנה יש לדקדק וז"ל לכן י"ל ודאי כי קרום מחמת מכה ניכר וכו' והיינו כי נרפא הנקב של מכה ונשאר רושם קורט דם וניכר אבל החיצון שהוא אדום אין אודם הקרום והשינוי שבו ניכר לכן דוקא בושט חמרו כן ולא בשאר איברים וא"כ בפנימי לא שייך ונתרפא דפנימי הוה לבן אח"ז כתב חלא דלפ"ז קושי' הש"ך בס"ק ד' במק"ע שהקשה ל"ל להמחבר הטעם דשמא נתרפא הא ס"ל אין לושט בדיקה מבחוץ ותירץ דנ"מ לקרום הפנימי כשלא ניקב מעבר לעבר דלפמ"ש נסתר תירוצו דדוקא בחיצון שהוא אדום חיישינן ע"ש באורך אבל על קושית התוס' הנ"ל וא"ת דחובשין אותו וכו' שפיר מצינו למימר הכי דהא הרוצח חי ולא בדקינן לי' אזי מצינו למימר דלא מהני חבישה י"ב חדש משום דדלמא עלה בו קרום ואזי יכול לחיות טפי מי"ב חדש אמנם לפי דעת הש"ך הנ"ל דחיישינן בשאר אברים נמי שמא עלה בו קרום ונתרפא וכן דעת רש"י ז"ל בהמסס כמ"ש התוס' לקמן דף נ' ד"ה מחט הואיל וקרומו רך כמ"ש הרא"ש ז"ל הטעם ולא ניכר אזי הקושי' הנ"ל על כל הסוגי' דקאמר דלמא דפלי לי' ובדיק לי' וגם על וכ"ת דבדקינן לי' במק"ע הא לא מהני הבדיקה מידי דשמא עלה בו קרום ונתרפא אך יש לדחות דלא חיישינן לזה משום דהוי כמיעוטא דמיעוטא דמיעוט

בהמות טרפות ומיעוט' דמיעוטא אשר עלה עליו קרום ואינו ניכר ול"ח לזה אלא היכא דאיכא ריעותא דתקוב קוץ בושט אבל בדליכא ריעותא לא חיישינן כלל להאי חששא: **גמ'** אמר רב נחמן אמר רב ראה א' ששחט וכו' הנה נדפס בסוף ספר אלי' רבה על א"ח דף אחד על י"ד ואיתא שם ס"ק ה' וז"ל וביש"ש סימן ה' כתב דתירוצו לעילופי לא חיישינן לאו הלכה היא. ופוסק דלכתחילה אין נותנין לו אם אינו יודע אם הוא מוחזק ובדיעבד אם ליתא קמן שחיטתו אסורה ע"כ ותימא איך מלאו לבו לחלוק על כל הפוסקים עוד קשה מחולין דף י"ב דפריך על הא דאמר רב ראה אחד ששחט אם ראוהו כשירה ואם לאו אסורה ה"ד אי דלא ידעי אי גמיר אי לא לימא רוב מצויין וכו' הו"ל לשנויי דמיירי באין ידוע אם הוא מוחזק וע"ק מב"מ דף כ"ד ר' חנינא מצא גדי שחוט והתירו לו משום שחיטה כר"ח בנו של רי"הג וכו' ואמאי ניחוש שמא נתעלף דהא ליתא קמן עכ"ל ודבריו תמוהין מה שהקשה דהו"ל לשנויי דמיירי באין יודע אם הוא מוחזק דהא עיקר קושי' המקשה מכח הברייתא כדקאמר מי לא תני' הרי שמצא תרנגולת שחוטה בשוק וא"כ איך מצי לשנויי דמיירי בא"י אם הוא מוחזק דאזי אסור לאכול משחיטתו הא אכתי תקשי מברייי' דקתני מצא תרנגולת שחוט' בשוק דמותרת הלא לא ידעינן אם הך ששחט הי' מוחזק והו"ל להקשות אדברי יש"ש בפשיטות מהך ברייתא דמצא תרנגולת שחוטה ואינו צריך להביא ממרחק לחמו להקשות מב"מ דף כ"ד מר"ח דמצא גדי שחוט וק"ל:

דף יב:

תוס' ד"ה ותבעי לי' מעשה וכו' אין לדקדק מפני הכנימה אינן בכי יותן הא סתמא הרי הוא בכי יותן. דאדרבה דייק מסיפא דקתני ואם נתכוון לכך הרי הן בכי יותן הא סתמא אינן בכי יותן עכ"ל ע"ש והנה באמת הקושי' על הברייתא במק"ע דאיך סותרים הדיוקי' אהדדי ולולי דברי התוס' יש לתרץ דהדיוקים לא סתרו אהדדי לפי מה שהביא התוס' אח"כ הירושלמי וז"ל ומיהו אם בשעת הטל העלום התינוקות משמע בירושלמי שהן בכי יותן דבריש מס' תרומות מייתי הך משנה ומפרש ואיזהו מעשה שלהן אמר רב הונא בתפוש בהן בטל ושמא האי תפוש בהן בטל היינו היפך בהן לפ"ז מצ"ל דדוקא בתינוקות שאינן בני כוונה וצריך להיות דוקא מעשה גמור הוא דאינן בכי יותן אלא כשהיפך בהן אבל בגדולים שפיר מ"ל אי תפוש בהן בטל שמעלה אותן בשעת הטל סתמא וליתא קמן דלא ידעינן טעמו אזי הרי הן בכי יותן ולפ"ז א"ש וה"פ המעלה פירותיו מפני הכנימה דהיינו שפירש בהדי' מפני הכנימה אזי בכל גונא אינן בכי יותן הא סתמא יש חילוק אם העלה הפירות בשעת הטל אע"פ שיש הכנימה בפירות אעפ"כ כיון שתפוש בהן בטל הרי הן בכי יותן אבל אם לא העלה אותן בשעת הטל אזי הוא מפני הכנימה ואינן בכי

יותן ובסיפא ה"פ אם נתכוון לכך בכל גוונא הרי הן בכי יותן אפילו העלה אותן לאחר שירד הטל עליהן קודם שינגב הטל ושמח הרי הן בכי יותן הא סתמא שלא ידעינן אם נתכוון לכך יש חילוק אם תפוש בהן בטל שהוא בשעת הטל הרי הן בכי יותן ואם אינו בשעת הטל אינן בכי יותן ואזי לא סתרו הדיוקים כלל אהדדי וק"ל:

בא"ד וקצת תימא מה מקשה דבתחילת סוגי' דריש מקרא דאין תרומתן תרומה מקרא דאשר ידבנו לבו פרט לחרש שוטה וקטן ושמא אסמכתא בעלמא היא עכ"ל והוא דחוק ואפשר לומר דשפיר מקשה הירושלמי דמ"ל דקרא דאשר ידבנו לבו אתי למעוטי דוקא מה שחושבין חש"ו בלב דהיינו שחושבין ותורמין בלב דהיינו שנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה בלי שום מעשה דאזי אפי' פירש בהדי' לא מהני או בכה"ג דמעשה דר"ג בקידושין שאמר עישור שאני עתיד למוד יהא ניתן ליהושע ומקומו מושכר לו דזה לא מהני בחש"ו אבל אם עושין מעשה המוכיח עם המחשבה כגון שמפרישין תרומה מן החולין ומניחין התרומה לצד אחר וגם פירשו בהדי' שכוונתם לתרום תרומה שפיר מ"ל דבכה"ג יוכיח מעשה שלהן על מחשבתן ואזי פריך הירושלמי שפיר איך קאמר סתמא דאם תרמו אין תרומתן תרומה נימא דבכה"ג יוכיח מעשה שלהן על מחשבתן ותרומתן תרומה וק"ל:

יש להקשות על מה דקאמר רבא לעיל דמאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה ר' נתן היא הא מצי אתי' אפילו כרבנן ומתניתן אירי בכ"הג דמוכיח מעשה שלהן על מחשבתן כגון דפירשו בהדי' שמתכוונין לחתיכת סימנים וגם עושין מעשה המוכיח על זה דהיינו שתופסין הסימנים בידן דאזי מ"ל דאפילו רבנן מודו דבכה"ג דשחיטתן כשרה ואפשר לומר דאמימרא דרבא קאי לפי המסקנא דמסיק מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו מדרבנן יש לו ומדאורייתא אין לו ואזי לא מהני כלום בשחיטה שהיא דאורייתא כשמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו וק"ל:

דף יג.

תוס' ד"ה בעי מיני' שמואל מרב הונא משמע שהי' שמואל קטן מרב הונא ובסוף דבריהם כתבו ומיהו האי דערכין ע"כ תלמידו של רב הוה כדמוכח התם עכ"ל ואפשר לומר דהך רב הונא דהכא הוא שהי' רגיל אצל רבי כדאיתא במדרש וכ"כ לקמן דף נ"א ע"א דאמר האי צורבא מרבנן מפטיר כנסיות אנא לעילא מרבי רבה והוה רב הונא ציפורא ור' יוסי מודאה יושבין לפניו אלמא חזינן שהי"רב הוכ' אחד בימי רבי ואזי מ"ל דשמואל הי' קטן מהך רב הונא שבימי רבי אבל הך רב הונא דערכין הי' תלמיד של שמואל וק"ל:

גמ' נבילה אין איסור הנאה לא מאן תנא אמר רב חיי' בר אבא אמר ר' יוחנן דלא כר' אליעזר וכו' אין להקשות מנ"ל לר' יוחנן הא דלמא לעולם מתני' אתי' כר' אליעזר והא דס"ל לר' אלי עזר לקמן דף ל"ח גבי השוחט לנכרי דסתם מחשבת נכרי לע"א ה"ט משום דהתם מיירי דהבהמה של נכרי וכמ"ש רש"י ז"ל במתניתן ר"א פוסל לפי שהבהמה של נכרי היא וכן משמע מגמ' שם דמייתי עלה הך שמעתי שהבעלי' מפגלין אבל במתני' דהכא דקתני שחיטת נכרי מצי איירי שהבהמה של ישראל והנכרי שוחט ואזי לאו כל כמיני' של נכרי לאסור הבהמה במחשבתו דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אבל ז"א דר' יוחנן לשיטתו אזיל דאיתא לקמן דף מ' ע"א אע"פ שאמרו המשתחוה לבהמת חברו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה א"כ כשהישראל אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה כגון בשחיטה מכ"ש דהנכרי אוסר על ידי מעשה דשחיטה דהא בישראל מצינן למימר לצעורי קא מכוון וכדאיתא לקמן בסוגי' הנ"ל וק"ל:

דף יג:

תוס' בד"ה אבל מאומות כלל וכלל לא ואית א"כ לשתוק קרא מיני' וכו' ע"כ לפמ"ש לעיל בסוגי' דמומר דהך ברייתא דמכם אתי' כר' שמעון דס"ל אתם קרוים אדם ואין עע"א קרוים אדם ואזי הפי' בברייתי' הכי מכס בכם חלקתי וכו' הך יתורא דמכם דאתי להוציא את המומר דוקא בכם חלקתי ולא באומות ולא ילפינן זאת ממה דכתיב מכם דהו"ל לכתוב מן האדם דזהו דחוק אלא דר' שמעון מוכיח זאת מדכתיב אדם דממעט א"ה כנ"ל ומלת מכם לא אתי לאורוי אלא להוציא את המומר אזי לק"מ קושי' התוס' הנ"ל לשתוק קרא מיני' דאי לא הוי כתיב מכם לא הוי ידעינן כלל להוציא את המומר וקושי' הגמ' ממאי דלמא מכי קאמר וכו' מאומות העולם כלל וכלל לא הוא מדכתיב אדם וק"ל:

דף יד.

תוס' בד"ה אם לא היתה נבלה מע"ש וכו' אמאי לא מפרש טעמא משום דהוי מוקצה מחמת איסור וכו' וכ' המהרש"א על זה ובשמעתין דקאמר מי דמי התם וכו' הכא מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן לאדם אע"ג דמ"מ הוי מוקצה מחמת איסור דרך דחי' קאמר הכי. עכ"ל ע"ש. ואפשר ליישב קושי' המהרש"א הכי. דמצ"ל דאביי ס"ל כדמסיק הגמ' לקמן דמתני' איירי בחולה והבריא משום דדומי' די"הכ קתני'. וכמ"ש התוס' לקמן ד"ה כי שרי ר"מ. וי"ל דבמקום ששייך חיוב קא מדמה שבת לי"הכ. ואע"ג דהבריא בשבת אינו מוקצה מחמת איסור וס"ל לאביי אין מוקצה לחצי שבת ולא רצה אביי לאוקמא מתניתן כתירוץ רב אשי כר' יהודה דמבשל ובשוגג משום דאע"פ שמתחייב בנפשו קתני

בקושי' הגמ' לקמן ותירוץ הגמ' נ"ל דוחק ואזי לק"מ קושי' המהרש"א ז"ל דשפיר קאמר אביי מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן לאדם דאכתי מוכן לאדם משום דאין מוקצה לחצי שבת. ולר' אבא מצ"ל דלא ידע הך דשבת דומי' די"הכ קתני. וכס"ד דהמקשה לקמן ואזי לא איירי מתני' בחולה. ואז שפיר קאמר ר' אבא ה"נ כיון דלא איתכן מאתמול אסור'. תו מצ"ל דתרווייהו ר' אבא ואביי מצי סברי דיש מוקצה לחצי שבת. דהנה מקשו התוס' דף ט"ו ע"ב בד"ה כגון שהי' לו חולה והבריא וז"ל ור' יהודה נמי אמאי לא אסר משום מוקצה לחצי שבת דלא אסר אלא משום דקניס שוגג אטו מזיד כדאמרינן בהנזקין וכו' וי"ל כיון שרגילות הוא שחוזר לחליו לא הוי מוקצה כמו גמרו בידי אדם דשרי וכו'. לפ"ז מצ"ל דאביי ס"ל כתירוץ התוס' דכיון שרגילות הוא שחוזר לחליו לא הוי מוקצה ואזי קאמר אביי שפיר מעיקרא מוכן לאדם והשת' מוכן לאדם אבל ר' אבא דלא ידע דדומי' די"הכ קתני לא מוקי המתני' בחולה ואזי הוא מוקצה לחצי שבת כנ"ל. וק"ל:

דף טו.

רש"י בד"ה ר' יהודה אומר בשוגג יאכל וכו' ועיין במהרש"א ולפמ"ש המהרש"א דהש"ס בהנזקין ס"ל דלא כרב אלא דהטעם דר' יהודה דקנסו שוגג אטו מזיד ואזי אינו אסור בו ביום אלא לו אבל לא לאחריני קשה דלפ"ז מתני' דהכא השוחט בשבת דלא כמאן דכר' יהודה לא מצי אתי' דהא דומי' די"הכ קתני. מה י"הכ דאסור בו ביום בין בשוגג בין במזיד בין לו בין לאחריני אף ה"נ אסור בין לו ובין לאחריני והרי לר' יהודה שרי לאחריני בו ביום וכר' יוחנן הסנדלר לא מצי אתי' בדאמר הכא דמשום דשחיטתו כשרה קתני ל"ש לו ול"ש לאחרים וכר"מ נמי לא מצי אתי' כדאמר הכא משו' דדומי' די"הכ קתני וכו' וא"כ מתני' דלא כמאן. ונ"ל דלכאורה קשה על המקשה דלא ידע הך תירוצא דדומי' די"הכ קתני א"כ מצי איירי מתני' באין לו חולה כלל לפמ"ש התוס' ד"ה כי שרי ר"מ דמוכח דאיירי כשיש לו חולה מכח דדומי' די"הכ קתני ואזי מצ"ל דדוקא במבשל דחזי לכוס ס"ל לר"מ בשוגג יאכל אבל בשוחט דלא חזי לכוס אפילו לר"מ בשוגג לא יאכל משום דהוי מוקצה מחמת איסור כדאמר לקמן א"כ ה"ל להמקשה להקשות ונוקמא בין בשוגג ובין במזיד ור"מ ואת"ל דהמקשה לא ידע לחלק בין מבשל לשוחט כדמחלק רב לקמן עכ"פ הו"ל להתרצן לפרש לפי האמת כהמסקנא דלקמן דדומי' די"הכ קתני ואזי מיירי מתני' כשיש לו חולה וכו' דאינו מוקצה מחמת איסור ומש"ה לא מצי אתי' מתני' כר"מ בשוגג דהא בלא זה דמיירי כשיש לו חולה לא מתרץ מידי דשפיר הוי דומי' די"הכ בין בשוגג ובין במזיד כשאין לו חולה וכנ"ל איו דלא נעלם כלל בין מהמקשה ובין מהתרצן הך דדומי' די"הכ קתני ואזי ע"כ צ"ל דמתני' איירי בחולה וכו' רק מצ"ל

דהמקשה והתרצן מחולקים בזה. דלהמקשה ס"ל דהך דומי' די"הכ דקתני לא קאי אלא אמזיד דהא משמע ממתניתן דעיקר מתני' איירי במזיד מדקתני אע"פ שמתחייב בנפשו ובמקום ששייך חיוב מדמה שבת לי"הכ וכמ"ש התוס' בד"ה כי שרי ר"מ וז"ל וי"ל דבמקום ששייך חיוב קא מדמה שבת לי"הכ כדתני אע"פ שמתחייב בנפשו וא"כ לא קתני תנא דמתני' דומי' די"הכ אלא משום מזיד ואזי שפיר מצי אתי' מתני' כר"מ במזיד ואעפ"כ מדחה התרצן דמתני' איידי בשוגג משום דהפירוש אע"פ שמתחייב בנפשו הכי אע"פ דבמזיד מתחייב בנפשו הכא בשוגג שחיטתו כשרה ואזי צ"ל שבת דומי' די"הכ לענין שוגג מש"ה לא מצי אתי' כר"מ לפ"ז מתורץ קושי' הנ"ל על המהרש"א ז"ל דמציל דהסוגי' דהנזקין נ"ל כדעת המקשה דהכא דדומי' די"הכ לא קאי אלא אמזיד משום דלענין חיוב במזיד קא מרמה שבת לי"הכ ואזי ס"ל להך סוגי' דמתני' דשפיר מצי אתי' כר"מ במזיד וק"ל:

אך הא קשי' על התרצן דמתרץ דמש"ה לא מצי אתי' כר"מ משום דמתני' איירי בין בשוגג ובין במזיד וכו' לפ"ז דמיירי מתני' בכל גווני כר' יהודה נמי לא מצי אתי' משום מזיד דהא שחיטתו כשרה קתני ל"ש לו ולישׁ לאחרים ולר' יהודה במזיד הוא לא יאכל עולמית. וכדמשני על הקושי' ונוקמה כר"י הסנדלר וצ"ל דאע"ג דהרישא מיירי בכל גוונא מ"מ הפסיק הענין אח"כ מדקאמר אע"פ שמתחייב בנפשו ור"ל אע"פ דמזיד מתחייב בנפשו בשוגג שחיטתו בשרה ובשוגג שפיר קתני שחיטתו כשרה בין לו ובין לאחרים לר' יהודה משא"כ לר"י הסנדלר אפילו בשוגג לא אתי שפיר. ודוק:

גמ' ונוקמא במזיד ור"מ לפמ"ש בחידושי הר"ן לתרץ קושי' התוס' ד"ה השוחט בשבת הא הוי מומר וכתב הוא ז"ל דלא מקרי מומר אלא לאחר גמר שחיטה דקודם גמר שחיטה הוי מקלקל אף שהוא חובל בשבת מ"מ הוי מקלקל משום דמקלקל בחבורה פטור ע"ש א"כ קשה הא זהו ניחא אי אתי' מתני' כר' יהודה דס"ל מקלקל בחבורה פטור אך תקשי מאי פריך הגמ' ונוקמא במזיד כר"מ. דילמא מש"ה ניחא לי' לרב אשי טפי לאוקמא כד' יהודה הך דאסורא באכילה ליומא משום איסור שבת משום דמתני' איירי בין בשוגג ובין במזיד ובמזיד בלא"ה לא מצי אתי' אלא כר"י דס"ל מקלקל בחבורה פטור אבל במזיד ור"מ לא רצה רב אשי לאוקמא משום דלא פסיקא לי' איך ס"ל לר"מ במקלקל בחבורה אי ס"ל פטור כר"י או חייב כר"ש ואז הוי מומר וצ"ע:

דף טו:

תוס' ד"ה כגון שקצץ לו דלעת פי' בקונטרס וכו' ואומר ר"ת דבתלושה איירי לפמ"ש המהרש"א ז"ל דמבשל מצי איירי בחולה מבע"י ואפ"ה אסור לבריא משום דקצץ הדלעת

מן המחובר דסתם חולה צריך לבשר ולא צריך לאכילת הדלעת ואזי אין מקצין ממנו בשר ומותר לבריא אבל הדלעת המחובר היו מקצין ממנו בין השמשות מש"ה אסור לבריא ע"ש נוכל ליישב קושי' התוס' ולא הוי צריך ר"ת ז"ל לדחוק דמירי בתלושה אלא דמצי אירי במחובר ורישא וסיפא שוחט ומבשל אירי תרווייהו בחולה מבע"י ואפ"ה אסור לבריא במבשל הדלעת משום מוקצה דסתם חולה צריך לאכילת בשר וא"צ לאכילת דלעת. ואתי לאשמועינן דאפילו במבשל דלעת אסור לבריא דלא תימא שהדלעת עומדת לחולה בין השמשות משום דראוי לו לאכול מבושלת וחזי אינו מוקצה ב"הש קמ"ל דאפ"ה אסור משום דסתם חולה א"צ לאכילת הדלעת אפילו מבושלת וק"ל:

הנה יש לי לחקור חקירה אחת לדינא

אי שרי ישראל למלוח בשבת עבור חולה שיש בו סכנה בדליכא נכרי למלוח אי נימא כמו שמותר לשחוט בשבת עבור חולה שיש בו סכנה כמו כן מותר נמי למלוח עבורו או לא דאסור למלוח עבורו בשבת ואם נפשך לומר דמאי כולי' האי בשאינו מולח עבור החולה בשבת דקא החולה אוכל הבשר מבושל ואזי אינה אסור בלא מליחה אלא מדרבנן דדם שבשלו אינו אסור אלא מדרבנן וא"כ אין לחלל שבת משום איסור דרבנן ז"א דהא איסור מליחת בשר בשבת נמי אינו אלא מדרבנן דפסקינן כרבא בשבת דף ע"ה דאין עיבוד באוכלין ואזי מליחת בשר אינה אסור אלא מדרבנן משום דמחזי לעיבוד כדמוכח בש"ע אורח חיים סימן שנ"א ובמ"א שם ס"ק ז' גם הר"ן ז"ל כתב דמליחת בשר דאינה כמו לאורחא אינו אלא מדרבנן וכן הביא הב"י בשם שבולי לקט בסימן שכ"א הנ"ל וא"כ יש לחקור אי אמרינן חטא בשביל שיזכה חבירך דהיינו להתיר לעבור בשבת איסור דרבנן למלוח הבשר עבור החולה כדי שלא יעבור החולה איסור דרבנן לאכול בלא מליחה או לא:

הנה כתב הר"ן בסוגיא דמי שאחזו בולמוס ביומא דף פ"ג וז"ל ונשאל הראב"ד ז"ל בלשון הזה אם הי' חולה שיש בו סכנה וצריך לשחוט לו תרנגולת למה לא נאמר לנכרי שינחור לו אחת ונאכילנו הנבילה שאין בה אלא לאו ולא נשחט ונדחה שבת שיש בה איסור סקילה והשיב אשר אבאר בקצרה לפמ"ש הרא"ש ז"ל שם ביומא דברי הראב"ד הנ"ל דכיון שהתירה התורה פקוח נפש הוה כל מלאכת שעושה בשבת בשביל חולה שיש בו סכנה כאלו עשאה בחול והיכא דאיכא תרי איסורי מאכילין אותו הקל ושחוטה המאכל מותר אבל הנבילה המאכל עצמו אסור וארי' רביע עלה ולזה הסכים ג"כ הטור סימן שכ"ח וכתב עוד שם הרא"ש ז"ל שרבינו מאיר השיב בתשובה ע"ז והביא דמיון מאוכל

נפש בי"ט דשוחטין בי"ט אע"ג דאיסור מלאכה בי"ט עשה ול"ת ומאכל נבילה אין בה אלא לאו ואי נאמר לנכרי לנחור עופות ליכא אלא איסור דרבנן דאין שחיטה לעו מן התורה (ר"ל להמ"ד דס"ל הכי וכמ"ש ג"כ הפרי מגדים) אלא כיון דהתורה התירה לנו אוכל נפש בי"ט הוי לדידן כל אוכל נפש בי"ט כמו בחול וה"נ כיון שהתירה התורה פקוח נפש הוה שבת כחול והרא"ש כתב וז"ל ואני שמעתי משום דחיישינן שמא יהא החולה קץ באכילת איסור ויפרוש ויסתכן וכתב המג"א ז"ל בסימן שכ"ח סק"ט דמשמע בראש"ש ז"ל דאפילו איסור דבריהם אין מאכילין אותן אלא שוחטין בשבת עבורו אך להר"ן ז"ל אינו כן ע"ש לפ"ז בנ"ד נמי נימא הכי דמוטב לעבור הך איסור דרבנן למלוח בשבת עבור החולה מפני שניתן שבת לדחות אצלו מלאכול החולה באיסור בלא מליחה. אך הר"ן ז"ל הקשה על הראב"ד ז"ל דהא אין חילוק כלל בין איסור שבת לאיסור אחר. דכמו כן ניתן איסור נבילה לדחות מפני חולה שיש בו סכנה כמו איסור שבת ועוד למה לא נאכיל אותו האיסור שהוא קל ביותר וכתב הר"ן על זה טעם אחר להתירא וז"ל אבל נ"ל דלגבי חולה אין איסור נבילה קל מאיסור שבת דאיכא חומרא אחרינא בנבילה לפי שהאוכלה עובר בלאו על כל זית וזית שבה וכו' מש"ה לאוין הרבה דנבילה לא מקרי איסור קל לגבי חד לאו דשבת וכו' ע"ש באורך וכן כתב הרשב"א ז"ל והנה לכאורה מצינו להוכיח מסוגיא דגמ' דיומא דף פ"ג הנ"ל דמותר למלוח לחולה בשבת דקאמר התם עד כאן לא קאמר רבי התם אלא לענין מעשר ירק דרבנן אבל במעשר דגן דטבל דאורייתא הוא אפי' רבי מודה דאי שרית לי' בעציץ שאינו נקוב אתי למיכל בעציץ נקוב וכן פירש"י לעיל ד"ה בעציץ שאינו נקוב וזה לשונו אשמועינן שידחה השבות ולא יאכילהו טבל דרבנן דאתי למשרי נמי טבל דאורייתא כה"ג וא"כ כמו דשרינן לעשות איסור דרבנן להגבי' תרומת ומעשרות בשבת דהוא תיקון כדי שלא יאכל החולה טבל דרבנן משום דאיכא למיחש דאתי לידי איסור דאורייתא למיכל טבל דאורייתא כמו כן מצ"ל בנ"ד דשרי לעשות הך תיקון בשבת למלוח בשר בשבת אע"פ שהוא איסור דרבנן כדי שלא יבא החולה לאכול כשמבשלין בשר בשבילן הדם שבשלה שהוא מדרבנן. משום דאיכא למיחש דמצי לבא לידי איסור דאורייתא למיכל דם בעין שלא בשלו וגם מחמירינן בדם משום דדם תחלתו דאורייתא כמ"ש התוס' בחולין דף קי"א ע"א ד"ה דם דאורייתא אך לפי שיטת הר"ן ז"ל הנ"ל יש לחלק בין שחיטה בשבת והגבהת תרומות ומעשרות בשבת למליחת בשר בשבת. דבשלמא גבי שחיטה בשבת והגבהת תרומות ומעשרות בשבת אינו עושה אלא איסור א' בפעם אחת בשעה ששוחט או שתורם או מעשר מש"ה עדיף לעבור איסור א' הלז מלאכול החולה טבל או תרומה שהם כמה

איסורים. אבל בנ"ד במליחת בשר בשבת דאסור משום מעבד והשיעור עיבוד אם הוא גדול כ"כ כדי לעשות קמיע וכמ"ש ג"כ הרמב"ם ז"ל ואזי כל חתיכה וחתיכה שמולח יש בהם הרבה שיעורים. ולר' יוחנן דאמר בחולין דף פ"א ע"ב דאס אתרו בי' משום או"ב ולא אתרו בי' משום ע"ז דחייב מלקות כמו כן מ"ל הכא למ"ד לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו דכשאתרו בי' משום מלקות ולא משום מיתה ואח"כ עיבד עוד כמה שיעורין והתרו בי' מלקות על כל שיעור ושיעור דהתראות מחלקין לחייב מלקות על כל שיעור ושיעור. ואזי עושה המולח לחולה בשבת הרבה איסורים ואיכא למיחש לעיבוד דאורייתא אז הוא שוה לחולה שאוכל הרבה איסורים. א"כ יש להסתפק בנ"ד דמ"ל דעדיף טפי שיאכל החולה כמה איסורים דרבנן מלעבור אחר עבור החולה כמה איסורים דרבנן. דלא אמרינן חטא בשביל שיזכה חברך. ולכאורה יש להוכיח מגמ' דחולין דף י"ד מסוגי' דהשוחט בשבת ובי"הכ מתירוץ קמא של התוס' בד"ה ונסבין חברי' וכו' שתירצו וי"ל כגון שעבר ומלחה ע"ש. דמוכח מהך תירוץ דצריך למלוח בשבת עבור חולה שיש בו סכנה. דאל"כ קשה מאי משני הגמ' לקמן כי שרי ר' מאיר כגון שהי' לו חולה מבע"י והבריא התינח דלא שייך מוקצה מחמת איסור שחיטה. אבל אכתי קשה הא הוי מוקצה מחמת איסור מליחה שעבר ומלחה דהא בין השמשות לא הי' עומד הבשר למלוח עבור החולה אי אמרינן דלחולה א"צ מליחה דהא אפי' בדבר שהוא דרבנן הוי מוקצ' מחמת איסור וכמ"ש המג"א בסימן תקי"ח ס"ק י"ג וס"ק י"ד בשם הרמב"ן דמצינו הרבה מוקצה מחמת איסור דדבריהם ע"ש וא"כ עכ"פ הוה מוקצה לאחריני מטעם שבין השמשות לא הי' עומד לכך אלא ע"כ מוכרח דצריך למלוח עבור חולה שיש בו סכנה בשבת ואזי הי' עומד למלוח בה"ש וליכא מוקצה אך זה יש לדחות דהנה הקשה בפרשת דרכים בדרוש י"ט דף ס"ט על סוגי' דגמ' דיומא דף פ"ג הנ"ל דנחלקו שם הת"ק ובן תימא דמ"ס טבל חמיר ומ"ס תרומ' חמירה לפי' רש"י שם למה לא נעשה תיקון אחר וינצל מאיסור טבל ומאיסור תרומה והוא שיתקן הטבל ויפריש תרומה ויחזור ויערב אותה עם החולין דהשתא ליכא איסור תורה כלל דהא מן התורה חד בתרי בטיל וכו' ומה גם במין במינו וכ"ת משום דאין מבטלין איסור לכתחילה ז"א לא מבעי' להפוסקים דאית להו דאין מבטלין איסור לכתחילה הוא רק מדרבנן דפשיטא דמוטב שיעבור אחד איסור דרבנן ולא יעבור החולה איסור דאורייתא. אלא אף למ"ד דאין מבטלין איסור לכתחילה הוא מדאורייתא ויליף לה מזרוע בשלה מ"מ פשיטא דאינו אלא איסורא בעלמא ואפי' לאו ליכא. וא"כ מוטב שנעבור איסור זה דאין מבטלין וכו'. שאינו אלא איסורא בעלמא ממה שיעבור החולה באיסור שהוא במיתה בידי שמים וכ"ת דאיסור הטבל או התרומ' עובר

עליו החולה אך איסור דאין מבטלין אנו עושין ולא ניתן האיסור לדחות אצלנו זה לא ניתן לומר כלל שהרי אנו שוחטין לחולה בשבת כדי שלא יאכל החולה נבלה. הרי שאים הפרש בין אם נעשה האיסור ע"י החולה או ע"י האחרים כל שהוא לצורך החולה חשיב כגוף אחד עכ"ל ע"ש. והנה אין ראי' מדברי פרשת דרכים בנ"ד להתיר לאחר לעשות איסור למלוח עבור החולה שיש בו סכנה בשבת דחיכ' למדחי לשטת הר"ן הנ"ל כפי מ"ש לעיל דשאני מליחה דדמי לאכילה דעובר האחר המולח כמה איסורים משא"כ במבטל איסור ובשוחט בשבת דעושה רק האיסור בפעם אחת וכ"ל לפע"ד ליישב מה שהקשה הפ"ד לשיטת רש"י שם דלא מצינו לעשות הך תיקון ולהפריש ולערב אח"כ התרומה בחולין דאיתא בנדרים דף נ"ט ע"א דאמר ר' אבא שם דקונמות הואיל ואי בעי מתשיל עלייהו הוי להו כדבר שיש לו מתירין ואינו בטיל ברוב ופריך הגמ' והרי תרומה ביד ישראל דאי בעי מתשיל עלה ובטיל ברוב וכו' ומתרץ הגמ' בשלמא קונמות מצוה לאתשולי עליהן משום דר' נתן דאמר ר"נ כל הנודר כאילו בכה במה והמקיימו כאלו מקטיר. אבל תרומה מאי מצוה לאתשולי עלה ומפרש רש"י ז"ל ד"ה וזבל תרומה מאי מצוה איכא וכיון דלאו מצוה היא לא אתי לאתשולי עלה וכדבר שאין לו מתירין דמי להכי בטיל ברובא לפ"ז אי איכא שום מצוה בתרומה וכוונתו שאם תבא מצוה זו לידו לאתשולי על התרומה אזי הוי תרומה כדבר שיש לו מתירין. וא"כ בסוגי' דיומא הנ"ל אע"ג דמפריש תרומה מ"מ כוונתו שאם תבא לידו תבואה שיוכל להפריש ממנה על קב טבל זה כדי להפריש החולה מאכילת איסור ודאי מפריש מחדש מהך תבואה ולפ"ז אם תרומה הראשונה כבר נתבשל להחולה והגיע לידו אח"ז תבואה אחרת אזי הוא מתשיל אתרומה ומפריש על התרומה ועל החולין מאותה תבואה אחרת משום מצוה כדי להציל החולה מאכילת איסו' של תרומה ואזי דודאי זה כוונתו לכתחילה להציל החולה מאיסור תרומה אם יבוא לידו תבואה. א"כ הוי תרומה כדבר שיש לו מתירין ואז אינו מועיל כלום מה שמערב התרומה לתוך החולין דהא דבר שיל"מ לא בטיל. ואזי מתורץ קושי' הפ"ד:

תו אפשר ליישב קושי' הפ"ד הכי. דלא שרינן לערב התרומה בחולין מטעם דאיכא למיחש לפסידא דכהן דאי שרינן לערב עבור החולה איכא למיחש בדליכא חולה נמי שיערב כל פעם תרומה בחולין ויפסיד לכהן דכמו דגזרינן בעציץ שאינו נקוב בחולה אטו נקוב בבריא כמו כן גזרינן דאי שרינן לערב לחולה שיערב תמיד לבריא ויפסיד הכהן כל עת והנה ע"י חופן הלז כקושי' הפ"ד נוכל לתרץ קושי' התוס' ד"ה ונסבין הבריא וא"ת והא אינו יכול למולחה בשבת. והתירוצים הנ"ל שתירצתי על קושי' הפ"ד

לא שייכו כאן. דהנה איתא בי"ד סי' ס"ט סעיף י"ד בהגהת רמ"א דחתיכה שנתבשלה בלא מליחה ונתערבה אח"כ באחרות שנמלחו בטלה ברוב אפילו היא חתיכה הראוי' להתכבד על זה כתב הט"ז ס"ק ל"ה וז"ל וגדולה מזו הוי להש"ע לכתוב דאפילו תוך ג' ימים באתיבה שלא נמלחה שנתערבה עם ב' חתיכות שנמלחו מותרים. וא"צ למלוח את כלם מספק. וכ"כ רש"ל בפרק כ"ה סימן פ"א ולפ"ז מצינו לתרץ קושי' התוס' דמצי איירי בכה"ג כגון שהיו לו ב' חתיכות כבר שנמלחו מבערב שבת רק שלא הי' מספיק והוצרך עוד לחתיכה אחת משום הכי שחט וחזי א"צ לאוקמי מתני' בעבר ומלחה אלא דאיירי בכה"ג שמערב עבור החולה דאזי הוי בשוגג ומותר באכילה לפי מה דמסיק דאיירי מתני' בחולה מבע"י. דהיינו החתיכה ממה ששחט בשבת שלא נמלחה מערב עם ב' חתיכות שיש לו כבר שנמלחו וחד בתרי בטיל ואז הכל מות' בלא מליחה ובאמת הוי מצי התוס' לתרץ הכי. רק דניחא להו טפי לתרץ כפשוטו בשעבר ומלחה. וא"ל אי איירי מתני' במערב מחמת איסור מליחה א"כ למה אסורה באכילה ליומא לר"י דמשמע בלי שום היתר הא מצינו ג"כ לאשכוחי להיות מותר בכה"ג כשמערב אחר בשול אותה חתיכה שנתבשלה בשבת עם שאר חתיכות שנתבשלו קודם שבת ואזי בטלה אותה חתיכה ומותרת באכילה אם נתבשלה כ"כ עד שנימוחה דאזי אינה ראוי' להתכבד עוד. ז"א דלא בטיל לענין איסור שבת משום דהוי דבר שיל"מ. דהא בשוגג מותר במ"ש. אבל לענין איסור מליחה דהוא דבר שאין לו מתירין שפיר מ"ל כנ"ל דאיירי במערב ולפי"ז אכתי יש להסתפק בנ"ד דלא מוכח מידי דלעולם מ"ל דמוטב שיאכל החולה בלא מליחה משיעבור אחר עבורו למלוח בשבת ול"ק קושי' הנ"ל דמה מתרץ הגמ' כגון שהי' לו חולה מבע"י הא אכתי לר"מ מוקצה בין השמשו' לאחריני מחמת איסור מליחה. דע"ז שפיר מ"ל לפי שיודע שאסור למלוח עבור החולה בשבת הי' דעתו ב"הש לערב הך חתיכה ממה ששוחט היום עם חתיכות שיש לו כבר שנמלחו כדי שלא יאכל החולה בלי מליחה דהא לחולה אין איסור כ"כ לערב דהוה כשוגג ומותר לכל וא"כ לא הי' מוקצה כלל בין השמשות. אך אעפ"כ יש להוכיח דמולחין בשבת עבור החולה שיש בו סכנה דאל"כ מה פריך הגמ' א"ה מ"ט דר' יהודה הא מעיקרא לק"מ לר"י דבשלמא לר"מ מ"ל שפיר כנ"ל דאינו מוקצה מחמת איסור מליחה משום דב"הש הי' דעתו לערב הך חתיכה בתוך שאר חתיכות שנמלחו מקודם. אבל לר"י לשיטתו דס"ל מין במינו לא בטיל לא מהני מידי כשמערב הגם דבמנחות דף נ"ב ע"ב בתוס' ד"ה ור"י סבר רוצה ר"ת ז"ל לחלק בין לח ליבש. דדוקא בדבר לח שנתערב יפה ס"ל לר"י דמ"בם לא בטיל אבל בדבר יבש מודה ר"י דבטיל. אבל אח"כ חזר בו ר"ת וכתב דאין חילוק לר"י בין

לח ליבש. אבל התוס' כתבו אח"ז שיש ליישב תירוץ ר"ת שמחלק בין לח ליבש אמנם אפילו את"ל כתחלת דברי ר"ת לחלק בין לח ליבש. הא כתב הוא גופי' אח"ז וז"ל והא דקאמר בחולין דף ק' דחתיכה אחת אוסרת כל החתיכות מפני שהן מינה. אע"פ דהוי יבש היינו משום דטעם המתערב כלח דמי. ואזי מ"ל כמו כן לר"י הכא דטעם היוצא מחתיכה זו שלא נמלחה ומתערב בשאר החתיכות שנמלחו כלח דמי כשמבשלם יחד. דהרי יכול לבשלם יחד בקדירה אחת כשירבה עלין היתר עד ס' כדאי' בי"ד סימן ק"ט סעיף ב' וא"כ לר"י ליכא למימר דמערב דהא לא מהני דאעפ"כ אסור א"ו דמיירי שעבר ומלחה ואזי מה פריך א"ה מ"ט דר"י. הא לר"י אסור מטעם מוקצה שלא הי' עומד ב"הש למלוח דהא לחולה א"צ מליחה ואזי הוי מוקצה לר"י מחמת איסור מליחה דהא דקאמר לעיל אימר דשמעית לי' לר"י במוקצה מחמת מיאוס מוקצה מחמת איסור מי שמעית לי' הוא דיחוי בעלמא וכמ"ש התוס' לעיל ד"ה אימר דשמעית לי' לר"י וכו' וכמו כן כתבו התוס' בשבת דף י"ט ע"ב דהוא עיקר דמוקצה מחמת איסור חמיר ממוקצה מחמת מיאוס וא"כ לרב לשיטתן דס"ל שם בשבת דף י"ט דר"י מחמיר במוקצה אפי' בדרבנן דקאמר התם דבכרכי דזווא ובעז לחלבה ורחל לגיזתה ותרנגולת לביצתה ותורי דרדי' ותמרא דעסקא ס"ל לרב בר"י דאסור משום מוקצה ואזי לא פריך הגמ' מידי א"ה מ"ט דר"י א"ו מוכח דלחולה צריך למלוח בשבת ואזי אינו מוקצה דהא ב"הש הי' עומד למלוח עבור החולה אך יש להשיב על זה דהא לפ"ד הראב"ד והר"ם ז"ל הנ"ל בודאי צריך למלוח בשבת כנ"ל ורק לפי הטעם שכתב הר"ן ז"ל יש להסתפק בנ"ד כמ"ש לעיל וא"כ מ"ל דלהר"ן לא ג"ל הך תירוץ התוס' כגון שעבר ומלחה דהוא דחיק אלא כתירוץ ב' של התוס' דמיירי בלא מליחה ובעוף דחזי' לאומצא. ומ"ל דהר"ן ז"ל הוכיח דלא מיירי בשעבר ומלחה דאל"כ תקשי קושי' עצומה דהנה כתוב בספר כר"ופ בסימן י"א על קושי הגמ' ולוקמא במזיד וכר"מ וז"ל וקשה איך אפשר כר"מ מה ארי' שחיטה בלא"ה אסור משום מליחה. ואי דהמליחה היא דרבנן הא אסיקנא בפרק הנזקין דר"מ מחמיר בדרבנן יותר משל תורה וכו' עכ"ל והנה יש לתמוה על קושיתו דהא התנא דמתני' נקט הדין בשחיטה כדי לאשמועינן דאע"פ שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה דלא תימא כקושי' התוס' דשחיטתו שחיטת מומר ולא הוי שחיט' כלל אלא נחירה קמ"ל דשחיטתו כשרה ועל זה קאמר רב דאסורה באכילה ליומא דקאי אשחיטה שהוזכרה במתני' וא"כ דלמא באמת כוונת רב דאסורה באכילה ליומא משום שחיטה ומשום מליחה ולא שייך לאקשויי מה ארי' שחיטה אפי' מליחה נמי דהא רב קאי אמה דהוזכר במתני' ובמתני' לא הוזכר מידי ממליחה אך אי קשי' הא קשי' מה משני הגמ' לא ס"ד דקתני שבת דומי'

די"הכ. דהא מליחת בשר בשבת לאכילה אינו אסור אלא מדרבנן כנ"ל ובדרבנן מחמיר ר"מ אפי' בשוגג וקניס שוגג אטו מזיד בדאיתא בפרק הנזקין ולפי שיטת התוס' שם וכאן אע"ג דטעמא דר"י משום דקנסו שוגג אטו מזיד אעפ"כ אוסר ר"י בשוגג בין לו ובין לאחרים וחזי כמו כן לר"מ בדרבנן בשוגג ואפי' לרש"י ז"ל דס"ל דלא קנסו שוגג אטו מזיד אלא לו מ"ל הכי ונקט אסורא באכילה סתמא אפי' לאחריני משום מזיד דהא צ"ל לפי מה דמוקי כר"י דנקט אסורא באכילה ליומא משום שוגג דהא במזיד אסור לו עולמות כמו כן מ"ל דנקיט לר"מ משום מזיד וא"כ בשוגג נמי לא מצי אכיל משום איסור מליחה ואזי הוי שבת דומי' די"הכ דבין במזיד ובין בשוגג לא מצי אכיל. מכח קושי' זו הוכיח הר"ן ז"ל דתירוץ קמא של התוס' כגון שעבר ומלחה אינו אלא הנכון כתירוץ ב' של התוס' דמיירי בלא מליחה ובעוף דחזי' לאומצא, כללא דמלתא דכח דהתירא עדיף בג"ד טפי להתיר למלוח עבור החולה בשבת דהא לרוב הפוסקים מות' למלוח דהיינו להראב"ד ז"ל ולהר"ם ז"ל הנ"ל גם לפמ"ש הרא"ש ז"ל הנ"ל וז"ל ואני שמעתי משום דחיישינן שמא יהא החולה קץ באכילת איסור וכו' גס להטור וכ"ב מדברי ב"י מותר למלוח לחולה שיש בו סכנה בשבת רק להטעם דהר"ן ז"ל יש להסתפק קצת (ולפע"ד לא אוכל להבין מ"ש הב"י ראי' מהרמב"ם שפסק טומאה דחוי' וצריך להדר אטהרה דשאני טומאה שהן ב' איסורים דמטמא הקרבן שנאכל בטומאה ועובר גם כן אטומאת מקדש משא"כ בשבת. וגם דשאני שבת שהותר לגמרי אצל פקוח נפש אפי' מספק משא"כ בטומאה דאם רוב הציבור טמאין מספק אין עושין מספק בטומאה אלא בטהרה) ובודאי אי ס"ל להר"ן ז"ל כהך תי' התוס' כגון שעבר ומלחה אזי מותר למלוח עבור חולה שיש בו סכנה וכנ"ל. אך אי ס"ל להר"ן ז"ל כתירוץ ב' של התוס' דמוקי למתני' באומצא יש להסתפק כנ"ל:. והנה קשה קושי' עצומה על הרי"ף דהנה דברי הרי"ף ז"ל סותרין אהדדי דמפרש בב"ק דף ט' ע"א דמתני' גנב וטבח בי"הכ דחייב תשלומי ד' וה' מיירי בטובח ע"י אחר שלא לדחוק דמתני' מני ר"מ דס"ל לוקה ומשלם ומהש"ס דף ע"א משמע לפי פשוטו שמתרץ שם כן על הברייתא דגנב וטבח בשבת גנב וטבח לע"א חייב בר מינה דההיא דהא איתמר עלה וכו' כל חבורתא משמי' דר' יוחנן אמרי בטובח ע"י אחר ובודאי דהרי"ף ז"ל מוקי להברייתא ג"כ בטובח ע"י אחר מדפריך הגמ' ע"ז ואי בטובח ע"י אחר מ"ט דרבנן דפטרי. וגם מסיק הש"ס לבסוף אלא למ"ד דרבנן אמאי פטרי רבנן ומתרץ אשארא אע"א ושור הנסקל דמוכח בהדי' דקאי אברייתא. אך הרי"ף ז"ל מוקי המתני' ג"כ בטובח ע"י אחר דאזי מצי אתי' מתני' כרבנן ופסק הרי"ף ז"ל כמתני' דדוקא גנב ומכר בשבת וגנב ומכר לע"א וגנב וטבח בי"הכ דחייב בתשלומי ד' וה' אבל בגנב וטבח

בשבת וגנב וטבח לע"א פטור מד' וה' וכמתני' דף ע"ד ע"ב ואזי קשה אי מיירי טובח ע"י אחר אפי' בטבח בשבת נמי חייב דבזה ליכא למימר קים לי' בדרבה מיני'. ואז צ"ל דאתי מתני' דפטור גנב וטבח בשבת כר"י הסנדלר דאליבי' הוי שחיטה שאינה ראוי' וכמ"ש באמת הרא"ש שם בב"ק דמוקי ג"כ דמתני' מיירי בטובח ע"י אחר וכתב על זה ואפ"ה בשבת פטור דשחיטה שאינה ראוי' היא כר"י הסנדלר ולפ"ז דלא מצינו לאוקמא הך דין מה שפסק הרי"ף דגנב וטבח בשבת פטור בגונא אחרינא אלא אליבי' דר"י הסנדלר אזי מוכח דרי"ף ז"ל פוסק כר"י הסנדלר ובסוגי' דשבת בפרק כירה דף ל"ח פסק הרי"ף שם וליתא דר"י הסנדלר ואזי דבריו סותרין אהדדי. תו הנני יוסף להפליא על הרי"ף ז"ל דלפי מה שפסק כמתני' דגנב וטבח בשבת פטור צ"ל דס"ל שחיטה שאינה ראוי' לא שמה שחיטה וכמ"ש הרא"ש ז"ל. ובחולין בפרק או"ב דף פ"א פסק כחכמים דר"ש דהשוחט ונמצא טרפה חייב באו"ב משום דשחיטה שא"ר שמה שחיטה וכמ"ש שם רש"י ור"ן ז"ל הרי דבריו סתרן הדדי עוד פעם ונראה לפע"ד ליישב דברי הרי"ף ז"ל בהקדם לתרץ קושי' עצומה על חידושי הר"ן ז"ל וגם קושי' אחת על הרמב"ם ז"ל. דהנה הר"ן בחידושיו בחמש שטות הקשה קושי' התוס' וז"ל וא"ת והא קיי"ל דמומר לחלל שבתות הוי מומר לכה"כ בשלמא להמסקנא דמוקי לה בשוגג ניחא אבל מעיקרא דמהדרינן לאוקמי במזיד ור"מ קשי'. אבל בתוס' כתבו דאפילו במזיד ובפרהסי' שחיטתו הראשונה נשרה דאינו נעשה מומר אלא עד גמר זביחה וראי' לדבר מדאמרינן בפ' או"ב דלרבנן דאמרו שחיטה שא"ר שמה שחיטה שחט הראשון לשלחנו ושני לע"א חייב משום או"ב ואם איתא דשחיטה הראשונה שחיטת מומר חשבינן לי' אמאי מחייבו רבנן והלא אינה שחיטה כלל אלא נחירה בעלמא א"ו דאין שם מומר אלא מאותה שחיטה ואילך. ויש דוחין לומר דלא דמי שבת לע"א כיון דאינו עובד אותה אלא עם גמר שחיטה הרי נעשה השחיטה בהכשר אבל השוחט בשבת הרי בתחלת השחיטה חילל שבת דחובל הוא. הלכך אפילו בשחיטה הראשונה הוי מומר ושחיטתו פסולה. על זה כתב הר"ן ז"ל ואין זה כלום אצלי דבשבת נמי לא מחייב עד גמר השחיטה דמקמי הכי הו"ל מקלקל בחבורה דקיי"ל דפטור עכ"ל ע"ש נמצא לפי דבריו תלי' זאת בפלוגתא דר"י ור"ש בשבת דלר"י דס"ל מקלקל בחבורה פטור לא הוי מומר אבל לר"ש דס"ל מקלקל בחבורה חייב הוי מומר והוי שחיטתו כנחירה בעלמא לפ"ז קשה דמאי פריך הגמ' בב"ק דף ע"א אליבי' דר"ש אלא שבת שחיטה ראוי' היא הלא לר"ש לשיטתו דס"ל מקלקל בחבורה חייב הוה מומר ואזי לא הוה שחיטה כלל אלא נחירה מש"ה פטור בגנב וטבח בשבת מתשלומי ד' וה' דהא הנוחר והמעקר פטור מד' וה'. אבל מתני' דהשוחט בשבת דאתי' כר"י דס"ל מקלקל

בחבורה פטור קתני שפיר דשחיטתו כשרה. וכ"ל לתרץ דהנה הקשה בספר כר"ופ על הרמב"ם בפי' המשנה שכתב דמש"ה אסורה משום דתיכף בתחילה הו"ל חובל ומחלל שבת ומתני' מיירי בשוגג דאל"כ הו"ל שחיטת מומר לפ"ז קשה מאי פריך הגמ' ולוקמא במזיד וכר"מ הא א"א לאוקמי במזיד דא"כ שחיטתו נבלה. ומתרץ דמתני' מיירי בעוף ואזי מצינו לאוקמי כר"מ במזיד בחצי קנה פגום והוסיף עליו כ"ש דנעשה החבלה בגמר שחיטה ואזי החבלה והשחיטה באין כאחד דבגמר שחיטה נעשה מומר והוא דחוק קצת. אח"ז כ' אלא אי קשי' הא קשי' הא דאמרינן בב"ק דף ע"א ובכתובות דף ל"ד גנב וטבח בשבת משלם תשלומי ד' וה' וחכמים פוטרים ומוקי לה הגמ' בטובח ע"י אחר ופריך הגמ' מ"ט דרבנן דפטרי ומשני ר"ש היא דס"ל שחיטה שא"ר לא שמה שחיטה ומיירי במזיד וכר"י הסנדלר דס"ל דבמזיד אסור לכ"ע עולמית ואזי הוי שחיטה שא"ר וקשה כיון דמיירי במזיד א"צ לר"י הסנדלר כיון דמומר הוא לאו בר זביחה כלל ואין כאן שחיטה רק נחירה ואין כאן חיוב ד' וה' וכתב בסוף דבריו לתרץ הכי שי"ל ששחט בשוגג. אך טרם גמר הרוב התרו בו מחלל שבת אתה ולא השגיח וגמר שחיטתו אזי אין נעשה מומר אלא בגמר שחיטה ושחיטתו והמרתו באין כאחד ואז שחיטתו כשרה ומש"ה צריך לאוקמא כר"י הסנדלר אח"כ בד"ה ועוד נראה דהא אמרינן בעירובין כתב וז"ל דלר"מ לא הוי מומר דליהוי שחיטתו כנכרי. וע"ז כתב והא דלא מוקי דר"ש ס"ל כר"י דהוא מומר ואזי א"צ לר"י הסנדלר אין זה קושי' דמשמע דומי' דע"א דהוי שחיטה רק מטעם שא"ר עכ"ל. ויש להשיב על דבריו דהא לפי מה דמסיק כי פטרי רבנן אשארא אכתי לא דמי שבת לע"א דבשבת הוא שחיטה ראוי' דמעשה שבת מותר מדאורייתא. וע"א שחיטה שא"ר אלא דנקטו גבי הדדי דלענין חיוב מיתה עכ"פ דמו להדדי דאע"ג דבתרווייהו חייבי מיתות ניהו אפ"ה מחייב ר"מ בתשלומי ד' וה' וא"כ קשי' ל"ל לאוקמי בדוחק דכי פטרי רבנן אשארא הו"ל לתרץ טפי דלא כר"י הסנדלר ורבנן קאי אכולהו וטעמא דרבנן דפטרי בגנב וטבח בשבת משום שחיטת מומר. ועל המקשה קשה ג"כ דפריך בשלמא בע"א שחיטה שא"ר היא אלא שבת שחיטה ראוי' היא דתנן השוחט בשבת וכו' מה פריך הא השוחט בשבת אתי' כר"י ובשוגג וכדמפרש הגמ' בחולין דה"ק אע"פ דמזיד מתחייב בנפשו אפ"ה בשוגג שחיטתו כשרה אבל ברייתא דגנב וטבח בשבת מיירי במזיד וא"כ מנ"ל להקשות דלמא מש"ה פטרי רבנן משום דשחיטת מומר היא. וא"ל דא"כ מ"ט דר"מ ז"א דמ"ל דטעמא דר"מ משום דס"ל מקלקל בחבורה פטור ואזי לא נעשה מומר אלא בגמר שחיטה ואז נעשה השחיטה בהכשר. ונ"ל לתרץ דהנה יש לדקדק דהו"ל להמקשה להקשות תיכף הך קושי' שמקשה לבסוף ור"מ אמאי מחייב

שוחט לע"ז ביון דשחט בה פורתא אסרה אידך איסורי הנאה הוא וכו' דהא הך קושי' אליבא דר"מ הוא א"כ ראוי' להקשות קושי' זו בתחלה כי שקיל וטרי אליבא דר"מ קודם השקלא וטרי' דאליבא דחכמים ואפשר לומר הכי דרבא שמתרץ הך קושי' באומר בגמר זביחה הוא עובדה הוי עצמו המקשה שהקשה קושי' זו ור"מ אמאי מחייב שוחט לע"א כדמצינו בכמה מקומות בש"ס כשאמורא א' מתרץ קושי' סתם גמ' אזי הוא גופי' המקשה כמ"ש התוס' בב"מ בריש אלו מציאות ד"ה ועד כמה וכו' ואזי מ"ל דבתחלת הסוגי' כבר ידע המקשה הקושי' מאי דפריך רבא ור"מ אמאי מחייב שוחט לע"א וכו' ותירוצו דבגמר זביחה הוא עובדה וס"ל להמקשה דכיון דשוין להדדי שבת וע"א לענין חיוב מיתה דתרווייהו חייבי מיתות ב"ד נינהו אזי בודאי לענין זמן התחלת החיוב של מיתה שוין הן וכמו בע"א אינו בא הזמן חיוב מיתה אלא בגמר זביחה מכח קושי' רבא ור"מ אמאי מחייב שוחט לע"א וכו' כמו כן זמן החיוב מיתה דשבת אינו אלא בגמר זביחה כגון דלא אתרו בי' אלא לבסוף שחיטה וכדאמר בחולין דשבת דומי' די"הכ קתני כמו כן נימא הני דשבת דומי' דע"א קתני ואזי לק"מ על המקשה דמאי פריך דלמא מש"ה פטרי רבנן בשבת משום דהוי שחיטת מומר דהא כיון דמיירי דלא אתרו בי' אלא בגמר שחיטה אזי הוי בתחלה שוגג ואינו מומר כלל דלא הוי מומר אלא לאחר גמר שחיטה ולהתרצן נ"ל ג"כ כדעת המקשה דשבת דומי' דע"א קתני וליכא מומר מש"ה הוצרך לתרץ סבר לה כר"י הסנדלר ואזי לק"מ על הרמב"ם ז"ל ומצ"ל דמש"ה סידר המסדר הש"ס הקושי' אמאי מחייב שוחט לע"א ותירוצא דרבא אחר התירוץ דפטרי רבנן אשארא אע"א ושוד הנסקל לתרץ קושי' הנ"ל דל"ל לדחוק ולומר דפטרי רבנן רק אשארא הו"ל לתרץ דלא כר"י הסנדלר ורבנן קאי אכולהו והטעם דפטור בשבת משום שחיטת מומר לזה קאמר הא בלא"ה קשי' ור"מ אמאי מחייב שוחט לע"א וכו' אזי ע"כ צ"ל כתי' רבא באומר בגמר זביחה הוא עובדה ולענין חיוב מיתה שבת דומי' דע"א קתני דלא אתרו בי' בטבח בשבת אלא בגמר שחיטה דאזי אינו מומר כנ"ל וא"כ א"ש דהוצרך לתרץ סבר לה כר"י הסנדלר ולפ"ז מתורץ ממילא הקושי' עצומה הנ"ל על חידושי הר"ן ז"ל דשפיר פריך אלא שבת שחיטה ראוי' היא דהשתא ליכא למימר כנ"ל הא לר"ש דס"ל מקלקל בחבורה חייב אסור משום שחיטת מומר דהא מיירי דומי' דע"א בגמר שחיטה ולא הוי מומר ולפי דברינו אלו מצינו לתרץ דברי הרי"ף הנ"ל דודאי בבריית' דקתני דר"מ מחייב בגנב וטבח לע"א דאזי קשי' קושי' רבא ור"מ אמאי מחייב שוחט לע"א כיון דשחט בה פורתא אסרה ואז צריך לומר כתירוץ רבא דהחיוב מיתה אינו אלא בגמר זביחה. ואזי כמו כן איירי גנב וטבח בשבת דהחיוב מיתה בגמר שחיטה דאתרו בי' לבסוף. אבל מתני' דב"ק דף ע"ד

דקתני בה גנב וטבח בשבת גנב וטבח לע"א דפטור מתשלומי ד' וה' דעל זה לק"מ קושי' הגמ' ואזי בודאי מיירי בפשוטו בע"א בתחלת זביחה ובשבת דאתרו בי' בתחלת זביחה וס"ל להרי"ף כשיטת הרמב"ם ז"ל דתיכף בתחלת שחיטה מחלל שבת ונעשה מומר ולא ס"ל להרי"ף כהרא"ש דמוקי מתני' כר"ש דס"ל שחיטה שא"ר לא שמה שחיטה וכר"י הסנדלר אלא דהטעם דפטור בטבח בשבת משום דלא הוי שחיטה כלל אלא נחירה דהוי שחיטת מומר אבל שחיטה שא"ר ס"ל להרי"ף דשמה שחיטה וכדפסק באו"ב. ואין להקשות לפ"ז דס"ל להרי"ף ז"ל דמש"ה פטור בטבח בשבת משום דהוי שחיטת מומר א"כ צ"ל דס"ל בהא כר"ש דמקלקל בחבור' חייב והא פסקינן כר"י דהמקלקל בחבורה פטור וכמ"ש בחדושי הר"ן ז"ל הנ"ל. ז"א דמ"ל דהרי"ף ס"ל דאפי' לר"י דס"ל דמקלקל בחבורה פטור גמי הוה מומר דלכאורה יש לדקדק על מ"ש חידושי הר"ן ז"ל דבשבת נמי צא מחייב עד גמר שחיטה דמקמי הכי הו"ל מקלקל בחבורה דפסקינן דמקלקל בחבורה פטור הא לא הוי מקלקל אלא מתקן שמוציאו מידי אבר מן החי וכמ"ש רש"י ותוס' בחולין לקמן דף מ' ולעיל דף ח' דא"א להיות גמר שחיטה בלא תחלת שחיטה וא"כ הי"ל תיכף מתקן ולפום רהיטא הוי מ"ל לפמ"ש לעיל דהר"ן ז"ל מוקי לי' בעוף דחזי' לאומצא והרי בהמה לא חזי' לאומצא וכנ"ל וא"כ דמתני' מיירי דוקא בעוף ופריך הגמ' שפיר ונוקמא במזיד ור"מ דהא ר"מ לשיטתו ס"ל דאמ"ה אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד ואזי ליכא תיקון אך לפי מה דאיתא בחולין לקמן דף ק"ב אמר רב גידל אמר רב מחלוקת בישראל אבל ב"נ ד"ה מוזהר על הטמאין כטהורין משמע דס"ל לכ"ע דב"נ מוזהר כמי על העופות ואזי יש תיקון לב"נ שהיא אסורה לו משום אמ"ה וכמ"ש רש"י ותוס' בחולין לקמן דף מ' דמש"ה השוחט בשבת בחוץ חייב חטאת משום שבת לפי שתיקן להוציא מידי אבר מן החי לבני נח. וא"ל דנקט לשון רבים על הטמאין כטהורין משום חכמים אבל לר"מ ה"ק דנוהג רק בבהמה טמאה כטהורה אבל בעוף כלל לא. ז"א דהא כתבו התוס' בהדי' בחולין לקמן דף ל"ג ע"א ד"ה אחד נכרי ואחד ישראל מותרין בו דלר"מ אמ"ה דחיות ועופות הטהורין לישראל שרי ולנכרי אסור וא"כ שפיר הוי תיקון בב"נ הגס לפמ"ש בספר כר"ופ בסימן ס"ב ד"ה והרמב"ם דמ"ל לפי דעת הרמב"ם ז"ל דאין ב"כ מצווה על אמ"ה בעוף לר"מ ניחא דמצ"ל דהר"ן ס"ל כדעת הרמב"ם ז"ל אמנם אין אנו צריכין לזה דמ"ל דס"ל להר"ן ז"ל דכל זמן שלא גמר השחיטה דאזי הוי התיקון מקרי מקלקל דאין התיקון נגמר אפי' לב"נ אצא כששחט רוב שני סימנים בבהמה ובעוף סימן אחד וכמ"ש דש"י ז"ל לקמן דף ק"ב ע"א ד"ה במאי והתוס' שם ד"ה אלא לאו בב"נ דשחיטה מכשרה לי' לב"נ מיגו דמכשרה לי' לישראל ואזי נגמר התיקון בהכשר ואח"כ

נעשה מומר או מ"ל דהשחיטה והחילול באין כאחת וכשר וכמו שכתב הכר"ופ וכן כתב הפ"מ במשבצות זהב בסימן י"א ס"ק ב' וז"ל ומ"מ יש לדון ולומר דכל שוחט מקלקל הוא אלא דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכיון שמותר באכילה הוי מתקן א"כ כל כמה דלא גמר שחיטה לאו מחלל הוא דמקרי עדיין מקלקל עד גמר השחיטה ומ"ל דבסברא זו פליגי הר"ן ויש דוחין דהר"ן ס"ל כנ"ל אבל היש דוחין ס"ל לפי שכוונתו לגמור השחיטה הו"ל מקלקל ע"מ לתקן. וכמו כן מצאתי בספר כר"ופ בסימן י"א שכתב על הרמב"ם ז"ל הנ"ל דה"ט הואיל דדעתו לגמור השחיטה הו"ל מקלקל ע"מ לתקן כמו קורע ע"מ לתפור דחייב ואזי איש דברי הרי"ף ז"ל דס"ל נמי כדעת הרמב"ם ז"ל וכשיטת היש דוחין דהוי מקלקל ע"מ לתקן ואזי אפי' לר"י הוי מומר אך אכתי הקושי' של הכרו"פ על הרמב"ם ז"ל מגמ' דחולין במ"ע דמאי פריך הגמ' ונוקמא במזיד ור"מ הא במזיד הוי מומר וכמו כן הקשה הכר"ופ על הרשב"א ז"ל ע"ש דבשלמא התם בב"ק מצינו לתרץ כנ"ל דדומי' דע"א קתני דלא הוי מזיד אלא בגמר שחיטה אבל הכא דפריך ונוקמא במזיד סתמא דמשמע דאפי' בתחילה הוא מזיד ושחיטתו פסולה. וא"כ איך מצי אתי' מתני' כר"מ הא שחיטתו כשרה קתני. ויש לתרץ קושי' זו על הרמב"ם הכי דמ"ל דהמקשה ידע נמי דבמתני' שבת דומי' די"הכ קתני ול"ש שוגג ול"ש מזיד רק נ"ל להמקשה הכי דקאמר דהיא אסורה באכילה ליומא בודאי לא קאי אלא אשבת דהא בי"הכ בלא"ה אסור לאכול וא"כ אע"ג דמתני' הוי דומי' די"הכ מ"ל דוקא לענין מזיד דלענין חיוב מדמה הדדי ואזי הא דקאמר אסורה באכילה מיירי במזיד ומצי התי' כר"מ ואעפ"כ מתרץ התרצן דהך אסורה באכילה ליומא קאי אמתני' ומיירי למתני' בין במזיד ובין בשוגג במצא דהמקשה ידע דשבת דומי' די"הכ קתני אזי ידע ג"כ דלענין זה גמי קתני שבת דומי' די"הכ לענין הי' לו חולה מבע"י והבריא כמ"ש התוס' ואזי קשה קושי' התוס' ד"ה כגון שהי' לו חולה מבע"י והבריא דאיך נסבין חברי' למימר ר"י היא אבל לר"מ שרי הא לר"מ נמי אסור משום מוקצה לחצי שבת ואזי צ"ל כתירוץ התוס' כיון שרגילות הוא שחוזר לחציו לא הוה מוקצה וא"כ מ"ל דאעפ"כ ששחט במזיד כשהבריא מ"מ כונתו הי' לפי שרגילות הוא שחוזר לחליו לשחוט עבור החולה שיהי' לו תיכף בשר מוכן לאכול ואם לא הי' לו חולה לא הוה מחלל שבת ואזי מ"ל דאינו חשיב מומר דכוונתו לא הי' לעבור על איסור שבת אלא שהי' בהול לשחוט עבור החולה משום שהוא חולה שיש בו סכנה ואזי פריך הגמ' שפיר ונוקמא במזיד ור"מ דלא מצינו למפסל שחיטתו מטעם מומר דהא הוי כאונס ודוק היטב:

גמ' בשלמא במגל יד דלמא אתי למיעבד באידך גיסא. יש לדקדק הא קושי' הגמ' על צור וקנה מברייתא דבכל שוחטין בין בצור וכו' ועל מגל יד לק"מ וא"כ הא דקאמר בשלמא במגל יד הוא אך למותר ומה בעי בזה ויש לתרץ ע"פ דברי המהרש"א ז"ל שכתב וז"ל בריש מכילתין קאמר איכא הכל לכתחילה ואיכא הכל דיעבד והכא בכל שוחטין משמע לי' לכתחילה מדלא תני הכא מגל יד בהדייהו. אך אכתי קושי' המהרש"א במ"ע דהוי מצי לתרץ דלעולם מתניתן אתי' כר' ומיירי בצור וקנה תלושין לגמרי ולכתחילה לא משום דלכתחילה בעינן סכין וכמ"ש המהרש"א לקמן בתוס' ד"ה תלוש ולבסוף חברו דהסברא פשוטה דאפי' בתלוש לכתחיל' לא והפי' בכל שוחטין בין בצור בברייתא נמי דיעבד והא דלא תני בברייתא מגל יד בהדייהו משום דבמגל יד אפי' לכתחילה מותר ומתני' דנקט השוחט דיעבד משום צור וקנה אבל מגל יד אפי' לכתחילה וכדמצינו הרבה פעמים דנקט חדא אטו תרתי וע"ז א"ל מה שכתבו התוס' דמה לו לשנות יחד כשרים לכתחילה עם כשרים דיעבד דמ"ל דמש"ה נקט במתני' מגל יד בהדי צור וקנה לאשמועינן דצור וקנה תלוש דומי' דמגל יד אבל אי הוו מחוברין הוו פסולין אפי' בדיעבד וכדס"ל לר' לפ"ז א"ש הא דנקיט בשלמא וכו' וה"ק בשלמא במגל יד הסבר' פשוט' דלכתחיל' לא משו' דלמא אתי למיעבד באידך גיסא דליכ' מאן דפליג ע"ז ואזי דמגל יד בודאי אסו' לכתחילה תו לא מ"ל כנ"ל דהברייתי' דבכל שוחטין בין בצור וכו' הפי' בדיעבד דא"כ הו"ל למיתני מגל יד בהדייהו כתירוץ המהרש"א וק"ל. עוד תירץ המהרש"א ז"ל דלא מ"ל פי' בברייתא בכל שוחטין בין בצור וכו' דיעבד דהא רבא מסיק לקמן דהפי' במתני' בכל שוחטין בין בצור ובין בקנה כמו בברייתא וא"כ מוכח דהפי' בכל שוחטין לכתחלה דאי דיעבד תרתי דיעבד ל"ל דכבר נקט ברישא בצור וקנה השוחט דיעבד ע"ש ויש להקשות לפ"ז מה מקשו התוס' בד"ה אלא צור וקנה וא"ת ודלמא נקט לשון דיעבד משום מגל יד אבל צור וקנה כשרי' לכתחיל' א"כ תקשי תרתי לכתחיל' ליל דהא אי הפי' ברישא בצור וקנה לכתחילה בודאי בכל שוחטין דסיפא דאתי לאתויי בין בצור ובין בקנה לכתחילה וא"כ תרתי לכתחילה ל"ל. איו דהפי' ברישא בצור ובקנה בכה"ג דכשרין רק בדיעבד. ואפשר לומר דקושית התוס' הכי הוא דדילמא בכל שוחטין בין בצור וכו' דסיפא פירושא קא מפרש לי' לרישא. דל"ת השוחט דיעבד קאי נמי אצור וקנה. מש"ה אשמועינן דבכל שוחטין בין בצור וכו' לכתחילה אבל המהרש"א זיל כתב שפיר דא"כ תרתי דיעבד ל"ל. דע"ז לא מ"ל דדלמא בכל שוחטין דסיפא פירושא קמפרש לי' לרישא דהפי' בצור ובקנה דיעבד דלית צור וקנה דרישא לכתחילה דהא

ודאי דהלשון בכל משמע טפי לכתחילה מהשוחט שהוא לשון דיעבד וא"כ אין שייך לומר בזה דפירושא קמפרש לי'. וק"ל:

גמ' ל"ק כאן בתלוש כאן במחובר וכו' והקשה המהר"ם ז"ל וז"ל לפ"מ דס"ד השתא דמתני' אתי' כר' חייא דמכשיר מחובר בדיעבד קשי' סיפא דמתני' דקתני והצפורן וטעמא דצפורן הוא מטעם מחובר א"כ ש"מ דמתני' ס"ל דמחובר פסול בדיעבד דומי' דמגל קציר ודאינך וכו' ע"ש ולפמ"ש הרשב"א ז"ל ד"ה וע"כ לא קשרי ר' חייא וכו' יש לתרץ קושי' המהר"ם למאי דס"ד השתא שכתב הרשב"א ז"ל וז"ל והאי מחובר דקאמרינן לאו מחובר מעיקרו קאמר אלא תלוש ולבסוף חברו דאי במחובר מעיקרא מ"ט דר' חייא אי דס"ל דמחובר מעיקרא דאורייתא אפי' דיעבד כמי לא ואי לאו דאורייתא לכתחילה אמאי לא דהא ליכא מידי מדאורייתא דניגזר עלי' עכ"ל וא"כ למאי דס"ד ס"ל דר"ח נמי פוסל מחובר מעיקרא ול"פ אלא בתלוש ולבסוף חברו. ואזי לק"מ קושי' מהר"ם מצפורן דהא ר"ח מודה דהצפורן פסול משום מחובר מעיקרו. וק"ל:

אך יש להקשות על דברי הרשב"א הנ"ל מ"ש ואי לאו דאורייתא לכתחילה אמאי לא דהא ליכא מידי מדאורייתא דנגזר עלי' ע"כ דלמא טעמא דר' חייא דלכתחילה לא משום שמא ידרוס ומיירי בין מחובר מעיקרו ובין בתלוש ולבסוף חברו ואפשר לומר דנ"ל להרשב"א ז"ל דלמאי דסיד בסוגי' זו אכתי לא ידע מחשש דשמא ידרוס. דאל"כ ל"ל להתרצן לומר והאי דנקט דיעבד להודיעך כח דרבי הו"ל למימר לעולם להודיעך כח דר' חייא לאשמועינן דר"ח לא מכשיר אלא בדיעבד ומשום שמא ידרוס ומיירי בין במחובר מעיקרו ובין בתלוש ולבסוף חברו בצואר בהמה למעלה ובריית דבכל שוחטין בין במחובר מיירי בצואר בהמה למטה דלא שייך שמא ידרוס א"ו דאכתי לא ידע חשש דשמא ידרוס תו מ"ל בפשיטות דדברי הרשב"א איש דלא מ"ל דטעם דר' חייא דלכתחילה לא שמא ידרוס דחזי ע"כ צריך לאוקמא בריית דהשוחט במחובר לקרקע דר' חייא מכשיר רק בדיעבד בצואר בהמה למעלה וחזי מ"ל דסוגי' זו ידע ממימרא דרב ענן אמר שמואל לקמן דבצואר בהמה למעלה אפי' בדיעבד פסול וכמ"ש התוס' לקמן ד"ה אמר רב ענן אמר שמואל לא שנו וא"כ הו"ל לר"ח לפסול אפי' בדיעבד בצואר בהמה למעלה דהא לענין חשש דשמא ידרוס לא פליגי ר' ור' חייא כלל כמ"ש המהרש"א לקמן א"ו דפלוגתא דרבי ור"ח לא מיירי בצואר בהמה למעלה אלא בצואר בהמה למטה דאזי לא שייך שמא ידרוס וא"ש דברי הרשב"א ז"ל וק"ל:

דף טז:

תוס' ד"ה תלוש ולבסוף חברו לענין שחיטה מאי תומא מאי קמבעי' לי' וכו' וי"ל דאליבא דרבי מבעי' לי' וכו' אבל קשה וכו' ויש לתרץ קושי' תוס' ואזי לא תקשי הך אבל קשה וכו' דהכי קמבעי' לי' לרבא דדילמא מתני' מיירי בצור וקנה בתלוש לגמרי ונקט השוחט דיעבד משום מגל יד כקושי' תוס' לעיל ד"ה אלא צור וקנה ולא ניחא לי' לרבא לומר כתירוץ התוס' דמה לו לשנות יחד כשרים לכתחילה עם כשרים דיעבד ז"א דמ"ל דמתני' אתי' כרבי ואתי לאשמועינן דצור וקנה דומי' דמגל יד דמה מגל יד תלוש לגמרי אף צור וקנה תלוש לגמרי דל"ת דאיירי בתלוש ולבסוף חברו וכר' חייא ואסור לכתחילה שמא ידרוס מש"ה אשמועינן דצור וקנה דומי' דמגל יד דדוקא צור וקנה תלוש מותר ולעולם מ"ל אליבא דר' דלר' תלוש ולבסוף חברו אפי' בדיעבד אסור וקבעי למפשט מברייתא דהשוחט במוכני דהא הך ברייתא בודאי אתי' כרבי כדאוקימנא לעיל ולפ"ז מתורץ דקדוק אחד מה שיש לדקדק על מה דקאמר לעיל מנא תימרא וכו' דתני' השוחט במוכני וכו' דמה אולמי' דהך ברייתא השוחט במוכני ממתני' ובריתא דבכל שוחטין בין בתלוש ובין במחובר דהא קשי' ברייתא אמתני' ואזי ע"כ צ"ל דמתני' אתי' כרבי וס"ל לר' דתלוש ולבסוף חברו מותר בדיעבד. אבל לפ"ד א"ש דמ"ל כנ"ל דלעולם ס"ל לרבי דבתלוש ולבסוף חברו אפי' בדיעבד אסור ומתני' איירי בתלוש לגמרי כנ"ל וק"ל:

בא"**ד** ואי לא ידע הנהו ברייתות. מ"מ ע"כ יש להוכיח ממתני' וכו' ויש להקשות דהו"מ לתרץ דלא ידע הך ברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש ובין במחובר ואזי מצי אתי' מתני' כר' חייא וכס"ד לעיל דע"כ לא קא מכשיר ר"ח אלא בדיעבד ורבא קא מבעי' לי' אליבא דר' דאיך ס"ל בתלוש ולבסוף חברו אך י"ל דבאמת הו"מ התוס' לתרץ הכי אלא דניחא להם טפי לתרץ תירוצם דאזי א"צ לדחוק כ"כ דלא ידע הברייתי' דבכל שוחטין בין בתלוש ובין במחובר וק"ל:

בא"**ד** וי"ל דאליבא דר' מבעי' לי' והקשה המהרש"ל וז"ל ותימא בעיני אמאי צריכא לכל אלו נימא דבתלוש ולבסוף חברו ובטלו קאי מבעי' לי' וכו' עכ"ל וכתב המהרש"א ז"ל ע"ז דאין כאן מקום תימא לדברי התוס' כמ"ש בעל המלחמות לדעת הרי"ף תדע שהרי על כרחינו רבא ל"ל הנהו אוקימתא דאוקימנא לעיל מתני' דהא מתני' קתני צור וצור בכותל דבר שאדם מבטל לי' ואינו דומה לסכין ואעפ"כ שחיטתו כשרה עכ"ל ע"ש ואין להקשות דלמא מיירי רבא שבטלו בפה בפירוש ומתני' איירי בסתמא דהא מצינו שמחלק הש"ס שם בעירובין דף ע"ח בין בטלו בפירוש לעפר סתם וכ"כ רש"י בסוכה דף ד' בבי היתה גבוה למעלה מכ' אמה דבטלו בפיו דוקא ז"א דחזינן דצ"ל להש"ס דרבא מיירי אפי'

בסתמא דאל"כ הו"ל לפרש בהדי' תלוש ולבסוף חברו ובטלו בפיו מאי דאמורא צריך לפרש דבריו דאל"כ מאי פשיט הש"ס מן מחובר לקרקע שחיטתו כשרה דלמא התם מיירי בסתמא א"ו ס"ל להש"ס דרבא מיירי אפי' בסתמא. וק"ל:

מה שחדשתי בע"ה בפוסקים

הרי"ף והרמב"ם פסקו סתם בתלוש ולבסוף חברו דבדיעבד שחיטתו כשרה. ולא מחלקין כלל בין בעלו ללא בעלו וכ"כ המחבר בי"ד סימן ו' דשחיטתו כשרה וכן דעת הרשב"א ז"ל. אבל דעת רש"ל וב"ח להחמיר לפסוק כדעת הרא"ש והרז"ה דבתלוש ולבסוף חברו ובעלו שחיטתו פסולה כבעי' דרבא דלא אפשטא והנה יש לחקור על מה סמכו הנך גאונים הראשונים להקל בדאורייתא שלא לפסוק כבעי' דרבא דלא איפשטא והלח"מ כתב לדעת הרמב"ם ז"ל וז"ל אע"ג דלקמן בעי רבא תול"ח מאי. מ"מ הך סוגי' עדיפא. ואמאי צד תמות במקומו עומדת דלמה פסק הרמב"ם ז"ל כסוגי' הראשונה לקולא בדאורייתא דהא בתרא עיקר בכל מקום ובפרט דסוגי' בתרא היא לחומרא:

ונלפע"ד לתרץ דהנה מצינו לפרש טעם כעיקר על המסדר הש"ס דסידר אמר מר נעץ סכין בכותל וכו' אמר רב ענן אמר שמואל וכו' לאחר איבעי' דרבא דהא הו"מ לסדר הך ר"ע אמר שמואל ל"ש וכו' תיכף לעיל כשמביא הברייתא דהשוחט במוכני וכו' ונקדים לפרש בתחילה דברי המהרש"א ז"ל בד"ה גמ' ר"פ אמר בעופא דקליל וז"ל וליכא לאקשויי להך תירוצא אמאי קא משני לעיל דברייתא בכל שוחטין בין בצור אתי' כר' חייא הא כרבי נמי מצי אתי' ושאני עופות דקליל וי"ל וכו' אך קשה וכו' אימא דר' חייא נמי לא מכשיר אלא בדיעבד משום שמא ידרוס ומתני' נמי אתי' כוותי' והכא שאני עופות דקליל דמשמע מדברי המהרש"א ז"ל דקושיות אלו קשיין דוקא לר"פ. ולא אליבי' דרב זביד וכנראה מסוף דבריו שכתב וע"כ הנכון דסוגי' דלעיל אזלת לתירוצא דרב זביד דמשמע מדבריו דאזי לא קשי' אסוגי' דלעיל מידי והא לתירוצא דר"ז נמי קשיין ב' קושיות הראשונות של המהרש"א ז"ל לפמ"ש התוס' בד"ה תול"ח וז"ל א"נ כרב זביד לצדדין קתני ובצואר בהמה למטה שרי לכתחילה אפי' במחובר מעיקרו וכשצואר בהמה למעלה אסור לכתחילה שמא ידרוס ואזי קשה דכמו כן הו"מ לאוקמי לעיל אליבא דרב זביד הברייי' דבכל שוחטין בין בתלוש ובין במחובר מיירי כשצואר בהמה למטה דאזי מותר במחובר אפי' לכתחילה הפי' במחובר בברייתא תול"ח ואזי הברייתא מצי אתי' אפי' כרבי דבצואר בהמה למטה מודה רבי דמותר לכתחילה משום דלא שייך בזה שמא ידרוס ומתני' גמי אתי' כר' ואיירי בצואר בהמה למעלה ומש"ה קתני השוחט דיעבד

אין לכתחילה לא שמא ידרוס וגס מצינו להקפות קושי' ב' של המהרש"א ז"ל אליבא דרב זביד דמצינו לאוקמי מתני' ובריייתא כר' חייא ובריייתא בצואר בהמה למטה ומתני' בצואר בהמה למעלה דלענין חשש שמא ידרוס ל"פ ר' ור' חייא כמ"ש המהרש"א זיל א"ו הנכון דתירוץ התוס' א"כ כרב זביד לא קאי אלא אליבא דרבא לתרץ הקושי' לפ"מ דס"ד דרבא למבעי בעייתו אזי מ"ל דרבא לא ידע מהך מימרא דריע אמר שמואל ואז שפיר קמבעי לי' לרבא דדלמא מתני' אתי' כר' חייא ואיירי בצואר בהמה למעלה דאסור רק לכתחילה ובריייתא בצואר בהמה למטה דמותר לכתחילה אבל להמסקנא דקאמר ר"ע אמר שמוחל דבצואר בהמה למעלה אפי' בדיעבד אסור כמ"ש התוס' בד"ה אמר שמואל. וע"ז מפרש רב זביד הברייתא דבכל שוחטין לצדדין קתני דצואר בהמה למעלה קאי אתלוש אבל במחובר אפי' בדיעבד פסול וצואר בהמה למטה קאי אמחובר דאפי' לכתחילה מותר אזי א"ש דברי המהרש"א ז"ל דסוגי' דלעיל קאי אליבי' דרב זביד ואז לק"מ אסוגי' דלעיל דאליבי' דרב זביד לא מצינן לאוקמי בשום גוונא ברייתא ומתני' כחד תנא לא כר' ולא כר' חייא דבצואר בהמה למעלה לא מצי איירי מתני' דאז לכ"ע אפי' בדיעבד אסור ובצואר בהמה למטה לא מצי איירי מתני' דאסור לכתחילה דהא בברייתא קתני בכל שוחטין במחובר לכתחילה בצואר בהמה למטה כדמוקי ר' זביד ואזי א"ש לרב זביד ולק"מ ולפ"ז שפיר סידר המסדר הש"ס מימרא דרב ענן אמר שמואל אחר איבעי' דרבא דלמה דמסיק דרב זביד ליכא למבעי כלל איבעי' דרבא כנ"ל לפ"ז א"ש דברי הרמב"ם ושאר פוסקים דלא פסקו לחומרא כאיבעי' דרבא דלא אפשטא דלהמסקנ' אפשט בעי' דרבא אפי' לתירוץ דר"פ להרמב"ם ז"ל לשיטתן כמו שאכתוב לקמן לפי קושי' התוס' ותירוצם הנ"ל ד"ה תלוש ולבסוף חברו וקושי' התוס' אבל קשה מהצפורן נתרץ לקמן בע"ה להרמב"ם ז"ל ולשאר פוסקים לכאורה לפי מה שנתרץ דברי הש"ך ז"ל בסימן ו' על מה שהקשה הפ"ח עליו יהי' הקושי' על הרמב"ם ושאר פוסקים במ"ע דהנה כתב הש"ך בסימן ו' ס"ק ח' על מ"ש המחבר בעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה וכתב רמ"א ז"ל על ההיא דנעץ סכין בכותל בהגה או בדבר התלוש והקשה הש"ך ע"ז שהגיה הרמ"א או בדבר תלוש איכא למידק הלא כ"ש הוא ולא זה צורך הגיה הרב וכתב ע"ז תירוץ ב' וז"ל א"כ אתי לאורויי דאפי' כשצואר בהמה למטה ששחיטתו כשרה דוקא בדיעבד ולא לכתחילה. אפילו נעצו בדבר התלוש ע"ז כתב הפר"ח בסימן ו' ס"ק י"א ששגג הש"ך שמה שכתב בכוונת ההגה דאפי' בצואר בהמה למטה אסור לכתחילה אפי' נעצו בדבר התלוש ליתא דמה דמשמע בגמ' דבדיעבד דוקא שרי היינו משום דאיירי בנעץ סכין בכותל ומדין תלוש ולבסוף חברו פי' דאסור לרבי אטו מחובר מעיקרו אבל כשבעץ

הסכין בקורה תלושה שאין כאן אלא חשש דרסה. וצואר בהמה למטה אף לכתחילה שרי כדמוכח באוקימתא דרב זביד דמוקי סכין למעלה וצואר בהמה למטה במחובר וקתני דשוחטין לכתחילה עכ"ל ע"ש ויש ליישב דברי הש"ך דמ"ל דנ"ל להשיך שדעת הרמ"א ז"ל לפי תירוץ ר"פ שהוא תירוץ בתרא ולהחמיר ומדשני ר"פ סתמא דמיירי הברייתא כולה בעופא דקליל דאזי צ"ל במ"ש רש"י ז"ל דבהמה לאו דוקא ולא משני דאיירי הברייתא בכל גונא אפי' בבהמה וסיפא שהצואר בהמה למעלה מצי נמי איירי אפי' בבהמה ומשום צואר למעלה בתלוש נקט בהמה דה"א אפי' בתלוש חיישינן שמא תכבד בהמה על הסכין ותהא אסור לכתחילה וכמ"ש השיך דמשמע בש"ס דבתלוש לכתחילה מיהא אסור ומה דקאי בכל שוחטין לכתחילה על במחובר זהו נקט בעופא ורישא בין שהצואר למטה. גמי איירי בבהמה. ואתי לאשמועינן דאפי' בבהמה מותר במחובר לכתחילה משום דבצואר למטה ליכא חשש דרסה ואזי מצי איירי רישא וסיפא אפי' בבהמה ורק מה דנקט במחובר הוא בעופא ואזי א"צ לדחוק דבהמה לאו דוקא והו"ל לר"פ לפרש הכי. אלה מדמוקי ר"פ סתמא כל הברייתא בעופא דקליל נ"ל להרמ"א ז"ל דמה"ע משום דס"ל לר"פ דבבהמה בכל גוונא שייך דרסה אפי' נעצו בדבר התלוש וצואר בהמה למטה אבל בתלוש לגמרי מ"ל דס"ל להרמ"א ז"ל דלא שייך חשש דרסה כלל אפי' צואר בהמה למעלה ואזי א"ש מה שמתרץ הש"ך דברי רמ"א ז"ל בתירוץ ב' א"נ אתי לאוריי הנ"ל וכו' ולפ"ד הנ"ל דהרמ"א ז"ל סובר דר"פ פליג על רב זביד בצואר בהמה למטה במחובר משום דס"ל דבצואר בהמה למטה במחובר שייך ג"כ קצת דרסה לפי שמוליך ומביא צואר בהמה או מ"ל מה"ט דאי שרי לכתחילה להוליך ולהביא בצואר בהמה למטה. איכא למיחש שלא יבחין ויוליך ויביא ג"כ צואר בהמה למעלה. לפ"ז מ"ל דאיבעי' דרבא אזלא אפי' להמסקנא לר"פ דרב"א ס"ל כר"פ דבצואר בהמה למטה במחובר אסור לכתחילה משום דרסה כמ"ש הש"ך הנ"ל. ואזי שפיר מ"ל אליבא דר' דתול"ח אפי' בדיעבד אסור ומתני' אתי' כר' חייא ומיירי בבהמה ובצואר בהמה למטה וקתני השוחט דיעבד משום דלכתחילה אסור בצואר למטה שמא ידרוס דלענין חשש שמא ידרוס ל"פ רבי ורבי חייא. ובריייתא נמי כר' חייא ובעופא דקליל אזי דמצי אזלת איבעי' דרבא לפי תירוץ ר"פ להמסקנא הקושי' הנ"ל עלהרמב"ם ושאר פוסקים במק"ע. דלמה לא פסקו לחומר' כבעי' דרבא דלא איפשטא אך יש לתרץ דהרמב"ם לשיטתו אזל דפסק בפ' ב' מהלכות שחיטה הלכה א' כשתי אוקימתות כר"פ וכרב זביד וכתב הכ"מ והלח"מ על זה דהרמב"ם סבר דהנך תרי אוקימתות לא פליגי אלא בישוב הברייתות אבל לא לענין דינא וכ"כ בב"י וא"כ לא ס"ל הרמב"ם כתירוץ הש"ך הנ"ל אליבי' דרמ"א

ז"ל אלא ר"פ נמי סובר כרב זביד דבצואר בהמה למטה במחובר כשר לכתחילה ואזי לא מצינו לאוקמא כלל הך בעי' דרבא להמסקנא בין לרב זביד ובין לר"פ. דהא לתרווייהו בצואר בהמה למטה במחובר מותר לכתחילה ובצואר בהמה למעלה אפי' בדיעבד אסור ואזי אי אפשר לאוקמי מתני' כר' חייא אלא כרבי בצואר בהמה למטה או בעופא ואסור לכתחילה מה"ט לרבי משום דגזרינן תול"ח אטו מחובר מעיקרו וא"כ איפשט בעי' דרבא אליבא דהמסקנא וא"ש דלא פסקו כאיבעי' דרבא ומ"ל דהרמב"ם ז"ל הוכיח זאת דר"פ לא פליג על רב זביד אלא ס"ל כמי דבצואר בהמה למטה לא שייך כלל דרסה ומותר לכתחילה דקשי' לי' להרמב"ם ז"ל כל הקושיות של המהרש"א ז"ל בד"ה ר"פ אמר בעופא דקליל והתירוצים של המהרש"א ז"ל נ"ל להרמב"ם דוחק תו נ"ל להרמב"ם דוחק לומר לדברי רש"י ז"ל דלר"פ בהמה דברייתא לאו דוקא מש"ה נ"ל להרמב"ם ז"ל דר"פ נמי אית לי' דרב זביד וה"פ דודאי ר"פ מוקי הברייתא נמי בבהמה דהיינו ברישא נקט הבהמה לאשמועינן דבצואר בהמה למטה שרי לכתחילה במחובר ובסיפא נקט בהמה משום תלוש כנ"ל. ורק הך דנקט צואר בהמה למעלה מה דקאי נמי אמחובר זהו נקיט משום עופא דקליל ואזי שפיר נקט בהמה דבין ברישא ובין בסיפא אשמועינן רבותא בבהמה אבל בעופא מ"ל דאין כל כך רבותא דמסברא הוא דבצואר עוף דקל לא שייך דרסה. ואזי דר"פ נמי סובר כרב זביד דבצואר בהמה למטה במחובר שרי לכתחילה לק"מ קושי' המהרש"א ז"ל דאזי לא מצינו לאוקמי מתני' ובריייתא כחד תנא לא כר' חייא ולא כרבי דהא מה דנקיט בברייתא צואר בהמה למטה במחובר דשרי לכתחילה מלת בהמה אינו לאו דוקא כמ"ש רש"י ז"ל אלא מיירי בבהמה. ואזי מוכח מברייתא דבצואר בהמה למטה שרי לכתחילה במחובר והרי במתני' קתני השוחט דיעבד וזהו לא מ"ל דמתני' איירי בצואר בהמה למעלה במחובר דא"כ אפי' בדיעבד אסור כנ"ל. א"ו צ"ל דמתני' אתי' כרבי ומיירי בצואר בהמה למטה בתול"ח ואסור לכתחילה אטו מחובר מעיקרו ואזי קושי' ג' של המהרש"א ז"ל ג"כ לק"מ דלעולם מ"ל כדברי תוס' הנ"ל דכבר אשמועינן כח דהתירא דר' חייא בברייתא בכל שוחטין ואזי אין לומר דלמא הברייתא מיירי בעופא דקליל דהא הרישא נוחר בהמה למטה אינו ל"ד אלא קאי באמת אבהמה וא"ש דברי הרמב"ם ז"ל. אך לפי דעת הש"ך הנ"ל דס"ל לרמ"א ז"ל דר"פ פליג ארב זביד דס"ל לר"פ דבצואר בהמה למטה רק בדיעבד מותר קשי' דל"ל לסוגי' הנ"ל לדחוק ולומר הא דקמיפלגי פלוגתא בדיעבד להודיעך כח דרבי הא אליבי' דר"פ הו"מ לאוקמי פלוגתא דרבי ור' חייא בבהמה ובצואר בהמה למטה ואז ממילא צריך למינקט דיעבד משום ר' חייא. דר' חייא לא מכשיר בצואר בהמה למטה במחובר דאלא בדיעבד

ונ"ל לפרש לדעת הש"ך סוגי' הגמ' הכי ונקדים לפרש דברי רש"י ז"ל בד"ה ור"ח מכשיר ומתני' דקתני שחיטתו כשרה וכו' וסוף דבריו ואשמועינן מתני' דעד כאן וכו' עכ"ל וי"לד דל"ל לרש"י לפרש הכי דהוא אך למותר והו"ל לפרש כפשוטו דאשמועינן מתני' לאפוקי מרבי ונראה לתרץ ומתורץ ג"כ בזה קושי' המהר"ם ז"ל דהאיך מצינן לאוקמא מתני' כר"ח דמכשיר במחובר. הא קתני במתני' צפורן דאסור משום מחובר ע"ש. דהנה כתב הרשב"א ז"ל בד"ה וע"כ לא קשרי ר"ח וז"ל והאי דקאמרינן לאו מחובר מעיקרו קאמר אלא תול"ח. דאי במחובר מעיקרו מ"ט דר"ח אי ס"ל דמחובר מעיקרו דאורייתא אפי' דיעבד כמי לא. ואי לאו דאורייתא לכתחילה אמאי לח דהא ליכא מידי מדאורייתא דנגזר עליו עכ"ל פי' דבריו דנ"ל לרשב"א ז"ל דבסוגי' זו אכתי לא ידעינן מחשש דשמא ידרוס במחובר וא"כ אמאי קא מכשיר ר"ח דוקא בדיעבד א"ן דס"ל לר"ח דמחובר מעיקרא בדיעבד פסול ופליגי בתול"ח וגזר ר"ח תול"ח אטו מחובר מעיקרא מש"ה לא מכשיר ר"ח אלא בדיעבד דלכתחילה גזרינן אטו מחובר מעיקרא ולפ"ד רשב"א הנ"ל א"ש דברי רש"י הנ"ל דלא רצה רש"י ז"ל לפרש דאשמועינן מתני' לאפוקי מדרבי. דהא אינו ידוע בבירור במה פליגי רבי ור"ח דהא מ"ל דפליגי במחובר מעיקרא אבל בתול"ח מודה רבי דבד עבד מותר ואזי מצי אתי' מתני' שפיר כרבי ומיירי בתול"ח מש"ה כתב רש"י ז"ל ואשמועינן מתני' דע"כ וכו' פי' מדמכשיר ר"ח דוקא בדיעבד מוכח דפליגי בתול"ח וכמ"ש הרשב"א ז"ל הנ"ל והשתא מוכח שפיר ממתני' לאפוקי דרבי דהא רבי פוסל אפי' בתול"ח ואזי מתורץ לפי דברי הרשב"א הנ"ל קושי' מהר"ם הנ"ל כמ"ש לעיל וע"ז פריך הגמ' אלא הא דתני' בכל שוחטין בין בתלוש וכו' מני וכו' ומשני הגמ' הכי דס"ל להש"ס דבאוקימתא קמייתא דר"ח פוסל במחובר מעיקרא ליכא לאשכוחי בשום גוונא היתר לכתחילה דאי מחובר מעיקרא פסול ראוי ונכון לאסור בתול"ח לכתחילה מטעם אטו מחובר מעיקרא וכמ"ש המהרש"א ז"ל בד"ה ר"פ אומר לתרץ קושיתו הראשונה והשתא משני הגמ' הכי לעולם ר"ח אפי' לכתחיל' פי' דלא כדמעיקר' אלא דר"ח מכשיר הכל אפי' מחובר מעיקרא לכתחיל' היכא דליכ' חשש דרסה אבל בודאי היכא דאיכ' חשש דרסה דהיינו בבהמ' ס"ל לר"ח גמי דאסו' לכתחיל' משום שמא ידרוס וא"נ ל"ק מ"ט דר"ח מכשיר דוק' בדיעבד משום דמ"ל דפליגי בבהמה דלרבי פסול בדיעבד מקרא דויקח את המאכלת ור"ח ל"ל האי דרשה אלא רק לכתחילה אסור בצואר בהמה למטה משום חשש דרסה כמ"ש השיך אבל ברייתא אתי' כר"ח ומיירי בעופא כתירוץ דר"פ והא דקאמר והאי דקמיפלגי בדיעבד ה"פ דלמה פליגי דוקא בדבר שהוא מותר רק בדיעבד דהיינו בבהמה. דאזי ר"ח אינו מכשיר אלא בדיעבד טפי הו"ל לאיפלוגי

בעופא לאשמועינן דר"ח מכשיר אפי' לכתחילה. בזה ח"ש נמי הלשון והאי דקא מפלגי בדיעבד ולא קאמר והאי דקתני השוחט דיעבד דהא ודאי צריך למתני השוחט דיעבד אפי' אליבא דר"ח דלא מכשיר בבהמה אלא בדיעבד. ע"ז קאמר להודיעך כחו דרבי. דאי הוי קתני הפלוגתא בלכתחילה דהיינו אסור לשחוט במחובר דברי רבי ור"ח מתיר לשחוט ה"א דר' אוסר רק לכתחילה ובתול"ח מש"ה אשמועינן דרבי פוסל בכל גוונא אפי' בתול"ח לפ"ז מתורץ ממילא קושי' הנ"ל על הש"ך דלא הול"ל להודיעך כחו דרבי אלא דמש"ה ר"ח מכשיר דוקא בדיעבד משום דאירי בבהמה דאזי אכתי תקשי האי דקא מפליגי בדיעבד פי' דלמה פליגי בבהמה ובדיעבד טפי הו"ל לאפלוגי בלכתחילה דהיינו בעופא דהוי כחו דהיתרא דר"ח והשתא מצינן לפרש דברי התוס' בד"ה להודיעך כחו דרבי הכי ולא חייש לאשמועינן כחו דהתירא דר' חייא דהוקשה להם לתוס' מאי מתרי בזה להודיעך כחו דרבי הא אכתי קשה והו"ל לאשמועינן הפלוגתא בעופא לאשמועינן כחו דהיתרא דר"ח. לזה תירצו דכבר אשמועינן בברייתא דבכל שוחטין וכו' דהא לר"פ קיימינן דמחלק בין עופא לבהמה. ולר"פ מיירי הברייתא דבכל שוחטין בעופא אבל בבהמה בצואר למטה רק בדיעבד מותר אך הא קשי' מאי פריך הגמ' אח"כ ואלא מתני' דקתני השוחט דיעבד מני אי ר"ח אפי' לכתחילה ומאי קושי' דלמא לעולם ר"ח ומתני' איירי בבהמה ובצואר למטה דבזה מודה ר"ח דאסור לכתחילה. וי"ל דקושי' הגמ' הכי דבשלמא לפי אוקימתא דמעיקרא דפלוגתא דרבי ור"ח בתול"ח ובמחובר מעיקרא מודה ר"ח דפסול מצי אתי' מתני' שפיר כר"ח ולק"מ מצפורן דבמחובר מעיקרא מודה ר"ח וכמ"ש לעיל לתרץ קושי' המהר"ם אבל השתא דקאמר דר"ח מכשיר לכתחילה ולא גזרינן אטו מחובר מעיקרא. ע"כ צ"ל דר"ח מכשיר אפי' במחובר מעיקרא וכנ"ל וא"כ מתני' מני דהא ר"ח ס"ל לכתחילה אפי' במחובר מעיקרא וא"כ לא מצי אתי' מתני' כר"ח דתקשי צפורן וע"ז משני עוד פעם לעולם ר"ח אפי' לכתחילה וה"פ דודאי האמת כן הוא דמתני' לא מצי אתי' כר"ח דר"ח לכתחילה מכשיר בכל גוונא בין בתול"ח ובין במחובר מעיקר' והאי דקתני ר"ח מכשיר בדיעבד להודיעך כחו דרבי דכחו דהיתרא דר"ח כבר אשמועינן בברייתא דבכל שוחטין וכו' דאתי' כר"ח ומתני' רבי היא ובתול"ח:

כל זה כתבתי לפי מה שהבין הפר"ח בדברי הש"ך וכמו כן כמה מפרשי' דהטעם דבצואר בהמה למטה אם נעצו בדבר התלוש אסור לכתחילה משום דבצואר בהמה למטה נמי שייך דרסה. אבל לפענ"ד נראה דס"ל להש"ך נמי דבצואר בהמה למטה לא שייך חשש דדרסה אלא הטעם דאסור לכתחילה משום דפסקינן כרבי דגזרינן תול"ח אטו מחובר מעיקרא ואזי משום ל"פ גזרינן אפי' נעצו בדבר התלוש אטו מחובר מעיקרא דהרואה

שאינו תופס הסכין בידו אלא שהסכין נעוץ לא יבחין בין נעוץ בדבר התלוש למחובר מעיקרא ויסבור הרואה שמותר כמו כן לשחוט במחובר מעיקרא מש"ה אסור לכתחילה כמו בתול"ח ובפרט שיוכל להיות לפעמים שהקורה תלושה עומד אצל הכותל וסובר הרואה שהוא מחובר לכותל מש"ה אסרו לכתחילה משום לא פלוג:

אך הא קשי' עמ"ש לעיל דנראה להרמב"ם ושאר פוסקים כתי' התוס' דאיבעי' דרבא אי אתי' מתני' כר"ח הא התוס' הקשו על תירוצם וז"ל אבל קשה דהיכא מצי לאוקמא מתני' כר"ח הא פסול צפורן במחוברת במתני' אפי' דיעבד ואפשר לדחות ולומר דנ"ל להרמב"ם ושאר פוסקים דרבא ס"ל כתירוץ המהר"ם על קושי' זו בד"ה ל"ק כאן בתלוש כאן במחובר דאזי א"ש ג"כ דלא פסק כאיבעי' דרבא לחומרא משום דלמאי דמסיק רבה בר רב הונא לקמן דצפורן תלושה מותר לשחוט בו לא מצינו למימר באיבעי' דרבא. תו י"ל דנראה להרמב"ם טעם אחר דמה"ט פסול צפורן מחובר אפי' לר"ח משום דמליקה פסולה בתלוש וצריכה להיות דוקא בצפורן מחובר ואם מחזיר הסימנים אחורי העורף ושחט שחיטתו כשרה וא"כ אם יהי' מותר לשחוט בצפורן מחובר איכא למיחש מפני הרואין שיסברו כששחט בצפורן הסימנים מאחורי העורף דשחיטה היא כמו מליקה וכמו דכשרה מליק' מן העורף בלא החזיר סימנין כמו כן השחיט' כשרה מן העורף בלא החזיר הסימנין אבל כששוחט בסכין כשהחזיר הסימנין אחורי העורף השחיטה כשרה דחזי ליכא למטעי אטו מליקה דזהו ידוע דמליקה בסכין פסולה. תו איכא למיחש כשכהן שוחט בצפורן דלפעמים יארע שלא יוכל לשחוט מן הצואר שיהא הצואר מלוכלך בטיט או בשאר דברים הנדבקים וע"י זה נדבקים שערות הבהמה יחד ואזי לא יוכל לשחוט במקום הצואר ואז יהא מוכרח להחזיר הסימנים אחורי העורף ולשחוט שם ואם יהא מותר לשחוט בצפורן איכא למיחש שהכהן עצמו ישכח ויסבור שהוא מליקה וידרוס בצפורן ואח"כ ישכח המליקה ואתי למיכל נבלה ואזי נראה להרמב"ם ושאר פוסקים דלעולם מתני' מצי אתי' כר"ח ומטעם הנ"ל פוסל ר"ח צפורן במחובר. וק"ל:

בדרך אחר מצינו לתרץ קושי' התוס' אבל קשה מהצפורן על הרמב"ם ז"ל דהנה שמעתי אומרים בשם הרב הגאון החריף מו"ה הרש ז"ל אב"ד דק"ק הלברשטאט דמצינו לפרש ר"ח מכשיר הכי כדאיתא לקמן דף י"ח גבי מתניתן השוחט במגל קציר בדרך הליכת' דב"ש פוסלין וב"ה מכשירין דהביא הגמ' עלה דמתני' אמר ר"ח בר אבא אר"י אף כשהכשירו ב"ה לא הכשירן אלא לטהר מידי נבל' אבל באכיל' אסורה כמו כן מצינו לפרש דברי ר"ח הכא דר"ח לא מכשיר במחובר מעיקרא אלא לטהר מידי נבלה אבל באכילה מודה דאסור עכ"ל הגאון הנ"ל ששמעתי אבל לא אוכל להבין כוונתו דאם

ר"ח סובר דמחובר מעיקרא דוקא אסור באכילי' חזי צ"ל דטעמא דר"ח מכח קרא דויקח את המאכלת וא"כ דהוא פסול בשחיטה מדאורייתא למה לא תהא נבלה כשאר פסול בשחיטה. ואפשר לפרש כוונתו הכי דהנה בספר חדושי הר"ן ז"ל רוצה לתרץ קושי' התוס' ד"ה תול"ח ותימא מאי קמבעי' לי' הכי דמ"ל דמוקי מתני' נמי כר"ח ור"ח סובר דמחובר מעיקרא אסור לכתחילה מטעם דאיכא למטעי דהרואה סבור כשנשחטה הבהמה בדבר שהוא מחובר מעיקרא דלא בעינן כלל כח גברא אבל ברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש ובין במחובר דאתי' נמי כר"ח מיירי בתול"ח. ובתול"ח לא יטעה הרואה דהא מעיקרא הי' תלוש רק ע"ז קושי' התוס' אבל קשה מצפורן במ"ע לפ"ז מ"ל דזה כוונת הגאון הנ"ל. דמ"ל הפירוש בדברי ר"ח. דר"ח מכשיר רק לטהר מידי נבלה אבל באכילה אסורה מה"ט הנ"ל. דאיכא למטעי במחובר מעיקרא דלא בעינן כח גברא וכדאמרינן במגל קציר דאסור באכילה מטעם גזרה. לפ"ז א"ש דברי הרמב"ם הנ"ל. דמ"ל דרבא הי' מסופק בדברי ר"ח אי פירושו ר"ח מכשיר במחובר מעיקרא לגמרי או פירושו ר"ח מכשיר רק לטהר מידי נבלה אבל באכילה אסורה ואזי מ"ל שפיר כתירוץ התוס' הנ"ל:

דאליבי' דרבי מבעי' לי' דדלמא לר' אין חילוק בין תול"ח למחובר מעיקרא ופסולה ומתני' דמכשיר דיעבד בתול"ח אתי' כר"ח ובצואר בהמה למעלה דלכתחילה לא שמא ידרוס ובריית בתול"ח ובצואר בהמה למטה ואזי שרי לכתחילה או הברייתא בעופא דקליל ואזי לק"מ קושי' התוס' אבל קשה מצפורן דהא ר"ח לא מכשיר במחובר מעיקרא אלא לטהר מידי נבלה אבל באכילה אסורה. וא"כ שפיר קא תני במתני' חוץ מצפורן דאסור באכילה. והתנא רוצה לאשמועינן דצפורן גמי הוי מחובר מעיקרא ומ"ל דנ"ל להרמב"ם ושאר פוסקי' בהכרח לפרש דברי דבא בנ"ל דקשי' לי' ואליבא דרבא מאי קמיבעי' לי' הא לפי מה דמשני הברייתא דהי' צור יוצא מן הכותל אכתי איכא למפשט מהך ברייתא דתול"ח מותר בדיעבד דאל"כ קשי' אדמפליג בין צור יוצא דהוא מחובר מעיקרא להך תול"ח דסכין דלא מבטל לי' לפלוג בתול"ח גופי' בין הך תול"ח שמבטל לי' ובין סכין דלא מבטל לי' א"ו דאפי' הך תול"ח דמבטל לי' נמי כשר בדיעבד. ואין לומר דאכתי איכא למידק מרישא איפכא דדוקא סכין דלא מבטל לי' כשר בדיעבד אבל בתול"ח כמו צור וקנה שמבטל פסול בדיעבד כמ"ש הרא"ש ז"א דמש"ה נקט סכין לאשמועינן דלכתחילה לא אבל בסיפא דצור יוצא מן הכותל לא אשמועינן שום רבותא והו"ל לאשמועינן רבותא טפי דאפי' תול"ח ביטלו אסור בדיעבד א"ו תול"ח וביטלו מותר בדיעבד וא"כ מאי קמבעי' לי' לרבא וצ"ל דרבא ס"ל דמשום דהוי נבלה נקיט לשון

פסולה כדמצינו בהרבה מקומות דנקט פסולה היכא דהוי נבלה כדאיתא במתני' דף י"ט ע"ב השוחט מן העורף שחיטתו פסולה משום דהוי' דורס או מחליד כדאיתא בגמ' דף כ' ע"ב ואזי הוי נבלה וכמו כן איתא בגמ' לקמן דף כ"ט ע"ב היכא דשחט סימן א' נכרי וסימן א' ישראל שהיא פסולה משום שחיטת נכרי דהוי נבלה וכן איתא במתני' דף ל' נפלה סכין ושחטה פסולה וכמו כן ע"ב שחט והתיז את הראש בבת אחת פסולה והוי' נבלה ובדף ל"ב כל שנפסלה בשחיטה נבלה. והא דנקט בסיפא התם ודבר אחר גרם ליפסל טרפה דנקט לשון פסול גבי טרפה מ"ל איידי דנקט לשון פסול ברישא נקיט גמי לפסול בסיפא גבי טרפה לפ"ז א"ש דנקט בסיפא דוקא מחובר דהיינו צור יוצא מן הכותל משום דפלוגתא דרבי ור"ח אי הוי נבלה דרבי פוסל דהוי נבלה ור"ח מכשיר לטהר מידי נבלה וא"כ איצטריך לאשמועינן דצור יוצא מן הכותל פסולה דהוי נבלה לאפוקי מר"ח וא"ש דברי הרמב"ם ושאר פוסקים ז"ל:

בדרך אחר נראה לתרץ קושי' התוס' בד"ה תול"ח לענין שחיטה מאי תימא מאי קא מבעי' לי' וכו' אשר ע"ז לא יהי' ק"מ מצפורן דהנה כתב הש"ך בסימן ו' ס"ק ח' הנ"ל וז"ל ומוכח בש"ס ופוסקים דבסכין תלושה שלא נעצו בשום דבר אפי' צואר בהמה למעלה מותר בדיעבד דכל שתופס הסכין מסתמא אינו דורס ומשמע בש"ס דלכתחילה מיהא אסור עכ"ל וכתב עליו הפר"ח כד ניים ושכיב אמר להא דהא מוקי הגמ' הך ברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש וצואר בהמה למעלה דלכתחיל' מותר ואיך כתב דמשמע בש"ס דלכתחילה מיהא אסור ונראה לתרץ דברי הש"ך דמ"ל דקשי' לי' להש"ך קושי' המהרש"א בד"ה אמר רב ענן אמר שמואל לא שנו דמה קא משני הגמ' לצדדין תני דמ"מ לא מכשיר הכא בסכין למעלה וצואר למטה אלא בדיעבד ובבריית' מכשיר לכתחיל' עכ"ל ונראה להש"ך ז"ל לתרץ קושי' המהרש"א הכי. דהמהרש"א ז"ל בריש הסוגי' בד"ה ורמינהו בכל שוחטין בין בצור וכו' מקשה דלמא הפי' בכל דיעבד דאיכא הכל לכתחילה ואיכא הכל דיעבד ומתרץ המהרש"א ע"ז ב' תירוצים ולפ"ז מצינו לתרץ קושי' המהרש"א הנ"ל בד"ה אמר רב ענן אמר שמואל ל"ש דמ"ל דבתר דמסק ר"ז דהתנא דברייתא בכל שוחטין בין בתלוש וכו' לצדדין קתני אתי לאשמועינן דבצואר למעלה שייך שמא ידרוס נ"ל להש"ס דס"ל להתנא דאפי' בתלוש וצואר בהמה למעלה אינו מותר אלא בדיעבד דלכתחילה איכא למיחש בתלוש נמי שמא ידרוס מפני שמוליך ומביא הצואר בהמה על הסכין ולא ירגיש כשמכביד הצואר בהמה על הסכין. ואז ע"כ צ"ל דמה דקתני בהך ברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש וכו' דהפירוש בכל שוחטין בדיעבד. וכמו שכתב המהרש"א ז"ל על ברייתא בכל שוחטין בין בצור דיש לפרש הכי בדיעבד דבהך ברייתא

בכל שוחטין בין בתלוש וכו' שפיר מצינו לפרש בכל לשון דיעבד דע"ז לא שייכו ב' תירוצים של המהרש"א בד"ה ורמינהו בכל שוחטין שהתירוץ א' משום דלא תני מגל יד בהדייהו לא שייך הכא דהא לא פרט התנא מידי והכל בכלל בין בתלוש והתירוץ ב' של המהרש"א ז"ל דתרתי דיעבד ל"ל לא שייך כלל דהא לא תני הכא אלא בבא אחת ואזי שפיר מ"ל דהפי' בהך ברייתא בכל שוחטין בדיעבד ואין להקשות ע"ז הא לעיל בסוגי' ראשונה פריך הגמ' מהך ברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש דמשמע דבכל שוחטין לכתחילה. ז"א דנ"ל להש"ך דבסוגי' ראשונה עדיין לא ידע מהך מימרא דרב ענן אמר שמואל ל"ש דאיכא למיחש שמא ידרוס וכנראה מדברי רשב"א בר"ה וע"כ לא תשרי ר"ח כו' ממ"ש דאי במחובר מ"ט דר"ח דבסוגי' דלעיל לא ידע עדיין מחשש דשמא ידרוס ונ"ל להש"ך להוכיח זאת. דאל"כ תקשו ג' קושי' של המהרש"א בד"ה אמר ר"פ בעופא דקליל א"ו דבסוגי' ראשונה לא ידע הש"ס כלל מחשש שמא ידרוס ואזי לא ידע כלל לחלק בין צואר בהמה למעלה ובין צואר בהמה למטה ובין עופא לבהמה ואזי מוכח ממה דקתני בהך ברייתא בין בתלוש דהך בכל ע"כ לשון לכתחילה אבל להמסקנא דקאמר רב ענן אמר שמואל ל"ש וכו' דחיישינן שמא ידרוס ומחלק בין צואר בהמה למעלה ובין צואר בהמה למטה שפיר מ"ל דנ"ל להש"ס דאפי' בתלוש וצואר בהמה למעלה איכא למיחש לכתחילה שמא ידרוס לפי שמכביד צואר בהמה כשמוליך ומביא צואר בהמה על הסכין ואינו מרגיש זאת וזהו מוכח דנ"ל להש"ס הכי מכח קושי' המהרש"א הנ"ל בד"ה אמר ר"ע אמר שמואל ל"ש דמאי קא משני הגמ' הא מ"מ לא מכשיר הכא בצואר בהמה למטה אלא בדיעבד ובברייתא מכשיר לכתחילה. אבל לפ"ד הנ"ל א"ש דהפי' בברייתא בכל שוחטין דיעבד. ומ"ל דזהו מ"ש הש"ך ומשמע בש"ס דלכתחילה מיהא אסור:

אחר שכתבתי זאת מצאתי שכ"כ בספר פרי מגדים דמ"ל דבכל שוחטין בין בתלוש הפי' דיעבד ומחלק הכי בפשיטות דבסוגי' ראשונה לא ידע דחיישינן שמא ידרוס ובסוגי' אחרונה חייש שמא ידרוס אפי' בתלוש בצואר בהמה למעלה ונ"ל להנ"ל זאת פשוט בלי שום הוכחה כלל בין בסוגי' ראשונה ובין בסוגי' אחרונה ע"ש. ולפ"ד הנ"ל א"ש נמי מה שמשיג הפר"ח הנ"ל על הש"ך הנ"ל על מה שכתב הש"ך דבסכין למעלה וצואר בהמה למטה דק בדיעבד כשר במחובר דהא השתא מה דקתני בברייתא בכל שוחטין בין בתלוש ובין במחובר וסכין למעלה וצואר בהמה למטה הפי' בכל לשון דיעבד ובספר פ"מ מביא הכנ"הג שכתב ג"כ וז"ל כתבו התוס' דצואר למטה דיעבד ולא לכתחילה עכ"ל וכתב הפ"מ ע"ז וז"ל היינו מדכתבו התוס' דף י"ו ע"ב ד"ה אמר שמואל משמע

אפי' כה"ג לא מכשיר אלא דיעבד דאברייתא וכו' וסוף דבריו דבאו לומר צואר למטה משום חשש דרסה לר' וכו' או לרב זביד לרבי אין הגזירה אטו מחובר אלא משום דרסה לחוד עכ"ל משמע לפמ"ש דהכ"ג מפרש דברי התוס' דלכ"ע חיישינן בצואר למטה במחובר שמא ידרוס דהא בחשש דשמא ידרוס ל"פ ר' ור"ח וכמ"ש המהרש"א. ולפ"ז שצדקו דברי הש"ך הנ"ל דבסכין תלושה לגמרי וצואר בהמה למעלה אסור לכתחילה משום שמא ידרוס מצינו לתרץ עפ"ז קושי' התוס' הנ"ל בד"ה תול"ח לענין שחיטה מאי תימא מאי קמבעי' לי' וכו' ולא תקשי כלל מצפורן דלעולם אליבא דר' מבעי' לי' אי הוי כתלוש וכשרה או שמא לר' אין חילוק בין תול"ח למחובר מעיקרא ופסולה ובין ברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש ובין במחובר. ובין מתני' דהשוחט דמכשיר רק בדיעבד אתיין תרווייהו כר"ח והפי' בברייתא בכל שוחטין דיעבד ובין בתלוש מיירי בצואר בהמה למעלה דרק בדיעבד כשר כמ"ש הש"ך הנ"ל. וכמו כן בצואר בהמה למטה במחובר נמי רק בדיעבד כשר ומתני' דהשוחט בצואר או בקנה מיירי בתלוש לגמרי דומי' דמגל יד ובצואר בהמה למעלה דאזי דוקא בדיעבד שחיטתו כשרה ואזי לא תקשי קושי' התוס' דאיך מצי לאוקמי מתני' כר"ח הא פסול צפורן במחובר במתני' אפי' בדיעבד ז"א דהא מתני' איירי בצואר בהמה למעלה ובזה ר"ח מודה דמחובר אפי' בדיעבד פסול ומשום דחיישינן שמא ידרוס כמ"ש המהרש"א ז"ל דבזה לא פליגי רבי ור"ח והתנא רוצה לאשמועינן דצפורן מחובר הוי כשאר מחובר אשר לא פליגי כלל ופסול לכ"ע בדיעבד בצואר בהמה למעלה מטעם שמא ידרוס וכמו כן בצפורן:

בדרך אחר יש לתרץ קושי' התוס' ד"ה תול"ח אבל קשה דלא תקשי מצפורן. דהנה הקשו התוס' בד"ה מנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת. וא"ת והא האי קרא בקדשים כתיב דבפרק התודה וכו' נפקא לן מהכא דקדשים טעונן כלי ותירץ ר"ת דתרווייהו ילפינן מהך קרא מדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין דרשינן תלוש בחולין ומדכתיב המאכלת ולא כתיב המחתך דרשינן כלי בקדשים ע"ש והנה מצינו לתרץ קושי' התוס' הלז דלכאורה יש להקשות קושי' עצומה על מה דקאמר ר"ח קרא זריזות דאברהם קמ"ל הא כבר מוכח זריזות דאברהם מקרא דהקודם דכתיב ויקח אברהם את עצי העולה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת. א"כ כבר נשמע זריזותי' דלקח עמו המאכלת וי"ל דלפ"ז מתורץ קושי' התוס' וקושי' חדא מתורצת בחברתה דמ"ל דאיצטריך תרווייהו דבאמת איצטריך חד קרא אקדשים וחד קרא זריזותא דאברהם קמ"ל וזהו שהקשה רב והא קרא קאמר דייקא דסבר רב דטעמא דר"ח דקאמר ויו דכתיב אאופתא משום דהך קרא איצטריך דקדשים טעונן כלי כקושי' התוס' על זה השיב רב והא קרא

קאמר פי' הא קרא מיותר קאמר כקושיתי הנ"ל דהא כתיב עוד פעם ויקח את המאכלת דאזי מוקמינן חד קרא אקדשים וחד קרא דצריך להיות תלוש בחולין. ואזי תירוץ ר"ח א"ש דליכא שם יתור דחד קרא זריזותא דאברהם קמ"ל וחד קרא אקדשים ולא מוכח מידי דצריך תלוש בחולין ולתירוץ התוס' מצינו לתרץ הכי דהנה איתא במדרש רבה פ' וירא רב בעי קמי' דרבי מניין לשחיטה שהיא בדבר המטלטל מן הכא וישלח אברהם את ידו וגו' אמר לי' ר"ח אין מן ההגדה אמר לך חזר הוא בי' ואין מן אולפין אמר לך לית הוא חזר בי' דתני' לוי נעוצין מתחלתן הרי אלו פסולין. תלושין ונעצן הרי אלו כשרים דתנן השוחט במגל יד בצור או בקנה שחיטתו כשרה. ופירושו הכי דבעי למילף מהאי דצריך להיות דוקא דבר המטלטל דהיינו תלוש לגמרי אפי' תול"ח פסול. דמ' דזהו מוכח מיתורא דקרא מדכתיב ב' פעמים ויקח את המאכלת דמוקמינן חד קרא אמסתבר יותר מדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין מוכח דבמחובר מעיקרא פסול ואתי אידך קרא דויקח את המאכלת לאורוי דצריך להיות דוקא דבר המטלטל דבר הניקח ביד מדכתיב וישלח אברהם את ידו וגו' ע"ז אמר אין מן ההגדה אמר לך פי' דיתורא דקרא מגיד שצריך להיות דוקא דבר המטלטל ואפי' תול"ח פסול חזר הוא בי' דהא מוכח מדתני לוי במתני' וכו' דס"ל לרבי דבתול"ח כשר בדיעבד אבל אם מן אולפן אמר מה דיליף מרבי' דגמירא לי' דחד קרא אסמכתא בעלמא משום דקרא זריזותא דאברהם קמ"ל רק מדינא אמר דגמיר לי' מרבי' דלכתחילה צריך להיות דבר המטלטל דהיינו תלוש לגמרי ולא תול"ח אזי לית חזר בי' דבמחובר מעיקרא שפיר ס"ל דפסול מחד קרא דויקח את המאכלת מדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין ואידך קרא אסמכתא בעלמא דזריזותא דאברהם קמ"ל ואזי ליכא יתורא דקרא לאורוי דתול"ח דפסול ואז כשר בדיעבד בתול"ח ולפ"ז מצינו לפרש מה דקאמר ר"ח קרא זריזותי' דאברהם קמ"ל בב' אופנים חדא כפשוטו דר"ח לא ס"ל כלל הנך קראי דויקח את המאכלת דלא ס"ל לר"ח הך לימוד מדכתיב המאכלת ולא כתיב המחתך לאורוי דבעינן כלי בקדשים וכמו כן לא ס"ל הך דרשה מדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין אלא דחד קרא אתי לאורוי רק אקדשים דטעונין כלי ואידך קרא זריזות דאברהם קמ"ל ואזי ליכא שום יתור אמחובר מעיקרה דפסול ואז אפי' מחובר מעיקרא כשר. ובאופן ב' מצינו לפרש הכי דר"ח נמי ס"ל הנך דרשות דקרא מדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין מוכח דמחובר מעיקרא פסול ומדכתיב המאכלת ולא כתיב המחתך דרשינן מיני' דקדשים טעונין כלי דר"ח כמי מודה דמחובר מעיקרא פסול מחד קרא דויקח וכו' מדלא כתיב ויכין אך רבי קאמר מניין לשחיטה שהיא בתלוש דמשמע בתלוש לגמרי דאפי' תול"ח נמי פסול ובדברי המדרש הנ"ל ע"ז קאמר ר"ח דמיתורא דאידך קרא לא

מוכח מידי דבתול"ח פסול דחד קרא זריזותא דאברהם קמ"ל דלקת מאכלת עמו ואידך קרא אתא לאורוי תרווייהו מדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין דרשינן מיני' דמחובר מעיקרא פסול בדיעבד ומדכתיב המאכלת ולא כתיב המחתך מוכח דקדשים טעונין כלי. ולפ"ז מ"ל דמש"ה סידר הש"ס בעי' דרבא בתר הך מימרא דיתיב רב אחורי' דר"ח וכו' דזהו דקא מבעי לרבא הפי' בדברי ר"ח מאי דקאמר רא זריזותא דאברהם קמ"ל. איך פירושו אי כפשוטו כאופן א' הנ"ל דרבי יליף מקרא דויקח את המאכלת רק מחובר מעיקרא דפסול ואידך קרא אתי לאורוי דקדשים טעונין כלי וע"ז השיב ר"ח דחד קרא זריזותא דאברהם קמ"ל ואידך קרא לקדשים ואזי לר"ח מחובר מעיקרא מותר לכתחילה ולרבי רק מחובר מעיקרא פסול בדיעבד אבל תול"ח בדיעבד כשר ואזי אתי' מתני' דהשוחט כר' או דלמא כאופן ב' דלר' אפי' תול"ח פסול בדיעבד ור"ח לא קאמר קרא זריזותי' דאברהם קמ"ל אלא דלא מוכח מיני' דתול"ח פסול אבל אידך קרא אתא לאורוי דמחובר מעיקרא פסול בדיעבד דבזה מודה ר"ח אבל בתול"ח ס"ל לריח דאפי' לכתחיל' מותר ולא גזר אטו מחובר מעיקרא ובריית אתי' כר"ח ובתול"ח ובצואר למטה או בעופא ומתני' נמי אתי' כר"ח ומיירי נמי בתול"ח ובצואר למעלה דחיישינן שמא ידרוס ורק בדיעבד כשר וכמ"ש התוס' בד"ה תול"ח ואזי לא קשה קושי' התוס' מצפורן דהא ר"ח מודה במחובר מעיקרא דפסול בדיעבד:

וק"ל:

דף טז:

לעולם שוחטין מאן תנא אמר רבה ר' ישמעאל היא דתני' כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך וגו' ער בעו רב ירמי' והנה הרמב"ם ז"ל פסק פ"ד מהלכו' שחיטה וז"ל כשהיו ישראל במדבר לא נצטוו בשחיטת חולין אלא היו נוחרין או שוחטין ואוכלין ונצטוו במדבר שכל הרוצה לשחוט לא ישחוט אלא שלמים שנאמר איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כבש וגו' אבל הרוצה לנחור ולאכול במדבר הי' נוחר ומצוה זו אינה נוהגת לדורות אלא במדבר בלבד בעת היתר הנחירה ונצטוו שם שכשיכנסו לארץ תאסר הנחירה ולא יאכלו חולין אלא בשחיטה וישחטו בכל מקו' לעולם חוץ לעזר' שנ' כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך וגו' כי ירחק וגו' וזבחת מבקרך ומצאנך וגו' עכ"ל ע"ש וכתב הלח"מ דקרא דאל פתח אוהל מועד לא הביאו מפרש רבינו שר"ע יתרץ אותו בכה"ג שלא יוכלו לשחוט אלא קדשים בלבד והנה דברי הרמב"ם אלו תמוהין מה דפסק דאסור לשחוט ולאכול בשר תאוה. ופסק דבשר נחירה הי' מותר להן במדבר ואזי קושי' תוס' ד"ה ר"ע סבר תימא מנ"ל דפליגי ר"י ור"ע דלמא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי במ"ע דלמא

ר"י נמי סובר כן שכל הרוצה לשחוט לא ישחוט אלא שלמים אבל על ידי נחירה מותר בשר תאוה ונראה לתרץ דברי הרמב"ם ז"ל דמצינו למימר דהי' קשה להרמב"ם ו' קושיות בסוגי' זו א' קושית תוס' ד"ה הנ"ל שהקשו שם בסוף הדיבור ומיהו קשה דהו"ל לאוקמא קרא היתד נחירה בבעלי מומין דלא חזו להקרבה:

ב'. לפ"מ דמתרץ הגמ' נחירתן זו שחיטתן אזי מ"ל דהך ושחט גבי קדשים נמי נימא נחירתן זו היא שחיטתן וא"כ קושי' התוס' מנ"ל דפליגי במ"ע:

ג'. על הא דבעי רב ירמי' אח"ז אברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהן לארץ מהו וכתב רש"י ז"ל שהוא אליבא דר"ע קשה דהו"ל לרב ירמי' למימר בהדי' לר"ע מהו:

ד'. מ"ש רש"י ז"ל ד"ה בשר תאוה לא איתסר כלל וז"ל והא דכתב בכל אות נפשך תאכל בשר לאו לאורוי היתירא בבשר תאוה אתא אלא כדדריש לי' ראב"ע למדה תורה דרך ארץ וכו' שהוא דחוק דהו"ל להש"ס לפרש זאת אליבא דר"ע בהדי':

ה' קשה על תירוץ רבה דקאמר לעולם שוחטין דהעיקר אתא לאורוי להתיר אכילת בשר חוצה לארץ איך לא הרגיש בקושי' רב יוסף דהו"ל לאשמועינן העיקר שוחטין ואוכלין בשלמא על קושי' שני' מצינו למימר דנ"ל לרבה דלק"מ משום דמ"ל דסבירא לי' דלר"י הותרה הבמות וחזי אקריבו להו טפי וכקושי' התוס' ד"ה וכ"ש אבל על מה שלא הרגיש רבה בקושי' ראשונה:

קשי' ו' קשי' לי' להרמב"ם ז"ל קושי' תוס' לעיל דף ב' ע"ב ד"ה אבל אמר הרי עלי לא וא"ת לר"מ וכו' איך אכלו ישראל שלמים במדבר ומ"ש התוס' וי"ל כיון שנאסרו בענין אחר בבשר הוה כאלו צוה להם המקום לאכול ע"י שלמים ג"ל להרמב"ם דוחק דזהו דוקא לר' ישמעאל דס"ל שנאסר להם בשר תאוה אבל לר"ע דס"ל בשר תאוה לא איתסר כלל הקושי' במ"ע וזהו דוחק לומר דר"מ פליג אר"ע רבי' אשר ע"פ רוב ר"מ בשיטת ר"ע רבו אומר כדאמרינן בגמ' סתם משנה ר"מ כולה סתימתאה אליבה דר"ע. מכח ו' קושיות אלו הוכיח הרמב"ם דבריו ונקדים מ"ש הרשב"א ז"ל בסוגי' זו ד"ה שבתחילה נאסר להם בשר תאוה שרצונו ליישב ב' קושי' תוס' בד"ה שבתחילה כו' על רש"י ז"ל וז"ל ע"כ נראה לפרש וליישב לפי פירוש של רש"י ז"ל כי ממה שכתב כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך למד ר' ישמעאל שאסרה להן התורה במדבר לאכול בשר לתיאבון ומעתה ממילא אגלי דהכל הי' בכלל ואל פתח אוהל מועד לא הביאו ואפי' רצה לשחוט ולאכול אי אפשר לו עד שיביאנו אל פתח אוהל מועד ואם רצה לאכול יביא שלמים ויאכל ואי לאו דכתיב כי ירחיב הייתי אומר דאין בכלל ואל פתח אוהל מועד אלא קדשים אבל חולין לא ועיקר דברי ר' ישמעאל אינן אלא מקרא דכי ירחיב ולפיכך לא הוצרך ר"י

להזכיר אלא עיקר קרא כי ירחיב ולכ"ע ואל פתח אוהל מועד בקדשים ששחטן בחוץ הוא אלא לר"י כיון שאסרה התורה לאכול אפי' חולין אלא א"כ הקדישן אף הן בכלל קדשים הן אם רצה לשחוט ולאכול וכן אקשי' לקמן אלא לר"י צבי ואיל גופייהו מי הוי שרי ה"ק אם איתא דאסרה תורה אפי' חולין לשחוט ולאכול אא"כ הקדישן אלמא כל אכילת בשר אסרה התורה אם לא הביאן אל פא"מ וא"כ שור וכשב ועז דראוין להקרבה מקדיש ומביא ושוחט ואוכל אבל צבי ואיל דלא חזי להקרבה ליתסר לגמרי דמ"ש משור וכשב זהו חולין וזהו חולין ואהדר לי' התרצן אפ"ה לא אסרה התורה אלא מאי דחזי להקרבה אבל צבי ואיל בהתירן הן עומדין עכ"ל ע"ש באורך ומ"ל דזה נ"ל להרמב"ם דוחק מ"ש הרשב"א ז"ל ואהדר לי' התרצן אפ"ה וכו' דבמאי פליגי המקשה והתרצן ע"כ נראה להרמב"ם ז"ל דבהא פליגי המקשה והתרצן דהמקש' ס"ל כתירוץ התוס' דנפקא לי' לר' שנאסר להם בשר תאוה מדאיצטריך קרא כי ירחיב להתיר להם בשר תאוה מכלל דמעיקרא אסור ואזי נ"ל להמקשה מדכתב בשר סתמא ובקרא דכי ירחיב לא נזכר כלל מלהביא אל פא"מ אזי מוכח דכל בשר תאוה אסור לאכול בין שור וכשב בין צבי ואיל ובין בעלי מומין הכל בכלל בשר ואסור וכמ"ש הרשב"א ז"ל וכמו הדין בהנודר מן הבשר סתם דאסור בכל בשר ואזי ממילא דאסור לאכול ג"כ בשר נחירה דהוא ג"כ בכלל בשר וא"כ שפיר נ"ל להמקשה דר"י ור"ע פליגי ותירוץ התוס' ד"ה ור"ע סבר ואזי מתורץ ממילא קושי א' קושי' התוס' ומיהו קשה דהו"ל לאוקמי קרא דהיתר נחירה בבעלי מומין דלפ"ד בעלי מומין הן בכלל בשר סתמא ודברי התרצן נ"ל להרמב"ם ז"ל לפרש הכי כי אסר רחמנא בהמה דחזי להקרבה דהפי' בדברי ר' ישמעאל הכי דהפסוק ואל פא"מ מגלה דהקרא כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך מיירי במאי דחזי להקרבה דהוא בכלל ואל פא"מ לא הביאו דהיינו אם רצה לשחוט ולאכול דאזי חזי להקרבה הוצרך להביאו אל פא"מ אבל חי' ובעלי מומין ומה שרוצה לנחור אינו ראוי לבא אל פא"מ היו מותר לגמרי דאינן בכלל וחל פא"מ דדוקא אם רוצה לשחוט צריך להביא זאת אל אה"מ כדכתיב אשר ישחט וגו' וכדס"ל לר"ע ומש"ה מביא הרמב"ם ז"ל ב' פסוקים אלו יחד דהיינו הפסוק כי ירחיב וגו' והפסוק שאח"ז כי ירחק ממך המקום וזבחת וגו' דה"פ כי ירחיב וגו' בכל אות נפשך תאכל בשר בכל ענין שאתה רוצה לאכול דהיינו כי ירחק ממך המקום וזבחת שמותר לך אפי' לזבוח ולאכול מה שאסרתי לך מקודם לשחוט ולאכול וחזי לפי מה דמסיק הש"ס כי אסר רחמנא וכו' דאינו כדס"ד המקשה דילפותא דר"י רק מקרא דכי ירחיב וכו' אלא סמך עצמו אהאי קרא דכי ישחט וגו' ואל פא"מ לא הביאו וגו' וכמ"ש ג"כ הרשב"א ז"ל אזי ר"י ור"ע לא פליגי כלל דלר"י לא אסרה התורה אלא

כשרוצה לשחוט להביא אל פא"מ אבל נחירה הי' מותר ור"ע ג"כ ס"ל כר"י דמאי שרוצה לשחוט הי' צריך להביא אל פא"מ ואזי מתורץ ממילא קושי' ב' דלהמסקנא מ"ל נחירתן זו היא שחיטתן בקדשים וא"כ מנ"ל דפליגי ז"א דהא באמת לפי המסקנא לח פליגי כלל וגם לא מ"ל כלל גבי קדשים נחירתן זו היא שחיטתן דהא עיקר אזהרת התורה על מאי שרוצה לשחוט להקריב אל פא"מ ולפ"ז מתורץ קושי' ג' דמש"ה לא קאמר רב ירמי' בהדי' לר"ע מהו דהא השתא לא פליגי כלל דר"י ג"כ ס"ל דבשר נחירה הי' מותר לפ"ז מתורץ קושי' ד' דאין אנו צריכין לדחוק כדברי רש"י ז"ל דלר"ע האי דכתיב בכל אות נפשך תאכל בשר לאו לאורוי היתירא בבשר תאוה אתא אלא כדדריש לי' ראב"ע וכו' דלפ"ד ר"ע נמי מוקי קרא דכי ירחיב להתיר בשר תאוה לשחוט ולאכול ולאורוי דמקודם במדבר היו אסורין לשחוט ולאכול ולפ"ז מתורץ נמי קושי' ו' קושי' התוס' לעיל דף ב' לר"מ איך אכלו ישראל שלמי' במדבר דלפ"ז ס"ל שפיר דר"מ ס"ל כר"ע רבו ולפי שלא היו רשאין לשחוט כי אם להביא שלמים הוה כאלו צוה להם המקום להקריב שלמים ולא היו צריכין לגדור כלל והשתא מתורץ ג"כ קושי' ה' לפי דעיקר צוואת המקום היו על מה ששוחטין להקריב שלמים שפיר קאמר רבה לעולם שוחטין וצדקו דברי הרמב"ם ז"ל. ודוק:

דף יז:

ברש"י ד"ה סכין שיש בו פגימות הרבה תידון במגירה ואין בה חילוק בין אוגרת למסונסכת שאפי' כולן מסוכסכות פסולה והקשה המהרש"א ז"ל וז"ל ואיכא לאקשויי לפי' רש"י אמאי קתני במסוכסכות הרבה דאסור הא אפי' במסוכסכת אחד אסור בדלא קיימא אריש דסכינא ותי' דחוק ואפשר לתרץ קושי' המהרש"א הכי לפמ"ש רש"י ז"ל בד"ה מחליש מדקאמפליג בחדא בין אוגרת למסוכסכת ובטובא לא מפליג משמע דאפי' כל עוקצי' לצד אחד והוליך ולא הביא נמי קורע בירידתו לפ"ז מצ"ל דאי לא הוי תנא הדין דמסוכסכות הרבה אלא הוי תנא שאין לה אלא פגימ' אחת מסוכסכת כשרה בדקיימא ברישא דסכינא אבל באמצע פסולה הוי אמרינן בשהוליך והביא ואעפ"כ בשרה בדקיימא ברישא דסכינא אם לא הגיע עד הפגם ומטעם שכתב המהרש"א ז"ל אליבא דרש"י דאף אם יחזיר ויבא לא יגיע עד הפגם אבל באמצע כשמוליך ומביא ודאי פסול' אבל כשהוליך ולא הביא אפי' קיימ' באמצ' דסכינ' כשרה כשיטת הרי"ף שאינו קורע כלל בירידה להכי קתני ברישא במסוכסכת הרבה דפסולה דאזי מוכח דהברייתא איירי בשהוליך ולא הביא דאי בשהוליך והביא למה לי מסוכסכת הרבה

הא אפי' במסוכסכת אחת באמצע כמי פסולה וכקושי' המהרש"א ז"ל חלא ודאי מוכח דמסוכסכת אפי' בריד' נמי קורע וק"ל:

לפי דעת הרי"ף דבמסוכסכת הרבה רק אסור באכילה מטעם שמא יוליך ויביא ולא הוי נבלה תקשי למה קאזמר התנא תידון כמגירה דמשמע דהוי נבלה ואפשר ליישב לפי מה שהביא הב"י בסימן י"ח דברי מהר"י בן חביב שרוצה לתרץ מאי דקשי' על בעל העיטור שכתב דבמסוכסכת הרבה כשרה אפי' בדיעבד ומוקי הברייתא דסכין שיש בו פגימות הרבה באוגרת ואזי קשה א"כ מאי אריא הרבה אפי' אחד נמי. ותירוץ שם המהר"י בן חביב דלבעל העיטור ברייתי' לא זו אף זו קתני לא מגירה לבד אלא אפי' סכין שיש בה פגימות הרבה אוגרת תידון כמגירה ולא שיש בה פגימות הרבה בלבד אלא אפי' אין בה אלא פגימה אחת אם היא אוגרת פסולה ואזי מ"ל כמו כן להרי"ף ז"ל דמוקי הרישא מאי דקתני תידון כמגירה באוגרת ולא זו אף זו קתני אבל במסוכסכת הרבה הדין כמו מגל קציר דמכשירין בית הלל לטהרו מידי נבלה ורק אסור באכילה. וק"ל:

דף יח:

רש"י בד"ה הכי קאמרי הלכה וכו' וכ"ת הגרים לא איצטריך לי' למתני דאם לא הגרים מקמ"ל וקשה לי אכתי תקשי ללישנא אחרינא דלמא הפירוש בסיפא ומוברמת פסולה בשאר טבעות אם הגרים לאחר ששחט רוב ויצא מאותו טבעת לחלל או לשאר טבעות דהוא במקום שחיטה אזי פסולה ומש"ה אשמועינן ברישא דהשוחט בשאר טבעו' שחיטתו כשרה משום סיפא לאשמועינן הך דין משום דהוי מקום שחיטה מש"ה אותה מוגרמת פסולה והעיד רחב"א על מוגרמת קאי על כל הגרמת בין בשאר טבעות ובין ההגרמה דחוץ מטבעת הגדולה ואזי לק"מ ארב ושמואל הא דקתני ומוגרמ' פסול' הוי כשיטתייהו דקאי אשאר טבעות:

תו קשי' על מה דפריך הגמ' לקמן על ריב"ל פשיטא לפי מאי דלא ידע עדיין התירוץ דהעיד עלי' מבעי' לי' תקשי מאי פריך פשיטא דלמא ה"א דרחב"א קאי אשאר טבעות קמ"ל ריב"ל מדקאמר סתם מוגרמת דקאי נמי אלמעלה מטבעת הגדולה עוד קשה ללישנא אחרינא מאי מתרץ הש"ס לקמן א"כ העיד עלי' מבעי' לי' דלמא אי הוי קתני העיד עלי' ה"א דקאי אלעיל אשאר טבעות דס"ל לריב"י דמוגרמת בשאר טבעות פסולה על זה העיד רחב"א דכשרה אבל אלמעלה מטבעת הגדולה לא קאי כלל מש"ה איצטריך למתני על מוגרמת לאשמועינן דקאי אלמעלה מטבעת הגדולה ולעולם דקאי רק אדרבנן ואפשר לדחוק ולדחות דא"כ לא הו"ל למתני מוגרמת פסולה סתמא אלא הו"ל לפרש בהדי' ולהיות כרוך ותני ולמתני הכי השוחט בשאר טבעות כשרה אבל הגרים בשאר

טבעות ויצא מאותו הטבעת לחלל או לחברתה פסולה וכמו דקתני בתוספתא בהדי' על עלומוגרמת פסולה משם ולמעלה להודיע להכין הגרים כמו כן הו"ל לפרש בהך ברייתא דמוגרמת פסולה להודיע מקום ההגרמה להיכן הגרים דהיינו כשיצא מאותו הטבעת לחברתה או לחלל אלא ודאי דהך ומוגרמת פסולה לא קאי אדלעיל אשאר טבעות אלא אמוגרמת אחרינא וק"ל:

בא"ד ובהגרים היכי מצי לאכשורי' וכו' וי"לד דלא הו"ל לרש"י ז"ל לתלות הך קושי' בדברים הראשונים אלא הו"ל לקצר ולומר מדקמותיב מברייתא ס"ל דהברייתא מיירי בהגרים והיכי מצי לאכשורי הא ודאי לא שחיט רובא ויש לתרץ לפמ"ש המהרש"א ז"ל על מ"ש רש"י ובהגרים היכי מצי לאכשורי' וכו' וז"ל וי"לד ומאי קושי' דאימא דלהכי מכשר ריב"י בברייתא משום דס"ל דרוב הטבעת הוי רוב הקנה וכו' לפ"ז מצינו לתרץ דקדוק הנ"ל על רש"י ז"ל דבל"ז לא הו"מ להקשות היכי מצי לאכשורי' בהגרים הא ודאי לא שחיט רובא דהו"מ למימר כקושי' המהרש"א דס"ל דרוב הטבעות הוי רוב הקלה אבל השתא שכתב רש"י ז"ל וכ"ת הגרים לא איצטריך לי' למתני דאם לא הגרים מקמ"ל אזי תקשי דלמא אתי לאשמועינן כתירוץ המהרש"א דהשוחט רוב בשאר טבעות שחיטתו כשרה משום דרוב הטבעת הוי רוב הקנה א"ו דנ"ל להמקשה דליכא סברא כלל למימר הכי דרוב עובי הטבעת הוי רוב הקנה א"כ קשי' בהגרים היכי מצי לאכשורי' וכו' ואזי קושי' רש"י ז"ל הוא בדרך ממ"נ. וק"ל:

תוס' ד"ה אבל בשאר טבעות לא. וצ"ע על תירוצם שכתבו ונראה לפרש דהכי קאמר וכו' לפי מאי שמפרשו המהר"ם ומהרש"א ז"ל דבריהם דאיירי בהך הגרמ' שאחר שחתך רוב אחד מן הטבעות הגרים ויצא לו חוץ מטבעת הגדולה וכ"כ הבעל המאור ז"ל אבל מקום שחיטה הוי בשאר טבעות ג"כ. א"כ קשה מאי פריך הגמ' והתני' ריב"י אומר השוחט בשאר טבעות דלמא הברייתא איירי ששחט הטבעת כולה וכמשמעות הלשון אע"פ שאין מקיפות את כל הקנה הואיל ומקיפות את רוב הקנה מש"ה ס"ל לריב"י דכשרה אבל רב ושמואל דקאמרי ואף ריב"י לא אמר לא איירי אלא כששחט רוב בשאר טבעות ולא כולה דומי' דטבעת הגדולה דמיירי נמי כששחט רוב הטבעת דאזי ס"ל לריב"י דפסולה כשהגרים משום דרוב הטבעת לא הוי רוב הקנה וק"ל:

דף יט:

רש"י ד"ה הכי כמי במיפק חיותא בעי למתלי ובהגרמ' נפקא וכל הנך הגרים דקאמרי רב הונא ורב יהודה הכא לאו בהגרמ' דרבנן וריב"י קאמרי וכו' והא אמוגרמת דשיפוי כובע קיימו כרחב"א ורב הונא משמי' דרב קאמר לה עכ"ל דברי רש"י תמוהין דדברי

ר"ה דהכא לא תליין כלל בפלוגתא דרחב"א וריב"י דאתרווייהו מצי קאי דברי ר"ה דהגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש לכל אחד לפי מקום שחיטה שלו וכמ"ש המהרש"א ומהר"ם לובלין ז"ל. ואפשר ליישב הכי. ונקדם לתרץ קושי' המהרש"א ז"ל ד"ה והלכתא כרחב"א דקאי ר"נ כוותי' וז"ל וצ"ע ל"ל למימר משום דר"נ סבר כוותי' הא כל עדות הלכתא היא כפירש"י בשמעתין וכ"ל קושי' המהרש"א דאי הוה אמר סתמא הלכתא כרחב"א משום דכל עדות וכו' ה"א כלישנא קמא דר"ה דפליגי בשחט שני שלישי' והגרים שליש משום הכי קתני העיד ראב"א על מוגרמת ולא קתני העיד עלי' דאי הוה קתני העיד עלי' ה"א דקאי אדרבנן דהיינו דשחט שני שלישי' והגרים שליש דכשרה מש"ה קתני על מוגרמת לאשמועינן אפי' במאי דמודה ריב"י לרבנן דהך הגרמה דהגרים שליש ושחט שני שלישי' דפסולה קאמר רחב"א דכשרה. אבל בכולה למעלה מטבעת הגדולה מודה רחב"א דהך הגרמה פסולה מש"ה הוצרך לומר דקאי ר"נ כוותי' לאשמועינן דאפי' הך הגרמה דכולה למעלה מטבעת הגדולה ס"ל לרחב"א דכשרה דמיל דר"כ ס"ל כלישנא בתרא דר"ה דאזי ס"ל לריב"י דאפי' הגרים שליש ושחט שני שלישי' דכשרה ומדנקט העיד רחב"א על מוגרמת ולא נקיט העיד עלי' ש"מ דרחב"א קאי אמוגרמת אחר דכולה למעלה מטבעת הגדולה אבל ללישנא קמא דר"ה לא מוכח מידי דאזי מ"ל כמשמעות לישנא על מוגרמת דמשמע שהגרים בשעה שחיטה דאל"כ הול"ל העיד רחב"א דלמעלה בשיפוי כובע הוי מקום שחיטה ואז לא פליג רחב"א אלא הגרים שליש ושחט שני שלישים דכשרה ולפ"ז מ"ל דזהו כוונת רש"י זיל הנ"ל דקשי' לי' לרש"י ז"ל הא קשי' דר"ה אדר"ה לל"ק דל"ק ס"ל דפליגי בשחט שני שלישי' והגרים שליש אבל בהגרים שליש ושחט שני שלישי' ד"ה פסולה ע"ז תירץ רש"י שפיר דההוא אפלוגתא דרבנן וריב"י קאי דחזי בהגרים שליש ושחט שני שלישי' ד"ה פסולה ומכ"ש בהגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש אבל הך מימרא דר"ה דהגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש דכשרה קאי אדרחב"א דס"ל לל"ק דהפי' מוגרמת דשיפוי כובע דהיינו כשהגרים שליש ששחט תחילה שליש בשיפוי כובע ואח"כ יצא ושחט בטבעת הגדולה שני שלישים דהך הגרמה דוקא כשרה לרחב"א אבל בולה בשיפוי כובע ס"ל לרחב"א נמי דפסולה דאינו מקום שחיטה ואתי ר"ה לאשמועינן דלא זו כשהגרים שליש ושחט שני שלישים ס"ל לרחב"א דכשרה אלא אפי' בהגרים שליש ששחט בשיפוי כובע ואח"כ שחט שליש בטבעת הגדול' ואח"כ הגרים עוד יצא למעלה ושחט בשיפוי כובע שליש כמי כשרה וא"ש דברי רש"י ז"ל ודוק:

שם מתניתן השוחט מן הצדדין וכו' אמרי בני ר"ח מצות מליקה וכו' כתב הים של שלמה וז"ל והרא"מ בפרשת ויקרא נוטה לדברי בני ר"ח דמצות מליקה מחזיר הסימנין וכתב הישׁ"ש עליו דלא דקדק בדברי הרמב"ם דהא הרמב"ם פסק דמוליך ומביא כשר במליקה וא"כ מאחר דמוליך ומביא כשר במליקה א"כ נדחו דברי בני ר"ח דמכשירין כשמחזיר הסימנין עכ"ל פי' אי מוליך ומביא כשר לא מצינו למימר התירוץ של הבני ר"ח למעוטי מוליך ומביא אלא למעוטי מחזיר הסימנין ואיך כתב הרא"מ כבני ר"ח דמחזיר סימנין ונ"ל ויתורצו עם זה עוד ו' קושיות. א' קשה על דברי רש"י ז"ל דף כ' ע"א ד"ה אמר שמואל כל הכשר וכו' שמואל לאו בהלכות שחיטה איירי וכו' שמפרש המהרש"א ז"ל דברי רש"י דה"ק דתלמודא מדקדק מדברי שמואל דע"כ לאו בהלכות שחיטה איירי דאי הלכה דרישא גופא אתא לאשמועינן הא האי כללא ליתא דאי סבר מוליך ומביא פסול הא איכא מוליך ומביא והאיכא תלוש לפי אית דמפרשי דלעיל ואי קסבר מוליך ומביא כשר דבהכי איירי דכל הכשר כשר ולדיוקא אתא דכל הפסול פסול דהשתא אין לחוש אע"ג דכללא דרישא ליתא בכל מילי כגון בתלוש ובשמאל דעיקרו לדיוקא אתא קשה דהא כללא דסיפא נמי ליתא דהא איכא קוצץ ויורד וקשה לפמ"ש רש"י ז"ל לעיל בד"ה שן וצפורן דלא כאית דמפרשי אלא דתלוש לא מקרי מליקה כלל אפי' מליקה פסולה לא מקרי וא"כ לק"מ מתלוש ושמאל נמי ל"ק דמ"ל דשמואל ס"ל כר"ש בזבחים דף כ"ד ע"ב לפמ"ש רבינו תם שם בתוס' ד"ה והרי זריקה דגרסינן בברייתא מלק בשמאל פסול ור"ש מכשיר ומ"ל דמה"ט לא הקשה רש"י ז"ל משמאל וא"כ קשה מנ"ל להגמ' לדייק הא פסול פסול דלמא הלכה דרישא גופי' אתא לאשמועינן דכל הכשר כשר היינו מוליך ומביא וכללא דרישא דוקא ולא הדיוקא דסיפא דהא מתלוש ומשמאל לא קשה כנ"ל:

ב' יש להקשות למה מתרץ ר' ירמי' למעוטי מוליך ומביא דהוא סברות הפוכות נגד מה דס"ל לר' ירמי' דהא ר' ירמי' עצמו ס"ל להיפוך כדקאמר אח"ז על מה דסבר ר' אבין למימר קוצץ ויורד אין מוליך ומביא לא דאמר לי' ר' ירמי' כ"ש דמוליך ומביא כשר במליקה טפי הו"ל לר' ירמי' לתרץ דבני ר"ח ס"ל דעיקור סימנין בעוף פסול בשחיטה וכשר במליק' וכדס"ל לרבין בר קיסי לקמן ואזי מ"ל דמתני' אתא למעוטי עיקור סימנין ומשום סיפא נקיט לה דכשר במליקה עיקור סימנין פסול בשחיטה וקאי אמאי דקאמר שכל העורף כשר למליקה וכל הצואר כשר לשחיטה ע"ז קאמר דאותו צואר שנעקרו הסימנין כשר במליק' ופסול בשחיטה:

ג' קשה קושי' המהרש"א בפירש"י ז"ל ד"ה מחזיר הסימנין שהקשה למאן דאמר מחזיר דוקא הא איתא בברייתא להדי כיצד מולקין חטאת עוף חותך שדרה ומפרקת עד שמגיע לווושט או לקלה וכו':

ד' מה שמקשה העולם לפמ"ש התוס' ד"ה מסתברא כמ"ד אף מחזיר תימא דלא הול"ל מסתברא דהא תיובתא גמורה היא וכו' וי"ל דלכתחילה פליגי וכו' וא"כ לרש"י ז"ל שכתב בד"ה וא"ד דוקא מחזיר דלא כדברי התוס' דלכתחילה פליגי חלא ואם לא החזיר אלא חתך השדרה פסולה קושי' התוס' תימא דלא הול"ל מסתברא עליו במ"ע:

ה' על מ"ש המהרש"א ז"ל ברש"י ד"ה מחזיר הסימנין וחותך הסימנין לבדן ומפרש המהרש"א ז"ל דה"פ דחותך רק הסימנין ואינו חותך המפרקת כלל כשמחזיר הסימנין דהא לא יבדיל כתב ע"ש דיש להקשות ע"ז דמנ"ל לרש"י זאת דאיירי רק בחטאת עוף ולא הו"ל לרש"י ז"ל לסתום אלא לפרש דחותך הסימנין לבדן בחטאת עוף אבל בעולת עוף חותך ג"כ השדרה ומפרקת:

ו' לפמ"ש המחבר בי"ד סימן ך' סעיף ג' דאם שחט מן הצדדין שחיטתו כשרה והוא שהחזיר הסימנין ויודע שחתכם קודם שחתך המפרקת כי הסימנין רכים ונדחים מן הסכין וה"ה לשוחט מן העורף עכ"ל ואפי' לרש"י ז"ל שכתב דהשוחט מן הצדדים דקתני רישא מיירי אפי' לא החזיר הסימנין דמן הסתם משחטי סימנין שפיר קודם חתיכת מפרקת חבל במן העורף ודאי ס"ל לרש"י ז"ל דכשמחזיר הסימנין צריך שיודע שחתך הסימנין קודם שחתך המפרקת דאל"כ איכא למיחש שחותך הסימנין עם המפרקת יחד וזהו דוקא בשחיטה אבל במליק' מן העורף אפי' למ"ד מחזיר דוקא היינו לכתחילה כמ"ש התוס' וא"כ מחזיר סימנין וא"צ לחוש שמא ימלקו הסימנין עם המפרקת דהא אע"ג שנמלקו הסימנין עם המפרקת יחד אפ"ה כשרה המליקה דהא בדיעבד המליקה כשרה כשמולק המפרקת תחלה וא"כ קשה מאי פריך הגמ' על מ"ד מחזיר דוקא מאי ארי' מלק אפי' שוחט נמי דלמא מתני' איירי שהחזיר הסימנין בדלא ידע ואתי לאשמועינן דשוחט מן העורף בלא ידע דפסול דחזי במולק כשר ובשוחט מן העורף פסולה לפי שהסימנין רכים ונדחים מן הסכין איכא למיחש דלמא בשעת שחיטת הסימנין חתך ג"כ המפרקת. ונראה לתרץ קושיות אלו דמ"ל דקשי' לי' לרש"י ז"ל קושי' אחרונה הנ"ל ומזה הוכיח רש"י ז"ל למ"ד מחזיר דוקא דבמליקה פסול אם לא החזיר ואזי צריך ג"כ לידע למ"ד מחזיר דוק' לחתוך הסימנין בתחלה לבד בלי מפרקת ומטעם שכתב הרשב"א ז"ל דמש"ה סברי בני ר"ח מחזיר הסימנין דכל מה שנוכל להדמות מליקה לשחיטה טפי עדיף דאין לחלק אלא במקום דשחיטה מן הצואר ומליקה מן

העורף אבל לענין חיותא דסימנין שווין כי היכא דצריך לשחוט חיותא דסימנין כמו כן במליקה כשהחזיר הסימנין צריך למלוק חיותא דסימנין תחלה. ולמ"ד אף מחזיר דאזי יכול ג"כ למלוק שדרה ומפרקת תחלה צריך ג"כ להיות בשעת מליקה עכ"פ חיותא בעוף שיהא השדרה שלם בתחלת מליקה דאם נשברה השדרה מקודם פסולה וכן כתב הפרי מגדים כשמחזיר סימנין במליקה צריך למלוק בתחלה הסימנין לבד בלי המפרקת משום חיותא דסימנין לפ"ז מתורץ קושי' ו' וקושי' ה' לרש"י ז"ל דמצינו לפרש דברי רש"י ז"ל בד"ה מחזיר סימנין וחותך הסימנין לבדן דלא כמהרש"א ז"ל וה"פ חותך סימנין לבדן דצריך שידע בשעה שמולק הסימנין למלוק הסימנין לבדן בלי מפרקת כלל משום חיותא דסימנין כמו בשחיטה וכ"מ לשון רש"י ז"ל דאל"כ הול"ל וחותך הסימנין ולא המפרקת אבל לאחר מליקת הסימנין בודאי מולק ג"כ השדרה ומפרקת ומולק כל אחד כדינו דהיינו חטאת עוף מולק סימן א' ואח"כ שדרה ומפרקת ובעולת עוף ב' סימנין ואח"כ שדר' ומפרקת כדכתיב בקרא ולק"מ קושי' ה' ואזי ממילא מתורץ ג"כ קושי' ו' דשפיר פריך הגמ' מאייארי' מולק כו' דהא מליקה ג"כ צריך שידע שמולק הסימנין לבדן בלי המפרקת כלל ולפ"ז ממילא מתורץ קושי' ד' קושי' התוס' תימא דלא הול"ל מסתברא על רש"י ז"ל דהא מצינו לתרץ קושי' הגמ' מאי ארי' מולק אפי' שוחט נמי דהפי' מחזיר דוקא רק לכתחילה כמ"ש התוס' וחזי שפיר נקיט מולק דוקא דמתני' מצי איירי בלא ידע דאזי כשר במליקה ופסול בשחיטה כנ"ל אך המקשה פריך מכח סברא דלענין חיותא דסימנין מליקה דמי לשחיטה וכנ"ל ואזי שפיר קאמר מסתברא:

באופן אחר יש לתרץ קושי' התוס' בד"ה מסתברא על רש"י ז"ל הכי ויתורץ בזה קושי' ג"קושי' המהרש"א ז"ל ברש"י ד"ה מחזיר סימנין על מ"ד מחזיר דוקא הנ"ל דהנה מוכח דמ"ד מחזיר דוקא ע"כ ס"ל כמ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה אבל מ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה ודאי לא ס"ל כמ"ד מחזיר דוקא דהא למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה א"צ אלא נחירה בסימנין כמ"ש התוס' ד"ה לא אמרן ואזי אי ס"ל מחזיר דוקא כותר בצפורן הסימנין במליקה ומוציא דם וכדאיתא בנזיר שם כ"ט בתוס' וא"כ קשה איך אמר יחזקאל הנביא נבלה וטרפה לא יאכלו הכהנים דקאמר הגמ' במנחות דאיצטריך סד"א הואיל ואישתרי מליקה גבייהו אישתרי נמי נבלה הא לא הוי נבלה ומותר באכילה מדאורייתא דהא נוחר הסימנין במליקה אלא ודאי דמ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה לא ס"ל כמ"ד מחזיר דוקא אלא דמולק שדרה ומפרקת תחלה דהוי טרפה ובמ"ש התוס' בד"ה לא אמרן הנ"ל וא"כ דמ"ד מחזיר דוקא קאי אליבא דרבי דס"ל לקמן דף כ"ח ע"א יש שחיטה לעוף מן התורה קשה מאי פריך הגמ' על מ"ד מחזיר דוקא ממתני' מאי ארי'

מולק אפי' שוקט נמי דלמא מתני' אתי' כר' אליעזר הקפר ברבי דפליג לקמן דף כ"ח על רבי דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה. אך מ"ל דמסתבר להש"ס טפי לומר דמתניתן אתי' כרבי מר"א דרבי הי' סותם כל המשניות וגם דהלכתא כרבי דיש שחיטה לעוף מן התורה דסבירא לן כר' יוחנן כסתם מתני' הגם דבנזיר דף כ"ט ע"א מוקי ריש לקיש סתם מתני' האיש מדיר את בנו בנזיר כר' יוסי בר' יהודה דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה מ"ל דלהש"ס דידן לא נראה לומר כן כר"ל אלא ס"ל להש"ס כר' יוחנן דהלכה היא בנזיר כסתם מתניתן ואזי מתורץ שפיר קושי' התוס' על זה דקאמר מסתברא לרש"י ז"ל דמסברא נ"ל להש"ס לאוקמא מתני' כרבי דס"ל יש שחיטה לעוף מן התורה ולפ"ז מתורץ ממילא קושי' ג' קושי' המהרש"א ז"ל על מ"ד מחזיר דוקא מברייתא דכיצד מולקין חטאת עוף דמ"ל דמ"ד מחזיר דוקא מוקי הברייתא כר' אליעזר הקפר דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה וחזי מולקין דוקא שדרה ומפרקת תחל' ולפ"ד הנ"ל באופן ראשון דמסתבר להש"ס לומר דמליקה כשחיטה דכשחולק צ"ל בתחלה חיותא דסימנין מצינו לתרץ קושי' א' הנ"ל דמה"ט אמר למעוטי מוליך ומביא ולא קאמר למעוטי עיקור סימנין דכשר במליקה ופסול בשחיטה משום דלמאי דסיד השתא עיקור סימנין נמי פסול במליקה דהא לרש"י ז"ל לשטתו הוא טריפה ואזי כשמולק כבר אזלא חיותא וא"כ המליקה פסולה כמו בשחיטה דמליקה ושחיטה שווין הן. לפ"ד הנ"ל יש לתרץ קושי' א' וקושי' הישׁ"ש על הרא"מ ז"ל דלפום ריהטא דהשתא דאין לומר תירוץ אחר למעוטי עיקור סימנין אין לפרש למעוטי דמתני' באופן אחר אלא או למיעוטי מחזיר סימנין או למיעוטי מוליך ומביא לפ"ז מתורץ קושי' א' דשפיר מקשה הש"ס הא פסול דאין לומר דלמא דיוקא דסיפא אינו אלא דרישא דוקא דאתי לאשמועינן כל הכשר בשחיטה דהיינו מוליך ומביא כשר במליקה דא"כ דמוליך ומביא כשר במליקה ע"כ מתני' דכשר בשחיט' פסול במליקה אתי לאשמועינן מחזיר סימנין דכשר בשחיטה ופסול במליקה תקשי הא ע"כ כללא דרישא לאו דוקא דכל הכשר בשחיטה כשר במליקה דהא מחזיר סימנין כשר בשחיטה ופסול במליקה אלא ודאי דאתי לדיוקא הא פסול פסול והנה זה דוקא לפום ריהטא השתא אבל למאי דמסיק רבין בר קיסי דאין עיקור סימנין בעוף דוקא במליקה אבל בשחיטה יש עיקור אזי מ"ל דמליקה לא דמי לשחיטה דמליקה לא תלי' בחיותא דסימנין אלא צ"ל דהכי אגמרי' ואזי שפיר מ"ל דאין נדחין דברי בני ר"ח ומחזיר סימנין כשר במליקה ומוליך ומביא נמי כשר במליקה ומתני' אתי למיעוטי עיקור סימנין וסרה תלונת הישׁ"ש מעל הרא"מ אך דלפ"ז קשה דל"ל להגמ' לתרץ ההוא פליגי דר' ירמי' אמר שמואל פליג ארבין בר קיסי דלמא ר' ירמי' נמי ס"ל כרבין בר קיסי

ושמואל לאו בהכשר מקום שחיטה איירי אלא בהלכות שחיטה איירי וכללא דרישא דוקא ואת לאשמועינן דכל הכשר בשחיטה דהיינו מוליך ומביא כשר במליקה וכמו כן מחזיר סימנין ולא דייקינן כלל הא פסול פסול אלא יש שפסול בשחיטה דהיינו עיקור סימנין וכשר במליקה כקושי' המהרש"א ז"ל ואזי לא פליגי כלל ר"י אמר שמואל עם רבין וי"ל דניחא לי' להש"ס טפי לומר הכי משום דמשמע מדברי שמואל דקאי אהכשר מקום שחיטה ולא מיירי מהלכות שחיטה מדנקיט בלשונו כנגדו בעורף שהוא אך למותר דהול"ל כל הכשר בשחיטה כשר במליקה אלא ודאי מש"ה נקיט כנגדו בעורף לאשמועינן דינין דמקום שחיטה דהיינו למיעוטי ראשוולמיעוטי עיקור סימנין דפסול במליקה ואזי פליג אדרבין בר קיסי. אך קשה דבנזיר דף ב"ט פריך הגמ' על ר"ל דאמר הטעם דמתני' דהאיש מדיר את בנו בנזיר כדי לחנכו במצות כי מטמא מייתי קרבן צפרין וקאכל כהן מליקה דהויא נבלה ומשני קסבר כר' יוסי בר יהודה דאין שחיטה לעוף מן התורה ופריך הגמ' וסבר ריב"י הכי והתני' וכו' מאי שני איסורין לאו איסור נבלה וכו' מתקיף לה רב אחי בר איקא דהפי' הוא תרי איסורין מדרבנן דחוקין כמ"ש התוס' בד"ה מתקיף לה וצ"ע אם ההיקש דרשה גמורה היכי קאמר להו אם אמרת בזכר שכן איסור א' תאמר בנקבה שכן שני איסורין דרבנן וט' ע"ש אזי תקשי ל"ל להש"ס לתרץ הך דוחק הו"ל לתרץ דר"ל ס"ל כבני ר"ח אף מחזיר וכמ"ש התוס' שם דס"ל לר"ל מחזיר הסימנין וס"ל דמוליך ומביא במליקה כשר וס"ל כר"ח דמחובר כשר בשחיטה ובכה"ג בשמדיר את בנו בנזיר כדי לחנכו במצות כי נטמא ומביא חטאת עוף אינו מולק שדרה ומפרקת תחלה אלא מחזיר סימנין אחורי עורף ומוליך ומביא בצפורן דהוי שחיטה מעלי' אי ס"ל כבני ר"ח דמחובר כשר ואזי לא קאכיל כהן נבלה ונראה לתרץ דמש"ה לא משני הגמ' הכי דהנה איתא במס' חולין דף ך' אמר זעירי נשברה המפרקת ורוב בשר עמה נבלה אמר רב חסדא אף אנן נמי תנינא מלק בסכין מטמא בגדים בבית הבליעה ואי אמרת טריפה הוי' מליקתה זו היא שחיטתה תהני לה סכין לטהרה מידי נבלה אמרי התם משום דלאו שחיטה היא כלל מאי טעמא ר"ה אמר מפני שהוא מחליד רבא אמר מפני שהוא דורס מ"ד מפני שהוא מחליד מ"ט לא אמר מפני שהוא דורס קסבר מוליך ומביא במליקה כשר ופירש"י ז"ל בד"ה מוליך ומביא וההיא דמלק סתמא קתני לא שנא קוצץ ויורד ולא שנא מוליך ומביא ולפ"ז מ"ל דנראה לי' להש"ס דאי דאמרינן כבני ר"ח דאף מחזיר סימנין ומוליך ומביא במליקה כשר אזי מיירי מתני' דמלק סכין בכל גוונא מליקה דהיינו נמי שמחזיר הסימנין ומולח וכמ"ש רש"י ז"ל דמלק סכין סתמא קתני לא שנא קוצץ ויורד ול"ש מוליך ומביא כמו כן מיירי בכל גוונא מליקה בין שמולק שדרה

ומפרקת תחלה ובין שמחזיר הסימנין דהא סתמא קתני ואם איתא דר"ל ס"ל דמחזיר הסימנין ומוליך ומביא ג"כ כשר תקשי מתני' דמלק בסכין דמיירי ג"כ כשמחזיר הסימנין ומוליך ומביא דלמה מטמא בגדים בבית הבליעה הלא כשמוליך ומביא בסכין בסימנין הוי שחיטה מעלי' וא"כ תהני לה סכין לטהרה מידי נבלה דע"ז לא שייכו השני טעמים מפני שהוא דורס ומפני שהוא מחליד דהא מחזיר הסימנין ומולק הסימנין דאזי אינו דורס ואינו מחליד אלא ודאי דלא ס"ל לר"ל הכי דאי ס"ל דמחזיר סימנין אזי צ"ל דס"ל דמוליך ומביא במליקה פסול ואזי קושי' הגמ' במק"ע והא קאכל כהן מליקה דהוי נבילה מש"ה הוצרך הגמ' לתרץ דס"ל לר"ל כריב"י. ודוק:

דף כא.

תוס' ד"ה כי סליק ר"ז עיין קושי' מהר"ם ז"ל. ותירוצו דחוק דמ"ל דמש"ה לא מוקי הכי דא"כ הו"ל למתני בהדי' הותזו ראשיהן ברוב בשר כדקתני בברייתא דלעיל חותך סי' א' או רובו ורוב בשר עמו. אמנם אינו מובן לי כלל קושיתו דהא מדקאמר כהבדלת עולת עוף ולא כהבדלת חטאת עוף דקתני בברייתא דלעיל כיצד מולקין חטאת עוף לכתחיל' חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר וכו' ואח"כ כשהגיע לוושט או לקנה חותך סימן א' או רובי ורוב בשר עמו וא"כ דמליקת חטאת עוף הוא בשדרה ומפרקת ואח"כ רוב בשר ואעפ"כ קאמר דוקא כהבדלת עולת עוף ולא כהבדלת חטאת עוף ש"מ דס"ל נשברה המפרקת ורוב בשר עמה לא הוי נבלה וא"ש דברי התוס' דע"ב רב אסי פליג אזעירא. וק"ל:

דף כב.

רש"י ד"ה שיכול והלא דין הוא אי לאו דכתיב תורים הוי ילפינן מדינא וכו' משמע דרש"י ז"ל הי' לו הגירסא שיכול והלא דין הוא וא"כ קשה הלשון והלא דין הוא שהוא מיותר דהל"ל שיכול ומה בני יונה כמ"ש התוס' ואפשר ליישב ולומר דה"פ תורים פי' מכח ההיקש דתורים לב"י מוכח גדולים ולא קטנים ואית מנ"ל למיעוטי מהיקש דתורים לב"י דתורים דוקא גדולים דלמא כפשוטו ואיפכא לפי שתורים משמע לפירש"י ז"ל דוקא גדולים וא"כ ה"א דאפילו לעיכוב בעינן גדולים בתורים מש"ה הקישן הכתוב דתורים כשרים בדיעבד אפי' קטנים זה אינו דא"כ ל"ל הקישא דהא מצינו למילף דאתי מק"ו מב"י וזהו דקאמר והלא דין הוא כלומר אי אפשר לומר דההיקש אתי להורות דתורים בין גדולים ובין קטנים דא"כ ל"ל ההיקש הא מצינו למילף דאתי מק"ו מבני יונה אלא ודאי בתורים אתי להורות דוקא גדולים אך אכתי תקשי על הך והלא דין הוא דגבי בני יונה השני אפי' לרש"י ז"ל ואפשר לפרש הך והלא דין הוא בק"ו ב' הכי דהנה הקשה

המהרש"א ז"ל וז"ל אבל הא קשי' לי לשיטת רש"י ז"ל כיון דלמצוה בעינן קרא כדכתיב ב"י קטנים מה קאמשני לבטל הק"ו דלא לעיכוב משום דלא לשתמיט לכתוב בחד קרא מן היונה דא"כ לא הוה ידעינן דמצוה בקטנים בההוא קרא אלא אדרבה ה"א דלמצוה דוקא בגדולים וי"ל קושי' המהרש"א ז"ל דאם איתא דקרא דמן היונה אתי לאורוי דמצוה בגדולים א"כ בההוא קרא תורים ויונים שווין לגמרי ואזי תקשי דליל בההוא קרא ההיקש דתורים ליונים אלא הו"ל למכתב תורים רחוק מן היונים דהא לענין דמצוה בגדולים שווין ולמילף תורים מהך היונה בקטנים לעיכוב לא מצינו למימר השתא דהא בהך קרא דמן היונה אין עיכוב בגדולים ואדרבה אתי לאורוי דמצוה בגדולים אלא ודאי מדאתקיש תורים להיונה בהאי קרא מוכח דאין חילוק כלל בין האי קרא לשאר מקומות דבכל מקום למצוה בעינן בני יונה קטנים וחזי משלי שפיר דלא לשתמט וכו' דאם איתא דבב"י לא אמרינן לעכב בגדולים הו"ל למכתב במקום אחד מן היונה וממילא הוה ידעינן כמו בכל מקום דמצוה בקטנים אלא ודאי דמש"ה כתיב בכל מקום ב"י לעכב גדולים אך זה יש לדחות דמצ"ל דאיצטריך הקישא דהא אי הוה כתיב מן היונה הוה מצינו לפרש קרא דמן היונה בתרי גוונא חדא דמן היונה אתי לאורוי דחלוק האי קרא משאר מקומות דכתיב בני יונה דבשאר מקומות המצוה בקטנים ובהאי קרא שרי לכתחילה בין גדולים בין קטנים וליכא מצוה כלל בקטנים יותר מבגדולים ואידך מ"ל כקושי' המהרש"א ז"ל דמן היונה אתי לאורוי דמצוה בגדולים בהאי קרא ואזי מ"ל דלזה איצטריך ההיקש להיפוך להקיש יונה לתורים לאורוי בהאי קרא דמצוה בגדולים במו בתורים אך זה אינו דלזה לא איצטריך ההיקש דהא מצינו למילף מק"ו דתורים דמה תורים שלא הוכשרו למצוה בקטנים דהא תורים משמע גדולים לשיטת רש"י הוכשרו לגדולים למצוה בני יונה דהוכשרו בכל מקום בקטנים אינו דין שהוכשרו בהאי קרא למצוה בגדולים וממילא אי ילפינן בק"ו בהאי קרא מן היונה מתורים אמרינן דיו לבא מן הדין להיות כנדון דמה תורים מצוה בגדולים אף מן היונים מצוה בגדולים והשתא א"ש מה דקאמר והלא דין הוא בבני יונה וה"פ ב"י קטנים לעכוב מכח לא לשתמיט וכו' שיכול דליכא עיכוב בגדולים וב"י רק למצוה מש"ה כתיב ב"י בכל מקום דלא לשתמיט וכו' דאין לומר דאי הוה כתיב מן היונה ה"א דבהאי קרא מצוה בגדולים כקושי' המהרש"א ז"ל. ז"א דא"כ ל"ל היקישא כנ"ל ואין לומר דאיצטריך היקישא לאורוי להיפוך דיונה דומי' דתורים דמצוה בגדולים כנ"ל לזה קאמר והלא דין הוא הא בלא"ה מוכח זאת מק"ו ודוק:

באופן אחר מצינו לתרץ אליבא דרש"י ז"ל האי דנקט גבי תורים והלא דין הוא הכי ונקדים לתרץ קושי' התוס' על רש"י ד"ה ומה תורים וז"ל וקשה לפי' דאי משמע גדולים

האיך בעי למדרש בק"ו לאפוקי קרא ממשמעותי' דהנה הביא המהרש"א קושי' הרא"מ על רש"י וז"ל והרא"מ הקש' לשיטת רש"י אמאי לא משני דלשתמט חד קרא ולכתוב מן בני תורים כדמשני גבי ב"י וכו' על זהכ' המהרש"א ז"ל ונראה דלאו קושי' היא אע"ג דלשון תורים גדולים משמע למה יש לו לקרא לייתר לשונו לכתוב בחד קרא בני תורים כיון דאיכא למילף קטנים בק"ו עכ"ל ע"ש נמצא אי איתא הך ק"ו ליכא למילף מהך ילפותא דלכתוב בחד קרא יתורא בני תורים אבל אי לינא ק"ו שפיר איכא למילף מדשינה הכתוב לכתוב תמיד אצל יונה בני ולא אצל תורים מזה מוכח דתורים גדולים. לפ"ז יש לתרץ קושי' התוס' דאיך בעי למדרש בק"ו לאפוקי קרא ממשמעותי' דמ"ל דתורים משמע גדולים מכח קושי' הרא"מ ז"ל מדלא כתיב פעם אחת בתורים בני תורים וזהו דוקא אי ליכא ק"ו אבל אי איכא ק"ו לא מצינו למילף מידי מדלא כתיב בני כתירוץ המהרש"א הנ"ל לפ"ז מ"ל דה"פ בברייתא תורים משמע גדולים מכח ההיקש לעכוב שיכול בלא הקישא למימר בין גדולים ובין קטנים דאין לומר דמוכח מדשינה הכתוב למיכתב כל פעם תורים ולא פעם א' בני תורי' ז"א והלא דין הוא ומה ב"י שלא הוכשרו בגדולי' הוכשרו בקטנים וכו' ואזי א"צ למיכתב ייתורא בבני גבי תורים ואזי לא ילפינן מידי ממה דלא כתיב פ"א בני גבי תורים וא"כ שפיר מ"ל מלדתורי' בין גדולים ובין קטנים להכי איצטריך ההיקש ואזי מתורץ קושי' התוס' על רש"י דהק"ו אינו מפיק קרא ממשמעותי' דהשתא דלא ילפינן ממה דלא כתיב בני גבי תורים שפיר מצ"ל דתורים משמע בין גדולים ובין קטנים כק"ו ולפ"ז ממילא א"ש נמי הלשון והלא דין הוא ודוק:

דף כג.

תוס' ד"ה תמות וזכרות בבהמה ומחוסר אבר דפסול בעוף מדכתיב במן העוף ולא כל עוף בפ"ק דקידושין דף ך"ד ולא כמו שפי' כאן בקונטריס משום הקריבהו נא לפחתך ע"ש ודברי רש"י ז"ל צ"ע דסתרו אהדדי דבחומש פ' ויקרא ב' בפסוק ואם מן העוף עולה קרבנו לה' פירש"י גופי' דילפינן מחוסר אבר מקרא דמן העוף ואפשר לדחוק ולומר דודאי רש"י ס"ל דילפינן מחוסר אבר מקרא דמן העוף כדיליף הש"ס בקידושין אך ק' לרש"י ז"ל מנ"ל להשים למילף מחוסר אבר מקרא דמן העוף ואזי נאסר ג"כ לבני נח משו' דנאמר ונישנית וכמ"ש התוס' בא"ד וי"ל משו' דאמרינן בפ"ד מיתו' דכל מצוה שנאמר לב"נ וכו' דילמ' אתי קרא לאורוי מידי אחרינא דהנה בקידושין דף ך"ד ע"ב כ' רש"י בד"ה ואין תמות וזכרו' בעופו' דילפינן זאת מדלא כתיב לרצונכם תמים זכר ולישתוק דל"ל בבקר בכשבים ובעיזים למדך שאין מקפיד על תמות וזכרות רק באלו עכ"ל לפ"ז מצ"ל דמן העוף אתי לאורוי לגלו' דהך ייתורא דל"ל דבבקר בכשבים ובעיזים

לא קאי אלא על זכר דאין זכרות בעופות אבל על מלת תמים לא קאי כלל ומום פוסל בעוף וחזי לא מוכח מידי דמחוסר אבר אסור לב"נ אלא דהנכרי' מותרין להקריב מחוסר אבר דמה ראית לאוקמי קרא דמן העוף המחוסר אבר דילמא אתי קרא לאורויי אישראל דמום פוסל בעוף להקריב לזה כתב רש"י ז"ל דמיסתבר דקאי הייתורא דבבקר ובכשבים וכו' אכל מה דכתיב מקודם דהיינו נמי אתמים ואזי דבבהמה כתיב ובעוף לא כתיב לא תמים ולא זכר לא פסלי בהו מומין קטנים אלא מומין גדולים נגון מחוסר אבר דפסול לכל אפי' לב"נ מכח סברת דהקריבהו בא לפחתך ולפ"ד רש"י הנ"ל בקידושין דתמים וזכר איצטריך לגופא ורק ילפינן דאין תמות וזכרות בעוף מיתורא דבבקר בכשבים וכו' מתורץ ממילא קו' התוס' בא"ד וא"ת ל"ל קרא דאין תמות וזכרות בעופות מדאיצטריך מן העוף לאסור מחוסר אבר ידעינן דאין מום פוסל בעוף וכו' ז"א דשפיר צ"ל דמן העוף אתי לאורויי דמום פוסל בעוף ובבקר ובכשבים וכו' אינו מיותר כלל דקאי אזכר ורק מסברא אמרינן דאין תמות וזכרות בעוף וכנ"ל וק"ל:

דף כג:

מתני' כשר בפרה וכו' ואמרי' לקמן בדף כ"ד א"ק וערפו העגלה וכי המהרש"ל בד"ה א"ק וערפו העגלה כצ"ל וכן ברש"י ונמחק הערופה ונראה בעיני טעות כי לא כ' בתורה רק וערפו שם את העגלה והאמת שהעגלה השנית מיותר בתורה דלא הוי לי' למכתב רק וערפו שם בנחל דהא לעיל מיני' כתיב והורידו זקני העיר ההיא את העגלה אל נחל איתן אלא שינה הכתוב לעכב שלא תהא הכשר של עגלה אלא בעריפה עכ"ל וכ' עליו הת"ח ושרי' לי' מרא דלא דק כלל דהוי סבר וערפו הערופה גבי הדדי כתיבי ומקרא כתיב בתורה כך הוא ושגגה היוצא מלפני השליט הוא אלא ה"פ ל"ל הערופה דכתיב גבי ירחצו את ידיהם הא כתיב וערפו א"ו שינה הכתוב לעכב עכ"ל הת"ח ואפשר לומר דה"פ בדברי המהרש"ל דס"ל להמהרש"ל דמהך הערופה דכתיב וכל זקני העיר ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה ליכא למילף מידי דבעריפה אין בשחיטה לא דהא איצטריך הך ערופה לדרשא אחריתי כמ"ש התוס' לעיל דף י"א ע"א ד"ה הערופה ועיין מהר"ם שם דמהערופ' ילפינן דאף לאחר שנעשית מצותה אסורה ומן ה' דהערופה ילפינן זאת הערופה וכו' גם ילפינן בסוטה מהך הערופה דצריכין זקני העיר לרחוץ ידיהם על מקום עריפת עגלה כמו שהקשה הת"ח עצמו על סוגי' דהכא מש"ה כ' המהרש"ל דילפינן דבעריפה אין בשחיטה לא מקרא דוערפו שם העגלה דהך העגלה מיותר וה"פ בדברי המהרש"ל נראה בעיני טעות כי לא כ' בתורה פי' דהא לא כתיב וערפו הערופה דנימא ל"ל תרי הערופה א"ו חד אתי לאורויי דבעריפה אין בשחיטה לא דהא לא כתיב אלא חדא

היינו וכל זקני העיר ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה בכחל והך הערופה איצטריך כנ"ל א"ו ילפינן זאת דבעריפה אין בשחיטה לא מהך קרא דוערפו שם את העגלה דהך העגלה מיותר כמ"ש המהרש"ל שם והבן:

תוס' ד"ה פרה כו' אין ללמוד וכו' ותירצו התוס' ונ"ל כיון דאיכא מיעוטא דפרה ובעגלה וכו' וכ' המהרש"א ז"ל גליון הוא ואינו מלשון התוס' ולפי תירוץ התוס' דלעיל דאיכא מיעוט בפרה דאינו במליקה ובעוף דאינו בשחיטה צ"ל דלא שייך למימר תוכיח בכה"ג דאל"כ לא הוי צריכין למעט פרה מעריפה ועגלה משחיטה דהא איכא למימר פרה ועוף יוכיח ע"ש והכה קו' המהרש"א על הגליון במ"ע דל"ל הערופה למעט פרה מעריפה והעגלה למעט עגלה משחיטה ונראה לתרץ דהנה איתא ר"פ השוחט דף כ"ז אמר רב כהנא מנין לשחיטה שהיא מן הצואר שנאמר ושחט את בן הבקר ממקום ששח חטהו ופריך הגמ' ואימא מאזנו כו' עד אלא גמ' שחיטה מן הצואר כמי גמ' ותנא מייתי לי' מהכא דתני' ר"ח אומר וכו' מנין לרבות את הראש שכבר הותז וכו' מדקאמר את הראש שכבר הותז מכלל דשחיטה מן הצואר והאי תנא מייתי לי' מהכא וזאת תורת הבהמה והעוף וכו' מה בהמה בשחיטה אף עוף בשחיטה פירש"י ד"ה מה בהמה בשחיטה יוצאה מידי נבילה דכתיב ושחט את בן הבקר אי מה להלן ברוב שנים וכו' ת"ל זאת פירש"י ז"ל ד"ה אי מה בהמה ברוב שנים מדאיצטריך לעיל לרבות את הראש שכבר הותז וכו' ר"א אומר באיזו תורה וכו' לומר לך מה עוף הכשרו מן הצואר מליקתו אף בהמה הכשרו מן הצואר ומה להלן ממול עורף וכו' ת"ל ומלק את ראשו ראשו של זה ממול עורף וכו' ור"א האי זאת מאי עביד לי' וכו' ע"ש משמע מדברי רש"י דהאי תנא דקאמר מה בהמה בשחיטה נפקא לי' שחיטה מן ושחט דהיינו הפי' הוא ממקום ששח חטהו והגם שכ' רש"י ז"ל דהא דקאמר האי תנא מה בהמה ברוב שנים משום דנפקא לי' רוב שנים מדאיצטריך לרבות את הראש שכבר הותז אעפ"כ אכתי לא ידעינן אי מן הצואר אי ממול עורף להכי איצטריך רש"י למימר דנפקי לי' שחיטה מושחט דהיינו מן הצואר ממקום ששח דהא לא מזכיר כלל הלימוד דראשו א"ו דיליף מושחט וכמו כן צ"ל לעיל לר"ח דהא ר"ח לא מזכיר ג"כ כלל הלימוד דראשו א"ו דיליף שחיטה מן הצואר ג"כ מן ושחט ממקום ששח דאל"כ קשה דילמא ממול עורף וכמ"ש התוס' ד"ה מדקאמר והנה להמקשה יש להקשות דפריך ולר"א האי זאת מאי עביד לי' דהו"ל להקשות ג"כ על האי תנא דפליג על ר"א וכן לר"ח האי וי"ו דראשו מאי עביד לי' וצ"ל דס"ל להמקשה דאיצטריך וי"ו דראשו אלייהו לאורויי דפרה פסול במליקה כמו שכתבו התוס' ד"ה פרה שהיא כשירה בשחיטה דדרשינן ראשו של זה ממול עורף ולא ראשו של אחר משום

דסד"א דפרה דמי לחטאת עוף משום דחטאת קרי' רחמנא ואזי כשירה כמי במליקה דודאי אשחיטת בהמת חולין לא איצטריך ראשו כנ"ל אלא משום פרה איצטריך ראשו ואע"פי דגבי פרה כמי כתיב ושחט אעפ"כ ה"א דאתי לאשמועינן דשחיטה נמי כשר אבל מליקה דכשירה בה לא איצטריך קרא דבלא"ה מוכח מק"ו דמליקה כשירה בה וכה"ג כ' המהר"ם לעיל גבי תורים ומשום דפרה דמי לעוף קדשים כנ"ל להכי איצטריך ראשו והנה מ"ל דלא איצטריך ראשו אליבא דר"ח והאי תנא אלא משום פרה אבל לא משום קדשים לפמ"ש המהרש"א ז"ל בתוס' ד"ה פרה על מ"ש בתוס' ואין ללמוד בענין זה שתהא פרה כשירה במליקה מק"ו שהקשה המהרש"א וז"ל לכאורה מאי קשיא דאימא דתלמודא ל"ל הכא שום סברא לעשות ק"ו א' יותר מחבירו ולהכי כל חד וחד תיקום אדוכתי' אלא דאמת קאמרי דליכא למילף הכא ק"ו דפרה ועוף ולפ"ז מ"ל דלר"ח והאי תנא מוקי ראשו רק אפרה משום דאפשר דאיכא שום סברא להו למילף בק"ו פרה מעוף שתהא במליקה אבל בקדשים משמע מהש"ס דליכא שום סברא לעשות ק"ו מדלא פריך הש"ס ג"כ אקדשים כמ"ש התוס' וה"ה וכו' ואפשר לומר הטעם משום דבכל הקדשים כתיב שחיטה דהיינו בעולה וחטאת ושלמים ואשם ולא לשתמט קרא למיכתב פ"א ומלק וכדאמרינן לעיל גבי תורים ובני יונה מש"ה לא פריך הש"ס אקדשים ותו לר"ע דס"ל דהותר להן בשר נחירה ונחירתן זו היא שחיטתן אעפ"כ ס"ל דקדשים שאני א"ו מה"ט משום דמצינו בכ"מ שחיטה בקדשים ולא מליקה אפי' פ"א לפ"ז ק' על המקשה דפריך וכל היכא דכתיב בי' חוקה לא דרשינן ק"ו והא גבי י"הכ דכתיב בי' חוקה ותנא כו' דע"ז יש להקשו' קו' התוס' ד"ה טעמא דכתב רחמנא תימא דבפ' טרף בקלפי וכו' ואין לומר דשום תנא לא פליג אדרשה דועשהו וכו' והא אשכחן ר"ש וכו' ותי' התוס' די"ל דפריך משום דבפ' טרף בקלפי דריש ר' ינאי מאשר עלה אשר עלה וכו' והוא דחוק חדא דזהו רק לל"ב שם אליבא דר' ינאי ב' דאין לדמות קרא דאשר עלה להך קרא דושחט וחוקה וכמ"ש התוס' ביומא דף מ' ד"ה ועשהו דאע"ג דתנא בי' קרא תרי זמני אשר עלה אעפ"כ איצטריך נמי ועשהו משום דלא תנא בי' קרא בלשון צווי משא"כ בקרא דחוקה דכתיב גבי פרה דהוא צווי וא"כ ל"ל למקשה להביא ממרחק לחמו ולהקשות מברייתא מי דלא אתי ככ"ע ובדוחק טפי הו"ל להקשות מני' ובי' לר"ח ולהאי תנא הא מדאיצטריך ראשו מוכח דאע"פי דכתיב בי' חוקה דרשינן ק"ו דאל"כ הא מוכח מחוקה דפרה בשחיטה אין במליקה לא כמו דחוקה אתי לאורויי בשחיטה אין בעריפה לא ולא איצטריך ראשו ע"ז וכמ"ש המהרש"א בתוס' ד"ה פרה דמש"ה מיאנו התוס' בתי' הגליון משום דאל"כ לא הוי צריכין למעט פרה מערופה דמקרא דראשו מוכח דפרה אינו במליקה ואזי הוי

פרה יוכיח לפ"ז מ"ל דזה קשי' לי' להגליון דס"ל להגליון מדאיצטרי' ראשו לא מוכח מידי דס"ל להגליון בל"ה איצטרי' ראשו למעט קדשים ממליקה דדמי טפי לעוף דנעשה בפנים דקרא דראשו קאי אקדשי' שבפנים אזי ממעט דוגמתו מש"ה מפני הגליון תי' אחר ול"ק לי' קושי' המהרש"א הנ"ל דל"ל הערופה למעט פרה מעריפה הא איכא למימר פרה דאינו במליקה יוכיח דמנ"ל זאת דדילמא קרא דושחט אתי לאורויי דכרת נמי בשחיטה וכדברי המהר"ם הנ"ל בסוגי' דתורים אבל מסברא החיצונית היא בעריפה משום דדמי לעגלה כמ"ש התוס' ומכח ק"ו ואזי דלא הקפיד התורה בפרה להיות דוקא בשחיטה דמכ"ש דכשירה בעריפה מכח ק"ו כמו כן מ"ל בפרה כשירה במליקה מק"ו וקרא דראשו לא אתי אלא למעט קדשים דבקדשים צריך דוקא שחיטה אבל פרה דא"צ דוקא שחיטה עריפה וודאי עדיפה משחיטה אצלה משום דדמי' לעגלה ומק"ו כמו כן מ"ל דכשרה נמי במליקה לפי דאינה דוקא בשחיטה ואזי לא מ"ל דפרה דאינה במליקה יוכיח דמאן יימר זאת אבל מ"ש הגליון היוכיח להיפוך בפרה דאינה בעריפה הוי יוכיח אמליקה ועגלה דאינה בשחיטה הוי יוכיח אעוף א"ש דהשתא דאיתא הך מיעוטא למעט פרה מעריפה ועגלה משחיטה חזינן דהתורה הקפיד דפרה תהא דוקא בשחיטה ועגלה דוקא בעריפה שפיר מ"ל דכמו כן פרה דוקא בשחיטה ולא במליקה ועוף דוקא במליקה ולא בשחיטה תו מצינו לתרץ דלעולם ראשו לא קאי אלא אפרה ולק"מ קושי' המהרש"א על הגליון וכפשוטו דשפיר איצטריך מיעוטא בפרה ועגלה דמפרה דאינה במליקה ומעוף ליכא יוכיח כלל דטפי מסתבר לומר דפרה בעריפה משום דהנך תרתי דמיין שהן מין א' מין בהמה וגם דומין להדדי טפי כמ"ש התוס' משא"כ פרה ועוף ליכא מין א' ואינן דומין דעוף בפנים ופרה מבחוץ וגם לענין לפסול בעול אינן דומין אבל להיפוך שפיר כ' הגליון דהוי יוכיח דהא חזינן דאפי' בהנך דדמיין להדדי דלא נילף חד מחבריה אלא פרה בשחיטה דוקא וכן עגלה בעריפה דוקא ומכ"ש הנך דלא דמו להדדי דלא ילפינן חד מחברי':

ובאופן אחר כ"ל קושי' הנ"ל דלעולם מ"ל דראשו לא לא קאי אלא אפרה לתנאי' הנ"ל משו' דבקדשי' מוכח בלא"ה מכח דלא אשתמיט כנ"ל ול"ק קושי' הנ"ל דלא הו"ל להש"ס להקשות מי"הכ אלא מיני' ובי' מדאיצטריך ראשו למעט פרה ממליקה מוכח דאע"ג דכתיב חוקה דרשינן ק"ו דשפיר איצטריך ראשו אליבא דר"ח דל"ת פרה כשירה בהך מליקה שמחזיר סימנין ומוליך ומביא כשר במליקה בצפורן ור"ח לשיטתי' דס"ל שחיטה במחובר כשר וכמו כן מצי סבר האי תנא ואזי כשמוליך ומביא בצפורן הסימנין הוי שחיטה מעליא ולא מצינו למעוטי הך מליקה מן ושחט וחוקה בשחיטה אין במליקה

לא דהא כה"ג הוי שחיטה מעליא מש"ה איצטריך ראשו למעוטי הך מליקה משום דאינן מחזיר הסימני' ואזי צריך להיות קוצץ ויורד במפרקת דפסול בשחיטה ודוק:

דף כד:

טהור בכלי חרש וכו' תוס' ד"ה או אינו אא"כ נגע וא"ת וכו' וכ' המהר"ם וז"ל דברי התוס' תמוהי' דמאי ענין זה לקבלת טומאה מאוירו וצ"ל דתוס' הוי קס"ד בקושייתם דאי לא דמקבל טומאה מאוירו מאי צריך קרא למעט תוך תוכו דמה"ת שיטמאו האוכלין בפנימי כיון שהפנימי עצמו אינו נטמא עכ"ל פי' דהא דוקא אוכלין ומשקין נטמאין מאויר כלי חרש ולא כלים והאוכלים אינן מקבלין טומאה מאויר החיצון דהא כלי הפנימי חוצץ א"ו צ"ל דהלא כיון דהטומאה באויר החיצון הוי כאילו הוא נמי באויר הפנימי שפנימי עצמו נטמא מאויר החיצון מחמת השרץ התולה באויר החיצון שמטמא כלי חרש מאויר דהוי כתולה בפנימי אך ק"ק לפ"ז דל"ל לרש"י ז"ל לפרש לקמן וכמו כן התוס' ד"ה ואפי' כלי שטף דאוכלין ומשקין בפנימי הא מצינו לפרש על הכלי גופא דהכלי פנימי טהור דדרשינן תוכו ולא תוך תוכו דהיינו תוכו של הפנימי אינו נטמא מן השרץ שבאויר החיצון ולפ"ד המהרש"א בתוס' ד"ה הלז דדרשינן תוכו ולא תוך תוכו אף בליטמא מצינו לתרץ קושי' מהר"ם בלא"ה דמ"ל דבקושייתם ס"ד דקאי תוכו ולא תוך תוכו בכל גוונא בין אליטמא ובין אלטמא דהיינו מליטמא מוכח ממילא דתוך תוכו אינו מטמא אוכלין דהא כלי החיצון אינו נטמא מהשרץ שבאויר הפנימי כמ"ש המהרש"א לקמן בד"ה ואפי' כלי שטף ואזי כמו כן כלי פנימי אינו נטמא מהשרץ שבאויר החיצון וממילא הפנימי חוצץ בפני האוכלים ואזי הקשו התוס' שפיר דהא מוכח מתוך תוכו דליטמא דכלי חרש מיטמא מאויר השרץ ותירוצם הכי דמצ"ל דקאי רק אליטמא דה"א דאוכלין הוו כאילו הן באויר החיצון ולא אליטמא וק"ל:

שם במהרש"א ז"ל בד"ה או אינו אא"כ נגע אך קשה למאי דבעי תלמודא והתם בלטמא מכל וכו' וי"ל דהא פשיטא להו אי לא הוי כתיב טומאת אויר כלל לא ליטמא ולא לטמא לא הוי ידעינן למדרש וכו' אין להקשות לפ"ד דהו"ל לתוס' לתרץ תיכף הכי אקושייתם א' וא"ת והא מדכתב רחמנא תוכו ולא תוך תוכו וכו' דהיינו אי לאו הג"ש לא ידעינן טומאת אויר ולא הוי ידעינן למדרש תוכו ולא תוך תוכו אלא הוי מוקמינן חד תוכו לגופא דמקבל טומאה מתוכו בנגיעת שרץ בתוכו ואידך תוכו לטמא אחרים ולא הוי דרשינן תוכו ולא תוך תוכו ז"א דקושי' התוס' הכי דהו"ל לש"ס לתרץ רק הך תי' דהתורה העידה על כלי חרש דאזי מוכח דמטמא מאויר ואזי מיותר חד תוכו אלא לאורויי תוכו ולא תוך תוכו וא"כ ל"ל הג"ש וק"ל אבל דברי המהרש"א ז"ל א"ש דאי לא הוי ידעינן כלל לא

הג"ש ולא הך תי' דהתורה העידה על כ"ח לא הוי ידעינן לא ליטמא מאויר ולא לטמא אזי לא הוי ידעינן למדרש כלל תוכו ולא תוך תוכו וק"ל:

תוס' בד"ה אא"כ נגע וא"ת הא מקרא דצמיד פתיל נפקא עכ"ל ויש לתרץ קו' זו לפמ"ש המהרש"א בתוס' ד"ה וגבו טהור דאיכא שום דרשא בכ"ח דניטמא תוכו נטמא גבו ע"ש ואפשר לומר דזהו הדרשה מדאיצטריך קרא דצמיד פתיל דכלי חרס אינו נטמא מגבו דאם איתא דהסברא חיצונה בכ"ח דנטמא תוכו לא נטמא גבו לא איצטריך קראי דצמיד פתיל ע"ז דהא אית לן הג"ש דליטמא ולטמא ואזי ממילא ילפינן ליטמא מלטמא כמו דאין תוכו מטמא גבו כמו כן אינו מיטמא מגבו וא"כ לא מוכח דבכ"ח כטמא תוכו כטמא גבו אלא לבתר דידעינן הך ג"ש אבל לפי מאי דס"ד דלא ידעינן מהך ג"ש לא ידעינן כמי הך דין דבכ"ח אי כטמא תוכו בטמא גבו או לא אזי לק"מ קו' התוס' דמ"ל דתוכו אתי למיעוטא דתוכו כטמא דוקא ולא גבו וצמיד פתיל אתי למעוטי דכ"ח אינו נטמא מגבו כשאר כלים וק"ל:

תוס' בד"ה התורה העיד על כלי חרש הקשה ר' אפרים כו' צ"ל דקושי' ר"א דוקא לתירוץ ב' של תוס' דלעיל א"נ ה"א תוכו של זה מקבל טומאה בנגיעה וכו' א"נ לתירוץ של הגליון אבל לתי' א' של התוס' דלעיל דה"א תוכו של זה מטמא אחרים מאוירו ולא תוכו של אחר לק"מ קושי' ר"א דמ"ל כמ"ש תוס' וכ"ת א"כ צירוף דכתיב גבי קדשים ל"ל ואזי אין לומר דאיצטריך קרא משום כלי שטף א"כ שפיר ידעינן דאין תוכו של כלי שטף מטמא אחרים מאויר דאל"כ ל"ל צירוף של הכלי הא טמא הכל מאוירו א"ו דר"א ס"ל כתי' ב' של התוס' אך מ"ל דא"ש אפי' לתי' א' של התוס' הנ"ל דאיצטריך להנך פירות הצבורין למעלה מאויר הכלי שהכלי מצרפן וק"ל:

דף כה.

ברש"י ד"ה מיטמאין מגבן בנגיע' כדכתיב וכל אשר יפול עליו וכו' ועיין במהרש"א שכ' דאכתי לא אסיק אדעתי' הקרא דרשא דהוא והנה דברי רש"י ז"ל קצת תמוהין דמייתורא דוי"ו דתוכו של זה ולא תוכו של אחר ידע המקשה כדקאמר שאין מיטמאין מאוירן ומפרש רש"י כדיליף לקמי' תוכו של זה זכו' ויתורא דקרא דכל התיבה הוא לא אסיק אדעתי' ולולי דברי רש"י מ"ל דהמקשה שפיר אסיק אדעתי' דרשא דהוא דדוקא להמסקנ' דידעינן דרשא דתוכו של זה ולא תוכו של אחר אזי מיותר הוא אז צ"ל דהוא אתי לאורויי אדיוקא דשאר כלים ביש צמיד פתיל דטמאים מגבם אבל למאי דס"ד השתא דלא ידע המקשה אכתי מדרשא דתוכו של זה וכו' אזי מ"ל דהוא אתי לאורוי לגופא דשאר כלי' אין מטמאין מאוירן דדוק' כלי חרס טמא אם אין צמיד פתיל מאוירו אבל לא

שאר כלים וזהו דקאמר ומה כל הכלים שאינן מטמאין מאוירן מהיכא יליף המקשה זאת הא אכתי לא ידע המקשה עדיין דמשא דתוכו של זה וכו' א"ו ממילת הוא דמיותר אך תקשי מנ"ל להמקשה דמטמאין מגבן דהא השתא מוקמינן קרא דהוא להך דרשא דשאר כלים אינן מיטמאין מאוירן אזי ע"כ צ"ל בזה כמ"ש רש"י דס"ד של המקשה מעליו או כמ"ש התוס' ד"ה ומה כל הכלים דבסתם כלים כתיב טומאת מגע מגבן דכתיב וכל הכלי אשר יגע בו הזב אבל להמסקנא לא ילפינן מידי לא מעליו ולא מוכל הכלי אשר יגע בו הזב אלא ילפינן זאת מיתורא דהוא ומה דפריך המקשה אח"ז ויהיו כל הכלים מטמאין מאוירן דתיקשי ע"ז הא מוכח ממלת הוא דשאר כלים אינן מטמאין מאוירן מ"ל דהכי פריך דילמא להיפוך דמק"ו גמרינן שפיר דשאר כלים כמי מטמאין מאוירן והוא אתי לאורויי כהמסקנא דשאר כלים מטמאין מגבן:

תוס' ד"ה איזהו כו' לא הוי ידעינן מאי למידרש מהוא והוא דחוק ואפשר לומר דהכי פריך המקשה דילמא לעולם כ"ח מיטמא מגבו וטמא הוא אתי לאורוי דדוקא הוא טמא נמי מתוכו בנגיעה אבל שאר כלים אינן נטמאין אלא מגבן אבל לא מתוכן בנגיעה דהא השתא אכתי לא ידעינן מדרשא דתוכו של זה ולא תוכו של אחר או מ"ל דהוא אתי למיעוטי דדוקא הוא דהיינו תוכו עמא בכ"ח אבל גבו לא בטמא או מ"ל דהשתא דלא ידעינן דדרשא תוכו של זה וכו' אתי הוא למיעוטי דתוכו של כ"ח נטמא מאוירו ע"י תליית שרץ אבל שאר כלים אינן מטמאין מאוירן ואין לומר דא"כ דהוא אתי לאורוי כנ"ל א"כ מנ"ל דשאר כלים מטמאין מגבן דלמא דוקא מתוכן בנגיעה דמ"ל דנפקא לי' ממשמעות דקרא דכתיב בסתם כלים טומאת מגע מגבן וכל הכלי אשר יגע בו הזב כמ"ש התוס' או מ"ל מדרשא דעליו כמ"ש רש"י וק"ל:

תוס' ד"ה ויהיו כל הכלי' מטמאין מאיריהן וא"ת א"כ לא ליטמא מגבן פי' הא מוכח מקרא דהוא דשאר כלים מיטמאין מגבן וא"כ מוכח מקרא דהוא בע"כ אינן מטמאין מאוירן ויש לתרץ קושי' התוס' לפ"ד הנ"ל דקושי' המקשה הכי דילמא שאר כלים אינן מיטמאין מגבן אלא מתוכן מאוירן והוא אתי לאורוי הכי לפ"מ דלא ידעינן השתא מתוכו של זה ולא תוכו של אחר דדוקא הוא כ"ח נטמא תוכו מאויר שרץ ונטמא ג"כ גבו אבל שאר כלים מיטמאין תוכן מאוירן ולא גבן או מ"ל דלעולם שאר כלי' אינן מטמאין מגבן והוא אתי לאורוי דדוקא כ"ח מיטמא בין מאויר ובין מתוכן בנגיעה אבל שאר כלים אינן מטמאין אלא מתוכן מאויר אבל לא מתוכן בנגיעה ולא מגבן בנגיעה דאינן מיטמאין בנגיעה כלל וק"ל:

דף כה:

תוס' ד"ה מכלל דכלי עצם וכ' המהר"ם ז"ל מקשין העולם וכו' ונראה לתרץ דבל"ז אמתני' דכלי עץ לא הו"מ להקשות דהוי מ"ל שיש לו טומאה מדרבנן דלכ"הפ לא גרע מכלי עץ דפשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאין אבל השתא דאמרת דדין כלי עצם ככלי מתכות קשה קושי' ב' של מהר"ם דלמה פשוטיהן טהורין ואזי צ"ל שיש שום לימוד על כלי עצם שדוק' מקבליהן טמאין ומפוטיהן טהורין ואז פריך הגמ' שפיר מכלל וכו' מנ"ל וק"ל:

בתוס' ד"ה זה וזה פי' הקונטריס דחוק ע"ש ואפשר ליישב דברי רש"י ז"ל דמ"ל דקשי' לרש"י מנ"ל להמקשה להקשות גדולים למאי חזי דילמא אינו פי' זה וזה מרים בין גדולים ובין קטנים אלא הפי' ז"וז לפטור קטנים בין מרים ובין מתוקים וכן נמי ז"וז לחיוב הפי' קטנים דאע"פי דקטנים לא נגמרו עדיין מ"מ לפי שמתוקים וראוין לאכילה חייבין וכדמצינו במס' מעשרות דחשיב כמה מינים שעדיין הפרי לא נגמר ואעפ"כ חייבין במעשר כדקתני החרובין משהביאו שליש וכהנה כמה וכמה וא"כ מנ"ל להמקשה דפריך גדולים למאי חזי לפרש דז"וז לחיוב קאי וגדולים טפי הו"ל לפרש דמיירי בענין אחד דהיינו דמיירי הכל בקטנים א"ו דנ"ל להמקשה דוחק דפליגי מהיפוך להיפוך בקטנים בסברות הפוכות מש"ה מפרש רש"י דז"וז לפטור וז"וז לחיוב לא מיירי מענין א' אלא הפי' ז"וז לחיוב גדולים מרים ומתוקים ואזי פריך הגמ' שפיר וק"ל:

מתני' התמד תוס' ד"ה התמד וכו' ונראה דמיירי במים הניצנים בשמרים דומי' דהתמדונותן ונותן מים במדה וכו' ואינם שווין לגמרי כדמשמע בפרק אלו עוברין והנה הרשב"א ז"ל ד"ה התמד כתב ג"כ כדברי התוס' אך מסיים בסוף דבריו וז"ל ומיהו ללשון ראשון דהיינו תי' א' שבפסחים אין הפרש בין רווקא לפורצני ולאותו לשון אפשר כדברי רש"י ז"ל עכ"ל ע"ש והנה אעפ"כ יש להקשות לפי תי' ב' דפסחים קסבר ר"י דתמד מחרצנים פטור ממעשר א"כ למה דחק רש"י עצמו לפרש בתמד מחרצנים דוקא ללישנא קמא ונראה לתרץ דרש"י הוכיח דסוגי' דגמ' דהכא ע"כ אזלי לתי' קמא דפסחים דאל"כ קשה דהו"ל להגמ' לתרץ בפשיטות הכי דהא מתני' דהמתמד מפרש רש"י בב"ב דמיירי בשמרים וא"כ מ"ל דלעולם מתני' אתיא כר"י ובלא החמיץ פליגי ר"י ורבנן ומשום דהמתניתן דהמתמד מיירי בשמרים קסבר ר"י דאפי' בלא החמיץ חייב במעשר אבל מתני' דהכא מיירי בתמד מחרצנים דאזי בשלא החמיץ אינו ניקח בכסף מעשר וכו' אבל בשהחמיץ דיש בו טעם יין קסבר ר"י דניקח בכסף מעשר גם הו"מ הש"ס לאוקמי מתניתין דהכא אפי' כרבנן דהמתמד דדוקא בלא החמיץ פליגי רבנן וס"ל דאפי' בתמד שמרים אינו חייב במעשר אבל בשהחמיץ דיש בו טעם יין מ"ל דס"ל לרבנן

דאין חילוק כלל בין שמרים לחרצנים דאפי' בתמד מחרצנים כשהחמיץ ניקח בכסף מעשר א"ו דסוגי' דהכא ס"ל כתי' קמא דפסחים דאין חילוק כלל בין תמד משמרים לתמד מחרצנים ואזי מפרש רש"י ז"ל מתני' שפיר בתמד מחרצנים לרבותא דאפי' בתמד מחרצנים כשהחמיץ ניקח בכסף מעשר וק"ל:

תוס' ד"ה אי ר"י וכתב המהרש"א ז"ל אין לפרש דהיינו לחומרא משום דמספקא לי' בבדי מדתו אי הוה יין א"כ מאי קא קשיא לי' להרשב"ם וכו' ועיין בב"ב דמתרצין התוס' שם באמת כן והמהרש"א כתב זאת לשיטת התוס' דכאן דאינן מתרצין תי' דהתם. תו כתב המהרש"א ד"ה מתני' ברמא תלתא ואתי תלתא ופלגא בסוף דבריו וז"ל וכן צ"ל שם ומהרש"ל הגיה שם בע"א לאין צורך עכ"ל והוא קצת תמוה דחזר המהרש"א כאן מדבריו שם דשם כתב הגירסא בלא החמיץ וכתב ע"ז וכן הגיה מהרש"ל ע"ש וק"ל:

גמ' אמר ר"ל אמר רבה בר אבוהו בשהחמיץ מחלוקת וכתבו התוס' לאו דוקא בשהחמיץ אלא כיון שסופו להחמיץ אע"ג דלא החמיץ ויש להקשות דל"ל לר"כ לאוקמי מתני' דהכא כר"י ואזי הא דקתני במתני' בשהחמיץ הוא לאו דוקא אלא אפי' סופו להחמיץ טפי הו"ל לאוקמי מתני' דהכא כרבים דהיינו כרבנן דר"י ופלוגתייהו דרבנן ור"י מיירי דוקא כשסופו להחמיץ אבל בהחמיץ ממש מודו רבנן דחייב במעשר וכמו דס"ל לריב"נ דאם החמיץ לבסוף לא הוה מרי משום דאזלינן בתר השתא כמו כן מצי סברו רבנן דבסופו להחמיץ לא קנה מעשר אלא בעינן דוקא כשהחמיץ ממש ואזי מצי' אתיא מתני' דהבא כרבנן דבהחמיץ ממש מודו רבנן דקנה מעשר וצריך לדחוק ולומר דנ"ל לר"כ מדקאמרי רבנן סתמא המתמד ונותן מים במדה ומצא כד' מידתו פטור משמע דמיירי רבנן בכל גוונא דפליגי רבנן אפי' בהחמיץ ממש וכסברת המקשה וק"ל:

דף כו.

רש"י ד"ה אי שבקי' הוה מחמיץ וכו' ומפרש רש"י ז"ל דניזל בתר רובא ורובא מחמיצין הן והקשה הרשב"א בשם התוס' על פירש"י דאם איתא דרובא מחמיצין למה אמר ר"נ דוקא ולבסוף החמיץ קנה מעשר אפי' קודם שהחמיץ נמי נימא דקנה מעשר דניזל בתר רובא ע"ש ואפשר לומר דס"ל לרש"י דמש"ה קאמר ר"נ ולבסוף החמיץ דוקא משום דלכתחילה אין לסמוך על הרוב דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן דהא יש לברר זאת להיות שייר בכוס דנחזי אם יחמיץ או לאו ומש"ה כתב רש"י דקושי' הגמ' אלא מתני' דקתני החמיץ אין וכו' קאי אדיעבד דלמה יהי' בדיעבד הדמי' קדושי' ביד המוכר ולא אלכתחל' דלכתחל' יהא ניקח בכסף מעשר הגם שכתב המהרש"א לעיל דף ג' ברש"י ד"ה מומחין הן דלרש"י אפי' לכתחל' סמכינן ארובא ושוחטין לכתחלה מצ"ל דשאני

התם משום שבידו לתקן וכמו שכתב הפ"י ז"ל בד"ה הכל שוחטין וכמו כן שאר מפרשים אחרונים ואזי לק"מ קושי' הרשב"א דשפיר קאמר ר"נ דוקא אם החמיץ לבסוף קנה מעשר אבל לכתחילה לא סמכינן ארובה ודוק:

רש"י בד"ה וה"נ דתמד עד שלא החמיץ וכו' כתב הרשב"א על דברי רש"י וז"ל על גירסא ראשונה דקתני ברישא ג' לוגין שלמים פקפק בה הרב ז"ל האיך אפשר להעמיד ר"נ כרבנן הא רבנן נמי אזלי ברישא בתר חזותא וא"כ גבי מעשר איכא חזותא דמיא לא יהי' ניקח בכסף מעשר ואזי לא מצי ר"נ סבר כרבנן ונראה לתרץ קושי' זו דאמאי לא מוקי רבא מתני' כרבנן דר"י ב"נ דהא במתני' מיירי בג' לוגין שלמים מים וגם חזותא מיא בכה"ג רבנן נמי סברי דפוסל את המקוה דהא ברישא אזלי רבנן בתר חזותא אך לפמ"ש התוס' ד"ה רבא אמר בסוף דבריהם וז"ל מ"מ מדקדק רבא כיון דאפי' החלב עצמו נחשב כמים להשלים שיעור ג' לוגין לפסול את המקוה ה"ה דהכא הוי פוסל את המקוה אע"ג דסופו להחמיץ כיון דהשתא מיהא טעמא וחזותא מיא וא"כ מוכח דלרבנן דס"ל בסיפא ג' לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטב חלב ומראיהן כמראה המים דלא פסלוהו להמקוה דס"ל לרבנן שהחלב עצמו או הפרי אע"ג דחזותא מיא אינן נשתנין להיות כמים ואזי א"ש דמש"ה לא מוקי רבא מתני' כרבנן דריב"נ דא"כ מ"ט פוסל את המקוה בלא החמיץ דדילמא סופו להחמיץ והוה ספק מים שאובין דהא ס"ל לרבנן דהפרי לא נשתנה והא דס"ל לרבנן ברישא דאזלינן בתר חזותא משום דמראיהן כמראה יין מ"ל דהיינו טעמא דאזי חזינן דהמראה יין לא נשתנה והו"ל פרי ומש"ה אינו פוסל את המקוה ואזי מתורץ נמי קושי' הרשב"א ז"ל דשפיר מצי ר"נ סבר כרבנן:

הנה התו"יט כ' במשנה זו בחולין התמד עד שלא החמיץ וכו' וז"ל אבל בפ"ק משנה ב' דמעשר שני דתנן נמי כי הכא ופי' הר"ב משהחמיץ ניקח וכו' והוא דרמא ג' ואשכח ד' דמשמע דתרווייהו בעינן רמא ג' ואתא ד' והחמיץ או סופו להחמיץ וע"ז הקשה התו"יט וא"ת אמאי אמר ר"נ בשהחמיץ מחלוקת ומתניתן ר"י הא מצי מוקים לה ברבנן וברמא ג' ואתא ד' וכמ"ש התוס' ע"ש ונ"ל הרע"ב ז"ל דהנה יש להוכיח דברי הרע"ב ז"ל דברמא ג' ואתא ד' בעינן נמי החמיץ או סופו להחמיץ אבל ברמא ג' ואתא ד' ושייר הימנו בכוס ולא החמיץ לא הויין דאל"כ קשה מנ"ל להמקש' להקשות התם בב"ב ממתניתן דהמתמד ומצא כדי מדתו דפליגי בבדי מדתו ולא יותר דילמא הכא איירי כדמוקי לה ר"נ בהחמיץ או סופו להחמיץ דאזי פליגי רבנן דוקא בכדי מדתו אבל ביתר מכדי מדתו דהיינו ברמא ג' ואתא ג' ופלגא רבנן נמי מודו דחייב במעשר אבל התם בב"ב מצי איירי בלא החמיץ לגמרי מש"ה ס"ל לרבנן דאפי' ברמא ג' ואתא ג' ופלגא לא הוי יין ואין מברכין עליו

בורא פ"הג או דנ"ל למקשה דלא מצי איירי התם בלא החמיץ לגמרי דאל"כ למה אמר רבא התם ברמא ג' ואתא ד' כ"ע לא פליגי דמברכין עליו בפ"הג מה מועיל רמא ג' ואתא ד' הא לא החמיץ כלל ולא הוה פרי א"ו מדקאמר רבא ברמא ג' ואתא ד' לכ"ע מברכין עליו בפ"הג מוכח דאיירי בשהחמיץ או סופו להחמיץ כדעת הרע"ב והנה כתב הישׁ"ש בסוגי' זו וז"ל והנה הרמב"ם פסק כר"נ אמר רבה ב"א שאם החמיץ לבסוף קבה מעשר מ"מ לא כתב גבי מקוה דבעינן שישׁייר בכוס אלא כל זמן שלא החמיץ פוסל את המקוה וכו' וא"כ לפ"ז יהא קשה דדידי' אדידי' מ"מ נראה דלא קשה דהרמב"ם סובר דרבא לא פליג על ר"נ וכו' דגם הוא ס"ל דלעניו מעשר נקנה בסופו להחמיץ ודוקא במקוה הוא דפוסל את התמד כל זמן שלא החמיץ אף שסופו להחמיץ ופליג ארבה דמוקי מתניתן בששׁייר ממנו בכוס דגבי מקוה אזלינן בתר חזותא וכן כתבו התוס' דלא פליג רבא אלא אמקוה דלא בעינן ששׁייר ממנו בכוס ומ"מ קשה א"כ דקיי"ל כרבא דס"ל דלא בעינן ששׁייר ממנו בכוס ומתניתן ס"ל כריב"נ הא הרמב"ם פסק כרבנן דריב"נ דבעינן טעמא וחזותא וכן פסק הראב"ד והרא"ש בהלכות מקוואות וצ"ל דהכי קאמר רבא דתנא דמתני' ס"ל הך סברא דריב"נ דאמר בהדיא הכל הולך אחר המראה דאזיל בתר חזותא א"כ ממילא נמי כשלא החמיץ עדיין דליכא טעם יין עדיין ואיכא חזותא דמיא חשיב כמיא ואפשר דאף רבנן מודים בזה דע"כ לא פליגי אלא בג' לוגין מים חסר קורטב ונפל לתוכן קורטב חלב אפי' מראיהן כמראה מים דחסר השיעור של ג' לוגין ויש כאן קורטב חלב משׁ"ה ס"ל לרבנן דלא פסלוהו אבל תמד שלא החמיץ עדיין וליכא השתא טעם כלל אלא דחשבינן פרי לענין מעשר משום דסופו עומד להחמיץ אבל גבי מקוה אזלינן בתר חזותא ולא בתר מה שסופו עומד להחמיץ ואין להקשות מאחר דק"ל כרבא ורבא ס"ל דחסר קורטב תנן ברישא משׁ"ה ס"ל דלא פסלוה אבל ג' לוגין שלמים ונפל לתוכן קורטב יין אפי' מראיהן כמראה יין מודו רבנן דפוסל את המקוה דלא אזלינן בתר חזותא וכל המחברים פסקו אפי' בג' לוגין שלמים שנפל לתוכן קורטב יין ומראיהן כמראה יין שלא פסלוה את המקוה יש לומר בענין זה לא קיי"ל כוותי' דרבא דהא אביי ורב יוסף ס"ל התם דלא תני חסר קורטב ברישא ורב פפא כמי מיבעי' לי' ומי תני חסר קורטב ברישא עוד כתב הישׁ"ש דמ"ש בתמד שלא החמיץ היינו שמצא כדי מדתו ואפ"ה אם החמיץ חשבינן כפרי וה"ה נמי אפי' אם מצא יותר מכדי מדתו רק שלא יגיע חלק ד' אזי לא הוו פרי אבל אם נתן ג' מדות ומצא ד' אפי' אם לא החמיץ הוה כיין לכל מילי וכן פסק הרמב"ם עכ"ל הישׁ"ש לפ"ז יש לתרץ ב' קושי' הרשב"א א' מה שהביא בשם התוס' ז"ל וז"ל ומיהו בתוס' הקשו על פירש"י דאם איתא דרובן מחמצין כיון דאית לי'

לר"נ דכל שהחמיץ לבסוף איגלאי מילתא דחמרא הוי מעיקרא וקנה מעשר א"כ אפי' קודם שהחמיץ נמי נימא דקנה מעשר ומעות חולין ביד המוכר דרובא מדאורייתא וניזל בתר רובא וכתב ע"ז ויש מתרצין דר"נ לא הוה ס"ל דרובן מחמצין אבל המקשה ידע דרובן מחמצין מש"ה פריך ממתניתן והוא דחוק ועוד הקשה בד"ה כך היא הגירסא בכל הספרים ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין ונפל למקוה לא פסלוהו והקשה על אותו גירסא איך קאמר דר"נ אמר כרבנן דאינן פוסל את המקוה אלמא דאין פוסלין את המקוה משום דלא אזלינן בתר חזותא אע"פ דמראיהן מראה מים אפ"ה לא פסלוהו כו' דהואיל ובבירור יש בו קורטב חלב וה"כ הואיל ולבסוף החמיץ הרי נודע בבירור שבשעת לקיחה פירא הוי והא להך גירסא רבנן נמי אזלו בתר חזותא כדקתני ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטב יין ומראיהן כמראה של יין לא פסלוה ויש לתרץ ב' קושיות אלו ויתורץ בזה ג"כ קושיא על הרשב"ם בב"ב שהביאו התוס' שכתב דהא דר"י מחייב בכדי מדתו לחומרא וקשה ע"ז דהא מה דקאמר ר"כ אמר רבה ב"א תמד שלקח' בכסף מעשר ולבסוף החמיץ קנה מעשר קאי אדלעיל מה דמתרץ ר"נ אמר רבה ב"א עצמו דבשהחמיץ מחלוקת דמיירי בכדי מדתו וע"ז קאמר אליבא דר"י אם לבסוף החמיץ קנה מעשר למפרע ורבא מתרץ הכא תירוצו אליבא דר"נ אמר רבה ב"א דמתניתן כריב"נ ור"נ כרבנן משמע דרבא ס"ל כר"נ אמר רבה ב' דבכדי מדתו אם החמיץ לבסוף קנה מעשר לר"י והרי רבא קאמר בב"ב דבכדי מדתו כ"ע לא פליגי דלא הוה יין ואזי לא מ"ל כתירוץ הרשב"ם דר"י מחייב במעשר בכדי מדתו לחומרא דהא ס"ל לר"י דקנה מעשר והוא קולא גם יתורץ קושי' התוס' על הרשב"ם דלהרשב"ם קשה מאי פריך הגמ' אי לר"י אפי' בלא החמיץ הא ר"י להחמיר לחייב במעשר והכא להקל הוא דניקח בכסף ונראה לתרץ דהנה י"ל דרבא ס"ל כר"ל אמר רבה ב"א ורק פליג ארבה וכמ"ש ג"כ הישׁ"ש הנ"ל דרבה ס"ל דדוקא כששייר ממנו בכוס ולא החמיץ אזי לא הוי פירא משא"כ בשלא שייר ממנו בכוס אזי סופו להחמיץ כהחמיץ דמי דאזלינן בתר רובא דרוב מחמצין אבל רבא לא ס"ל הך דרובן מחמצין משום דכמה וכמה מחמצין ואינן אלא קיוהא בעלמא וכשיטת התוס' דלא מפרשי כרש"י דקושי' הגמ' מכח דרובן מחמצין ולשיטת התוס' ד"ה התמד דאינן שווין תמד מחרצנים לתמד משמרים שיש בהן טעם יין ומתניתין דהמתמד ומתני' דהכא מיירי בתמד משמרים וצ"ל דרבא ס"ל דבהכי פליגי ר"י ורבנן דכ"ע ס"ל לענין בכסף מעשר דסופו להחמיץ לא הוי כהחמיץ דהיינו במצא כדי מדתו או אתא תלתא ופלגא דלא ס"ל רובן מחמצין דדוקא בהחמיץ ממש או אם לבסוף החמיץ דאיגלאי מילתא דלמפרע פירא הוא ס"ל לי' לר"י דהוי פירא וניקח בכסף

מעשר משום דס"ל לר"י דהך שמרים שיש בהן טעם יין נתנו טעם בתמד ועי"ז החמיץ ואזי יש בו טעם יין בתמד ומש"ה ניקח בכסף מעשר אבל בתמד מחרצני' ס"ל לר"י אפי' בהחמיץ לא הוי אלא קיוהא בעלמא לתי' ב' דפסחים דמחלק בין רווקא לפורצני אליבא דר"י מש"ה ס"ל התם דחומץ יין מתמד דחרצני' לאו בר עשורי הוא אבל רבנן דר"י ס"ל אפי' בהחמיץ לא אמרינן דשמרים נתנו טעם בו בתמד אלא הוה רק קיוהא בעלמא כמ"ש התוס' ד"ה המתמד דרבנן ס"ל דדוקא בתמד של שמרים סתם אשר הדרך להיות נרגש בו טעם יין וכקושי' התוס' ד"ה וא"ת וכו' דאם החמיץ ונרגש בו טעם יין אזי הוי פירא דרבנן אזלו בתר טעם יין כרבנן דריב"נ אבל בתמד כ"הג בהחמיץ לחוד לא מהני בתמד שמרים וכדס"ל לר"י לתירוץ ב' דפסחים מתמד חרצנים ור"נ אמר רבה ב"א דקאמר אם החמיץ לבסוף קנה מעשר מיירי בתמד של שמרים סתם ויש בו טעם יין וקאמר בין לר"י ובין לרבנן דלר"י אפי' הך תמד שהחמיץ אע"פ שלא נרגש בו טעם יין הוי פירא ולרבנן פי' סתם תמד שהחמיץ לבסוף ויש בו טעם יין אזי הוי פירא והא דקתני רק אם החמיץ משום ר"י נקטי' ולמאי דלא ניחא לי' לרבא לאוקמי בששייר ממנו בכוס ולא החמיץ מוקי מתניתן בסתם תמד שסופו להחמיץ דדוקא משהחמיץ ניקח בכסף מעשר אבל אם לא החמיץ אע"פ שסופו להחמיץ לא הוי פירא ואינו ניקח בכסף מעשר דלא ס"ל לרבא הך דרובן מחמצין והא דפוסל את המקוה אע"פ שהוא ספק מוקי רבא כריב"נ דאזיל בתר השתא דחזותא מיא וכמו כן מצי אתיא כרבנן דריב"נ וכמ"ש הישׁ"ש הנ"ל והא דקאמר הא מני ריב"נ משום דקאמר בהדי' הכל הולך אחר המראה אבל לעולם רבנן דריב"נ נמי מצי סברי דאזלינן בתר השתא דהשתא שיעורא וטעמא מיא וגם חזותא מיא אבל אי הוי בו השתא טעם פרי הוי ניקח בכסף מעשר ואינו פוסל את המקוה ולפמ"ש התוס' ד"ה אי ר"י וז"ל וצריך לפרש דגמ' ס"ל כרבנן דפטרי בכדי מדתו ומוקי אחרים ורבנן כרבנן דר"י ואזי מצ"ל דרבא רוצה לאוקמי שם פלוגתא דאחרים ורבנן כרבנן דר"י דס"ל דאפי' כשהחמיץ לא הוי פירא ואזי דמוקי כרבנן דר"י הא דקאמר רבא התם בכדי מדתו כ"ע לא פליגי דלא הוי יין פי' ואפי' בשהחמיץ אם אין מרגישין בו טעם יין לא הוי פירא וכדס"ל רבנן דר"י אלא בעינן דוקא שיש בו טעם או רמא ג' ואתא ד' דמהני בשהחמיץ אפי' לרבנן דר"י משום דהוא הוי כיין ממש כדקאמר רבא התם כל חמרא דלא דארי על חדתלת דהך דרמי ג' ואתא ד' מוכיח דמה שהחמיץ אינו מכח קיוה' אלא שהיין נותן טעם בהתמד ולשיטת רש"י מיירי סוגי' דחולין בתמד מחרצני' דנ"ל לרש"י דסוגי' דחולין אזלי לתי' קמא דפסחי' דליכא חלוק בין רווקא לפורצני וכמש"ל דרש"י הוכיח זאת מדלא משכי הגמ' בחולין דמתניתן איירי בפורצני מש"ה אינו ניקח

בכסף מעשר אם לא החמיץ א"ו דסוגי' דחולין קאי אליבא תי' קמא דפסחים ואזי שייך מה שכתבתי לפרש פלוגתא דרבה ורבא לעיל אפי' בתמד דחרצנים ולפ"ד הנ"ל דלר"י החילוק בין תמד משמרים לתמד מחרצנים דבתמד שמרים הוי פירא בשהחמיץ ובתמד מחרצנים אפי' בהחמיץ לא הוי פירא דהוי רק קיוהא בעלמא לא קשיא להו להתוס' קושית רש"י מידי דהו"ל תרץ דלעולם מתני' אתי' כר"י ומיירי בתמד מחרצנים כנ"ל דא"כ למה בשהחמיץ ניקח בכסף מעשר דהא ר"י ס"ל התם בפסחים דתמד מחרצנים שהוא חומץ אינו בר עשורי משום שאינו אלא קיוהא בעלמא א"ו דמיירי הכא מתמד שמרים והנה לפי' רש"י דקושית המקשה דילמא אי שבקי' הוי מחמיץ דניזל בתר רובא שמחמצין מתורץ מה שיל"ד על מה דפריך הגמ' אי ר"י אע"ג דלא החמיץ דמנ"ל דר"י פליג אפי' בלא החמיץ ולפ"ד הנ"ל א"ש דהמקשה לא אסיק אדעתי' הך תי' ששייר ממנו בכוס ולא החמיץ ואזי נ"ל דהכל מיירי בסתם תמד אשר רובן מחמצין וא"כ אפי' את"ל דר"י ורבנן פליגי כשהחמיץ עכ"פ לפ"מ דס"ל לר"י דכשהחמיץ לא הוי קיוהא בעלמא אזי ממילא הוי לר"י סתם תמד כתמד שהחמיץ משום דרובן מחמצין לשיטת המקשה ואזי פריך שפיר אי ר"י למה קתני במתני' בסתם תמד עד שלא החמיץ דאינו ניקח בכסף מעשר הא רובא מחמצין ומ"ל מכח דקדוק הנ"ל הוכרח רש"י ז"ל לפרש דס"ל להמקשה דרובן מחמצין לפ"ד הנ"ל מתורץ הקושי' הנ"ל על הרשב"ם ז"ל דאיך מ"ל דהטעם דר"י הוא משום דאזיל לחומרא הא ר"י ס"ל אפי' להקל חשבינן התמד כפירא דהא אם החמיץ ניקח בכסף מעשר ז"א דהא קושי' המקשה שם אליבא דרבא ולא רצה המקשה להקשות שם על דבא הא ר"י פליג בכדי מדתו דמ"ל הא דס"ל לרבא כרבה ב"א דדוקא אם החמיץ לבסוף קנה מעשר אבל לא בסתם תמד דלא אזלינן בתר רובא דמחמצין היינו להקל בעינן דוקא שידעינן בבירור שהחמיץ אבל להחמיר לענין שיתחייב במעשר ס"ל לר"י אפי' בסתם תמד חיישינן לרובן דמחמצין וגם מתורץ קושי' התוס' דמה פריך הגמ' הכא דילמא הא דמחייב ר"י בכדי מדתו היינו לחומרא לפ"ד הנ"ל א"ש דהא המקשה הכא לא ידע מהתי' ששייר ממנו והי' כ"ל להמקשה דהכא דהנכון למיזל בתר רובא שמחמצין וא"כ אפי' את"ל דר"י ורבנן בשהחמיץ פליגי עכ"פ ס"ל לר"י דכשהחמיץ לא הוי רק קיוהא בעלמא א"כ סופו להחמיץ נמי הוי פירא כנ"ל מדינא ולא מטעם חומרא דניזל בתר רובא דמחמצין דרובא דאורייתא ולק"מ קושי' התוס' ולפ"ד הנ"ל מתורץ הקושי' שהביא הרשב"א בשם התוס' על דש"י ז"ל דאם איתא דרובן מחמצין כיון דאית לי' לר"נ דכל שהחמיץ לבסוף איגלאי מלתא דחמרא הוי מעיקרא וקנה מעשר א"כ קודם שהחמיץ כמי נימא דקנה מעשר ומעות חולין ביד המוכר דהא לרבה דאית לי' רובא דמחמצין

האמת כן דסתם תמד שסופו להחמיץ כהחמיץ מטעם דרובן מחמצין דהא מוקי מתניתין דאם לא החמיץ אינו ניקח בכסף מעשר דוקא כששייר ממנו בכוס וכו' ור"נ אמר רבה ב"א דקאמר דוקא אם החמיץ לבסוף קנה מעשר מ"ל דמיירי בתמד של שמרים סתם אשר הדרך שהשמרים נותנין טעם ופי' שבאמת נרגש בן טעם יין ואתא ר"נ אמר רבה ב"א לאשמועינן דבתמד של שמרים סתם אשר הדרך להיות נרגש בו טעם יין בכדי מדתו כ"ע מודו אפי' רבנן דר"י וריב"נ ורבנן דבכה"ג לא אזלינן בתר השתא אלא דקנה המעשר למפרע אבל לר"י קנה מעשר בכדי מדתו אפי' בכה"ג שאינו של שמרים סתם ואין נרגש בו טעם יין רק החמיץ גרידא ואעפ"כ ס"ל לר"י דלא אמרינן דמה שהחמיץ אינו אלא קיוהא בעלמא אלא אמרי' דבחמץ מחמת שהשמרי' נתנו טעם בהתמד ואזי מתורץ הך קושי' הרשב"א ז"ל וקושי' ב' של הרשב"א מה שמקשה להך גירסא ברישא ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטב יין ומראיהן כמרא' יין לא פסלוה א"כ איך קאמ' דר"נ אמר רבה ב"א ס"ל כרבנן דריב"נ דאם החמיץ לבסוף לא קנה מעשר ואינו פוסל את המקוה דהואיל דהחמיץ לבסוף נודע בבירור שבשעת לקיחה פירא הוי הא השתא חזותא מיא והרי רבנן אזלי בתר חזותא דכשיש בו מראה יין לא פסלוה יש לתרץ הכי דהך גירסא ס"ל דלרבנן בעינן תרתי טעמא מיא וחזותא מיא ואי החמיץ לבסוף דהיינו לרבנן דר"י שהרגישו בו טעם יין ולר"י אע"ג שאין מרגישין בו טעם יין איגלאי מילתא דלמפרע פירא הוי אע"ג דחזותא מיא אינו פוסל את המקוה ולהיפוך אע"ג דטעמא מיא אי חזותא יין אינו פוסל את המקוה ואזי לק"מ קושית הרשב"א להך גירסא ולפ"ד הנ"ל א"ש דברי הרמב"ם דפסק שאם החמיץ לבסוף קנה מעשר ולא כתב גבי מקוה דלענין לפסול את המקוה בעינן שישייר ממנו בכוס ולא החמיץ אלא כל זמן שלא החמיץ אע"פ שסופו להחמיץ פוסל את המקוה כנ"ל דאין אנו צריכין לדחוק לחלק בין ניקח בכסף מעשר ובין לענין לפסול את המקוה למ"ש הישי"ש אלא מ"ל כפשוטו דהרמב"ם ס"ל כרבא ודרבא לא פליג אר"נ אמר רבה ב"א ואזי מימרא דר"נ אמר רבה ב"א דאם החמיץ לבסוף קנה מעשר בוודאי אליבא דהלכתא דהיינו אליבא דרבנן דר"י ואליבא דרבנן דריב"נ דס"ל לר"נ לפי אוקימתא דרבא לפ"ד הנ"ל דלאלו רבנן צריך דוקא בשהחמיץ להיות בו טעם יין מהשמרים שנתנו בו טעם יין ואזי דוקא אם החמיץ וניכר בו בבירור שיש בו טעם יין אז אמרינן דאיגלאי מילתא דלמפרע פירא הוי אזי קנה מעשר ואינן פוסל את המקוה אבל סופו להחמיץ לא הוי פרי דלא אזל רבא בתר רובא דמחמצין כנ"ל ופסק הרמב"ם שפיר כאלו רבנן אליבא דרבא דדוקא אם החמיץ לבסוף דניכר שהשמרים נתנו בו טעם יין אזי קנה מעשר וה"ה דאינו פוסל את המקוה אבל בסופו להחמיץ פוסל את המקוה

והנה כל זה דבעינן דוקא לרבנן שיהי' בו טעם יין בכדי מדתו אבל ברמי ג' ואתא ד' דמוכח שהשמרים נתנו בו טעם יין וכמימרא דרבא כל חמרא דלא דארי על חד תלת וכו' דזהו הוה יין מזוג רבנן כמי מודו דבכה"ג סופו להחמיץ כהחמיץ דמי והוה כיין גמור והראי' ע"ז מדלא מוקי רבא בב"ב פלוגתא דאחרים ורבנן אפי' ברמא ג' ואתא ד' ובסופו להחמיץ א"ו דבזה כ"ע אפי' בסתם שסופו להחמיץ נמי הוה כיין גמור ואזי א"ש דברי הרע"ב דמוקי מתניתין אליבא דהלכתא אליבא דרבנן דהא דקתני משהחמיץ סתמא ולא מחלק בהחמיץ גופא אי אית בי' טעם יין או לא א"ו דהא דקתני משהחמיץ ניקח בכסף מעשר סתם מיירי ברמא ג' ואתא ד' ומשהחמיץ לאו דוקא דאפי' כשסופו להחמיץ כמי וכמ"ש התוס' ד"ה בשהחמיץ דבכה"ג בשהחמיץ הוה יין אזי סופו להחמיץ כהחמיץ והשתא מתורץ מה שהקשה התו"יט על הרע"ב דאליבי' קושי' התוס' ד"ה המתמד וא"ת ולוקי ברמא ג' ואתא ד' במ"ע ז"א דדבריו אליבא דרבא דמוקי מתניתין בסתם תמד והפי' עד שלא החמיץ במתניתין אע"פ שיכול להיות סופו להחמיץ אינו ניקח בכסף מעשר וכו' ואם איתא דמיירי מתניתין ברמא ג' ואתא ד' אמאי אם לא החמיץ שיכול להיות סופו להחמיץ אינו ניקח בכסף מעשר ופוסל את המקוה הא ברמא ג' ואתא ד' כ"ע מודו בסתם שיכול להיות סופו להחמיץ דניקח בכסף מעשר ואינו פוסל את המקוה ודוק:

סליק פרק הכל שוחטין

פרק השוחט

דף כז.

מתני' ר' יהודה אומר עד שישחוט את הווירידין והנה דעת התוס' דבדיעבד אם צלאו כולו כא' שרי לר"י אבל דעת רוב הפוסקים דאף בדיעבד אסור:

וכ"כ הרשב"א במתני' ד"ה השוחט וז"ל א"נ אינה כשירה ממש קאמר דכיון שצלאו או בשלו כולו כא' בלא חתיכת אבר אבר לר"י וודאי אסור אפי' דיעבד ולכאורה קשי' להרשב"א וסייעתו קושית התוס' הלא ממה שתירץ ר"פ רישא בחולין מהכא מוכת דמותר בדיעבד אבל נראה דלק"מ ואדרבה דברי הרשב"א מוכרחין דכבר הרגישו בתוס' במה שיש מהקושי' מהתוספתא דקתני ר"י פוסל וכתבו דלשון פוסל לאו דוקא והוא דוחק וכמ"ש הרא"ש דלשון פוסל השנוי בשחיטה היינו פוסל מעתה ואין לו תקנה א"ו מדקתני בתוספתא לשון פוסל ובמתני' קתני עד שישחוט דמשמע לכתחילה ולא קתני פוסל ש"מ דבתוספתא איירי כשצלאו כולו כא' מהכא במתני' איירי כשרוצה לנתחו אבר אבר ואעפ"כ ס"ל לר"י דצריך לכתחילה לשחוט הווירידין דדלמא ממליך

עלי' לצלותו כולו כא' וא"כ מוכח ממתני' מדלא קתני ר"י פוסל כמו בתוספתא דפליגי כשאינו צולאו כולו כא' ובלכתחילה דלר"י צריך לכתחילה לשחוט ווורידין אע"פ שרצה לנתחו אבר אבר ולרבנן א"צ ודברי הרשב"א א"ש דלק"מ קושית התוס' דשפיר הוכיח ר"פ דהא מוכח כנ"ל דמתני' איירי כשאינו צולאו כולו כא' ופליגי רק בלכתחילה וסברי רבנן דאפי' לכתחילה מותר ויש להוכיח עוד כדברי הרשב"א דהנה אח"ז בד"ה השוחט דיעבד אין לכתחילה לא כתב עוד הרשב"א וז"ל דאי משום ווורידין ולאפוקי מר"י הא לרבנן אפי' לכתחילה א"צ חתיכת ווורידין וכו' א"נ דאפי' ר"י לא קאמר אלא בעוף אבל בבהמה לא וכן כתבו התוס' ויש להקשות ע"ז דמנ"ל להמקשה להקשות דלמא איירי מתני' כשצלאו כולו כא' ופליגי בדיעבד ורבנן מודו דבכה"ג צריך לכתחילה לשחוט ווורידין וכמ"ש התוס' להוכיח מר"פ וכשרצונו לצלותו כולו כא' אין חילוק בין עוף לבהמה וצריך ג"כ בבהמה לשחוט לכתחילה ווורידין אפי' לרבנן ושפיר קתני השוחט דיעבד בבהמה דלכתחילה בעינן ווורידין א"ו דהמקשה הוכיח מדלא קתני ר"י פוסל כמו בתוספתא דמתני' לא מיירי כשצלתו כולו בא' ואין להקשות דא"כ ל"ל לר"פ להוכיח דרישא בחולין מכח דהוא עצמו לדם הוא צריך הו"ל להוכיח בלא"ה דאי מיירי רישא בקדשים מסתמא מיירי בכל הקדשים אפי' בפסח ואזי תקשי דהוו"ל לר"י למימר דפוסל כשלא שחט ווורידין משום דנצלה כולו כא' כדאיתא בפרק כיצד צולין ז"א דנקיט ר"י עד שישחוט משום רוב קדשים שאינן נצלן כא' וק"ל:

תוס' ד"ה ותו שהיי' דרסה וחלדה וכו' ובקונטריס הגיה ותו וקשה לפירושו דאי הש"ס קאמר לה ומסיק דקרא אתא דלא לשווי גיסטרא וכן בסמוך גבי קרא דוזבחת וכו' ל"ל תרי קראי להכי ויש לתרץ קושי' התוס' לפמ"ש הרשב"א בד"ה ה"ג וז"ל פי' דלא לשווי גיסטרא שלא יחתוך המפרקת אפי' דרך הולכה והובאה משום דלדם הוא צריך דהאי קרא בקדשים כתיב ואי שובר המפרקת מבליע דם באברים כדאמרינן לקמן ולספרים דגרסי בדרב יימר כמי וקרא למאי אתא דלא לשווי' גיסטרא אע"ג דהאי קרא בחולין קאמשתעי התם נמי ה"ק דלא לשווי' גיסטרא כדי שלא יבלע דם באברים דהו"ל דם האברים שפירש ממקומו ונבלע במקום אחר וכדאיתא נמי לקמן עכ"ל ע"ש. לפ"ז מ"ל דא"ש דברי רש"י דמ"ש רש"י שלא יחתוך המפרקת לשנים מ"ל נמי מהאי טעמא של הרשב"א משום דמבליע דם באברים ושפיר איצטריך תרי קראי חד בקדשים וחד בחולין ואין להקשות דקרא בקדשים ל"ל דאם בחולין אסור מכ"ש בקדשים דאסור ז"א דהא האי קרא ושחט את בן הבקר גבי עולה כתיב ושפיר איצטריך לי' לקרא דאי מקרא דחולין ה"א דווקא בקדשים הנאכלין אסור אבל בעולה דאינו נאכל ה"א דלא איכפת לן מידי

אם מבליע דם דהא איסור דם בלא"ה הותר מכללו לגבוה ולא שייך בי' ממשקה ישראל כדאיתא לקמן דף צ' ע"ב דקאמר ורבי מידי דהוה אחלב ודם ורבנן מצותן בכך שאני. מש"ה איצטריך קרא דושחט גבי עולה דאפילו בעולה אסור וק"ל:

רש"י בד"ה מניין לרבות בכלל עריכה וכו' כתב המהרש"א וז"ל דא"כ בלא דרשה דהכא הו"ל לאוכחי שכבר הותז וכו' ומוהקטיר הכהן את הכל כדילפינן לי' במס' זבחים עכ"ל ודבריו תמוהין דהא לא ילפינן שם מוהקטיר אלא גידין ועצמות וכו' וכמ"ש המהר"ם אבל הקרנים יכולין להיות מחוברין אף לאחר הפשט ולא מוכח כלל קרנים בהדי' מקרא דהא איצטריך קרא לגידין ועצמות וטלפין. ואולי דכוונת המהרש"א כמ"ש הרשב"א דילפינן צמר ושער מאת וק"ל:

תוס' בד"ה מדקאמר את הראש שכבר הותז אבל אכתי לא ידעינן אי מן הצואר אי מן העורף וי"לד לדבריהם איך נקט ר"ח בלשונו מניין לשחיטה שהיא מן הצואר הא אכתי לא ידעינן אי מן הצואר אי מן העורף. וי"ל דר"ח כמי אקרא דושחט סמיך וכמ"ש רש"י לקמן אליבא דת"ק דר"א ע"ב ד"ה מה בהמה בשחיטה ע"ש דקרא דושחט פי' ממקום ששחט חטהו אך אכתי מ"ל דקרא דושחט אתי למעוטי רק מן העורף אבל עדיין י"ל מזנבו שהוא ג"כ שח ותירוץ הגמ' שח מכלל שזקוף בעינן לא נראה לר"ח ומש"ה יליף מאת הראש שכבר הותז דמזה מוכח שפיר דדוקא מן הצואר השחיטה וק"ל:

גמ' ה"ק מנין לרבות את הראש שכבר הותז ת"ל את הראש ואת הפדר ויש להקשות דהול"ל חסורי מחסרא וכו' דהא התנא דברייתא מסיים קרא אחר את ראשו ואת פדרו וי"ל ע"פ תירוץ התוס' לקמן ד"ה ופדר קמא למאי אתא שכתבו דאי לא כתיב אלא חד ראש לא הוי דרשינן מיני' שכבר הותז אלא הוי דרשינן שחופה וכו' אבל השתא מיתורא דראש שני אשמועינן וכו' לפ"ז א"ש וה"פ ת"ל את הראש ואת הפדר מה שהתחיל אך תקשי מנ"ל דלמא אתי לאורוי שחופה לזה מסיים ת"ל את ראשו ואת פדרו:

ואזי תקשי נהי דאיצטריך את פדרו להיות קודם לכל האברים עכ"פ את ראשו מיותר דהא מדחופהו מוכח דראש נמי קודם א"ו מיתורא דראש שני מוכח שכבר הותז וק"ל:

דף כז:

תוס' בד"ה ופדר קמא למאי אתא מה שמקשינן לכתוב חד ראש ותרי פדר וכו' והכה כמו כן יש להקשות להיפוך לכתוב תרי ראש וחד פדר ועיין בתוס' יומא דף כ"ה ע"ב ד"ה נותן פדר על בית השחיטה וא"ת מהאי קרא תיפוק לן שהפדר קודם לכל הנתחים דכיון שהראש קודם פדר שעליו נמי קודם פי' ול"ל פדר ב'. ואפשר לתרץ קושי' התוס' ביומא דאי לא הוי כתיב אלא את ראשו וערך הוי מוקמינן הך ראשו שיהי' בכלל עריכה

והוי דרשינן מיני' את הראש שכבר הותז אבל לא הוי ידעינן דראש ופדר קודמין לכל האברים ואדרבה הוי מצינן למטעי ולומר איפכא מדכתב קרא דוערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים ואח"כ את הראש ואת הפדר דה"ל למכתב הראש ואת הפדר תחלה א"ו דאתי לאורויי שכל הנתחין קודמין לראש ופדר ואזי לא הוי ידעינן נמי שחופה הפדר על בית השחיטה דהא איצטריך את הראש ואת הפדר לאורויי שיהיו באחרונה והא דכתיב באידך קרא ראשו קודם לוערך הטעם דסדר עבודה הכי דהא ראש אתי לאורויי הראש שכבר הותז דהוא השחיטה והרי השחיטה קודם העריכה אבל לעולם הנתחין קודמין לראש ופדר אבל השתא דכתיב את פדרו סמך לוערך דמפדרו לא מצי למדרש אלא הך דרשא דפדר קודם לכל האברים ואזי ליכא למימר ששאר נתחים קודמין להם אלא ע"כ דהאי קרא וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר אתי לאורויי הכי דהראש אתי לאורויי שכבר הותז ואת הפדר אתי לאורויי שחופה הפדר על בית השחיטה ומוכח ג"כ דהראש קודם מכח דהפדר קודם שחופה הראש ואין להקשות דאכתי כמי נימא דילמא קרא דאת ראשו ופדרו אתיא לאורויי שחופה על בית השחיטה וראש ופדר קמא שיהיו מאוחרין להנתחים ז"א דא"כ פדר קמא ל"ל דהא מדחופה ידעינן נמי דפדר ג"כ מאוחר. דאין לומר דאי הוי כתיב ראש לחוד הוי מוקמינן למדרש ראש שכבר הותז ז"א דאעפ"כ הוי ידעינן דראש מאוחר מדלא כתיב את הראש בתחילה א"ו דפדר קמא אתי לאורויי חופה ואת פדרו אתי לאורויי שיהא הראש והפדר קודמין לכל הנתחים ולפ"ז אתי שפיר נמי דהתנא מסיים במאי דלא פתח דהתחיל בקרא דאת הראש ואת הפדר ומסיים ת"ל את ראשו ואת פדרו וערך. דה"פ דהקשה ולמה יצאו וע"ז קאמר דאין לומר לאורויי שיהיו ראש ופדר מאוחרין לכל הנתחים דהא ת"ל את ראשו ואת פדרו וערך דמוכח מהך קרא דראש ופדר קודמין לכל הנתחים א"ו דהך קרא את הראש ואת הפדר קמא הראש אתי לאורויי שכבר הותז ואת הפדר אתי לאורויי שחופה וכו' וכנ"ל ודוק:

גמ' ור"א האי זאת מאי עביד לי' והא דלא פריך נמי את"ק דר"א האי ראשו מאי עביד לי' משום דנ"ל להמקשה אע"פ דלא הזכיר הת"ק קרא דראשו אעפ"כ סמיך אהך קרא דהא איצטריך ראשו דלא נילף איפכא בהמה מעוף שיהי' ממול עורף כמליקת עוף דהא אין היקש למחצה וכמ"ש התוס' לעיל דף כ"ג ד"ה פרה דסמכי' אקרא דראשו דפרה אינה ממול עורף:

דף כח.

רש"י בד"ה מאן תנא דלעיל דקתני נוחרו או עוקרו והקשה המהרש"א דאין זו מכרעת דהא דחינן לה דאיכא לאוקמא בחי' אבל הך דמלק בסכין וכו' הוי לי' למנקיט דההוא ודאי מכרעת וכו' וי"ל עפמ"ש הרשב"א בד"ה נוחרו או עוקרו וז"ל פי' משום דתנא לי' בלשון זכר ואי בחי' הו"ל למתני נוחרה או עוקרה ואהדר לי' לא בחי' ולשון נוחרו לא קפיד עכ"ל ע"ש ולפ"ז מצ"ל דתירוץ הגמ' הלז נראה לו לרש"י דיחוי בעלמא והוא רק למאי דס"ד אבל לפי מאי שתי' הגמ' הוא דאמר כי האי תנא למה נדחק לומר דהלשון אינו מדוקדק הא מצ"ל דהוא סבר כי האי תנא בוודאי דדייקינן הלשון נוחרו כדעת המקשה ומוקמינן להברייתא דהשוחט וצריך לדם כהך תנא דפליג אר"א הקפר והך דמלק בסכין לא רצה למנקט דס"ל דזה אינה מוכרעת דהומ"ל כקושית תוס' ד"ה תהני ליה סכין הך פירכא ליתא לר"י וכו' ומשום הך קושי' לא הוי צריך לתרץ הוא דאמר כי האי תנא דבלא"ה הך דמלק בסכין מצי אתיא כר"י רק מכח הברייתא דנוחרו או עוקרו משני הגמ' הוא דאמר כי האי תנא ולהכי שפיר מפרש רש"י מאן תנא דלעיל דקתני נוחרו או עוקרו:

גמ' הרי זה בא ללמד ולמצא למד מקיש צבי ואיל לפסולי מוקדשין וי"לד למה כתב הלשון בתורה להיפוך אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו דמשמע שבא ללמד מה למדנו מצבי ואיל ואפשר ליישב הכי דהנה על קרא דוזבחת וכו' מצינו למדחי כמ"ש רש"י לעיל דף י"ז ד"ה בשר נחירה לא אשתרי כלל אליבא דר"י דאורחי' דקרא למכתב זביחה באכילת בשר וא"כ מנא לן דפסולי המוקדשין עצמן בשחיטה אך מ"ל הכי דהא אע"ג דר"ע ס"ל דבשר נחירה מישתרי אעפ"כ מודה דבקדשים הי' צריך בכל עת שחיטה מדכתיב ושחט וכו' כדמתרץ הגמ' לעיל דף י"ז קדשים שאני וכמו כן מצינו למימר לר"א הקפר דיליף דפסולי מוקדשין בשחיטה מקרא דושחט דהא פסולי מוקדשין בכלל קדשים הם אך מצינו למדחי דזה אינו דדוקא בקדשים דחזיא להקרבה ס"ל לר"ע דאע"ג דבשר נחירה הי' מותר אעפ"כ קדשים אלו הי' צריכין שחיטה אבל בפסולי מוקדשין שהם בעלי מומין שנפדו דלא חזו להקרבה מצ"ל דאינן בכלל קדשים דפקע לגמרי שם קדשים מהם ואזי מותרין בנחירה וכמו שכתבו התוס' דף י"ז הנ"ל ד"ה לר"ע דהו"ל לאוקמי קרא דהיתר נחירה בבעלי מומין דלא חזו להקרבה אמנם מצ"ל דמוכח ממס' מכות דפסולי מוקדשין הוי בכלל שאר קדשים דאיתא במס' מכות דף כ"ב ע"א אמר ר"י המנהיג בשור פסולי המוקדשין לוקה שהרי גוף אחד הוא ועשאו הכתוב ב' גופין חולין וקדשים וכתבו התוס' שם ד"ה שהרי גוף אחד וז"ל ור"ת פי' בע"א

כמין חומר דכתיב בי' כצבי וכאיל שהן ב' מינים מזה מוכח דפסולי מוקדשין מקרי נמי קדשים והתוס' הוכיחו משם ובבכורות דף ל"ג כפי' ר"ת לפ"ז מיושב שפיר הדקדוק הנ"ל וה"פ הרי זה בא ללמד צבי ואיל על פסולי מוקדשין דעדיין מקרי קדשים ואזי דפסולי מוקדשין עדיין מקרי קדשים בוודאי צריכין שחיטה כמו שאר קדשים כדמתרץ לעיל אליבא דר"ע מקרא דושחט ואח"כ נמצא למד צבי ואיל מפסולי מוקדשין דצבי ואיל נמי בשחיטה כמו בפסולי מוקדשין וק"ל:

תוס' ד"ה אתא כי ממסמס קועי דמא וה"רר אלחנן הקשה וכו' ונראה שיש חולה שיאדים כמו דרוסה וכו' והקשה המהרש"א וז"ל אבל לא ידענא למה להו למימר הכי שיש שום חולי כו' הא למיעוטא דרוסת גופה איכא למיחש דאין לו בדיקה מבחוץ עכ"ל ואפשר ליישב הכי דהא הגמ' רוצה להוכיח מדר' מאיר דהיכא דלא אפשר שאני משום דא"כ היכא אכיל בשרא דע"ז ליכא לתרץ כתי' הראשונים דאיכא לאשכוחי' בשום גוונא מה"ט מיאנו התוס' לפרש דקושית הגמ' היכא אכיל בשרא משום דהא איכא למיחש למיעוט דרוסת דע"ז מצינו למדחי דאיכא נמי לאשכוחי' שום גוונא דליכא למיחש לדרוסה כגון שמשמרין את הוולד תיכף ביציאתו מרחם בחדר אחד הבדוק יפה וליכא בו שום נקב שיכול הדורס ליכנס דרך הנקב להחדר וכדאיתא בע"א דף כ"ז דקאמר התם לר"א דאית לי' עובר ירך אמו דהיו משמרין אותה משעה שנוצרה ע"ש ואזי א"ש דמש"ה הוצרכו התוס' לומר שיש שום חולי וכו' דע"ז ליכא לתרץ דאיכא לאשכוחי' בשום גוונא וחזי הוכיח הגמ' שפיר וק"ל:

בא"ד א"נ ה"פ וכי תימא דלא אכיל בלא בדיקה וכו' ויש להקשות לפ"ז ולדברי תוס' לעיל דף י"ב ד"ה פסח וקדשים מא"ל דלמה הוצרכו התוס' לדחוק ולתרץ על זה שכתבו ומבשר תאוה לא פריך משום דנראה דמדאורייתא לא חייש ר"מ למיעוטי אלא מדרבנן וכו' ע"ש הוי להו לתרץ בפשיטות דממה שהותרה התורה בשר תאוה לא הו"מ להקשות דמצינו לתרץ דאין ה"נ דלא התירה התורה בלא בדיקה אבל מפסח שמחויב לאכול וכמו כן קדשים הנאכלין פריך שפיר ויש לדחוק וליישב הכי דהנה בלא"ה י"לד על דברי התוס' מבשר תאוה לא פריך דמה נרוויח בזה אם הוי פריך מבשר תאוה וצ"ל הכי משום דעל הקושי' ר"מ היכי אכיל בשרא הוי מצינו למדחי דלמא באמת לא אכיל ר"מ בשר כלל מש"ה פריך מפסח וכו' דמחויב מן התורה לאכול ואזי קושית התוס' הכי דהוי לי' למפרך תיכף מבשר תאוה דאעפ"כ דאיכא למדחי נמי אבשר תאוה הך וכי תימא ה"נ דלא אכיל בלא בדיקה אעפ"כ הו"ל להקשות טפי בתחילה במקום הך קושי' ר"מ היכא אכיל בשרא הו"ל למפרך הך קושי' איך התירה התורה בשר תאוה לר"מ דע"ז לא הוה

מצינו למדחי דלמא לא אכיל ר"מ בשר כלל אבל הקושי' דר"מ היכא אכיל בשרא שפיר מצינו למדחי דלמא לא אכיל כלל בשר וק"ל:

דף כח:

תוס' ד"ה רב אמר מחצה על מחצה כרוב כתבו וז"ל ובפ' אלו טריפות גבי פסוקת הגרגרת דאתא לקמי' דרב ובדקי' ברוב עובי' וכו' וי"ל הא רבא משני לקמן דף ב"ט דשאני לענין טריפה דבעינן רוב הנראה לעינים וזהו ודאי דקושי' התוס' אינו לאביי לקמן דמ"ל דהא דקאמר אלא דכ"ע מחצה על מחצה אינו כרוב הוא דברי אביי דאביי עצמו יתרץ זאת ולרבא לק"מ ויש לדחוק ולומר דקושית התוס' על המקשה דלא ידע עדיין תי' דרבא דהו"ל להקשות טפי דרב אדרב אך הוא דחוק דמדכתבו התוס' ובמסקנא דאמר מחצה על מחצה אינו כרוב ניחא משמע דוקא דלהך תי' ניחא אבל לתי' קמא שמתרץ רבא קשי' וצ"ע:

דף כט.

גמ' ממ"נ אי מע"מ כרוב וכו' ואי מע"מ אינו כרוב לא עבד ולא כלום וי"לד ל"ל למימר ואי מע"מ אינו כרוב דהוא אך למותר דהא אליבא דרב קיימינן דאית לי' מחצה על מחצה כרוב ואפשר לומר דתירוצא דלעיל דמשני מדרבנן דלמא לא אתי למעבד פלגא לא ברירא לי' להש"ס דמצינו לתרץ ג"כ דמתניתן אתיא כרבנן דס"ל א"א לצמצם ומש"ה פסול אבל רב ס"ל כר"י הגלילי בבכורות שהביאו התוס' ד"ה לפי שא"א לצמצם רק ניחא להש"ס טפי לתרץ תירוץ הנ"ל מדרבנן וכו' כדי לאוקמא רב ככ"ע וא"כ מצ"ל דה"פ אי מע"מ כרוב אפי' מדרבנן הא עביד לי' רובא ואי מע"מ אינו כרוב מדרבנן ורב מדאורייתא כתירוצא דלעיל א"כ לא עבד כלום דהא צריך דוקא לגמור מדרבנן וא"ל דא"כ דרוצה לאוקמא רב אפי' לרבנן ל"ל להקשות אח"ז מתנור מדיוקא הא אפשר לצמצם וטהורין הו"ל להקשו' מגופי' איך קאמר רב מע"מ כרוב הא א"א לצמצם ז"א דהו"מ למדחי נמי כדברי התוס' דשאני כלי חרס הואיל ואית בי' גומות וזיל הכי קא מדחי לה וזיל הכי קא מדחי לה וק"ל:

תוס' ד"ה אבל בחולין וכו' והא דקתני חצי א' בעוף וכו' היינו סיפא דאיירי בקדשים עיין במהרש"א ואין להקשות להיפוך קושית המהרש"א דהו"ל להתוס' לתרץ כתי' הגמ' דחצי א' פסול מדרבנן ומתניתן אתי לאשמועינן דאפי' מדאורייתא פסול ז"א דע"כ צ"ל דלר' הושעי' לא שני לי' בין דאורייתא לדרבנן דלא ס"ל השתא להמסקנא כתירוצא דלעיל דאל"כ ל"ל לר' הושעי' לתרץ חדא בחולין וחדא בקדשים נוקי הכל בחולין ואעפ"כ צריך למתני תרתי בבא דאי לא תני אלא חדא בבא הוה מוקמינן דמיירי מדרבנן דמדרבנן צריך

רובא אבל מדאורייתא בפלגא סגי לכך איצטריך בבא ב' לאורויי דאפי' מדאורייתא צריך רובא א"ו דלא שאני לר' הושעי' כלל ומקשה התוס' שפיר:

גמ' אבל חולין דלדם לא צריך אימא בפלגא סגי לי' קמ"ל יש להקשות לשיטת רבא לעיל דס"ד לרב דאפי' בשחיטה מע"מ כרוב הו"ל להקשות ארב ממתניתן דידן דל"ל תרתי בבי ואזי אין לומר דה"א בחולין בפלגי סגי לי' דהא לרב באמת בפלגא סגי אך ז"א לפ"מ דס"ד דרבא מצ"ל שפיר דה"א בפלגא סגי אפי' מדרבנן מש"ה איצטריך לאשמועינן דמדרבנן עכ"פ צריך רובא ותו מצ"ל דרב לא ס"ל כר' הושעי' אלא ס"ל דבחד צריכא סגי וכקושית מהר"ם דרב ס"ל דאי לא הוה אשמועינן אלא חדא הוי מוקמינן בחולין דמסתבר טפי אבל קדשים דלדם הוא צריך ה"א דלא סגי לי' ברובא עד דאיכא כולי' קמ"ל תרתי וק"ל:

דף כט:

גמ' ה"ק יכול יהא פסול מדרבנן יש להקשות לפ"ז דבבא דרוב אחד בעוף וכו' אתי לא לאשמועינן דמדרבנן כשר א"כ מנ"ל להש"ס להוכיח דר"ל מוקי רישא בחולין דלמא מוקי כולה מתניתן בקדשים ויתורא דסיפא אתי לאשמועינן דאפי' מדרבנן כשר ואפשר לומר דמסתבר לי' טפי דמיירי בחולין משום דהכא עיקר המס' בחולין ולא אתי אלא להוכיח דסיפא איירי בקדשים וק"ל:

תוס' ד"ה א"כ הו"ל עבודה באחר הו"מ נמי למפרך א"כ הו"ל שחיטה בשנים כיון דאם לא מירק פסול ואין שנים שוחטין זבח אחד כו' ע"ש ואפשר ליישב קושית התוס' דלא רצה למיפרך מכח שלא יהא שנים שוחטין זבח אחד משום דזהו רק לכתחילה וכמ"ש התוס' למטה ד"ה תרי גברא בחד זבחא וז"ל תימא הא ע"כ שלא יהא שנים שוחטין זבח אחד היינו לכתחילה וא"כ כיון דצריך מירוק ואי אפשר בענין אחר הוי כדיעבד ודיעבד כשר אבל מעבודה באחר פריך שפיר דנ"ל דאפי' בדיעבד פסול מקראי דאהרן וחוקה ולמסקנת התוס' פסול עכ"פ בדיעבד מדרבנן תו י"ל קושי' התוס' דמצ"ל דלא מקרי שנים שוחטין זבח אחד אלא עד שחיטת הרוב אבל לאחר שנשחט הרוב דכבר נפיק חיותין והרי בחולין א"צ אלא הרוב ובקדשים דצריך מירוק הטעם משום דם וכבר נשחט הרוב ואזי לא מקרי עוד שנים שוחטין זבח אחד אבל עכ"פ מקרי עבודה משום דם ופריך שפיר א"כ הו"ל עבודה באחר תו י"ל על קושית התוס' דהא בסוף העמוד קאמר אביי על ההיא ברייתא שלא יהיוב' שוחטין זבח אחד אמר לי' אביי לאו איתמר עלי' אמר רבה בב"ח אמר ר"י זו דברי ר"א בר"ש סתימתאה אבל חכמים אומרים ב' שוחטין זבח א' מש"ה ניחא לי' למפרך טפי הקושי' דהו"ל עבודה באחר דבזה ליכא פלוגתא דתנאי וק"ל:

תוס' ד"ה כגון ששחט סימן א' בחוץ פי' בקו' בעוף קדשים ע"ש ונרא' לפרש דמש"ה מפרש רש"י דוק' בעוף קדשי' דאל"כ הו"ל לרבא למימר דפליגי כמי במיעוט סימנין א"ו מדנקיט רבא דוקא כגון ששחט סימן א' בחוץ מוכח דאין לפרש למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כמי על מיעוט סימנין אלא דקאי דוקא כששחט סימן א' ע"ז הזהיר התורה משום שחיטת חוץ דזהו נקרא בשם שחיטה ואיכא הכשר שחיטה בחוץ בעוף בסימן א' דאזי פסול משום שחיטת חוץ אבל כששחט מיעוט סימנין בחוץ לא מקרי שחיטת חוץ דאין שם שחיטה עליו ואזי פליגי דוקא בעולת עוף דר"י ס"ל ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ואזי חייב משום שחיטת חוץ לפי שהכשר שחיטת עוף בסימן א' ור"ל פוטר משום דאינה לשחיטה אלא לבסוף אע"פ שהכשר שחיטת עוף בחולין בסימן א' לא גמרינן קדשים מחולין וכדברי וכי תימא שכתב הרשב"א ז"ל אלא אזלינן בעולת עוף בתר דין מליקתו שהוא בב' סימנין אבל בבהמה שהכשר שחיטתו דוקא בב' סימנין אפי' ר"י מודה דאינו נקרא שחיטת חוץ אלא לבסוף משום דהכשר שחיטת הבהמה בב' סימנין וכמו כן מ"ל לרש"י אליבא דר"י דמה דקאמר כששחט סי' א' בחוץ דמחייב שהרי עשה בו מעשה חטאת עוף זה דוקא בעולת עוף משום דזהו הכשר שחיטה בעוף ומקרי שחיטת חוץ אבל בבהמה לא דאין אנו מדמין בהמה לעוף אבל הא דקאמר לא נחלקו אלא במיעוט סימנין וודאי כוונתו בין בעוף בין בבהמה ולפ"ד אלו לק"מ קושית התוס' על רש"י ז"ל דקושי' א' של התוס' לרבה ורב יוסף לא קשי' כמ"ש ג"כ הרשב"א הנ"ל דמהכשר שחיטה בחוץ אין ראי' דלא גמרינן קדשים מחולין וקושי' ב' של התוס' יש לתרץ הכי ויתורץ בזה מה שי"לד דרב יוסף נקיט בתחילה לשון פסול ואח"כ בלשון חיוב דלכתחילה אמר היכא ששחט סימן א' בחוץ נמי פסול ואח"כ קאמר לא נחלקו וכו' למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף מחייב דמ"ל דכוונת ר"י דאין לחלק בין היכא דמלק סימן א' למטה וסימן א' למעלה להיכא דשחט סימן א' בחוץ וסימן א' מבפנים דכמו דאמרינן במליקת עולת עוף למטה דפסול משום דעשה בה מעשה חטאת עוף למטה כמו כן פסול כששחט עולת עוף סימן א' בחוץ וסימן א' בפנים שהרי עשה בה מעשה חטאת עוף בחוץ ומש"ה נקיט בלשונו מלת נמי כלומר כמו דשם פסול כמו כן כאן פסול מש"ה א"ש דנקיט לשון פסול דהא כשמלק סימן א' למטה לא שייך בי' לשון חיוב אבל בולא נחלקו נקיט כפשוטו לשון מחייב ולפ"ז דנקיט לשון פסול משום דומיא דמליקת עולת עוף למטה בסימן א' לק"מ קושי' ב' שהקשו התוס' על רש"י דודאי בב' בפנים פסול ור"י אתי לאשמועינן היכא דשחט סימן א' בחוץ דפסול דלא למטעי לומר כרבה דלמ"ד אינה לשחיטה אל לבסוף כשר מש"ה קאמר הלשון פסול ולפ"ז צ"ל דקושית ר'

זירא מפרה אדומה הוא דוקא לרב יוסף דקאמר דמיירי נמי בבהמה אבל לרבה דקאמר דלמ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף רק בעוף פסול לק"מ מפרה ודוק:

בא"ד וא"ת ובסוף פרקין גבי הא דתניא וכו' והקשה המהר"ם וז"ל מקשין לרש"י נמי תקשי אמאי נקיט חטאת עוף ולא נקיט עולת עוף ונ"ל דלפירוש רש"י א"ש משום דלא מחייבי בעולת עוף בסימן א' אלא משום שהרי עשה בה מעשה חטאת עוף בחוץ לכך נקיט חטאת עוף גופי' וכו' ע"ש דברי המהר"ם אינן מובנין לי דהא סוגי' דגמ' דלקמן אליבא דעולא אר"י הוא דס"ל דבמעשה כל דהוא אדם אוסר דבר שאינו שלו ור"י לשיטתו ס"ל ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ואזי אפי' במיעוט סימנין חייב משום קדשים בחוץ כדמוקי לה רב יוסף וא"כ הקושי' במ"ע לר"י הו"ל למנקיט עולה ואזי לא שייך תי' המהר"ם דנקיט חטאת משום דהטעם הוא שהרי עשה בה מעשה חטאת עוף דהא לר"י דס"ל ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ואינו צריך הטעם שהרי עשה בה מעשה חטאת עוף דאפי' אי שחיט בעולת עוף מיעוט סימנין בחוץ חייב ואזי מצי למנקט עולת עוף כששחט מיעוט ושט דאזי ע"א ושחוטי חוץ בהדי הדדי קאתיין תו מצ"ל דהא בלא"ה קשי' דאכתי על התוס' דס"ל דבעולת עוף הטעם משום דהכשר שחיטת עוף בסי' א' ולא משום שהרי עשה בה מעשה חטאת עוף הקושי' במ"ע לפי תירוץ התוס' דל"ל למינקט חטאת עוף ליתני עולת עוף וכקושית מהרש"א א"ו צ"ל כתי' המהרש"א דלל"ק של רש"י דלקמן א"ש דמש"ה נקיט חטאת לאשמועינן הדין של ר"ה דמצי אסיר דחברא אפי' במעשה כל דהוא משא"כ בעולת עוף איכא למטעי משום דבעי בסימנין וא"כ קושית המהר"ם מעיקרא לק"מ על רש"י ז"ל וק"ל:

הנה הרמב"ם פסק בפ"ד מהלכות שחיטה התחיל הנכרי לשחוט מיעוט סימנין וגמר ישראל פסול דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף וכתב הלח"מ וז"ל ותימה על רבינו איך תלה הדבר מפני שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף הא כששחט הנכרי מיעוט ושט הרי עושה אותה טרפה ובודאי פסולה אפי' למ"ד אינו לשחיטה אלא לבסוף ומתרץ הלח"מ דהרמב"ם ז"ל סובר כששחט הנכרי חצי ושט וגמרה ישראל והשלימו דהשלמת הרוב הוה כאילו שחט הכל וכו' ומסיים שם כשאמר ר"י בגמ' לא נחלקו אלא כגון ששחט מיעוט סימנין בחוץ ה"ה דבשחיטה מצי למימר הכי דהיכא דשחט הנכרי מיעוט ושט וגמר ישראל נמי פליגי וכו' ע"ש באורך. ולענ"ד אפשר לומר דמשמע לי' להרמב"ם זאת מדנקיט רבא דוקא היכא דשחט סימן א' נכרי ולא נקיט רבא רבותא טפי מיעוט ושט דאי משום דרוצה לאשמועינן אפי' בקנה הא ידוע הוא ממתניתן דפסוקת הגרגרת ברובה א"ו כששחט נכרי מיעוט ושט וגמר ישראל כשר ואין להקשות על מ"ש הלח"מ

כשאמר ר"י לא נחלקו אלא כגון ששחט מיעוט סימנין מבחוץ דה"ה דבשחיטה מצ"ל הכי היכא דשחט נכרי מיעוט ושט וגמר ישראל וכו' עכ"פ תקשי לרבא דהו"ל למנקט דפליגי בששחט נכרי מיעוט ושט וגמר ישראל ז"א מדנקיט רבא דוקא היכא ששחט סימן א' נכרי כדמשמע לי' להרמב"ם ז"ל מש"ה ניחא לי' לרבא טפי לאשמועינן דפליגי כששחט סימן א' מבחוץ משום דה"א דמ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף מודה כששחט סימן א' בחוץ דמחייב משום דהכשר שחיטה בעוף בסימן א' או משום דעשה מעשה חטאת עוף בחוץ מש"ה קמ"ל רבא דפליגי ודוק:

דף ל.

גמ' אא"א אינה לשחיטה אלא לבסוף כיון דשחט בי' פורתא אדחי לי' מפסח אידך כי קאשחיט שלמים וכו' וקשה הא למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף נמי קשה כיון דחתך בעור אדחי' לי' מפסח דאין לך מום גדול מזה וכמ"ש התוס' לעיל ד' כ"ט ד"ה אתא כו' ואזי כשמתחיל לשחוט בסימנין שלמים קא שחיט ואפשר לדחוק ולומר דעור שאני דאף שנחתך העור יכול להיות שנתרפא אח"כ עד שנתחבר העור יחד הטיב ולא ניכר שום רושם דאזי שפיר חזיא אח"כ לפסח שני או מצ"ל דעל אידך מ"ד לא רצה להקשות מחתיכת עור דשפיר ידע דיש לתרץ דחזיא עכ"פ לדמי פסח דהא שייך בה העמדה והערכה דהא לא נחתך אלא העור והסימנים שלימים אבל אהך מ"ד דאינה לשחיטה אלא לבסוף עיקר קושיתו קושי' ב' והא בעי העמדה והערכה וק"ל:

תוס' ד"ה השוחט בב' או ג' מקומות וכי פריך משנים אוחזין וכו' יש לתרץ מ"ש התוס' וכי פריך משנים אוחזין דמצינו לפרש דברי רש"י הכי דס"ל לרש"י דשמואל אינו אוסר מדאורייתא ומה דקאמר ר"ל מקרא דחץ שחוט וכו' הוא רק אסמכתא דהא שמואל יליף ע"ב מהך קרא דחץ שחוט ודרסה פסול דמה חץ במשיכה ומצ"ל דמה"ט ל"ל לרבא הך דרשא דחץ שחוט והא דקאמר שמואל דבעינן שחיטה מפורעת מפרש רש"י דהוא מטעם חומרא דהנה יש להבין לדעת מה זה שכתבו התוס' אליבא דרש"י הטעם דבשנחתך הסימן למעלה או למטה אע"ג ששחט הרוב כהלכתו פסול משום דבכה"ג בית השחיטה לא מרווח ואינה מפורעת מה בכך הא לאחר שחיטה יכול לפרוע בית השחיטה להגביה עור הסימן מה שמכסה החתך ולהניחו אצל החתך ואזי הוי שחיטה גלוי ונראה לעינים לכל ואע"ג דבשעת השחיטה אינה מגולה מה בכך הא לאחר השחיטה הוא גלוי ונראה לכל דלא יהא אלא כשוחט בלילה אע"ג דבשעת שחיטה לא יוכל לראות אם נשחט הרוב אעפ"כ כשרואה אח"כ ביום שנשחט הרוב שחיטתו כשירה אך מצ"ל דנ"ל לרש"י דמה"ט החמיר שמואל מטעם חלדה דאיכא למיחש שהרואה שבית השחיטה לא

מירווח והוא שוחט יהי' בעיניו כחלדה ששוחט תחת העור הסימן הנחתך ויטעה לומר שחלדה מותר ואזי ליכא חלוק דאפי' כ"א שוחט הרוב אסור מה"ט ולק"מ וק"ל:

דף ל:

תוס' ד"ה החליד במיעוט סימנין מהו ור"ת הקשה לפי' הקו' דתניא בתוספתא שחט רוב הגרגרת בעוף אפי' אם גמרו לזמן מרובה שחיטתו כשרה ומפרש ר"ת דהכא בעי במיעוט קמא ובעי לרב יהודה דמכשר תחת העור וכו' ע"ש והנה מצ"ל דרש"י מיאן לפרש כפי' ר"ת משום דלא שייך להסתפק בזה דבמיעוט ושט עד חצי הושט יהי' כשר אם שהה בה דהא רש"י כתב לעיל דף כ"ט ע"ב בד"ה פסולה ואפי' למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף ולא מקרי שחיטת נכרי מיהו שחיטת ישראל נמי לא הוי והו"ל כקוץ בעלמא ואיטרפ' לה וכמו כן נ"ל לרש"י הכי דבכה"ג אם שחט מיעוט או חצי ושט ושהה כל היום כולו ואח"כ גמר איך נימא שיהי' כשר דהא עיקר ההכשר מחמת שגמר זה השחיטה שהוסיף עליו כל שהוא וא"כ לא יהא אלא שחט נכרי וגמר ישראל דפסול לכ"ע משום דהוה כקוץ בעלמא וטריפה ואיך נימא דדבר שהוא טריפה חוזר להכשירן מש"ה לא כראה לי' לרש"י לפרש כפי' ר"ת תו קשיא לי' לרש"י על פי' ר"ת דהו"ל למפשט האי בעיי' דבמיעוט קמא דושט פסולה מברייתא דלעיל דף כ"ט ת"ש שחט חצי גרגרת ושהה בה כדי שחיטה אחרת וגמרה שחיטתה כשרה ואם איתא דבמיעוט ושט נמי שחיטה כשרה הו"ל למנקט בברייתא רבותא טפי אפי' שחט חצי ושט ושהה בה כ"ש וגמרה נמי שחיטתה כשירה ואין לומר דהך ברייתא מיירי מדרבנן ובושט עכ"פ פסול מדרבנן ז"א דהא מתרץ הגמ' לעיל הקושיא על רב תנן חצי א' בעוף וכו' מדרבנן דלמא לא אתי למעבד פלגא משמע דרב מיירי מדאורייתא ומדפריך הגמ' מהך ברייתא דשחט חצי גרגרת ארב משמע דנ"ל דהך ברייתא נמי מיירי מדאורייתא ואזי שפיר ממאן רש"י לפרש כפי' ר"ת ומ"ש ר"ת מתוספתא שחט רוב הגרגרת בעוף וכו' מצינו לתרץ אליבא דרש"י דהנה י"ל דלמה נקיט הברייתא לשון זכר וגמרו הו"ל למנקיט וגמרה לשון נקבה דהא קאי אגרגרת או אשחיטה שהוא לשון נקבה וכברייתא דלעיל דף כ"ט שחט חצי גרגרת ושהה בה כ"ש וגמרה וכמו כן איתא הלשון בתוספתא שהביא התוס' וז"ל ומ"ש בתוספתא שחט חצי הגרגרת ושהה כ"ש וגמרה שחיטתו פסולה טעות סופר הוא כו' נקוט נמי בלשון נקבה וגמרה מש"ה מפרש רש"י הברייתא באופן אחר דלא כפי' ר"ת אלא ה"פ דמש"ה נקיט וגמרו לשון זכר משום דקאי אדלעיל ארוב ואתי לאשמועינן דאפי' אם גמר אותה הרוב של הגרגרת לזמן מרובה שחיטתו כשרה דהא לכתחילה הוה כחצי קנה פגום דלא מיטרפא העוף בי' ואח"כ הוסיף עליו כ"ש ואזי אפי' גמרו אותה הרוב לזמן מרובה אין שייך בי'

שהייה דהא בחצי קנה פגום ליכא שהייה ועיקר השחיטה היא מה שהוסיף עליו כל שהוא אבל לעולם מצ"ל כדעת רש"י דאם שהה לאחר ששחט רוב הגרגרת שיעור שהיי' ואח"כ גמר כל הגרגרת דפסולה משום שהייה במיעוט בתרא ודוק:

הנה הב"י הביא דברי הרמב"ם בסימן כ"ד וז"ל והרמב"ם בפ"ג כתב וכן אם שחט מיעוט הסימנין בהחלדה וגמר השחיטה שלא בהחלדה הרי זו ספק נבלה נראה מדבריו שהוא מפרש בעיא זו מיעוט הסימנין בהחלדה וגמר שחיטתו שלא בהחלדה מהו אי אמרינן שיעור הכשר שחיטה דהיינו רוב סימנין בעינן בהחלדה או דלמא אפי' מיעוט בהחלדה פסול עכ"ל אבל הטור מפרש הרמב"ם בע"א וז"ל והרמב"ם פי' במיעוט קמא שהחליד תחת מיעוט הראשון ושחטו ממטה למעלה ואח"כ גמר השחיטה כדרכו וכן אם שחט רוב סימן א' בבהמה והחליד הסכין תחת מיעוט הנשאר דזהו החליד בין סימן לסימן ושחט סימן השני זהו בכלל ספק נבלה אבל החליד במיעוט בתרא כשר וכתב הב"י אדברי הטור וז"ל ומ"ש רבינו שהרמב"ם פי' שהחליד הסכין תחת מיעוט הראשון וכו' איני רואה מהיכן למד רבינו לומר שהרמב"ם מפרש האי בעיא כן ומ"ש הוא הנכון ומבואר בדבריו והת"ח כתב דנ"ל להטור דוחק לומר כהך פי' א' של ר"ת דזהו כפי' הב"י דהיינו שתחב הסכין במיעוט הסימן בחלדה ושחט אח"כ ברוב שלמטה כדרכו והכה לא אוכל לדעת מה זה שנראה לז להטור דוחק לפרש כפי' הב"י וכמ"ש הב"י איני רואה מהיכן למד רבינו לומר כן ונ"ל דברי הטור דמש"ה מפרש דברי הרמב"ם כפי' ב' של התוס' אי נמי שתחב הסכין תחת מיעוט קמא מלמטה למעלה ואח"כ שחט הרוב כהלכת' ולא כפי' קמא של התוס' דהחליד הסכין תחת מיעוט הסימן ושחט ברוב שלמטה כדרכו ובעי לרב יהודה וכו' דא"כ תקשי לפשוט מרב יהודה אמר רב עצמו דהחליד במיעוט הסימן ושחט אח"כ כדרכו דכשר דהא מדנקיט ר"י אמר רב דוקא החליד בין סימן לסימן ולא נקיט רבותא טפי דאפי' החליד במיעוט סימן נמי פסול א"ו דס"ל לר"י אמר רב דהחליד במיעוט סימנין כשר ואין לומר הא מוכח מסיפא איפכא דדוקא תחת העור כשרה אבל החליד במיעוט סימנין פסול וא"כ יהיו הדיוקים סתרו אהדדי א"ו דנקיט תחת העור כשרה לרבותא כמ"ש התוס' משום דשחיטה לא שייכא בעור והוה חלדה טפי אבל סימנין דשייכא בהו שחיטה המיעוט שעל הסכין הוה כאלו נחתך ולא הוה חלדה וא"כ מוכח דלר"י אמר רב החליד במיעוט סימנין כשר ומצ"ל דאפי' לאמרי בי' רב כמי אפשטיה האיבעיא דמיעוט סימנין כשר דאל"כ אלא דס"ל לאמרי בי רב דתחת העור אינו יודע ומכ"ש מיעוט סימנין או ס"ל דמיעוט סימנין הוא ודאי חלדה הו"ל לאמרי בי רב לפרש דפליגי נמי אר"י אמר רב במיעוט סימנין דהא מר"י

אמר רב מוכח דהחליד במיעוט סימנין כשר אלא ודאי דאמרי בי רב נמי ס"ל הכי דדוקא תחת העור אינו יודע משום דשחיטה לא שייכא בעור אבל החליד במיעוט סימנין הוה המיעוט סימנין כאלו נחתך מש"ה מפרש הטור כפי' ב' של התוס' שתחב הסכין תחת המיעוט קמא ופסקו מלמטה למעלה דאזי לא מוכח מדר"י אמר רב מידי דר"י אמר רב אתי לאשמועינן אע"פ ששחט מלמעלה למטה כדרך שחיטה אפ"ה פסולה ומ"ש הטור עוד וכן אם שחט רוב סימן א' בבהמה והחליד הסכין תחת מיעוט הנשאר מצ"ל דמפרש דברי ר"י עצמו החליד את הסכין בין סימן לסימן הכי דהיינו לאחר ששחט רוב סימן א' החליד הסכין תחת המיעוט הנשאר ולפ"ד הנ"ל מצינן לתרץ מה שיש להקשות על דברי התוס' דצ"ל להתוס' לפרש לאמרי בי רב שיש סברא להכשיר מותר מיעוט סימנין מתחת העור משום דהמיעוט הוה כאלו נחתך הו"ל לפרש דלעולם החליד במיעוט סימנין גרע מתחת העור והכי מבעי' לי' אליבא דאמרי בי רב אי הוה ודאי חלדה כיון שהיא בסימנין שהן בני שחיטה או דלמא מספקא לי' כמי בהא כדאיסתפק לי' בעור וכמו שמפרש הרשב"א ז"ל האיבעי' לאמרי בי רב אבל לפ"ד הנ"ל א"ש דהא ע"כ מוכח מדר"י אמר רב דאיכא סברא להכשיר החליד במיעוט סימנין טפי מתחת העור כנ"ל וא"כ אי הוה ס"ל לאמרי בי רב דהחליד במיעוט סימנין הוי ודאי חלדה או הוא בכלל תחת העור שאינו יודע הו"ל לאמרי בי רב לפרש הכי דפליגי נמי בזה וק"ל:

בא"ד ומיהו גם לפי' ר"ת קשה מתוספתא דתניא שחט מיעוט ושט ושהה כ"ש פסולה אלמא יש שהייה במיעוט סימנין קמא ע"ש ולפמ"ש הרא"ש ז"ל אליבא דר"ת וז"ל ומיבעיא לי' אע"ג דמיטרפא בנקיבת הושט דלמא לא פסלא שהייה אלא במידי דמנבלה בי' כגון אחר רוב הסימן ע"ש לפ"ז יש לתרץ קושי' התוס' מתוספתא על ר"ת דמצ"ל לענין ושט הכי קמבעיא לי' לר"פ דודאי ס"ל לר"פ ג"כ כששחט מיעוט ושט ושהה כדי שחיטה פסולה דהוי טרפה מהאי טעמא דכששהה או החליד בו לא הוי שחיטה כלל ואזי הוי כנקיבת הקוץ בעלמא וטריפה אך מבעיא לי' לר"פ בושט הכי אי הוה שהייה או חלדה במיעוט ושט והוי אפי' נבלה או לא הוי שהייה ולא חלדה כלל במיעוט ושט ומה דקתני בתוספתא פסולה הוי טריפה ולא נבלה ואזי לא קשה מהתוספתא מידי לר"ת אבל לענין גרגרת איבעיתי' דר"פ הכי אי הוי חלדה או שהוא כשר לגמרי ודוק:

דף לא.

ברש"י ד"ה אבל הכא דלא מכוון דאי לאו דאשמועינן רבא לא הוי דייקינן מיני' הא הפילה הוא כשרה וכו' והיא גופי' איצטריכא לי' לאשמועינן מה שאתה זובח אתה אוכל דבעינן שחיטה מכח אדם וכתב המהר"ם וז"ל דברי רש"י תמוהים דמה אמר דהיא גופי'

איצטריכא לאשמועינן הא תקשה לך דליתני דאפי' הפילה פסולה ואנא אמינא דכ"ש נפלה מעצמה ועוד וכו' ע"ש שמתרץ בדוחק ולפע"ד אפשר ליישב הכי דמה דס"ד ורבא מחולקין בב' תירוצים דגמ' דלעיל דף י"ו ע"א דפריך הגמ' על השוחט במוכני שחיטתו כשרה והתניא שחיטתו פסולה ל"ק הא בסרכא דפחרא הא בסרכא דמיא ואב"א הא והא בסרכא דמיא ול"ק הא בכח ראשון והא בכח שני ופירש"י בד"ה בכח ראשון וז"ל מיד כשנטל הדף המעכב את המים והתחיל לגלגל ובתחלת גלגולו שחט מכח אדם שנטל הדף בכח שני לאחר שגלגלו המים את הגלגל פעם ראשונה ושנייה לפ"ז מצ"ל הכי דלמאי דס"ד ה"א כתי' ראשון לעיל דבסרנא דמיא ליכא חלוק כלל בין כח ראשון לכח שני דדוקא בסרנא דפחרא כשר אבל בסרנא דמיא בכל גוונא פסולה וה"א דמתני' דנפלה סכין מיירי ע"י כח ראשון דמים נפלה ואזי מצ"ל דלעולם הפילה הוא פסולה והא דנקט נפלה לאשמועינן מה שאתה זובח אתה אוכל דדוקא שחיטה מכח אדם בעינן אבל כשנפלה מכח המים אע"פ שהוא כח ראשון דהוי כאלו באה מכח אדם וגם מצ"ל דזהו מקרי כוונה דהא הניח הבהמה שם כדי לשוחטה וגם נטל הדף מה"ט אפ"ה פסולה ואתא רבא לאשמועינן דהדין הנכון כתי' ב' דלעיל דאם נפלה הסכין ע"י כח ראשון דמים ודאי כשרה דזהו שפיר מקרי כח גברא וא"כ לא מצי איירי מתני' דנפלה סכין ע"י המים בכח ראשון אלא לאחר גלגל ראשונה ושנייה דזה לא מקרי מה שאתה זובח וגם לא איכוין באותו פעם לאחר גלגול ראשונה ושנייה מש"ה פסולה ואזי דייק רבא שפיר הא הפילה הוא כשירה דהפילה מסתבר טפי דבאה מכח אדם וא"ש דברי רש"י ז"ל וק"ל:

ומה שהקשה המהר"ם בתוס' ד"ה ואי אשמועינן הפילה וז"ל ומפירש"י משמע דמדמה הפיל לזרק דתרווייהו מקרי לא נתכוין לחתיכה וכו' ואם כן לא יתישב הצריכותא לפירושו באופן זה אלא צ"ל דה"ק וכו' ולא היינו מודים לדברי רבא דלעיל דמוקי מתני' כר' נתן לכך איצטריך רבא לדייק ממתני' דהכא הא הפילה כשרה והשתא מוכרחים אנו לומר ע"כ דתנא דמתני' ס"ל כר' נתן עכ"ל ותירוצו דחוק דהא אכתי מצ"ל דאין אנו מודים לדברי רבא דהכא דדייק הא הפילה הוא כשרה דהא למאי דס"ד לא הוי דייקינן הא הפילה הוא כשרה ויש לתרץ קושית המהר"ם על רש"י דהכה יש לתרץ קושית המהר"ם ברש"י ד"ה אבל הכא דלא מכוין אפי' לחתיכה שהבאתי לעיל שכתב דדברי רש"י תמוהים ומ"ל הכי דמאי דס"ד ורבא מחולקים בב' שיטות שהביא הרשב"א ז"ל דשיטה ראשונה ס"ל דהפי' כפלה סכין דוקא כשנפלה ע"י רוח והפי' הפילה הוא שנפלה מידו שלא במתכוין דכשרה ושיטה ב' ס"ל דמתני' דנפלה סכין כולל הכל אפי' נפלה מידו לפ"ז מצ"ל דלמאי דס"ד אי לאו דאשמועינן רבא לא הוי דייקינן מיני' הא

הפילה הוא כשרה דה"א דפסולה והיא גופא איצטריכא לאשמועינן מה שאתה זובח אתה אוכל דבעינן שחיטה מכח אדם והכי פירושו דה"א דנפלה סכין כולל הכל אפי' הפילה מידו ואפי' זרק הסכין דהפי' מה שאתה זובח הכי דדוקא בשעת זביחה או בשעת חתיכה צריך כח גברא וכוונה ומש"ה האריך רש"י ז"ל בלישני' למיכתב לאשמועינן מה שאתה זובח וכו' דבעינן שחיטה מכח אדם דהו"מ רש"י לקצר ולומר לאשמועינן דבעינן שחיטה מכח אדם אלא ודאי דמש"ה נקיט רש"י לאשמועינן מה שאתה זובח אתה אוכל דייקא דדוקא בשעת זביחה וחתיכה בעינן כח גברא אבל רבא כ"ל דהדין הנכון כשיטה א' של הרשב"א ז"ל דהפי' נפלה דוקא ע"י רוח אבל נפלה מידו או זרק ואינו מתכוין לחתיכה כלל הוי כח גברא דאל"כ לא ה"ל למתני נפלה סתם דהא איכא למטעי דנפלה אינו כולל הפילה מידו או זרק אלא ודאי מדלא קתני הפיל או זרק מוכח דבהפיל או זרק כשירה לפ"ז מתורץ קושי' המהר"ם על רש"י וה"פ דאי אשמועינן התם משום דקא מכוין לשום חתיכה בעולם דהא התם מיירי זרק לנועצה בכותל דהוי מכוין לחתיכה משא"כ הכא דמיירי דזרק בעלמ' דלא איתכוין לנועצה בכותל ה"א דפסולה מש"ה איצטריך רבא לאשמועינן דכשרה וק"ל:

תוס' ד"ה ואי אשמועינן הפילה וז"ל השתא הך צריכותא לא הוי דומי' דאידך וכו' אלא אמתני' גופי' עביד צריכותא אמאי איצטריך ע"ש והנה פי' התוס' דחוק ולפע"ד יש לפרש דקאי הצריכותא הב' נמי על רבא לפי מ"ש רש"י לעיל דף"ב ע"ב ד"ה זאת אומרת אין מוסרין להם חולין וז"ל כלומר אפי' חולין לכתחילה ואפי' אחרים עומדין על גבן וכתבתי לעיל דדקדק רש"י לפרש ואפי' אחרים עומדין על גבן ולא כתב אחרים רואין אותן סתם משום דקשי' לי' לרש"י למה מוקי רבא הסיפא וכולן ששחטו וכו' דוקא כר' נתן הא מצינו לאוקמי' ג"כ כרבנן והפי' דאחרים רואין אותן שעומדין על גבן דאזי מקרו חש"ו בני כוונה וכמו שכתבו התוס' שם מש"ה מפרש רש"י על מה שאמר רבא ז"א אין מוסרין להן חולין לכתחילה ואפי' אחרים עומדין על גבן דאתי לאשמועינן דאפי' באחרים עומדין על גבן דאזי מקרו חש"ו בני כוונה אפ"ה אין מוסרין להן חולין לכתחילה שמא יקלקלו דאזי מוכח דהסיפא וכולן ששחטו ואחר"א מיירי דאחר"א בעלמא ואינך עע"ג דאל"כ תקשי למה לי' רישא דמתני' שמא יקלקלו לאשמועינן דאין מוסרין להן חולין לכתחילה הא מסיפא שמעינן לה מוכלן ששחטו וכו' וכמו שהקשו התוס' לעיל דף ב' ד"ה שמא יקלקלו אלא ודאי דברישא אשמועינן רבותא דאפי' בעע"ג לכתחילה לא ובסיפא אשמועינן רבותא דאפי' אינן עע"ג אלא רואין אותן בעלמא נמי שחיטתן כשרה לפ"ז אם אחרים עע"ג דאזי הוי חש"ו בני כוונה מקרי דאתי מכח בן דעת לפ"ז

א"ש הצריכותא הב' אליבא דרבא וה"פ דאי לאו דאשמועינן רבא לעיל דהסיפא וכולן ששחטו ואחר"א אתיא כר' נתן הומ"ל דאתיא אפי' כרבנן והפי' דאחר"א שאחרים עע"ג דאזי מקרי דאתי' מכח בן דעת ולא הוי דייקינן שמא יקלקלו וכמ"ש התוס' לעיל דף ב' בד"ה שמא יקלקלו וי"מ דגרס לקמן רבה אבל רבא לא דייק בין יקלקלו לקלקלו אבל באחרים רואין אותן בעלמא דאזי חש"ו לאו בני כוונה נינהו וא"כ לא אתי מכח בן דעת ה"א דשחיטתן פסולה דמתני' מיירי דוקא בעע"ג מש"ה איצטריך רבא לאשמועינן לעיל דאפי' באחרים רואין אותן בעלמא דאזי אינן בני כוונה אשמועינן סיפא דמתני' דשחיטתן כשירה דאתיא כר' נתן וא"ש הצריכותא הב' אליבא דרבא עצמו ודוק:

גמ' ומנא תימרא דתנן גל שנתלש וכו' קצת קשה לפי מה דמפרש רב נחמן דטעמא דרב משום דחולין לא בעי כוונה דמוכח מגל שנתלש הא לתרומה ולמעשר בעי כוונה א"כ למה תני בגל שנתלש טהורין סתם דאיכא למטעי דטהורין לכל. תו קשי' על מה דקאמר וכ"ת ביושב ומצפה מאי למימרא דילמא אתי לאשמועינן ביושב ומצפה דכוונה לחוד מהני בלא מעשה דה"א דצריך להיות דווקא טבל והוחזק כדס"ד דרבא לפרש הברייתא טבל לחולין והוחזק לחולין קמ"ל דכוונה לחוד מהני:

דף לא:

תוס' ד"ה וכ"ת ביושב ומצפה מאי למימרא דליכא למימר דאתי לאשמועינן דבעי כוונה דהא לא משמע מיני' וכו' והרי"ך פי' מאי למימרא דליכא למימר דאתי לאשמועינן דבעי כוונה דהא קתני טהורין משמע דקולא אתי לאשמועינן ויש לדקדק למה לי' להרי"ך לתרץ תירוץ אחר דהא תירוץ קמא של התוס' הוא אמת ונכון דלא נשמע מידי מזה דבעי כוונה ואפשר ליישב הכי דהנה כתב התורת חיים ח"ה מאי לאו אדם דמכח דומי' דייק רב נחמן מדקתני במתני' כלים מיותר דה"מ למתני אדם לחודי' אלא ודאי לומר לך דאדם דומיא דכלים דלא בעי כוונה אזי כתבו התוס' שפיר דמ"ל דאתי לאשמועינן דבעי כוונה מדקתני כלים מיותר דאל"כ אלא דלא בעי כוונה דאדם דומיא דכלים תקשי הא נפל ג"כ משמע בלא כוונה וא"כ למה לי כלים אלא לאורויי דכלים דומיא דאדם דבעי כוונה ואעפ"כ תירצו התוס' תירוץ קמא דעדיין לא משמע מיני' דבעי כוונה דהא ונפל משמע טפי בלא יושב ומצפה ואכתי מצינו למטעי למימר דאיירי בלא כוונה כמשמעות וכפל ולא לדייק יתורא דכלים כלל דאורחא דתנא למתני הכי אדם וכלים כמו בשאר דוכתי אבל להרי"ך נראה תירוץ תוס' הלז דוחק מש"ה מתרץ הרי"ך תי' אחר וק"ל:

גמ' איתיבי' רבא לרב נחמן טבל לחולין י"לד קצת דהו"ל לומר איתיבי' רבא לרב נחמן לרב דהא קושיתו אליב' דרב כדקאמר לעיל אמר לי' רבא לרב נחמן לרב דאמר טהורה

לביתה ויש לתרץ לפמ"ש התוס' לעיל ד"ה עון כרת התרת א"נ נאנסה עדיף מטבל לחולין וכו' וא"כ לרב עצמו לא הוי ק"מ דמצ"ל דדוקא בנאנסה ס"ל לרב טהורה לביתה אבל בטבל לחולין מודה רב דבעי כוונ' אבל לרב נחמן דקאמ' דכל לחולין לא בעי כוונה אפי' בעלמא פריך רבא שפיר וק"ל:

הנה בי"ד סימן קצ"ח סעיף מ"ח פסק המחבר נדה שטבלה בלא כוונה כגון שנפלה לתוך המים או שירדה להקר הרי זו מותרת לבעלה והוא כדעת הרמב"ם שפסק כרב משום דקאי ר"נ כוותי' אבל הרמ"א כ' כדעת הרשב"א ושאר פוסקים וז"ל ויש מחמירין ומצריכין אותה טבילה והוא כדעת ר' יוחנן ולפע"ד יש להוכיח קצת מסוגי' דלן כדעת הרמ"א ז"ל דהנה לכאורה קשה מאי פריך הגמ' ומי אמר ר' יוחנן הכי והא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה דלמא ר' יוחנן לא ס"ל כרבא דלעיל דמדייק הא הפילה הוא כשרה אלא ס"ל כדס"ד דמתני' היא גופי' אתי לאשמועינן כמ"ש רש"י לעיל ע"א ד"ה אבל הכי דלא מכוין וכי גברא אגברא קרמית אלא ודאי דקושי' המקשה הלכתא אהלכתא דהא פסקינן כרבא דהפילה הוא כשירה ופסקינן ג"כ דהך בנדה שנאנסה כר' יוחנן ואזי צריך לאוקמי' הך דרבא כר' יוחנן ופריך הגמ' שפיר א"כ מוכח מסתמא דגמ' לדעת הרמ"א וק"ל:

דף לב.

גמ' נשחטה בהמה אחרת עמה לר' נתן איצטריכא לי' כו' יש להקשות דהומ"ל דרבא אתי לאשמועינן אפי' לרבנן דנשחטה בהמה אחרת עמה דפרה כשרה ובהמה פסולה וכגון שנשחטה בהמה אחרת עמה רק בתחילת שחיטה ואח"כ נלקח הבהמ' וגמר איש אחר השחיטה דה"א דאינה לשחיטה אלא לבסוף ואזי הבהמה כשרה דלא בעי כוונה בתחילת שחיטה וגם הפרה כשרה דקרא דושחט אותה ולא אותה וחברתה לא קאי אלא אסוף שחיטה קמ"ל רבא דסבירא לי' כר' יוחנן לעיל דף כ"ט ע"ב דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ואזי בעי כוונה לרבנן בתחילת שחיטה ואזי הבהמה פסולה ופרה כשירה אבל אי הוי הבהמה כשרה הוי הפרה פסולה משום דקאי ושחט אותה ולא אותה ואת חברתה נמי אתחילת שחיטה אך זה אינו דהא רבא לשטתו ס"ל בזבחים דף ל' דאינה לשחיטה אלא לבסוף:

גמ' סד"א ושחט אותה כו' עיין במס' פרה פ"ד משנה ד' שכ' התו"ט בד"ה ופוסלין אותה במלאכה וז"ל פירש הר"ב דכתיב ושחט אותה למדנו שמלאכה פוסלת בה והקשה התו"ט על זה והא דדרשינן הכא אותה אע"ג דמפקינן לה לדרשא אחריתי בפרק דלעיל משנה ז' פירש דלעיל כתב הר"ב דילפינן מושחט אותה ולא אותה ואת חברתה ומתרץ

התו"יט דתרתי שמעת מיני' והנה תירוצו דחוק דמנ"ל להמציא דבר חדש שלא ישחוט אחרת עמה אפי' בכה"ג דלא שייך פסול מלאכה כגון שלא בכוונה ואפשר ליישב הכי קושית התו"יט ע"פי מ"ש מקודם שם לשון ברייתא דספרי דהביא הר"ש הא עד שלא יאמר יש לי בדין אם פוסלת בשחיטתה לא תפסול בשריפתה פי' דלמה לי את גבי ושרף הא כבר ידעינן זאת מק"ו דשחיטתה אלא בא הכתוב ולימד על הפרה שתהא מלאכה פוסלת בה משעת שחיטתה עד שתעשה אפר לפ"ז מצ"ל הכי דלת"ק במתני' דלעיל בפרק ג' דדריש טעמא דקרא שלא יאמרו שתי' שחטו פירושו דשחיטת שתים הטעם משום פסול מלאכה דהוא מסתבר טפי דכל היסח הדעת פוסלת בה מלומר שלא יאמרו ב' שחטו דפסול משום אותה ולא אותה ואת חברתה וא"כ אי הוה כתיב והוציא אותה לחוד דאתי לאורויי שלא יאמרו ב' שחטו וב' אסורין משום פסול מלאכה ג"כ הוי מצינן למילף קל וחומר דמלאכה פוסלת בשריפתה דאם אסור לשחוט ב' משום פסול מלאכה מכ"ש דמלאכה פוסלת בשריפתה ואזי נמי קשי' למה לי את גבי ושרף ואזי מוכח בבירור מיתורא דושרף את דמלאכה פוסלת בפרה משחיטתה עד שריפתה וא"כ למה לי אותה גבי ושחט אלא לאורויי דבר חדש אפי' היכי דלא שייך פסול מלאכה כגון שלא בכוונה אפ"ה פסול משום אותה ולא אותה ואת חברתה וק"ל:

דף לב:

גמ' אמר לי' ב' תשובות בדבר חדא דהיינו קמייתא והנה באמת י"לד על תירוץ רבא האיך מצא ידיו ורגליו לומר כן הא שפיר פריך דהיינו קמייתא ואפשר ליישב הכי דהשתא לפי תירוץ רבא דמגיה וקאמר אימא וכבר שחט את הושט מצ"ל דרישא וסיפא שוים דברישא נמי הכי פירושו שחט את הושט ופסק את הגרגרת כבר וא"כ ה"א דדוקא אם נפסקה הגרגרת כבר אזי הוי נבלה כדינו דנקובת הושט ופסוקת הגרגרת הוא נבלה משא"כ בסיפא דנשחט הושט כבר ה"א דאין טריפות לחצי חיות ואפי' באכילה מותר כדעת ר' זירא לקמן קמ"ל סיפא דלא זו שאסורה באכילה אלא אפי' נבלה נמי הוי משום כמאן דמנחא בדיקולא דמיא וכמי שאין לה אלא סימן אחד מש"ה הוי נבלה וק"ל:

גמ' ומי אמר ר' שמעון בן לקיש הכי כתב המהר"ם שמקשין העולם אהא דפריך ומי אמר רשב"ל הכי וכו' דבל"ז הי' לו להקשות אמימרא דרשב"ל ממתני' כיון דאמר כמאן דמנחא בדיקולא דמיא א"כ האיך קתני במתני' דהוי טרפה והא אין סימן אחד מוציא מידי נבלה ותירץ המהר"ם על זה וז"ל דאין זה קושי' כלל דבל"ז הוי סבירא לן דמתני' דאלו טריפות ס"ל דאפי' בשחיטת סימן א' מוציא מידי נבלה אבל השתא דרמינן מתני' דאלו טרפות אמתני' דהכא ואתא רשב"ל לשנויי דתרווייהו ס"ל דאין מוציאה מידי

נבלה כ"א בשחיטת ב' סימנין ומתני' דהכא איירי כגון ששחט במקום חתך ולכך היא נבלה כיון שלא שחט כ"א סימן א' ומתני' דא"ט איירי ששחט שלא במקום חתך דמקרי שחט ב' סימנין ולכך פריך דז"א כיון דאמר ר"ל כמאן דמנחא בדיקולא א"כ ה"נ אפי' כששחט שלא במקום חתך לא מקרי ב' סימנין והנה תירוצו דחוק דמנ"ל להמקשה לומר דהטעם כששחט במקום חתך דהוי נבלה כיון שלא שחט כ"א סי' א' דילמא לעולם ס"ל מתני' דא"ט דסימן א' מטהר מידי נבלה והטעם דהוי נבלה אם שחט במקום חתך משום דנפסלה בשחיטה כדקאמר ר"ל בהדיא שחט במקום חתך נפסלה בשחיטה היא ולפע"ד יש לתרץ קושי' העולם דבל"ז לא הוי יכול להקשות ממתני' דא"ט אר"ל דהו"מ לתרץ כתירוץ דרבא דבאמת הוי נבלה ואלו אסורות קתני יש מהן נבלות ויש מהן טרפות ולא הוי ק"מ אבל השתא דמשני רשב"ל תירוץ אחר כאן ששחט במקום חתך וכו' ולא כתירוץ דרבא משום דנ"ל דוחק לפרש אלו טרפות אלו אסורות דאזי הפי' אלו טרפות ולא כבלו' פריך הגמ' הכי ומי אמר רשב"ל הכי הך תירוץ כאן ששחט במקום חתך וכו' הא ע"כ צ"ל כתירוץ דרבא דאלו אסורות קתני דאל"כ קשי' אאידך דר"ל דאמר שחט את הקנה ואח"כ ניקבה הריאה כשירה משום דכמאן דמנחא בדיקולא דמיא ממתני' דא"ט דלמה הוי טרפה הא הוי אפי' נבלה א"ו צ"ל כתירוץ דרבא אלו אסורות קתני וא"כ למה מתרץ ר"ל תירוץ אחר וק"ל:

הנה יש להסתפק לדינא בעוף שנתעקם גבה וראינו שנשברה השדרה בלא רוב בשר ובלא פסיקת החוט וחזר ונקשרו השברים יחדיו ובכל רוחב השדרה יש בבשר שינוי מראה אי אמרינן כדעת הט"ז בי"ד סימן כ"ז דנשברה השדרה ורוב בשר עמה ולא נפסק החוט כשרה או כמשמעות התשובה מאחיו הגאון מהר"י הלוי ז"ל דנשברה השדרה ורוב בשר עמה בלא החוט לכ"הפ הוי טרפה ואת"ל דלא כדעת הט"ז אלא דנשברה השדרה ורוב בשר עמה בלא החוט הוי טרפה עכ"פ יש להסתפק אי אמרינן בנ"ד שנשברה השדרה בלא פסיקת החוט ובלא רוב בשר דאעפ"כ יש להטריף מספק דחיישינן שמא נקרע רוב בשר והבריא ונתרפא מטעם דחזינן דאיכא ריעותא בבשר או **ולפענ"ד** יש להשיג על התשובה הנ"ל ואשיב על ראשון ראשון על מה שהשיב הגאון מהר"י הלוי הנ"ל וז"ל תמה אני דהא וודאי אי הוי נשבר רוב בשר עם המפרקת לא הי' לו אפשרות להחיות כדאמר זעירא נשבר מפרקת ורוב בשר עמה נבלה ואם הי' לו אפשרות להחיות לא הוי לי' נבלה אלא טריפה בעלמא וגם איך יהי' אפשרות לנבלה מתה שתחזור שבריה יחד ותתרפא הבשר ותחי' אח"כ ע"כ לא ידעתי צדיק מה פעל בזה דהא אכתי יש להטריף דדלמא נשבר השדרה ורוב בשר עמה בלא פסיקת החוט דבזה כראה דעת

מהר"י הלוי ז"ל דהוי עכ"פ טרפה וכמ"ש הט"ז עצמו משמו וז"ל ואע"ג דמדברי אחי הנ"ל משמע דנשברה מפרקת ורוב בשר טרפה בלא החוט נלע"ד כמ"ש ע"כ דאזי דהוי רק טרפה אפשר שתחזור שבריה יחד ותתרפא ותחי' אח"כ וא"כ איכא למיחש בנ"ד דאיכא שינוי מראה בבשר דשמא נקרע רוב בשר וחזר ונתרפא דאזי הוי טרפה לפי הדעת מהר"י הלוי ז"ל ותו דהנה כתב הרמ"א ז"ל לקמן סימן כ"ה בנשבר הרגל דהמנהג שלנו להטריף כל שבירה בעצם במקום שאם נחתך אף אם עור ובשר מקיפין אותו מכל צד כו' מה"ט דילמא יצאה השבירה פעם אחת מחיים אך אם חזר ונקשר נוהגין להכשיר וכתב על זה הש"ך ס"ק י"ד דאפי' בלא נקשר שא"ש י"י יש להכשיר כשעור ובשר שלם ואין ניכר ריעותא כלל וגם מהרי"ק גופי' דאסר לקמן עד שיתקשר שא"ש י"י היינו דוקא כשיש ריעותא בבשר אבל לא כשעור ובשר יפה ואין ניכר ריעותא כו' ומ"מ יש להחמיר בזה לעצמו עכ"ל הש"ך א"כ משמע מלשון הש"ך דדוקא בדליכא ריעותא כלל אבל היכא דאיכא ריעותא אפי' רק בבשר חיישינן שמא נקרע הבשר ונתרפא דהשינוי בבשר מורה דאיכא לקותא בבשר דהא כתב הרמ"א בסימן נ"ה הנ"ל כל מקום שנשתנה מראית הבשר אינו מציל גם בסימן מ"ח סעיף ה' כתב הרמ"א וז"ל דאין אנו בקיאין בבשר שהרופא גורדו ולכן כל מקום שנשתנה מראית הבשר דינו כניטל ע"כ ולכאורה הוי מצינו לחלק לפי מ"ש הרא"ש ז"ל גבי ישב לו קוץ בושט וז"ל ואפשר דרב אלפס ז"ל הי' מחלק משום דעובי בית הכוסות הוא עב ולא חיישינן בי' שמא הבריא וכן כתב הש"ך בסי' מ"ח ס"ק ל"ח גבי מחט שנמצאת בקורקבן דלא חיישינן בקורקבן דשמא הבריא ונתרפא דעורו עב כמו כן הו"מ לחלק הכא דאינו דומה בשר המקיף הרגל לבשר המקיף השדרה דבשר המקיף השדרה רחב טפי מבשר המקיף הרגל ואזי לא חיישינן ג"כ לשמא הבריא אמנם אין הנדון דומה לראי' דהתם בבית הכוסות ובקורקבן לא נזכר כלל שהי' ריעותא בבשר משא"כ בנ"ד דחזינן ששלט הלקותא השינוי מראה בכל רוחב הבשר המקיף השדרה שפיר יש להחמיר למיחש שנקרע רוב בשר עמה ומה שהבי' שם דעת השואל שהביא ראי' להטריף אף בלא בשר מדנקט רב חסדא בלשונו וא"א דטרפה הוי ולא קאמר וא"א לאו נבלה כו' א"ו שכך הוא הדין בכל מקום דראוי להיות נבלה הוי נבלה ושאין נבלה הוי טרפה עכ"פ יש לדחות ראי' זו דרש"י כתב שם בדברי רב חסדא ד"ה וא"א נשברה מפרקת ורוב בשר עמה טרפה וז"ל והא מליקת סכין כיון דלאו מליקה היא הוי כשובר מפרקתו וכשמגיע לסימנין וחותכין בסכין הרי זו כשוחט את הטריפה וקיי"ל בהעור והרוטב טרפה ששחטה אינה מטמאה ואע"ג דבשל מוקדשין אמרינן התם דמטמאה והאי עוף נמי דקדשים היא. ההיא מדרבנן היא ובהמה אבל

טומאת בית הבליעה דעוף דמדאורייתא היא לית לה וכו' לפ"ז מ"ל דא"ש מה דקאמר וא"א דטרפה הוה וה"פ דע"כ מוכח כזעירא דהוי נבלה דאת"ל דטרפה הוי ואזי לא קשה מידי משום דבשל מוקדשין טרפה ששחטה מטמאה ז"א דעכ"פ בעוף תיהני לה סכין לטהרו מידי נבלה משום דטומאת בית הבליעה בעוף מדאורייתא ומדאורייתא אינה מטמאה תו מ"ש מהר"י הלוי ז"ל וז"ל ומ"ש כת"ר בשם התוס' פ"ק דעירובין דף ז' בד"ה כגון שדרה כו' דנפסקה השדרה טרפה אף בלא פסיקת החוט וכו' וזהו דלא כמ"ש רש"י בריש אלו טרפות דבנשבר השדרה אינה טרפה אלא בפסיקת החוט ע"כ תורף דבריך ומזה הי' קצת ראי' שגם במפרקת שנשברה טרפה בלא רוב בשר ובלא פסיקת החוט עכ"ל לא ירדתי לסוף דעתו כלל דאיך מצא ידיו ורגליו לומר הכי הא משנה ערוכה היא לקמן דף נ"ה ואלו כשרות וכו' דקתני נשבר השדרה ולא נפסק החוט כשרה ואת"ל דהך מתני' מיירי דנשברה השדרה בלא רוב בשר א"כ איך כתב מהר"י הלוי ז"ל דמדברי התוס' דעירובין הי' קצת ראי' דמפרקת שנשברה טרפה בלא רוב בשר ובלא פסיקת החוט תו מ"ש מהר"י הלוי ז"ל וז"ל ואי תימא דטרפה הוי אף בלא רוב בשר עמה הוי לי' להש"ע לכתוב לפחות דין זה לא להשמיט כל הענין בכללו ועוד שהרמב"ם טרח ומנה כל הטרפות שאפשר להמצא וכתב שהם במנין שבעים ע"ש בפרק ג' מהלכות שחיטה ולא זכר כלל טרפות זה דנשברה מפרקת בלא רוב בשר והא דלא מנה התם בנשבר רוב בשר עמה משום דהוי לי' נבלה וכבר מנה הרמב"ם תוך הני ששה נבלות עכ"ל לא הבנתי דבריו לפמ"ש הט"ז משמו הנ"ל וז"ל ואע"ג דמדברי אחי הנ"ל משמע דנשבר מפרקת עם רוב בשר טרפה בלא החוט וא"כ לדידי' נמי תקשי דהו"ל להש"ע לכתוב דין זה דשבירת המפרקת בלא חוט עם רוב בשר הוי טרפה וגם הרמב"ם ז"ל הו"ל למנות זאת תוך הטרפות גם על מ"ש וראי' מבוררת לדברינו מדלא פריך בריש אלו טרפות אברייתא דתדבר"י אמאי לא חשיב נמי טרפות זה דנשברה המפרקת בלא רוב בשר דגם לפי המסקנא דהתם לא מתרצא האי וכו' ע"ז ג"כ קשה ולטעמיך לפמ"ש הט"ז הנ"ל דמשמע מדבריו דנשברה מפרקת ברוב בשר בלא החוט טרפה א"כ נמי תקשי דהו"ל להש"ס להקשות אתנא דבר"י אמאי לא חשיב נמי הך טרפות דנשברה מפרקת ברוב בשר בלא החוט גם מ"ש מהר"י הלוי ז"ל ועוד אי הוה טרפה בלא רוב בשר טפי הו"ל לזעירא לאשמועינן האי דינא בפירוש מלאשמועינן דהוי נבלה ברוב בשר עמו וכו' ג"כ תקשי לנפשי' לפי מה שמפרש הט"ז הנ"ל דבריו דהו"ל לזעירא לאשמועינן בהדיא דנשברה מפרקת ורוב בשר בלא פסיקת החוט דטרפה אך זה הוא אפשר לדחות דהא זעירא סתמא קאמר ולא הזכיר כלל פסיקת החוט אזי מצ"ל דאיירי בכל גוונא בין עם

פסיקת החוט בין בלא פסיקת החוט דהיינו רוב כל בשר עם פסיקת החוט הוי נבלה ובלא פסיקת החוט הוי טרפה ולא רצה להאריך לחלק הכי והוצרך לומר נבלה משום הך דין דנפסק החוט עמה ולחומרא לא דק משא"כ הך דין בלא רוב בשר דמזה לא איירי זעירא כלל ע"ז שפיר יש להקשות קושיתו דטפי הו"ל לזעירא לאשמועינן האי דינא בלא רוב בשר טרפה בהדיא מלאשמועינן דברוב בשר הוי נבלה:

והנה כתב הט"ז על דברי אחיו וז"ל יפה כוון אחי הגאון הנ"ל להלכה דאין טריפות כלל בנשברה המפרקת והחוט קוים ויש ראי' מגמ' ערוכה פ' השוחט דף כ"ח דאמרינן נהי דא תבר לה שדרה ומפרקת הו"ל טריפה והך שדרה פירושו חוט השדרה ואי ס"ד דבשבירת המפרקת בלא החוט יש ג"כ טרפות וכו' לא הו"ל למימר אלא נהי דבשבירת המפרקת טרפה וכו' ע"כ ולפע"ד יש לדחות ראייתו דהא רש"י מפרש שם ד"ה נהי נמי דכי תבר שדרה ומפרקת וז"ל בלא רוב בשר כדאמרן בפ"ק הוי טרפה דרצונו ליישב בזה דמאי פריך תיהני לי' סכין הא המליקה אינה אלא בשבירת המפרקת עם החוט עד שמגיע לסימנין וא"כ אי הוי המליקה ברוב בשר לא ק"מ תיהני לי' סכין דהא הוי נבלה קודם שמגיע לסימנין לזה כתב רש"י ז"ל דהא המליקה היא בלא רוב בשר ואזי אינה נבלה מקודם א"כ מצ"ל דמש"ה נקט שדרה ומפרקת דאי הוי נקט דכי תבר לה מפרקת הוי טרפה לא הוי פריך מידי תיהני לה סכין וכו' דהוי מצינן למדחי דבאמת דבשאירת המפרקת לחוד הוי טרפה אך המליקה אינה אלא בשבירת המפרקת עם פסיקת החוט קודם שמגיע לסימנין ואזי הוי נבלה קודם שמגיע לסימנין ולא מהני הסכין מידי מש"ה קאמר אע"ג דכי תבר השדרה דהיינו חוט השדרה ומפרקת אפ"ה לא הוי אלא טרפה משום דמולק קודם הסימנים בלא רוב בשר:

תו כתב הט"ז וז"ל וגדולה מזו כ"ל להקל דאפי' בנשבר המפרקת ורוב בשר עמו והחוט קיים דכשרה דהא כתבו התוס' בפרק השוחט דף ל"ב בד"ה וליחשוב וא"ת וליחשוב נמי דזעירא וכו' וי"ל דאינה נבלה אח"כ נפסק נמי החוט והא תני לה דנפסק חוט השדרה לחוד אסור הרי מוכח דאפי' טרפה אינו בלא החוט דאל"כ לא מתרצא קושי' התוס' למה לא חשיב כפסק השדרה בלא חוט דטרפה וכו' עכ"ל הנה על זה השיג שו"ת שבות יעקב ותשובה זו אינה בידי רק ראיתי שהבאר היטב בסימן כ"ז הביא שו"ת שבות יעקב הנ"ל וז"ל ובשבות יעקב שאלה כ' סותר ראי' של הט"ז במה שמוכיח מתוס' דחולין ד"ה וליחשוב וז"ל דלפי מסקנת התרצן כי קתני נבלה דלא מטמא מחיים אבל נבלה דמטמא מחיים לא קתני א"כ לא קשה מההיא דזעירא אע"ג דמיירי כפשטא שלא נפסק החוט מ"מ לא קשי' וליחשוב דזעיר' משו' דהוי נבלה דמטמאה מחיים ודעת התוס' לפ"ד

המקשה וק"ל ועוד סתיר' לפ"ז ממתני' דף נ"ד ע"א ואלו כשרו' וכו' נשבר' השדרה ולא נפסק החוט ולא קתני רבותא טפי נשבר' השדר' עם רוב בשר ולא נפסק החוט דכשר א"ו כה"ג הוי טרפ' ונבל' לזעירא עכ"ל ולפע"ד דברי השבות יעקב דחוקין לפרש דברי התוס' הכי דמשמעות התוס' דהוא מלתא פסיקא אפי' למסקנא דלפ"ד הו"ל להתוס' לומר דס"ד דהמקשה דאינו נבלה אא"כ נפסק החוט וכ"כ הכר"ופ דאין להוציא דברי התוס' מפשטן תו יש לתרץ קושי' א' מה שהשיג השבות יעקב על הט"ז דהנה הקשה הרשב"א ז"ל לעיל דף כ"א ד"ה אמר לי' כהבדלת עולת העוף לר"א בר"ש וז"ל איכא למידק אמאי לא אקשו לזעירא ולשמואל מהאי מתני' דהותזו ראשיהן דאינהו מטמאה אפי' במפרקת ורוב בשר והכא קתני הותזו ראשיהן וכו' ותירץ על זה דיש לומר דזעירא ושמואל מפרשי הותזו ראשיהן היינו שנשבר המפרקת ורוב בשר אע"פ שלא הותזו סימנין כלל עכ"ל והנה תירוצו דחוק לפרש הכי הותזו ראשיהן עוד הקשה הרשב"א ז"ל בא"ד וז"ל לריש לקיש ולרב אסי תקשי ברייתא דלעיל דקתני כיצד מולקין חטאת העוף חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר וכו' אלמא דוקא מפרקת בלא רוב בשר הא ברוב בשר נבלה ולאחר שמתה אינו עומד ומולק וכו' ע"ז תירץ שיש לומר דאינהו ברייתא דכיצד מולקין חטאת העוף לא שמיע להו ומסיים והילכך דר"ל ורב אסי ליתנהו מקמי ברייתא אלא כזעירא וכשמואל והנה תירוץ זה ג"כ דחוק לומר דלא שמיע להו הך ברייתא ונלפע"ד ליישב ב' קושיות הרשב"א ז"ל וא"צ לומר כלל דר"ל ורב אסי פליגי אזעירא דלעולם זעירא ס"ל כמי דהמשמעות הותזו ראשיהן הוי עם הסימנין אך דמתני' נקט הותזו ראשיהן מה"ט משום דאתי לאשמועינן שמטמאין מחיים אע"פ שמפרכסין אבל זעירא מצ"ל דאתי לאשמועינן רק דהוי כנבלה דעובר על אכילתו בלאו דנבלה אבל אינו מטמא מחיים כשהוא מפרכסת כמו שמחלק הכר"ופ רוש סימן ל"ג ס"ק ב' ע"ש דאיסור נבלה וטומאה אינן שוים דלענין טומאה בעינן מיתה גמורה וכ"כ התבואת שור בסימן ל"ג ס"ק ד' דלהרמב"ם נהי דנקובת הושט ופסוקת הגרגרת הוי נבלה מחיים היינו דלקי עלי' משום נבלה ולא דמטמא מחיים וא"כ לא קשה מידי קושי' א' של הרשב"א כנ"ל דזעירא נמי ס"ל דהפירוש הותזו ראשיהן עם הסימנין כר"ל או כרב אסי לענין טומאה וקושי' ב' של הרשב"א נמי לק"מ דלעולם ר"ל ורב אסי שמיע להו הך ברייתא דכיצד מולקין חטאת העוף חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר וס"ל נמי הך דזעירא דנשבר מפרקת ורוב בשר הוי נבלה ומש"ה מולק בתחלה שדרה ומפרקת בלא רוב בשר משום דברוב בשר הוי נבלה מחיים וכדעת הרמב"ם בנקיבת הושט ופסוקת הגרגרת דהוי נבלה מחיים אבל לעולם אינה מטמאה מחיים כל זמן שמפרכסת עד שתמות וזהו דקשי' לי'

לרבא וכי מתה עומד ומולק דאע"פ דאיכה מטמאה מחיים אעפ"כ נבלה הוי מחיים וחשיבא מתה ולפ"ז מתורץ קושי' א' של השבות יעקב על הט"ז מ"ש דלפי המסקנא לק"מ וליחשוב משום דהך דין דזעירא הוי נבלה מחיים ונבלה דמטמא מחיים לא קתני דלפ"ד מוכח מב' קושיות הרשב"א הנ"ל דהך דזעירא נבלה מחיים לענין אכילת נבלות דהוי כמתה אבל לענין טומאה אינה כן דאינה מטמאה מחיים ולפ"ז שפיר הוכיח הט"ז דנשבר המפרקת ברוב בשר בלא חוט אינה טרפה דאל"כ תקשי אפי' להמסקנא למה לא חשיב השבר השדרה ברוב בשר בלא פסיקת החוט תוך הטרפות ודוק. ולפ"ד הנ"ל דזה הוא ברור דבנשברה השדרה עם פסיקת החוט ברוב בשר הוי נבלה מחיים וחשיבא כמתה לענין אכילה אבל בנשבר השדרה עם פסיקת החוט בלא רוב בשר הוא ברור דאינו אלא טרפה וכמו שהוכחתי לעיל מדברי רש"י דף כ"ח ד"ה נהי נמי דכי תבר לה שדרה ומפרקת יש ליישב קושי' הרשב"א ז"ל לעיל דף כ' ד"ה הא דקאמר רבא אי קשי' הא קשי' לי וכי מתה עומד ומולק וז"ל קשה דהא מעיקרא לא אקשי מידי אהא דזעירא ומה שייך לומר אי קשי' הא קשי' לי שאינו רגילות לומר כן בשום מקום בתלמוד אלא בזמן שהקשו ותירצו ואח"כ אומר אי קשי' הא קשי' לי עכ"ל גם המהרש"א דחק עצמו לתרץ קושי' זו גם יש לדקדק על תירוץ רבא אמר רבא אימא וכו' דל"ל מלת אימא ויש לתרץ הכי דלכאורה קשה ארב חסדא דקאמר אף אנן כמי תנינא ומייתי סייעתא ממליקה וא"כ ס"ל דמליקה הוא ברוב בשר כהך דזעירא דאכתי לא ידע מהך ברייתא דכיצד מולקין חטאת העוף חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר א"כ קשה מנ"ל לרב חסדא זאת ומאין הוכיח זה דמליקה הוא ברוב בשר ודלמא זעירא אתי לאשמועינן הך דין דאינה נבלה אלא ברוב בשר דממליקה לא הו"מ להוכיח מידי וי"ל דרב חסדא סמך עצמו אקושית התוס' לעיל דף כ' ע"א ד"ה לא אמרן אלא למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה שכתבו להך מ"ד דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה דנחירה מיהא בעי בסימנין והקשו התוס' והא דנקט בהתכלת גבי נבלה וטרפה לא יאכלו הכהנים דאיצטריך סד"א הואיל ואישתרי מליקה לגבייהו אישתרי נמי נבלה פירוש דקשי להו הא איכה נבלה אלא טרפה דהא מולק המפרקת וחוט השדרה ואח"כ נוחר הסימנין ותירצו התוס' שם דנבלה לאו דוקא דלא הוי נבלה אלא כלומר טרפה וקרא נקט נבלה אגב טרפה והנה מצ"ל דתירוץ התוס' נראה לרב חסדא דוחק למימר בקרא הכי דנקט נבלה אגב טרפה ואזי קשה לי' לרב חסדא אהאי תנא ר' אליעזר הקפר בריבי דמייתי הש"ס דף כ"ח דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה איך מצא ידיו ורגליו למדרש קרא דיחזקאל דקרי לי' למליקה נבלה מכח קושי' זו הוכיח ר"ח דמליקה אינה אלא ברוב בשר ואזי כשמולק המפרקת ברוב בשר

וחוט השדרה הוי נבלה תיכף קודם מליקת הסימנים ואז אין מועיל נחירת הסימנין כלום אפי' למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה לפ"ז דעיקר הוכחת ר"ח מכח קושי' הנ"ל דלהך תנא דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה איך כתיב נבלה א"ש מה דקאמר רבא אי קשי' הא קשי' לי וקאי אמאי דקאמ' רב חסדא אף אכן נמי תנינא וה"ק אי קשי' הך קושי' להך תנא דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה אשר מזה מוכח דמליקה הוא ברוב בשר ואזי לק"מ נגד זה הא קשי' לי קושי' אחרת אם היא ברוב בשר וכי מתה עומד ומולק דהא ברוב בשר מחיי' הוי נבלה וחשיבא כמתה על זה מתרץ רבא אימא חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר ומש"ה נקט מלת אימא כלומר אימא דלא כר"ח דמליקה הוא ברוב בשר אלא אימא הכי דהוא בלא רוב בשר וא"ל איך מפרש רבא קרא דיחזקאל דנקט נבלה הא המליק' היא בלא רוב בשר והרי תירוץ התוס' דחוק מאוד לפרש בקרא הכי דנקט נבלה אגב אפשר לומר דלרבא לא קשי' לי' קושי' התוס' כלל דהא מצ"ל דהך תנא ר' אליעזר הקפר ס"ל כר' יוסי בזבחים דף ס"ט דמלק בצפורן כדינו ונמצאת טרפה דאין מליקה מטהרת מידי נבלה וכמ"ש התוס' לעיל דף כ"ח ע"א בד"ה תיהני לה סכין לטהרו מידי נבלה וז"ל הך פירכא ליתא לר' יוסי דאמר בזבחים דף ס"ט גבי מלק ונמצאת טרפה דאין מליקה מטהרת מידי נבלה דדוקא שחיטה מטהרת בבהמה אלא לר"מ פריך. וכתב המהרש"א על זה וז"ל ונחירה דהכא אע"ג דזו היא שחיטתו בעוף מ"מ אין מטהר מידי נבלה מה"ט גופי' דקאמר התם דיו כנבלת בהמה כו' עכ"ל וכמו כן נימא להך תנא דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה אע"ג דנחירתו היא שחיטתו זה הוא דוקא אי לא הוי טרפה מקודם משא"כ במליקה אע"ג דמולק המפרקת בלא רוב בשר עכ"פ נשברה השדרה עם פסיקת החוט הוי טרפה קודם נחירת הסימנין ואזי כשנוחר הסימנין אח"כ אין המליקה מטהרת מידי נבלה ומ"ש עוד השבות יעקב ועוד סתירה לפ"ד הט"ז ממתני' דאלו כשירות דלא קתני רבותא טפי נשברה השדרה ברוב בשר ולא נפסק החוט דכשר מצינו למדחי הכי ע"פ מ"ש התוס' ריש פא"ט בד"ה ניקב הלב לבית חללו דסיפא נשברה השדרה ולא נפסק החוט שלה איצטריך לפרש הרישא דאי מהכא ה"א או הא או הא א"נ ה"א דבעי תרתי קמ"ל דבחוט תליא מלתא א"כ אי הוי תני הכי כמ"ש השבות יעקב נשברה השדרה ברוב בשר ולא נפסק החוט דכשרה אכתי פירושא דסיפא אינו מספיק דעדיין מצינו למטעי' דרישא וסיפא מיירי בחד גוונא דנשברה השדרה ברוב בשר והוי מצ"ל דדוקא נשברה השדרה ברוב בשר ונפסק החוט אזי הוא טרפה אבל נשבר השדרה ונפסק החוט בלא רוב בשר כשרה להכי תני בסיפא סתמא נשברה השדרה ולא נפסק החוט כשרה דמיירי בכל גוונא דאפי' ברוב בשר כשרה אם לא נפסק החוט

והסיפא מפרש לי' לרישא דהרישא נמי מיירי בכל גונא בין ברוב בשר בין בלא רוב בשר דאפי' בלא רוב בשר טרפה אם נפסק החוט דהכל תלוי בפסיקת החוט. אך לפע"ד יש לדחות הוכחת הט"ז באופן אחר. מה שרוצה להוכיח דנשברה השדרה ברוב בשר ולא נפסק החוט דכשרה דאל"כ קושי' התוס' במ"ע וליחשוב דזעירא בתוך הטרפות איכא למדחי על זה דהך טרפה אתיא בזה הכלל וכמו שהקשו התוס' אח"ז וא"ת אמאי קשי' לי' דניחשוב דחזקי' וכו' משום דאתיא בזה הכלל דעל נבלה תירצו שפיר דלא משמע לי' לרבוי נבלה וכו' אבל טרפה שפיר מצ"ל דאתיא בזה הכלל אח"כ מצאתי כמו כן בספר פרי מגדים סימן כ"ז ד"ה תשובה שהביא ט"ז וז"ל ואף דעל המשנה לא קשי' די"ל כיון דלא הוי נבלה כ"א טרפה אתיא בזה הכלל מ"מ על ברייתא דר' ישמעאל תקשי אמאי לא קחשיב נשברה מפרקת ורוב בשר עמה דהוי טרפה עכ"ל ולפע"ד מברייתא דר' ישמעאל נמי לק"מ לפמ"ש התוס' רפא"ט ד"ה אפיק חדא ולמ"ד חסרון מבפנים לא שמי' חסרון וכו' צ"ל דהך סוגי' כר"ש דלרבנן ליכא אלא י"ז ע"ש אזי מצ"ל דזעירא מוקי לה כרבנן ואעפ"כ הוי י"ח דס"ל דקחשיב באמת נשברה השדרה ברוב בשר בלי פסיקת החוט בתוך הי"ח טרפות ושפיר הוי י"ח או מצ"ל דס"ל כמ"ש התוס' דף מ"ב ד"ה הנך דאפקת ועוד קשה למ"ד נקרע רוב החיצונה זהו בשר החופה את רוב הכרס חסר להו חדא ע"ש ואזי מצ"ל דזעירא ס"ל כהך מ"ד וקחשיב נשברה השדרה ברוב בשר בלי החוט תחת זה והנה עיינתי בשו"ת חכם צבי שאלה כ"ח וראיתי שהשואל ג"כ רוצה לדחות הוכחת הט"ז כנ"ל דלק"מ דליחשוב תוך הטריפות דמצ"ל דאתיא בזה הכלל וע"ז השיב הח"צ די"ל דעכ"פ קשי' אתלמודא רפא"ט אמאי נקט והא איכא בסגר וכו' ולא נקט הך דנשבר השדרה ורוב בשר בלי החוט ולומר בשלמא לתנא דידן אתיא בזה הכלל ע"ש ואפשר לדחות דבריו הכי דאין דרך המקשה להקשות אלא ממה דאיתא בהדיא והרי זעירא לא מזכי כלל טרפה אלא נבלה וס"ל להמקשה כמ"ש התוס' דה דקאמר זעירא דהוי נבלה הפי' עם פסיקת החוט אבל הדין דנשברה המפרקת ורוב בשר בלי החוט דטרפה לא נזכר כלל מש"ה לא פריך מזה תו מצינו למדחי הוכחת הט"ז הכי לפמ"ש רש"י ז"ל במתני' דא"ט ד"ה נשברה השדרה ונפסק החוט טרפות דידה משום חוט ונשברה השדרה דקתני אורחא דמלתא נקיט דעסיקת החוט ע"י שבירת השדרה היא אזי מצ"ל דלעולם דאם נשברה השדרה ורוב בשר עמה הוי טרפה ומה"ט שע"י ששולט האויר בחוט נתקלקל החוט והוי לקותא ואזי סופו לפסוק החוט ואז הוא טרפה משום דסופו לפסוק החוט וכדמצינו בכמה טרפות הטעם משום דסופו ליפסוק ועיין בתוס' ד"ה הנך דאפקת הנ"ל שכתבו שטעמא דחסרון הגרגרת דהוי בכאיסור משום דסופה ליפסוק וא"כ לק"מ קושי'

הט"ז דא"א דנשבר השדרה ורוב בשר בלי החוט הוי טרפה הו"ל למיחשב זאת בהדי שאר טרפות דלפ"ד הנ"ל אין הטרפות מצד עצמו אלא משום דסופה ליפסק החוט וכבר תני במתני' נפסק החוט דטרפה תו מצ"ל דיש קצת ראי' לדברי השבות יעקב לפי דעת התוס' לשיטתם דמ"ש דאינה נבלה אא"כ נפסק החוט הוא רק למה דס"ד של המקש' אבל לפי המסקנא להך תירוץ כי קתני נבלה דלא מטמא מחיים כו' אין אנו צריכין לזה דס"ל להתו' דהך דזעירא כמי מטמא מחיים דהא כתבו התוס' לעיל דף כ"א ע"א בד"ה הותזו ממש וז"ל נראה דפליגי אזעירא דלעיל דסגי לי' במפרקת ורוב בשר לחוד דעל זה קשי' מנא להו דפליגי דלמא מש"ה קאמר ר"ל הותזו ממש ורב אסי א"ר מני כהבדלת עולת העוף משום דקתני במתני' אע"פי שמפרכסין טמאין דמטמאין מחיים משא"כ הך דזעירא נשברה המפרקת ורוב בשר אינה מטמאה כשעדיין מפרכסת א"ו דס"ל להתוס' דהך דזעירא נמי מטמא מחיים וא"כ לא קשה קושי' התוס' וליחשוב דזעירי לפי המסקנא דהא אהך דזעירא כמי מצינו לתרץ הכי דנבלה דמטמא מחיים לא קתני ואזי מוכח דמ"ש התוס' וי"ל דאיכה נבלה אא"כ נפסק החוט הוא רק למה דס"ד כדעת השבות יעקב:

מסקנא דמלתא לפ"ד הנ"ל דנדחין הוכחות הע"ז יש להחמיר כדעת אחיו הגאון מהר"י הלוי ז"ל דנשברה השדרה ברוב בשר בלא פסיקת החוט דטרפה הוי לפחות דאפי' את"ל דהך תירוץ התוס' וי"ל דאינה נבלה וכו' קאי אפי' להמסקנא הרי נקטו התוס' בלשונם דאינה נבלה אא"כ נפסק החוט אבל שפיר מצ"ל דדעת התוס' דנשברה שדרה ברוב בשר בלא פסיקת החוט הוא טרפה וא"כ בנ"ד דיש שינוי מראה בבשר בכל רוחב השדרה יש להחמיר משום דאיכא למיחש שמא נקרע רוב בשר עמה ונתרפא ואיכא למיחש ג"כ דלמא הוי נפסק החוט והבריא ונתרפא ואינו ניכר דהא עור החוט הוא דק כן נלפע"ד ודוק:

דף לג.

גמ' אמר רב אחא בר יעקב ש"מ מדרשב"ל מזמנין וכו' וכתב רש"י בד"ה מדריש לקיש ש"מ אין מזמנין נכרי על בני מעיין משום ריאה וכו' וכ' המהר"ם וז"ל צ"ל דלאו דוקא נקט רש"י ריאה דהא אף על שאר בני מעיין אין מזמנין אותו וכו' ואפשר דרש"י מלתא דפסיקא נקט דריאה הוי ודאי כאלו הוציאוהו קודם שמתה ושום בהמה איכה מתה בשחיטת הקנה לחוד אבל שאר בני מעיין התלוין בושט לא פסיקא לי' כל כך דלפעמים הבהמה מתה אחר גמר שחיטת ב' סימנין ותו לא הוי אמ"ה אפי' לנכרי וצ"ע עכ"ל אין להקשות דלמא האמת כן הוא דרב אחא בר יעקב ס"ל הכי דדוקא על ריאה אין מזמנין נכרי משום דמיד ששחט הקנה הוי הריאה כאלו הוציאוה מבהמה בעוד הבהמה

חיה דהוי כדמנחא בדיקולא דהבהמה עדיין לא מתה בסי' א' משא"כ בהך דין הבריית' דמייתי הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה חותך כז"ב מבית השחיט' דמותר לנכרי היינו משום דכבר נשחטו ב' סימנין או רוב ב' סימנין ואזי הוי כמתה אע"פ שהיא מפרכסת אינו כלום וכדסבירא לי' לחזקי' לקמן דף קכ"א ע"ב דאם שחט בטמאה ב' או רוב ב' ועדיין היא מפרכסת חזקי' אמר אינה לאברים דאין בן כח מוזהר עליה משום אמ"ה ופירש"י וכ"ש בטהורה ע"ש וא"כ מה קאמר תניא דלא כרב אחא בר יעקב הא לא מוכח מידי מהך ברייתא זה אינו דהא מייתי לקמן דף קכ"א הנ"ל דמוכח מהך רישא דברייתא דהך תנא דברייתא לא ס"ל כחזקי' אלא כר' יוחנן דס"ל ישנה לאברים דקאמר לקמן אמר ר' אלעזר נקוט הא דר' יוחנן בידך דתני רב אושעי' כוותי' דאסורה לבני נח אם שחט בה ב' או רוב ב' דקתני ברישא דהך ברייתא ישראל ששחט בהמה טמאה לנכרי או נכרי ששחט בהמה טהורה לישראל ומפרכסת אבר הפורש ממנה כפורש מן החי ואסור לבני נח אפי' אחר שתצא נפשה ואח"כ קתני בסיפא הך בבא דמייתי הכא הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה חותך כזית בשר מבית שחיטתה וכו' אחד נכרי ואחד ישראל מותרין בו והטעם משום מי איכא מידי וכו' וק"ל:

תוס' בד"ה אחד נכרי ואחד ישראל מותרין בו ותימא וכו' וה"נ שאני נכרים דלאו בני שחיטה נינהו עכ"ל יש להקשות דעל זה לא שייך הטעם דלאו בני שחיטה נינהו דהא בני נחירה נינהו ושחיטתן הוי כנחירה וא"כ אכתי נימא מי איכא מידי דהלא אמרה תורה בישראל לאחר ששחט רוב שנים אע"ג דמפרכסת מותרת א"כ מנ"ל לומר גבי נכרי דאם נוחר ב' או שוחט ב' או רוב ב' דאסור לנכרי כשהיא מפרכסת ומי איכא מידי דבשלמא גבי כיבוש משני הגמ' התם שפיר דלאו בני כיבוש נינהו דבישראל הכיבוש מצוה ומש"ה מותר יפת תואר כנגד היצ"הר משא"כ נכרים דלא נצטוו על הכיבוש ולמה יהא מותר להם אשת איש משא"כ הך טעם דלאו בני שחיטה נינהו אינו ענין לזה כלל דאכתי נימא אי אמרה תורה בישראל לקולא דלאחר שחיטת רוב ב' סימנין דחשיבא כמתה ומותרת אע"ג דהיא מפרכסת למה לא נימא להקל ג"כ גבי נכרי דלאחר נחירת ב' סימנין דהוי כמתה ומותרת מכח מי איכא מידי וק"ל:

בא"ד אלא לר"מ דאמר דאין נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד והא איכא אמ"ה דחיות ועופות הטהורין דלישראל שרי ולנכרי אסור וכתב המהרש"א וז"ל לא ידענא מה קושי' דהא לר"מ מסיק התם דגרסינן בברייתא טהורה ומשמע בין ברישא ובין בסיפא גרסינן הכי וא"כ במלתא דרב נמי לר"מ גרסינן הכי וכו' והשתא אימא דקושטא הוא בחיות ועופות הטהורין דכיון לישראל שרי לנכרי נמי שרי משום מי איכא מידי כו' עכ"ל ואפשר

ליישב קושית מהרש"א הכי דהנה איתא במס' טהרות פ"א י"ג דברים נאמרו בנבלות עוף טהור וכנגדן בעוף טמא ההיפוך וקתני במתני' ברישא גבי עוף טהור מליקתו ושחיטתו מטהרת טרפה מטומאתו דברי ר' מאיר משמע דס"ל לר"מ דוקא בעוף טהור אמרינן דשחיטתו מטהרתו אבל בעוף טמא ס"ל לר"מ ההיפוך דאין שחיטה מטהרתו כדקתני בסיפא אכל אמ"ה ממנה אין שחיטה מטהרתה ומפרש הגמ' לקמן דף ק"ב דהא דקתני גבי עוף טמא דאין שחיטה מטהרתו לא מצי איירי בישראל ופשיטא דאין שחיטה מטהר עוף טמא אלא מיירי בבני נח והפי' אין שחיטה מטהרתו שאין שחיטה מתרת לו אמ"ה מן עוף טמא באכילה כל זמן שהיא מפרכסת ואזי משמע דס"ל לר"מ דבן נח מוזהר על אמ"ה של עופות טמאים וא"כ צ"ל דמה דקאמר לקמן דף ק"ב הנ"ל איכא דאמרי טהורה ור"מ לא קאי אלא אישראל מה דקתני בסיפא וישראל אינו מוזהר אלא על הטהורין בלבד דגרסינן טהורה אבל ברישא דקתני אמ"ה בן נח מוזהר עליו על הטמאין כטהורין אפי' לר"מ נמי גרסינן טמאין כטהורין ומצ"ל מה"ט ס"ל לר"מ דבן נח מוזהר על הטמאין כטהורין דלקמן בסוגי' זו דף ק"ב קאמר רב חסדא ואיתימא ר' יוסף מ"ט דר"מ דאמר קרא וזבחת מבקרך ומצאנך ופירש"י וכתיב בתרי' אמ"ה והך קרא בישראל כתיב אבל בב"נ דליכא קרא להתיר מצ"ל דס"ל לר"מ דשפיר נוהג אמ"ה בב"נ אפי' בחיות ועופות ואזי הקשו התוס' שפיר ולק"מ קושי' מהרש"א וק"ל:

הנה הכרתי ופלתי בסימן כ"ז ס"ק ב' כתב וז"ל והנה יש לדקדק להרמב"ם דפסק כרב אח' בר יעקב דלנכרי אסור א"כ למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה אזי מפרכסת אסורה דאין שחיטתו מתיר א"כ אף דהך החכמים תקנו אח"כ שחיטה וכי להקל אמרו דהא זו לא שמענו דאיכא מ"ד דאוסר עוף מפרכס לישראל ותירוצו דחוק ע"ש ואפשר ליישב דמצ"ל דהך תנא דס"ל אין שחיטה לעוף מן התורה ס"ל כר' מאיר לקמן דף ק"ב דאין אמ"ה נוהג בישראל אלא בבהמה טהורה בלבד ולא בחיה ועוף ואזי לק"מ דאין אמ"ה כלל בעוף וק"ל:

גמ' תניא דלא כרב אחא בר יעקב כו' הרמב"ם ז"ל פסק כר' אחא בר יעקב והקשו עליו דהוא נגד סוגיא דילן וכמו כן הקשה הרשב"א עליו בד"ה תניא דלא כר' אחא בר יעקב וכו' אחד נכרי ואחד ישראל מותרין בו וכ' הרשב"א וז"ל וכן הלכה ותמהני על הרמב"ם ז"ל שפסק בספר שופטים דלישראל שרי ולנכרי אסור אפי' בששחטו ישראל והא בברייתא לא משמע הכי עכ"ל ואפשר ליישב דברי הרמב"ם ע"פ מה שהקשו התוס' ד"ה אחד נכרי ואחד ישראל וא"ת דבפ' ג"ה דפליגי וכו' אלא לר"מ דאינה נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד והא איכא אמ"ה דחיות ועופות הטהורין דלישראל שרי ולנכרי

אסור וי"ל דמ"מ אמ"ה דדהו אסור משום דבעי שחיטה ומצ"ל דתירוץ התוס' נראה להרמב"ם דוחק דלר"ל דאמר חצי שעור מותר מן התורה קושי' התוס' במ"ע ומ"ש התוס' על זה לר"ל דלמא ל"ל ההוא כללא אלא ס"ל כמ"ד הכא אין מזמנין לא נ"ל לרמב"ם לומר דהך מימרא דר"ל דחצי שיעור מותר מן התורה פליגי אברייתא דמייתי הכא הרוצה לאכול מבהמה וכו' ובל"ה נ"ל לרמב"ם דוחק אפי' לר' יוחנן דס"ל חצי שיעור אסור מן התורה לומר כתירוץ התוס' דאעפ"כ שייך מי איכא מידי דהא הנכרי חייב על משהו בשר וכו' וישראל פטור לגמרי על זה וא"כ קושי' התוס' במ"ע אזי נ"ל לרמב"ם דפליגי תנאי בהך כללא דמי איכא מידי דהנה איתא בסנהדרין דף נ"ט אמר ר' יוסי בר' חנינא כל מצוה שנאמרה לב"נ ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרו נאמרה לב"נ ולא נישנית בסיני לישראל נאמרה ולא לב"נ. ופריך הגמ' אדרבה נימא מדלא נישנית בסיני לב"נ נאמרה ולא לישראל ומשני ליכא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור והנה הך בבא דנאמרה לב"נ ולא נישנית בסיני קאי דוקא לר' יהודה דקאמר התם ואנו אין לנו מה שנאמרה לב"נ ולא נישנית בסיני אלא גיד הנשה אליבא דר' יהודה א"כ מוכח דגמירי לי' לר' יוסי בר חנינא דס"ל לר' יהודה דליכא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור לפ"ז מצ"ל דמה"ט ס"ל לר' יהודה דף ק"ב הנ"ל בברייתא דאמ"ה נוהג בישראל בבהמה חיה ועוף בין טהורין בין טמאים משום דאיסור אבר חל על איסור טומאה שכן איסורו נוהג בב"נ כדקאמר התם ולא ס"ל כחכמים דאינו נוהג בישראל אלא בטהורין בלבד ומטעם כל שאין בשרו מותר אין אתה מצווה על אבריו משו' דס"ל לר' יהודה דליכא למימר הכי דהא חכמים ס"ל דבן כח מוזהר על הטמאין כטהורין כדקאמר התם אבל ישראל אינו מוזהר אלא על הטהורין בלבד א"כ קשי' מי איכא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור אבל החכמים לא ס"ל הך כללא מי איכא מידי וכברייתא דמייתי התם תניא נמי הכי אמ"ה ב"נ מוזהר עליו על הטמאין כטהורין דהוא כמימרא דרב גידל אמר רב דמחלוקת בישראל אבל בב"נ ד"ה פי' אפי' חכמים ס"ל דמוזהר על הטמאין כטהורין משום דל"ל האי כללא מי איכא מידי וכקושי' התוס' א"כ מוכח דהחכמים ורב יהודה פליגי בהך כללא לפ"ז מצ"ל דא"ש דברי הרמב"ם ז"ל דנ"ל להרמב"ם ז"ל דהך ברייתא דמייתי בסוגי' זו תניא דלא כרב אחא בר יעקב הרוצה לאכול מבהמה וכו' מצי אתי' כר' יהודה דס"ל דליכא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור ומצ"ל דבהך סוגי' קמא אכתי לא ידע מהך ברייתא דלקמן דס"ל לחכמים דאמ"ה ב"כ מוזהר עליו על הטמאין כטהורין וישראל אינו מוזהר אלא על הטהורין בלבד משום דל"ל מי איכא מידי מש"ה מייתי מהך ברייתא הרוצה לאכול מבהמה וכו' דתניא דלא כרב אחא בר יעקב אבל לפי המסקנא בסוגי' דלקמן דף ק"ב

דמייתי מימרא דרב גידל אמר רב מחלוקת בישראל אבל בב"נ ד"ה מוזהר על הטמאין בטהורין וע"ז מייתי תניא נמי הכי מברייתא דכן ס"ל להחכמים אזי א"ש מימרא דרב אחא בר יעקב לעיל דאין מזמנין נכרי על בני מעיין דס"ל לרב אחא בר יעקב כהחכמים דהלכתא כוותייהו ואזי פסק הרמב"ם שפיר כרב אחא בר יעקב וכהחכמים ודוק:

מתני' השוחט בהמה חיה ועוף ונא יצא מהן דם כו' כתב הרשב"א בד"ה השוחט בהמה חיה ועוף וז"ל דקדק מכאן הריב"א ז"ל דא"צ להדיח הבשר אלא מולח ומבשל דאל"כ האיך נאכלין בידים מסואבות והא הוכשרו במים שהודחו בהן ולא הבנתי דבריו דלאחר בישול האיך נאכלין בידים מסואבות אחר שהוכשרו במים שבקדרה ובתוס' דחו דבריו דאיכא לאוקמי במתני' באוכל בצלי דאז אין צריך לא הדחה ולא מליחה וגם זה אינו מחוור בעיני ומסתברא שאין מכאן ראי' לא לזה ולא לזה דדלמא בשהודחו במים שלא מדעת וכו' עכ"ל והנה באמת קושי' הרשב"א עצומה על ריב"א דאיך מצא ידיו ורגליו לתרץ זאת הא הוכשרו במים שבקדירה ואפשר לדחוק ולייישב דברי הריב"א הכי דהנה בלא"ה קשי' על ריב"א ז"ל מ"ש דאין צריך להדיח הבשר הדחה אחרונה אלא מולח ומבשל תיכף הא הוא נגד הגמ' ערוכה לקמן דף קי"ג ע"א דקאמר התם אמר שמואל אין הבשר יוצא מדי דמו אא"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה איתמר רב הונא אמר מולח ומדיח במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ולא פליגי הא דחללי בי טבחי וכו' וא"כ מוכח בהדיא דצריך הדחה אחרונה ואזי דברי ריב"א תמוהין א"ו צריכין אנו לפרש דברי ריב"א הכי דהנה איתא בי"ד סימן פ"ט סעיף כ' בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ונתנוהו אחר כך בכלי בלא הדחה ונתמלא מציר פסק המחבר דמותר וכתב ע"ז הש"ך ס"ק ע"ט וז"ל מותר הטעם דציר היוצא מבשר לאחר ששהה שיעור מליחה אינו אלא מוהל בעלמא ואע"פ שהמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בן והמלח נתמחה בציר מ"מ בטל הוא בציר כ"כ הפוסקים עכ"ל הש"ך והט"ז כתב בס"ק מ"ו וז"ל דבר ברור שלרש"י אין כאן איסור לגמרי שכבר פסק כוחו של מלח בשעת הפליטה כמ"ש לעיל בשם רא"ש וסמ"ג או משום שנתייבש או משום שפסק כוחו של מלח ואין צריך כלל לבטלו ולא תקשה א"כ לרש"י ל"ל הדחה אחרונה שאחר המליחה וכן למה אסרו לעיל אם נתבשל בלא הדחה אחרונה לק"מ דודאי המלח עכ"פ אסור מכח דם שבתוכו אלא שאין לוכח לאסור הבשר כיון שנתייבש וכו' ע"ש לפ"ז מצ"ל דברי ריב"א הכי דודאי זהו מודה הריב"א ז"ל כששחט ויצא דם דצריך הדחה הראשונה והדחה אחרונה כדאיתא בהדיא לקמן דף קי"ג אך מ"ש הכא דלא בעי הדחה אחרונה קאי אהך גוונא דמתני' כשלא יצא מהן דם דאזי נראה לו דודאי הדחה ראשונה לא בעי דהטעם דהדחה ראשונה משום דם בעין

שעליו כמ"ש הגהות מיימון בשם סמ"ק וכ"כ בסמ"ג מפני שהמלח מבליע ואינו מפליט דם שהוא בעין או מטעם שכתב המרדכי דהדחה ראשונה היא להעביר הליכלוך שעל החתיכה שאל"כ המלח מתמלא ממנו ושוב לא יוציא המלח הדם שבחתיכה והנך תרי טעמי לא שייכי בכה"ג כשלא יצא הדם דאזי אינו דם בעין ולא מלוכלך מידי והטעם הג' מ"ש הר"ן כדי שיתרכך הבשר מצ"ל דלא נ"ל לריב"א הך טעם וא"כ להנך תרי טעמי נ"ל לריב"א דבכה"ג שלא יצא מהן דם א"צ הדחה ראשונה כלל אבל הדחה אחרונה דהטעם דמדיח אחר המליחה כתב הב"י בשם הרא"ה כדי להדיח לחלוחית הדם שעל הבשר הבא שם מפליטתו עכ"ל ה"א דגם בכה"ג שלא יצא מהן דם אעפ"כ צריך להדיח אחר המליחה מה"ט דהא המלח הוציא הדם שבחתיכה לזה כתב הריב"א ז"ל דמוכח מכאן מהך משנה דהשוחט חיה ועוף דאין צריך להדיח הדחה אחרונה בכה"ג שלא יצא מהן דם אלא מולח ומבשל ומה"ט שכתב הש"ך הנ"ל ס"ק ע"ט משום דבכה"ג שלא יצא מהן דם הדם שבחתיכה הוא מועט ואע"פי שהמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בו והמלח נתמחה בציר אעפ"כ לפי שהדם מועט בודאי נתבטל בציר וא"כ לק"מ מסוגי' דלקמן דף קי"ג דהתם מיירי כפשוטן שיצא ממנו דם וזהו לא קשיי' לי' לריב"א מ"ש הרשב"א ז"ל הא הוכשר במים שבקדרה ואיך נאכלין בידים מסואבות דהא איכא לאוקמי שלא נגע הך בשר כלל במים דהא הדחה הראשונה אינו צריך כנ"ל וגם הדחה אחרונה א"צ לפי שהדם מועט אזי מצי אייר שנתבשל הך בשר במוהל שלו היוצא לאחר מליחה בלא שום מים וכדאיתא בסעיף כ' הנ"ל בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ונתנוהו אח"כ בכלי בלא הדחה ונתמלא מציר מותר משום דלא הוי אלא מוהל בעלמא ואזי יכול להיות שנתבשל בהך ציר ולא נגעו מים כלל בהך בשר ומתורץ קושי' הרשב"א הנ"ל כן נלע"ד לדחוק וליישב דעת ריב"א:

והנה יש להקשות על הרשב"א שכתב דמתני' איירי לקדרה לפ"ז תקשי מאי פריך הגמ' טעמא דלא יצא מהן דם הא יצא מהן דם אין נאכלין בידים מסואבות אמאי ידים שניות הן ואין שני עושה שלישי בחולין הא מצי איירי מתני' שאוכל הבשר תיכף לאחר שהוציאו מן הקדרה דאזי בודאי עדיין המשקה דהיינו הרוטב טופח עליה ואז נטמאו המשקין מחמת הידים ואזי משקין נעשין תחלה דאז הבשר אע"פ שהוא חולין נעשה שני דהמשקין נעשין תחלה אפי' בחולין וכמ"ש התוס' לקמן ע"ב בד"ה האוכל אוכל ראשון וה"פ דמתני' דנאכלין בידים מסואבות לפי שלא הוכשרו בדם הא אם יצא מהן הדם הוכשר הבשר ומקבל טומאה דאזי הידים שניות מטמאין להמשקין טופח הרוטב שעל הבשר לעשותן תחילה ואח"כ מטמאין המשקין להבשר לעשות שני אבל מכח המשקין

שבקדרה אין הבשר מוכשר לקבל טומאה כמ"ש הרשב"א ז"ל דמיירי שהיו שלא מדעת פי' שלא הי' דעת בעל הבית לבשל הבשר בקדרה אלא לצלות או למכור הבשר ונתבשל ע"י המשרת שבביתו בלי דעת ב"ב כלל שהמשרת לא ידע שדעת הבעל הבית למכור הבשר או לצלותו וצ"ע:

דף לג:

רש"י בד"ה הכניס ידיו וז"ל כשנטלן וטהרן מטומאת סתם ידים עכ"ל משמע לרש"י זאת מדקאמר הגמ' לרבנן דכידים דעלמא שוינהו רבנן דמשמע דהידים בעצמן טהורין הן רק רבנן שוינהו כסתם ידים ואין להקשות דל"ל להש"ס לומר הכי דהא מצ"ל דמיירי בסתם ידים שלא נטלן וה"פ וחכמים אומרים ידים שניות לפי דקאמר ר' עקיבא שהידים תחלות הוצרכו רבנן לומר שאינם תחלות אלא דנשארו שניות. ז"א דא"כ לא הוצרכו החכמים לומר ידים שניות דכבר ידעינן גזירת חכמים דסתם ידים שלא נטלן הן שניות אלא הו"ל להחכמים לומר אין ידים תחלות א"ו דחכמים אתו לאשמועינן דאע"פ שנטלן נעשין שניות משום שהכניסן לבית המנוגע וק"ל:

גמ' וליהויין נמי שניות דהא שמעינן לי' לר' עקיבא דאמר שני עושה שלישי בחולין יש לדקדק דמשמע דלא פריך אלא מידים דבית המנוגע הא הוי מצי למימר בל"ז דלא קשיא מידי קושי' הגמ' הא אין שני עושה שלישי בחולין דמצ"ל דמתני' אתיא כר' עקיבא דס"ל שני עושה שלישי בחולין ואפשר ליישב ולומר דבל"ז בוודאי ידע לחלק דיש חילוק בין דאורייתא לדרבנן דבגזירת סתם ידים שתקנו רבנן לא החמיר ר' עקיבא כ"כ אבל בידים דבית המנוגע הטעם דגזרינן ידיו אטו גופו דהוא דאורייתא כראה לו להמקשה דלענין שני עושה שלישי נמי ראוי להחמיר כמו בגופו ואעפ"כ משני הש"ס דבהך דרבנן נמי לא החמירו וק"ל:

דף לד.

גמ' לא ס"ד דקתני בשר וכו' יש להקשות דלעולם הוי מצי לאוקמי בחולין שנעשו עט"ת ור"י ולפמ"ש התוס' והרשב"א דמתני' איירי לקדרה. ומצינו לאוקמי בכה"ג דהבשר אינו נאכל בידים מסואבות דהיינו שהבשר נתבשל עם שום ובצל תבלי תרומה שנתנו טעם בבשר דהבשר אסור לזרים כדאיתא ר"פ יוד דתרומות בצל של תרומה שנתן בתוך עדשים שהוא בנותן טעם דאזי הבשר אסור לזרים ואינו נאכל בידים מסואבות וצ"ע:

תוס' בד"ה אף אני לא אמרתי כו' י"מ מהכא דייק דחברייא סברי דאין שלישי בחולין שנעשו עט"ק וכו' ע"ש י"ל דמה"ט נדחקו התוס' לפרש כן ולא ניחא להו לפרש כפירש"י דמוכח דאין שלישי בחולין שנעשו עט"ק משום דאל"כ מאי קמותיב לי' ר' אליעזר

שלישי שני למה דא"כ קשי' מ"ש המהר"ם וא"ל שמה שאמר ר' יהושע למילתי' בחולין שנעשו עט"ת הוי פירושו לא מיבעיא חולין שנעשו עט"ק וכו' דהשתא שפיר מותיב לי' ר' אליעזר שלישי שני למה ותירץ דא"כ לא יתיישב מה שהשיב לו ר' יהושע אף אני לא אמרתי וכו' דאכתי קשה מאי פריך על ר' אליעזר הא ר' אליעזר עדיין לא ידע התשובה של ר' יהושע וא"כ דלמא טעה ר' אליעזר בדברי ר' יהושע וסבור דמה שאמר ר' יהושע בחולין שנעשו עט"ת לא הוי טעמא אלא לא מיבעיא קאמר או אתא למעט דבחולין שנעשו עט"ק לית בהו שלישי דאזי שפיר מותיב לי' ר' אליעזר שלישי שני למה אח"כ פי' ר' יהושע דבריו אף אני לא אמרתי אלא בתרומה מפני שטהרתה וכו' פי' מה שאמרתי בחולין שנעשו עט"ת אינו אלא רבותא ולא מיעוט אלא טעם לדבר דמש"ה שלישי שני ומש"ה פי' התוס' באופן אחר דבתחילה לא אמר ר' יהושע כלל בחולין שנעשו עט"ת דאם איתא וכו' הי' לו לפרש וכו' וק"ל:

דף לד:

תוס' ד"ה השלישי נאכל בנזיד הדמע והקשו התוס' ללשון השני של הקונטרס וז"ל ועוד דמעיקרא דס"ד דאיכא כזית בכדי אכילת פרס בלאו מילתא דעולא תקשי לי' האיך נאכלין והא תרומה טמאה קאכיל עכ"ל ונלפע"ד לתרץ קושי' התוס' על רש"י דהנה מייתי הש"ס בפסחים דף מ"ד מתני' דטבול יום פ"ב המקפה של תרומה וכו' ובסיפא דמתני' תני המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה ונגע טבול יום במקצתן לא פסל אלא במקום מגע בלבד ע"ז קאמר הש"ס התם והוינן בה מקום מגע אמאי פסולה הא בטלו להו תבלין ברוב ואמר רבה בב"ח מ"ט הואיל וזר לוקה עליהם בכזית ומסיק הש"ס דמש"ה לוקה עליהם בכזית משום דאיכא כזית בכדי אכילת פרס ובסיפא דמתני' תני התם אימתי בזמן שהן גוש בקערה וכו' והנה מתני' דטהרות דמייתי הכא הראשון שבחולין טמא ומטמא והשני פוסל ואינו מטמא וא"כ השני הוא כמו טבול יום דפוסל את התרומה ואינו מטמא לפ"ז מצינן לתרץ קושי' התוס' הכי דבל"ז בלאו מלתא דעולא לא הוי מצי להקשות היאך נאכלין והא תרומה טמאה קאכיל דהו"מ לתרץ דהפי' השלישי נאכל הוא כה"ג דהחולין שהם שלישי הן בלבד נגעו בשני וכמו ברישא הראשון שבחולין והשני דמיירי שהחולין נגעו בטומאה כמו כן פי' השלישי שרק החולין נגעו בשני אבל לא התבלין שהן גוש בקערה וא"כ לא פסל אלא מקום מגע בלבד דהיינו המקפה של חולין אבל לא התבלין של תרומה אע"פ שיש בהן כזית בכא"פ ולא הוי ק"מ והא תרומה טמאה קאכיל דהא התרומה לא נטמא כלל ואין להקשות א"כ מאי קמ"ל מתני' דטהרות הא תנינא במתני' דטבול יום הנ"ל דמצ"ל דאתי לאשמועינן דהשלישי של

חולין שנעשו על טהרת תרומה אינו פוסל הגוף מלאכול בתרומה ומש"ה מותר לאכול התבלין של תרומה ואין לומר דלא הו"ל לתנא דמתני' דטהרות לסתום אלא לפרש דמיירי שרק המקפה דחולין נגע בשני ולא וודאי דמיירי בכל גוונא דא"כ השתא נמי דמתרץ דמיירי דליכא כזית בכא"פ נמי תקשי דלא הו"ל לסתום ולא לפרש דמיירי דליכא כזית בכא"פ ובפרט דהך תירוץ דוחק טפי דהא בסתמא איכא כזית בכא"פ כמ"ש התוס' בד"ה הנח לנזיד הדמע ואזי שפיר הוי מצי לאוקמי כמי דלא מיירי בכל גוונא אלא דהמקפה של חולין לבד נגע בשני כמו ברישא דמיירי מחולין אבל השתא דקאמר עולא דהאוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נפסל גופו מלאכול בתרומה פריך שפיר וכי ספינן לי' מידי דפסול לגופי' דהא המקפה של חולין שנעשו עט"ת נטמא משני וכמו כן הי' יכול להקשות איך אוכל תרומה בנזיד הדמע וכמ"ש התוספת לעיל ועוד הוי יכול להקשות היאך אוכל תרומה וכו' וק"ל:

דף לה:

תוס' בד"ה ואם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן וא"ת האיך יאכל כהן תרומה כיון דקדש מעורב בה יש להקשות דאע"פ שהאמינוהו חכמים לעמי הארץ על טהרת יין לנסכים אם אמר שהפריש היין לצורך נסכים אעפ"כ עדיין לא קדשו הנסכים קדושת הגוף כדאיתא במנחות ר"פ המנחות והנסכים דקתני התם עד שלא קדשו בכלי יש להם פדיון דלא קדשו קדושת הגוף אלא קדושת דמים אבל משקדשו בכלי אין להם פדיון ומייתי הגמ' על מתני' הלז אמר שמואל אפי' הן טהורין נפדין מ"ט דקדושת דמים נינהו וקדושת דמים נפדין א"כ לא ק"מ דשפיר מצי הכהן לאכול התרומה קודם קדוש בכלי על ידי פדיון הקדש אך זה אינו דא"כ לא פריך הגמ' מידי תטמא תרומה לקודש הא הכהן צריך לאכול התרומה ואזי הקדש חוזר להיות תרומה ע"י פדיון אלא וודאי דמוקי לה באופן אחר שלא ע"י פדיון ואזי מקשו התוס' שפיר עוד יש לומר דקושי' התוס' אזלי אליבא דרב כהנא ור' אושעי' התם דס"ל טמאין נפדין טהורין אין נפדין ואזי לא מצי הכהן לפדות הך רביעית קדש טהורה ומקשו התוס' שפיר ע"ז תירצו התוס' וי"ל דע"י ברירה וכו' די"ל דרב כהנא ורב אושעי' ס"ל כהך תנא דיש ברירה דמסיק התם בביצה דף ל"ח ע"א דס"ל לרב אושעי' דבדאורייתא אין ברירה מצ"ל דסוגי' דהתם קאי אליבא דאיכא דאמרי דמנחות דאמר רב אושעי' אפי' טמאין נפדין מכ"ש טהורין דאז א"צ לתירוץ התוס' וק"ל:

גמ' לימא מסייע לי' ר"ש אומר וכו' ת"ש אמר להן ר"ש וכי הדם מכשיר וכו' ת"ש ר"ש אומר דם המת אינו מכשיר מאי לאו הא דם שחיטה מכשיר י"לד דמתחלה קאמר לימא

מסייע לי' ואח"כ קאמר להיפך ת"ש ר"ש אומר דם המת אינו מכשיר מאי לאו הא דם שחיטה מכשיר והוי לי' להקשות בלא הך דרב אסי אהדדי ואפשר ליישב הכי דבל"ז לא הוי קשיין אהדדי דהו"מ למימר דהא דקאמר דשחיטה מכשרת דווקא ה"פ דשחיטה מכשיר בכל גוונא משא"כ בדם שחיטה דאינו מכשיר אלא הך דם שהנשמה יוצאה בו לר"י כל זמן שמקלח ולר"ל מטיפה המשחרת ואילך כדאיתא בכריתות דף כ"ב אבל שאר דם אינו מכשיר כלל והך ברייתא דתני בה ר"ש אומר דם המת אינו מכשיר דדייקינן מינה הא דם שחיטה מכשיר ה"פ דם המת בכל גוונא אינו מכשיר אבל בדם שחיטה יש חילוק דהך דם שהנשמה יוצאה בו מכשיר ושאר דם אינו מכשיר אבל השתא דקאמר רב אסי דלר"ש דווקא שחיטה מכשרת ולא דם דפירושו דליכא שום דם דמכשיר אזי קאמר תחילה לימא מסייע לי' כדי להקשות אליבא דרב אסי הנך ברייתות אהדדי ולאחר שמתרץ דליכא סיוע כלל דה"ק להן וכי דם בלבד מכשיר אף שחיטה נמי מכשרת אזי לא קשיין הנך ברייתות אהדדי פריך מברייתא ת"ש דם המת אינו מכשיר וכו' פי' דעכ"פ קשי' לרב אסי הך ברייתא וק"ל:

דף לו.

גמ' רבאשי אמר תולין לעולם משמע ונתקנח לרב חייא ספוקי מספקא לי' אי ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף וכו' אין להקשות דהו"מ רב אשי לתרץ הכי דמצינו לאוקמי פלוגתא דרבי ורב חייא בין למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ובין למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף ואיירי בלא נתקנח הדם ורבי ס"ל כרבנן דר"ש דדם מכשיר אבל ר' חייא דקאמר תולין משום דספוקי מספקא לי' אי פסקינן הלכתא כרבנן או כר"ש דקאמר דוקא שחיטה מכשרת ודם לא מכשיר כלל מש"ה קאמר תולין לעולם זה ואינו דא"כ לא שייך על זה דברי ר' אושעי' דקאמר מאחר שרבי אומר הוכשר ורב חייא אומר תולין אנו על מי נסמוך באו ונסמוך על דברי ר"ש וכו' דהא זה הוא ספיקא דרבי חייא אי אמרינן כרבנן או כר"ש א"ו דהי' ברור לרב אושעי' דבהך אי הלכה כרבנן או כר' שמעון לא נסתפק ר' חייא כלל אלא דבדבר אחר מספקא לי' וק"ל:

הנה יש להקשות לפי מה דקאמר רבא לעיל דף כ"ח ע"ב למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף ליפלוג בהיכשרא דפרה כגון דשחטוהו בתרי גברי וכו' או דשחט חד גברא בב' סודרין דסודר קמא לא מיטמא וסודר בתרא מיטמא ואלמא דס"ל לרבא דלהך מ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף אינו מועיל סוף שחיטה כלום לשוויי' תחלת שחיטה שחיטה להיות מטמא בגדים למפרע מה שאינן עכשיו עליו בסוף שחיטה א"כ נימא כמו כן הכי לענין הכשר דהא הדם אינו ניתז עכשיו מהבהמה בסוף שחיטה אלא בתחלת שחיטה

וא"כ למה להו לאוקמי בנתקנח הדם הא שפיר מצינו לאוקמי הפלוגתא דרבי ורב חייא בהתיז הדם בתחילת שחיטה ולא נתקנח דרבנן ס"ל ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ואז הדם מכשיר אפי' בתחלת שחיטה אבל ר' חייא דקאמר תולין ספוקא מספקא לי' אי אמרינן ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף או אינה לשחיטה אלא לבסוף דלמ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף אין דם מכשיר אלא מה שניתז מהבהמה בסוף שחיטה אבל מה שניתז בתחלת שחיטה ואינה יוצאה בסוף מהבהמה זהו לא מקרי דם שחיטה כלל דסוף שחיטה אינו מועיל לתחלת שחיטה לשווי' שחיטה למפרע להיות הדם של תחלת שחיטה מכשיר למפרע גם קשי' על מאי דקאמר רב פפא אם ניתז הדם בתחילת שחיטה דהיכי דאיתי' לדם מתחילה ועד סוף כ"ע לא פליגי דמכשיר מנ"ל זאת דלמ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף אינו מועיל סוף שחיטה כלום לשווי' תחלת שחיטה למפרע שחיטה לענין הכשר דהא אינו הותז מהבהמה בסוף שחיטה וצ"ע:

גמ' בעי רשב"ל צריד של מנחות וכו' צ"ל בין לפרש"י דהך צריד לשון יבש דאין שמן נכנס לתוכו ובין לפי' התוס' דמיירי הכא שלא נתן עדיין שמן במנחה כלל דמשמע דאי הוי בה שמן הוי השמן מכשיר דאזי ע"כ ס"ל לר"ל כהך מ"ד בפסחים דף כ"ב דמה דקאמר ר' יוסי בר חנינא משקה בי מטבחייא אינן מכשירין הוא דוקא בי מטבחיא דהיינו הדם והמים כדאיתא התם ולא כאידך מ"ד דתני בי מדבחא בד' דפירושו אפי' שמן ויין גמי אינו מכשיר וא"כ אפי' נתן שמן במנחה בתחלה נמי השמן אינו מכשיר וק"ל:

דף לו:

תוס' בד"ה ואי אשמועינן במת לא הי' צריך לצריכותא זו דקראי בשרץ כתיב אלא אורחי' דגמ' וכו' והכה תירוץ התוס' דחוק ואפשר ליישב דא"צ לדחוק כ"כ דמצ"ל דלהכי איצטריך להך צריכא דאי אשמועינן במת וכו' דלא סגי בהך צריכא דאי אשמועינן שרץ משום דלא מטמא טומאת שבעה דאי עביד הך צריכותא לחוד הוי קשי' ל"ל למיכתב תרי קראי בשרץ לא ליכתוב בשרץ שום קרא אלא הו"ל למיכתב רק חד קרא במת והו"מ למילף שרץ ממת בק"ו דמה מת דחמור דמטמא טומאת שבעה אפ"ה בעי הכשר מכ"ש שרץ דלא מטמא טומאת ז' דבעי הכשר מש"ה צריך למיעבד אידך צריכותא דלא מצינו למילף שרץ ממת משום דמצ"ל דדוקא במת בעי הכשר משום דקיל משרץ דלא מטמא בכעדשה אבל שרץ דמטמא בכעדשה אימא לא ליבעי הכשר וכה"ג איתא במס' שבת דף כ"ז ע"א דקאמר התם ואידך אי ס"ד נגעים חמירא ליכתוב רחמנא גבי שרצים וליתו נגעים מינייהו ע"ז קאמר ואידך נגעים ושרצים לא אתו דאיכא למיפרך מה לשרצים שכן מטמאין בכעדשה וק"ל:

גמ' לרשב"ל נמי עשאוהו כהכשר מים אמר לי' אטו רשב"ל לתלות קמבעי לי' וכו' אין להקשות לפי מה דס"ד דרב יוסף דבעי' דר"ל מדרבנן הוי לי' להקשות בל"ה אדר' אליעזר דרצונו לפשוט האיבעי' דר"ל מקרא דמכל האוכל אשר יאכל הא איבעי' דר"ל אינו מדאורייתא אלא מדרבנן זה אינו דמצ"ל כמ"ש התוס' ד"ה מתיב רב יוסף דכיון דמדאורייתא לא מצינו הכשר בלא משקה לא הו"ל לרבנן למגזר וכו' כמו כן מצ"ל דנ"ל לר' אליעזר הכי דכיון דמדאורייתא ממעטינן חיבת הקדש ליכא סברא כלל לומר דמכשיר מדרבנן וק"ל:

גמ' אלא לאו דאתכשר בחבת הקדש יש להקשות דאכתי לר"ש דס"ל שחיטה מכשרת לא מוכח מידי דהא מצ"ל דאתכשר בשחיטה וא"כ תקשי מנלן די"ל דמשוה חיבת הקדש לשחיטה כדפי' רש"י לעיל בקושי' דרב יוסף בד"ה והא לאו אוכל הבא במים הוא וז"ל ואפ"ה מנינן וה"ה לחבת הקדש בקדשים כמו כן מצ"ל הכי דמשוה חבת הקדש לשחיטה וק"ל:

גמ' אלא דאתכשר במשקה בי מטבחיא והא אמר ר' יוסי בר חנינא וכו' לפמ"ש התוס' לעיל ע"א ד"ה צריד של מנחות דמיירי דנתקדש הסולת בכלי ולא נתן בו מים כל ועוד כתבו וה"ה דהו"מ למבעי בבשר קדש שלא בא במים עכ"ל ובודאי אינו פירושו מים של בי מטבחיא דהא מים בי מטבחיא אע"ג שבא הבשר בהנך מים אינן מכשירין אלא ודאי פירושו שלא בא במים דעלמא אלא מבי מטבחיא א"כ קשה דלמא מיירי קרא דוהבשר וגו' דהבשר לא אתכשר במשקה בי מטבחיא אלא במיא דעלמא ולעולם דחיבת הקדש אינו מכשיר דהיינו שנתבשל הבשר במיא דעלמא:

אך לפמ"ש התוס' ד"ה אלא שאין מכשירין דטעמא דר' יוסי בר חנינא דמשקה בי מטבחיא אינן מכשירין משום דהוו תלושין וקסבר דתלושין לא מכשרו מדאורייתא א"כ קושי' הגמ' אליבא דהך מ"ד דס"ל דתלושין אינן מכשירין א"כ א"ש דלהך מ"ד דתלושין אין מכשירין הנך מיא דעלמא דהוו תלושין כשנתבשל בהן נמי אינן מכשירין וק"ל:

תוס' ד"ה והבשר לרבות עצים ולבונה תימא מנלן דאתא לרבות עצים ולבונה דלמא לבשר דוקא אתי דמהני לי' חבת הקודש וכו' ע"ש ואפשר לומר דמיתורא דה' הידיע' קדריש לרבות עצים ולבונה דאלו לבשר לחודא קאי לא הו"ל למיכתב אלא ובשר וק"ל:

תוס' בד"ה עצים ולבונה בני אכילה נינהו וא"ת ומשקה בית מטבחיא אמאי דכן כגון יין ושמן וכו' ע"ש לשון התוס' אינו מדוקדק דהא יין ושמן אינו בכלל בית המטבחים בטית כדאיתא התם בפסחים אלא ע"כ קושי' התוס' אזלי למאן דתני התם בי מדבחיא בד' דפירושו ג"כ יין ושמן וק"ל:

דף לז.

גמ' לא ס"ד דכתיב וכי ימות מן הבהמה וכו' א"ל הא מצינו כמה וכמה נבלות מחיים כגון נשברה מפרקת ורוב בשר עמה או ניטלה ירך וחלל שלה ניכר או עשאה גיסטרא דהוו נבלות מחיים ז"א דעכ"פ מוכח מיתורא דקרא מדכתיב וכי ימות מן הבהמה דלא הו"ל למיכתב אלא והנוגע בנבלת בהמה אשר היא לכם לאכלה ול"ל וכי ימות אלא לאורוי דדוקא לאחר מיתה קריא רחמנא נבלה אבל מחיים לא מיקרו נבלה והנך הנ"ל נמי נקראין מתין וכדאמרינן לעיל וכי מתה עומד ומולק אע"פ שמפרכסין הרי הן כזנב הלטאה שמפרכסת וק"ל:

גמ' מדאמר רחמנא נבלה לא תיכול מכלל דמסוכנת שרי' וכו' לפי' רש"י דנבלה מיקרי לא מיחסרא יש ליישב מה שי"לד על התרצן דמה ס"ד למימר הכי הא איצטריך לאו דטרפה לעבור עליו בלא תעשה דמצ"ל דהוכחת הגמ' הכי דאיסור עשה מוכח ממסוכנת ודעובר בלא תעשה אטרפה מוכח מלאו דנבלה דהשתא נבלה דלא מחסרא עובר בלא תעשה מכ"ש טרפה דמחסרא ע"ז מקשה דלמא היינו טרפה היינו מסוכנת דלא מוכח מידי מנבלה דאיצטריך לאו דטרפה לעבור עליו מחיים בלא תעשה ע"ז משני א"כ נבלה דכתב רחמנא ל"ל השתא מחיים קאי עלי' בלאו ועשה בדלא מחסרא דהא היינו טרפה היינו מסוכנת לאחר מיתה מיבעי' אך הא קשי' הא איצטריך לא תעשה דטרפה לחייב עליו מלקות דאי מק"ו דלא מחסרא הוי ילפינן בתורת קולא וחומרא הוי אמרינן אין מזהירין מן הדין בשלמא לעיל גבי נבלה דקאמר מדאמר רחמנא נבלה לא תאכל מכלל דמסוכנת שרי' דאל"כ למה לי נבלה דהא איכא ק"ו השתא מחיים אסירא לאחר מיתה מיבעי' א"ש משום דסתם נבלה היא מסוכנת קודם מיתתה ואזי איסורא להיכא אזיל דמיתה מי שריא לה אבל אמאי דס"ד השתא למילף לאו דטריפה בתורת קולא וחומרא דהא למאי דס"ד השתא מסוכנת לאו היינו טרפה שפיר הוי אמרינן ע"ז אין מזהירין מן הדין וצ"ע:

בתוס' ד"ה שאינה חי' לא תיכול כו' והיינו לפי המסקנא דשמעתין דלא מתוקמא במסוכנת עכ"ל משמע למאי דס"ד דליכא קרא ע"ז מ"ל דטרפה חיה לפ"ז קשה מאי מתרץ הגמ' אלא מדקאמר רחמנא טרפה לא תיכול מכלל דמסוכנת שרי' וכו' הא לא מצינו למילף טרפה ממסוכנת דמ"ל דטרפה חיה ואזי היא בכלל זאת החי' אשר תאכלו מש"ה איצטריך למיכתב טרפה והנה רש"י בד"ה מיבעי' כתב דהך טרפה נמי אינה חיה כדי ליישב קושי' זו אבל אכתי קשה ג"כ ארש"י למ"ד טרפה חיה מנ"ל דמסוכנת שרי'

ואפשר לדחוק ולומר דלמאי דס"ד ס"ל דאע"ג דטרפה חיה אעפ"כ אינה בכלל זאת החיה דלא מקרי חי' דרוב טרפות מתנוונין והולכין ומתין וחשיכין במסוכנת וק"ל:

תוס' ד"ה השתא מחיים כו' אפ"ה איצטריך לאסור נבלה משום דטרפה מחסרא וכתב המהר"ם ע"ז דהתוס' הו"מ לסתור זה מטעם דנבלה נמי כיון דמתה אין לך חסרון גדול מזה אלא דבל"ה דחו לה שפיר עכ"ל אין לומר הא תוס' כתבו מקודם כדפי' בקונטרס ואזי מצ"ל דמה שכתבו התוס' אבל אין לפרש וכו' כתבו ג"כ לשיטת הקונטרס לפמ"ש רש"י לקמן דנבלה מיקרי לא מיחסרא. ז"א דע"כ כתבו התוס' הך אבל אין לפרש וכו' לשיטתם ולא לשיטת רש"י דלשיטת רש"י לא דחו התוס' מידי הא דקאמרו דא"כ אמאי פריך במסקנא דלמא אתי קרא להך נבלה כגון שעשאה גיסטר' דהא לשיטת רש"י לקמן דגיסטרא עדיין היא דמפרכסת והוי קירוב מיתה לק"מ דפריך שפיר דגיסטרא נמי הוי קירוב מיתה וליכא ק"ו וכמ"ש המהרש"א לקמן א"ו דהתוס' כתבו זאת רק לשיטתם וא"ש דברי המהר"ם וק"ל:

תוס' ד"ה ודילמא היינו טרפה היינו מסוכנת וכו' וק"ק דלעיל דפריך היינו נבלה היינו מסוככת לא קאמר לעבור עליו בעשה ולא תעשה כדאמר הכא עכ"ל ואפשר ליישב קושי' התוס' דמצ"ל דלעיל אינו צריך לזה למימר לעבור עליו בעשה ולא תעשה דבל"ה איכא נפקא מיני' אי אמרינן דמסוכנת הוי נבלה מחיים אזי הוא מטמא מחיים וגם אם חתך ממנו אבר אינו חייב עלי' משום אבר מן החי דאינו חייב על נבלה משום אמ"ה משא"כ בטרפה דאינו מטמא וחייב עלי' משום אמ"ה וכדאיתא לקמן דף ק"ג ע"א מש"ה צ"ל גבי טרפה הך נפקא מיני' לעבור עליו בעשה ולא תעשה וק"ל:

דף לז:

רש"י בד"ה כגון שעשאה גיסטרא כו' כתב המהרש"א וז"ל גם התוס' שהקשו לפי' רש"י דמאי פריך הא גיסטרא א"ש מק"ו לא מהאי ק"ו דקירוב מיתה קאמרי אלא מק"ו דמטמא כמ"ש הר"ת עכ"ל פי' דבריו דבשלמא לעיל בתוס' ד"ה השתא מחיים כתבו התוס' שפיר דא"ל דדייק מדאסר רחמנא מסוכנת משום דקרובה למיתה דא"כ מאי פריך במסקנא דלמא אתי קרא להך נבלה שעשאה גיסטרא דהא בגיסטרא נמי איכא הך ק"ו דקירוב מיתה. זה הוא לפי שיטתם שאינם סוברים כפירש"י דמפרכסת הוי קירוב מיתה משום דמפרכסת היא כחיה אלא נראה להו דאע"ג דמפרכסת הוי כמתה וכזנב הלטאה שמפרכסת אבל הכא שהקשו התוס' הך קושי' מגיסטרא על רש"י וא"כ לק"מ על רש"י דהא רש"י מתרץ זאת ע"י מ"ש דגיסטרא עדיין היא מפרכסת דהוי נמי קירוב מיתה

וכמ"ש המהרש"א מש"ה מפרש המהרש"א קושי' התוס' באופן אחר דמה פריך מגיסטר' דהא אעפ"כ איכא בגיסטרא ק"ו אחר מכח דמטמא וק"ל:

עוד כתב המהרש"א בא"ד וליכא לאקשויי דא"כ אמאי שביק ר"ת בפירושו ק"ו דקירוב מיתה ונקט ק"ו דטומאה דהא לפי' ר"ת דפרכינן שכן מחיים מצינן הכי לפרושו בק"ו דקירוב מיתה די"ל דנקט ק"ו דטומאה משום דנקט לה נמי תלמודא בפ' חטאת העוף גבי נבלה עכ"ל יש להקשות דאכתי הקושי' במ"ע על התוס' דלעיל ד"ה השתא מחיים שכתבו לפי שיטתם דא"כ מאי פריך במסקנא וכו' הא בגיסטרא נמי איכא הך ק"ו הא לפמ"ש המהרש"א ליכא ק"ו בגיסטרא משום דאיכא פירכא דמה לטרפה שכן חל מחיים ויש לדחוק לתרץ הכי דזה הוא ההמשך בדברי התוס' דא"כ מאי פריך במסקנא דדלמא אתי קרא להך נבלה שעשאה גיסטרא דע"ז צ"ל דשפיר פריך הגמ' דבשלמא נבלה היא מסוכנת מחיים אבל גיסטרא ליבא למילף מק"ו משום דאיכא למיפרך מה לטרפה שכן מחיים א"כ הכא ג"כ ליכא למילף ק"ו ממסוכנת מכח הך פירכא דמסוכנת חל מחיים וזה הא שכתבו אח"כ אלא פשיטא דאין זה ק"ו דאיסור מסוכנת חמיר דחל מחיים ודוק:

תוס' בד"ה ומה מאיים כו' וכתב המהרש"א על מה שהקשו התוס' בסוף דבריהם על רבינו גרשום ועוד אפי' כי אמרת דמסוכנת אסירא ואיכא מיגו בנבלה לא שייך למילף מק"ו דטרפה כיון דאיכא למיפרך וכו' וכ' המהרש"א וז"ל ר"ל דוודאי ר"ג שפירש כן דהוי הק"ו מכח מגו ולא ניחא לי' ק"ו דטומאה משום דבהאי ק"ו דמיגו פריך שפיר בגיסטרא דליכא ק"ו כלל כיון דליכא מגו ואהא הקשו וכו' ע"ש לא ידעתי מי הכריחו לפרש כך דהא מ"ל בפשיטות דנ"ל לתוס' דמש"ה ממאן ר"ג לפרש כפי' ר"ת משום זה שכתב ר"ת וז"ל ואפי' אם נאמר שלא יהא מסוכנת אלא איסור עשה לא שייך למיפרך מה לטרפה שכן מחיים בלאו כיון דמ"מ איסור נבלה מחיים שפיר הוי ידעינן לה שיחול איסור חלב מק"ו דטרפה דמ"ל דזה נראה לר"ג דוחק דודאי מצינו למיפרך כן דמה לטרפה שכן מחיים בלאו משא"כ נבלה דלא מקרי חל מחיים שאינו מחיים בלאו ואזי הקשו התוס' שפיר ועוד אפי' כי קאמרת דמסוככת אסירא ואיכא מגו בנבלה וכו' פי' לפי מה דנ"ל לר"ג דנבלה לא מקרי חל מחיים כיון דאינה מחיים בלאו א"כ מעיקרא דדינא פירכא איך מצינו כלל למילף ק"ו נבלה מטרפה כי איכא מגו בנבלה הא אכתי איכא למיפרך מה לטרפה שכן מחיים בלאו וק"ל:

בא"ד הקשו על פי' ר"ג ועוד איכא למיפרך דאיכא נמי מגו בטרפה דחייל נמי מאיסור שאינו זבוח ולמ"ד בפרק גיד הנשה דף ק"ג בהמה בחיי' לאברים עומדת חייל כמי טרפה מאיסור אמ"ה ואיכא מגו פי' כוונת התוס' על תי' ג' של אביי ואב"א דכ"ע בהמה

בחייה לאברים עומדת וכגון שנטרפה לאחר מכאן ובמיתי איסור טרפה חייל אאיסור אבר קמפלגי מר סבר אתי וחייל לזה כיוונו התוס' דא"ל דכוונת התוס' אמסקנא דגמ' ואיבעית אימא דכ"ע בהמה בחייה לאיברי עומדת ובמיתי איסור טרפה ומיחל על איסור אבר קמפלגי מ"ס אתי וחייל מיגו דהוה אחלב וכו' דלהך מ"ד כיוונו התוס' ז"א דזהו דוקא לבתר דידעינן מקרא דטרפה חל אחלב אזי אמרינן מגו דחל אחלב חייל נמי אאבר אבל לא מצ"ל דמש"ה חל טרפה אחלב משום דחל אאבר דאזי איכא מגו דא"כ תקשי היא גופה מנ"ל דאיכא מגו דאמ"ה דדלמא לא חל טרפה אאמ"ה וק"ק דהו"מ התוס' להקשות לפי' רש"י ג"כ להך תירוץ ג' דאביי הנ"ל דלקמן דף ק"ג להך מ"ד דס"ל אי לאברים עומדת דחל עריפה אתבר מן החי א"כ מנ"ל למילף הק"ו מה מחיים חל טרפה אחלב לאחר מיתה מיבעיא דלמא שאני מחיים דאיכא איסור אמ"ה אזי אמרינן מיגו דחל טרפה אאמ"ה חל נמי אחלב דהא מצינו לקמן דאמרינן מיגו וא"כ דלמא דוקא אי איכא איסור אמ"ה דאזי חל טרפה אאיסור חמור דאמ"ה דהוא איסור מוסיף לבני נח כמ"ש התוס' לקמן דף צ' בד"ה קדשים דאיסור כרת מי שמעת וכו' גבי ביד מש"ה חל נמי אאיסור חלב דבכרת משא"כ נבלה דלא שייך בי' איסור אמ"ה רק איסור שאינו זבוח שאינו חמור איסורו כ"כ דאינו נוהג בבני נח דהא לבכי נח מותר בנחירה או מתה מאלי' אזי לא מצי נמי חל אחלב דהוא חמיר בכרת:

דף לח.

תוס' ד"ה רבא אמר פרכוס שאמרו וכו' והא דלא חיישינן דלמא בתחילת שחיטה זינוק משום דלא שכיחא שיהי' זינוק אלא בסוף דברי התוס' דחוקים דהו"ל להש"ס לדחות הכי דברי ר' נחמן בר יצחק דלא שכיח שיהי' זינוק אלא לבסוף וגם דוחק לומר שאמוראי' אלו רנב"י ורבא פליגי בזה דלרבא לא חיישינן לזינוק משום דלא שכיח ולרנב"י צריך לומר דזינוק בתחילה שכיח ונראה לתרץ קושי' התוס' והא דלא חיישינן וכו' דהנה מצ"ל דמוכח משמואל דקאמר לעיל איצטריכא לי' לאבא לאזוזי אוני דס"ל לשמואל כרנב"י דפרכוס שאמרו בתחילת שחיטה דאל"כ מאי קאמר איצטריכא לי' וכו' דלמא מש"ה קאמר גועה וכו' שהוא פרכוס חזק משום דהך פירכוס חזק מהני אפי' בתחילת שחיטה וכדמתרץ לקמן אזינוק שאני זינוק דעדיף דמהני אפי' בתחילת שחיטה משא"כ הך פירכוס קל דשמואל דפשוטה וכפפה לא מהני אלא לבסוף א"ו מוכח דלשמואל מהני כל פירכוס אפי' פשוטה וכפפה בתחילת שחיטה דזהו הוי סימן דאין נשמתה יוצאת אלא לאחר גמר שחיטה לפ"ז מצ"ל דשמואל לשיטתו אזיל דגמרא גמר לי' מרבי' דהפירוש דמתני' כותלי בית השחיטה הוא אזי קשה ניחוש דלמא בתחילת שחיטה

זינקה וכדמפרש רש"י א"ו מוכח כרנב"י דכל פירכוס אינו אלא בתחילת שחיטה אבל רבא אינו מוכרח לפרש המתני' כשמואל אלא מצ"ל דס"ל לרבא דהפירוש במתני' כותלי הבית דאזי מצינו לידע אם הוא בתחילה או בסוף כמ"ש רש"י ואז לא קשה מידי קושי' תוס' והא דלא חיישינן כו' על רבא דהא יש היכר אי זינקה בתחילת שחיטה או לבסוף אח"כ מצאתי שהרשב"א נמי כתב כן דמצ"ל דרבא לא ס"ל כשמואל אלא מפרש כותלי הבית אך הרשב"א כתב בהך אופן כגון שבתחילה היתה הבהמה מונחת רחוק מן הכותל ובסוף שחיטה סמוך לכותל ע"ש וק"ל:

גמ' אמר רבא מנא אמינא לה דתנא שור או כשב וכו' יש להקשות מנ"ל לרבא להוכיח מברייתא דשור או כשב מדבעינן חיותא דסוף לידה דלמא שאני הכא לענין פירכוס דאי חזינן דמפרכס באמצע שחיטה לר"ג ביד וברגל ולחכמים ביד או ברגל וזו שתקשקש בזנבו אזי ידעינן שיש בה חיות אפי' לבסוף וכדמתרץ לעיל שאני זינוק דעדיף דמה שזינקו בתחילת שחיטה הך פירכוס מהני אפי' לבסוף ובפרט אי אמרינן דפרכוס יד או רגל הוי פירכוס טפי מזינוק וצ"ע ואפשר לדחוק ולומר דרבא לשיטתי' דס"ל בזבחים דף ל' דאינו לשחיטה אלא לבסוף נראה לי' לומר מסברא דתחילת שחיטה או אמצע שחיטה לא מקרי שחיטה כלל ואזי נראה לו לרבא דבעיקר שחיטה דהוא לבסוף צריך שתהא סימן של הפרכוס ניכר אבל למימר דסימן הפרכוס בתחילת שחיטה או באמצע מוכיח אסוף שחיטה זה לא נראה לו כלל דשאני סוף שחיטה מתחילה או מאמצע שחיטה וק"ל:

הנה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש השמיטו הך דינא דשמואל וסוברים דאם פשטה ידה וכפפה אח"כ בשעת שחיטה פסולה ומתמה ע"ז הרב ב"י בי"ד סימן י"ז דהא איתא בגמ' שם אמר ר"ע לדידי מפרשי לי מגי' דמר שמואל היתה ידו וכו' מאי קמ"ל תנינא וכו' אי ממתניתן ה"א דוקא דכייפה ופשטי' והדר כייפי לה כו' קמ"ל אלמא ס"ל לשמואל דאפי' רק פשטי' וכייפי' בשעת שחיטה כשירה ותירץ הב"י דמשמע להם זאת מרבא דאמר לקמן הלכתא כהא מתניתא בהמה דקה שפשטה ידה וכו' ולא קמפרש דאפי' פשוטה כבר וכייפי' בשעת שחיטה דמהני א"ו דצריך להיות דוקא כייפי' ופשטי' והדר כייפי' ואי לאו פסולה וכתב מהרש"ל ביש"ש דזה לאו הוכחה היא כלל דאדרבה מנ"ל מדלא פירש רבא כלל דכשרה דסמיך עצמו אדיוקא דברייתא דוקא שפשטה ידה ולא החזירה פסולה הא החזירה כשרה והשיב ע"ז התבואת שור בסימן הנ"ל דמדיוקא דברייתא לא מוכח מידי דמצינן לפרש כתירוץ הגמ' דלעיל אי ממתני' ה"א דכייפי' ופשטה והדר כייפי' כו' ותירץ בס' פרי מגדים דדברי רש"ל נכונים דלעולם מדיוקא מוכח דפשטה

וכפפה לחודא מהני אלא דלעיל מתרץ הגמ' שפיר דממתני' ה"א דפשטי' וכפפי' פסולה דצריך דוקא לכוף ולפשוט ואח"כ לכוף היינו משום דשם איכא למימר דלכך נקט פשטה ידה ולא החזירה לאשמועינן דוקא דברגל אפי' לא החזירה אבל בידה מצ"ל דדוקא כייפי' ופשטה והדר כייפי' כשרה אבל פשטה ולא כפפה לא ולכך צריך שמואל לאשמועינן היתה ידו כפופה וכו' כשרה אבל בברייתא שהביא רבא ליכא למימר דרוצה לאשמועינן דיוקא אפי' לא החזירה הרגל כשרה דהא קתני בברייתא בהדיא דבמד"א ביד אבל ברגל וכו' וא"כ אי איתא דפשוטה וכפפה לחוד פסולה הו"ל לאשמועינן בברייתא רבותא טפי דאפי' היתה פשוטה וכפפה פסולה א"ו דפשוטה וכפפה כשרה ונראה לתרץ דאדרבה מצ"ל שיש הוכחה אחרת להפוסקים הנ"ל להוכיח דהיתה פשוטה וכפפה לחודא פסולה דאל"כ מה פריך הגמ' מאי קמ"ל כולהו תנינהו בהמה דקה וכו' דלמא רבא רוצה לאשמועינן דאפי' היתה פשוטה וכופפה לחוד כשרה דאי ממתני' ה"א ה"ה אפי' החזירה פסולה והא דנקיט לא החזירה לאשמועינן דיוקא דרגל כנ"ל ולכך אתי רבא לאשמועינן דהלכתא כהך ברייתא וכדיוקא דדוקא פשטה ידה ולא החזירה פסולה הא החזירה כשרה דשם ליכא למטעי דאפי' החזירה פסולה ונקט לא החזירה לאשמועינן דיוקא דרגל דהא רגל בהדיא קתני לה אלא ע"כ מוכח שנ"ל להמקשה דס"ל לרבא דאפי' פשטה וכפפה פסולה עד דכייפי ופשטה והדר כפפה דאל"כ הוה לי' לרבא לפרש בהדיא הברייתא דדוקא לא החזירה הא החזירה ידה כשרה דהיא איכא למטעי דהברייתא מפרש למתני' ומיירי ג"כ בכה"ג דמתני' דכייפיה ופשטה והדר כייפיה גם כראה דדברי הפר"מ מעיקרא דחוקים הם לומר דלכך נקיט המתני' פשטה ולא החזירה פסולה לאשמועינן דיוקא דרגל דברגל אפי' לא החזירה כשרה דודאי אי ביד אפי' החזירה פסולה הו"ל יותר לאשמועינן עיקר דין במאי דקמיירי והיינו ביד דאפי' החזירה פסולה דאי כדברי הפר"מ מאי פריך הגמ' לרבא כולהו תנינא וכו' דלמא אי ממתני' ה"א דלעולם ברגל נמי פשטה פסולה והאי דקתני יד לאשמועינן דיוקא דבגסה אפי' פשטה ידה ולא החזירה כשרה או מצ"ל דלעולם בגסה כמי פשטה יד פסולה והא דקתני דקה לאשמועינן דיוקא דברגל פשטה ולא החזירה אפי' בדקה כשרה אלא דלא נראה לי' לומר כלל דנקט כן משום דיוקא ודוק:

דף לט.

גמ' ואי אתמר בהך בההיא קאמר ר' יוחנן וכו' יש להקשות הא לר"ל כמי איצטריך לאשמועינן הך בבא דהא צריך לאשמועינן דמותר באכילה ולאפוקי מקושית הרשב"א הכא דהיא קושית התוס' דלעיל דף י"ד ד"ה השוחט בשבת דאיך שחיטתו כשרה הא הוה

מומר ותירצו דהתם בפרהסיא והכא בצנעה א"נ דבפעם אחת לא חשיב מומר הרי לפי תירוץ ב' דתוס' הוצרך לאשמועינן זאת דמותרת באכילה דלא חשיב מומר ואפשר לומר במאי דקעביד צריכותא הוא לפי המסקנא מה דקאמר ר"ל הייתור לשון דלא גמרינן חוץ מבפנים דהוה לי' למימר כשרה ותו לא דהא מאי דקאמר דלא ילפינן חוץ מפנים דוקא ז"א דהא אפי' פנים מפנים לא יליף וצריך לומר כמו שמפרש המהרש"א דבע"ז מלתא דר"י צריכא וקאמר ר"ל לבתר דשמע מר' יוחנן כדמסיק הש"ס מש"ה קאמר לא ילפינן חוץ מפנים איידי ואזי שפיר קעביד צריכותא אליבא דר' יוחנן וק"ל:

והנה הרשב"א מתרץ על קושי' זו הנ"ל דהא הוי שחיטת מומר באופן אחר דמיירי שישראל מחשב בשעת שחיטה שיזרוק הנכרי לע"ז והנה הש"ך מסיק בסימן ד' ס"ק ד' דבכה"ג יש להתיר עכ"פ בהנאה וכתב ועוד שמהרשב"א גופי' שם ובקצר משמע לכאורה דלא אסור אלא באכילה ולפ"ד א"ש מה דנקט ר' יוחנן פסולה דהו"ל למימר, אסורה בהנאה וכדמקשה הגמ' לקמן פסולה אין זבחי מתים לא וכו' אבל השתא דמוכח מכח קושית הרשב"א דמיירי שישראל מחשב בשעת שחיטה שיזרוק הנכרי הדם לע"ז דזה אינו אסורה בהנאה אלא באכילה כדברי הש"ך הנ"ל שפיר נקיט ר' יוחנן פסול' וק"ל. תו הו"מ הש"ס למעביד צריכותא בהך אופן ע"פ מה דמקשה בזבחים דף י' מתקיף לה רבא בר אהילאי מה לחוץ לזמנו שכן כרת ומסיק רב אשי דגמרינן משינוי בעלים ואזי אכתי תקשי לר' יוחנן דקאמר בהדיא דגמרינן ממחשבת פגול וצ"ל דר' יוחנן סמיך עצמו אשינוי בעלים דמצ"ל שנוי בעלים יוכיח שאינו בכרת ואפ"ה מחשבין מעבודה לעבודה ואזי הו"מ למעביד הש"ס צריכותא הנ"ל אליבא דר' יוחנן דאיצטריך למתני הך בבא דפנים דהיינו שלא לשמה דילפינן שלא לשמה ממחשבת פגול אע"ג דעל זה איכא פירכא מה לפגול שכן חייבין עליו כרת אעפ"כ ילפינן שלא לשמה מפגול משום דמצינו למימר שינוי בעלים יוכיח וק"ל:

גמ' הא מקמי דשמע מר' יוחנן הא לבתר דשמע מר' יוחנן וכתב המהרש"א פי' רש"י בזה דחוק וכתב הוא ז"ל לולי פירש"י הי' נראה לי' משום דאיכא לאוקמא מתני' בפיגול אלא דא"כ לא הו"ל לר"ל למימר סתם ולא גמרינן חוץ מפנים דאמורא צריך לפרש דבריו היכא דאיכא למטעי כו' הכא דמתני' סתמא קתני דמשמע נמי חטאת שלא לשמה עכ"ל ואין להקשות דלמא ר"ל סמיך עצמו על מימרא אחרינא שחטו לשמו לזרוק דמו שלא לשמו דקאמר ר"ל שם בהדיא דלא גמרינן שלא לשמה ממחשבת פיגול ואזי ליכא למטעי ז"א דדלמא אמר ר"ל הך בבא דשחטו לזרוק דמו שלא לשמו מקמי' דשמע מר' יוחנן דפליג עלי' ואח"כ כששמע דר' יוחנן פליג עלי' הדר בי' ר"ל וס"ל כר' יוחנן דשלא לשמו נמי

פסולה וא"כ איכא למטעי ולא הו"ל לר"ל למימר סתמא דחוץ מפנים לא ילפינן ומפרש המהרש"א הא לבתר דשמע מר' יוחנן קאי ע"ז דאמר ר' יוחנן תחלה חוץ מפנים לא ילפינן ונקט כמי ר"ל הך לישנ' איידי דר"י ע"ש וצ"ל לפ"ד המהרש"א מה דקאמר הא מקמי דשמע מר"י פירושו לתרץ דברי ר"י דקאמר בשלא לשמה דגמרינן ממחשבת פגול הא הוא מלתא דלא צריכא דהא קאמר ר"י דאפי' חוץ מפנים גמרינן ומכ"ש פני' מפני' מש"ה קאמ' הא דשלא לשמה מקמי' דשמע מר' יוחנן פירוש דר"ל אמר תחילה דלא גמרינן שלא לשמה ממחשבת פגול ואזי הוצרך ר' יוחנן לאשמועינן דגמרינן פנים מפנים לידע דפליג עלי' דר"ל וק"ל:

ולפענ"ד אפשר לפרש הך תירוץ הגמ' הא מקמי דשמעה הא לבתר דשמעה באופן אחר דהנה הקשו התוס' בד"ה אלא זביחה דע"א תימא אי חשיב פגול אף במחשבה בלא דבור א"כ משכחת זביחת ע"א דמתסרי בדבור וכו' ואפשר לדחות קושית התוס' א"כ היכי מצי ר"י למילף חוץ מפנים הא איכא למיפרך דמה לפיגול שכן ישנו במחשבה משא"כ בחוץ לא פסלי מחשבה כלל אלא מוכח דס"ל לר' יוחנן דליכא חילוק כלל בין חוץ לפנים לענין מחשבה לפ"ז מצינו לפרש הכי הא מקמי' דשמע מר' יוחנן דמקמי' דשמע מר' יוחנן דיליף חוץ מפנים דחוץ ופנים שווין הוה ס"ל לר"י דאין מחשבה פוסלת כלל בחולין אלא בדבור כקושית התוס' ואזי א"צ לפרש המתני' שהמחשבה פוסלת במוקדשין מעבודה לעבודה אלא הפי' כפשוטו דבקדשים פוסלת המחשבה באותו העבודה ובחולין לא פסלה המחשבה כלל ואזי לק"מ לר"ל ממתני' והא לבתר דשמע מר' יוחנן פי' לבתר דשמע מר' יוחנן דיליף חוץ מפנים אזי מוכח מדבריו דאין חלוק בין חולין לקדשים לענין מחשבה ובזה לא פליג ר"ל אר' יוחנן ואזי מוכח דהפי' במתני' שהמחשבה פוסלת מעבודה לעבודה בשלא לשמה אזי הדר בי' ר"ל מדבריו וס"ל נמי כר' יוחנן דגמרינן פנים מפנים מש"ה קאמר גבי בבא דע"א לא ילפינן חוץ מפנים ולא קאמר לא גמרינן חוץ מפגול ודוק:

תוס' בד"ה פנים קשיא לרשב"ל כתב המהרש"א וז"ל ויש להקשות לר"ל נילף שלא לשם חטאת מק"ו מה פיגול ושינוי בעלים דאילו באותו עבודה ואפ"ה איתנהו מעבודה לעבודה וכו' וכתב המהרש"א ואפשר דאיכא שום פירכא להאי ק"ו עכ"ל ע"ש והנה לפמ"ש התוס' בזבחים דף י' ד"ה והדר בי' רבה וכו' דק"ו דרב אשי משינוי בעלים היינו אליבא דרבנן אבל לר"ש במנחות דף ב' דס"ל שינוי קודש אינו נוהג במנחות ליכא ק"ו דאיכא למיפרך מה לשינוי בעלים שכן נוהג במנחות לפ"ז מצינו למימר דלק"מ אר"ל דמצ"ל דר"ל ס"ל כר"ש ואזי לא מצינו למילף כלל מפגול ושינוי בעלים דמה להנך שכן

נוהגין במנחות אך מצ"ל דקושי' המהרש"א אליבא דר' אילא בזבחים שם דמותיב שם לסיוע לר"ל לא תאמר בזריקה ותיתי מק"ו מביניהו וכו' וע"ז מתקיף לה רב פפא ודלמא דמחשבין מעבודה לעבודה ומשני רבי אילא א"כ לישתוק קרא מיני' ותיתי מק"ו דרב אשי אלמא לרבי אילא ס"ל לר"ל ק"ו דרב אשי ואזי לא ס"ל כר"ש אלא כרבנן ואזי מקשה המהרש"א שפיר לר"ל דעל הקושי' לא תאמר דזריקה איכא למדחי' כתירוץ ר' יוחנן דמה להנך שטעונה צפון וכו' דהתירוץ השתא מיהת בשלמים קיימינן הוא קצת דחוק וטפי הו"ל לר"ל למילף שלא לשמה מפיגול ושינוי בעלים דע"ז ליכי דיחוי כלל לפ"ז מצינו ליישב דברי רש"י בפסחים דף פ"א גבי סוגי' דהפסח ששחטו שלא לשמו שכתב רש"י דהפי' והיינו בעיא דרב פפא מאי דפריך רב פפא בזבחים דלמא דמחשבין מעבודה לעבודה דלכאורה תקשי הא דחה שם קושית רב פפא דא"כ לשתוק קרא מיני וכו' אך מצ"ל דרב פפא לא נראה לו הך דיחוי דלשתוק קרא מיני' ותיתי מק"ו דרב אשי דהא לר"ש איכא למיפרך אק"ו דרב אשי או מצ"ל דנראה לי' לרב פפא כתירוץ ר' יוחנן דלק"מ לא לכתוב בזריקה וכו' דמה להנך שכן טעונה צפון וכו' והתירוץ השתא מיהת בשלמים קיימינן נראה לו דוחק וק"ל:

גמ' אלא זביחה דע"א דמתסרי היכי משכחת לה יש להקשות לפי מאי דקאמר הש"ס לעיל דף י"ג ע"א אליבא דר' יוחנן דבעי קטן יש לו מחשבה או אין לו מחשבה וקאמר הש"ס דקמבעי לי' מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו כגון דקיימא עולה בדרום ואתיוהו בצפון ושחטו ומסיק שם דיש להן מעשה מדאורייתא וכתב רש"י בד"ה אבל היפך בהן וז"ל דמעשיו מוכיחין אע"פ שלא פירש מחשבתו הואיל וניכר שדעתו לכך וכו' דאי בשפירש מחשבתו בשעת מעשה לא איצטריך ר' יוחנן לאשמועינן דהא בהדיא תנן דיש להן מעשה ומסיק שם דמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו בקטן מדאורייתא אין לו ומדרבנן יש לו ע"ש וא"כ בגדול כה"ג אי קיימא בהמה ברוח זה במקום רחב שיוכל לשחוט שם בהרחבה הרבה דאזי לא מצ"ל דהמקום לא אתרמי לי' והביאה לצפון לשחוט שם בוודאי מהני הך מעשה אפי' מדאורייתא ולפ"ז מאי עריך הגמ' זביחה דע"ז דמתסרי היכי משכחת לה הא מצינו לאשכוחי' כה"ג כגון דקיימא הבהמה בצפון במקום רחב שיוכל לשחוט שם ואתיוהו לדרום ששם הי' הע"ז ושחטו לפני ע"א זהו הוי זביחה דמתסרי מדאורייתא וצ"ע:

גמ' אלא חוץ קשי' לר' יוחנן הנה הש"ך הביא סימן ד' דעת הרא"ה ז"ל וכ"נ דעת הת"ח דאם שחט ישראל על מנת לזרוק הנכרי לע"א דמותרת באכילה ויש להוכיח מסוגיא דהגמ' דלא כדעת הרא"ה והת"ח דהנה כ' הרמב"ם בפרק י"ד מהלכות פסולי המוקדשין

הלכה ב' אין המחשבה מועלת אלא במי שהוא ראוי לעבודה כיצד אחד מן הפסולין לעבודה שקיבל הדם או הוליך או זרק וחישב בשעת העבודה מחשבת המקום או מחשבת הזמן לא פסול במחשבתו לפי שאינו ראוי לעבודה וכו' אבל אם חשב הפסול בשעת שחיטה פסול במחשבתו שהשחיטה כשרה בפסולין כגון בור וכמ"ש המשנה למלך שם לפ"ז מוכח מדברי הרמב"ם דאם חישב בשעת שחיטה לזרוק אחר הדם חוץ לזמנו דפסול דהא כתב ואם חישב הפסול בשעת שחיטה על שאר העבודות דפסול במחשבתו והרי שאר עבודות אינן אלא בכהן דהוא אחר א"ו דאפי' באחר פסול לפ"ז אם איתא כדעת הרא"ה ז"ל דבע"א אם חישב בשעת שחיטה שיזרוק אחר הדם לע"א מותרת באכילה מצי ר' יוחנן לפרש דברי ר' יוסי הכי ומה במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשין אפי' אם חישב על אחר לזרוק הדם שלא לשמו אפ"ה אין הכל הולך אלא אחר העובד דהיינו שהשוחט עצמו צריך לחשוב הכי מקום שאין המחשבה פוסלת בחולין דהיינו אם חישב בשעת שחיטה לזרוק אחר הדם לע"ז דאינו פוסלת כלל ומותר באכילה לפי דעת הרא"ה ז"ל אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט דהשוחט עצמו צריך לחשוב שיזרוק הוא עצמו הדם לע"ז א"ו מוכח כדעת הרשב"א דאפי' אם שחט לזרוק אחר הדם לע"א כמי פסולה וק"ל:

תוס' ד"ה חוץ קשי' לר' יוחנן וא"ת ולימא דקאי ר' יוחנן כרבנן וכו' ואפשר לומר דלא ניחא לי' לתרץ הכי כי היכי דלא סתרי הלכתא אהדדי דהא הלכתא כר' יוסי כדאמר לקמן והלכתא כר' יוחנן לגבי ר"ל ואזי ניחא לי' טפי לומר דר' יוחנן ס"ל כר' יוסי וק"ל:

תוס' ד"ה מקום שאין המחשבה פוסלת בחולין פירוש בקונטריס וכו' וקשה לריב"א דבזריקת הדם לע"א לא מתסר בשר כדמוכח לקמן גבי הנך טייעא וכו' דברי התוס' אינן מובנין לי דדלמא לעולם אם מחשב הישראל עצמו בזריקת דם לע"ז מתסר בשר ומההיא דלקמן אינו ראי' כלל דהתם לא חישב הישראל כלל אלא דהנכרי חישב אל זריקת הדם לע"ז והוה זה מחשב וזה עובד דלא אמרינן וצ"ע:

ברש"י ד"ה חולין לענין ע"א שאין מחשבה פוסלת בהן בד' עבודות אלא בשנים בשחיטה ובזריקה וכו' לפי פי' רש"י זה דאין הפי' בדברי ר' יוסי לענין מחשבין מעבודה לעבודה אזי מתורץ נמי קושית הגמ' מה דקאמר פנים קשי' לר"ל אבל לפמ"ש המהרש"א בתוס' לפרש דברי רש"י וכן לפי הפי' בעל המאור דאזי איירי לענין מחשבין מעבודה לעבודה עדיין אינו מתורץ הקושי' פנים קשי' לר"ל וצ"ל כדקאמ' לעיל בשלמ' וכו' וק"ל וק"ק לפי מה דמתרץ הגמ' אליבא דר' יוחנן דהפי' אין מחשבה פוסלת בע"א אלא בב' עבודות תקשי איך מצי ר' יוחנן למילף חוץ מפנים דמחשבין מעבודה לעבודה הא איכא למיפרך

מה לפנים שכן פסול בכל ד' עבודות מה שאין כן בע"א שאין פסול אפי' בזריקה אלא בשחיטה וצ"ע:

דף מ.

תוס' ד"ה לפני ע"ז כו' אי נמי כיון דלפני ע"ח הוא מסתמא לשם ע"א מכווין אע"פ שלא פירש וכגון שהוא ישראל מומר וכתב המהרש"א וז"ל צ"ל דהאי תירוצא למאי דמשני לקמן לרב נחמן דהאי דשנים אוחזין והמנסך איירי באית לי' שותפות בגווי' אבל לאידך אוקימתא דאיירי במומר דמודה רב נחמן ע"כ רב הונא לא איירי הכא במומר דא"כ לא הוי רב נחמן פליג עלי' לפ"ז מצ"ל לפי הך תירוץ של התוס' דאיירי רב הונא במומר ורב נחמן פליג אפי' במומר דדוקא במומר קאמר רב הונא כששחט לפני ע"א דאוסרה משא"כ שאר ישראל ששחט בהמת חברו לפני ע"א מצ"ל לרב הונא דלא אוסרה דאיכא למימר לצעורי' קא מכווין כדקאמרינן לקמן אליבא דרב נחמן אי מיירי במומר לפ"ז קשה מאי פריך רב נחמן מהשוחט חטאת אשחוטי חוץ לא ליחייב דמחתך בעפר הוא דילמא הברייתא לא איירי במומר אלא בשאר ישראל ששחט חטאת דאזי מצ"ל דלצעורי דכהנים קאמכווין דהיינו דיודע שהבהמה נאסרת אבל לא ידע דחייב כרת העובד ע"א בפרט דאיירי כאן אליבא דר' יוחנן ור' יוחנן לשיטתי' ס"ל בשבת בפרק כלל גדול דיכול להיות שוגג בכה"ג ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו וא"כ מצ"ל דידע שהעובד ע"א עובר בלאו ומקרי זבחי מתים ואסרה אבל לא ידע דחייב כרת ואזי חייב חטאת בשוגג וא"ש בזה ג"כ הא דנקיט חטאת ולא זבח דשלמים נאכלין לבעלים דע"ז לא מצינו למימר דלצעורי קא מכווין וצ"ע:

תוס' ד"ה חייב שלשה חטאת לא נחית למניינא דא"כ לתני ארבעה וכגון שהוא י"הכ אלא בהני אשמועינן חדוש וכו' עכ"ל ויש להקשות לפי מה דמסיק הגמ' לקמן דף ק"א ע"ב על הברייתא שבת ויה"כ שגג ועשה מלאכה מנין שחייב על זה בעצמו וע"ז בעצמו דאמרינן איפוך דר"ע ס"ל דחייב שתים על שבת ועל י"הכ ורי"הג ס"ל דאינו חייב אלא אחת וכדמפרש אביי דאיסור שבת הוא תחלה ואין איסור י"הכ חל על שבת משום דקביעא וקיימא א"כ הקושי' במ"ע דהו"ל לאשמועינן שבת וי"הכ דמחייב שתים ולאפוקי מרי"הג א"ו צ"ל דהך ברייתא דהשוחט אתיא כרי"הג ודלא כדברי התוס' לפ"ז יש להקשות קושי' עצומה דהא לקמן דף ק"א ע"א מסיק רבא דרי"הג לית לי' איסור חל על איסור אפי' בכולל אפי' באיסור קדשים והרי מסיק רבא לעיל דף כ"ט דלמאן דאמר אין לשחיטה אלא לבסוף אינו חל איסור דשחוטי חוץ עד גמר שחיטה א"כ מאי פריך הגמ' לקמן ארב נחמן מאי אריא חטאת עוף אפי' חטאת בהמה נמי והו"ל למנקט עולה

כמ"ש רש"י הא לפ"ד הנ"ל אתיא הברייתא דהשוחט חטאת כרי"הג ואזי מצ"ל דס"ל לרב נחמן אין שחיטה אלא לבסוף דאז לא חייל איסור שחוטי חוץ אלא בגמר שחיטה וא"כ לא מצי למנקט חטאת בהמה או עולת עוף דצריך ב' סימנין ואזי לא מצי חל איסור דשחוטי חוץ על איסור שבת וע"א דע"א ושבת הן איסור כולל ואיסור מוסיף ואם אין אומר דבגמר זביחה עובדה חל איסור ע"א תיכף וגם איסור שבת הוא בתחילת שחיטה דמחמת ששורט הושט אפי' כל שהוא הוה נטילת נשמה דעוש' אותה טרפה ואיסור שחוטי חוץ לא אתא אלא לבסוף ולא מצי חייל עלייהו בפרט ללישנא בתרא דרש"י סבר השתא דאתיא כרי"הג כמ"ש התוס' וא"כ לק"מ אליבא דרי"הג מש"ה צריך למנקיט דוקא חטאת עוף דאזי מצי חיילו שבת וע"א ושחוטי חוץ בבת אחת בחצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וצ"ע:

דף מ:

ברש"י ד"ה מחתך בעפר כו' אע"ג דאמרינן בפרקין שחט סימן אחד בחוץ עכ"ל והקשה המהרש"א וי"לד לפמ"ש התוס' התם לפי' הקונטרס דההיא דשחט סימן אחד בחוץ בעוף קדשים קמיירי דהיינו עולת עוף מאי קושי' וכו' ותירוציו דחוקים ויש לתרץ קושית המהרש"א אפי' לפירוש הראשון שבקונטריס דהא בל"ה י"לד על קושית רש"י ואע"ג וכו' דמה מקשה רש"י דלמא המקשה נתכוין תיכף על קושי' ב' וה"פ ואי אמרת כיון ששחט בה סימן אחד אוסרה ובודאי סימן אחד לאו דוקא אלא אפי' כל דהוא כדפריך אח"כ וא"כ אע"פ דשחוטי חוץ חל בגמר סימן אחד אעפ"כ הוי מחתך בעפר דהא ע"א חל תיכף על כל דהוא וצ"ל דקושית רש"י הוא לפי המסקנא דמתרץ רב פפא הכא בחטאת עוף עסקינן וכגון שהי' חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו ומש"ה נקיט דוקא חטאת ע"ז קשה למה תני דוקא חטאת הא בעולת עוף נמי איכא לאשכוחי' כה"ג שהי' חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא דהא בעולת עוף נמי חייב כששחט סימן אחד בחוץ משום שעשה בה מעשה חטאת עוף בחוץ א"ו דרב פפא ס"ל דאינו חייב בחוץ על עולות עוף אלא כששחט ב' סימנין וזהו שהקשה רש"י הא אמרינן לעיל אליבא דכ"ע אפי' לרבא דחייב בעולת עוף כששחט סימן אחד בחוץ ע"ז מתרץ רש"י דכי אמרינן סימן אחד מחייב בעולת עוף הני מילי היכי דגמר השחיטה בעודה קדשים דאיגלאי מילתא דבסימן קמא שחיטת חוץ הוי אבל לענין ע"א ס"ל לכ"ע דחיתוך עפרא בעלמא הוא ואזי מתורץ קושית המהרש"א דהא אליבא דרב פפא מוכח מדנקיט חטאת דאינו חייב בעולת עוף על שחיטת סימן אחד בחוץ וכתב רש"י וטעמא דהתם משום דישנו לשחיטה מתחלה ועד סוף וכתב המהרש"א אין זה מדוקדק דהא אפי' למ"ד אינו לשחיטה אלא

לבסוף אמרינן התם דחייב אסימן אחד בחוץ שהרי עשה בה בהמעשה חטאת עוף בחוץ עכ"ל ואפשר ליישב ולומר דמש"ה כתב רש"י זאת משום דקושית רש"י ואע"ג וכו' הוא אליבא דכ"ע אפי' אליבא דרבא כנ"ל ומ"ש המהרש"א דאפי' למ"ד אינו לשחיטה אלא לבסוף אמרינן התם דחייב אסימן אחד בחוץ הוא אליבא דרב יוסף אבל רבא קאמר דתלוי בהך פלוגתא דלמאן דאמר דישנו לשחיטה מתחילה ועד סוף וחייב בעולת עוף בסימן אחד בחוץ אבל למאן דאמר אינו לשחיטה אלא לבסוף לא מחייב וא"כ שפיר כתב רש"י אליבא דרבא וטעמא דהתם דישנו לשחיטה מתחילה ועד סוף דאזי צריך לחלק הכי דשאני התם דגמר לשחיטה בעודה קדשים אבל למ"ד אינו לשחיטה אלא לבסוף אליבא דרבא א"צ לזה דבלא"ה לק"מ ליתני בעולת עוף דהא בעי שני סימנין וק"ל:

תוס' ד"ה לא הוי חטאת תיובתא כו' תימא לפי' ראשון שבקונטריס כו' עכ"ל ואפשר ליישב ולומר דלפי' הראשון קושית הגמ' מאי אריא חטאת וכו' אי אתיא הברייתא כרבנן דס"ל דשום זבח לא חשיב שלו אבל לעולם מצ"ל אי לאו דאמר רב הונא סימן אחד הוה מצינו למטעי דמה מעשה מעשה רבה ונקיט חטאת דזהו אליבא דכ"ע אפי' לרי"הג משא"כ זבח דחשיב אינו שלו זהו דוקא לרבנן ובפלוגתא לא מיירי תנא דברייתא וק"ל:

בא"ד שמא יש לומר דהא דנקיט חטאת וכו' וכתב המהרש"א וז"ל אבל לא ניחא להו לבעלי התוס' למימר ריש לומר דהאי מעשה מעשה רבה ונקיט חטאת עוף משום דבכל קרבנות הוו כדידי' ע"ש פי' כתירוץ דרב נחמן דבין חטאת ואשם ועולה דבאים לכפרה חשיבו כשלו ושלמים ושאר קדשים קלים דידיה נינהו וצריך לפרש דברי המהרש"א הכי דבמימרא קמא דרב פפא אי לאו דאמר רב הונא סימן אחד הוה אמינא מאי מעשה מעשה רבה וכל הקרבנות חשיבו כדידי' ובמימרא ב' דרב פפא דאי לאו דאמר רב הונא בהמת חברו לא הוה חטאת תיובתא מ"ט דידי' מצי אסיר דחברי' לא מצי אסיר דאזי הוה אמרינן דאפי' חטאת לא חשיב כדידי' דהא קאמר דחברי' לא מצי אסיר ויש ליישב קושית המהרש"א דמשום הכי לא תירצו הכי משום דבכל קרבנות הוה כדידי' דהא כתב המהרש"א ודע דתמיהת התוס' תפול נמי באידך מימרא דרב פפא וכו' ע"ש וא"כ מש"ה לא מתרצו הכי דה"א דבכל הקרבנות חשיבא כדידי' דהא במימרא ב' דר"פ קאמר ר"פ בהדי' דה"א דחברי' לא מצי אסיר דאזי מקרי חטאת אינו שלו וה"ה אינך דאתי לכפרה ואזי הוי קושית התוס' במ"ע מש"ה מתרצו התוס' תירוצם דאזי מתורץ קושיתם ג"כ במימרא ב' דרב פפא ודוק:

גמ' רב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו פי' רש"י אפי' בגמר מעשה ואית דמפרשי במעשה כל דהוא ולא היא דא"כ לא הוי מנסך תיובתא

דהא מעשה גמור הוא וכו' ע"ש תו קשיא לשיטת אית דמפרשי קושי' ב' של המהרש"א מה שהקשה בתוס' ד"ה לא הוי חטאת תיובתא עיין במהרש"א ד"ה ושמא יש לומר כו' ואפשר ליישב קושית רש"י וקושית מהרש"א הכי לפי מה שכתבו התוס' בד"ה לפני ע"א וז"ל לפני ע"א לאו דוקא דשלא בפני ע"א נמי מתסרא והא דנקט הכא לפני ע"א אורחי' דמלתא נקיט אי כמי כיון דלפני ע"א הוא מסתמא לשם ע"א מתכווין אע"פ שלא פירש וכגון שהוא ישראל מומר וכתב המהרש"א וז"ל וצ"ל דהאי תירוצא למאי דמשני לר"כ דההיא דשנים אוחזין כו' דמנסך דאיירי דאית לי' שותפת בגווי' אבל לאידך אוקימתא דאיירי במומר דמודה א"כ במומר ע"כ דרב הונא לא איירי הכא במומר דא"כ לא הוי ר"נ פליג עלי' לפ"ז מצ"ל דב' לשונות של רש"י הנ"ל לפי מסקנות הגמ' דפי' ראשון של רש"י כראה לו תירוץ א' של התוס' הנ"ל והאית דמפרשי נראה להם דוחק תירוץ א' של התוס' אלא סוברים כתי' ב' של התוס' דמיירי רב הונא במומר ואזי קשיא להו קושית המהרש"א הא לפי המסקנא מיירי ר"נ ג"כ במומר וא"כ במאי קמפלגי תו קשיא להו קושית התוס' ד"ה ה"נ בישראל מומר שכתבו להנך אמוראי הו"מ למימר בהנזקין מנסך היינו שנגע בו מש"ה מפרשו דברי ר"כ לפי המסקנא דמודה ר"נ במומר ופליגי רב נחמן ורב הונא בהא דרב הונא ס"ל דמומר אוסר דבר שאינו שלו במעשה כל דהוא אבל בדברי רב נחמן הפי' אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפי' מומר והיינו במעשה כל דהוא אבל במעשה רבה כגון האי דמנסך אוסר מומר אבל למאי דס"ד של המקשה דלא ידע דמודה ר"נ במומר נראה לו להמקשה דהפי' בדברי ר"נ כפשוטו דנקיט סתמא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו דלגמרי אין אוסר דבר שאינו שלו אפי' במעשה רבה לפ"ז מתורץ קושית התוס' הנ"ל ד"ה והכי נמי בישראל מומר דלא מצי למימר מנסך היינו שנגע בו דבמומר צריך מעשה רבה ולא נגיעה בעלמא בדבר שאינו שלו ודוק:

הנה בש"ע סימן ד' ס"ד פסק המחבר ישראל ששחט בהמת חברו לע"ז לא אסרה שוודאי לא כוון אלא לצערו ע"ז כתב הט"ז ס"ק ד' לא אסרה כתב הר"ן איכא למ"ד דבאכילה אסורה ואפי' השוחט בהמת חברו לשם הרים כו' דליכא למימר לענין איסור אכילה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו דהכא לאו איהו אסר לה אלא דלא שרי לה והוי' כלא נשחטה ומתה מאלי' עכ"ל והקשה הט"ז ותימה על הב"י ורמ"א שלא הביאו זה ורש"ל פרק ב' דחולין סימן כ"ב הביאו ומו"ח ז"ל הקשה על הר"ן בזה דא"כ מאי פריך תלמודא למאן דס"ל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו מהאי דב' אוחזין בסכין דשחיטתו פסולה מאי קושי' הא פסולה תנן אבל לא אסור בהנאה כו' וכתב הט"ז ע"ז ואגב חורפא לא עיין בזה דהא עיקר הטעם איסור אכילה להר"ן משום דנסתלקה מעשה שחיטתו והוה באלו

לא עשה בה מידי וזה לא שייך אלא ביחיד השוחט משא"כ בשנים אוחזין בסכין כו' אע"פ שתאמר שאותו ששחט לשם פסול נסתלקה מעשה שלו וכאלו לא הי' כאן מ"מ אין כאן נבלה שהרי יש כאן השני ששחט לשם דבר כשר ע"ש והנה דברי הט"ז קשין להולמן וכמ"ש ג"כ הנק"הכ והתבואות שור כתב בסימן ד' ס"ק י"ד דאליבא דיש"ש יפה תירץ הט"ז דהיש"ש לשיטתו דס"ל דכשר ופסול אוחזין בסכין אחד דכשרה משא"כ דעת הש"ע ע"ש ולפענ"ד אינו עולה יפה אפי' לדעת היש"ש דהא לעיל סימן ב' ס"ק למד ד"ה הו' ישראל ופסול כו' כתב הש"ך ובא"ז והג"א ריש פרק קמא דחולין מכשירין וכן פסק מהרש"ל שם סימן ש' וכתב דלא דמי לדלקמן סימן ה' שנים שאוחזין בסכין ואחד שוחט לשם דבר פסול שפסול דהתם מחשבת השוחט פסלה אבל הכא בסתם נכרי או מומר דלא אסור אלא משום דלאו בני שחיטה נינהו וא"כ כשיש אחד בר שחיטה זולתו דיו בזה וכשר הרי ס"ל למהרש"ל דהיכי דפוסל מחשבת השוחט דפסולה משום דבכה"ג דפוסל מחשבת השוחט לא הוי שחיטה כלל אלא הוי כמתה מאלי' וא"כ קושית הב"ח במ"ע דמאי פריך הגמ' מב' אוחזין בסכין ושוחטין אחד לשם אחד מכל אלו ואחד לשם דבר כשר ששחיטתו פסולה הא מהאי טעמא שחיטתו פסולה דאסורה באכילה משום דמחשבת השוחט לשם אחד מכל אלו פוסלה דלא מקרי שחיטה כלל אלא כמתה מאלי' אבל לעולם מותרת בהנאה ומש"ה שפיר השמיט הש"ע דברי הר"ן ז"ל וק"ל:

דף מא:

גמ' זה הכלל לאתוי מאי לאתוי עולת נזיר דמהו דתימא הא לא גדר אימר נדר בצינעה כתב המ"א בסימן א' ס"ק י"א בשם הטור לענין דלאחר פרשת החטאת לא יאמר יהי רצון לפי שאינה באה נדבה אלא כשעבר בשוגג וכתב המ"א על זה דהא חטאת מקרי באה בנדבה דמביא נזיר טהור דאמרינן בנדרים דף י"א דחסידים הראשונים שלא עשו שום חטא היו מתנדבים בנזיר כדי להביא קרבן חטאת להתכפר עליהן וכתב ושאלתי את פי הגאון הגדול מו"ה יצחק אב"ד דק"ק פוזנא בשנת תכ"ח והאריך בחריפותו ובקיאותו דחטאת נזיר אינו בא לכפרה לכן אי אפשר לאומרה על חטא אחר ע"ש והמ"א דחה דבריו לפי מה שפירש המפרש בנדרים ע"ש ולפענ"ד יש להוכיח קצת מסוגיא זו כדעת אא"ז הגאון מו"ה יצחק ז"ל דחטאת נזיר אינו בא לכפרה דאל"כ הו"ל להש"ס לומר הכא דזה הכלל לאתוי חטאת נזיר דדלמא כדר בצנעה דהא עולה אינו רבותא כל כך דעולה בא בנדב' אבל חטאת דאינו בא בנדבה כלל אלא כשעבר בשוגג הוה רבותא טפי דאיכא לאשכוחי' כשאמר לשם חטאת דהיינו חטאת נזיר דבאה לכפרה ואעפ"כ הוה

נדבה ושחיטתו פסולה א"ו דחטאת נזיר לא מקרי בא לכפרה ואזי עולת נזיר וחטאת נזיר שווין:

דף מב.

רש"י בד"ה לישנא אחרינא וכו' זה שמעתי ועיקר הוא חדא דהא לא אמרו האי מהו דתימא בכל הנך שמעתא דאמוראי וכו' ואפשר לומר לפי מה שמפרש רש"י לעיל בד"ה מהו דתימא וז"ל ואיצטריך ר' אלעזר לאשמועינן דכי יש לו אשה פסולה אע"ג דאמרה ר' אלעזר לעיל גבי תמורה עכ"ל אזי לפ"ז שפיר קאמר הש"ס דוקא אהך דר' אלעזר מהו דתימא משום דהא כבר אמרה ר' אלעזר גבי תמורה:

בא"ד ועוד בשאין לו אשה למה לי למתני זה הכלל לאתוי פשיטא למאי ניחוש לה עכ"ל אפשר לומר דה"א בשאין לו אשה בוודאי לא מצי למימר לשם עולת אשתי אלא דאומר סתם לשם עולת יולדת ואזי ה"א דניחוש דלמא עשתו יולדת אחת שליח להביא קרבנה קמ"ל דלא חיישינן בזה וק"ל:

סליק פרק השוחט

פרק אלו טרפות

תוס' ד"ה אלו טרפות אי גרסינן אלו ניחא ואי גרסינן ואלו יש לפרש דקאי אפלוגתא דר' ישבב ור' עקיבא והודו לו ר' עקיבא דנבלה וכתב המהרש"א ונקובת הושט ופסוקת הגרגרת דקתני הכא היינו קודם חזרה ע"ש והנה דברי המהרש"א דחוקין דמשמע מדברי התוס' מ"ש והודו לו ר"ע דנבלה דמתני' ואלו טרפות קאי אהך דהודו לו ר"ע דנבלה וא"כ אי קאי על זה איך שייך לומר אלאחר חזרה דנקובת הושט ופסוקת הגרגרת הוי טרפה ואפשר לפרש פי' אחר בדברי התוס' דב' תירוצם של התוס' הם לפי ב' תירוצם דלעיל דף ל"ב דהיינו לפי תירוץ רבא ולפי תירוץ ר' יוחנן תירוץ א' של התוס' לפי תירוץ רבא דלעיל דקאמר אלו אסורות קתני ויש מהן לנלות ויש מהן טרפות לזה כתבו אי גרסינן ואלו דקאי על הודו לו ר"ע דנבלה קאמר ואלו דקתני הכא נמי אסורות אך לתירוץ ר' יוחנן דקאמר דמשנה זו נישנת קודם חזרה לא מצי קאי שפיר על והודו לו ר"ע דנבלה לזה כתבו תירוצם ב' או קאי אכל הני שחיטתו פסולה דלעיל וכו' דאזי מצינו לפרש הא דקתני ואלו לדברי הכל וק"ל:

תוס' ד"ה ניקב הלב לבית חללו וכו' ונקבה המרה נמי נראה דכ"ש ניטל דטרפה ומ"מ ניטל הכבד ולא נשתייר הימנה כלום איצטריך וכו' עכ"ל לפי הדין של בעל הלכות גדולות דאם ניטל המרה דקורעין הכבד שתי וערב וטועמין אם יש בה טעם מרירות

אפשר לומר דמש"ה איצטריך למתני ניטל הכבד דאי לא ניטלה הכבד אע"פי שניטלה המרה איכא לאשכוחי' תקנה דכשירה ע"י טעימת הכבד מש"ה קתני ניטל הכבד דאזי ליכא שום תקנה אי ניטל המרה וק"ל:

בא"ד והא דתנן גבי אלו כשרות ניקב הלב ולא לבית חללו צ"ל כו' והא דקתני ניקב הגרגרת כשרה וכו' ונשברה השדרה ולא נפסק החוט שלה איצטריך וכו' עכ"ל לפמ"ש המהר"ם שיף ברש"י בד"ה לבית חללו לפרש דברי רש"י מ"ש ואם לא הגיע לחלל קתני סיפא דכשרה דמש"ה כ'רש"י זאת דל"ת אפי' לא הגיע לחלל כמי פסול' והא דקתני ניקב הלב לבית חללו לאשמועינן אע"ג דהוא חסרון גדול אפ"ה הוי רק טרפה ולא נבלה דואלו טרפות קתני ולא נבלות מש"ה כתב רש"י דז"א אלא אם לא הגיע לחלל קתני סיפא דכשרה ואזי לא הוצרך התוס' נמי לתרץ תירוצם דה"א ה"ה סמוך לבית חללו וגם מה שנדחקו התוס' למימר דהא דקתני ניקב הגרגרת כשרה היינו משום דבעי למתני נסדקה דהא מצינו לתרץ נמי ע"ז כדברי המהר"ם שיף דלהכי איצטריך למתני בסיפא ניקב הגרגרת כשרה משום דאיכא למיטעי דניקב כמי טרפה והא דקתני דוקא פסוקת הגרגרת לאשמועינן דפסוקה הוה רק טרפה ולא נבלה דאיירי קודם חזרה וכמו כן איכא למימר על מה שכתבו התוס' ונשברה השדרה ולא נפסק החוט שלה איצטריך דבלא"ה איצטריך דל"ת דלעולם נשברה השדרה ולא כפסק החוט שלה נמי טרפה והא דקתני דוקא נשברה השדרה ונפסק החוט שלה משום דה"א בנשברה השדרה ונפסק החוט הוי נבל' שהוא כמו גיסטרא וכדאמר זעירא לקמן גבי נשברה המפרקת מש"ה תני דאפי' נשברה השדרה ונפסק החוט לא הוה אלא טרפה ולא נבלה דואלו טרפות קתני ולא נבלות אך יש לומר דקושית התוס' אלו קאי לפי תירוצא דרבא דלעיל דהפי' אלו טריפו' אלו אסורו' ויש מהן נבלו' ויש מהן טרפות ודוק:

דף מב:

גמ' הא איכא בהמה שנחתכו רגלי' ומשני סבר לה כרשב"א דאמר יכולה היא לכוות ולחיות ופריך הגמ' אע"ג דיכולה לכות ולחיות למאן קאמר וכו' ומפרש רש"י אע"ג דיכולה לכוות ולחיות קושי' היא דאפ"ה איכא למימר דאטריפה לא פליג ר"ש וכו' ומתרץ הגמ' אלא סבר לה כרשב"א דאמר כשרה היא ומפרש המהר"ם דסבר כרשב"א דמכשיר ולא מטעמי' וכו' והנה דברי רש"י מ"ש דאפ"ה איכא למימר דאטריפה לא פליג ר"ש תמוהין דא"כ לענין מאי קאמר רשב"א מכשיר דיכולה לכוות ולחיות והמהר"ם מפרש בדוחק דאתי לאשמועינן לענין שאר מילי לענין עדות אשה באדם ולאו לענין טריפות קאמר לה והוא דוחק גדול גם מ"ש רש"י בד"ה רשב"א בתוספתא קתני לה הכי

ורשב"א מכשיר וכו' והכא נקט סיפא דמלתא ולא נקיט השתא רשב"א מכשיר הוא דוחק ולולי דברי רש"י נ"ל לפרש באופן אחר דהנה בתוספתא איתא הלשון הכי דהתנא דתוספתא חשיב תוך הטרפות בבהמה נחתך הירך שלה מן הארכובה ולמטה כשרה מן הארכובה ולמעלה פסולה ורשב"א מכשיר מפני שהיא יכולה לכוות ולחיות והנה בירך מצינו לאשכוחי' ג"כ כשנחתך הירך מארכובה ולמעלה עד שנראה החלל דהוה כנבלה כדאמר לעיל דף כ"א ע"א אמר ר' אליעזר ניטל ירך וחלל שלה ניכר הוי נבלה היכי דמי חלל שלה אמר רבא כל שרבוצה ונראת חסרה ואיתא לעיל דף י"ח מתני' דהשוחט במגל קציר בדרך הליכתה ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין אמר ר"ח בר אבא אמר ר' יוחנן אף כשהכשירו ב"ה לא הכשירו אלא לטהר מידי נבלה אבל באכילה אסורא אלמא דהלשון פוסלין ומכשירין שייך למתני בדבר דהוי נבלה והרי בתוספתא הנ"ל קתני נמי דהת"ק קאמר פסולה ורשב"א מכשיר לפ"ז מצינו לפרש הסוגיא הכי דהמקשה פריך ממתני' דלקמן דף ע' ע"ב מתרץ סבר לה כרשב"א דתוספתא דאמר דיכולה לכוות ולחיות ומש"ה לא נקיט התרצן בקצרה סבר לה כרשב"א דמכשיר משום דעל זה מצינו למדחי דלעולם ס"ל לרשב"א בהמה שנחתכו רגלי' מן הארכובה ולמעלה טרפה והתוספתא דקתני שנחתך הירך מיירי דנראת חסרה אם רבוצה דאזי פליג ת"ק ור"ש אי הוה נבלה או לא ומש"ה נקיט הת"ק הלשון פסולה לאורוי דהוה נבלה ע"ז קאמר רשב"א מכשיר פירושו לטהר מידי נבלה אבל לעולם אפי' לרשב"א בהמה שנחתכו רגלי' מן הארכוב' ולמעלה הוי טרפה ואזי הקושיא במ"ע מש"ה נקיט התרצן הטעם של רשב"א מפני שיכולה לכוות ולחיות דהשתא ס"ד של התרצן דטרפה אינה חי' אזי מוכח ע"כ מדברי רשב"א דקאמר מפני שיכולה לכוות ולחיות דאפי' טרפה לא הוה אלא כשרה לגמרי ע"ז פריך הגמ' שפיר אע"ג דיכולה לכוות ולחיות למאן קאמר לתנא דבר"י תנא דבר"י טרפה חי' ס"ל וא"כ אכתי מצ"ל כנ"ל דלעולם דרשב"א נמי ס"ל דהוה טרפה ורק מכשיר לטהר מידי נבלה מפני שיכולה לחיות אזי לא הוה נבלה דנבלה הוה כמתה אבל לעולם רשב"א נמי ס"ל דהוה טרפה ומשני סבר לה כרשב"א דאמר כשרה היא לגמרי ולא מטעמי' ודוק: ולפי פשוטו מ"ל קושית המקשה הכי דנראה לי' להמקשה דוחק לומר דס"ל כרשב"א ולא מטעמי' ואזי פריך המקשה הכי אע"ג דיכולה לכוות ולחיות למאן קאמר לתדבר"י וכו' דהא לתנא דבר"י דס"ל טרפה חי' הך טעם מפני שיכולה לכוות ולחיות הוא ללא הועיל וא"כ כשבטל הטעם ממילא בטיל הדין מה דמכשיר רשב"א וא"כ איך מצ"ל דתנא דבר"י ס"ל כרשב"א ואעפ"כ מתרץ הגמ' סבר לה כרשב"א ולא מטעמי' וק"ל:

תוס' ד"ה אפיק חדא ועייל חדא ולמאן דאמר חסרון מבפנים לא שמי' חסרון וכו' צ"ל דהך סוגי' כר"ש כו' ע"ש התוס' דקדקו בלשונו לומר דהך סוגיא ולא כתבו דתנא דבר"י ס"ל כר"ש משום דלמאי דס"ד השתא אכתי לא ידעינן המסקנא הנך תרתי דאפקת לא תיפוק א"כ מצ"ל שפיר דתדבר"י סובר אפי' כרבנן ולא חשיב ריאה שחסרה וס"ל כרבנן דרשב"א דבהמה שנחתכו רגלי' טרפה ואזי אפיק ריאה שחסרה ועייל בהמה שנחתכו רגלי' או מצ"ל דחשיב המסס וב"הכ בתרתי ואזי אפיק חסרון דריאה ועייל חסרון דשדרה אך קושי' התוס' על התרצן דהו"ל לתרץ הכי אקושי' דבהמה שנחתכו רגלי' או אקושיא דחסרון בשדרה מש"ה נקטו התוס' בלשונם דהך סוגיא כר"ש וק"ל:

הנה יש להקשות על התוס' שכתבו ולמ"ד חסרון מבפנים לא שמי' חסרון כו' מאי קושי' הא הך מ"ד ס"ל לקמן חסרון מבפנים לא שמי' חסרון הוא עולא אמר ר' יוחנן דף מ"ז והרי כתבו התוס' לקמן בד"ה הנך דאפקת כו' דעולא ור' יוחנן לית להו י"ח טרפות ואזי לק"מ אליבייהו אך י"ל הכי הא עכ"פ מתדבר"י מוכח ס"ל חסרון מבפנים שמי' חסרון מדקחשיב ריאה שחסרה ואיך פליגא עולא ור' יוחנן עלי' לומר דחסרון מבפנים לא שמי' חסרון דע"ז ליכא תנא דמסייע להו דבשלמא מאי דלית להו י"ח טרפות ס"ל כתנא דמתני' דאלו טרפות דוקא אבל אדינא דחסרון מבפנים לא מצינו שום תנא וק"ל:

גמ' האיכא חרותה ק"ק מאי פריך הגמ' לפמ"ש רש"י ותוס' דמה"ט לא תני במתני' טרפות חזותא דריאה דדמיא לבישרא ולדיותא משום דהנך חזותא לקותא נינהו וכל לקותא סופה לנקוב והוה לה נקובה א"כ דלמא הא דחרותא שצמקה הריאה טרפה נמי מטעם לקותה שסופה לנקוב וכדאמר לקמן ריאה דדמיא לאופתה שקשה כעץ דטרפה דהוא נמי מטעם לקותא ואזי חרותה הוה סופה לנקוב או לחסור והוה בכלל נקובה או בכלל חסורה מש"ה לא חשיב חרותא וצ"ע:

רש"י ד"ה נעקרה הצלע עד חצי חוליתה וכתב המהר"ם אבל רש"י מפרש שם דשמואל אייירי בלא חוליתא וצ"ל דאע"ג דס"ל לרש"י דשמואל לא בעינן חצי חוליא אנן כרב קיי"ל דס"ל התם דבעינן חצי חוליא ולכך פירש רש"י קושית המקשה לפי ההלכתא עכ"ל ואעפ"כ י"לד מי הכריח רש"י לפרש אליבא דשמואל הכי דהו"ל לפרש כפשוטו דהקושיא אליבא דשמואל דנעקרה הצלע לחוד בלא מצי חוליא דטריפה וכדמקשה מאינך מאי דקאמר שמואל מגולגולת שנחבסה ברובה ובשר החופה את רוב הכרס ברובה ואפשר לומר הכי דקשיא לי' לרש"י קושית התוס' ד"ה אמר שמואל וא"ת לר' יוחנן דאמר התם בין נעקרו בין נשתברו ברוב שני צדדים חסר להו מי"ח טריפות וכו' זהו הכריח לרש"י לפרש נעקרה צלע עם חצי חוליא ואזי לק"מ לר"י דבנעקרו לבד ס"ל

לר' יוחנן ברוב שני צדדים אבל נעקרה חד צלע לא אבל נעקרו צלע עם חצי חוליא מודה ר' יוחנן דטריפה וכדמקשה המהר"ם על התוס' ד"ה אמר שמואל וז"ל ועוד קשה מאי מקשו בתר הכי וא"ת לר"י וכו' הא איכא למימר דלר"י חשיב הכא בעקרה צלע וחצי חוליא דמודה בה ר' יוחנן ע"ש וק"ל:

תוס' בד"ה אמר שמואל נעקרה צלע וכתב המהר"ם ועוד קשה מאי מקשה בתר הכי וא"ת לר"י וכו' ותירץ וז"ל ונראה דהתוס' ס"ל כפשוטו דמלתא דשמואל איירי בלא חצי חוליא משום דטריפות דחצי חוליא לא שייכי למיחשבה הכא בחדא בפני עצמו משום דבכלל חסרון בשדרה וכו' דכבר חשיב לה הכא יש לתמוה על דברי המהר"ם דהא הך חוליא דמתני' דחסרון בשדרה לא מיירי בכה"ג בחוליא שיש בה צלעות אלא בגווני אחריתי דלקמן דף נ"ב ע"א פריך הגמ' אמלתא דשמואל דאמר נעקרה צלע מעיקרא טריפה ממתני' דכמה חסרון שדרה דאמר רב יהודה אמר שמואל וכן לטריפה ופירש רש"י דלב"ה מטרפי' בחדא חוליא אלמא לשמואל עקירת חוליא הוא דטרפה ולא עקירת צלע ומשני הגמ' הכא צלע בלא חוליא התם חוליא בלא צלע ופריך הגמ' חוליא בלא צלע היכי משכחת לה ומשני בשלהי כפלי פירש רש"י יש חוליות הרבה שאין שם צלעות וא"כ דמתני' מיירי בגוונא אחריתי בחוליות שאין בו צלעות שפיר מצ"ל הכא דהפי' במלתא דשמואל כדמפרש ר"ח לקמן בד"ה נעקרה צלע דהפי' נעקרה צלע עם אסיתה דהיינו חצי חוליא דהך חוליא שיש בה צלעות אינו בכלל חוליא דמתני' דכמה חסרון בשדרה דפי' חוליא אחרת שאין בו צלעות וק"ל:

דף מג.

תוס' ד"ה יפלא כליותי פי' בקונטרס והאי לקותא הוא וקשה דמנ"ל דהאי לקותא דאיוב הוי לקותא דטריפה הא איכא לקותא דכשרה כדאמר לקמן וכו' והמהרש"א כתב דלפי פירושם דלעיל דר' יוחנן לית לי' לקותא דרכיש הו"מ לדחוי פירש"י דר' יוחנן הוא מרא דשמעתין עכ"ל ואפשר ליישב פירש"י הכי לפמ"ש הכר"ופ בסימן מ"ד ס"ק א' דדעת הרבה מחברים וגם המהרש"ל דבנחלקו לשנים טריפה ודייקי' לי' מדברי איוב יפלח כליותי והיינו בקוע לשנים כמו פולח ובוקע דהיינו כמ"ש הכר"ופ לבסוף דאם נחתכו דרך עוביו עד שהבקיעה עובר לגמרי והרי הן ב' חלקים טריפה אבל בעוביא שלמה ולא נבקע כשרה וכן מורים הדברים באו"ה לפ"ז מצ"ל דרש"י ס"ל דהא דקאמר ר' יוחנן אלו טריפות דוקא ואתא אלו למיעוטי דרב מתנא וכ"ש דרכיש זהו דוקא בהך לקותא שנמצא בה ליחה או בהסמסה שהגיע עד הלובן שבתוך הכוליא כדאיתא בש"ע סימן מ"ד משום דס"ל דלקותא כזה יכול להיות הדרא ברי' דאי בדרי' לה סמא חיי כדאיתא

לקמן דף נ"ד אבל הך לקותא דיפלח כליותי דהוא נבקעו לשנים מצ"ל דאף ר' יוחנן מודה משום דלא הדרא בריא דהא נבקעו לשנים ואזי הכאב גדול מאוד עד שיגיע לשאר אברים הפנימים שיתקלקלו עי"ז וכמ"ש האגור שהטעם לקותה הכוליא שעי"ז יתקלקלו הבכי מעים וזהו שכתב רש"י בד"ה יפלח כליותי היינו לקותא וטריפה ולא כתב היינו לקותא דרכיש אלא דפירושו דמה שיפלח הוא הלקותא וממילא לק"מ קושית התוס' וקושית המהרש"א ודוק:

רש"י בד"ה הלכה כדברי האומר כזית והכא מייתי לה משום שמעתתא דרב יצחק בר יוסף משמי' דרבי יוחנן ע"ש ואפשר לומר דמש"ה מייתי הנך תרתי מימרות בהדדי בדרך לא זו אף זו לאשמועינן דהך כללא דמימרא דאמר דבכל מקום אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה דהוא ליתא כהמסקנא דגמ' אמוראי נינהו וכו' ובתחילה אמר ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן הלכה כדברי ר' יוסי בר יהודה דמדהוצרך ר' יוחנן לומר בהדיא הלכה כרבי יוסי בר יהודה מוכח דלא אמר הך כלל הלכ' כסתם משנה ואת"ל דהכא הוצרך ר' יוחנן לפסוק בהדיא הלכה כדברי ר' יוסי בר יהודה משום דרבים פליגי עלי' כמ"ש המהרש"א לזה קאמר הך מימרא דאמר ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן הלכה כדברי האומר כזית דבהך דינא לא פליגי רבים עלי' ואפ"ה הוצרך ר' יוחנן לומר בהדיא הלכה כדברי האומר כזית אזי ש"מ דהך כללא דאמר ר' יוחנן דבכל מקום הלכה כסתם משנה ליתא וק"ל:

תוס' ד"ה והא אמר ר' יוחנן כו' והר"י מאורלייניש תירץ דהכי פריך וכו' אמאי איצטריך ר' יוחנן לומר הלכה כמותו הא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה לכאורה יש להקשות דהא הוצרך ר' יוחנן לומר הלכה כמותו דבלא"ה לא ידעינן הי סתמא עיקר דמאי אולמא הך סתמא מהך סתמא ואפשר לומר דבל"ה נמי הוה פסקינן כדברי האומר כזית משום שהאחרון עיקר וכן כתב המהר"ם שיף או משום דלקולא ולחומרא לחומרא נקטינן וק"ל:

דף מג:

רש"י בד"ה אין חוששין שמא נקב הי' והבריא והוי קרום שעלה מחמת מכה בושט דאינו קרום ואני שמעתי והבריא לשון ניקב וכו' הנה הקשה הש"ך בסימן ל"ג ס"ק כ' וז"ל ולכאורה קשה למה הוצרך המחבר לטעם ונתרפא כיון דפסק בסעיף ז' דאין בדיקה לושט מבחוץ א"כ שפיר הו"מ למימר דחיישינן שמא ניקב אע"ג דלא נתרפא וכו' וכמו כן קשה על רש"י דס"ל לעיל דלענין נקב נמי אין לושט בדיקה מבחוץ א"כ ל"ל הך טעמא שמא נקב הי' והבריא והוי קרום שעלה מחמת מכה דהא אע"ג דלא חיישינן שמא נתרפא עכ"פ חיישינן שמא ניקב דאין לושט בדיקה מבחוץ וכן הקשה המהר"ם

שיף ולשיטת רש"י אין לתרץ כתירוץ הש"ך דהוצרך לטעם דונתרפא כשמפרידין שתי העורות ורואין שגם הפנימי לא ניקב מעבר לעבר דהא כתב רש"י על מאי דקאמר אבל ישב חיישינן דחיישינן שמא ב' העורות נקבו והבריא החיצון אלמא דנראה לו לרש"י דמיירי שניקב הפנימי מעבר לעבר דאל"כ למה כתב רש"י דוקא והבריא החיצון תו י"לד בדברי רש"י דבד"ה מאי שנא מספק דרוסה כו' כתב רש"י והכא לא אפשר למבדקי' דנקב במשהו בעור החיצון של ושט לא מינכר דהוא כפי' ב' של רש"י ואח"כ בד"ה חיישינן כתב רש"י שמא ב' העורות נקבו והבריא החיצון דהוה כפי' א' של רש"י לעיל ונראה לתרץ ב' קושיות אלו דהנה כתב רש"י לעיל דף כ"ח ע"ב בד"ה אין לו בדיקה מבחוץ לפי שהוא טרפה בנקב משהו ואינו ניכר וטיפת דם נכנסת מבפנים בנקב ואינו כיכר אבל קרום הפנימי לבן הוא וטיפת דם ניכרת בו וכמו כן כתב הר"ן בסוגיא הנ"ל דף כ"ח דס"ל דלענין נקב יש לושט בדיקה מבחוץ וכתב על ההוא עובדא דממסמס קועא דמא וז"ל דאין ה"נ דושט יש לו בדיקה אפי' מבחוץ והכא שאני דמאחר שצווארו מלא דם חוששין שמא כסה הדם את הנקב ונקרש בתוכו שאינו יוצא ע"י הדחה ואי אפשר להכירו מבחוץ כלל לפ"ז מצ"ל דדוקא בדאיכא קורט דם אזי חיישינן שמא ניקב מבחוץ ונקרש הדם בתוכו ואינו ניכר מבחוץ אבל אי ליכא קורט דם לא חיישינן כלל הך חששא רחוקה שמא ניקב החיצון ונקרש הדם בתוך הנקב לפ"ז מצ"ל איכא בינייהו בין ב' פירושים של רש"י הכי דלפי' הראשון דהטעם שמא ניקב הי' והבריא והוי קרום שעלה מחמת מכה בושט זהו שייך אפי' אי ליכא קורט דם וזהו שכתב רש"י וקורט דם אין בה בפנים והך טעמא דמיירי אפי' בדליכא קורט דם אח"כ כתב רש"י ואני שמעתי והבריא לשון ניקב דאזי דוקא אי איכא קורט דם אנו חוששין להך חששא שמא ניקב אבל בדליכא קורט דם לא חיישינן כלל ואיכא גוונא כמי היכא דשייך הך חששא שמא ניקב החיצון בדאיכא קורט דם ולא שייך הטעם דשמא נתרפא כגון דחזינן דאכלה קוץ או מחט ובזמן קצר אח"ז נשחטה הבהמה דלא היתה יכולה להתרפות בזמן קצר כזה דאזי חיישינן שמא ניקב ולא שמא נתרפא והנה כתב הרשב"א להך שיטה דס"ל דלענין נקב אין לושט בדיקה מבחוץ וז"ל יש לומר דלא אמרו ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא היכא דאיכא לספוקי בכולי' ושט היכא דאינקוב כגון ההוא אווזא ומפני שהעין משוטט בכל ובנקב משהו עובר ההרגש ואינו מרגיש בו כיון שהוא אדום ואינו ניכר אלא בדקדוק גדול אבל אם ניקב מבפנים ואין לנו מחפש אחר נקיבתו אלא מבחוץ כנגד ניקב הפנימי הרי הוא יכול לכוון עליו אם ישנו כך תירץ רבינו הרב ז"ל וכתב על זה הרשב"א שאין דעתו של רש"י ז"ל כראה כן מדפירש על קושית הגמ' מ"ש מספק דרוסה והכא לא אפשר למבדקי'

דנקב משהו בעור החיצון של ושט לא מינכר עכ"ל נראה מתוך פירושו דנקב משהו אע"פ שמקומו ניכר מבפנים אין לו בדיקה מבחוץ נגד הקוץ שהרי קוץ זה ניכר מקומו מבפנים עכ"ל הרשב"א והר"ן ז"ל כתב ג"כ לחלק בין מקום ידוע לשאינו ידוע וכמו כן הש"ך בסימן ל"ג לפ"ז מצ"ל מש"ה פירש רש"י דקושית הגמ' מ"ש מספק דרוסה דפריך והכא לא אפשר למבדקי' דנקב משהו בעור החיצון של ושט לא מינכר דזהו לטעם ב' דרש"י לרבותא דלא מיבעיא לטעם א' דשמא נתרפא בודאי קשה אעולא דקאמר אין חוששין שמא הבריא אמאי ניחוש לשמא נתרפא אלא אפי' להך טעם דשמא הבריא ניקב נמי קשיא אעולא איך קאמר עולא סתמא אין חוששין שמא הבריא דמשמע בכל גוונא אפי' בדאיכא קורט דם בפנים אמאי ניחוש שמא הבריא ניקב דבכה"ג נקב משהו בעור החיצון של ושט לא מינכר ואתא רש"י לאשמועינן בזה דל"ת דהמקשה פריך דוקא להך טעם דשמא נתרפא אבל לאידך טעמא דשמא הבריא ניקב לא קשה קושית המקשה דזהו שפיר אפשר למבדקי' בעור החיצון נגד מקום הקוץ דזהו מקום ידוע מש"ה כ' רש"י לאשמועינן דקושית המקשה אפי' להך טעם דשמא הבריא ניקב משום דהכא לא אפשר למבדקי' אע"פ שהוא מקום ידוע ואח"כ בד"ה חיישינן הוצרך רש"י לפרש לטעם הראשון שמא ב' העורות נקבו והבריא החיצון דהא מדאמר עלי' רב כהנא לא תצייתו לי' ישב אתמר אבל נמצאת לא איצטריך לי' לעולא לומר דכולהו חיווי ברייתא קוצי אכלן דזהו מיירי ע"כ בדליכא קורט דם וכמו"ש הרשב"א דאל"כ איך קאמר רב כהנא דלא איצטריך לי' לעולא לומר משום דכולהו חיווי ברייתא קוצי אכלן וכי נמצא קורט דם בקוצים דאכלי חיווי ברייתא א"ו דמיירי בדליכא קורט דם ובדליכא קורט דם לא הוה חיישינן שמא הבריא נקב דהא ליכא דם שנכנס בנקב בחוץ כנ"ל מש"ה הוצרך רש"י לפרש לפי טעם א' דחיישינן שמא הבריא החיצון דנתרפא וק"ל:

תוס' ד"ה אי כשמואל האומר ברובו אע"ג דשמואל פוסל בפ"ק הגרים שליש ושחט שני שליש גבו כל הכשר בשחיטה וכו' הכא בעי למימר דרבא לא פסול מהאי טעמא וכו' תירוצם דחוק תו מקשין העולם דהקושיא על ר' אבא במ"ע דאמר תורי' בין לרב בין לשמואל שרי הא לשמואל בלא"ה פסול מטעם דהגרים שליש ושחט שני שליש ונראה לתרץ קושית תוס' ויתורץ בזה ג"כ קושית תוס' דף מ"ד בד"ה כולה כרב עבדה שכתבו דהמ"ל כולה כשמואל עבדה דלאו מקום שחיטה הוא ואסר נמי בהגרים שליש ושחט שני שלישים וכו' ע"ש דהנה לעיל דף כ' ע"ב מסיק הגמ' אמר רבינא אמר לי רבין בר קיסי הא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור סימנין בעוף לא אמרן אלא במליקה אבל בשחיטה יש עיקור ופריך הגמ' והאמר ר' ירמי' אמר שמואל כל הכשר בשחיטה כנגדו

בעורף כשר במליקה הא פסול פסול ומתרץ הגמ' ההיא פליגא פירש"י ההוא דר' ירמי' פליגי אדרבין בר קיסי פי' דסובר דהא דתני רמי בר יחזקאל דאין עיקור סימנין בעוף קאי ג"כ אשחיטה דאף לשחיטה אין עיקור וכתב רש"י ולית הלכתא כמתניתא דרמי בר יחזקאל דהא תניא בפרקין לקמן שחט את הושט ואח"כ כשמטה הגרגרת כשר נשמטה הגרגרת ואח"כ שחט את הושט פסולה וכו' ואי קשיא לך מתניתא אמתניתא דרמי בר יחזקאל תריץ הא כמ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה עכ"ל לפ"ז מצ"ל דר' אבא סובר דלפי המסקנא שמואל קאי אליבא דהלכתא כאידך ברייתא דפליגא ארמי בר יחזקאל דס"ל לשמואל דבשחיטה יש עיקור וכמו כן במליקה דמסברא ראוי להיות מליקה דומה לשחיטה וכמו"ש הרשב"א לעיל דף י"ט למד מחזיר סימנין ואזי לפי המסקנא לא נצטרך לומר דמאי דקאמר ר' ירמי' אמר שמואל דכל הכשר כשר הא פסול פסול לא אתי למיעוטא הגרים שליש ושחט שני שליש אלא ס"ל לשמואל כלישנא בתרא דלעיל דרב הונא אמר רב אסי דמחלוקת בשהגרים שליש ושחט שני שליש דרב יוסי בר' יהודה סבר מידי דהוה אחצי קנה פגום והרי רב ושמואל קאמרי לעיל דהלכה כרב יוסי בר יהודה וכן פסקינן בש"ע סימן כ"ד סעיף י"ג כר' יוסי בר יהודה ללישנא בתרא דהגרים שליש ושחט שני שליש כשר וס"ל לר' אבא דשמואל קאי אליבא דהלכתא כלישנא בתרא דרב הונא אמר רב אסי דמצ"ל דכל הפסול פסול אתי למיעוטי מידי אחרינא דהיינו כל הפסול בשחיטה הוא עיקור סימנין דפסול בעוף כאידך מתניתא דנשמטה הגרגרת פסולה פסול נמי במליקה דמליקה היא דומיא דשחיטה והשתא שפיר קאמר ר' אבא דתורא שרי אליבא דשמואל וכהלכתא לפ"ז מצינו לתרץ קושית התוס' ד"ה אי כשמואל דאע"ג דשמואל פוסל הגרים שליש ושחט שני שליש דמצ"ל דרבא נמי ס"ל דשמואל קאי אליבא דהלכתא דהגרים שליש ושחט שני שליש כשר והא פסול פסול אתי למיעוטי מידי אחרינא כנ"ל וממילא מתורץ ביה ג"כ קושית התוס' ד"ה כולה כרב עבדה הנ"ל דמהאי טעמא הנ"ל לא בעי למימר כולה כשמואל עבדה דלאו מקום שחיטה היא ואסר כמי בהגרים שליש ושחט שני שליש דניחא לי' טפי לומר דשמואל קאי אליבא דהלכתא וק"ל:

דף מד.

תוס' ד"ה ור' יהושע היא כו' וי"ל כיון דקאמר לא בשמים היא משמע דאית לי' דבשום דוכתא אין משגיחין בבת קול עכ"ל והנה דברי התוס' תמוהין דהא איתא בב"מ דף נ"ט בהדיא דמפרש התם ר' ירמי' אין משגיחין בבת קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה אחרי רבים להטות ואזי להך טעמא קושית התוס' במ"ע דלמא דוקא בעובדא דר' אליעזר

דפליגי רבים עליו קאמר אין משגיחין בבת קול אבל לא נגד בת קול דב"ה דהם רבים ולולי דברי התוס' יש לתרץ הכי דהנה מצינן כמה פעמים דב"ש הוי רובא כדאמרינן בשבת גבי שמונה עשר דבר נמנו ורבו ב"ש על ב"ה וכיוצא בזה מצינו בביצה שגברו ידן של ב"ש ואזי מצינו לפרש הך ר' יהושע דאין משגיחין בבת קול נמי גבי מחלוקת דב"ש וב"ה דהיינו דוקא אי ב"ה הוי רובא אזי הלכתא כב"ה דאחרי רבים להטות אבל בכל מקום אין אנו מוכרחין לפסוק כב"ה אלא הוי שוה בשוה ב"ש וב"ה אזי הרוצה לעשות כדברי ב"ש עושה ומכ"ש כשב"ש הם רובא והשתא מתורץ קושית התוס' דהכה י"לד ברישא לעולם הלכתא כדברי ב"ה דמלת לעולם מיותר דהול"ל סתמא הלכתא כב"ה א"ו דה"פ דרישא ס"ל דלא כר' יהושע אלא דבכל מקום משגיחין בבת קול ואזי אפי' הוי ב"ש רובא ומכ"ש שוה בשוה אפ"ה הלכתא כב"ה וזהו כוונתו מאי דקאמר לעולם אבל סיפא אתיא כר' יהושע דאמר אין משגיחין בבת קול נגד הרוב ואזי תליא ברובא ואז הרוצה לעשות כדברי ב"ש עושה בשוה בשוה וק"ל:

תוס' ד"ה והא איכא עיקור סימנין כו' תימא דהיכא פשיטא לי כו' ולפי' בה"ג פריך שפיר וכו' ומיהו קשה לפי' ה"ג וכו' עכ"ל וי"ל קושי' התוס' על בה"ג דמ"ל דבה"ג סובר דבאיגום איגומי כולו נמי אין שחיטה מועלות בו דהא נשמט כולו ואין הסימן מחובר במקומו וכמו שמחלקו התוס' בין פי' רש"י לפי' בה"ג דלרש"י ז"ל נראה להתוס' לומר דבניטל כולו בשרה ולבעל ה"ג לא. כמו כן מצ"ל לבה"ג דס"ל לענין זה באיגום איגומי כולו נמי אין שחיטה מועלת בו והא דקאמר בשלמא הא דאיגום איגומי הא לפי מה דס"ד אבל לפי האמת דמשני צא תימא כולו אלא רובו מתניתן דניטל לחי התחתון נמי איירי בכה"ג ברובו ובאיגום איגומו וכמו מימרא דשמואל דאיירי ברובו מדקאמר ותנא תנא ושמואל אתא לאשמועינן דבניטל הרוב ואין חילוק בין איגום איגומו לעיקור אבל לעולם באיגום איגומי כולו מ"ל דס"ל לבה"ג דאין שחיטה מועלת בו לפ"ז מתורץ קושי' התוס' הנ"ל מ"ש לפי' המקשה תקשי לי' ארבה בב"ח גופי' דמצ"ל דבל"ז לא הוי קשה מידי דס"ל דעיקור הוא דאין שחיטה מועלת בו ומיירי באיגום איגומו כולו ומתניתן דניטל לחי תחתון כשר מיירי באיגום רובו אבל שמואל לא מצי איירי רק בדאיעקור איעקורי כפירש"י ז"ל ורבה בב"ח מיירי באיעקור איעקורו רובו. אבל השתא דאמר בשלמא לר"פ לא קשי' דהא דעיקור סימנין מיירי באיעקור איעקורי א"כ אפי' דאיעקור איעקורי אינו טרפה רק אין שחיטה מועלת בו פריך הגמ' שפיר והאמר רבה בב"ח וכו' וק"ל:

בא"**ד** וכן קשה לפי' ר"ח שמפרש דאיפרק איפרוקי שנפרדו הסימנין זה מזה וכו' וע"ש וכ"ל קושי' התוס' דמ"ל לפי פי' ר"ח כל הגירסות א"ש דמצ"ל דסוברים כפי' ר"ח דפי' איפרוק איפרוקי שנפרדו הסימנים זה מזה:

והנה כתב המהר"ם ז"ל דזה דוחק לומר דעיקור סימנין מיירי באיקפול איקפולי כולו דאזי אין שחיטה מועלת בו אבל באיפרוק איפרוקי בכח טריפה ממש הוי ז"א דהיכא ידעינן כשניקפל כולו שלא הי' בכח ע"ש ולפ"ז מתורץ קושי' התוס' דבל"ז לא ה"מ להקשות מעיקור הסימנין על רבה בב"ח דמ"ל דעיקור הסימנין מיירי באיקפול איקפולי רובו דרובו הוי ככולו אבל לרבה בב"ח מיירי דאיפרוק רובו בכח אבל השתא דמשני הגמ' אליבא דשמואל לא תימא כולו אלא אימא רובו אזי צ"ל אפי' דאת"ל דעיקור סימנין מיירי באיקפול איקפולי עכ"פ מיירי דאיקפול איקפולי כולו דהא קאמר שמואל דברובו כשר פריך שפיר והא אמר רבה בב"ח סימנין שנדלדלו ברובן טרפה דהשתא אין לומר דעיקור מיירי באיקפול איקפולי כולו ורבה בב"ח מיירי באיעקור איעקורי דהא כשאיקפול וניטל כולו היכי ידעינן אם הי' בכח או לא כמ"ש המהר"ם ומשני הגמ' הכי דודאי האמת כן דלא ידעינן אם הי' בנחת או בכח אך רבה בב"ח מיירי בכה"ג כפי' ר"ח דאיפרוק איפרוקי שנפרדו הסימנין זה מזה ודוק:

הנה כתב המהרש"א בדיבור זה על פי' מהרש"ל וז"ל ואני לא אבין למאי דגרסינן נמי וכו' ולמה לא ניגרוס גבי מתניתן לרב פפא לא קשיא הא דאיקפול וכו' וע"ש דבריו אינן מובנים לי דהא כמו שמפרש לקמן דברי התוס' מיהודאית ספרים וכו' דע"כ דלא גרסו מעיקרא לאוקמא מלתא דשמואל וכו' דא"כ לא פריך מידי וכו' דהא מה שאמר שמואל ברובו מצי איירי באיקפול איקפולי ורב נחמן אמר שמואל בדילדול אידלדולי א"כ כמו כן מצ"ל לפי פי' המהרש"ל ז"ל דאית גרסינן בשלמא מתניתן לרב פפא לא קשי' הא דאידלדול אידלדולי וכו' אזי לא פריך ג"כ מידי והא אמר שמואל ברובו כנ"ל וק"ל:

דף מה.

ברש"י ד"ה ובגולגולת כו' עיין במהרש"א ויש להקשות דעכ"פ תקשי למה מפרש רש"י דוקא כלישנא קמא בבכורות ולא הביא ב' הלשונות ואפשר לומר דקשי' לי' לרש"י ללישנא ב' מאי פריך ר' ירמי' דלמא ההיא מתני' ובגולגולת אתי' כב"ה דמסתמא סתם תנא דברייתא כב"ה דאליבי' השיעור כדי שינטל מן החי שהוא כסלע ולא כמלא מקדח וא"כ מצ"ל דמש"ה משערינן בנקב הארוך או בשאין בהן חסרון במקום אחד כמלא מקדח שהוא גדול מכסלע מש"ה כתב רש"י באוקימתא ראשונה דמסתמא ר' ירמי' סובר

כאוקימתא א' דאזי אליב' דב"ה גמי כשיעור כמלא מקדח בלא חיסומו ומדקאמ' כמלא מקדח סתמא בוודאי הפי' ג"כ כשאר מלא מקדח אם יש חסרון בגולגולת וק"ל:

בתוס' ד"ה אישתמיטתי' וכתב המהרש"א וז"ל דודאי לא עדיפי נקבים שאין בהן חסרון מפסוקה כו' וי"ל לפמ"ש הט"ז והש"ך בסימן ל"ד וכנראה ג"כ מדברי מהר"ם לובלין דכאיסר גדול מרוב א"כ לא משני המהרש"א מידי ואפשר לומר דלדידהו קושית המהרש"א מעיקרא לק"מ דעכ"פ תקשי מנ"ל לר' ירמי' להקשות דבשלמא התם גבי גולגולת דשיעור חסרון כמלא מקדח שפיר מצטרפין הנקבים למלא מקדח משא"כ הכא גבי נקבים שאין בהן חסרון לא מצינו שום שיעור גבי אין בהן חסרון שהוא כאיסר אלא מצינו גבי פסוקה שהיא כמי אין בה חסרון דמשערינן בה ברובו מה"ת נימא ליתן בנקבים שאין בהן חסרון שיעור אחר כאיסר ולהקשות עי"ז לרב ואין לומר דילמא ה"פ בדברי ר' ירמי' ה"ג כיון דשיעורא כאיסר דהא מצינו בנקב גדול שאין בה חסרון דאם נפתחה כדלת משערינן בה כאיסר לרחבו וכתב רש"י ע"ז ד"ה כדי שיכנס איסור לרחבו ושיעור גדול הוא זה מאיסר דהכא בעינן נכנס ויוצא משום דאין כאן חסרון כו' וא"כ ראוי לשער ג"כ בנקבים קטנים שאין בהן חסרון להצטרף לאיסר לרחבו דא"כ הו"ל לר' ירמי' לפרושי בהדיא בז"הל ה"נ כיון דשיעורו כאיסר לרחבו כו' הלא מימרא דר' נחמן אינו ידוע כ"כ כמו מתני' אך על הש"ך וט"ז ק' מאי פריך ר' ירמי' כיון דשיעורא כאיסר לכאיסר מצטרפין הא זהו דוקא כשעומדין באורך או ברוחב אבל ר"י אמר רב מיירי שעומדין בהיקף אזי מצטרפין לרובא תו קשה איך קאמר אישתמיטתא הא מצ"ל דשפיר ידע ר' ירמי' דמצטרפין לכאיסר באורך וברוחב ובאין בהן חסרון ברובא רק ס"ד דר"י להצטרף בכאיסר אפי' בהיקף ואפשר לומר דהיינו מה שמתרץ ומתורץ בזה מ"ש התוס' ולשון אישתמיטתא קשה דס"ד דר' ירמי' מדקאמר ר' יהודה א"ר סתמא דמיירי אפי' באורך או ברוחב ואזי פריך שפיר דבכה"ג באורך או ברוחב ראוי להצטרף בכאיסר ומתרץ דע"כ אישתמיטתא וכו' דאל"כ קשיא דרב אדרב דלעיל קאמר באורך וברוחב ברובא וכאן בכאיסר א"ו דלעיל מיירי בהיקף וכאן מיירי באורך או ברוחב ואזי לק"מ וממילא מתורץ בזה קושית תוס' מ"ש ולשון אישתמיטתא קשה:

דף מה:

גמ' למ"ד רוב עורו כו' וכתב המהרש"א ולמ"ד רוב מוחו אע"ג דאיכא למבעי דשמא בעורו לא בעי רוב ע"ש אפשר ליישב הכי דהך לא רצה הש"ס למבעי דמ"ל דתפשוט מדר' הונא דאמר סתמא אין הלכה כר' יעקב דקשיא הא איכא למיטעי' דר' ור' יעקב פליגי בעור דר' סבר עור חוט השדרה שנפסק ברובו ור' יעקב סבר דדוקא במוח השיעור

ברובו אבל בעור א"צ רובו אפי' ניקב טריפה ואזי תיפוק מני' חורבא להתיר בעור כשלא נפסק הרוב וא"כ לא הו"ל לר"ה לסתום אלא לפרש דדוקא במוח פליגי דאמורא צריך לפרש דבריו ובפרט היכי דמצי למיפק מני' חורבא לקולא א"ו דס"ל לר' הונא בין לפירוש רוב עורו ובין לפי' רוב מוחו תמיד הלכתא דעורו בעי רוב ואזי ליכא למיבעי כלל הכי דשמא בעורו לא בעי רוב משא"כ לרב שפיר מיבעי לי' רוב מוחו מאי דדלמא כוונתו דרב דנקט רוב עורו לאשמועינן זאת דאפי' עורו בעי רוב דל"ת דפליגי במוח אבל בעור כ"ע מודים דלא בעי רוב ומצ"ל דמש"ה ר"ה תלמיד דרב ס"ל כוותי' דרבי' דמסתמא מדמפרש רב ברוב עורו משמע דס"ל כת"ק דאפי' בעורו בעי רוב ודוק:

גמ' אמר רבב"ח אמר ריב"ל נתמרך פסול נתמסמס פסול וכו' בי רב אמרי נתמסמס פסול נתמזמז כשר מיתבי רשב"א אומר וכו' ע"ש ויש להקשות לפי דברי הש"ך בי"ד סימן ל"א ס"ק ב' שכתב שאין חילוק בין נתמסמס הרבה לבין נתמזמז הרבה והא דקאמר נתמזמז כשר מיירי שנתרוקן רק מעט אבל בנתמסמס דקאמר דטריפה מיירי בנתמסמס הרבה לפי שדרכו להתמסמס הרבה א"כ מאי פריך הגמ' מבהמה שנתמזמז מוחה דילמא הך ברייתא מיירי שנתמזמז הרבה אח"כ מצאתי בספר כר"ופ שהקשה כזה על הש"ך ומש"ה פסק דלא כהש"ך דאפי' נתמזמז הרבה כשר ונ"ל לתרץ דברי הש"ך דמצ"ל מסברא דבתמזמז חמור מנתמסמס דנתמסמס גוף המוח הוא נשאר רק שנימוח אבל נתמזמז נתרוקן המוח לגמרי וכדאמרינן בסי' ל"ו גבי ריאה דאם נשפכה כולה כקיתון והסמפונת קיימין כשירה ובנחסר' שם בסעיף ח' פסק הרמ"א אם הוא יותר מרביעית טריפה וכמ"ש הש"ך שם ס"ק כ"א דגרע חסרה מנשפכה וא"כ אם מצינו דבנתמסמס הרבה טריפה וכ"ש דנתמזמז הרבה טריפה ולפ"ז מתורץ קושי' הנ"ל על הש"ך דשפיר פריך הגמ' מבהמ' שנתמזמז מוחה דאזי אין לומר כנ"ל דמיירי שנתמזמז הרבה דא"כ מ"ט תני התנא דברייתא דוקא נתמזמז טריפה דאיכא למיטעי דוקא כשנתרוקן אבל נתמסמס שאינו נתרוקן רק שנשפך כקיתון לא וטפי הו"ל למיתני נתמסמס טריפה וממילא ידעינן נתמזמז טריפה מכ"ש א"ו דברייתא מיירי בנתמזמז מעט ואזי לא מצי למתני נתמסמס לפי שבנתמסמס הדרך להיות הרב' כמ"ש הש"ך וא"כ שפיר פריך הגמ' ומתרץ ההיא דייקא פי' עיקר קושייתך שהקשית מכח דהו"ל למתני נתמסמס באמת כן הוא דבנתמסמס אתמר ולפ"ז מצינו ליישב קושי' רש"י בד"ה נתמזמז כשר וכו' ולהכי הדר נקט נתמסמס פסול דלא תימא נתמסמס ובתמזמז חדא היא ולאפלוגי עלה אתא דדברי רש"י דחוקין דמה"ת לומר למטעי בין נתמסמס לנתמזמז אבל לפ"ד בלא"ה א"ש דאי הוי קתני רק נתמזמז כשר לחודא ולא הוי תני נתמסמס פסול בהדי ה"א

דאפי' נתמזמז הרבה נמי כשר מש"ה קתני נתמסמס פסול דמיירי בהרבה לפי שהדרך להתמסמס הרבה ואזי ידעינן מכח כ"ש דנתמזמז הרב' פסול וא"כ מוכח הא דקאמרי בי' רב סתמזמז כשר איירי בנתמזמז רק קצת וא"ל דאעפ"כ למה לי בבא דנתמסמס פסול והו"ל למימר בהדיא נתמזמז קצת כשר דאזי לא הוי מצינו למטעי מידי. ז"א דאעפ"כ יש מקום לטעות ולומר מדמחלק דוקא בנתמזמז ולא מחלק ג"כ בנתמסמס דאע"פ דדרך להתמסמס הרבה מ"מ יכול להיות בכה"ג דכשהתחיל להתמסמס קצת נשחטה הבהמה דאזי כשר א"ו דלהכי קתני דוקא נתמזמז לדיוקא לאשמועינן דדוקא בנתמזמז יש חילוק בין קצת להרבה אבל בנתמסמס אפי' הרבה כשירה מש"ה כראה לי' למימר בהדיא נתמסמס פסול דאזי ליכא למטעי מידי ובתרווייהו אשמועינן חידוש מה דלא הי' פשוט כ"כ דבנתמסמס דדרך להתמסמס הרבה פסול וכ"ש נתמזמז הרבה ומקצת אפי' נתמזמז כשר וכ"ש נתמסמס ודוק:

ועל מה שהקשה עוד הכר"ופ על הש"ך דלדבריו מאי פריך הגמ' מעובדא דלוי דלמא הי' נתמזמז הרבה עיין בספר תבואות שור בסימן ל"א ד"ה המוח עצמו כו' שנדחק לתרץ קושי' זו וז"ל ואין להקשות מאי פריך הגמ' מגברא דטרייי' לרישא וכו' וכן קשה נמי לפי' הש"ך כו' לק"מ דידעו חז"ל דאיך שיהי' הכאה לראשו אין דרך להתחסר עי"ז כ"א מעט ע"ש:

אבל מ"ש שם התבואות שור בתחלת דבריו להוכיח נגד סברא הנ"ל דנתמסמס גרע מנתמזמז וז"ל תדע דהרי"ף והרמב"ם ס"ל גבי ריאה שנהפך בשרה למים עכורים והקרום קיים דטריפה ובנחסר בשרה ס"ל דכשירה אלמא דטפי מזיק להקרום אם נתקלקל הבשר מאם נחסר ונתרוקן ואע"ג דהתם מכשירין נשפך כקיתן והכא אם הומרך והי' למים טריפה אין מדמין בטריפות אבל ללמוד חסרון מנשפך ומסמס זה אין לו הוכחה ע"ש אין מובנים לי דבריו דמנ"ל להוכיח מריאה שנהפכה למים עכורים לקולא דוק לאידך גיסא לחומרא מריאה שנשפכה כקיתון ומים צלולים דאפי' כולה כשירה ובנחסרה יותר מרביעית לדעת הדמ"א וב"י בשם אהל מועד ושאר פוסקים טרפה וא"כ כיון דנשפכה הרבה כקיתון טריפה מכ"ש דנחסר הרבה טריפה ומ"ש אין מדמין בטריפות כמו כן יוכל להשיב על דברי עצמו דלעולם הרי"ף והרמב"ם ס"ל דכאן נחסר הרבה טריפה מכח כ"ש דנתמסמס והא דבריאה נחסרה בשירה אין מדמין בטריפות ותו יש לדחות מה שהביא ראיי' מדברי רי"ף והרמב"ם ז"ל ממש גבי ריאה שנהפכה בשרה למים עכורים דטריפה דשאני עכורים דהוי לקותא גדולה שסופו לנקוב וכמ"ש הב"י בסימן ל"ו ד"ה נמוק בשרה בשם הרשב"א וז"ל וכתב הרשב"א שהם סוברים דטפי גרע עכורי וסריחי ממליא מוגלא

וכו' אבל מים עכורין מראין במראיתן שבאין מחולי המפסיד ועתידה לינקוב וכל העומד לינקוב כנקוב דמי וא"כ לא מוכח מידי ואזי צדקו דברי הש"ך ודוק:

דף מו.

רש"י בד"ה עד ועד בכלל והכי קאמר כו' דלא תימא שני' כשלישי' לקולא עכ"ל ויש להקשות דא"כ לתני שני' כשרה ומכ"ש שלישית ונראה לתרץ דהיו מ"ל דפי פרשה תמיד בכלל בין הפרשה שלו ואזי מ"ל דלעולם בין הפרשה שני' עצמה כשירה מהא דלא תני שני' משום הכי דל"ת פי שניי' נמי כשירה וא"ל דאיך מ"ל כן דא"כ מאי בעי ר"פ את"ל עד ולא עד בכלל פי פרשה מהו ע"כ מוכח דפי אינו בכלל בין הפרשה דידי' וטריפה דאל"כ איך מ"ל עד ולא עד בכלל הא קאמר דוקא שני' א"י ואז לא מ"ל כדברי רש"י דל"ת שני' כשלישי לקולא א"כ לתני שני' ואזי א"ל כדברי הנ"ל דלא מצי למתנא שני' כשירה דל"ת פי שני' נמי כשירה ובאמת הפי שייך למעל' הא באמת שייך הפי תמיד לבין הפרשה דידי' ז"א דאע"פ דמ"ל הפי שייך תמיד לבין הפרשה דידי' אעפ"כ ניחא לי' טפי לפרש דבריו ולומר בהדיא שני' אינו יודע דלא תיפוק מיני' חורבא דהעולם מצי למטעי לומר דמש"ה לא תני שני' כשירה משום הפי דהפי אינו בכלל אבל לעולם הבין דשני' נמי כשירה מש"ה קאמר שני' א"י דאזי ליכא למטעי כלל וק"ל:

תוס' בד"ה ואת"ל עד ולא עד בכלל כו' אבל אם עד ועד בכלל לא מצי למבעי פי פרשה שני' מהו דממ"נ הוי בכלל א"י וכו' י"ל הא לפמ"ש התוס' דהאחד מתחיל להתפצל קודם לחבירו מ"ל דמיקרי בין הפרשות ראשון מפיצולים הראשונים עד פיצול הנמוך שבשניים דבהך צד ליכא פיצול בינתים וא"כ כל זה מקרי בין מן הראשונים עד השני' שבשניים וכמו כן מצאתי בספר תבואות שור בבכור שור דף ק"א ע"א ד"ה בגמ' לא שלישית שכתב כן על השני' דמצ"ל שנמשך עד פיצול הנמוך שבשלישית וז"ל שם וכן דבפצולים הג' ג"כ האחד מתפצל גבוה מחבירו ולאו בשוה ממש א"כ הא דאמר שכי' א"י דהיינו בין הפצולים השניים לפצולים השלישים השעור הוא עד הפיצול הג' הנמוך מחבירו שכנגדו דהא מ"מ בין הפרשות מקרי באותו צד וכו' עד באותו צד נקרא החוט בין הפרשות דהיינו בין הפרשות השניים לפרשה הג' שבאותו צד ע"ש באורך וא"כ קושית תוס' במ"ע דהו"מ למבעי בועד ועד בכלל פי פרשה שניי' מהו פירוש פי פרשה הגבוה שבשניים מהו דע"ז ליכא לתרץ מ"ש התוס' דממ"נ הוי בכלל א"י דהא עד בין הפרשות ראשון קאמר דעריפה ותו לא וכו' ז"א דמצ"ל דמקום פי פרשה הגבוה שבשני' עדיין שייך לבין הפרשות ראשון דהא הבין הפרשות נמשך עד הפיצול הנמוך שבשניים וכ"ל דס"ל להתוס' דע"כ כ"ע סוברים דתמיד הבין מתחיל מפיצול הגבוה ולא

מפצול הגמוך שלמטה ממנו ואי אמרינן עד ולא עד בכלל וכי טריפה מתחיל מסוף פצול הראשון דאל"כ קשיא דהו"ל לר"פ למבעי פי פרשות מהו בלשון רבים ותו קשיא דהו"מ למבעי אפי' בע"וע בכלל מי אמרינן דדוקא בין הגבוה לנמוך מקרי בין ממש ותו לא דהיינו מה שבין פצולים הראשונים לשניים שייך לשניים או דלמא הכל מקרי בין דהיינו בין הגבוה לנמוך ולמטה בין פצולים הראשונים לשניים א"ו דזהו דבר ברור דבין סוף פצול הראשון לשני שלמטה הימנו בראשונות זהו בודאי בכלל בין ולא שייך למעלה וגם נמשך עד ב' פצולים השניים למטה מש"ה לא מבעי לי' לר"פ אלא בעד ולא עד בכלל להיכן שדינן פי פצול הראשון אבל אי ע"וע בכלל בודאי מתחיל מפצול הראשון ונמשך עד פצול ראשון שבשניים ולא עד פצול הנמוך שבשני' דמפצול הגבוה ואילך מקרי בין דידי' (ולפ"ד ממילא אמרינן כן בשלישית דהשני' נמשך עד פצול א' הגבוה שבשלישית ודברי התבואות שור אינן מובנים לי דהוא רוצה לתרץ בזה הרש"ל וב"ח אשר הוכיחו זאת דפי פרשה ג' כשירה מדברי תוס' הנ"ל וכמ"ש המהרש"א וא"כ לפי דבריו הקושי' על התוס' כנ"ל במ"ע) ולפי דברינו מצינו לתרץ בזה הקושיא על דברי רש"י הנ"ל בד"ה ע"וע בכלל מ"ש דל"ת שני' כשלישי לקולא דקשיא דא"כ הו"ל למימר שני' כשירה ז"א דמצ"ל משום דאיכא למטעי כקושיא הנ"ל דבין לא מקרי אלא בין פצול הגבוה לנמוך אבל מן הנמוך ואילך לא מקרי בין ראשון אלא שייך למטה וכמו כן בשני' שייך למטה לשלישית וא"כ אי הוי תני שני' כשירה מצו העולם למטעי דתיכף לאחר פצול הנמוך מן הראשונים שייך למטה וכשירה מש"ה לא תני אלא שלישית כשירה ולעולם שני' כמי כשירה והנה אין להקשות מאי פריך הגמ' ת"ש הפרשה תדון כבשר דלמא ה"פ הפרשה ב' דהיינו פצול הנמוך שבראשונות תדון כבשר אבל פצול הגבוה קא מבעי לי' לר' ירמי' ז"א דס"ד דמקשה דמדקתני פרשה סתמא איירי בכל הפרשות והמתרץ משני לחומרא דאפי' בפרשות השניות איכא לספוקי וק"ל:

כתב התבואות שור בבכור שור דף ק"א ע"א ד"ה בגמ' פי פרשה מהו בסוף דבריו עי"ל דאי מספקא לן וכו' דטפי הול"ל שלא נטעה להכשיר וכו' ע"ש דבריו אינך מוכרחין דהא מצ"ל להיפוך דודאי לא נטעה להכשיר כיון דאיכא למידק מרישא הכי ומסיפא להיפך בוודאי אזלינן לחומרא וכמ"ש המהרש"א:

ומ"ש עוד ועי"ל דההיא דכשירה היא לא צריכה והיא איידי יש לדחות דדלמא אפכא דמש"ה תני כשיר' לאורוי דדוקא שלישית כשרה הא פי א"י:

עוד כתב ד"ה בגמ' לא שלישית וכו' לתרץ דברי רש"ל והב"ח שסוברים פי פרשה ג' ג"כ כשירה דאיך מתרץ הגמ' לא שלישית איך ס"ד למימר כן הא אפי' פי פרשה ג' כשירה

ומכש"כ פרשה ג' ותירץ הוא ז"ל וז"ל ונלע"ד כשנדקדק עוד דקאמר הפרשה לשון יחיד וכו' וכיון דבפצולים הג' האחד מתפצל גבוה מחבירו ולאו בשוה ממש א"כ הא דאמר שני' אינו יודע דהיינו בין הפצולים השניים לפצולים הג' השעור הוא עד הפיצול הג' הנמוך מחבירו שכנגדו דהא מ"מ בין הפרשות מיקרו בצד א' וכו' באותו צד נקרא החוט בין הפרשות דהיינו בין הפרשה השני' לפרשה הג' שבאותו הצד ע"ש באורך לפ"ז קשה ג"כ מתוס' ד"ה את"ל עד ולא עד בכלל שמזה הוכרחו דפי ג' כשירה מ"ש ודוקא אם עד ולא עד בכלל אבל אם עד ועד בכלל לא מצי למבעי פי פרשה שני' ומהו דממ"נ וכו' הא מצו למבעי בפי פרשה השניי' הגבוה דזה שפיר יכול להיות בכלל בין הפרשה ראשונה ודוק:

אך אדברי תוס' זו בלא"ה בלא דבריו הנ"ל במ"ע הא מצינו למבעי' אפי' בע"וע בכלל בפי פרשה השניי' הגבוה ותו קשיא דהו"מ הגמ' למבעי' לדברי התוספת' הכי את"ל עד ועד בכלל עדיין מצינו למבעי' מהו בין אי מקרי בין מתחילת פצול הגבוה עד סוף פיצול הנמוך ותו לא הוה בכלל ראשון או מקרי בין עד מקום שמתחילין השניים להתפצל:

מהרש"א בד"ה מאי לאו ולא בעי למימר דנקט שני' משום דבפרשה שני' מבעי' לי' במלתא דשמואל אי הוה בא"י או כשירה דא"כ לא איצטריך למבעי' בפרשה בע"וע בכלל אלא אפי' את"ל עד ולא עד בכלל איכא למבעי' אי הוה פרשה בא"י אי כשירה ודאי ולפי קושיא זו על המהר"ם ומהרש"ל במ"ע ואפשר לתרץ הכי דבעד ולא עד בכלל לא מצו למבעי' פרשה שני' מהו דהא אפי' בין הפרשה שני' אינו בכלל ומכ"שכ הפרשה שני' מש"ה ניחא לי' טפי למבעי' בעו"ע בכלל דאז מצו למבעי' בין אראשונה ובין אשני':

מהרש"א בד"ה ואת"ל עד ולא עד כו' דהא אפי' בין הפרשות דראשונה הוה באינו יודע אי לא הוה עד ולא עד בכלל עכ"ל ואזי אפי' בין הפרשות בא"י ומכ"ש פי שניי' אבל קושי' התוס' הוא דהו"ל למבעי' בע"וע בכלל דאז הבין הפרשה ראשונה טריפה א"כ שפיר מצינו למימר דפי' שני' נמי שייך למעלה וטריפה:

דף מו:

רש"י ד"ה אלא ל"ש דבין כולה ובין מקצתה כשירה דאמר לקמן אדומה כשירה וכו' ע"ש דאין לומר דדלמא אדומה כשירה במקצתה חדא דעכ"פ מוכח דלא מ"ל ל"ש וטריפה דאפי' במקצתה טריפה דהא מוכח מדלקמן דאדומה כשירה במקצתה ותו דראי' דמביא מדר' נתן משמע דההיא ינוקא הי' כולו אדום או כולו ירוק כדקאמר עד שיבלע בו דמו וגם הצצתי בו ולא הי' בו דם ברית:

תוס' ד"ה אלא ל"ש צ"ל היינו כשמתלבנה ע"י נפיחה ולפענ"ד יש להוכיח כדעת רש"י דהפי' ל"ש וכשירה דליכא חילוק כלל דאפילו כשאין מתלבן עצי נפיחה נמי מותר דאל"כ איך מדמינן הך דין דריאה לשמנה שרצים דהא בשמנה שרצים לא שייך שהוא מתלבן ע"י נפיחה וא"כ דלמא ה"ט בריאה דמקצתה מותר לפי שאנו רואין שמתלבן ע"י נפיחה אבל כשכולה כך אע"פ שמתלבן ע"י נפיחה הוי לקותא וכמ"ש המהרש"א לפי' ר"ת דכדיותא טריפה אע"פ שמתלבן ע"י נפיחה דהא מש"ה לא הקשה המקשה בלא הך דשמנה שרצים מ"ש כולה ומ"ש מקצתה משום דמצ"ל דדוקא כולה הוי לקותא אבל מקצתה לא וא"כ קשיא הא לא דמי כלל א"ו דאיירי אפי' כשאין מתלבן ע"י נפיחה דבמתלבן לא איצטריך לי' לאשמועינן דכשירה וכמ"ש הרא"ש ז"ל ואזי מוכח שפיר כדברי רש"י וק"ל:

הנה יש להקשות אמה דקאמר הגמ' אלא ל"ש וכו' לפי מה שמתרץ אפי' תימא רבנן גבי אוזן בכור דלא הדרא בריא משום דקא שליט בי' זיקא הו"מ לתרץ כמו כן כאן דלא ק"מ משמנה שרצים דנימא אפי' מקצתה נמי דשאני שמנה שרצים דשם חזינן שהמכה יוצא לחוץ שנצרר הדם תחת העור דהוי בגלוי אזי שליט בי' זיקא בהמכה וסופו לינקב משא"כ בריאה וק"ל:

תוס' ד"ה אוכמי אוכמי כו' כתב המהרש"א וז"ל להאי תירוצא שכתבו לעיל לפירוש ר"ח דהאי אדומה כשירה היינו כשנתלבנה ע"י הנפיחה לא בעי למימר וכו' דהא כדיותה טריפה דומיא דאדומה כשירה עכ"ל ואף דקושית התוס' קאי לפירוש רש"י וכמ"ש פי' בקונטרס שייש שיש בה מראות שחורות וכו' ולרש"י מוכח דמוקי אדומה כשירה כשאינה מתלבנת ע"י הנפיחה ממה דהביא רש"י ראי' בד"ה אלא לא שנא דבין כולה ובין מקצתה כשירה כדאמר לקמן דף מ"ז אדומה כשירה וכו' מ"מ כ' המהרש"א שפיר דאיירי כשמתלבנה ע"י נפיחה דומיא דאדומה כשירה לפי מה דס"ד השתא דאין לנו אלא פירוש רש"י שמפרש דאוכמי מראה שחור' ואזי ר"ח נמי סובר פירוש רש"י ואליבא דר"ח כתב המהרש"א שפיר דאיירי כשמתלבנת ע"י נפיחה דומיא דאדומה וכו' ולרש"י בלאו הכי לא קשה קושית מהרש"א דמצ"ל דמש"ה מוקי רש"י הא דאדומה כשירה כשאינה מתלבנת ע"י נפיחה דרש"י סובר כדעת הרא"ש דלא נהירא לי' לאוקמי כשמתלבנת ע"י נפיחה דא"כ מאי קמ"ל דהא הבהמה בחיי' נפוחה היא וממילא כמו כן לא מצינן לאוקמי האי דרבא דכאן דאוכמי אוכמי' כשירה כשמתלבנת ע"י נפיחה משום דמילתא דפשיטא הוא אך הא קשיא על המהרש"א דקארי לי' מה קארי לי' דדלמא לא הקשו תוס' הך והא דאמר כדיותא טריפה אלא אפירוש רש"י שהביאו דאליבי' לא מצינו

לתרץ כקושית מהרש"א וכו' אבל לר"ח אין ה"נ דלא קשה מידי ול"ל לתרץ דמ"ל דקושית מהרש"א א"ש אפי' אי לא הקשו התוס' אלא לפירוש רש"י וה"פ קושייתו דל"ל לתרץ כשרובה כך דע"ז קשה קושייתם אבל תימא דכיון דאמר לקמן וכו' הו"ל לתרץ ארש"י הכי דמש"ה מוכיח רש"י מאדומה כשירה דהפי' לא שנא וכשירה משום דלא מצי רש"י לאוקמא הך דאדומה כשיר' כשמתלבנת ע"י נפיחה לפי שיטתו שפי' דאוכמי מראה שחורה א"כ קשה קושית תוס' הא אמרינן לקמן כדיותא טריפה וצ"ל לפירוש רש"י דאיירי כדיותא טריפה כשאינה מתלבנת ע"י נפיחה וא"כ דומיא דהכי איירי אדומה כשירה כשאינה מתלבנת וכו' ואז לק"מ קושית תוס' על רש"י והא דאמר כדיותא טריפה ע"ז מתרץ המהרש"א שפיר דהתוספות מוכרחים לתרץ התירוץ כשרובה כך אליבא דפי' ר"ח דהא השתא אין לנו אלא פירש"י וא"כ ר"ח נמי מפרש כן ואליבי' לא מצינו לתרץ כקושיתו דהא כדיותא טריפה הוא דומיא דאדומה כשירה מש"ה תירצו התוס' תירוצם דהוא אליבא דכ"ע ודוק:

דף מז.

בתוס' ד"ה היינו רביתייהו וכו' ומיהו הא דפריך רב יוסף לרבינא וכו' הו"מ לאקשוי' אמאי דמכשיר רבא תרי אונא וכו' ע"ש והנה אפשר ליישב דארבא לא הו"מ לאקשוי' דמצ"ל דמוקמינן המיעוט דזהו פסול שחוזר להכשירו דאתי למעט דבר המסתבר יותר שהוא טריפה דהיינו ריאה שנקבה ודופן סותמתה דאע"פ דסריך וסביך הוא טריפה משום דהוי שלא כסדרן דקיימא שלא במקום רביתייהו שאינו במיצר החזה אבל מימרא דרבא דתרתי אונא שהוא כסדרן דהיינו רביתייהו משום הכי כשר אבל ארבינא דלקמן פריך שפיר וק"ל. אך אכתי הא קשי' דילמא אתי המיעוט דזהו פסול שחוזר להכשירו מעוטי קדום שעלה מחמת מכה היכא דלא סריך כלל וק"ל:

גמ' כל הני חיוי ברייתא הכי אית להו וכו' הכה הכריתי ופליתי כתב בסימן ל"ה סעיף ב' על הדין אם נמצא ב' וורדות וז"ל והנה יש לתמוה בהרמב"ם דפסק חסרה הוורדא או שנים כשר ויתרת מקמא ג"כ כשר א"כ מה טעם ולאיזה צורך אמר לי' הכי חיוי ברייתא הכי אית להו מהכ"ת להטריף אי משום וורדא הא בכל אופן כשר ואי משום יתרת מקמא כשר ע"ש שמתרץ בדוחק ולענ"ד מצינן לתרץ הכי דמצ"ל דהרמב"ם מפרש דהי' נראה לרב אשי לחלק בין יתרת מקמא ליתרת דוורדא וכדפסקינן וכמ"ש הש"ך שם בס"ק י"ז הטעם לחלק וז"ל וטעמא נ"ל דקים לי' לחז"ל דיתרת מקמא לא חשיב יותרת כלל שכך הדרך להיות בבהמות אבל יתרת דוורדא לאו אורחייהו בהכי וא"כ מצ"ל דיתרת דוורדא טריפה משום דלאו אורחייהו ואזי כל יתר כנטל דמי וכנקב דמי ואזי מצ"ל דמהאי טעמא

רצה רב אשי להטריף ואמר לי' רב הונא מר בר אויא כל הני חיוי ברייתא הכי אית להו וקרי להו טבחי עינוניתא דוורדא וא"כ יתרת דוורדא נמי אורחייהו בהכי ומש"ה כשר והרמב"ם ז"ל שפיר פסק דב' וורדות כשר לפי המסקנא דאמר כל הני חיוי ברייתא וכו' וכדעת רבינו אפרים שהביא התוס' וק"ל:

דף מז:

תוס' בד"ה שלישי הביאותו לפני ועיין במהרש"א מ"ש דליכא למימר דאדרבה דאי לא הוי אדום הי' מל אותו אע"ג דמתו ב' בנים משום דתרי זימנא לא הוי חזקה מ"מ כיון דבהאי ינוקא לא נ"מ מידי לא הו"ל להזכיר דמתו ב' בנים וכו' לכאורה נראה תירוץ המהרש"א דחוק דכמו דאתי לאשמועינן דב' זימנא הוו חזקה בכל מקום כמו כן מ"ל להיפוך דאתי לאשמועינן דבכ"מ ב' זימני לא הוי חזקה אך ז"א כי דברי מהרש"א נכונים דה"פ דוודאי הוא סברא למתלא יותר דמתו מטעם דחזינן שג"כ לא היו נבלע בהם דם דאזי אמרינן שלא הוחזקה אלא באדומים שהוא מצוי מלמתלי דמתו בני' כפשוטו וא"כ משמע טפי דס"ל בב' זימני הוי חזקה דאזי אתי לאשמועינן בהאי ינוקא גופי' דמש"ה מל אח"כ בכה ג' אע"פ שמתו ב' משום דתלינן שהוחזקה באדומים אבל ליכא למימר להיפוך דאתא לאורוי דבב' זימני לא הוי חזקה כקושית מהרש"א מדקאמר המתיני וכו' דהא בהאי ינוקא לא נפקא לן מידי דאפי' את"ל בב' זימני הוי חזקה אף על פי כן שפיר עביד דמל בנה ג' משום דתלינן טפי שהוחזקה באדומים וק"ל:

דף מח.

תוס' בד"ה אמר רבינא והוא דסביך וכו' ועוד מדפריך רב יוסף לרבינא ולא לרב נחמן וכו' וכתב המהר"ם ע"ז וז"ל קצת יש לתמוה דאפי' אי אמרינן דרבינא בא לפרש דברי ר"נ הא בלא רבינא לא הי' יכול למיפרך לר"נ כלל דהי' יכול לתרץ דהא דקאמר ר"נ איירי אפי' לא סביך ולא סריך אלא בכל ענין כשירה ע"ש באורך ונלפע"ד לתרץ קושית מהר"ם דהנה ע"כ דב יוסף לא מחלק כלל בין במקום רביתייהו דאונא לשלא במקום רביתייהו דאל"כ לא פריך מידי וכמ"ש התוס' אח"ז ד"ה לא למעוטי וכו' דה"נ הומ"ל למעוטי שלא במקום רביתייהו לפ"ז מ"ל דה"פ התוס' ועוד מדפריך רב יוסף לרבינא ולא לר"נ וכו' דהא ר"י לא מחלק בין מקום רביתייהו לשלא במקום רביתייהו וא"כ הו"ל למיפרך הכי הא קשיא דר"נ אדר"נ הך דהעלתה צמחין חוששין אהך דר"נ ריאה שנקבה ודופן סתמתה ואזי אין לנו תירוץ אחר אלא הא דסביך הא דלא סביך וא"כ קשיא קושית רב יוסף כי לא סביך מאי טרפה אלמא אמרינן נקובה היא א"ה כי סביך נמי דהא תניא

ניקב פסול וכו' ואזי לק"מ קושית מהר"ם דהא מוכח מכח דסתרי דברי ר"נ אהדדי דס"ל לר"נ דיש חילוק בין סביך ללא סביך ודוק:

גמ' אמר לי' דב יוסף לרבינא ואי לא סביך מאי טריפה אלמא אמרינן נקובה היא א"ה כי סביך נמי וכו' אין להקשות למה לי' לרב יוסף להאריך ולומר אלמא אמרינן נקובה היא הא ר"נ אמר בהדיא ריאה שנקבה ולא הו"ל להקשות אלא בקיצור אמאי סביך כשירה הא תניא וכו' אבל ז"א דודאי רב יוסף סובר דסתימא דמעיקרא כמו מרה שניקבה וכבד סותמתה מהני ורק עיקר קושיתו אמאי דבעי רבינא דוקא סביך דבלא זה אמרינן דאע"פ שניקבה הריאה כשירה משום דסתימת הדופן הוי סתימה דמעיקרא וכמ"ש רש"י לעיל דף מ"ג ע"א ד"ה אינו קרום וכו' ול"ד לריאה שניקבה ודופן סתמתה וכו' דההיא סתימא מעיקרא היא אבל השתא דבעי רבינא דוקא סביך מוכח דס"ל לרבינא דעדיין הוי הריאה כנקובה דלא מהני בה סתימת הדופן דמעיקרא אלא בעינן דוקא סביך אזי פריך שפיר אלמא אמרינן נקובה היא פי' דעדיין נחשב הריאה כנקובה ולא כנסתמה דסתימה דמעיקרא לא מהני א"כ קשה א"ה כי סביך נמי וכו' ולפ"ז יש לתרץ קושית תוס' לעיל דף מ"ז ד"ה היינו ריבית"ייהו מ"ש ומיהו הא דפריך רב יוסף לרבינא גבי ריאה שניקבה וכו' אי לא סביך מאי טריפה הו"מ לאקשוי אמאי דמכשיר רבא תרי אונא דסמיכי אהדדי כסדרן כיון דניקבה אמאי כשר ע"י סתימת הסרכא ותירצו בדוחק ולפ"ד הל"ל בל"ה א"ש דרש"י מפרש היינו ריבית"ייהו זו מגינה על זו שמתוך ששוכבות זו על זו אינו מתפרקת וכפירוש ר"ח שהביאו התוס' בדיבור זה דהיינו ריבית"ייהו היינו דרך רביעתו וא"כ א"ש דלא הו"מ להקשות ארבא אתרתי אונא דסריכין להדדי משום שהוא דרך רביעתו הוי סתימה דמעיקרא משא"כ בשלא כסדרן דשתים החיצונות נדבקו ממעל לאמצעית שאינו דרך רביעתו אבל לרבינא פריך שפיר כנ"ל וק"ל:

דף מח:

גמ' טעמא דליתא הא איתא ולא מינקבה כשרה וכו' וכתב המהרש"א וז"ל ובלאו דיוקא דרבנן דמכשרי לא פריך בפשיטות מהא דאמר ר"ג וכו' משום דאיכא לפרש פלוגתייהו במחט שנמצאת בסימפון דריאה וכה"ג כתב הב"י ע"ש תירוץ המהרש"א דחוק דלדבריו צ"ל דהשתא לא ידע מהך עובדא שמביא הש"ס אח"ז מההוא מחטא דאשתכח בסימפובא רבה דריאה ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר תו יש לפקפק על דבריו דלמא כאן בחתוכא דריאה נמי מיירי שנמצא באחד מסימפונות הקטנים ולא יצא עדיין לחוץ לבשר הריאה דהיינו שנכנס מסימפון גדול לאחד מהסימפונות הקטנים ונ"ל לתרץ קושי' המהרש"א ז"ל דמצ"ל טעמא דרבנן דמכשרי בשלימה ובחתוכא לא משום

דבשלימה אפשר לעמוד על הבירור דנוכל לנפחה משא"כ בחיתוכא לפ"ז מתורץ קושי' המהרש"א דבל"ז לא הוי ק"מ דמצינן לאוקמא דאישתכח בחיתוכא בסימפון קטן שלא יצא עדיין לחוץ לבשר הריאה אבל השתא דקאמר שלימה כשירה וחתוכא טריפה ע"כ צ"ל הטעם משום דשלימה נוכל לנפחה משא"כ בחיתוכא אזי פריך הגמ' שפיר והא אמר ר"נ וכו' דהא עיקר הטעם דשלימה כשירה משום דאפשר לעמוד על הבירור לנפחה וזהו שייך לומר דוקא בניקב מבחוץ אבל מבפנים מסימפון לחבירו זהו לא מצינן לידע ע"י הנפיחה א"כ הו"ל למיחש להיות מחזיק ריעותא ג"כ בשלימה ומתרץ הגמ' ההיא לחבירו אתמר פירוש דלא מחזקינן ריעותא אי לא חזינן ריעותא להדיא שניקב לחבירו אבל בלא"ה לא וק"ל:

ועכ"פ תירוץ המהרש"א צריך ביחור איך מצא ידיו ורגליו נפרש דרבנן דמכשרי מיירי שנמצאת בסימפון וכמ"ש הב"י בשם בעל העיטור להך גירסא דגרס דכ"ע חסרון מבפנים שמי' חסרון איך נוכל לקיים הך גרסא הא קשה קושי' רש"י דעולא אמר רבי יוחנן אמר לעיל בהדיא דריאה שנשפכה כקיתון כשירה אלמא ס"ל חסרון מבפנים לא שמי' חסרון ואפשר לומר דהך גירסא ס"ל כמ"ש הש"ך בסימן ל"ו ס"ק כ' דחסירה גרע מנשפכה כקיתון וראייתם מלעיל דף מ"ז ע"ב דריאה שנימוקה וקרום שלה קיים אם מחזקת רביעית כשירה אבל יתר מרביעית טריפה ובשנשפכה כקיתון ליכא חילוק כלל אפי' יתר מרביעית נמי כשירה וכדפירש רש"י לעיל בד"ה שנשפכה כקיתון שמתחילה כולה מליאה ועכשיו חצי' ריקנית ואזי לא ק"מ קושי' רש"י הנ"ל וק"ל:

לפ"ד אלו מצינן לתרץ קושי' שלי' של המהרש"א שהקשה בד"ה והאמר ר"כ וכו' וז"ל ק"ק למאי דס"ד השתא דסימפון דאינקב לבשר ריאה טריפה הא קתני במתניתן ר"ש אומר עד שתנקב לבית הסימפונות דמשמע דוקא שניקב מבחוץ לסימפון גדול אבל בניקב מסימפון לבשר הריאה כשר וכו' ולפ"ד הנ"ל ניחא דודאי המקשה ידע דמשום דאינקוב לחבירו טריפה וקושייתו כיון דמחזקינן ריעותא בחיתוכא ליחזיקינן נמי ריעותא בריאה שלימה דהא הטעם דמכשרי בריאה שלימה משום דנוכל לבדוק ע"י נפיחה אבל מסימפון לחבירו שהוא מבפנים שלא נוכל לבדוק ע"י נפיחה הו"ל להחזיק ריעותא ולמיחש לחומרא ולפ"ז מתורץ קושי' המהרש"א דבל"ז מר"ש דקאמר דוקא לבית הסימפונות טריפה אבל מסימפון לבשר כשר פירושו דלא חזינן דאינקב לחבירו אלא דאינקב לבשר דאז אינה טריפה אלא אם ניקב מבחוץ לבית הסימפונות דאחזוקי ריעותא לא מחזיקינן למיחוש דלמא אינקוב לחבירו ומימרא דר"נ איירי היכי דחזינן דאינקב לחבירו אבל השתא דקאמר דחיתוכא טריפה משום דמחזקינן ריעותא

א"כ אפי' בריאה שלימה נמי הו"ל להחזיק ריעותא דהא זה לא נוכל ליבדוק ע"י נפיחה ותירוץ הגמ' דדוקא אי חזינן ריעותא אזי מחזקינן אבל אי לא חזינן לא מחזקינן ולפ"ד הנ"ל מצינן לפרש נמי דברי התוס' בד"ה דלמא מינקבא וטריפה שכתבו לא משום דדרך הושט מינקב ואתאי דא"כ אמאי מכשיר בסמוך בחתוכא דכבדא אלא בעי למימר דרך הסימפונות יצא ונכנס בריאה מבחוץ עיין במהר"ם לובלין שמפרש דברי התוס' להיפוך שנכנס בדרך סימפונות ויצא לריאה מבחוץ שהוא דחוק אבל המהרש"א פי' כפשוטו דדרך הסימפונות יצא וחזרה ונכנס לריאה מבחוץ ועכ"פ י"לד אדברי התוס' דלמה כתבו סמפונות לשון רבים הא אפי' יצאה מחד סימפון וחזרה נמי טריפה ואפשר לפרש הכי דמאחר דמחזקינן ריעותא בחיתוכא יש לנו למיחש לכל החששים דהיינו דלמא ניקב מסימפון אחד לסימפון חברו והא דמונחת בבשר ריאה ולא בסימפון משום דשוב חזרה ונכנסה מבחוץ לבשר הריאה וזהו כוונת התוס' דדרך הסימפונות לשון רבים דמחזקינן ריעותא למיחש לכל הששים דדילמא ניקב מסימפון אחד לחבירו ומה שלא נמצאת בסימפון משום דיצאה לחוץ ואח"כ חזרה ונכנסה לבשר ריאה וק"ל:

דף מט:

גמ' כך היא הלעת של משנה ואיפוך יש להקשות ל"ל לדחוק ולומר איפוך הו"ל לתרץ דקמייתא הוא ר' ישמעאל שאמר משום אבותיו דהא לר' אושעיא הי' קבלה בידו שאמר משום אבותיו כמ"ש התוס' ד"ה שאמר משום אבותיו וכו' ובתרייתא הוא ר' ישמעאל משמי' דנפשי' ואין לומר דצ"ל איפוך משום ר' עקיבא דקשיא ר"ע אדר"ע ז"א דהא מצ"ל דלר"ע מעיקרא לא ק"מ דהא דאמר ר' עקיבא להביא חלב שעל גבי הקיבה מיירי בדאקשתא והא דקאמר דבעינן דוקא תותב קרום ונקלף למעט דאייתרא אבל דאקשתא הוא נמי תותב קרום ונקלף כמ"ש רש"י לקמן דף נ' ע"א ד"ה דאקשתא כ"ע לא פליגי וכו' ואפשר לומר דס"ל לרבין משמי' דרב יוחנן כבני א"י ללישנא בתרא דס"ל דחלב דאקשתא לא מיקרי תותב קרום ונקלף וק"ל:

דף נ:

גמ' ודר' אבינא ודבני מערבא מאי אמר לי' הני ודאי פליגי הקשה המהרש"א וז"ל ק"ק דהיא אי לאו דרבי אבינא נמי וההוא טפח בושט לאו כרס הפנימי הוא אלא דושט הוא נמי נידון בנקב משהו עכ"ל יש להקשות דילמא נ"מ הוא דלר' אבינא דטפח בושט מיקרי כרס הפנימי אזי כל הכרס קרוי כרס החיצונה ושיעורו ברובו אבל לרבה בר רב הונא דאמר היכא דפרעי טבחי אזי הך מקום בכרס עצמו היכא דפרעי טבחי נקרא כרס הפנימי והשאר כרס החיצונה ויש לומר דזהו ודאי ידע המקשה דלענין זה פליגי דהא

לרבה בר רב הונא בכרס עצמו היכא דפרעי טבחי איכא כרס הפנימי ולר' אבינא ליכא כרס הפנימי אלא בושט וקושי' המקשה מאי וכו' קאי רק אהא אי רבה בר רב הונא ס"ל בהא במי כרבי אבינא דטפח בושט נמי מקרי כרס הפנימי וגם היכא דפרעי טבחי בכרס עצמו או כרס הפנימי רק היכא דפרעי טבחי ולא בושט ואזי הקשה המהרש"א שפיר והנה תירץ המהרש"א וז"ל ולהאי אוקימתא דמפרש בריש פירקין דף מ"ד דההוא דר' אבינא הכי קאמר טפח בכרס סמוך לושט והוא כרס הפנימי ניחא עכ"ל ודבריו אין מובנין לי דהא רש"י מפרש בד"ה אמר רב אחא דהפי' מן המיצר ולמטה ממקום שהכרס הולך ומיצר לצד הושט הוא קרי פנימי מפרש שנחבא בדופני החזה והרי קאמר אמימר דכולהו שייכין בדרבה בר רב הונא ואז הך דרב אחא מן המיצר ולמטה נמי שייך בדרבה בר ר"ה וזהו במקום שמיצר לצד ושט כמ"ש רש"י וא"כ הך כרס טפח הסמוך לושט הוא במקום המיצר ושייך בדרבה בר ר"ה וא"כ קשה ל"ל למימר דרבי אבינא פליג אדרבה בר ר"ה ונלפע"ד לתרץ תירוץ אחר על קושית המהרש"א דהכי פריך המקשה דר' אבינא מאי דכ"מ אי ס"ל לרבה בר ר"ה כר' אבינא דטפח בושט סמוך לכרס נמי מקרי כרס הפנימי אזי ממקום השחיטה דושט אינה מגעת אלא עד טפח בושט סמוך לכרס או דילמא לא ס"ל כר' אבינא אלא דדוקא בכרס עצמו קרוי פנימי ואזי מקום השחיטה עד מקום שישעיר. דהיינו עד הכרס עצמו וק"ל:

תוס' בד"ה מחט וכו' ואגב דנקט מצד א' כשירה נקט כמי משני צדדים טריפה ע"ש ויש לתרץ קושית התוס' דא"צ לדחוק ולומר אגב והכה לקמן דף נ"א מסקינן שאינו טריפה מב' צדדים במחט אלא כשיש קורט דם וכתב המהרש"א בד"ה והפכה רבי דבקורט דם יש חילוק בין מצד אחד לשני צדדים דבשני צדדים אין צריך להיות הק"ד מבחוץ אלא אפי' מבפנים כנגד המחט טריפה והנה בברייתא קתני סתם נמצא עלי' קורט דם דמשמע אפי' מבפנים לפ"ז א"ש דמש"ה קתני משני צדדים טריפה משום דבשני צדדים אפי' נמצא עלי' ק"ד מבפנים טריפה וק"ל:

דף נא.

תוס' בד"ה בית הרחם כו' משום דאיכא ריעות' כו' וכתב המהרש"א ע"ז בהדיא קאמר לקמן בהפריס על גבי קרקע והולך לא איצטריך לי' לאשמועינן אלא כו' עכ"ל דבריו דחוקין ולפענ"ד מצינן לפרש הכי דברי תוס' דהתוס' לא כתבו זאת אלא לפי דעת המקשה משום קושיתם אח"כ שהקשו על המקשה וא"ת א"כ מאי קא מסייע לי' כו' דמ"ל דהמקשה ממאן בתירוץ שהפריס ע"ג קרקע שסובר דרב נחמן מסתמא נמי מיירי כשהולך לזה כתבו התוס' דע"כ ז"א דאל"כ הו"ל להמקשה להקשות בקיצור מאי קמ"ל

רב נחמן הא בודאי אזלינן בתר רובא א"ו לפי מה דס"ד של המקשה נמי מיירי רב נחמן כשאינו הולך וא"כ קשה וא"ת א"כ מאי קא מסייע לי' מבן יום אחד וכו' וק"ל:

דף נב.

תוס' בד"ה והא רב נמי גיסטרא קאמר מעיקר' הוי אתי' לי' דרב שפיר דדילמא לא חשיב גיסטרא וכו' עכ"ל ויש לתרץ קושי' התוס' דלכאורה יש להקשות מאי פריך והא רב נמי גיסטרא קאמר דלמא רב ס"ל באמת ההוא כנבילה והא דקאמר טריפה לאשמועינן דדוקא צלע עם כל החולי' הוא טריפה הא נעקרה צלע בלא חולי' דהיינו לפירוש רש"י לקמן בלא חולי' כלל ולפירש ר"ת דמפרש עם האסיתא עם קצת חולי' כשירה אח"כ מצאתי במהר"ם שיף שכתב וז"ל דהוא דוחק לומר לאשמועינן דלא מטריף בנעקרה צלע אא"כ חולי' עמה דל"ל צלע ע"ש ויש להקשות על דבריו דאי הוי אמר חולי' סתם הו"מ למטעי דהפי' חולי' בלא צלע בשלהי כפלי וכדמשני לקמן ע"ז אבל במקום שיש חולי' עם צלעות אפי' כשנעקרה צלע לחוד טריפה מש"ה איצטריך לומר צלע וחולי' דוקא ותו קשיא דל"ל לתרץ בדוחק לא שמיע להו הא דרב הו"ל לתרץ דלעולם שמיע להו הא דרב רק היו מסופקים בדבריו שהיו מפורשים דברי רב כפשוטו צלע וחולי' כל החוליא וס"ל לרב דאפי' נעקרה כל החוליא לא חשיב גיסטרא וכס"ד של המקשה כמ"ש התוס' ד"ה והא רב כו' מעיקרא הוי א"ש לי' הא דרב דדלמא לא חשיב גיסטרא וכו' ואזי מצ"ל דדוקא כשנעקרה כל החוליא דאזי נעקרו כל הצלעות עמה הוי טריפה אבל כשנעקרו השתי צלעות עם חצי חוליא כשירה:

או דלמא כשנעקרה החוליא כולה ס"ל לרב דהוי גיסטרא ונבילה והא דנקט טריפה לדיוקא כקושי' מהר"ם שיף לאשמועינן דנעקרה צלע בלא חוליא כשירה לאפוקי מדרב מתנא אמר שמואל ומ"ש המהר"ם שיף דהוא דחוק לומר לאשמועינן דלא מטריף בעקרה צלע אא"כ חוליא עמה דל"ל צלע ז"א דאי הוי נקט רק חוליא ה"א דדוקא חוליא עמה טרפה אבל כשנעקרו ב' צלעות וחצי חוליא כשירה ובאמת ב' צלעות וחצי חוליא טריפה מש"ה נקט רק צלע וחוליא כולה אבל בב' צלעות אפי' בחצי חוליא טריפה ונ"ל עכ"פ לתרץ קושי' התוס' דהכי פריך הגמ' והא רב נמי גיסטרא קאמר פי' דהא רב גיסטרא קאמר ונקט ע"ז לשון טריפה וא"כ למה רתח רב ואמר גיסטרא קאמריתו בלשון בתמי' כלומר איך אתם אומרים טריפה אדבר שהוא נבילה הא הם לא שאלו אלא כפי לשונך שאמרת שאתה אמרת על גיסטרא שלך כשנעקרה כל החוליא לשון טריפה ע"ז שאלו שפיר אם נעקרה צלע מכאן וצלע מכאן וחוליא קיימת מהו אם תאמר ע"ז נמי טריפה וא"ל דמש"ה רתח משום דטעו בדבריו שלא אמר טריפה אלא למעט נעקרה צלע לחוד

לא הו"ל לירתח אלא לומר שטעו וכמו שמתרץ המהרש"א קושיתו בד"ה מכלל דרב כהנא ורב אסי כו' ולפ"ז מתורץ קושי' התוס' הנ"ל דבל"ז לא מצי להקשות ארב איך אמר טריפה אגיסטרא דהו"מ למימר דנקט טריפה כו' לאשמועינן לאפוקי מדשמואל דנעקרה צלע לחוד כשרה אבל השתא פריך שפיר אמאי דרתח ואמר להו גיסטרא קאמריתו וק"ל:

גמ' היינו ריתחא ויש להקשות הא ע"כ צ"ל דמבעיא להו בהדיא אי הוי טריפה דאל"כ אמאי רתח רב דלמא הך גופי' מבעיא להו אי הוי נבילה או טריפה א"ו דמבעיא להו בפירוש אי הוא כשירה או טריפה א"כ אכתי קשה מנ"ל להוכיח מדרתח דאפי' חדא טריפה דלמא לעולם ס"ל בחדא דכשרה ומטעם זה רתח ואמר גיסטרא קאמריתו על מה דמבעי' להו על דבר שהוא נבילה אי הוי כשירה או טריפה ומצאתי אח"כ שמהר"ם שיף הרגיש בזה ואפשר לומר דעל דמבעי' אי טריפה הוה לא הו"ל לירתח דדלמא מש"ה קמבעי' להואי טריפה הוה משום דהאי חדא דפריש תרתי דאזי רתח למימר בהדיא חדא טריפה תרתי מבעיא א"ו דרב הבין כוונתם והיינו ריתח' דאפי' חדא טריפ' תרתי מבעי' וק"ל:

תוס' בד"ה נעקרה צלע טריפה ור"ת מפרש עם האסיתא וכו' פי' צלע עם חצי חוליא וכתב המהר"ם דליכא למימר עם חוליא שלימה א"כ מאי פריך ע"ש ויש לתמוה על דבריו דאיך ס"ד כלל למימר הכי הא כשנעקרה החוליא נעקרו השני צלעות עמה א"כ איך קאמר נעקרה צלע הא נעקרו ב' צלעות ותו אמאי לא הוכיח המהר"ם ממה דאיתא בהדיא מדמשני הש"ס הכא צלע בלא חוליא התם חוליא בלא צלע כו' אזי עכ"פ מוכח דשמואל לא איירי מחולי' שלימ' שנעקרה וצ"ע:

דף נב:

מתקיף לה רב אושעיא וליתנה גבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה יש לומר דקושי' רב אושעי' שייך דוקא על הא דמתרץ בשילהי כפלי דבל"ז לא הוי קשה וליתנה גבי קולי ב"ש דהו"מ למימר כמו שכתבו התוס' לעיל דף מ"ב ע"ב בד"ה וא"ר יהודה אמר שמואל כו' דוכן לטריפה קאי לענין טריפות אדם א"כ הוא קולא לב"ה דהא לב"ה ההורג טריפה כזה פטור אבל השתא דמתרץ בשילהי כפלי דקשיא ל"ל לתרץ בדוחק הא אי וכן לטריפה מיירי לענין טריפות אדם מצינן לתרץ ולחלק הכי דאדם דאית לי' מזלא מש"ה אינו טריפה עד שנעקרה חוליא אבל בהמה דלית לה מזלא אפי' בחצי חוליא טריפה א"ו דפשיטא לי' להתרצן דשמואל מיירי בטריפות בהמה אזי פריך שפיר וליתנה גבי קולי ב"ש וכו' וק"ל:

גמ' גברא אגברא קארמית הרא"ש הביא דעת ספר התרומה שפסק לחומרא כשנויא קמא דגברא אגברא קא רמית דהלכה כרב דאמר פליגי והלכה כחכמים דסברי זאב גסה נמי דורס אבל רב אלפס ז"ל כתב דזאב לא דריס בגסה. וי"לד למה לא פסק רב אלפס כשנויא קמא לחומרא ומ"ש הרא"ש ע"ז משום דלשנויא קמא צ"ל דפליגא אמוראים ותנאים עכ"ל אכתי יש למידק דהא תירוץ השני כמי הוא דחוק למימר אורחא דמלתא קתני והוי לי' לפסוק יותר כלישנא קמא לחומרא ונ"ל לתרץ דמצ"ל שהי' קשה לרי"ף ז"ל למה לי' להגמ' לתרץ ב' תירוצים דחוקים אלו הוי לי' לתרץ כפי המסקנא דמשום הכי איצטריך לי' לרב לאשמועי' למעוטי חתול דאי ממתני' ה"א דמשום הכי נקט זאב לפי שזאב יש לו דרוסה בכל גוונא בין יש מצילין ובין אין מצילין אבל בחתול יש חילוק דבאין מצילין אין לו דרוסה אבל ביש מצילין מ"ל דיש לו דרוסה מש"ה אשמועינן רב דבהמה רק מן זאב ולמעלה יש לו דרוסה אבל חתול אין לו דרוסה כלל בבהמה דקה כמו אמרי רברבי אפי' ביש מצילין אלא ודאי מוכח דהגמ' לא מתרץ ב' תירוצים אלו הדחוקים אלא לפי מה דסלקא דעתך דלא ידעינן אכתי מברייתא דבריבי דיש חילוק בין יש מצילין לאין מצילין אבל לפי המסקנא דידעינן מברייתא דבריבי אין אנו צריכין לתירוצים דחוקים אלו דמצינו לתרץ באמת כנ"ל ואזי לא מפשינן בפלוגתא וליכא מאן דפליג אר' בנימין בר יפת אר"א וא"כ שפיר פסק הרי"ף כפי המסקנא דר"י מפרש דברי חכמים וזאב לא דריס בגסה וק"ל:

תוס' בד"ה מכל מקום לר"ח קשיא וא"ת ולשני לי' דברייתא באימרי רברבי וי"ל דדומיא דנץ קתני וכו' ויש להקשות לפ"מ שהביא המהרש"א בשם הרא"ש בתוס' ד"ה ה"ג אמר ר"ח כו' דללישנא בתרא לבריבי בין בנץ בין בחתול בגדיים וטלאים דורסים דוקא במצילין ובעופות אף באין מצילין דורסים אזי קושית התוס' ולשני לי' באימרי רברבי במ"ע ויש ליישב דאעפ"כ צריך המתרץ להביא הך דבריבי דהא בלא"ה קשה להרא"ש ללישנא בתרא דר"ת כרבנן ואזי מוקי ר"ח מתניתן כרבנן דבכל גוונא בין יש מצילין ובין אין מצילין יש לחתול ונץ דרוסה בגדיים וטלאים א"כ קשה מה שהקשו התוס' בדבור הקודם מה אריא דתני מתניתן דרוסת הנץ בעוף הדק הא אפי' גדיים וטלאים נמי א"ו דרבנן ובריבי לא פליגי אלא בחתול אבל בנץ מודים חכמים לבריבי דאינו דורס בגדיים וטלאים אלא ביש מצילין ואז לא קשה קושית התוס' דמצ"ל דה"פ בעוף הדק יש לנץ דרוסה בכל גוונא אבל בגדיים וטלאים אין לו דרוסה אלא ביש מצילין ואזי לא קשה קושיא הנ"ל דל"ל לתרץ מכח דבריבי הו"ל לתרץ באימרי רברבי כקושי' תוס' דא"כ הוי לנץ דרוסה בגדיים וטלאים בכל ענין ואזי תקשי קושי' התוס' מה אריא דתנא עוף

הדק מש"ה מוכרח לתרץ כבריבי דאין לנץ דרוסה בכל גוונא וכנ"ל מיהו לפי דברינו מה שהקשה הרא"ש ז"ל שם במ"ע דהנה הקשה הרא"ש ל"ל לרב לאשמועינן בעופות מן הנץ ולמעלה הא מתניתן היא ודרוסת הנץ בעוף הדק אבל למטה מן הנץ לא דריס ותירוצו דקתני איידי דבהמה הוא דחוק ובלא דברינו הנ"ל הו"מ לתרץ שפיר קושית הרא"ש דמצ"ל דרב איירי ביש מצילין וא"כ איצטריך למתני בעופות מן הנץ ולמעלה דלא תטעי לפרש הא דקתני במתניתן ודרוסת הנץ בעוף הדק דמתני' איירי בכל גוונא בין באין מצילין ובין ביש מצילין דאזי דרוסת הנץ בעוף הדק בכל גוונא אבל בגדיים וטלאים יש חילוק דבאין מצילין אין לנץ דרוסה וביש מצילין יש לו דרוסה וכמ"ש הרא"ש לפי האמת ללישנא בתרא מש"ה אשמועינן רב בעופות מן הנץ ולמעלה לאורוי דדוקא בעופות יש לנץ דרוסה אבל בגדיים וטלאים אפי' ביש מצילין אבל לפי דברינו הנ"ל דמה דקאמר רב מן הנץ ולמעלה לא מיירי אלא באין מצילין אזי קושי' הרא"ש הנ"ל במ"ע ונ"ל לתרץ תירוץ אחר על קושי' הרא"ש דלפי מ"ש המהרש"א דרש"י סובר דלרב אין לחתול דרוסה בגדיים וטלאים מצ"ל דמש"ה נקט רב בעופות מן הנץ ולמעלה דאי לא אמר אלא בבהמה מן הזאב ולמעלה ה"א דאיירי רב בבהמה דקה אבל לא בגדיים וטלאים מש"ה נקט בעופות מן הנץ ולמעלה להורות דליכא מידי אלא בב' מינים אלו דהיינו בכל בהמות אין דרוסה אלא לזאב אבל מן הנץ ולמעלה כגון חתול אין לו דרוסה אלא בעופות וק"ל:

ולפ"ז מתורץ ג"כ קושית מהרש"א על רש"י מ"ש דלקמן אמרינן בהדיא לרב דיש דרוסה לחתול בגדיים וטלאים דלפי הא דלא ידענו לחלק בין יש מצילין ואין מצילין ע"כ הפי' בבהמה למעט חתול אפי' מגדיים וטלאים מדקאמר בעופות וכו' מיותר ולקמן מיירי רב ביש מצילין ודוק:

דף נג:

תוס' בד"ה ספק שוגרא ספק קניא וא"ת דבריש התערובות אמרינן גבי נתערבה בטריפ' האי טריפה היכא דמי אי דידעי לי' לישקלה וכו' יש להקשות על הגמ' שם מה פריך הגמ' וגם למה לי' לתרץ בדוחק דאיערב נקיבת הקוץ בדרוסת הזאב הא הו"מ לתרץ בפשיטו' דלעולם דאיערב בהמה שלימה של קדשים בבהמה הידועה שהיתה טריפה שניקב קרום של מוח אך עכשיו הבריא ונתרפא ואינו ניכר וא"כ לא שייך לומר נישקלה אך לפי מ"ש התבואות שור על קושי' הפרי חדש בסימן ל"ג דקרום שעלה מחמת מכה מקומו ניכר וכן כתב הכר"ופ בסימן ל"ג לק"מ אך הא קשי' על הש"ס דהו"ל לתרץ דמיירי שבהמה שלימה אשר שדרן כרעי' בתרי' דכשירה כדאמרינן לעיל דף ג"א שגרונא נקטא נתערבה

בבהמה נפולה לפי' מה שכתב הרשב"א והפוסקים דבנפולה והלכה בעינן שתלך כדרכה אבל צולעת על ירכה לא דאזי לא מצינן למבדקה הבהמה וק"ל:

תוס' בד"ה דרוסה שאמרו וכו' ועוד דקאמר בסמוך דמורי בה רב מכפא וכו' וכתב המהרש"א וז"ל וליכא לאוקמי מילתא דרב בשדרסה ואין מקום הדריסה ניכר דההוא נמי ספק דרוסה מקרי וכו' עכ"ל ויש להוכיח כדברי מהרש"א דההוא נמי ספק דרוסה מקרי דאל"כ מנ"ל למימר לעיל דהדר בי' רב מכח דההיא שרקפא דספק דרוסת וכו' הא שם ראינו שנכנס הנץ בהך שרקפא כמ"ש רש"י א"כ דילמא משום הכי לא רצה רב להקל שם דשם איירי בכה"ג שדרס כמה עופות ולא הי' מקום הדריסה ניכר או דלמא לא מצינן למבדק בדרוסת הנץ משום דזיהרא דנץ קליש א"ו דליכא חילוק כלל וק"ל:

הנה המהר"ם לובלין כ' בד"ה דרוסה שאמרו וז"ל ואף על פי' זה יש לפקפק דא"כ נצטרך לומר וכו' ולא משמע כן לעיל בסוגי' דשמעתין דאמר ומר סבר מחמת בעיתותא הוא דקא עבדן דהול"ל ומר סבר דמחמת דדריס לה בירכים וכו' ע"ש באורך ונלפע"ד לתרץ לפמ"ש התוס' לעיל ד"ה רוב אריות דורסין וכפי מה שמפרש המהרש"א דמש"ה איצטריך התוס' לומר שנתחכך ברגל ארי דאזי הארי אינו מהרוב אלא מהמיעוט חולין וא"כ מש"ה צ"ל הטעם מחמת ביעתותא דאל"כ אלא מחמת דדריס לה בירכים אזי הריעותא דאיהו קא שתק ואינהו מקרקרין במקומו עומד ואע"ג דאמרינן שמא דריס לה בירכים עכ"פ ארי ההוא מן הרוב הדורסין ואזי אזלינן בתר רוב והריעותא לא סר משא"כ אי אמרינן דמחמת ביעתותא אזי ליכא ריעותא כלל ואז מ"ל דאין ארי זו מן הרוב אלא מן המיעוט וסמוך מיעוט' לחזקה ואין חוששין ודוק:

דף נד.

תוס' בד"ה וחזיא לדרב מתנא כו' וא"ת דהכא משמע בין לר' יוחנן ובין לר"ל דלא מרבינן בזה הכלל אא"כ דמיא להנך דמתניתן וא"כ ההיא דרכיש בר פפא דלקתה בכוליא אחת היכי אתיא וכו' עכ"ל ויש לתרץ קושית התוס' לדעת האגור שכתב דמה"ט טריפה בלקתה בכוליא אם הגיע למקום חריץ משום דסופו לנקוב בני' מעיים לפ"ז דרכיש גופא לא מטריף אלא בשהגיע הלקותא למקום חריץ אזי צ"ל דהא דקאמר הש"ס לקמן והוא דמטא לקותא למקום חריץ פירושי קא מפרש לי' לרכיש לפ"ז מתורץ קושי' התוס' דאע"ג דאינו דומה להנך דמתניתן עכ"פ הוא בכלל נקבו הדקין דהא מה"ט לקתה בכולי' במקום חריץ טריפה משום דסופו לנקוב הדקין אבל עולא סבר דלא חיישינן לזה מש"ה קאמר עולא למעוטי לקותא דרכיש אך יש לומר דהתוס' לא ס"ל כדעת האגור והוכיחו זאת דאם איתא דטעמא דרכיש שאינו טריפה אלא משום דסופו לנקוב הדקין א"כ למה

קאמר הש"ס לאתוי' שב שמעתתא הו"ל למימר ויו שמעתתא דהא הך דרכיש הוא בכלל נקבו בני מעיים וק"ל:

בא"ד ויש לומר וכו' הקשה המהר"ם לפי תירוץ א' של התוס' לרכיש לישנא דאלו טריפות ודאילו כשירות מה אתא למעוטי ויש לתרץ קושי' המהר"ם דמצ"ל דרכיש סבר כתירוץ דר' יוחנן לעיל דף ל"ב ע"ב ל"ק כאן קודם חזרה וכאן לאחר חזרה וא"כ דמתניתן דאלו טריפות נשנית קודם חזרה אזי מצ"ל דא"ע דוקא ומלת אלו אתא למעוטי ח"ט ולא נבילות וכמ"ש המהר"ם שיף לעיל דף מ"ד ברש"י ד"ה ניקב הלב אך יש לדחות דאפשר דאי הוי קתני טריפה לחוד ולא הוי קתני מלת אלו נמי הוי ידעינן דנקובת הושט ופסוקת הגרגרת אינן אלא טריפות ולא נבילות כדמשמע מדברי תוס' לעיל דף ל"ב ד"ה ורמינהו שכתבו וא"ת הא דנקט איסור טריפה לאשמועינן וכו' ותירצו ויש לומר דמתניתן דאלו טריפות משמע לי' לאחר שחיטה מדקתני סיפא כל שאין כמוהו חי' ולא קתני כל שאינה חי' וע"כ צ"ל הכי דאל"כ תקשי לר' יוחנן לשיטתו דמתרץ לעיל דמתניתן דאלו טריפות נישנית קודם חזרה א"כ מנ"ל לומר הכא דאלו טריפות אתא למעוטא דרב מתנא מה דאתי' בזה הכלל דדמיא לנטולה דלמא אתא למעוטי אלו טריפות ולא נבילות א"ו דלזה א"צ למתנא אלא דבלאו הכי ידעינן זאת מדקתני טריפות ודוק:

בא"ד א"נ סבר כר"ל כו' ואתי' מאלו כשירות כי היכי דאתי' דרב מתנא לר"ל אע"ג דלא אתי' בזה הכלל עכ"ל ויש להקשות לפי תירוץ התוס' זה דרכיש גופי' ס"ל דהך דלקתה בכוליא לא אתי' בזה הכלל אלא מוכח מאלו כשירות א"כ תקשי הא דקאמר הש"ס לעיל זה הכלל לאתוי' שב שמעתתא ואותן שב שמעתתא הן עם הדין דרכיש אליבא דמאן קאמר הש"ס זאת דהא אליבא דכ"ע דאפי' לרכיש גופי' לא אתי הך דין בזה הכלל בשלמא לתירוץ א' של התוס' מצ"ל דסוגית הגמ' אזלא אליבא דרכיש גופי' אבל לתירוץ ב' של התוס' קשיא אך אפשר לדחוק ולומר דמה דקאמר הש"ס זה הכלל אתא לאתוי' שב שמעתתא לענין לקותא דרכיש פירושו דמכח זה הכלל מוכח דאלו כשירות אתא לאתוי' הך דרכיש וכמ"ש המהר"ם ע"ש דאי לאו כללא דזה הכלל הוי מוקמינן אלו כשירות אמסתבר טפי מש"ה איצטריך זה הכלל לאורוי דאלו כשירות אתא לאתוי' הך דרכיש לפ"ז צ"ל דרכיש סובר דלקתה בכולי' מסברא טריפה אע"פ שהוא גרוע מכל אינך שש שמעתתא אעפ"כ אתי' זה הכלל לאורוי דאלו כשירות אתי למעוטי הך דרכיש דטריפה דאל"כ אכתי תקשי מנ"ל דלמא לא אתי' זה הכלל לאתוי' אלא אינך ויו ולא לקתה בכולי' א"ו דנ"ל לרכיש מסברא שהוא טריפה וק"ל:

דף נד:
גמ' ולא והתנן כל בעלי אומנות וכו' צריך לומר דקושי' הגמ' הוא מכח הלשון כל דמשמע אפי' העוסקין במלאכת אחרים דאל"כ קשה דילמא איירי מתני' דכל בעלי אומנות שעוסקין במלאכת עצמן א"ו דקושי' הגמ' מכח הלשון כל:

דף נה.
גמ' מתיב ר' יוסי בר אבין חותך מעובר שבמעי' וכו' נלפע"ד להוכיח כדעת מהרש"ל שהביא הש"ך בי"ד סימן מ"ד ס"ק ז' דמכת חרב דהיינו שנחתך בכולי' הוא טריפה ע"ש דאל"כ דנחתך הכולי' בכל גוונא כשר קשה ל"ל להגמ' לתרץ דתנא סיפא איידי דרישא טפי הו"ל לתרץ דבסיפא גופי' תני איידי דהיינו דתני טחול איידי דכליות דנחתך בכולי' בכל מקום כשר ואזי הוצרך לאשמועינן כליות דל"ת דהכליות עצמן מותרין בשחיטה אח"כ מש"ה איצטריך לאשמועינן דאסור משום אמ"ה אבל לעולם הבהמה מותרת כשנחתך בכליות א"ו מולח דנחתך לשנים טריפה ונ"ל להש"ס דמסתמא איירי מתניתן דחותך מן הכליות בכל גוונא אפי' אם נחתך לשנים דומי' דרישא דחותך מן העובר דאיירי נמי בכל גוונא וא"כ קשה הקושי' למה נקט דוקא דאסור משום אמ"ה הא בנחתך לשנים הבהמה נמי אסורה לכן הוצרך לתרץ על הכליות נמי דתני איידי דרישא וק"ל:

דף נה:
גמ' והרי מים זכים דכשירים הכא והכא וכתב רש"י לא ידענו מאי קושי' ודברי התוס' דחוקין דהא מים זכים באמת כשירה משום דלא מיחשב לקותא ותו דלדבריהם הול"ל ותסברא והרי מים זכים וכו' דהא הלשון דהך מתקיף לה ר' תנחומא קאי אשני קושיות ונ"ל לפרש הכי קושי' הגמ' והרי מים זכים וכו' דהנה מצינן לדייק דיוקא בשני אופנים אחד כפשוטו דכ"ש היכי דכשר בריאה כשר בכוליא ואזי איכא גוונא דכשר בשתיהן והדיוק השני מצ"ל הכי דריאה בכולי' הם תרי הפכים והכי דייקינן כל הפוסל בריאה כשר בכוליא הא כל הפוסל בכוליא כשר בריאה וכמו שהובא הגירסא בהרא"ש ז"ל דלפי הך דיוקא ריאה וכוליא אינן שווין בשום גוונא ולפ"ז מצ"ל דהכי פרושו מתקיף לה ר' תנחומא והרי מוגלא פי' דאם הדיוק הוא דכ"ש היכי דכשר בריאה כשר בכוליא קשי' והרי מוגלא וכו' ואת"ל דדוק מיני' הכי כל הפוסל בכוליא כשר בריאה דאינן שווין בשום גוונא א"כ קשי' והרי מים זכים דכשירים הכא והכא אזי מצינו דשווין הן ע"ז מתרץ רב אשי הכי טריפות קא מדמת להדדי פי' דלא תדוק הכי דאינן שווין בשום גוונא וגם לא תימא דכ"ש הוא דאע"ג דנקב פסול בריאה וכשר בכוליא איכא מידי וכו' פי' דהכי דייקינן דדוקא נקב פסול בריאה וכשר בכולי' אבל יש כשר בריאה ופסול בכוליא

וזהו מוגלא דהוא להיפך דפסול בכולי' וכשר בריאה וגם איכא לאשכוחי' גוונא שכשר בשתיהן דהיינו מים זכים וק"ל:

דף נו.

רב ושמואל ולוי דאמרי וכו' והקשה הת"ח תימא אמאי לא אמרו מלתייהו לעיל גבי בהמה דקתני ואלו כשירות נפחתה הגלגולת ולא ניקב קרום של מוח ומתרץ בדוחק וז"ל ושמא י"ל בבהמה מינכר נקיבת הקרום בראי' בעלמא אבל בעוף לא מינכרי בראי' אלא בבדיקה ע"ש וזהו דוחק דהא אפי' בנקב משהו טריפה ובנקב משהו ודאי אין חילוק כלל בין בהמה לעוף ואפשר ליישב קושית הת"ח הכי דמצ"ל דרב ושמואל ולוי דיברו בהוה בדבר השכיח דדרך חולדה לנשך עופות אבל אין דרך חולדה להיות כובש בהמה לנשך אותה ואשמועינן הם דמהני בדיקה בעוף כשנשכתה חולדה בשיני' שלא תאמר כזעירי דסבר אין בדיקה לחולדה אבל ודאי במלתא דשכיח בבהמה נמי צריך בדיקה כגון שנגפה בעץ או באבן או שנשכתה חי' ומהני הבדיקה כשנפחתה הגלגולת וק"ל:

תוס' בד"ה ר' יוחנן אמר אף במסמר וליכא משום מכלה ממון ש"י ובפלוגתא לאו דוקא וכו' עכ"ל וי"לד דעכ"פ תקשי דר' יוחנן הוא דלא כמאן ואפשר לומר ולפרש פי' אחר דלא תקשי קושי' התוס' דהנה י"לד לר' יוחנן דאמר אף במסמר דאם סגי בבדיקת יד למה לי' למימר דמצי למבדק במסמר הא איכא למיחש במסמר שמכלה ממון של ישראל בשלמא לר' נחמיה דלא סמיך כלל אבדיקת יד א"ש אבל לר' יוחנן דמצי למבדק נמי ביד קשי' אך מצ"ל דס"ל לר' יוחנן דלכתחילה לא בדקינן במסמר אפי' לר' נחמיה דבדקינן ביד בתחילה משום חשש שבמסמר מכלה ממון ישראל אבל אזלינן לחומרא אי חזינן דאינו מבצבץ ביד לא סמכינן אבדיקת יד לחודא מתוך ששיני' דקות ועקומות אלא צריך נמי לבדוק במסמר וא"כ הא דקאמר ר' יוחנן אף במסמר פירושו לאחר בדיקת יד וכדס"ל לר' נחמיה ולא ק"מ קושית התוס' וק"ל:

ברש"י ד"ה הכתה חולדה על ראשה כשכתה בשיני' דאלו ביד אמרינן לעיל יש דרוסה לחולדה בעופות עכ"ל ע"ש לפמ"ש התוס' לעיל דף נ"ג ד"ה דרוסה שאמרו דאפי' לרש"י יש לודאי דרוסה בדיקה אינו ראי' כ"כ מהא דיש דרוסה לחולדה בעופות דמצ"ל דלעולם מיירי ע"י דרוסה וכגון שבדק ולא האדים כלום תו מצ"ל דלאו דוקא שנשכתה בשיני' אלא מצי איירי שהכתה ברגל דאין דרוסה אלא ביד אך רש"י נקט האמת לפי מה דמייתי הגמ' הא דקאמר זעירי אין בדיקה לחולדה מפני ששיני' דקות ועקומות דמשמע דקאי ארב ושמואל ולוי והנך קאי אמתניתן ואם כן לזעירי מיירי מתניתן שנשכתה בשיני' וק"ל:

דף נז.

גמ' שמוטה כשירה חתוכה פסולה מקשין העולם לפי סוגי' דילן אם חתוכה כשירה מכ"ש דשמוט' כשירה א"כ קשה לעיל דף מ"ב משני הגמ' על הקושי' מבהמה שנחתכו רגלי' סבר לה כר"ש בן אלעזר דמכשיר בהמה שנחתכו רגלי' ופריך הגמרא אחר כך והאיכא הך דרב מתנא בוקא דאטמא דשף מדוכתא ומה פריך הגמ' הא ס"ל כר"ש בן אלעזר הנ"ל דאפי' חתוכה כשירה ומכ"ש הך שמוטה דרב מתנא ואין לתרץ הכי דמצ"ל דמה"ט מקשה המקשה והאיכא בסבר ושב שמעתתא דמקשה ממה נפשך דהמקשה ידע דמצינן לתרץ נקובי תמניא הוי אפיק שב וכו' רק המקשה פריך והאיכא בהמה וכו' ואת"ל דס"ל כרשב"א דמכשיר א"כ קשה האיכא שב שמעתתא דהשתא ליכא לתרץ אפיק שב ועייל שב דהא לרשב"א הך דרב מתנא כשר לא מצינן למחשיב הך דרב מתנא בהדייהו וא"כ חסר אחד משב שמעתתא אך ז"א דהא לא נ"ל להמקשה הך תירוץ נקובא תמניא הוי וכו' כלל ממה שהקשה אח"כ א"ה פסוקי נמי תרי הוי ותו למה לי' להקשות א"ה פסוקי תרי הוי הו"ל להקשות דהדרי הקושי' לדוכתי' והאיכא בהמה וכו' ואפשר לומר דבסוגי' דלעיל לא ידע עדיין מה דמסיק הכא דשני בין שמוטה לחתוכה אלא הי' סבור כר' אבא דשמוטה מסתבר לאסור טפי מחתוכה כמ"ש רש"י לר' אבא דאם שמוטה כשירה מכ"ש חתוכה תו מצינן לתרץ לפמ"ש הרשב"א דף נ"ד ד"ה גופא אמר ר"מ דמש"ה מקשה לעיל והאיכא דרב מתנא ולא פריך מדרב יהודה אמר רב דהכא דאמר שמוטת ירך טרפה דבהך דר' מתנא סמיך המקשה אמה דקאמר תלמודא עליו דאיעכול ניבי' וכמ"ש רש"י לעיל ע"ש משא"כ במימרא דרב יהודה אמר רב לא איתפרש בהדיא דאיירי באיעכול ניבי' א"כ מצ"ל דס"ד דהמקשה לעיל דכל הסוגיא דהכא מיירי בלא איעכול ניבי' ונ"ל להמקשה דמוכח זה דאל"כ לא הוי פליג רב הונא אכ"ע כמ"ש תוס' בד"ה למה לי' למר וכו' דלא ידע המקשה עדיין מהלכה רווחת בישראל אשר הוכיחו התוס' מזה בד"ה שמוטת ירך וכו' דכל הסוגי' איירי באיעכול ניבי' דממה שהביאו התוס' ראי' מר' יוחנן דקאמר לעיל אלו טריפות דוקא למעוטי הך דרב מתנא בוקא דאטמא ור' יוחנן קאמר לקמן שמוטת ירך בעוף טריפה אינו ראי' כ"כ דמצ"ל הא דקאמר למעוטי דרב מתנא היינו בדלא איפסק ניבי' והא דקאמר לקמן שמוטת ירך בעוף טריפה מיירי באיפסק ניבי' שמוטה כשירה דאזי מסתבר לאסור טפי חתוכה משמוטה אבל באיעכול ניבי' מצ"ל דמודו כ"ע דשמוטה טריפה דבכה"ג גרע שמוטה מחתוכה דאזי מצ"ל דחתוכה כשירה ושמוטה כה"ג טריפה וא"כ פריך המקשה שפיר לעיל דאע"פ דס"ל כר"ש בן אלעזר דבהמה שנחתכו רגליה כשירה אעפ"כ הך דרב מתנא בוקא דאטמא וכו'

ואיעכול ניבי' טריפה תו מצינן ליישב קושי' הנ"ל אפי' לדברי תוס' ד"ה שמוטה הנ"ל שהוכיחו דהסוגי' דהכא מיירי באיעכול ניבי' דמצ"ל הכי לפמ"ש התוס' בד"ה למה לי' למר בסופו וז"ל לכן נראה דדוקא בעוף מכשיר רב הונא ולא בבהמה וכתב הרשב"א לעיל דף נ"ד דטעמא דמלתא דעוף כשר טפי מבהמה משום דעוף פורח ואינו נשען כ"כ על יריכו אזי אין טריפות מחמת שמוטת יריכו גדול כ"כ משא"כ בבהמה שנשענת על יריכה ומכבדת עלי' ומתוך כך כאבה רבה ומתה ולפ"ז מצ"ל דלעולם בסוגי' דלעיל ידע דסוגי' דהכא מיירי באיעכול ניבי' רק נראה לי' להמקשה דהא דמחלק רב הכא בין שמוטה לחתוכה דשמוטה כשירה היינו דוקא בעוף דשמוטה לא כאיב לה אבל חתוכה כאיב לה אבל בבהמה הסברא אמיתת לפי דבבהמה בשמוטה ואיעכול ניבי' כאבה רבה מאוד טפי מסתבר לאסור שמוטה ואיעכול ניבי' מחתוכה ואזי פריך הגמ' שפיר לעיל האיכא דרב מתנ' היינו בבהמה וק"ל:

תוס' ד"ה שמוטת ירך כו' ועוד דר' יוחנן קאמר לעיל אלו טריפות דוקא וכו' עכ"ל יש להקשות דלמא איירי כל הסוגיא זו באיפסק ניבי' ולא באיעכול ורב מתנא מיירי דרק שף מדוכתא ולא איפסק ניבי' דאזי לא מוכח מידי מב' הוכחות אלו גם לא נצטרך לדחוק דר"ה פליג אפי' באיעכול ניבי' כמו שכתבו התוס' בדבור שאחר זה שהוא נגד כ"ע אלא דר"ה לא פליג אלא באיפסק ניבי' אבל באיעכול ר"ה מודה וזהו דוחק לומר דא"כ דבין איעכול ובין איפסק ניבי' תרווייהו שמוטת ירך אקרי א"כ מה פריך רבה בר רב הונא לרב הונא והא רבנן דאתי מפומבדיתא אמרי רב יהודה משמי' דרב אמר שמוטת ירך בעוף טריפה דלמא רב יהודה אמר רב שמע מרב בהך שמועה דאיעכול ניבי' ז"א דאמורא צריך לפרש דבריו וק"ל:

בא"**ד** ולא משמע דפליג עלי' מדמקשינן לעיל מני' וכו' וע"ש י"לד דלמא ר' יוחנן פליג נמי אלוי וכמ"ש התוס' נמי לקמן ד"ה למה לי' למר וכו' דרב הונא לית לי' ברייתא דלוי ור' יוחנן מחלק נמי בין בהמה לעוף ולהיפוך מרב הונא דר' יוחנן אית לי' כסברא האמיתת דבעוף דזוטר חיותא טריפה ובבהמה כשירה ואפשר דתוס' כראה להו דליכא סברא כלל לומר הכי הך דבעוף טריפה טפי לפי דזוטר חיותא וק"ל:

תוס' בד"ה למה לי' למר כו' וגם ר' ירמי' שהביא ראי' לדבריו כו' אבל מהא דאסרה מתני' בבהמה כו' עכ"ל ויש להקשות דילמא לפי שאמר לו ר' אבא דרב הונא אמר רב אמר כשירה ניחא לי' לדייק מרב גופי' דע"כ לא אמר רב הכי דהא אמר רב עלה וכן בעוף משא"כ ממתניתן הו"מ למדחי דלעולם רב ס"ל דכשירה דס"ל לרב כר"ש בן אלעזר לעיל

דף מ"ב דפליג אהך מתניתן וכמו שמתרץ לעיל דף מ"ב סבר לה כרשב"א ואזי אין הלכה כהך מתניתן מש"ה ניחא לי' לדייק מרב גופי' וצ"ע:

דף נח.

גמ' איתיבי' ר"א לאמימר כו' וכתב המהרש"א וז"ל ונראה שזה הכריחו לפרש אלא הא דתנן כיון דאמרת כו' בדספנא מארעא דחד גורם הוא מכלל דפלוגתייהו בזוז"ג כו' ועיקר קושייתו הוא קושית אי הכי כו' דמהא דאסור אמימר דשיחלא קמא אין להוכיח דלא מתוקם פלוגתייהו בעובר ירך אמו דא"כ קם לי' אמימר כר' אליעזר כמ"ש התוס' דהא רב אשי גופי' כמי הוי אוסר שיחלא קמא לכ"ע משום דכגופה היא עכ"ל והנה דברי המהרש"א תמוהין מאד דסותרין זא"ז דהא לעיל פי' המהרש"א לשיטת רש"י דבלא אמימר לא הוי קשה מהך ושווין דמצ"ל דרב אשי מוקי הך ושווין בין בעיברה ולבסוף נטרפה ובין בנטרפה ולבסוף עיברה ואסורה משום דכגופה היא ופלוגתייהו בוולד בעובר ירך אמו הוא וא"כ מאי קאמר דאי משום דקם אמימר כשיטת ר' אליעזר א"כ על רב אשי במי קשה כו' הא על רב אשי לק"מ דמה"ט ביצה אסורה משום דכגופה היא ואזי אפי' ר' יהושע מודה דאסורה אבל אמימר דלא ס"ל הך סברא דכגופה כנ"ל א"כ אין לחלק כלל בין ביצה לוולד אזי קשי' שפיר דקם לי' אמימר כר' אליעזר ואפשר לדחוק ולפרש דברי המהרש"א הכי דהא ע"כ צ"ל דהסיפא דשווין מיירי בנטרפה ולבסוף עיבר' מדתני גדלה ואסור' משום דהיא כגופה וא"כ מסתמ' ברישא דאתי לאשמועינן הדין דולד אשמועינן דבולד אינו כן דאין הולד כגופה דעובר לאו ירך אמו מש"ה יקרב לר' יהושע ואזי קשה במאי קמפלגי דמ"ט דר' אליעזר דאוסר דהא ודאי ולד אינו כגופה א"ו דפליגי בזוז"ג דר"א ס"ל זוז"ג אסור ור"י ס"ל דמותר וא"כ קשה דקארי לה מאי קארי לה הא לאמימר נמי מצ"ל דפליגי בנטרפה ולבסוף עיברה ובזוז"ג כמו לרב אשי א"ו דקושית הגמי אינן במאי קמפלגי אלא בדרך שקלא וטריא קאמר הש"ס דלאמימר נמי אמרינן כמו לרב אשי דמדסיפא ושווין מיירי בספנא בחד גורם מסתמא אתי לאשמועינן ברישא בולד דלא שייך בי' חד גורם להיפוך דבזוז"ג מותר דפליגי בזוז"ג ועיקר קושית אי הכי אדמיפלגי לגבוה ליפלגי להדיוט דהא בביצה דלא שייך לגבוה ורק מיירי להדיוט כמי הוה זוז"ג אבל ר' אליעזר מצינו דס"ל במתניתן בתמורה שהביאו התוס' בכל האסורים דזוז"ג אסור וא"כ ליפלגי בולד להדיוט בזוז"ג דהא לפמ"ש התוס' דלהך לישנא צ"ל דאי הוי פליגי בעובר ירך אמו לא הוי ק"מ אי הכי ורק אי פליגי בזוז"ג קשיא א"ה אבל לרב אשי לא קשי' הך אי הכי דמצ"ל דרב אשי מוקי פלוגתייהו בכל גוונא בין בעיברה ולבסוף נטרפה ובעובר ירך אמו ובין בנטרפה ולבסוף עיברה ובזוז"ג ואזי לא קשה

ליפליגי להדיוט דמצ"ל דנ"ל לרב אשי דדוקא לגבוה החמיר ר"א לומר עובר ירך אמו אבל להדיוט מודה ר' אליעזר דלא אמרינן בי' עובר ירך אמו והא דביצה אסורה משום דהיא כגופה אח"כ כתב המהרש"א ומיהו פירוש רש"י דחוק ולא ידענו להולמו וכי משום דמוקמינן ושווין בביצה כו' בדספנא מארעא דחד גורם הוא לא מתוקם פלוגתייהו אלא בזוז"ג ה"נ איכא למימר כיון דמוקמינן ושווין בביצה כו' בדספנא מארעא בנטרפה ולבסוף עיברה מתוקם פלוגתייהו בעיברה ולבסוף נטרפה בעובר ירך אמו ה"פ דקושית המהרש"א על מ"ש לעיל לרש"י דקושית הגמ' אינו דקם לי' אמימר כר' אליעזר אלא עיקר קושית הגמ' אי הכי כו' הא ז"א דהא מצ"ל דפלוגתייהו בעיברה ולבסוף נטרפה בעובר ירך אמו ובסיפא תני הפוכו בנטרפה ולבסוף עיברה ובספנ' מארעא דחד גורם דמודו תרווייהו ואזי לא תקשי אי הכי דהא פלוגתייהו בעובר ירך אמו כמ"ש התוס' דלהאי לישנא דאי פליגי בעובר ירך אמו לא קשי' אי הכי א"ו דלא ניחא להו להש"ס למימר הכי דא"כ קם לי' אמימר כר' אליעזר וא"כ הו"ל לרש"י לפרש דעיקר קושית הגמ' מכח דקם לי' אמימר כר' אליעזר:

עוד באותו דיבור כתב המהרש"א ועוד קשה לפירושו דקאמ' דושוין בביצה כו' קאי אפלוגתייהו דר"א ור"י מאי פריך ולישני לי' בשיחלא קמא דהא ע"כ כיון דמוקי פלוגתייהו בזוז"ג מיירי ושווין בביצה בחד גורם דהיינו בדספנא מארעא ולא שיחלא קמא דהוי זוז"ג דברי המהרש"א צריכין ביאור קצת דהא דאע"פ דשיחלא קמא הוי זוז"ג אעפ"כ לאמימר אסור משום שנגמר באיסור אבל שיחלא בתרא בנטרפה ולבסוף עיברה הך זוז"ג ס"ל לאמימר דמותר ואזי מקשה הגמ' שפיר אליבא דאמימר לישני לי' בשיחלא קמא דהא ס"ל דהך זוז"ג דשיחלא קמא אסור וזוז"ג דשיחלא בתרא מותר ונראה לפרש דברי המהרש"א הכי דהא לאמימר לא מצו איירי פלוגתייהו בעיברה ולבסוף נטרפה ובעובר ירך אמו דא"כ קשה מ"ש ביצה מ"ש וולד דהא אמימר לא ס"ל הך סברא דכגופה א"ו דקושית המקשה דלישני לי' בשיחלא קמא הכי הוא דלעולם הסיפא ושווין מצי איירי בשיחלא קמא אבל הרישא דפליגי מצי איירי בנטרפה ולבסוף עיברה ופליגי בזוז"ג ואזי מקשה המהרש"א שפיר הא ע"כ אי פלוגתייהו איירי בנטרפה ולבסוף עיברה בזוז"ג מוכח דסיפא ושווין מיירי בדספנא מארעא דחד גורם דאל"כ אלא דסיפא איירי בשיחלא קמא קשה אדמחלק בין ביצה לוולד בין עיברה ולבסוף נטרפה ובין נטרפה ולבסוף עיברה לפלוג ולתני בדידי' בולד עצמו בין נטרפה ולבסוף עיברה ובין עיברה ולבסוף נטרפה א"ו דמש"ה קתני ושווין בביצה משום דסיפא איירי בספנא מארעא דזה לא שייך בוולד וא"כ מאי פריך ולישני לי' בשיחלא קמא ודוק:

תוס' בד"ה ושווין כו' ועוד י"ל דה"ט דאסרי ב"ה וכו' ומיהו אין נראה תירוץ זה דהא לא גזרינן ביעי דשיחלא בתרא אטו ביעי דשיחלא קמא וכו' עכ"ל הכה מצ"ל דה"ט דלא גזרינן משום דביצים גמורות במעי אמן מלתא דלא שכיחא ולא גזרו בה רבנן וכדאיתא שם בביצה אבל כשנולדה הביצה כדרך שאר בצים אזי אפשר דגזרינן דאז בקל יש לטעות דאי שרינן ביצה שנולדה לאחר שנטרפה שיחלא בתרא אע"פ שגדלה באיסור יטעו נמי למשרי שיחלא קמא ואפשר דיתירו מכח כ"ש דמי יעלה על דעתו לחלק וכמ"ש הש"ך בסימן פ"ו דביצת נבילה מן התורה מותר דהא א"א שתגמור לאחר מיתה וכו' וביצת טריפה אסורה מ"ה שנגמרה באיסור ואפי' לא נטרפה אלא סמוך לשחיטה אסור מן התורה דלא פלוג:

תוס' בד"ה אי הכי כו' וצריך למצוא טעם למה הי' מתיישב הא דמיפלגי לגבוה אי הוה מפרש לפלוגתייהו בעובר ירך אמו יותר מהשתא דמוקי בזוז"ג עכ"ל ונראה לפע"ד ליישב לישנא דא"ה לל"ק בהקדם לתרץ קושית התוס' ד"ה במאי קמפלגי שהקשו וא"ת ואמאי לא ניחא לי' לר"א לאוקמא פלוגתייהו בזוז"ג דהא שמעינן לר' אליעזר בהדיא בפרק כל שעה דאסר דקתני וכן הי' ר' אליעזר אוסר וכו' דמצ"ל קושית התוס' לשיטת רש"י דעיקר קושית רב אשי א"ה ואזי מצ"ל דהכי פי' הא מוכח מהך ברייתא דוכן הי' ר' אליעזר אוסר וכו' דר' אליעזר אוסר אפי' להדיוט וא"כ למה פליגי בהך ברייתא דוקא בלגבוה ליפלגי בזוז"ג להדיוט ואזי ידעינן מכ"ש לגבוה א"ו הך ברייתא דולד טריפ' דפליגי בלגבוה לא מיירי בזוז"ג אלא בעיברה ולבסוף נטרפה דפליגי בעובר ירך אמו דהך פלוגתא דעובר ירך אמו לא מצינו בלהדיוט אזי מצ"ל דדוקא לגבוה מאוס וולד טריפה להקריב דמחמרינן בי' אבל להדיוט מותר לפ"ז מתורץ שפיר לישנא דא"ה דבל"ז הוה מוקמינן פלוגתייהו בעובר ירך אמו דאזי מצ"ל דפליגי דוק בלגבוה אבל להדיוט מודה ר' אליעזר דנעתר וכנ"ל אבל לאמימר דפלוגתייהו דוקא בזוז"ג אשר אשמועינן לר' אליעזר באידך ברייתא דאסר להדיוט פריך שפיר דהו"ל לאשמועינן רק בלהדיוט זוז"ג אסור ומכ"ש לגבוה זהו לל"ק ולללישנא בתרא מצ"ל קושית א"ה הכי דבל"ז הוה מוקמינן פלוגתייהו בזוז"ג ולהודיעך כחו דר"י ואין להקשות לאשמועינן כחו דר"א דהא כבר אשמועינן כחו דר"א באידך ברייתא דזוז"ג אסור ובהך ברייתא העיקר להודיעך כחו דר"י דאפי' לגבוה שרי אבל לאמימר דלא מצינו לאוקמא פלוגתייהו בזוז"ג דהא טריפה אינה יולדת ואזי צ"ל דפליגי בעיברה ולבסוף נטרפה בעובר ירך אמו ובביצה דלא שייך בי' הקרבה אלא איירי בלהדיוט כ"ע מודו דאסורה משום דהוה כגופה אלמא להדיוט כמי אסורה אי חשיב כגופה והא לר"א ליכא חילוק בין ביצה לולד דולד לר"א חשיב נמי

כגופה משום דעובר ירך אמו והרי לא אשמועינן ר"א בברייתא אחרת דעובר ירך אמו אזי פריך שפיר לאשמועינן כחו דאיסורא דר"א דס"ל לר"א בוולד דאפי' להדיוט אסור כדס"ל בביצה ומכ"ש לגבוה וק"ל:

דף נט.

תוס' בד"ה גמל ניבי אית לי' תימא דהשתא תקשי איפכא וכו' ובספר תורת חיים מתרץ קושי' תוס' וז"ל ונראה דלאו קושי' היא דמהא דקתני כל בהמה שמעלה גרה בידוע כו' שמעי' מיני' תרי כללי חדא דכל שמעלת גרה בידוע שאין לה שינים ואידך דכל שמעלה גרה ואין לה שינים בידוע שהיא טהורה ופריך מעיקרא אדינא אכללא בתרא דכל שאין לה שינים בידוע שהיא טהורה והרי גמל כו' אלמא דכללא בתרא ליתא ומשני גמל ניבי אית לי' ואע"ג דהשתא ליתא לכללא קמא דהרי גמל יש לו שינים מ"מ התירצן לא אסיק אדעתי' השתא כללא קמא ולא אתא לשנוי אלא כללא בתרא ופריך אכתי כללא בתרא ליתא דהרי בן גמל כו' ותו הא כללא קמא נמי ליתא דקאמר כל שמעלה גרה בידוע שאין לה שינים והרי שפן וארנבת כו' ע"ש באורך וכמו כן כתב הרשב"א ובסוף דבריו הקשה הת"ח וכתב וז"ל אבל תימה למאי דמסיק דה"ק כל שאין לה שינים למעלה בידוע שמעלה גרה ומפרסת פרסה וטהור תיקשי וכללא הוא והרי בן גמל וכו' (פי' אע"ג דמיירי שמכיר בן גמל וכמ"ש תוס' מ"מ עכ"פ הכלל דקאמר כל שאין לה שינים כו' דמשמע דמיירי בכל המינין ליתא) ונלע"ד לתרץ קושי' הת"ח ובזה יתורץ עוד קושי' אחת מה שיש להקשות על כל מה דפריך הגמ' בתחלה והרי גמל ובן גמל והרי שפן וארנבת דלמא איירי הברייתא כשיש לה פרסות ובפרט שהברייתא מתחלת אלו הן סימני בהמה כל בהמה מפרסת פרסה וגו' וא"כ מ"ל דלא קאמר כל שמעלה גרה בידוע שאין לה שינים אלא לאפוקי מספק חזיר וכמ"ש הרא"ש בשם הרמב"ם שמפרש לקמן אידך ברייתא אלו הן סימני חיה כל שיש לה קרניים לאפוקי מספק חזיר ויש לתרץ דמצינן לפרש ג' קושי' הגמ' והרי בן גמל והרי שפן וארנבת ועוד שינים מי כתיבי כו' בהך גוונא דודאי לכתחילה נ"ל להמקשה דהנך כללות דוקא פי' דאין לך מין בעולם שאין לו שינים וטמאה מש"ה פריך והרי גמל ואח"כ והרי בן גמל ואח"כ קאמר בדרך את"ל ותו הרי שכן וארנבת פי' את"ל לדחוק דהך כללא בתרא לאו דוקא דבאמת יש מין א' בן גמל שאין לו שינים וטמאה ובאמת צריך שיכיר בן גמל א"כ תקשי עכ"פ והרי שפן וארכבת דזה ודאי אין סברא כלל שצריך שיכיר כל המינין הכתובים בתורה כמו גמל שפן וארכבת דלא שייך לומר שצריך שיכיר כל כך מינין הרבה וא"כ קשיא אכללא קמא והרי שפן וארנבת וכו' ואח"כ ועוד שינים מי כתיבי כו' פי' דאת"ל דקושי' ב' ג"כ לק"מ משום דכלל קמא גמי

לאו דוקא דכל שמעלה גרה אין לו שינים זהו דוקא במין דידעינן שיש לו פרסות אבל היכא שפרסותיו חתוכות לא משום דבאמת ישנו כמה מינים שמעלה גרה ויש להן שינים והברייתא מיירי היכא דיש לו פרסות וכקושי' הנ"ל עכ"פ תקשי הך קושי' אשר אין עליו תשובה שינים מי כתיבי באורייתא ומתרץ הגמ' אלא ה"ק כל בהמה שאין לה שינים למעלה וכו' פי' דודאי דהכלל ליתא דאין למידין מן הכללות ובאמת יש מין אחד בן גמל שאין לה שינים למעלה כו' וצריך שיכיר בין גמל ואינך ב' קושיות לק"מ דהכא קתני כל שאין לה שינים למעלה וכו' ולא אתא אלא לאשמועינן היכא דפרסותי' חתוכות והוא במדבר שאין לו ליתן לאכול לבהמה דאז לא ידע אי מעלה גרה היא אז אם אין לה שינים טהורה וממילא מתורץ קושי' התורת חיים דלפי הך תירוץ בתרא אלא ה"ק כל בהמה שאין לה שינים למעלה מסקינן דהך כללא לאו דוקא דאין למידין מן הכללות ודוק:

גמ' אלא ה"ק כל בהמ' שאין לה שינים כו' וכתב המהרש"א וז"ל אלא ה"ק כל בהמה שאין לה שינים כו' ומפרסת פרסה וליבדוק כו' ק"ק מי הכריחו לכך דלא הול"ל אלא בידוע שמעלה גרה וקושטא הוא דבודק בפרסותי' ואפי' בשאינו מכיר בן גמל ויש ליישב עכ"ל ואפשר דכוונתו ליישב הכי שצריך לתרץ האמת דאי לא הוי אמר בידוע שהיא כו' ומפרסת פרסה אלא דהוי נקט בידוע שהיא מעלה גרה לחוד ה"א שצריך תמיד לבדוק אחר פרסותי' אפי' אי מכיר בן גמל ואזי תקשי לרב חסדא לכן אמר בידוע שהיא מעלה גרה ומפרסת פרסה וטהורה וכוונתו כדרב חסדא וק"ל:

דף סא.

תוס' ד"ה לא נאמר פירושן מד"ת כו' ומיהו מפרס ומעזני' לחודייהו הוו ידעו דכל מה שפרס חלוק מתורין וכו' וא"ל בשלמא מנשר ותורין חזינן דחלוק בד' משא"כ בפרס ותורין מצ"ל דהך סימן החדש אינו סימן כלל ואינו תלוי אלא בג' סמני טהרה ז"א דהא חזינן די"ט עופות יש להן אותן ג' סימנין ואפ"ה טמאין א"ו דתליא נמי בסי' החדש שיש לפרס או לעזני' וק"ל:

דף סא:

גמ' א"כ פרס ועזני' דכתב רחמנא ל"ל יש להקשות הא איצטריך לאורוי דבסימן חדש לא תיכול דזאת לא ידעינן מעורב וצ"ל דה"פ א"כ פרס ועזני' תרווייהו ל"ל דהא בא' מהן הוא סימן ישן ולפי דלא ידעינן בהי מנייהו מש"ה נקט תרווייהו:

גמ' ואלא טעמא דכתב רחמנא נשר וכו' יש להקשות דדברי המקשה נראין כסותרין אהדדי דבתחלה פריך ונגמר מפרס ועזני' ואח"כ פריך ואלא טעמא דכתב רחמנ' כשר הא לאו הכי ה"א לילף מפרס ועזני' הו"ל פרס ועזני' שני כתובין וכו' ואפשר ליישב הכי דמ"ל

דבתחילה פריך הגמ' לר' יהודה דס"ל בסנהדרין דף ס"ז ע"ב ב' כתובים הבאים כאחד מלמדין וא"כ מנ"ל דסימן א' טהור דלמא נגמר מפרס ועזני' דסימן א' טמא ומסתמא הך דר' חייא אזלא ככ"ע ולא מצינן מאן דפליג אר"ח ומשני הגמ' א"כ כשר דכתב רחמנא ל"ל וכו' וע"ז פריך הגמ' הכי א"כ דנשר מיותר הוא תיקשי לר' מאיר דס"ל ב' כתובים הבאים כא' אין מלמדין ל"ל נשר ק"ל:

תוס' ד"ה מכדי כ"ד עופות כו' הקשה המהרש"א בד"ה ומאחר די"ט עופות וז"ל י"לד ומאי קושי' לדברי המתרץ דע"כ ליכא למילף וכו' ביאור דברי המהרש"א כך הוא דע"כ מדאיצטריך נשר מוכח דליכא למילף מההוא סימן ישן דאל"כ ל"ל נשר הא ממילא מוכח דלא ילפינן מסימן החדש מפרס אלא דבעלמא טהור דאל"כ ל"ל סימן הישן נילף סימן הישן בק"ו מסימן החדש א"ו דסימן החדש בעלמא טהור א"ו מדאיצטריך הישן מוכח דבעלמא סימן הישן הטהור דאז לא מצ"ל למילף מסימן החדש דא"כ הוו ילפינן דאפי' בעלמא סימן הישן טמא מש"ה איצטריך למיכתב הישן בפרס או בעזני' לאורוי דדוקא כאן טמא ולא בעלמא א"כ מדאיצטריך נשר מוכח דע"כ סימן הישן בעלמא טהור מש"ה לא מצי למילף מחדש אי הוו החדש בעלמא טמא א"כ מאי מקשו התוס' ע"ז כתב המהרש"א וליכא למימר דא"כ לא איצטריך סימן הישן לגופי' פי' דא"כ דגם לתירוץ ראשון של תוס' ילפינן הך ק"ו ישן מחדש א"כ אכתי תיקשי ל"ל נשר הא בלא"ה מוכח דלא ילפינן מסימן החדש בעלמא דטמא דאל"כ ל"ל סימן הישן נילף בק"ו ומסימן החדש א"ו מש"ה כתיב סימן הישן לאורוי דלא ילפינן כלל מסימן החדש דניהוו ב' כתובים וא"כ ל"ל נשר א"ו דלא אמרינן כלל הך ק"ו והוא פשוט ולא כתבתי זאת אלא להורות לתלמידים:

בא"ד במהרש"א ומיהו לפ"ז מה שהקשו לעיל וא"ת אכתי איצטריך נשר להתיר אותו סימן ב' כו' אין כאן מקום קושי' וכו' ואפשר לתרץ הכי דהתוס' הקשו זאת לעיל לס"ד של המקשה דפריך מכדי וכו' דלא ידע מקרא דלמינו בעורב דעי"ז הוו עורב ומינו ב' כתובין וא"כ איצטריך שעיר פרס ועזבי' דלא נילף מעורב בודאי לתירוץ ב' שכתב המהרש"א לעיל בקושית תוס' הנ"ל וא"ת והא אכתי אצטריך בשר וכו' וז"ל א"נ משום דהוי"ל עורב גופי' עם למינו ב' כתובין תירוץ זה אינו אמנם לתירוץ ראשון כל מהרש"א שפיר מצ"ל קושית המהרש"א גם לדברי המהרש"ל לעיל בקושית התוס' וא"ת והא אכתי איצטריך נשר שכתב שהוא מכח גילוי מלתא דפרס ועזני' ע"ש לק"מ קושית המהרש"א דשפיר איצטריך פרס ועזני' לגלות דנילף סימן ג' מי"ט עופות ודוק:

דף סב.

תוס' ד"ה בסימן א' טמא הו"מ למימר טהור והוא שיכיר פרס ועזני' עכ"ל ואפשר ליישב קושי' תוס' הכי דאי הוי אמר והוא שיכיר פרס ועזני' ה"א דוקא אותן פרס ועזני' עצמן הידועין והמבוררים ויש להן סימני פרס ועזני' אבל שאר עופות שאין דומין להן במראה ובסימנין אע"פ ששמן כשם הנך עופות שמחזיקין באותו מקום לפרס ועזני' וכמו דאמרינן לקמן דף ס"ג שקנאי ובטנאי מחזיקין בכמה מקומות למין פרס ועזני' וה"א דטהורין הן מש"ה צ"ל דדוקא כשבקי בהן ובשמותיהן אזי טהור בסימן א' אבל אם לא הי' בקי בהן ובשמותיהן חיישינן שמא שמות הנך עופות כשמות שקורין להנך עופות שמחזיקין לפרס ועזני' ואזי טמאים לאפוקי עורב ומינו היו מצוין להם מ"ל שהיו מכירין שאין שום עוף ששמו כעורב או כמינו מש"ה קאמר בלבד שיכיר עורב:

תוס' בד"ה מפני שיש להן זפק כו' ולא מייתי טעמא דיש לו זפק לאפוקי מעורב דעורב נמי יש לו זפק אלא מפרש הטעם למה אוכלין אותו שרואין בו סימני טהרה שיש לו זפק שהוא סימן טהרה וגם אינו דורס כו' וי"לד דהלשון מפני שיש להן זפק הוא דחוק דהול"ל מפני שמכירין שאינו מין עורב וממילא ידעינן שיש לזרזיר סימני טהרה דאל"כ בודאי לא היו אוכלין אותו ונראה ליישב הכי דה"פ דמ"ל שסמכו עצמן על הסימן שאינו דורס וא"כ בודאי אינו מין עורב דהא לפי' הריב"ם עורב דורס והך סימן דאינו דורס לא איצטריך לפרש כמ"ש הריב"ם אך אכתי איכא לספוקי דלמא הוא פרס או עזני' שאחד מהם אינו דורס מש"ה קאמרו מפני שיש להם זפק דאזי יש לזרזיר ב' סימנין וא"כ ליכא לספוקי בפרס ועזני' ולפ"ז אתא שפיר דברי המהרש"א מ"ש בא"ד ומדרס כמי לא דרסינן מדאכלו לי' כו' וז"ל ואפשר שלא חשו התוס' לתרץ משום דאיכא למימר דר"א סובר שאנשי גליל טעו והוו סוברי דלא דריס וקושטא הוא דדריס כיון שהוא מין עורב כו' דתקשי לפי דבריו דעיקר טעמא דר"א משום שאנשי גליל טעו והוו סברי דלא דריס לא הול"ל שאנשי גליל אוכלין אותו מפני שקרקבן נקלף אלא הול"ל שאנשי גליל אוכלין אותו מפני שמחזיקין אותו דאינו דורס אבל לפי דברינו הנ"ל א"ש דבסימן אינו דורס לחוד לא סגי דדלמא הוא פרס או עזני' מש"ה צ"ל מפני שקרקבן נקלף דאזי יש לסנונית לבנה ב' סימנים וא"כ בודאי אינו מין פרס ועזני' ודוק:

בא"ד וא"ת דלעיל משמע כו' ובסמוך פסק הלכה כר' אליעזר ומשמע דהלכה כר' חייא כו' והקשה ע"ז בספר כרתי ופלתי דף צ"ב ע"א וז"ל וקושי' התוס' דקשי' הלכתא אהלכתא דחוק למאוד דמה בכך בין לר"א ובין לר' חייא עוף הבא בסימן א' טהור רק לר' חייא ילפינן מנשר ולר' אליעזר אין צריך לכשר דהוי בכל ד' מינין ב' כתובין הבאין כא'

ומה בכך ונראה לתרץ קושי' הכר"ופ דעוד כתב הכר"ופ דצ"ל לר"א דנשר אתא לדרשא אחרינא וכ"כ המהר"ם שיף ולכך לא קשי' להו לתוס' דלר"א כשר ל"ל כו' או ר"א אפשר דס"ל דהך מ"ד דשני כתובין הבאין כא' מלמדין והכה באמת קשי' אדברי תוס' מה מקשו התוס' דלמא ר"א ס"ל כהך מ"ד מלמדין ואזי איצטריך כשר וא"כ שפיר מצי סבר ר"א כר' חייא א"ו דהכי פירוש דברי התוס' הא לר"א משכחת לי' כולא סימני טהרה בעורב ומינו ובסמוך פסק הלכה כר' אליעזר וכיון דפסקינן הלכתא כר"א בודאי קאי הך דר"א אליבא דכ"ע בין למ"ד מלמדין ובין למ"ד אין מלמדין וכדמצינו בכל הש"ס דרוצה להעמיד כל שמעתתא אליבא דכ"ע דבהרבה מקומות בש"ס דכריך הניחא למ"ד מלמדין אלא למ"ד אין מלמדין מא"ל משום דרוצה לאוקמי ככ"ע וא"כ קשי' לר"א למ"ד אין מלמדין ל"ל גשר א"ו צ"ל דר"א מוקי נכשר לדרשה אחריני וכמ"ש הכר"ופ וא"כ דאיכא דרשא אחרינא קשי' איך פסקינן דהלכה כר' חייא דיליף מנשר דעוף הבא בסימן א' טהור הא איצטריך כשר לדרשא אחרינא א"ו צ"ל אליבא דר"א דיליף עוף הבא בסימן א' דטהור מכח ב' כתובין דפרס ועורב ומינו הם ב' כתובין ואין מלמדין אך הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מנ"ל לר"א דעוף הבא בסימן א' טהור א"ו דלמ"ד מלמדין עוף הבא בסימן א' באמת טמא אליבא דר"א דהא הנכון דהך הלכתא אליבא דכ"ע ואזי קשי' הלכתא אהלכתא אליבי' דמ"ד מלמדין וא"כ מתורץ קושי' הכר"ופ על דברי התוס' ודוק:

תוס' ד"ה והוא דלא דריס פי' בקונטריס כו' וקשה אמאי טהורה שמא עורב הוא שיש לו ב' סימני טהרה וי"ל לפ"מ שמפרש הרשב"א בד"ה כל שיש לו אצבע יתירה דברי רש"י ז"ל דרש"י ס"ל דסימנין דעורב הוו אצבע יתירה וקרקבן נקלף וא"כ אין לחוש שמא עורב הוא דהא הך עוף אין לו אלא סימן א' וחזי אינו עורב וק"ל:

דף סב:

רש"י בד"ה הני קורקבנן נקלף ושאר שלשת הסימנין מבוררין בהן וכו' וכתב המהרש"א וז"ל ועוד נראה דכמו דדוחק הוא לאוקמא ספיקייהו דוקא באתרא דשכיחי פרס ועזבי' ה"נ דוחק הוא לאוקמא דוקא באתרא דלא שכיחי דסתמא קאמר וכו' ע"ש וע"פ תירוץ זה שכתב המהרש"א מתורץ ג"כ קושית מהר"ם שיף שהקשה על רש"י דלוקמא אפי' בכה"ג שהיו מבוררין ב' סימני טומאה דהיינו שאין להן אצבע יתירה ואין להן זפק אבל לא ידעינן אי דורס אי לאו וקורקבנן נקלף בסכינא אי הוי קולף אזי ליכא לספוקי בשום עוף שאין להן סימן החדש אלא בפרס וכו' ופרס ועזני' לא שכיחי בישוב ע"ש דלתירוץ מהרש"א הנ"ל לק"מ משום דדוחק הוא לאוקמי דוקא באתרא דלא שכיח וק"ל:

תוס' ד"ה מאי ספיקייהו כו' ובסוף כתבו או שמא מין עורב הוא אם יתברר לנו שהוא דורס ואותו קורביל לא יהי' מין עורב ומיהו לעיל פירשתי דעורב אינו דורס עיין מ"ש המהרש"א וצ"ל דהתוס' לא כתבו זאת אלא לרווחא דמלתא דאיכא למימר עוד גוונא דסימן החדש הוא איכו דורס אבל הומ"ל בכה"ג הנ"ל דזפק הוא סימן החדש ואזי ג"כ קוונא טמא וקורביל טהור דע"ז לא הו"מ לדחות הך ומיהו לעיל פירשתי וכו':

דף סג:

תוס' ד"ה ל"ל למכתב אי' ודי' כו' אבל באי' ודי' אין לטעות אע"פ שכתוב שניהם דמדכתיב למינהו אאי' ובמשנה תורה כתיב למינהו אדי' וכו' ויש להקשות דאכתי תקשי ל"ל למיכתב אי' מיותר במשנה תורה לא הו"ל למיכתב במשנה תורה אלא די' ובויקרא אי' ותקשי מכדי משנה תורה לאוסופי הוא דאתא מ"ש הכא דכתיב אי' ומ"ש במשנה תורה דלא כתיב אי' א"ו דאי' ודי' אחת הוא וא"כ ל"ל עוד פעם אי' ונראה לתרץ הכי דהנה יש להקשות להמסקנא דמסיק ופליגא דר' אבוהו ראה זו אי' וקשי' מ"ש התם דכתיב למינה אאי' ומ"ש הכא דכתיב למינה אדי' אלא לאו ש"מ דאה וראה ואי' ודי' אחת היא מנ"ל להגמ' דרי אבוהו פליג דלמא ר' אבוהו נמי ס"ל כ"ד עופות טמאין רק דלא ס"ל כדלעיל דדאה וראה אחת וגם אי' ודי' אחת היא אלא ס"ל הכי דראה ואי' אחת היא וגם דאה ודי' אחת היא דהא אותיות אוי מחלפין ותו אפי' את"ל דלא ס"ל לר' אבוהו דכ"ד עופות טמאין הם עכ"פ תיקשי מנ"ל לדחוק ולומר דכל ארבע אחת הן דלמא רק דאה וראה ואי' אחת הן כדמוכח אבל אינם מוכרח דדי' עמהן אחת היא דדלמא משנה תורה לאוסופי הוא דאתא להוסיף די' וגם למינה אתא להוסיף אך ז"א דזהו דדייק הגמ' בלישנא מ"ש הכא דלא כתיב למינה אאי' וכו' דעיקר קושית הגמ' מ"ש בכל ג' הדרא קרא למיכתב למינה במשנה תורה דבהאנפה כתיב בויקרא למינה וגם במשנה תורה וכמו כן גבי עורב וגבי נץ ובאי' לא הדרא קרא דבויקרא כתיב גבי אי' למינה ובמשנה תורה לא הדרא קרא למיכתב עוד פעם למינה א"ו מוכח דאי' ודי' אחת היא ובדי' כתיב במשנה תורה למינה ואזי מוכח ג"כ ממילא דכל ד' אחת הן דהא לר' אבוהו אי' זו ראה ולק"מ ולפ"ז מתורץ קושי' הנ"ל בתוס' וקושי' חדא מתורצת בחברתה דמש"ה צריך למיהדר ולכתוב ע"פ איה דאי לא הוי כתיב איה במשנה תורה ה"א כקושי' הנ"ל דדי' דכתיב במשנה תורה היא מינא אחריתא דמ"ת לאסופי הוא דאתא ואזי ליכא למימר כנ"ל דהו"ל למיכתב גבי אי' למינה דהא לא נכתב כלל אי' במשנה תורה מש"ה הוצרך למיהדר למיכתב ע"פ אי' אבל לא כתב למינה גבי אי' אזי מוכח דודאי אי' ודי' אחת היא ודוק:

תוס' ד"ה ודלמא דעוף טמא נינהו וא"ת וכו' ניזל בתר רובא ואפשר ליישב קושי' תוס' הכי דקושית הגמ' על לשון הברייתא איך קתני לוקחין בכל מקום הא איכא דוכתא דשכיחין עופות טמאין כדקאמר לעיל באתרא דשכיחא פרס ועזני' גם ישעו מקומות הרבה שעורבין מצוין שם וכמ"ש התוס' לעיל וא"כ איך כייל לומר בכל מקום דלמא איכא אתרא דשכיחין שם טמאין טפי מטהורין ואזי אסור ליקח וק"ל:

דף סד.

גמ' אלא אמר רבא שאם ריקמה ואכלה לוקה משו' שרץ השורץ על הארץ ע"ש פי' דע"ז אין להקשו' ודלמ' דנחש הוא דנחש נמי מיקרי שרץ השורץ על הארץ וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ' ב' מהל' מ"א הלכה ו' כמבואר שם במגיד משנה מהש"ס:

גמ' א"ה מאי ארי' דטמאה אפי' דטהורה במי וכו' אין להקשות דלמא אתא לאשמועינן דהוא ביצת השרץ שאם אכלה דלוקין עליו בכעדשה משא"כ בטהורה וגם בנחש אינו לוקה בכעדשה ז"א דזהו דוקא בשמנה שרצים וכמ"ש הרמב"ם שם הלכה ז' וא"כ לא הו"ל למיתנא כאן ביצת השרץ סתם וק"ל:

דף סד:

תוס' ד"ה והוא שנמצא בקשר כו' ודומה בזה שהוא טעות סופר וכו' ולענ"ד אפשר לומר דאינו טעות סופר אלא דר' יוחנן מיירי שנמצא בין בחלמון ובין בחלבון על הקשר והברייתא דקתני בה חלמון מותר מיירי שאינו נמצא על הקשר וכתירוץ ב' של התוס' דמתרץ דמה דקתני במסכת כריתות דדם בנים מותר מיירי היינו כשאינו על הקשר אלא במקום אחר ואזי א"צ לומר דר' יוחנן פליג אברייתא ודוק:

דף סה.

תוס' בד"ה ר' יוסי אומר ושמו חגב כו' לימא דאיכא בינייהו דאין שמו חגב וכו' אין להקשות לפמ"ש המהרש"א בסוף הסוגיא ד"ה ודע שרש"י פי' בחומש וכו' והרב המגיד כתב שהרמב"ן נסתפק בכוונת רש"י בשמעתין כדעת המפרשים דלא בעינן שמו חגב אלא בראשו ארוך ויש לו זנב ע"ש א"כ לק"מ דהא בהא תליא דאי ס"ל לתנא דבי רב דראשו ארוך פסול ממילא לא בעינן שמו חגב דדוקא לתנא דבי ר' ישמעאל דקאמר בהדיא דראשו ארוך כשר בעי שמו חגב כנ"ל אך ז"א דהכי מקשו התוס' דהול"ל דתנא דבי רב נמי כוונתו דלמינהו הוא כלל ומרבינן נמי ראשו ארוך ואעפ"כ לא בעי שמו חגב משום שישנו בפרט עצמו כמה מינים דאין להם שם אגב ומוקי חגב לזה גדיאן וק"ל:

דף סה:

גמ' אי הכי חרגול נמי דשוו להו לא ליכתוב ותיתי מארבה וסלעם אלא איכא למיפרך מה להנך שאין להן זנב עיין מ"ש המהרש"א ויש להקשות לפ"ד המקשה דלא בעי למימר באם אינו ענין א"כ לא מצא ידיו ורגליו לתרץ מידי אסלעם דהא כמו דמקשה לא ליכתוב חרגול כמו כן קשה לא ליכתוב סלעם וע"ז ליכא למימר האי תירוצא מה להנך שאין להן זנב דהא לסלעם נמי אין זנב ולפמ"ש הריב"ם לעיל בתוס' ד"ה אלו כללי כללות דאיכא מין שראשו ארוך ניחא דנ"ל למקשה דלא ק"מ אסלעם דאיצטרך סלעם משום למינהו דכתיב בסלעם דלא מצינו למילף מין דסלעם מארבה וחרגל דמה להנך שאין ראשן ארוך משא"כ מין דסלעם שראשו ארוך וק"ל:

דף סו:

בתוס' ד"ה כל שיש לו קשקשת כו' י"ל דהכי קים להו הלכה למשה מסיני יש להקשות לפ"ז מאי מקשו התוס' בנדה דף נ"א ד"ה וליכתוב רחמנא קשקשת וא"ת ומנ"ל דבעינן תרווייהו אימא דטהור וכו' עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו דא"כ תקשי ל"ל ההלכתא דכל שיש לו קשקשת י"ל סנפיר הא בחדא סגי וצ"ל דקושית התוס' שם קאי לתירוץ קמא של התוס' כאן דמאדם קים להו וק"ל:

תוס' ד"ה לא ס"ד דכתיב כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת תימא מאי ראי' היא זו וכו' אין להקשות דלמא הוכחת הש"ס הכי מדכתיב ברישא דקרא גבי התירא ביש לו במים בימים ובנחלים וגבי איסורא דאין לו שני קרא ולא כתב אלא בימים ובנחלים א"כ מוכח דכלים הם בכלל היתר ביש לו דהא פירושו דבמים הוא בשאר מימות וכמ"ש רש"י ז"ל בד"ה ת"ל תאכלו מכל אשר במים ואינן בכלל איסורא דאין לו דהא באין לו לא כתיב במים וא"ל לפ"ז דמוכח מכח יתורא דבמים ההיתר בשאר מימות ל"ל תאכלו מכל אשר במים ז"א דאי לא הוי כתיב תאכלו וכו' הוי מוקמינן במים אמיסתבר יותר להתיר דוקא בורות שיחין ומערות ביש לו אבל בכלים אע"ג דאית לי' לא תיכול מש"ה איצטריך תאכלו אבורות שיחין ומערות ואזי מוכח מכח במים כנ"ל דאפי' בכלים שרי ז"א דהא איצטריך במים לרבות חריצין ונעיצין להתיר ואזי מוקמינן תאכלו אבורות שיחין ומערות ומנ"ל כלים וא"ש קושית התוספות וק"ל:

בא"ד וצ"ל דה"א דקרא דאין לו אתאן למעוטי כלי מלאו וכו' וכתב המהרש"א ז"ל ולפום הך סברא לא הוו ידעינן תאכלו מאי אהני לי' כו' ע"ש וא"ל דאי לא הוו כתיב תאכלו ה"א כקושית הגמ' דבכלים אע"ג דאית לי' לא תיכול וקרא דאין לו דכתיב בימים ובנחלים הוא לאשמועינן רבותא דאפי' בימים ובנחלים אסור באין לו ז"א דא"כ אכתי תקשי

דלמא תאכלו אתי לאורוי אבורות שיחין ומערות כמ"ש התוס' לעיל ד"ה אימא בכלים וקרא דיש לו למעט כלים דאע"ג דאית לי' לא תיכול וקרא דבימים ובנחלים לרבותא א"ו דהוכחת הש"ס הכי דהו"ל למיכתב סתמ' וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים דכולל הכל אפי' ימים ונחלים א"ו מדפרט בהדיא גבי איסור דאין לו דוקא בימים ובנחלים הוא לאורוי הדיוק למעט כלים מלאו ואזי הקשה המהרש"א שפיר ודוק:

סליק פרק אלו טרפות

פרק בהמה המקשה

דף סח.

גמ' טעמא דראשו מת הא ראשו חי וכו' י"לד מנ"ל למידק הכי דלמא ברישא אשמועינן רבותא ובסיפא אשמועינן רבותא ברישא אשמועינן דאע"ג דראשו חי אפ"ה הוי אחיו בכור לנחלה ובסיפא אשמועינן דאע"ג דראשו מת דהוי כפל כמו בן ח' כדמוכח לקמן דף ע"ד דר"מ מודה בבן ט' מת דהוי כבן ח' אפ"ה לא הוי אחין בכור לכהן אבל לעולם אפי' בן ט' שיצא ראשו חי לא הוי בכור לנחלה וי"ל דבודאי סיפא איירי דומיא דרישא לאשמועינן רבותא לענין דאחיו אינו בכור לנחלה

בתוס' ד"ה טעמא דראשו כו' וכתב המהרש"א וז"ל ואין להקשות דא"כ מאי קפריך הכא מקמ"ל תנינא הא איצטריך לאשמועינן דראש נפלים נמי הוי כילוד וכן הקשה המהר"ם ואפשר לומר דהמקש' סמיך עיקר קושיתו אמתני' דשליא שיצאה מקצתה דהוא מיחוי הולד דהוי כפל ואפ"ה הוי כילוד:

גמ' הא נמי תנינא שיליא שיצאה מקצתה קשה דלמא יש חילוק בין אדם לבהמה וכמ"ש התוס' ד"ה שיליא אליבא דשמואל לענין הראש דאינו פוטר באדם כמו כן מ"ל דר"י אמר רב ס"ל דיש חילוק בין רוב ראשו לכל הראש בין אדם לבהמה דבאדם חשוב פרצוף פנים דידי' סגי ברוב ראש אבל בבהמה בעינן דנפיק כל הראש וא"כ איצטריך למיתנא ראשו לאשמועינן דוקא כל הראש מדלא נקט רובו אבל ממתני' דשיליא שיצאה מקצתה ה"א אי יצא במקצת רוב ראש נמי הוי כילוד וצ"ע:

ברש"י ד"ה הא נמי תנינא בבהמה נמי תנינא במתניתן וכו' וחיישינן דלמא בההיא מקצת דנפיק יצא הראש והוי כילוד עכ"ל ובב"ק דף י"א ע"א פירש רש"י בע"א בד"ה ה"ג סימן ולד באשה וחיישינן שמא באותו מקצתו שיצא קודם שחיטה הי' רובו של עובר וקיי"ל יצא רובו ה"ז כילוד ויש להקשות על המקשה דהכא דמנ"ל להקשות היא כמי תנינא שליא שיצתה מקצתה וכו' דלמא לעולם בהמה מאדם לא ילפא דיצא ראשו כילוד והא

דשליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה משום דחיישינן דבההיא מיחזי ולד שיצתה מקצתה יצא רובו וכמ"ש רש"י ז"ל שם אבל לעולם ראשו לחוד לא הוי כילוד והא דקתני כסימן ולד באשה כך סימן ולד בבהמה דמשמע דשוה בהמה לאדם פירושו רק לענין דהוי סימן ולד כמ"ש התוס':

דף סח:

תוס' ד"ה אמר ר' יוחנן כו' תימא וכו' ויש להקשות מאי מקשו התוס' דלמא להכי איצטריך תרי קראי דפרס' איצטריך לאבר א' כגון פרסה וקרא דבשר בשדה אתי לאורויי כשיצא רובו לאחדים דהיינו שהוציא העובר ידו והחזירה וחזר והוציא יד השני והחזירה וחזר והוציא שדרתו והחזירה עד שהשלים לרובו כאיבעי' להו לדברי האומר אין לידה לאיברים דלקמן ואתא לאשמועינן דאפי' בהוציא רובו לאחדים נמי מותר או צ"ל דקושית התוס' הכי דא"כ לפשוט לקמן האיבעי' מכח קושי' זו לפ"ז לא מתרצו התוס' מידי מ"ש וי"ל דפריך לי' שפיר טפי וכו' דאעפ"כ תקשי להמסקנא מאי קאמבעי לי' תפשוט מכח קושי' זו דאסור וצ"ע:

גמ' מיתיבי בשר בשדה טרפה וכו' קצת קשה מאי פריך הגמ' דלמא הברייתא מיירי שיצא כולו או רובו דומיא דמעשר שני ובכורים דמיירי ביצא כולו דאזי לא מהני חזרה אבל ר' יוחנן לא מיירי אלא באבר א' מצ"ל דשפיר מהני חזרה:

גמ' מאי בינייהו א"ב למיסר מעוט אבר שבפנים איבעיא להו לדברי האומר אין לידה לאיברים הוציא העובר את ידו והחזירה ועמ"ש רש"י יש להקשות מנ"ל לרש"י ז"ל דלהך לישנא פליגי באבר היוצא שהחזירה דלמא להך לישנא לא פליגי כלל באבר היוצא שהחזירה דר' יוחנן נמי ס"ל דאבר היוצא שהחזירה אסור ורק פליגי במעוט אבר שבפנים דהך לישנא מצ"ל דרוצה לקיים דברי ר' יוחנן דלא תקשי הך תיובתא מברייתא דבשר בשדה טריפה לא תאכלו מה ת"ל וכמו כן מפרש ר"ח שהביא הרשב"א וכן הרי"ף והרא"ש ואפשר לומר דנ"ל לרש"י דהאי לישנא בודאי אינו משנה הלשון מה דקאמר ר' יוחנן בהדיא הכל הי' בכלל ובשר בשדה וכו' כשפרט לך הכתוב גבי חטאת שחזרה וכו' אבל כל מילי כיון דהדור שרי אלא מפרש דפליגי נמי בלידה לאברים אך תקשי אר' יוחנן גופי' בין לפירוש רש"י ובין לפי' ר"ח והרי"ף והרא"ש דהא לא מצ"ל דקרא דחטאת אתי לאורוי דכל מילי כיון דהדור שרי דהא איכא ראשו דקתני במתני' יצא ראשו אע"פ שהחזירה ה"ז כילוד אלמא כל מילי לאו דוקא וא"כ דלמא אתי קרא למעוטי הכי דדוקא חטאת שיצתה וחזרה באש תשרף הכל אבל אבר שיצתה רובה וחזרה רק האבר אסור ומיעוט אבר שבפנים שרי ומנ"ל לר"י דהאבר אסור וי"ל דע"י קושיא זו מתורץ קושית

תוס' ד"ה אמר ר"י הכל הי' בכלל תימא דלר' תקשה לי' ברייתא וכו' וע"כ מוקמינן לי' חד למקום חתך וחד לאבר פירוש כמ"ש המהרש"א דלא איצטריך קרא למשרי מקום חתך דהא נפקא לי' לר' יוחנן מקרא אחרינא למישרי אף האבר גופי' ולפ"ד מתורץ קושי' תוס' וקושי' אחת מתורצת בחברתה דמצ"ל דעי"ז הוכיח ר' יוחנן דקרא דחטאת אתי לאורויי דאפי' האבר שיצא מותר בחזרה דאם לא כן תקשי לרבנן דר"ש דלא ס"ל קלוט בן פרה אסור ל"ל קראי דפרסה ופרסות דהא קלוט ב"פ מותר אפי' כשיצא חוץ ותירוץ התוס' בד"ה ואליבא דר"ש כו' דאיצטריך לדרשא אחריתא הוא דחוק ותו תיקשי בין לרבנן ובין לר"ש ל"ל קרא להתיר מקום חתך הא מוכח מקרא דחטאת דאפי' האבר שיצא מותר כנ"ל אבל לפ"ד א"ש דאיצטריך ג' קראי דאי לא הוה כתיב אלא קרא דחטאת הוה מוקמינן הקרא אמיסתבר טפי דהיינו אמיעוט אבר שבפנים להתיר וכקושי' הנ"ל להכי איצטריך עוד קרא להתיר אפי' מקום חתך ואזי ה"א דדוקא מקום חתך מותר אבל אבר שהוציא והחזירה אסור להכי איצטריך קרא ב' לגלות על קרא דחטאת דאתי לאורויי דאפי' אבר היוצא מותר וק"ל:

דף סט.

תוס' ד"ה ותבעי לך ק"ק בירושלים רב חנני' הוו מיבעי לי' בעזרה וכו' ואפשר ליישב הכי לפמ"ש המהרש"א ומהר"ם דקושית אביי ותבעי לך ק"ק בירושלים לא מצי קאי אלא אליבא דמ"ד יש לידה משום דע"כ לא מצי איירי אלא בהחזיר כמ"ש המהר"ם כיון דאיירי בהחזיר לא מצי למבעי' אלא למ"ד יש לידה דלמ"ד אין לידה אפי' בלא חומת ירושלים מהני חזרה א"כ מש"ה ניחא לי' לרב חנני' טפי למבעי' בעזרה דאזי מצו למבעי' אפי' למ"ד אין לידה לאיברים בלא החזיר משום דחומת העזרה הוו כמחיצת אמו וק"ל:

תוס' בד"ה דאתא אבן פקועה דכוותי' שיש בו איסור יוצא ועיין במהרש"א שכתב ובהכי ניחא נמי אמאי לא מוקי תלמודא איבעי' דר' ירמי' למ"ד אין חוששין לזרע האב ואביו הוא בהמה מעלייתא ואמי' בן פקועה באיסור יוצא ע"ש קושית מהרש"א לא קשה אלא על התרצן דמסיק הכי קמבעי לן מהו לגמוע את חלבו כמשמעות לשונו אמאי לא מוקי תלמודא דעל המקשה לק"מ דלא רצה לאוקמי הכי דרק אמי' היא בת פקועה באיסור יוצא דאין הלשון משמע כן מדקאמר מהו לחוש לזרעו לשון זכר משמע שהאב הוא בן פקועה אבל להתירצן דמוקי האיבעי' בנקיבה דקאמר מהו לגמוע את חלבו וע"כ צריך להגי' אליבי' מהו לחוש לזרעה מקשה המהרש"א שפיר ל"ל לדחוק ולומר מהו לגמוע את חלבו מה שלא נזכר כלל בדברי ר' ירמי' וגם לישנא דר' ירמי' לא משמע הכי דא"כ ל"ל לר' ירמי' להזכיר כלל לזרעו אלא הול"ל מהו לגמוע את חלבו הול"ל טפי בכה"ג

דאמי' היא בת פקועה ולמ"ד אין חוששין לזרע האב והאיבעי' היא על הולד אי שייך בי' איסור יוצא מחמת אמי' או לאו דאזי א"ש לשון לזרעה וק"ל:

בתוס' ד"ה אלמא א"ר יוחנן כו' אבל מצא בה בהמה גמורה שראוי להיות מותר ורגלי' רגלי יונה וכו' מותרת דלא ממעט ר' יוחנן מידי שראוי להיות מותר כשיצא לאויר העולם ע"ש והקשה הרשב"א ז"ל לפ"ד התוס' לא הו"ל להגמ' לתרץ בעינן פרסות וליכא אלא הו"ל לתרץ בעינן דמות בהמה וליכא ותירוצו דחוק ואפשר לומר דרוצה לתרץ ג"כ אליבא דר"ש מ"ט דדמות בהמה אסור וכמו קושי' ב' אלא מעתה קלוט במעי פרה ליתסר דמקשה סתם וקאי אליבא דר"ש דוקא עמ"ש התוס':

דף סט:

גמ' ומנא תימרא דתנן א"ר יוסי י"לד א"כ בכל הש"ס כשמתרץ הא מני כההוא תנא תיקשי הכי מנא תימרא וי"ל דה"פ הא האי תירוץ דוכל בהמה לרבות וכו' הוא תירוץ מעליא דהא באמת בודאי וכל אתי לדרשא וא"כ ל"ל לר' שימי בר אשי לתרץ בדוחק כתירוץ קמא דשדיא בהמה דרישא אבהמה דסיפא ועי"ז צריך לדחוק לאוקמי מתני' דאין ממירין כיחידאה כר"ש למה לא ס"ל כתירוץ בתרא דאזי מצו אתי' מתני' כרבנן א"ו דהוכיח זאת וא"כ מנא תימרא וק"ל:

גמ' אתמר יצא שליש ומכרו לנכרי וכו' ה"ה דהו"מ למינקט בגוונא דמתני במחתך ומניח כגון שחתך שליש והניחו ואח"כ יצא שליש אחר ולפ"ד התוס' ד"ה ר"ה אמר קדוש שכתבו בס"ד אם לא נחלק בין מכירה לנכרי להנך ובתמורה דף כ"ד ביארו התוס' דבריהם דבמכירה איכא למיגזר שמא ימכור אחר שיצא רובה א"ש דנקט במכירה אך קצת קשה לפ"ד התוס' דלא הו"ל למיעבד צריכותא כלל דהך דין קמייתא דיצא שליש ומכרו לנכרי איצטריך לאשמועינן לרבה דאפי' במכירה לא גזר רבה והך פלוגתא דיצא שליש דרך דופן איצטריך לאשמועינן לרב הונא דל"ת דוקא במכירה חושש ר"ה שמא ימכור לנכרי אחר שיצא רובו אבל לעולם ס"ל נמי מכאן ולהבא קדוש מש"ה איצטריך תרווייהו וק"ל:

דף ע.

גמ' מאי לאו מחתך ומניח יש להקשות לפמ"ש תוס' בד"ה מאי לאו מחתך ומניח כו' א"נ מחתך קודם שיצא לאויר העולם א"כ שפיר מצי איירי במחתך ומניח דהיינו שמחתך שליש ראשון ומניחו בפנים ולא יצא עדיין לאויר העולם ואח"כ מחתך ב' שלישים אחרים ואותן ב' שלישים מותר להוציאן ולהשליך לכלבים דהא שליש הראשון אכתי לא נפיק דרך הרחם ואזי הרישא כגוונא דסיפא הבבא חותך מעובר שבמעי' דאיירי מה שחותך

מניחו בפנים כמו בן מצי איירי ברישא דמניח שליש ראשון בפנים דאזי הוא כגוונא דהך דלעיל דיצא שליש ראשון דרך דופן וכו' דבזה ס"ל לרב הובא דאינו קדוש וחזי מותר להשליך אותן ב' שלישים לכלבים וכשכלו אותן ב' שלישים מותר אח"כ להוציא שליש ראשון ולהשליך ג"כ לכלבים ואפשר לומר דהמקשה סמיך עצמו אקושי' ב' אדתני סיפא וכו' דעכ"פ תיקשי דהו"ל למיתנא רבותא טפי בסיפא לרב הונא כשמחתך ומניח הכל בחוץ ואזי ידעינן מכ"ש דיצא רובו בבת אחת יקבר וק"ל:

גמ' אבל מחתך ומניח נעשה כמו שיצא רובו אין להקשות ל"ל לדחוק ולתרץ הקושיא אדתני סיפא וכו' אבל מחתך ומניח נעשה כמי שיצא רובו הו"ל לתרי דהך בבא יצא רובו אתי לאשמועינן כשיצא חציו ברוב אבר דשדינן ההיא מעוט שבגואי לעובר שמבחוץ דהוה יצא רובו ז"א דלא רצה לתרץ הכי דלא למיפשט בעיא דרבא וק"ל:

גמ' לא כגון שיצא רובו במעוט אבר וקמ"ל דלא שבקינן רובא דעובר וכו' יש להקשות ל"ל להגמ' לתרץ בדוחק דאשמועינן דלא שבקינן רובא דעובר ואזלינן בתר רוב אבר דהוא מלתא דפשיטא כדקאמר לעיל פשיטא דלא שבקינן רובא דעובר וכו' הול"ל הכי דהא לעיל בסוף דף מ"ח מביא הש"ס האיבעיא דהוציא העובר את ידו וחתכה וחזר והוציא ידו וחתכה עד שהשלימו לרובו מהו וא"כ לא קשה קושית הש"ס עד השתא לא אשמועינן דרובו ככולו דדלמא מיירי הך בבא דיצא רובו ה"ז יקבר בכל גוונא בין שיצא רובו בבת אחת ובין שיצא לאחדים ע"י אברים שחתך בכל פעם האבר עד שהשלימו לרובו כמו הסיפא דנפטרת מן הבכורה דמיירי בכל גוונא בין כשיצא בב"א ובין שיצא מחותך כמו כן מיירי הך בבא דיצא רובו ואזי אתי לאשמועינן רבותא במחותך דאע"ג שיצא רק לאחדים מחותך אפ"ה יקבר אפי' המעוט שנשאר בפנים משום דהוי כילוד ואע"ג דרש"י ז"ל כתב במתני' יצא רובו כאחת וגם התוס' כתבו ד"ה מאי לאו מחתך ומניח דיצא רובו משמע רובו בב"א מצ"ל דלא כתבו זאת אלא למאי דמסיק נעשה כמי שיצא רובו דאזי הפי' בב"א ואין לומר דא"כ תפשוט בעי' דלעיל דבמחותך הוי מעוט שבפנים כילוד י"ל לאידך גיסא דלמא מיירי שיצא חציו ברוב אבר ואתי למיפשט אידך בעי' דרבא וזיל הכי קא מדחי וזיל הכי קא מדחי:

גמ' כרכתו אחזתו והוציאותו וכו' בלעתהו חולדה והוציאתו מהו הוציאתו הא אפיקתי' ופירש"י כשהי' בלום ולא נגע ברחם והיינו כרכתו דברי רש"י אינם מובנים לי דהא איכא למימר דמבעי' בדרך את"ל כרכתו אשה בידי' והפסיקו ידי' בינו לבין הרחם לאו חציצה הוא כיון דאורחא הוא ליילד את בהמתה כמ"ש רש"י לעיל תבעי' לך אי בלעתהו חולדה

הוי חציצה או לא אלא מצינו לפרש דקושית הגמ' היא דהיינו בעיא דברכתו בסיב דמה לי אי סיב חוצץ או החולדה חוצצת וק"ל:

דף ע:

גמ' א"ר חסדא ק"ו פירש רש"י אפי' לר"ע דאמר טומאה בלועה טמא הכא מודי מק"ו וכמו כן הוא תירוץ קמא של התוס' ונ"ל דמש"ה לא רצה רש"י לפרש כתי' ב' של התוס' דלתירוץ ב' איצטריך רב חסדא לתרץ הק"ו אפי' אליבא דרבנן א"כ תיקשי דהו"ל להקשות אתירוץ דאיתקש בהמה טמאה לטהורה הניחא לרב פפא דאמר בזבחים דף כ' דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בהיקש אלא למ"ד התם דאינו חוזר ומלמד בהיקש מא"ל וכמו דפריך התם כה"ג ע"ש אבל לפי' רש"י שהוא כתי' קמא של התוס' א"ש דמ"ל דכאן רוצה לאוקמי מתני' ככ"ע אפי' לר"ע אבל הך מ"ד דס"ל דבר הלמד בק"ו אינו חוזר ומלמד בהיקש מוקי מתני' רק כרבנן דר"ע דאליבייהו א"צ כלל לק"ו אלא הטעם משום דטומאה בלועה אינה מטמאה וק"ל:

תוס' ד"ה מ"ט דת"ק כו' א"כ משום דהי' לנו לטמאות מוכל הולך על כפיו כו' אין להקשות לפי תירוץ זה דסוגית הגמ' אליבא דרבנן דר"ע דקארי לה מאי קארי לה דמאי פריך הגמ' ור' יוסי הגלילי מ"ט דלמא ר' יוסי הגלילי ס"ל כר"ע דטומאה בלועה טמאה ובטהורה טהור משום הק"ו ז"א דאעפ"כ איצטריך קרא דוכל הולך על כפיו לסתור ההיקש דלא נקיש טמאה לטהורה וק"ל:

הנה המהרש"א כתב על תירוץ הנ"ל על מה שכתבו והשתא דאיכא ק"ו מוקי לה ת"ק לדרשא אחריתי פי' דאיכא ק"ו ואיכא כמי הקישא וכו' ומיהו אע"ג דטומאה בלועה אינה מטמאה הקישא לחוד לא הוו מפיק לן הולך על כפיו לדרשה אחריתא אלא דאדרבה הוו מקשינן לחומרא בהמה טהורה לטמאה וכו' ע"ש יש להקשות איך מצינו להקיש לחומרא טהורה לטמאה א"כ תיקשי לא ניכתוב לא ה' ולא ויו כמ"ש המהר"ם ע"ש ואפשר לומר דהמהרש"א ס"ל כמ"ש המהר"ם בד"ה וכל הולך לרבות דלעולם ה"א דמקשינן טהורה לטמאה ואעפ"כ איצטריך הולך על כפיו דאי לא הוי כתיב אלא וכל הולך בכל החי' ה"א דפשוטו של קרא אתי לחי' טמאה דטמאה במותה ולא דרשינן בכל אלא דמקשינן טמאה לטהורה משום דסברא חצונת היא דטומאה בלועה אינה מטמאה משום הכי איצטריך על כפיו דאזי ע"כ מוכח דבטמאה טמא וא"כ מקשינן טהורה לטמאה וק"ל:

דף עא.

תוס' ד"ה ולרבנן האי קרא ל"ל ועוד הו"ל למבעי נמי לרבנן קרא דר' יצחק ל"ל ע"ש אין להקשות לפמ"ש התוס' לעיל דף ע' ע"ב ד"ה מ"ט דר"ש וז"ל א"נ משום דהי' לנו לטמאות מוכל הולך על כפיו וכו' א"כ מאי מקשו התוס' ועוד וכו' הא זהו באמת קושית המקשה דלעיל מ"ט דת"ק הא הי' לכו לטמאות מוכל הולך על כפיו וא"כ דס"ל דטהור וכל הולך ל"ל וע"ז משני רב חסדא דאיכא ק"ו דהשתא דאיכא ק"ו והיקש מוקמינן קרא דוכל הולך ע"כ לדרשא אחריתא וכמ"ש התוס' ז"א דמ"ל דהתוס' הקשו לרש"י לשיטתו דהא רש"י מפרש לעיל על תירוץ דרב חסדא ד"ה ק"ו כלומר אפי' לר' עקיבא דאמר טומאה בלועה כגון עובר במעי אשה טמאה הכא מודה מק"ו משמע דרש"י מפרש כתירוץ קמא של התוס' דעיקר קושית הגמ' אליבא דר"ע מש"ה מקשו השתא שפיר לרבנן ל"ל קרא דוכל הולך ע"כ ודוק:

דף עא:

בתוס' ד"ה בלע טבעת טמאה כו' ואי לאו דטומאה בלועה לא מטמאה לא הי' מועיל לו טבילה דנהי דמגע בית הסתרים לא מטמאה במגע במשא מטמאה וקשה לפמ"ש התוס' לעיל ע"א ד"ה מי לא עסקינן וז"ל אבל לרבא דסבר בית הסתרים הוו היכי מתרץ לברייתא ע"כ כשתחב לו חבירו בבית הבליעה וחזר והוציאו ובית הבליעה הי' רחב ולא הסיטה כלל ומפרש המהר"ם לובלין וז"ל ר"ל ולכך לא נשמע ג"כ מני' דטומאה בלועה לא מטמאה דלעולם אימא לך דאם בלעה לתוך מעיו התחתונים והסיטה בתוך מעיו אה"נ דהוי טמא אלא דאיירי דהוציאה לפ"ז ס"ל לרבא בטומאה בלועה בין שהיא בבית הבליעה ובין שהגיע לתוך בני מעים מטמאה בהיסט א"כ הקושיא עצומה איך מצ"ל כן הא רבא עצמו אמר כאן טומאה בלועה תנינא בלע טבעת טמאה וכו' דמוכח דטומאה בלועה אינה מטמאה במשא דאל"כ מאי מועיל לו טבילה הא מטמא במשא בלא הפי' של המהר"ם מצינו לדחוק ולומר דאם הטומאה בתוך המעים מודה רבא דטומאה בלועה כה"ג במעים טהור דלא קאמר רבא דטמא אלא בבית הבליעה אבל לא במעים אבל לפמ"ש המהר"ם הנ"ל צ"ע:

תוס' בד"ה כי קאמר רבה כגון שבלע ב' טבעות כו' וקשה לפירושו דבטבעת שנגעה למת הרי הוא כחלל וכו' ונלפע"ד לתרץ קושית התוס' דהנה דברי רש"י בעצמן תמוהין דבתחילה כתב רש"י בד"ה טמאה טומאת מת וכלי מתכות המטמאין במת הרי הן כמת דאמר מר חרב הרי הוא כחלל דל"ל לרש"י לומר דכלי מתכות הרי הן כמת דהוא אך למותר א"ו דרש"י רוצה ליישב בזה כמ"ש התוס' בד"ה בלע טבעת טמאה דק"ל מאי

הוכיח רבא דלמא מש"ה מהני לי' טבילה משום דמגע בית הסתרים לא מטמא במגע להכי כתב רש"י דכלי מתכת הרי הן כמת ואזי קשה נהי דלא מטמא במגע במשא מיהא ליטמא משום דהוי כמת וא"כ איך כתב רש"י אח"כ בד"ה וגבי טבעת ליכא למימר תטמא את האדם במשא שאין משא אלא למי שהטומאה יוצאה ממנו אבל טמא מת אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו משא דמוכח מזה דס"ל לרש"י דהטבעת אינו כמת א"ו דרש"י ס"ל דמקרא דבחלל חרב דמוכח מני' דחרב הרי הוא כחלל לא מוכח אלא דלענין מגע הרי הוא כחלל משום דכתיב גבי נגיעה דכתיב וכל אשר יגע על פני השדה בחל חרב אבל לענין משא לא מוכח כלל ס"ל להש"ס לפי המסקנא דמסיק כי קאמר רבה וכו' דלא הוי כחלל וא"כ א"ש דברי רש"י וממילא מתורץ בזה קושית תוספות וק"ל:

דף עב.

תוס' ד"ה גזירה שמא יוציא הולד כו' ור"ע נמי לא פליג אלא בהוציא את ידו וכתב המהרש"א פי' בהוציא את ידו מטמא אף הבלועה שעדיין בפנים כדמשמע במת בנפש וכו' ע"ש לפ"ז יש להקשות דקארי לי' לתוס' מאי קארי לי' דלמאי דס"ד של התוס' לק"מ דלמא מש"ה נקט ראשו משום מה שבפנים וכנראה מרש"י בד"ה גזירה כו' שכתב חי' שפשטה ידה למעי אשה כו' דאזי אפי' הבלועה שעדיין בפנים הוי כילוד מה שאין כן אי הוציא ידו אזי הבלועה שבפנים אינו מטמא החי' וצ"ע:

דף עד:

גמ' אמר ר"ז לומר שאין ענוש כרת והקשה הרשב"א על הרמב"ם ז"ל שפסק דדם השליל אינו בכרת דלא כר' יוחנן ועיין מה שתירץ המ"מ ונלפע"ד לתרץ דברי הרמב"ם ז"ל הכי דהנה הש"ס מדמה כאן דם השליל לדם התמצית דס"ל להרמב"ם דר' יוחנן לא קאמר דדם השליל בכרת אלא אליבא דרב יהודה דס"ל דדם התמצית בכרת ודם השליל הוי מדם התמצית דלא ס"ל לר' יוחנן תירוץ דריש לקיש דגבי שליל לא מקרי דם הנפש אבל הרמב"ם ז"ל לא פסק כר' יהודה בדם התמצית אלא כרבנן דדם התמצית לא הוי בכרת אלא באזהרה אזי ס"ל נמי דאליבא דרבנן דר' יהודה ר' יוחנן נמי מודה דשאר דם השליל חוץ מלבו שהוא דם הנפש הוי רק באזהרה וק"ל:

גמ' איתבי' רשב"ל לר' יוחנן הבשר מגע נבילה וכו' אלא לדידך במאי איתכשר קצת קשה הא לא אתי אלא לאשמועינן הפלוגתא דר"מ וחכמים וא"כ בודאי דהוכשר מקודם דאיך נטמא בלא הכשר רק דהמתני' לא אשמועינן ההכשר דהוא ממילא ומצי איירי דירדו גשמים על האבר שהוציא לחוץ או שום מים ומשם הי' מטפטף לפנים על העובר

שהי' ניחא לי' או לר' יוחנן לשיטתו דס"ל לקמן דף קי"ח ע"ב דיש יד להכשר ואזי ע"י ידו שהוציא איתכשר כל העובר:

דף עה.

תוס' ד"ה ר"י אומר חלבו כחלב בהמה והא דשרי ר' יהודה וכו' עיין ברשב"א שהביא הרמב"ם ז"ל דלא ס"ל כתירוץ התוס' ולא דר' יוחנן ס"ל כר"מ דחלבו וגידו אסור ואפשר דמש"ה ממאן הרמב"ם בתירוץ התוס' משום דקשיא לי' קושית המהרש"א מאי פריך ר"ל לר' יוחנן אלא לדידך ליקרב ע"ש:

דף עה:

גמ' הא ל"ק ר"ח אם כבר מצאו מת קאמר אלא לדידך קשיא ומפרש רש"י דלא מהדר לי כבר מצאו קאמינא קשיא וי"לד עכ"פ תיקשי לרבא דקארי לי' מאי קארי לי' בתחילה הא רבא ידע דמצי ר"ח לתרץ דמיירי שכבר מצאו מת ואפשר לומר דרבא ידע מברייתא דר' חייא וקשיא לי' קושית תוס' תימא כיון דשמיע לי' ברייתא לימא ברייתי' א"ו דס"ל לרב חסד' דר' חיי' בשכבר מצאו מת אבל הוא לא מיירי בשכבר מצאו מת ופריך רבא שפיר והתוס' לא הקשו אלא לר"ח גופא דאמר ולטעמיך ומדמה דבריו לברייי' דר"ח אזי הקשו שפיר:

דף עו.

גמ' אלא לדידך מאי וכן שניטל צ"ה וקשה לפ"מ דפסקינן בי"ד סימן מ"ג גבי טחול דניטל כשר בכל גוונא ונחתך דוקא במקום הדק כשר אבל במקום העב טריפה ע"ש אלמא דניטל עדיף מנחתך דלא כאיב לי' כ"כ וכמו כן פסקינן בכליות בסימן מ"ד דניטלו הכליות כשירה ובמכת חרב פסק הרמ"א דהוי כמו לקותא וטריפה א"כ קשה מנ"ל לעולא להקשות אדרב יהודה דלמא רב יהודה ס"ל דגם גבי צ"ה עדיף ניטל מחמת חולי מנחתך דכאיב לה יותר וה"א דוקא נחתך טריפה אבל ניטל צ"ה כשירה מש"ה איצטריך לאשמועינן וכן שניטל צ"ה נמי טריפה וצ"ע:

תו יש להקשות לפמ"ש הרשב"א בשם הרמב"ן להרי"ף והגאונים שפסקו כר"פ ובעולא דאם נחתך עצם אמצעי כשר א"כ למה קתני וכן שניטל צ"ה טרפה הא יכול לחתוך העצם האמצעי למעלה מצ"ה ומצי להשליך צ"ה לאשפה ואעפ"כ כשר ותירוץ הרמב"ן דמיירי שכבר נשחטה ואז אין לה תקנה לחתוך למעלה לפ"ז תיקשי מאי פריך עולא מאי וכן שניטל צ"ה דלמא להכי קתני משנה יתירה דאי לא הוו קתני אלא נחתכו רגלי' מן הארכובה ולמעלה איכא למטעי דמיירי במסתבר יותר דהיינו שנחתך בצ"ה ואח"כ שחט הבהמה תיכף דאזי אין לה תקנה אבל אם הוא קודם שחיטה ה"א דיש לה תקנה

כעולא דיכול לחתוך למעלה בעצם האמצעי ואזי כשירה מש"ה תנא משנה יתירה וכן שניטל צ"ה לאשמועינן דבכל גוונא אפי' הוא קודם שחיטה אפ"ה אין לה תקנה וי"ל דעכ"פ ל"ל למיתנא בבא אחריתא וכן שניטל צ"ה הו"ל לאשמועינן זאת תיכף ברישא בבי נחתכו למעלה מן הארכובה דאין לו תקנה אפי' קודם שחיטה:

מהרש"א בד"ה למטה דמתני' כו' וי"לד מי הכריחו לומר וארכובה גופי' כדעולא דכה"ג הומ"ל וכו' ולמעלה לאו מיד קאמר אלא למעלה מאותה ארכובה ומעצם האמצעי עכ"ל ויש לדחות קושית מהרש"א ע"פ מ"ש הרשב"א ד"ה וכן שניטל צ"ה וכו' וז"ל וקשיא לי אמאי לא אקשינן עלי' דר"פ מדיוקא דלישנא דמתלי' כדמקשינן לר"י דהא מן הארכובה ולמטה קתני דמשמע למטה ממש ולמעלה ממש וי"ל וכו' דלר"פ כמי פי' למטה ממש דזימנין דכשירה תיכף למטה מקולית דהיינו בעצם האמצעי וכמו כן למעלה בקולית למעלה ממש א"כ לק"מ קושית המהרש"א דמש"ה לא הומ"ל הכי דא"כ לא הוי סמוך אבל השתא דארכובה גופא כדעולא הפי' למטה סמוך ולמעלה סמוך תו י"ל דהש"ס רוצה ליישב דמש"ה ממאן רב פפא בלישנא קמא דרב יהודה דקשיא לי' מאי וכן שניטל צ"ה ולא מצי לתרץ למעלה מצומת הגידין משום דהלשון משמע סמוך כדקאמר ר"י לעיל וא"כ אי הוי מפרש כדברי מהרש"א אכתי הפי' לאו סמוך ואזי הו"מ ר"פ לומר כלישנא קמא דרב יהודה ודוק:

דף עז.

גמ' מכדי אין שיליא בלא ולד ל"ל קרא קרא אסמכתא בעלמא יש להקשות ל"ל לתרץ בדוחק הא קושית הגמ' הוא ל"ל קרא פשיטא דאסורה דשמא יצא הולד והרי הוא כילוד והו"מ לתרץ דהא קאמר רק שיצתה מקצתה ואעפ"כ חיישינן שבאותו מקצת יצא ראשו וכמ"ש רש"י במתני' ואע"ג דלא נפק אלא פורתא וליכא למימר כל מיחוי הולד הי' שם שמא באותו מקצת יצא הראש והרי הוא כילוד תו הו"מ לתרץ דאי לאו קרא ה"א דהפי' ראשו רובו כדדחי בפ' יש בכור בבכורות דף מ"ז דאמר שמואל אין הראש פוטר בנעלים ופריך הגמרא מהא דתנן איזה בכור לנחלה ואינו בכור לכהנים בן ט' שיצא ראשו מת טעמא דראשו מת הא ראשו חי בכור לנחלה כמי לא הוה ומשני מאי ראשו רובו פי' יצא ראשו וגם יצא רובו אח"כ כמ"ש התוס' לעיל דף מ"ח ע"א בד"ה טעמא גם כתבו התוס' לעיל בד"ה שיליא דלא קשה לשמואל משיליא שיצתה דדלמא דוקא בבהמה אבל בארם לא וא"כ מצ"ל דקרא אתי לאשמועינן זאת ובודאי בשיליא שיצתה מקצתה בההוא פורתא לא נפיק ראשו ורובו ואזי מותר באכילה מה שנשאר בפנים להכי איצטריך קרא דאותה תו יש להקשות לפ"ד הרמב"ם דספקא דאורייתא לחומרא רק מדרבנן א"כ מאי

פריך הגמ' ל"ל קרא דלמא אתי לאשמועינן דאסור מדאורייתא תו קשה עמ"ש התוס' ע"ב בסוף ד"ה הריני מטיל עליו וז"ל א"כ אסורה באכילה משום דגזרינן מקצתה אטו רובה כדמסיק בב"ק וא"כ לפי מה דמסיק הכי בב"ק מאי פריך הגמ' הכא ומשני בדוחק הא אי הטעם רק משום גזירה בודאי איצטריך קרא תו קשה לפמ"ש התוס' לעיל דף כ"ב בד"ה איצטריך קרא למעוטי ספיקא דדוקא היכא דאפשר לברר כגון תחלת הציהוב דקמא שמיא גליא אם הן קטנים או גדולים וכן בכוי ופלגס לא אתי קרא למעוטי מטעם ספק דמי איכא ספיקא קמי שמיא אבל כל ספיק' שלפעמים כך הוא ולפעמים שהוא בענין אחר שייך למעוטי שפיר מקרא מטעם ספק וא"כ מאי פריך הגמ' הכא דיכול להיות דבמקצת שיליא יצא ראשו וגם דלא יצא ראשו דבכה"ג אתי קרא לאורוי דאסור:

דף עז:

גמ' טומאת נבילות כמי תנינא בנבלתה ולא בעור כו' ויש להקשות מנ"ל לרבה בב"ח הך לא נצרכה וכו' דלמא איצטריך משום עור הרך דהיינו עור עגל הרך או עור בית הבושת ועור בית הפרסות ועור האלי' כדלעיל דף כ"ה ע"ב דלר' יוחנן דקאמר אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה דמתני' אתי' כיחידאה כר"ש אנא הוו כבשר לפי שסופן להקשות ולר"ש הוו כבשר וא"כ איצטריך בנבלתה משום הנך עורות הנ"ל לאשמועינן דלא הוו כבשר משום שסופן להקשות כר' יוחנן וצ"ל דרבה בב"ח לא ס"ל כר' יוחנן אלא כר"ש דהנך עורות חשיבי כבשר א"כ תיקשי מאי פריך הגמ' לר' יצחק נפחא טומאת נבלות נמי תנינא בנבלתה ולא בעור דלמא ר' יצחק נפחא לא ס"ל כרבה בב"ח אלא כר' יוחנן דאמר דקרא לאורוי כר' יוחנן הוא דאתא:

סליק פרק בהמה המקשה

פרק אותו ואת בנו

דף פ.

תוס' ד"ה זהו איל הבר כו' דא"כ ת"ק היינו רשב"ג ואפשר לתרץ קושית תוס' דה"פ זה איל הבר דנקרא איל בשם בהמה ויש לו כל סמני חי' וכמ"ש המהר"ם לקמן וא"כ הוי כמו שור הבר ותליא בפלוגתא דרבנן ור' יוסי דלקמן גבי שור הבר דלרבנן אזלינן בתר שמו והוי בהמה ולר' יוסי אזלינן בתר הסימנין והרי יש לו כל סמני חי' כמ"ש המהר"ם וא"כ לרבנן הוי איל הבר נמי בהמה ולר' יוסי הוי חי' וע"ז פליג ר' יוסי דאין איל הבר אשר לדידי ודאי חי' אלא ברי' בפ"ע ולא הכריעו בה חכמים אם מין בהמה הוא או חי'

ורשב"ג סובר שהוא ודאי בהמה אבל לעולם מצי ר"נ ות"ק סוברים כרבנן דר' יוסי דבאיל הבר נמי אזלינן בתר שמו וק"ל:

תוס' ד"ה ודלמא מינא דתאו הוא וקסבר רב אחא דתאו מין חי' הוא הרשב"א הקשה על הרמב"ם שפסוק כחכמים דר' יוסי דשור הבר הוי בהמה מכח דברי תוס' אלו דהא מוכח מדפריך רב אוזא ודלמא מינא דתאו דס"ל לרב אחא כר' יוסי ואיך פסק הרמב"ם כחכמים ויש לתרץ דמ"ל דהרמב"ם מפרש הכי קושית רב אחא ודלמא מינא דתאו הוא על מה שמתרץ רב הונא בר חייא ע"כ לא פליגי ר' יוסי ורבנן אלא בשור הבר וכו' ודלמא מינא דתאו נינהו וא"כ כמו דפליגי ר"י ורבנן בתיאו עצמו דהיינו בשור הבר כמו כן פליגי מסתמא במינו דתאו ברכך עיזי דבאלא וא"כ מנ"ל למימר דכ"ע מודו אבל לעולם מ"ל דרב אחא ס"ל כחכמים משום דיחיד ורבים הלכה כרבים וק"ל:

תוס' ד"ה מדחשיב לי' בהדי חיות כו' משמע דאי לאו דחשיב לי' בהדי חיות כו' עיין במהר"ם שכתב דמסתברא להו לתוס' דכל הני דחשיב להו קרא בהדי חיות יש להם סמני חי' וא"כ תאו יש לו סמני חי' ואעפ"כ קאמר דמתרגמינן תורבלא לפ"ז צ"ל לרבנן אע"פ דיש לתאו סמני חי' אעפ"כ אזלינן בתר שמו משום דאיכא מין בהמות שאין מצוין ביניהו שיש להן סמני חי' וכמ"ש א"ת לעיל דף נ"ט בתוס' ד"ה אלו הן סימני חי' והתוס' הו"מ להקשות לרבנן דהא ודאי ת"ק דלעיל אינו ר' יוסי מדפליג עלי' ר' יוסי אלא ניחא להו לתוס' להקשות לכ"ע וק"ל:

בא"ד וקשה קצת דאיל הבר הוי חי' וכו' ויש לתרץ קושית תוס' דבשלמא גבי שור הבר דמסתמא תורבלא לא מצינן שום חי' ששמה שור אבל באיל הבר איכא נמי חי' אשר חשיב תוך החיות ששמו איל כדכתיב איל וצבי ויחמור רק איל דהוי חי' כתיב בקמץ ואיל דהוי בהמה הוא בחירק וא"כ לק"מ דמאן יימר דמה שקורין העולם איל הבר הוא בחירק דלמא הוא בקמץ ואזי לא נקרא בשם בהמה אפי' אם קורין העולם איל בחירק מ"ל דהוא טעות דבזה בקל לטעות והרי המהרש"א כתב ברש"י בד"ה דלמא מינא דאקו כו' דמ"ל דאע"ג דנקרא עז נשתנה שמו בפי העולם וק"ל:

דף פ:

גמ' קמא מקטל קעלין שני מתקבל בפנים הוא כרת נמי לחייב הנה הו"מ המקשה להקשו' ג"כ אמאי סופג את הארבעים על השני דאי קמא מקטל קטלי' לא הוי השני מחוסר זמן:

רש"י בד"ה שחיטת קדשים שחיטה שאינה ראוי' היא כו' כלומר לא מבעי' לענין מלקות כו' דקשה לי' לרש"י דלמה הוצרך לומר מטעם דכמה דלא זריק דם בל"ה הוי השני

רעלי' אתי המלקות שחיט' שאינה ראוי' מטעם מחוסר זמן וכו' כמ"ש המהר"ם ע"ש וקשה דלמא מש"ה לא פריך דהוי הב' שחיטה שאינה ראוי' מטעם מחוסר זמן דמ"ל דאע"פ דאינו חייב מלקות משום אותו ואת בנו מטעם מחוסר זמן אעפ"כ מ"ל דמלקינן לי' משום לאו דמחוסר זמן שהוא בלא ירצה כקושית הש"ס אח"ז דהומ"ל דלעולם מצי אתי' כר"ש ואי אתי כר"ש אמרינן דחשיב התנא לאו נוכראי וצ"ע:

גמ' שחיטת קדשים אצטריכא לי' סד"א שחיטה ראוי' היא דהא אי בחיר וזריק דם לא משתרי בשר יש להקשות דהומ"ל בפשוטות דמש"ה איצטריך לאשמועינן שחיטת קדשים דהוה אמינא בקושית תוס' בד"ה קדשים שחיטה שאינה ראוי' היא כו' דנילף קדשים מקדשים קמ"ל בתירוץ התוס' כיון דעיקר או"ב בחולין נתיב דשור הפסיק הענין וק"ל:

דף פא:

תוס' בד"ה כיון דאלו אתרו בי' פטור תימא מנלן הא וכו' אפשר לומר דאמלקות ומיתה א"צ קרא דסברא הוא דפטור כיון דמלקות הוו קצת כעין מיתה וכדמסיק התוס' דהוו כעין מיתה אריכתא רק לפי מה דס"ד מ"ל דנ"ל כעין מיתה חמורה ומיתה קלה ובודאי בתרי מיתות לא קטלינן לי' וק"ל:

דף פב.

רש"י ד"ה ואמר ריש לקיש אומר הי' ר"ש כו' וקסבר ר"ש כל העומד לפדות וכו' רש"י כתב זאת לרווחא דמלתא שכן האמת דבל"ה נמי איש דלהכי גזרו עלי' שמטמא טומאת אוכלין משום דיכול להיות שיהי' אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים כשימצא אחרת נאה הימנה ויפדה אותה ואזי שיכול להיות שמותרת באכילה בודאי גזרו עלי' משום לא פלוג אך מ"ל דמש"ה כתב רש"י זאת לתרץ בזה מה דקשיא על המקשה דלכאורה תיקשי מאי פריך הש"ס דלמא לענין טומאת אוכלין דהוא מדרבנן וכדקאמר לעיל מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא שפיר גזרו רבנן טומאת אוכלין עלי' דחששו שמא ימצא אחרת נאה הימנה ויפדה אותה אבל לענין מלקות לא מ"ל דמש"ה לילקי דשמא ימצא אחרת נאה הימנה דאזי הוו התראת ספק ואינה התראה דלקמן דף פ"ב ע"ב הביא הש"ס ב' תנאי אליבא דר' יהודה אי התראת ספק הוו התראה וא"כ דלמא ס"ל לר"ש כהך תנא אליבא דר' יהודה דהתראת ספק לא שמי' התראה מש"ה כתב רש"י דר"ש ס"ל כל העומד לפדות כפדוי דמי והוי תיכף כפדוי ואזי לא הוי התראת ספק ופריך הגמ' שפיר וק"ל:

דף פב:

גמ' ממאי מדתנן הזורע כלאים לוקה וכו' אילימא בזה אחר זה ובשתי התראות תנינא נזיר שהי' שותה יין כו' אלא פשיטא בבת אחת בהתראה אחת פירש רש"י בידו אחת חטה וחרצן ובידו אחת שעורה וחרצן עכ"ל וכתב המהרש"א בחנם נקט בכה"ג דבידו אחת חטה וחרצן וכן בשני' חטה וחרצן נמי הוי כעין ב' זיתים וצ"ע עכ"ל ולפענ"ד נראה ליישב דברי רש"י שמוכרח לפרש כן כי בגמ' מסקינן לעולם רבנן ומלתא אגב אורחי' קמ"ל דאיכא תרי גוונא כלאים ולאפוקי מדרב יאשיה והכה לכאורה י"לד איך משמע זאת דאיכא תרי גוונא כלאים וצ"ל ממאי דנקט הזורע כלאים כלאים והי' לו למנקט הזורע ב' פעמים כלאים א"ו ע"כ איירי בתרי גוונא כלאים ואזי א"ש דמש"ה מוכרח רש"י לפרש דבידו א' חלי וחרצן ובשני' שעורה וחרצן

דף פג.

תוס' ד"ה ומודה ר' יהודה תימא למאן מודה דאימתי דר' יהודה לפרש וכו' ונ"ל דיש לתרץ דהנה כתבו התוס' מקודם בד"ה וכדברי רי"הג כו' דערב י"הכ לא היו אוכלין אלא בשר עוף ודגים דקשיא א"כ מ"ט דרי"הג דאמר אף בגליל דהא בעופות ודגים לא שייך או"ב וצ"ל דבגליל היו שוחטין ג"כ בהמות בערב י"הכ א"כ קשיא להיפוך מ"ט דרבנן ויש לומר הכי דהרוב מבני הגליל שוחטין רק עופות אך ישנו כמה וכמה ששוחטין ג"כ בהמות בערב י"הכ והם המעוט בגליל ורי"הג חושש למעוט לכתחילה ורבנן אין חוששין למעוט לפ"ז מצ"ל ג"כ במוכר האם לחתן אתמול ואת הבת לכלה היום ואורח ארעא למטרח בי חתנא טפי וה"א לפי דטרודי בבי חתנא טפי אין להן פנאי לשחוט ביום החופה דטרידי ביום החופה בשאר צרכי החתונ' בבישול ואפיי' וכמ"ש התוס' בי"ט של חג דמשום דכ"ע טרידין בסוכה ולולב אין להן פנאי לשחוט ע"ש וטרידא בחתנא ג"כ בשאר ענינים הנצרכין לזמן הקרואים על הסעודה ולהאכילן אזי רובן של בי חתנא מכינין מאתמול לשחוט הכל מאתמול שיהא מוכן ועומד לצורך בישול למחר ומעוטין השוחטין ביום החופה וה"א דלא ניחוש למעוטא קמ"ל דמודה ר' יהודה בזה דהוא מצוי טפי ששוחטין ביום החופה מש"ה מודה ר' יהודה בזה לרי"הג וק"ל:

סליק פרק אותו ואת בנו

פרק כסוי הדם

דף פג:

גמ' מי לא תנן דם הניתז כו' והקשה הרשב"א מנ"ל דגריר לי' דלמא במקומו מכסהו עכ"ל ונראה לענ"ד דמש"ה צריך לגררו בשביל שיתן עפר למטה דאין זה קרוי ראוי לבילה כמ"ש המהרש"א בד"ה שחט חי':

דף פד:

גמ' דומי' דמילה קתני מה מילה ברשות אף כסוי ברשות כתב הרשב"א בד"ה והא דומי' רמילה קתני וכו' וז"ל והכי קי"ל דשוחט לחולה בשבת אינו מכסה ואפי' בדקר נעוץ מבע"י דאי לאו הכי אפי' בי"ט אסור דכיסוי עשה ומלאכה דשבת וי"ט עשה ול"ת ועוד דעשה דשבת עשה שיש בו כרת הוא ואין עשה דכיסוי דוחה אותה ורב עינא דשרי הוה ס"ד כיון דאין כאן אלא איסור דבריהם ובכי הא מודים ב"ש וב"ה בי"ט שיחפור בדקר ויכסה ואע"ג דקא עביד גומא וכדר' אבא כו' וק"ו דר' יוסי בדרבנן הוא דכוי אפי' בדקר נעוץ אין מכסין את דמו בי"ט עכ"ל והוא בשם הרמב"ן ז"ל וכתב הים של שלמה ע"ז וכן כתב הר"ן אע"ג דלא מיתסר חלא מדרבנן אינו מכסה וכו' אח"כ כתב הישי"ש מ"כ בב"י וז"ל כתב הכל בו שכתב הר"ם בספר המאורות שאם הי' לו אפר מוכן פי' מבע"י לכסות בו צואה יש לו לכסות אותו דם אפי' בשבת ואפשר דבהא מודו הרשב"א והר"ן כיון שאין אפר זה אסור בטלטול עכ"ל ע"ז כתב הישי"ש וז"ל אכן בעלי התוס' כתבו בפשיטות דאין מכסין אפי' באפר מוכן עכ"ל ופירושו מ"ש התוס' אפי' הזמינו לכך אין ודאי דוחה שבת דמ"מ אסרו משום טורח ויש להקשות לפ"ד הר"מ הנ"ל שאם הי' לו אפר מוכן מבע"י לכסות בו צואה צריך לכסות בשבת א"כ מאי קאמר רבה לישמטוה לאמורא מיני' דנראה לי' לרבה אף עלפי דרב עינא סתמא קאמר אעפ"כ בודאי איירי בדקר נעוץ דשייך בי' גומא ואזי אסור בשבת משום גומא וכמ"ש הרשב"א בשם הרמב"ן הנ"ל דלמא רב עינא לא מיירי כשיש לו דקר נעוץ בעפר אלא מיירי בכה"ג כשדרכו להיות לו אפר כירה סתם בביתו הוא מוכן לכסות בו כדקתני ואפר כירה מוכן הוא דלא שייך בי' איסור לא גומא ולא כתישה ולא איסור טלטול וקס"ד דאעפ"כ אסור משום טורח שבת כמ"ש התוס' קמ"ל רב עינא דחייב לכסות אבל הברייתא דכוי דמיירי בעפר ובריש לו דקר נעוץ וכמ"ש הרשב"א הנ"ל וכ"כ המהרש"א הכא בתוס' ד"ה כיסוי כו' דהברייתא דכוי מיירי למאי דבעו למימר התם דטעמא דאין שוחטין כוי משום דמוכן לודאי ואין מוכן לספק משום דבספק לא התירו אפי' בדקר נעוץ משום איסור גומא דרבנן ואזי קאמר

שפיר שאין ודאי דוחה שבת משום איסור גומא ונראה לתרץ דמצ"ל שהי' קשה להר"ם ז"ל קושית התוס' לטעמא דאמר דדעתו לודאי ואין דעתו לספק איך מצינו למילף ק"ו משבת דמה שאין ודאי דוחה שבת לא הוי משום מוקצה דאפי' הכא מבע"י בדקר נעוץ אסור בשבת ובספק בי"ט שרי משום גומא בדקר נעוץ תו נ"ל להר"מ דוחק לומר מ"ש הרשב"א ז"ל דהך ק"ו הוא רק מדרבנן דבשלמא תשובת החכמים תקיעת שופר בגבולין תוכיח הוא ודאי דרבנן ופירושו דהא עכ"פ מוכח דאינו דומה ספק בי"ט לודאי דשבת כמו כן נימא בכיסוי אבל מה דיליף ר' יוסי בק"ו משמע דהוא דאורייי' תו קשיא להר"מ ז"ל קושית התוס' בביצה דף ח' ע"ב בד"ה ס"ס עשה ול"ת הוא תימא וכו' ותירוצם דחוק דמה הכריח לרבא לתרץ תירוץ אחר הלא הוא ל"ל האי סברא להכי מפרש הר"מ ז"ל תירוץ רבא הכי ונקדים מ"ש הפ"י שם בביצה דף הנ"ל ד"ה בגמ' ספק מ"ט לא וז"ל נראה לפע"ד דודאי ליכא שום איסור גומא באפר כירה כמו בעפר דרב יהודה אלא הא דקאמר ספק מ"ט לא דקעביד גומא היינו משום דגזרינן אם נתיר לו לכסות באפר כירה זמנין דאתי לכסות במידי דשייך גומא גמורה באיסור דאורייתא כדפי' רש"י להדיא בסמוך לענין כתישה עכ"ל וזה נראה לרבא דוחק מאוד לומ' דמש"ה אין מוכן לספק משו' גומ' אע"ג דבאפר שהוא תחוח לא שייך גומא אעפ"כ איכא למיגזר דאתי לכסות במידי דשייך בי' גומא גמורה באיסור דאורייתא מכח דוחק זה נראה לרבא לפרש דברי רבה באופן אחר ולא מכח הקושיא י"ט עשה ול"ת והש"ס מקשת אליבא דהלכתא לפ"ד רב אשי על זה קאמר אלא אמר רבא וכו' פי' דבל"ה אמר רבא לפרש דברי רבה באופן אחר ואזי מתורץ ממילא נמי הך קושיא די"ט עשה ולית וה"פ דרבא מפרש דברי רבה הכי דלא גזרינן כלל באפר שדרכו להיות רך ותאות מצוי דמסתמא יש לו אפר ממה שמבשל כל שבוע דמוכן הוא כדקתני במתני' ואפר כירה מוכן הוא אבל הפי' מוכן הוא דמתני' וכמו כן מה דקאמר רבה מוכן הוא דסתמא מוכן הוא פירושו דמוכן לודאי ואין מוכן לספק דאין בו שום איסור אלא איסור מוקצה בלבד ורבה לטעמי' דס"ל בפסחי' דף מ"ז ע"ב דמוקצה דאורייתא ויליף זאת התם מקרא דוהכינו את אשר יביאו דצריך הזמנה דאזהרתי' מלא תעשה כל מלאכה ואזי לק"מ קושית התוס' דהכא בד"ה כסוי כו' דשפיר עביד ק"ו דהא בסתם אפר כירה בשבת ג"כ ליכא שום נדנוד איסור אלא איסור מוקצה דאסור מדאורייתא בי"ט כמו בשבת ואזי א"ש ג"כ דהק"ו הוא בדאורייתא דהא לרבה מוקצה דאורייתא ואזי מתורץ ג"כ קושית תוס' בביצה דל"ל לרבא לתרץ תירוץ אחר הא לא ס"ל די"ט עשה ול"ת ז"א דמש"ה מפרש רבא דברי רבה באופן אחר משום דנ"ל דוחק תירוץ קמא הנ"ל וכנ"ל אבל לעולם מצ"ל כשהכין האפר לכסות בו צואה הוי הזמנה ואזי

לא הוי מוקצה ואז יש לו לכסות בשבת כדעת הר"מ הנ"ל ואזי מתורץ קושי' הנ"ל על הר"מ דדלמא איירי רב עינא בסתם אפר כירה דמוכן לכסות בו ודאי ז"א דבשלמא בי"ט מוכן הוא לודאי דדעתו לשחוט בי"ט לצורך אוכל נפש אבל בשבת לא הי' דעתו ב"הש לשחוט דהא רב עינא סתמא קאמר השוחט לחולה בשבת דמשמע אפי' לחולה שנחלה בשבת דזה כמו ספק שלא ידע שיהא לו חולה ואזי אפר כירה סתם אינו מוכן לספק זה ואין לומר דאכתי תקשי דדלמא רב עינא מיירי באפר כירה סתם שהכין לכסות בו צואה או שהכניס עפר תיחוח לצרכו ז"א דמצ"ל דלהר"מ נ"ל דלא כהרשב"א דמיירי רב עינא כשעשה מעשה דהיינו בדקר נעוץ בעפר תיחוח או באפר כירה שעשה בו מעשה להכניסו לצואה או בהכניס עפר לצרכו דא"כ לא הוי לי' לרב עינא לסתום אלא לפרש דאמורא צריך לפרש דבריו אלא ודאי דמיירי רב עינא בסתם אפר שדרך ב"א להיות אפר בביתם דלית בי' שום איסו' דס"ל דסתם אפר מוכן הוא כדקתני במתני' סתם אפר כירה מוכן הוא וכתב הפ"י שם בביצה בד"ה אי הכי כו' דמשמע לפ"מ דאמר רב יהודה ועושה בו כל צרכו אפי' ספק דכן הפי' במתני' לא ישחוט אא"כ הי' לו עפר מוכן לכל צרכו נמי אפי' לספק וכמו כן הפי' ואפר כירה מוכן הוא לספק מש"ה פריך ולכסיי' באפר כירה ע"ז מתרץ רבה דהפי' ואפר כירה מוכן במתני' לכל צרכו דוקא לודאי ולא לספק ואזי מתורץ קושי' הנ"ל על הר"מ ז"ל אך התוס' ס"ל כשטת הרשב"א בשם הרמב"ן הנ"ל דהברייתא דכוי מיירי בדקר נעוץ דשייך בי' גומא והק"ו הוא דרבנן ובשבות אסור אפי' באפר כירה שהכין מבע"י דלית בי' לא איסור גומא ולא איסור מוקצה ואפ"ה אסרו משום טורח ואזי שפיר אמר רבה על רב עינא לישמטוה לאמורא מני' דאפי' את"ל דאיירי רב עינא באפר כירה שהכין אעפ"כ אסור בשבת משום טורח ויש להוכיח כשיטת התוס' דאסור בשבת בכל גוונא משום טורח ולא משום מוקצה כמ"ש אליבא דעת הר"מ ז"ל דהנה כתבו התוס' בחולין לעיל דף י"ד ע"א ד"ה מחתכין את הדלועין על מה דקאמר ואת הנבילה לפני הכלבים וז"ל ובהמה נמי איירי ביושב ומצפה שמא ישחטנה חש"ו ואחרים ר"א וכן צ"ל ע"כ דהא בריש המביא בביצה מוכח דכל היכא דאין יושב ומצפה אית לי' לר"ש מוקצה ואם איתא כדעת הר"מ ז"ל דלא אסרינן בשבת לכסות באפר כירה אלא משום מוקצה אבל באפר שהכינו דלא שייך מוקצה מותר דלא אסרינן משום טורח מאי קאמר רבה לישמטוה לאמורא מני' דלמא ר' יוסי ס"ל כר' יהודה דאוסר מוקצה אבל רב עינא ס"ל כר"ש דמשום איסור שחיט' ב"הש אין הבהמה מוקצה דיושב ומצפה שמא ישחטנה חש"ו ואר"א ואזי כמו כן בעוף הכיסוי אינה מוקצה דדעתו לכסות כשישחט דהא גבי' שבת סתם לן תנא כר"ש א"ו דבשבת בכל גוונא אסור אפי' בדליכא מוקצה

משום טורח משום גומא ומיירי בסתם אפר כירה שהוסק מבע"י דהוא ולענין טורח שבת לא מצינו פלוגתא בין ר' יהודה ור"ש וק"ל:

תוס' ד"ה כיסוי שאין ודאי דוחה שבת להנך תרי טעמא וכו' עיין מה שמפרש המהרש"א ולענ"ד אפשר לומר דלתירוץ דרבא דדעתו לודאי ואין דעתו לספק א"ש דמצ"ל דס"ל לתירוץ דרבא דבאמת אין חילוק לענין גומא בין ודאי לספק דבספק בי"ט שייך איסור גומא כמו בשבת אך הטעם דבודאי מותר משום דליכא אלא חד איסור דגומא ואזי מצות כיסוי דוחה אד איסור כדאמרינן התם בביצה דחד איסור מצות כיסוי דוחה אבל ב' איסורים לא וכ"כ המהרש"א שם ודעתו לודאי דאזי ליכא איסור מוקצה אלא איסור דגומא לחוד ואזי מצות כיסוי דוחה הך איסור אבל אין דעתו לספק ואזי הוו בספק ב' איסורים איסור גומא ואיסור מוקצה מש"ה אין מצות כיסוי דוחה באיסורים וז"ש כיסוי שאין ודאי דוחה שבת דודאי בשבת אסור משום איסור גומא מכ"ש שאין ספק דוחה י"ט דהא בי"ט בספק איכא נמי איסור גומא אזי מצטרפינן הך איסור גומא לאיסור מוקצה לאסור לכסות וק"ל:

דף פה:

גמ' ולא לכל אר"ש כו' פשיטא דאמר רב יהודה כו' אין להקשות מאי פריך פשיטא וכי גברא אגברא קא רמית דילמא רב אבא נמי אתי לאשמועינן בדר"י אמר רב דשחיטת טריפה גמי מטהרת מידי נבלה ז"א דא"כ לא הו"ל לאשמועינן זאת דוקא אליבא דר"ש אלא הו"ל לאשמועינן בכה"ג כרב יהודה אמר רב מקרא דוכי ימות וכו' אליבא דכ"ע וק"ל:

גמ' לא צריכא לשוחט את הטריפה והיא חולין בעזרה וכו' וי"לד ל"ל למימר דאשמועינן ענין אחר חולין בעזרה טפי הו"ל למימר דאתא לאשמועינן דשחיטת טריפה מטהרת לענין אם הוציא עובר את ידו כחכמים לעיל דאמרי מגע טרפה שחוטה וי"ל דא"כ תקשי מנא לי' לר' אבא זאת דלמא ר"ש סבירא לי' כר"מ דאמר הבשר מגע נבלה מש"ה קאמר דהיא חולין בעזרה לר"ש לשיטתו דבזה נראה לו מסברא דשחיטת חולין בעזרה מטהרת מידי נבלה וק"ל:

דף פו.

בתוס' ד"ה סיפא נמי כו' תימא דמשום גזירה דלמא אתי למיכל כו' וי"ל דאי לאו רוב מעשיהם מקולקלים לא היו פוטרים מלכסות וכו' עכ"ל וי"ל הא המקשה אכתי לא ידע הטעם דרוב מעשיהם מקולקלין דהא פריך אח"כ אלא ר' מאיר מ"ט ואפשר לומר דהך מקשה שהקשה אלא ר"מ מ"ט הוא התרצן ר' יוחנן כי כן הוא בכמה מקומות בש"ס

כשמקשה סתמא בש"ס ואמורא א' מתרץ הקושיא אזי הך אמורא הוא המקשה עצמו וכמ"ש התוס' בב"מ ריש אלו מציאות על הקושי' ועד כמה וכו' והש"ס סידר זאת כאן במקומו אבל לעולם ידע המקשה מהך דר' יוחנן וק"ל:

בתוס' ד"ה מאי טעמא הקשה ה"רר שמואל כו' וי"ל דמספקא להו לרבנן אי רוב מעשיהם מקולקלים אי רוב מעשיהם מתוקנין עכ"ל קצת קשה יהא המקשה ודאי ידע התירוץ של תוס' ד"ה מ"ט כו' דמספקא להו אי רוב מעשיהם מקולקלין אי רוב מעשיהם מתוקנין דאל"כ תקשי להמקשה קושית ה"רר שמואל מורדין אלא ודאי דידע התירוץ דתוס' דמספקא להו לרבנן אי רוב מעשיהם מקולקלין אי רוב מעשיהן מתוקנין א"כ הדרא קושית התוס' דלעיל ד"ה סיפא כמי לדוכתיה איך יש להתיר לאו דאותו ואת בנו מספק משום גזירה דלמא אתי למיכל נבלה:

בא"ד וי"ל דמספק' להו לרבנן אי רוב מעשיהם מקולקלין או רוב מעשיהם מתוקנין כו' דברי תוס' דחוקים קצת דהא הוא דבר שאפשר לעמוד עליו לראות אי רוב מעשיהם מקולקלין או מתוקנין ונראה לתרץ קושי' התוס' דלעולם רבנן ס"ל דרוב מעשיהן מתוקנין רק דמספקא להו לרבנן אי אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ואתרע לי' רובא או לא דהא המהרש"א כתב לעיל דף י"א בסוגיא מנ"ל דאזלינן בתר רובא כו' דהא דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה אינו מדאורייתא אלא מדרבנן וא"כ מצ"ל דרבנן דר"מ מסופקין בזה אי אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה אי לא ואזלו הכא לחומרא והכא לחומר' גבי תינוק שנמצא בצד עיסה מטמאין דלמא לא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ולענין אותו ואת בנו מחמרו רבנן דאסור לשחוט אחריהם אע"פ דרוב מעשיהם מתוקנין דדילמא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ואתרע לי' רובו ולק"מ קושית ה"רר שמואל מוורדין וק"ל:

דף פו:

בתוס' ד"ה לחלק ואע"ג דבפרק אותו ואת בנו כו' הכא דאיצטריך לחלק היינו משום דשמא אין חוששין עכ"ל ויש להקשות דאכתי תקשי איך קאמר לעיל דר' יהודה מספקא לי' אי חוששין לזרע אב אי לא הא מצינו למפשט מכאן דע"כ ר"י ס"ל אין חוששין לזרע אב מדמהדרי לי' רבנן הרי הוא אומר כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא דקשיא מאי קא מהדרי לי' אלא ודאי ר' יהודה אמר בתחילה דלחלק מדמו נפקא וא"כ מוכח דר"י ס"ל אין חוששין לזרע אב דאל"כ ל"ל דמו לחלק וי"ל דמצ"ל דר' יהודה קאמר זאת לדבריהם דרבנן דקאמרי האי או מבעי' לי' לחלק על זה השיב ר"י לדידי א"צ קרא לחלק משום דס"ל כחנניה דחוששין לזרע אב אך אפי' לדבריכם נמי לא צריך או לחלק דלחלק מדמו

נפקא ומתרצו רבנן דדמו טובא משמע דכתיב בו נפש כל בשר דמו בנפשו ולעולם דר' יהודה מצי סבר כחנניה דחוששין לזרע אב וק"ל:

תוס' בד"ה אסור לכו למשתה כו' והא דתניא בתוספתא דברכות בעל בית שהי' אוכל וכו' לא לאחר שהפליג מאמר דצריך לברך למפרע וכו' ואפשר דא"צ לדחוק כתירוץ התוס' אלא מצ"ל דהפליג זמן מרובה הוי היסח הדעת טפי מאמר הב ליברך:

דף פז:

גמ' מאי קמ"ל מכפרין תנינא כו' מכשירין אצטריכא לי' כו' יש להקשות למה לא קאמר מכפרין אצטריכא לי' ואתי לאשמועינן לאפוקי מדר' יוחנן דאמר אבל נפל דם לתוך מים ראשון ראשון בטל קמ"ל שמואל כללא דכל מראה אדמומית בין שכפל מים לתוך דם בין שנפל דם לתוך מים מכפרין ואפשר לומר דהש"ס לא רצה להמציא פלוגתא בין שמואל לר' יוחנן והשתא א"ש דלא בעי למימר דאתי לאשמועינן וחייבין בכסוי לכ"ע כרב פפא דאמר ולענין כיסוי אינו כן משום דאין דיחוי אצל מצות מש"ה קא כייל שמואל ואמר דכל מראה אדמומית אפי' בנפל דם לתוך מים אי אית בי' מראה דם חייב לכסות ולדברינו הנ"ל א"ש דלא בעי להמציא פלוגתא בין שמואל לר' יוחנן א"כ לא מצ"ל דאתי שמואל לאשמועינן כשנפל דם לתוך מים דחייב בכיסוי דא"כ איך קאמר שמואל דמכפרין הא ר' יוחנן ס"ל כשנפל דם לתוך מים אין הדם ראוי לזריקה וק"ל:

רש"י בד"ה בצללתא דדמא באותן מים שהם מן הדם עצמן כו' ואם יש בו מראית דם מכשיר ואי לא לא עכ"ל וקשה לי דלמה פירש רש"י דקאי דוקא אמכשירין הא מצ"ל להך תירוץ בצללת' דדמא דכולהו צריכי דה"א דצללתא דדמא שהוא מן הדם עצמו מכפר ומחייב בכיסוי אע"פ שאין בו מראית דם קמ"ל שמואל דצריך מראית דם דוקא:

סליק פרק כסוי דם

פרק גיד הנשה

דף פט:

מתני' גיד הנשה כו' וחלבו מותר פירש"י חלבו של שליל מותר הנה דברי רש"י תמוהים דהא בגמ' מסיק לקמן דף צ"ב ע"ב וחלבו מותר קאי אחלבו דגיד וכמו שהקשה התו"ט על הברטנורה וז"ל וחלבו פירש הר"ב של שליל ור' יהודה היא וכו' ולא ידעתי מה דוחקי' לאוקמי' דלא כב"ע ובגמ' ליתא אלא אוקימתא דלד"ה פירש דקאמר שמואל חלבו דגיד מותר לד"ה הנה כמו כן קשה על דברי רש"י ז"ל ולענ"ד אפשר ליישב דרש"י מפרש הכי לפי סוגיא דכאן דמצ"ל דקשי' לי' לרש"י קושית תוס' ד"ה והא מדקתני סיפא תימא

ומאי כריך הא סיפא בשליל שנשחטה אמו ורישא בשלא נשחטה וגם למה לי' לתרץ בדוחק דבר זה מחלוקת ר' יהודה ורבנן הו"ל לתרץ כן דסיפא איירי בשנשחטה אמו וכו' אלא ודאי דסוגית הש"ס כאן ס"ל דמה דקתני במתניתן וחלבו מותר הפירוש חלבו של שליל ומה דקאמר שמואל לקמן וחלבו מותר לד"ה הפירוש חלבו של שליל והא דקתני בברייתא נוהג בשליל וחלבו אסור דפליגי בחלבו הפירוש חלבו דגיד ודלא כר"א אמר ר' אושעיא כמ"ש תוס' לקמן דף צ"ב ד"ה דאמר ר' אליעזר א"ר אושעיא דאי לאו דר"א ה"א חלבו דקתני בברייתא היינו חלבו דגיד גם מוכח מכח קושית תוס' ד"ה בולדות קדשים עסקינן וא"ת והיכי אתו בהדי הדדי וכו' דסוגיא זו לא אזלא אליבא דר"א א"ר אושעיא וכמו שתירץ הרשב"א ז"ל על קושיא זו וז"ל יש לומר דהא אתיא דלא כר אליעזר א"ר אושעיא ולפ"ז דנ"ל להמקשה כפשוטו דהפירוש חלבו מותר לד"ה חלבו של שליל אזי מוכח דע"כ סיפא איירי בשלא נשחט אמו דאי בשנשחט אמו למה מות' חלבו של שליל לד"ה הא לר"מ לשיטתו דלעיל דס"ל דטעון שחיטה וחייב באותו ואת בנו חלבו אסור כמו גידו אלא ודאי דמיירי בשלא נשחטה אמו ואזי יש לחלק בין גיד לחלבו כמ"ש התוס' כאן ולקמן דף צ"ב ד"ה אלא אימא חלבו דשליל דלא מקרי חלב כיון דאינו בעומד והקרב א"כ מוכח דסוגיא זו מפרש הסיפא ונוהג בשליל וחלבו מותר בשלא נשחטה אם ואין להקשות הא ר' יוחנן אית לי' בהדיא לעיל דף ע"ה בתלש חלב של בן ט' חי דחלבו כחלב בהמה י"ל דסוגיא זו אזלא אליבא דריש לקיש דס"ל חלבו כחלב חיה משום דחדשים ואוירי גרמי דבלאו הכי סוגיא זו לא מצי אזלא אליבא דר' יוחנן דלר' יוחנן מעיקרא לא קשיא מידי קושית המקשה מוקדשין פשיטא דהא ר' יוחנן ס"ל לקמן אחד קדשים הנאכלין ואחד קדשים שאין נאכלין איסור גיד נוהג בהן וא"כ איצטריך למיתני מוקדשין לאורוי דג"ה נוהג בכל המוקדשין אפי' בקדשים שאינם באכלין ולפ"ז מתורץ קושית תוס' לקמן בד"ה אלא הכא במבכרת עסקינן וא"ת והא איסור גיד לר' יוחנן קדים וכו' וא"כ לר' יוחנן מוקדשין נוהגין בגיד מבעיא לי' ז"א דלר' יוחנן בלא"ה לא קשה מידי מוקדשין נוהגין בגיד מבעיא לי' דהא איצטריך לאשמועינן דג"ה נוהג במוקדשין לאורוי דנוהג בכל מוקדשין אפי' בקדשים שאינם נאכלין כנ"ל ועפ"ז יש לתרץ עוד קושי' אחת דלכאורה תקשי ל"ל לש"ס לקמן לתרץ בדוחק דמתניתן אליבא דר' יהודה וסבר לה כוותי' בחדא ופליג עלי' בחדא וגם בהמסקנא ל"ל לדחוק ולתרץ במבכרת עסקינן דלא איירי במתניתן אלא בבכור והא במתניתן קתני במוקדשין לשון רבים דמשמע דאיירי בכל קדשים הו"ל לתרץ בפשיטות דמתניתן אתיא כרבנן ולא כר' יהודה דלקמן דף צ"ו ע"א איתא במתניתן אכלו ואין בו כזית חייב וקאמר רב פפא על

זה כתנאי אכלו ואין בו כזית חייב ר' יהודה אומר עד שיהי' בו כזית מ"ט דרבנן ברי' בפני עצמה היא והנה בשבועות בסוגיא דאיסור כולל דף כ"ג ע"ב כתבו התוס' אע"ג דאין איסור חל על איסו' אעפ"כ חייל אחצי שיעור ואפי' לר' יוחנן דס"ל דחצי שיעור אסור מן התורה וא"כ לפ"ז הו"מ ש"ס לתרץ בכה"ג דשפיר הוצרך התנא לאשמועינן דגיד הנשה נוהג במוקדשין כגון בגיד דלית בו כזית דמשום קדשים אינו חייב אלא דק אסור מן התורה כר' יוחנן דאמר חצי שיעור אסור מן התורה משום דחזי לאצטרופי לשיעור ואתי גיד וחייל אמוקדשין משום דעל גיד חייב אפי' אין בו כזית כרבנן דר' יהודה ואתי התנא לאשמועינן מוקדשין משום דמוקדשין היא איסור חמור ה"א דלא חייל גיד אפי' אחצי שיעור מוקדשין משום דחזי לאצטרופי לשיעור אבל לפי דברינו הנ"ל לק"מ משום דכל הסוגיא דכאן אזלא אליבא דריש לקיש דלר' יוחנן מעיקרא לא קשי' מידי כנ"ל ולריש לקיש ל"מ לתרץ הכי דאתי לאשמועינן דבגיד שאין בו כזית חייל גיד אמוקדשין דזה הוא פשיטא דהא ס"ל לריש לריש דחצי שיעור מותר מן התורה וא"כ מה"ת לא יחול גיד דחייב עליו אם אכלו ואין בו כזית כדאיתא לקמן סתם מתניתן בהדיא אח"ש מוקדשין דאין איסור כלל מדאורייתא וא"ל דהיא גופא אתא לאשמועינן דח"ש מותר מן התורה ז"א דא"כ ל"ל לאשמועינן דוקא זאת בהך דגיד נוהג במוקדשין הו"ל לאשמועינן בפשוטה דח"ש מותר מן התורה ודוק:

תוס' בד"ה מוקדשין פשיטא כולהו כמי פשיטא וכו' ויש להקשות דאכתי תקשי למה נקט דוקא מוקדשין פשיטא וי"ל דמצ"ל דמוקדשין איצטריכ' לי' לאשמועינן כוכי תימא דאתי איסור מוקדשין וחייל על איסור גיד. ועיקר קושית המקשה קושיא ב' מוקדשין נוהג בגיד מבעיא לי' או מנ"ל הכי די"לד למה לי' למימר משום דאקדשי' פקע לי' איסור גיד מיני' הו"ל להקשות בקצרה כולהו פשיטא כמ"ש תוס' וי"ל דסד"א דתנא דמתניתן סבירא לי' כר"ש לקמן דכל היכא שבשרו אסור אין איסור גיד נוהג וא"כ ה"א דמוקדשין היא לצורך דמשעה דאקדשיה הו"ל בשרו אסור וא"כ ע"כ פקע איסור גיד מיני' מש"ה נקט המקשה דוקא מוקדשין כלומר אפי' מוקדשין גמי פשיטא דזה הוא אין סברא כלל לומר משום דאקדשי' דאז נאסר בשרו פקע לי' איסור גיד מיני' דהא בתחילה הי' בשרו מותר ואזי לא כקרא בשרו אסור א"כ תו לא פקע איסור גיד מיני' דלא נקרא בשרו אסור אלא כשנאסר בתחילה משעת יצירה אבל לא אם אקדשי' לאחר מכאן וק"ל:

ברש"י ד"ה יש בגידין בנ"ט בבשר וכו' ושמעינן מניי' תרתי חדא דיש בגידין בנ"ט וחדא דאיסור חל על איסור ולאפוקי וכו' יש לומר דמש"ה כתב רש"י ז"ל ושמעינן מיני' תרתי ולא סגי לי' בהא דיש בגידין בנ"ט ולאפוקי ממ"ד אין בגידין בנ"ט משום דיש בגידין

בנ"ט בלאו הכי מוכח ממתניתן דלקמן דירך שנתבשל וכו' וא"ל דהך איסור חל על איסור כמי שמעינן מהך מתני' דכריתות דיש אוכל וכו' ז"א דמ"ל דהוצרך לאשמועי' דמוקדשין חל אגיד דה"א דבגיד הוי תרתי איסור חמור שכן איסורו נוהג בב"כ כר' יהודה וגם הוי איסור מוסיף כקושית התוס' לקמן בד"ה קדשים דאיסור כרת וא"ת ונימא מגו דאיתוסף איסור גיד לגבוה וכו' וא"כ לא יחול מוקדשין שהוא רק איסור כולל אאיסור גיד מש"ה צריך לאשמועינן דאעפ"כ חל איסור מוקדשין אגיד וק"ל:

גמ' ובמוקדשין איסור גיד איכא איסור מוקדשין ליכי כו' הנה דברי רמב"ם מהלכות מ"א פ"ח סתרו הדדי כמו שהקשו הכ"מ שם והכר"ופ בסימן ס"ה ס"ק ב' דבהלכה ה' כתב האוכל גיד של בהמה טמאה פטור מכלום דגיד אינו בטמאה הואיל ובשרו אסור ואיסור טמאה ליכא דאין בגידין בנ"ט ובהלכה ו' כתב האוכל ג"ה של עולה ושל נבלה חייב שתים ותירץ הכר"ופ דמעולה לק"מ דס"ל לרמב"ם דאף שאין בגידין בנ"ט היינו לענין אכילה דלא שמי' אכילה אבל הנאה מקרי דעכ"פ נהנה מן הגיד וא"כ דבעולה דאסור בהנאה חייב אע"ג דאינו בגידין בנ"ט גם מנבלה מתרץ שם ע"ש באורך אך הביא שם הכר"ופ קושית הרשב"א מה שמקשה בתשובה על הרמב"ם ז"ל דאיך פסק באוכל ג"ה של עולה דחייב שתים אע"ג דאין בגידין בנ"ט הא אמרינן להדיא בגמ' ר"פ ג"ה אלא קסבר אין בגידין בנ"ט ואיסור גיד איכא ואיסור מוקדשין ליכא הרי מבואר דאי אמרינן אין בגידין בנ"ט אינו חייב משום מוקדשין ונראה לתרץ ושית הרשב"א ועפ"ז יתורצו ב' דקדוקיה על תירוץ זה אחד למה אשמועינן התנא הך דאין בגידין בנ"ט דוקא במוקדשין הו"ל למתני אין כל איסורין נוהגין בגיד וכמו שהקשה האלי' דבה בתוס' ד"ה ד"ה איסור גיד איכא כו' תו י"לד על מה דקאמר ובמוקדשין איסור גיד איכא דמלת ובמוקדשין הוא אך למותר דהו"ל למימר בקצרה אלא קסבר אין בגידין בנ"ט ואיסור גיד איכא איסור מוקדשין ליכא דהנה שמעתי בשם גדול אחד לתרץ קושית העולם דמה פריך הגמרא מוקדשין פשיטא דלמא אתא לאשמועינן דגיד נוהג בכל מוקדשין אפי' בעולה דאסור להעלותו כרבנן דפליגי ארבי לקמן ותירץ הגדול הנ"ל ע"פ מ"ש הר"ע ברטנורה בפ"ג דזבחים משנה ה' השוחט את המוקדשין לאכול שליל או שיליא בחוץ לא פיגל וכתב הרע"ב שם כל היכא דנקט האי לישנא פירוש מוקדשין בנון מיירי בנקבות לפ"ז פריך הגמ' שפיר מוקדשין פשיטא דאזי אין לומר דאתא לאשמועינן דגיד חייל אעולה דאסור להעלותו דהא התנא דמתניתן נקט במוקדשין בנון וא"כ מיירי רק בנקבות ולא בעולה שהוא זכר ולפי דבריו צ"ל דהתירוץ אלא הכא במבכרת דאיירי מתני' בבכור שהוא זכר לא גרס במתניתן במוקדשין בכון אלא במם וכן נראה מדברי רש"י לקמן ד"ה אלא הכא

במבכרת כו' שכתב ב' פעמים במוקדשים במם עפ"ז נ"ל לתרץ קושית הרשב"א הנ"ל על הרמב"ם ומש"ה נקט התרצן ובמוקדשין וה"פ ובמוקדשין שהן נקבות דאינן איסורי הנאה אלא אסורי אכילה איסור גיד איכא ואיסור מוקדשין ליכא דבאיסורי אכילה אמרינן אין בגידין בנותן טעם משא"כ בעולה שהוא זכר דאסור בהנאה שפיר אמרינן לענין הנאה יש בגידין בכ"ט ולק"מ על הרמב"ם וממילא מתורץ ג"כ דקדוק א' הנ"ל דה"ל למימר אין כל איסורין נוהגין בגיד ז"א דאי הוי תנא הכי ה"א דאין גיד נוהג אפי' בעולה שאסור בהנאה ומש"ה תנא גיד נוהג במוקדשין לאורוי דדוקא בנקבות איסור גיד איכא ואיסור מוקדשין ליכא אבל בעולה שהוא זכר שאסור בהנאה איסור מוקדשין נמי איכא כנ"ל ודוק:

בתוס' ד"ה דאיסור גיד כו' אי כמי לא בעי כו' אלא דעדיפא מיני' פריך עכ"ל דברי תוס' קשים להולמן דאיך כתבו שהתרצן לא רצה לתרץ הכי דא"נ אין מוקדשין נוהג בגיד מבעיא לי' הא אכתי תקשי זאת על מה דמתרץ אלא קסבר אין בגידין בנ"ט וכו' בשלמא להמקשה כתבו תוס' שפיר דעדיפא מיני' פריך אך על התרצן הקושי' במ"ע ונראה ליישב דה"פ התוס' בודאי קושית התוס' לא אזלי אהך תירוץ שמתרץ אלא קסבר אין בגידין בנ"ט דמה אכפת לי' להתרנן אם חוזר מדבריו הראשונים לומר שהתנא סובר אין בגידין בנ"ט או אם יאמר שסובר יש בגידין בנ"ט ויחזור מדבריו הראשונים לומר אין איסור חל על איסור ואין לומר להרויח קושית הגמ' מירך וכו' דהא ע"כ להך תרצן לא הוי קשה מידי מירך ואפשר דסובר דלא כסברת הר"ר מאיר בתוס' ד"ה אם יש בה בנ"ט כו' וגם ניחא לי' להתרצן לתרץ דקסבר אין בגידין בנ"ט שהוא אליב' דהלכת' דלקמן אלא ודאי דקושית תוס' זו למסקנא שמתרץ דמתני' דוקא איירי בולדות קדשים וס"ל כוותי' דר' יהודה בחדא ופליג עלי' בחדא ועל זה קשה קושית הגמ' אימר דשמעית לי' וכו' אזי הקשו תוס' למה לי' לתרץ הקושיא מירך דלא איירי מתניתן אלא בולדות קדשים טפי הו"ל לתרץ כפשוטו דאיירי מתניתן בקדשים שהקדיש לאחר מכאן ויש בגידין בנ"ט ואתי לאשמועינן דאיסור גיד איכא ואיסור מוקדשין ליכא משום דאין איסור חל על איסור על זה כתבו וכ"ת משום דמתניתן אתי' כר"מ וכו' ותרצו דע"כ קושיא זו אינו דהא השתא כמי דקאמר אין בגידין בנ"ט לא אתי' כר"מ וא"כ א"צ המקשה להקשות ממשנה אחרת דירך דהא הו"מ למדחי מיני' ובי' דע"כ לא מצ"ל הכי דא"כ לא אתי' מתני' כר"מ דהא ר"מ סבר יש בגידין בכ"ט ע"ז כתבו דניחא לי' להמתרץ טפי תירוץ דבולדות קדשים ליישב כמי בזה הך דקדוק דאין מוקדשין נוהג בגיד מבעיא לי' אך על המקשה עדיין קשה דהו"ל למיפרך טפי מיני' ובי' דאין מוקדשין נוהג בגיד מבעיא לי'

לזה כתבו דעדיפא מני' פריך אבל הך תירצן דמתרץ אלא קסבר אין בגידין בנ"ט לא דייק כלל הך דקדוק דאין מוקדשין נוהג בגיד מבעיא לי' אח"כ מצאתי בספר אלי' רבה שמפרש ג"כ דברי תוס' כנ"ל דקושית התוס' על התירוץ דבולדות קדשים אמנם הוא ז"ל הקשה ע"ז אח"כ איך מצ"ל דקושית התוס' על המסקנא א"כ קשה דהו"ל לתרוצי תירוץ א' משום דמתניתן אתיא כר"מ ולר"מ איסור חל על איסור דעל זה ליכא למדחי דהשתא נמי דקאמר אין בגידין בנ"ט לא אתיא כר"מ דהא לפי המסקנא אמרינן דס"ל להתנא יש בגידין בנ"ט מכח קושיא דירך עכ"ל ע"ש אבל נראה לי דלא קשה מידי דהא אכתי לפי מאי דמסיק דמתניתן אתיא כר' יהודה צ"ל דמתניתן סבר לה כוותי' בחדא ופליג עלי' בחדא בהך דנוהג בשליל דס"ל כר"מ וגם בהך דנוהג בירך של ימין ובירך של שמאל דלא ס"ל כר"י וא"כ הקשו התוס' שפיר דלא מצ"ל דא"כ לא הוי מצי אתיא כר"מ הא לר"מ נמי מצינן לתרץ הכי דסבר לה כוותי' בחדא בהך דנוהג בשליל ופליג עלי' בחדא בהך דאין איסור חל על איסור וק"ל:

בתוס' ד"ה אם יש בה בנ"ט כו' ולפירוש הר' מאיר אתי שפיר דפירש דאין להחמיר ולאסור בשומן שבגיד כיון שהגיד עצמו אינו אוסר עכ"ל והנה פירוש ר"ת דחו התוס' ואזי אין לנו אלא תירוץ ראשון כרבינו מאיר דאין להחמיר ולאסור בשומן שבגיד כיון שהגיד עצמו אינו אוסר לפ"ז קושית התוס' במ"ע על רש"י ז"ל שכתב לקמן דף צ"ט ע"ב גבי והלכתא אין בגידין בנ"ט דוקא בו אבל שמנו יש בו בנ"ט וכו' וכמו כן פסק הרמב"ם ז"ל וא"כ קשה מאי פריך הגמ' דלמא אסורה משום שמנו של גיד ונראה לענ"ד לתרץ קושית התוס' ונקדים הסוגיא לקמן דף צ"ז ע"א אמר רבא מריש הוי קא קשיא לי קדרה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב כו' אלא בשר בחלב מאן טעם לה כו' וכתבו התוס' בד"ה אבל בשר בחלב והא דלא פריך ממתניתן דירך וכו' ותירוץ התוס' דחוק דא"כ למה תני כלל אם יש בה בנ"ט דמאן טעים לה הו"ל למתני רק דמשערינן כאלו הן בשר ולפת ונראה לענ"ד לתרץ קושית תוס' הכי דהנה דף צ"ז ע"ב איתא א"ר אבהו א"ר יוחנן כל איסורין שבתורה משערינן כאלו הן בצל וקפלוט וכתבו התוס' בד"ה כל איסורין וכו' וז"ל מדלא נקט כבשר בלפת משמע דאין שיעורן שוה דגיד לא יהיב טעמא כולי האי הוא דמשערינן כבשר בלפת וכו' ולפ"ז פליגי ר' יוחנן ורבא וכו' ונראה דאין אנו צריכין לדחוק כדברי תוס' דר' יוחנן ורבא פליגי אהדדי דהא באמת יש להבין למה תנא במתניתן ב' שיעורים אם יש בה בנ"ט וגם כיצד משערינן וכו' לא הו"ל למתני אלא חדא ירך שנתבשל בה ג"ה משערינן כבשר בלפת דהנה איתא בש"ע י"ד סימן צ"ח איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו כגון חלב שנתערב בבשר יטעמנו נכרי כו' כתב הש"ך

על זה חלב בצירי דהיינו תרבא וכן משמע בטור וא"כ דעת הטור דטעם חלב ובשר אינן שווין אבל הראב"ן ז"ל כתב דחלב ובשר טעמם שוה וצ"ל דמיירי בבשר שמן עכ"ל לפ"ז מצ"ל דמש"ה נקט התנא במתניתן ב' שיעורן דהנה המהר"ם שיף כתב בסוגיא דידן ברש"י בד"ה אם יש בו בנ"ט שכתב שערו חכמים בששים כל נ"ט סתם דלהכי כתב רש"י ז"ל זאת שהוא אך למותר משום דטעם גיד בירך אי אפשר למטעמי' דהכל טעם בשר לכן כתב רש"י דכל נותן טעם סתם בששים ולפ"ז ה"פ במתניתן ירך שנתבשל בה ב"ה אם יש בה בנ"ט דהיינו שהוא ירך כחוש שלימה עם השומן דאזי נוכל להרגיש טעם השומן דגיד בירך שהוא כחוש יהבינן לנכרי לטעום אם מרגיש טעם השומן דגיד אפי' אי ידעינן דהירך הוא הרבה טפי מששים הרי זה אסורה משום דטעמו לא בטיל וכיצד משערין דאם אומר הנכרי שאינו מרגיש טעם שומן דגיד כלל ואכתי איכא למיחש דלמא יהיב הגיד טעם בבשר דהא זה אי אפשר למטעמיה דהכל טעם בשר כמ"ש המהר"ם שיף על זה קאמר התנא דנגד הגיד דלא יהיב טעמא כולי האי משערינן בשיעור זוטרא כבשר בלפת דהוא פחות מששים לפ"ז אין אנו צריכין לדחוק ולומר כדברי תוס' דר' יוחנן ורבא פליגי בהדדי דלעולם רבא נמי סבירא לי' כר' יוחנן דכל איסורין שבתורה משערינן כאלו הן בצל וקפלוט ובצל וקפלוט הוא שיעור ששים והא דנקט התנא במתניתן כבשר בלפת שהוא פחות מששים משום דזה הוא רק כנגד הגיד דלא יהיב טעמא כולי האי ור"נ דאמר גיד בששים מיירי בירך שלימה עם שומן וכגון שהוא ירך שמן או בדליכא קפילא דאזי ליכא למיקם אטעמא דשומן הגיד צריכין אנו לשער בששים ולפ"ז יתורץ ג"כ קושית תוס' ד"ה אבל בשר בחלב הנ"ל דהנה י"לד בדברי רבא דמלת סמכינן הוא מיותר דלא הו"ל למימר אלא השתא דאמ' ר"י קפילא ארמאה ה"נ קפיל' ארמאה ויש לתרץ ע"פ מה שהביא בש"ך ריש סימן צ"ח קושית תרומת הדשן כיון דפסקינן מין בשאינו מינו אסור מדאורייתא כל שנותן טעם א"כ איך יהא נכרי נאמן במסל"ת והא ש"ס ערוכה היא בפרק הגוזל בתרא דף קי"ד דאין נכרי נאמן במסל"ת באיסור תורה אלא בעדות אשה בלבד ועל זה תירץ ת"ה דקפילא שאני דאומנתו בכך ולא מרעה חזקתו ולפ"ז מצ"ל דרבא ודאי הוי ידע דנכרי מצי למיטעם דק הוי קא קשיא לי' דלא סמכינן אנכרי בטעם כעיקר שהוא דאורייתא וזה הוא מה דקאמר מלת סמכינן השתא דאמר ר' יוחנן סמכינן אקפילא ארמאה בטעם כעיקר שהוא דאורייתא כתירוץ ת"ה דלא מרעה חזקתו ה"נ סמכינן בדאורייתא בבשר וחלב אקפילא וכו' ולפ"ד הנ"ל מתורץ ממילא קושית התוס' דהו"ל לרבא למיפרך אמתניתן דירך מאן טעים לי' דהא לפי מ"ש לעיל הפירוש במתניתן אם יש בה בנותן טעם דמיירי דידעינן שיש בירך הרבה טפי משששים ששומן הגיד נתן

טעם בירך כנ"ל ולקמן תנא בברייתא דשמנו של גיד מותר רק ישראל קדושים נהגו בו איסור א"כ לא הוי מצי רבא למיפרך מאן טעים לי' דידע רבא דבזה שפיר סמכינן אנכרי דאין איסור אלא מצד המנהג דישראל קדושים נהגו בו איסור אבל הברייתא דאיירי בבשר וחלב שהיא דאורייתא פריך שפיר מאן טעים לה כנ"ל ולפ"ז מצינן לתרץ קושית התוס' דכאן ד"ה אם יש בה בג"ט תימא דלמא אסורה משום שמנו של גיד על רש"י ורמב"ם דלרש"י ורמב"ם ז"ל נמי נראה להם כמ"ש לעיל דמש"ה קתני ב' שיעורין אם יש בה בנ"ט כנגד השומן ובשר בלפת כנגד הגיד וה"פ המקשה איך קתני אם יש בה בנ"ט הרי זו אסורה שהוא שיעור ששים הא קתני אחר זה דמשערינן כבשר בלפת שהוא פחות מששים אלא ודאי דברישא קאי באמת אשמנו של גיד ובסיפא דמשערינן כבשר בלפת קאי רק אגיד עכ"פ מוכח דיש בגידין בנותן טעם כבשר בלפת ואיך אמרת דס"ל להתנא דאין בגידין בנ"ט כלל וסמיך המקשה אסיפא ובזה מצינו לפרש בדרך חידוד דברי רש"י כאן ד"ה אם יש בה בנ"ט מ"ש דש"י ז"ל שערו חכמים בששים כל כ"ט סתם דאין זה מקומו כאן דהו"ל לפרש זאת במתניתן דירך לקמן ולפע"ד מצ"ל דרש"י רצה ליישב בזה קושית התוס' תימא דלמא אסורה משום שמנו של גיד וה"פ בעלמא שערו חכמים כל נ"ט סתם בששים והכא אינו כן דהא קתני אחר זה דמשערינן כבשר בלפת שהוא פחות מששים אלא ודאי דמשערינן זאת כנגד הגיד דלא יהיב טעמא כולי האי וא"כ שפיר מוכח דהגיד נותן טעם ודוק:

גמ' והא מדקתני סיפא דנוהג בשליל מכלל דרישא לאו בשליל עסקינן פירש"י דאי מרישא שמעינן דנוהג בשליל סיפא למה לי למתניי' עכ"ל וכתב המהר"ם שיף על זה הא מרישא לא הוי מוכח מידי דנוהג בשליל דאיכא למימר הטעם משום דולדות קדשים בהווייתן הן קדושים ותירץ המהר"ם שיף דא"כ תקשי להיפך הא קתני בסיפא דנוהג בשליל וא"כ ל"ל רישא אך קשה לדבריו דעל זה לא משני הגמ' מידי דבר זה מחלוקת ר' יהודה ורבנן אכתי תקשי דהו"ל למתני סיפא לחוד ואזי ידעינן דנוהג בשליל מחלוקת דר' יהודה ורבנן ונראה לענ"ד לתרץ דהנה י"לד קצת הלשון דבר זה דהול"ל ה"ק ונוהג בשליל מחלוקת ר' יהודה ורבנן וי"ל דהכי מתרץ התרצן דאי תני הסיפא בלא רישא ה"א דכ"ע סברי דוולדות קדשים בהווייתן הן קדושים ואזי אפי' ר' יהודה מודה דגיד נוהג במוקדשין מש"ה קאמר דבר זה פירוש הך דג"ה נוהג במוקדשין הוא באמת הטעם בעיקר משום דנוהג בשליל דתליא מה דגיד נוהג במוקדשין במחלוקת דר' יהוד' ורבנן בשליל דזה לא אמרינן כלל דולדות קדשים בהווייתן הן קדושי' אלא במעי אמן הן קדושים

ומש"ה איצטריך לאשמועי' רישא לאורוי דהך דג"ה נוהג במוקדשין תליא בפלוגתא דנוהג בשליל וק"ל:

דף צ.

בתוס' ד"ה אלמא איסור מוקדשין קדים אומר ר"ת משום דמתחילה הכל הוא בשר וכו' פירו' דקשיא לי' לר"ת מאי פריך הגמ' אלמא איסור מוקדשין קדים הא עכ"פ כשהגיד נוצר איסור גיד ואיסור מוקדשין בהדי הדדי קאתי לזה קמפרש ר"ת משום דמתחילה הכל הוא בשר ואח"כ הבשר עצמו מתקשה ונעשה גיד אזי איסור מוקדשין קדים דחל תיכף אבשר ובקונטרס פירש לקמן וכו' דאזי ג"כ לק"מ ודוק:

בא"ד ואע"ג דהשתא ר"ל כו' ועוד דאי אפשר לאיסור גיד להיות בענין אחר עכ"ל ויש להקשות דהא אפשר להיות איסור גיד בלא איסור אבר מן החי דאיסור אבר אינו אלא באבר שיש בו משהו בשר גידין ועצמות כדאיתא לקמן דף ק"ב ואיסור גיד חל אגיד עצמו בלא משהו בשר וצ"ע:

גמ' אלא הכא במבכרת כו' ואין להקשות דלמה נקט מוקדשין לשון רבים דהא אינו נוהג אלא בבכור דמ"ל דמש"ה נקט לשון רבים משום דאיירי מתני' נמי במוקדשין שהקדישן לאחר מכאן ואתי לאשמועינן כדס"ד לעיל דאתי איסור מוקדשין וחל אאיסור גיד ולא קשיא קושית הגמ' דלעיל מוקדשין נוהג בגיד מבעי' לי' דאי הוי תני הכי ה"א דאיירי רק בשהקדישן לאחר מכאן אבל בבכור לא דאתי איסור קדשים החמור ומבטל איסור גיד הקל מלחול עמו לכן קמ"ל דגיד נוהג במוקדשין:

בתוס' ד"ה אלא הכא במבכרת וא"ת וכו'עיין במהרש"א שהקשה דאף לר' מאיר דאתיא מתניתן כוותי' וסבר נוהג בשליל הי' להם להקשות כיון דנוהג בשליל א"כ איסור גיד קדים וא"כ מוקדשין נוהג בגיד מבעי' לי' ותירץ דיש לומר כמ"ש הרא"ש וכו' מיהו שמעתא לא משמע כן עכ"ל ונראה לי לתרץ קושי' המהרש"א דמצ"ל דהמתרץ אלא הכא במבכרת רוצה לאוקמי מתניתן אליבא דכ"ע הא דקתני נוהג במוקדשין בין לר' מאיר ובין לר' יהודה וא"כ מתורץ קושית המהרש"א דלר"מ הו"ל למימר מוקדשין נוהג בגיד מבעיא לי' ז"א דאי הוה נקט מוקדשין נוהג בגיד ה"א דמתניתן איירי בקדשים שהקדישן לאחר מכאן דאזי איסור גיד קדים ואתא מוקדשין וחל עליו אבל במבכרת לר' יהודה דסבר אינו נוהג בשליל אזי גיד וקדשים באין בבת אחת ה"א דאתי איסור מוקדשין החמור ומבטל איסור גיד הקל מלחול עמו לכך אשמועינן ג"ה נוהג במוקדשין אפי' לר' יהודה במבכרת דאע"ג דגיד וקדשים באים כאחת לא אתי איסור מוקדשין החמור ומבטל איסור גיד הקל אבל לר"מ בודאי לא מצינו למטעי במבכרת דמבטל איסור גיד

דהא ס"ל דגיד נוהג בשליל וא"כ איסור גיד קדים והתוס' הקשו קושייתם שפיר לר' יוחנן דס"ל דגם לר' יהודה נוהג בשליל במעי אמו בשלא נשחטה כמ"ש התוס' לעיל דאזי איסור גיד קדים וא"כ מוקדשין נוהג בגיד מבעיא לי' ועפ"ז מצינו ליישב דברי רש"י בד"ה אלא הכא במבכרת שכתב אפ"ה יש מוקדשין שהגיד נוהג בהן כגון בכור ממ"נ אי נוהג בשליל איסור גיד קודם וכו' ואי אין נוהג בשליל תרווייהו בהדי הדדי קאתי ובד"ה ואי בעית אימא לא כתב רש"י ז"ל הך ממ"נ ולכאורה אינו מובן הא גם בתירוץ ואי בעית אימא שייך גמי הממ"נ ולפי דברינו הנ"ל אתי שפיר דמצ"ל דקשיא לי' לרש"י קושית מהרש"א לר"מ מוקדשין נוהג בגיד מבעיא לי' וצ"ל כמו שכתבתי דהמתרץ אלא הכא במבכרת נחית לאוקמי' מתניתן אפי' כר' יהודה כנ"ל וזה שכתב רש"י ממ"נ אי נוהג בשליל היינו אליבא דר"מ דס"ל נוהג בשליל ואי אינו נוהג בשליל דמתניתן אתיא נמי כר' יהודה עכ"פ במבכרת שניהם חלו בבת אחת אבל בתירוץ אי בעית אימא וכו' אין אנו צריכין לזה דלר"מ גופי' לק"מ כיון דס"ל דנוהג בשליל מוקדשין נוהג בגיד מבעיא לי' דא"כ איכא למטעי דולדות קדשים במעי אמן הן קדושים ואזי רק איסור מוקדשין נוהג בגיד משום דקדים אבל איסור גיד ליכא אפי' לר"מ לכך הוצרך למתני גיד נוהג במוקדשין לאשמועינן אליבא דר' מאיר דס"ל נוהג בשליל דמש"ה גיד נוהג במוקדשין דוולדות קדשים בהווייתן הן קדושים ואזי איסור גיד קדים אבל לר' יהודה דס"ל אינו נוהג בשליל ואזי גיד וקדשים באין בב"א מצ"ל באמת דאתי איסור מוקדשין החמור ומבטל איסור גיד הקל מלחול עמו ואז א"צ להך ממ"נ ודוק:

עוד בדיבור הנ"ל אלא הכא במבכרת כו' עיין כאן קושית האלי' רבה בתוס' ד"ה אלא הכא קמ"ל דלא מבטל כו' ויש להקשות למה להם לדחוקי נימא דמתרץ השתא תירוץ דלעיל של תוס' ד"ה איסור גיד איכא וא"ת לימא דקסבר יש בגידין בנ"ט ואפ"ה לא אתי איסור מוקדשין וחייל אאיסור גיד דלית לי' איסור חל על איסור ולא שייך השתא תירוץ תוס' דלעיל אין מוקדשין נוהג בגיד מבעיא לי' דאי הוי תני הכי ה"א בקדשים שהקדישו אחר לידה אבל במבכרת נוהג איסור קדשים בגיד משום דאין גיד נוהג בשליל ובהדי הדדי קא אתיין לכן תנא ג"ה נוהג במוקדשין דדוקא ביד נוהג ולא קדשים אפי' במבכרת משום דנוהג בשליל וגיד קדים וכנ"ל דנוהג בשליל מחלוקת ר"י ורבנן ע"ש באורך ולענ"ד יש לדחות הכי דלא ניחא להו לתוס' לומר שתחלוק הך מתניתן אסתמא אכריתות כמ"ש תוס' לעיל או מצינן למימר בוכי תימא שכתבו התוס' לעיל משום דמתניתן אתיא כר"מ ור"מ אית לי' איסור חל על איסור דאזי לא מצ"ל מה שדחו התוס' לעיל דהשתא נמי דקאמר אין בגידין בנ"ט דהא השתא מסקינן דיש בגידין בנ"ט תו מצינו למדחי דמש"ה

מפרשו התוס' קמ"ל דלא מבטל איסור קדשים החמור וכו' כדי לאוקמי הך תירוץ דמבכרת אפי' לר' יוחנן ואליבא דרב דפא דמפרש ולא פליגי כאן להלקותו איסור גיד נוהג א"כ לא מצ"ל כקושי' האלי' רבה דלהך תירוץ דמבכרת אתי לאשמועינן דדוקא גיד נוהג במוקדשין אבל מוקדשין ליכא משום דאין איסור חל על איסור דא"כ איך אמר רב פפא דר' יוחנן אייריי להלקותו משום גיד אזי קשה מאי קמ"ל ר' יוחנן בזה דרק איסור גיד נוהג ולא קדשים פשיטא דלקי משום גיד דקדים אלא ודאי ר' יוחנן אתא לאשמועינן אפי' לר' יהודה דס"ל אין נוהג בשליל ואזי חיילי גיד וקדשים בבת אחת אזי גיד נוהג במוקדשין דלא תימא דאתי איסור קדשים החמור ומבטל איסור גיד הקל א"כ שפיר הוצרכו התוס' לומר כן קמ"ל דלא מבטל איסור קדשים החמור וכו' וק"ל:

גמ' כאן להלקותו כאן להעלותו פירש"י להעלותו למזבח אין איסור גיד נוהג דלא כתב ולא יאכל המזבח כו' וכתב המהרש"א הכי אית לי' לרב חסדא לקמן ולא קאמר מדכתיב והקטיר הכהן את הכל דמיני' דרש רבי בסמוך דמחוברין דאיסורא מותר להעלותן משום דרב פפא דקאמר דלא פליגי האמוראים בהעלותו ה"נ לא פליגי תנאי בהכי אלא דר"ב ב"י מפרש לפלוגתייהו בהכי כו' וכתב עוד בסוף דבריו ורב חסדא קאמר מדלא כתב ולא יאכל המזבח ס"ל דלא פליגי רבי ורבנן בהכי כלל דאל"כ תקשי לרב חסדא דלא כמאן דהא רבי כמי מוהקטיר הכהן את הכל מרבה לג"ה במחובר ולא מדלא כתיב ולא יאכל המזבח עכ"ל ויש להקשות לפי דבריו דס"ל לרב חסדא דלא פליגי רבי ורבנן במחוברין דאיסורא אבל בודאי אית לי' לרב חסדא מה דאיתא בברייתא בהדיא דפליגי רבי ורבנן בפרשו דבודאי לא פליג רב חסדא אברייתא א"כ תקשי לפי מה שהבין המהרש"א דמי כתיב לא יאכל המזבח הוי למוד גמור לרב חסדא א"כ למה לי' לרבי והקטיר וכו' דהא למחוברין דהיתירא א"צ קרא מידי דהוי אראשה של עולה ולמחוברין דאיסורא נמי לא איצטריך דכבר מוכח מדלא כתיב ולא יאכל המזבח ואפשר לתרץ קושית מהרש"א הכי דהנה פריך הגמ' מדברי רב חסדא דאמר מי כתיב ולא יאכל המזבח ורב הונא ומתרץ ממשקה ישראל מן המותר לישראל ולכאור' יש להבין דאכתי תקשי לרב הונא הך לימוד דרב חסדא למה לא כתיב לא יאכל המזבח וצ"ל דה"פ דרב הונא ס"ל אי הוי כתיב לא יאכל המזבח ה"א דוקא לגבוה אסור אבל לא להדיוט מש"ה כתיב על כן לא יאכלו בני ישראל ואזי א"צ למכתב לא יאכל המזבח דממילא ידעינן דאסור לגבוה מכח ממשקה ישראל וכו' וכמ"ש מהר"ם שיף דאע"ג דעדיין לא נאמר הפסוק דיחזקאל ממשקה ישראל מ"מ מסברא אמרינן זאת דמה דנאסר להדיוט אסור לגבוה ע"ש וכמו שאר איסורין כמו נבלה וטרפה וטמאה דאסורין להדיוט כמו כן אסורין לגבוה ולפ"ז מצ"ל דרב הונא ורב

חסדא פליגי הכי לרב הונא פליגי רבי ורבנן כדמסיק הש"ס לקמן דלרבנן הכל אסור אפי' מחוברין דאיסורא ולרבי והקטיר אתא לאורוי דמחוברין דאיסורא יעלו ולית לי' לרב הונא כלל הך לימוד דלא יאכל המזבח וכנ"ל אבל לרב חסדא אית לי' דהך דכי כתיב לא יאכל המזבח אע"פ שאין לימוד גמור הוי עכ"פ אסמכתא דהנה הקשה המהרש"א בתוס' ד"ה קדשים דאיסור כרת כו' וז"ל קצת קשה כיון דלפום סברא דהשתא שרי קדשים לאכילת הדיוט שרי כמי לגבוה ומקרי שפיר ממשקה ישראל וכו' דכה"ג מקרי מליקת עוף להקטיר לגבוה מן המותר לישראל דכיון דשרי לכהן באכילה אע"ג דמליקה אסור בחולין ותירץ המהרש"א דיש לחלק דלשם א"א בענין אחר והנה כתבו תוס' בד"ה פרשו ירדו דלהכי מייתי ברייתא קמייתא דאי לאו ברייתא קמייתא המ"ל דרבנן סברי שיש לרבות כל מה שנוכל לרבות ואפי' פרשו דאיסורא ולית לן למעוטי אלא פוקעים גרידא שהיא סוף העלאה ורבי סבר דרבויא ומיעוטא אית לן לאוקומי בתחלת העלאה ולא נמעט כמו כן אלא דבר אחד דהיינו פרשו דאיסורא אבל מחוברים דאיסורא ופרשו דהיתירא יעלו ולהכי מייתי ברייתא קמייתא וכו' וע"כ רבי היא אלמא לא מרבי רבי כל מה שיכול להרבות דהא אוקי כמי מיעוט בפרשו דהיתירא וה"נ לרבנן לא מרבו כל מה שיכולין להרבות כו' ומצ"ל דתירוץ התוס' נראה לרב חסדא דוחק לומר מדרבי לא מרבי כל מה שיכול להרבות ה"נ לרבנן לא מרבינן הכל דאפשר לומר דרבנן דייקו מלת הכל דטפי נכון לומר דמלת הכל אתי לרבויא כל מילי דהא ליכא מיעוט ובזה פליגי רבי ורבנן דרבי ס"ל דמוקמינן קרא אמסתברא יותר ורבנן ס"ל דמלת הכל אתי לרבויא כל מילי ולפ"ז מצ"ל דרב חסדא ס"ל דוודאי מהך לימוד מדלא כתיב לא יאכל המזבח לחוד לא מצינו למילף מידי דמצ"ל דקרא סמך עצמו על פסוק על כן לא יאכלו בני ישראל דסברא הוא מדאסר לישראל בודאי אסור לגבוה וכתירוץ המהרש"א הנ"ל דאינה דומה למליקה אעפ"כ סבר רב חסדא לפי דמצינן למיטעי כקושית מהרש"א הנ"ל לומר דמותר לגבוה ספי הו"ל למכתב בהדיא לא יאכל המזבח וע"כ מדלא כתיב זאת בהדי' הוי עכ"פ אסמכת' לאורוי דוהקטיר הכהן את הכל אתא לרבויא כל מילי אפי' פרשו דאיסורא כן ס"ל לרבנן וכס"ד שכתבו תוס' אבל רבי ס"ל דהך לימוד ולא יאכל המזבח לא הוי אפי' אסמכתא וכתירוץ המהרש"א הנ"ל ולא מצינן למיטעי כלל וא"כ לק"מ קושיא הנ"ל דלרבנן איצטריך והקטיר דהך לימוד מדלא כתיב ולא יאכל המזבח אינו לימוד גמור כנ"ל אלא לאורוי דמוהקטיר מרבינן הכל ולרבי לא ס"ל כלל הך לימוד מדלא כתיב ולא יאכל המזבח וא"כ איצטריך והקטיר אמחוברין דאיסורא וא"כ אתי שפיר מ"ש רש"י ז"ל

ד"ה להעלותו לרב פפא מדלא כתיב ולא יאכל המזבח דרב פפא ס"ל כרב חסדא דמכח זה מוכח דוהקטיר אתי לרבויא הכל ודוק:

דף צ:

גמ' א"ר הונא כו' מיתיבי ג"ה של שלמים מכבדו לאמה ושל עולה מעלהו מאי לאו מעלהו ומקטירו וכו' יש להקשות לפי מאי דס"ד דהמקשה דמעלהו ומקטירו הו"ל להקשות לעיל על התירוץ אלא הכא במבכרת כו' דלא רצה לתרץ דאיירי בשלמים לאחר זריקה משום דס"ל דלא חייל כלל איסור גיד ושרי באכילה לאחר זריקה כמ"ש התוס' לעיל ד"ה קדשים דאיסור כרת ועל זה הקשו התוס' בס"ד וא"ת נימא מיגו דאתוסיף איסור גיד לגבוה איתוסף נמי איסור להדיוט אכילה וי"ל דאיכא למ"ד בסמוך מחוברין יעלו וא"כ למ"ד מחוברין יעלו מותר גיד שלמים באכילה לאחר זריקה אזי קשיא מברייתא זו דקתני של עולה מעלהו דהפירוש מעלהו ומקטירו וא"כ דמחוברין יעלו אזי מותר גיד שלמים באכילה לאחר זריקה ולמה קתני ברישא של שלמים דוקא מכבדו לאמה דמשמע דאסור באכיל' ויש לתרץ דהא הך בבא של עולה מעלהו בודאי מיירי שהקדישו לעולה לאחר לידה דהא בעולה לא שייך למימר דאיירי בולדות קדשים דבמעי אמן הן קדושים מחמת אמן דהא עולה אינה לקיבה אלא בוודאי מיירי שהקדישו לאחר לידה וא"כ רישא נמי דקתני של שלמים מכבדו לאמה מיירי בכה"ג שהקדישו לשלמים לאחר מכאן ואיסור גיד קדים לאיסור מוקדשין וא"כ א"ש דקתני מכבדו לאמה משום דהך גיד אסור באכיל' מקודם ותו לא פקע ודוק:

גמ' אמר רב איקא בר חנינא לעולם אימא לך כו' והב"ע כשהוכרו ולבסוף נתערבו י"לד א"כ הו"ל לרב חסדא לתרץ אפי' אליב' דרבנן וכגון שנתערב ג"ה בשאר גידין כשרין כדקתני לקמן במתניתן דף צ"ו ע"ב ג"ה שנתבשל עם הגידין בזמן שמכירו בנ"ט ואם לאו כולן אסורין ואפשר לדחוק ולומר דדוקא כשנתבשלו יכול להיות שאין ניכר הגיד אבל בפסח שנצלה ניכר הגיד הנשה יפה תוך שאר הגידין וק"ל:

דף צא.

בתוס' ד"ה אלא אי אמרת כו' ולא בעי לאוקמ' וכו' כי היכי דלא נפשוט בעיא דאכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד עכ"ל אין להקשות הא לא מצי למיפשט מידי דאי בעי למיפשט האיבעיא דאכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד נוכל לדחות להיפוך דמתניתן דאכל מזה כזית כו' לא איירי בבת אחת וטעמא דר' יהודה דסופג ארבעים משום דמפשט פשיטא לי' ואי בעי למיפשט האיבעיא דהכא מצינן למדחי להיפוך דמתני' דאכל מזה כזית מיירי בב"א וזיל הכא קמדחי לי' וזיל הכא קמדחי לי' ולא מצי למיפשט מידי ז"א דמ"מ חדא

מינייהו אפשיטא וכמ"ש התוס' בשבת דף ג' ע"ב ד"ה ואב"א כו' וז"ל וא"כ תפשוט בעיא דרב ביבי אע"ג דאיכ' למדחי בשנויא קמא ואי בעית למפשט דאביי נאמר כשנויא בתרא וזיל הכא קמדחי לי' כו' מ"מ חדא מינייהו מיפשטה ממ"נ ע"ש וק"ל:

גמ' ת"ש אכל ב' גידין מב' בהמות וכו' מדקתני מב' בהמות פשיטא דתרווייהו לאסורה וכו' וקשה דלמא לעולם אחד ימין ואחד שמאל וכגון שאכלן בבת אחת ואתי לאשמועינן לרבותא דרבנן שהם סומכס דאמרינן לעיל דף פ"ב אע"ג שאכלן בב"א אפ"ה סופג פי לפי שהן גופין מחולקין וכדי שלא נפשוט אליבא דסומכס דטעמא משום דס"ל דאכל ב' זיתי חלב בהעלם א' חייב ב' כמ"ש רב יוסף לעיל אלא כאביי דדחי לדרב יוסף ע"ש וצ"ע:

דף צא:

כתיב ויקח מאבני המקום וכתיב ויקח את האבן א"ר יצחק מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד וכו' תנא וכולן נבלעו באחד ויש להקשות על מה דקאמר מלמד וכו' איך מוכח זאת מקרא שנתקבצו כל אותן אבנים וכו' הא בלאו הכי אתי שפיר דכתיב אח"כ ויקח את האבן לאורוי כברייתא תנא וכולן נבלעו באחד ויש לתרץ די"לד ל"ל מלת כתיב הו"ל לפתוח רק מקרא ויקח מאבני המקום וכתיב ויקח את האבן וכדקאמר הש"ס אחר זה ויחלום והנה סולם מוצב ארצה הארץ אשר אתה שוכב עליה ויאמר שלחני כי עלה השחר דדריש רק הקרא ולא קאמר מקודם מלת כתיב אלא ודאי דר' יצחק מדקדק ב' דקדוקים וה"פ כתיב ויקח מאבני המקום הוא דקדוק אחד דמה בא לאורוי בזה שהי' מאבני המקום ולא הו"ל למימר אלא ויקח אבן וקושיא ב' דקראי סתרי אהדדי דבתחילה קאמר מאבני המקום דמשמע דלקח כמה אבנים והדר קאמר ויקח את האבן לשון יחיד על זה מתרץ ר' יצחק דדקדוק א' לא קשה למה כתיב מאבני המקום דמה בא לאורוי בזה ועל זה קאמר דאתי ללמד הנס שנתקבצו כל אבנים כולן למקום אחד וכו' ועל קושיא ב' דקראי סתרי אהדדי דכתיב אח"כ ויקח את האבן לשון יחיד לזה מביא הברייתא דאתי לאורוי הנס דכולן נבלעו באחד לפ"ז מתורץ קושית התוס' ד"ה כתיב ויקח את האבן שכתבו לפי פשוטו יש לפרש שלקח אבן אחד מאבני המקום עכ"ל דלמה לא קאמר כפשוטו כמ"ש התוס' אבל לפ"ד א"ש דאזי עכ"פ דקדוק א' במ"ע דמה בעי לאורוי בזה שלקח אבן אחד מאבני המקום וק"ל:

גמ' מסייע לי' לרב חננאל כו' מיתיבי חביבין ישראל וכו' אלא אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש ואחת אומרת ק' ק' ק' ה' צבאות ויש להקשות הא בהך דמגיה בכת ג' שאומרת ג' פעמים קדוש סגי דאזי מתורץ הקושיא על רב חננאל ולמה הוצרך להגיה בכת ב' ג"כ שכת ב' אומרת ב' פעמים קדוש שהוא שלא לצורך כלל ויש נתרץ דהנה

קשה מאי פריך הגמ' לרב חננאל מדקאמר ומלאכי שרת אין מזכירין את השם אלא לאחר שלש תיבות הא לא קאמר התנא דברייתא עד שאמרו שלש תיבות וא"כ דלמא ה"פ מלאכי שרת אין מזכירין את השם אלא לאחר שלש תיבות דהיינו לאחר ששמעו ב' פעמים קדוש מב' כיתות הקודמין וגם הם אומרים פעם אחת קדוש ואזי הוו יחד ג' תיבות דמצ"ל דשומע הוי כעונה ויש קצת ראי' לזה דהא ב' כיתות הקודמין הם שווין דכל אחת אין אומרת אלא פעם אחת קדוש וא"כ למה נחלקו לב' כיתות הוי להו למימר יחד בבת אחת דולא וודאי מש"ה נחלקו לב' כיתות כדי שתשמע כת ג' מהם ב' תיבות וא"כ קשיא כנ"ל מאי פריך הגמר' ויש לתרץ דע"כ מוכח דבמלאכים לא סגי בשמיעה לחוד דהא אין מלאכים רשאין לומר שירה עד שישראל אומרים למטה ואזי שומעין מישראל שאומרין כל הפסוק שמע ישראל וא"כ שומעין הרבה תיבות דהא נקיט הלשון אין מזכירין את השם אלא לאחר שלש תיבות ולא קאמר לאחר ג' פעמים קדוש דמשמע איזה תיבה של שבח שיהי' וא"כ סגי במה ששומעין מישראל הרבה תיבות ואזי למה הוצרכו המלאכים לג"תיבות אלא ודאי אצל המלאכים לא סגי בשמיעה אלא עד שיאמרו הכת ג' בעצמן שלש תיבות ולפ"ז מתורץ קושיתי הנ"ל דשפיר מגיה שהכת ב' אומרת ב' פעמים קדוש דלפי מה שמתרץ דכת ג' צריכין לומר בעצמן שלש תיבות ולא סגיא בשמיעה מב' כיתות הקודמין א"כ קשיא למה נחלקו אלו כיתות הקודמין לב' כיתות הא שווין הן ובערך א' הם דהא כל כת אינה אומרת אלא פעם אחת קדוש לזה הוצרך לתרץ ולהגיה שכת ב' אומרין ב' פעמים קדוש שאינן שווין עם כת אחת אלא שיש להן מעלה יתירה מכת ראשונה ודוק:

דף צב:

תוס' בד"ה וא"ר אלעזר א"ר אושעיא הוצרך לאתויי דר' אלעזר דאי לאו דר' אלעזר ה"א חלבו דקתני בברייתא היינו חלבו דגיד כו' והנה לפי מ"ש רש"י ז"ל ד"ה גוממו עם השופי דהפירוש הוא החלב הגבוה ונראה על השופי גוממו ומשליכו מפני מראית עין כו' תירוץ התוס' הוא דחוק דאי הפירוש בברייתא חלבו דגיד לא הו"ל לר' יהודה למימר סתם חלבו מותר לכתחילה דאזי איכא למטעי דאפי' חלב על השופי מותר אלא הוה לי' לר"י למימר גוממו עם השופי כדקאמר באידך ברייתי' ונרא' לתרץ קושית תוס' על רש"י ז"ל לפי מ"ש הרשב"א לעיל ריש פרק ב"ה ד"ה אלא בולדות קדשים לתרץ קושית תוס' וא"ת הא אמר ר"א א"ר אושעיא לקמן מחלוקת בבן ט' חי וכו' אלמא אפי' לר' מאיר דאית לי' נוהג בשליל לא חל עלי' איסור גיד עד ט' חדשים ואיסור מוקדשין חל עליה משעת יצירה ותירץ על זה יש לומר דאתיא דלא כר' אלעזר א"ר אושעיא וכו' ע"ש וא"כ לפי

מ"ש הרשב"א לא חל איסור גיד עד ט' חדשים לפ"ז מצ"ל דכמו כן ס"ל לרש"י לפ"ז יש לתרץ קושית התוס' הכי דאי לאו דר' אלעזר א"ר אושעיא ה"א מדקתני במתניתן דפליגי דוקא בגיד וחלבו מותר קתני סתמא משמע דלכ"ע מותר אלא וודאי דמתניתן איירי בבן ח' שלא נשחטה האם מש"ה חלבו מותר אפי' לר"מ משום דלא מקרי חלב דאינו בעומד והקרב אבל בגיד דלא שייך זה פליג ר"מ וכמ"ש התוס' ד"ה אלימא חלבו דשליל כו' אבל בברייתא דס"ל לר"מ חלבו אסור מיירי בבן ט' מש"ה אסור לכך מייתי דר' אלעזר א"ר אושעי' דקאמר הטעם על הברייתא משום דהלכו לשיטתם משמע דאי לאו הטעם דהלכו לשיטתם לא הוי פליג ר"מ וא"כ ס"ל לר"א דבבן ח' לא פליג ר"מ כלל אפי' בגיד וכקושית הרשב"א הנ"ל א"כ לא מצ"ל דמתניתן איירי בבן ח' דא"כ אמאי לר"מ הגיד אסור אלא ודאי דמתניתן איירי בבן ט' ואפ"ה קאמר שמואל דחלבו מותר לד"ה ואזי פריך הגמ' שפיר מברייתא וק"ל:

תוס' בד"ה עולא אמר עץ הוא כו' ורב ודאי סבר כמ"ד יש בהן בנ"ט דלמ"ד אין בגידין בנ"ט מה לי גיד מה לי קנוקנות עכ"ל לפ"ז מצ"ל לרב דמ"ד אין בגידין בנ"ט לאוסופי קאתי כלומר דקנוקנות וודאי אסירי מדאורייתא אלא אפי' גיד עצמו דס"ל למ"ד יש בגידין בנ"ט דאינו אסור משום דהוי עץ בעלמא קאמר הך תנא דס"ל אין בגידין בנ"ט דאע"פ שהגיד עץ היא ואין בו טעם אפ"ה אסור מדאורייתא ולפ"ז יש להקשות מאי פריך הגמ' לעיל בר"פ וסבר תנא דידן אין בגידין בנ"ט והתנן ירך שנתבשל בה ג"ה אם יש בה בנ"ט הרי זו אסורה דילמא מתניתן דידן אתי לאשמועינן בגיד עצמו לחוד דאסור משום גיד אע"פ שהוא עץ ואין בו טעם ואזי רק גיד נוהג ולא מוקדשין אבל מתניתן דירך מיירי בירך שלימה שהגיד בתוכו שלם עם הקנוקנות ואזי ה"פ אם יש בה בנ"ט פירוש שהקנוקנות נותנים טעם ועל זה לא שייך התירוץ מה שכתבו התוס' לעיל ולפירוש הר' מאיר א"ש וכו' דהא קנוקנות נמי מדאורייתא אסירי אך לק"מ דמצ"ל דסוגיא דלעיל אזלא אליבא דהלכתא אליבא דעולא דקאמר גיד אסיר רחמנא ולא קנוקנות דהא קאמר אביי כוותי' דעולא מסתברא וא"ל הא אביי מדמי קנוקנות לחוטין וא"כ כמו חוטין אסירי מדרבנן כמו כן קנוקנות וכמ"ש השאלתות ואזי שפיר מ"ל כנ"ל דנקט אם יש בה בנ"ט על קנוקנות ז"א דע"ז מצ"ל בדברי הר' מאיר דאין להחמיר בקנוקנות כיון שהגיד עצמו אינו אוסר שלא יהא טפל חמור מן העיקר וכמ"ש הרשב"א בד"ה הא דאמר ר' יצחק בר שמואל בר מרתא כו' בסוף דבריו כתב שם וז"ל אלא א"כ כאמר שאין הקנוקנות אוסרין למ"ד אין בגידין בנ"ט שלא יהא טפל חמור מן העיקר הגיד אינו אסור והקנוקנות שאין

אסורין אלא משום לתא דגיד אסורין וכסברת רבותינו הצרפתים ז"ל כמ"ש בריש פרקין עכ"ל ע"ש:
תו מ"ל דבלא דברי הר' מאיר נמי א"ש דאע"ג דאביי מדמי קנוקנות לחוטין אפ"ה מצ"ל דקנוקנות אפי' מדרבנן מותרין דאביי לא מדמי אהדדי אלא לענין דאורייתא דאמרינן בקנוקנות ג"כ גיד אמר רחמנא ולא קנוקנות אבל לעולם דקנוקנות אפי' מדרבנן מותרין דשאני חוטין דאסירי מדרבנן כמ"ש התוס' לקמן דף צ"ג ע"א ד"ה בעי לחטוטי בתרייהו דמש"ה צריך לחטט אחריהם מדרבנן דבהמה בחיי' פרוקי מפרקא ונמשכין החוטין בהליכתה ומתבלין א"נ כיון דבל"ה רובן גלוים וכו' ע"ש מה שאין כן בקנוקנות דלא שייך טעם זה וק"ל:

דף צג:

בתוס' ד"ה חזרו לומר נאמנין אגיד קאי ולא אחלב עכ"ל ויש להקשות מנ"ל לתוס' זאת דלמא כמו דאמרינן בגיד דמעיקרא הוי סברי כר"מ ולבסוף סברי כר' יהודה כמו כן מצ"ל בחלב דמעיקרא הוי ס"ל כר"מ דאין נאמנין על החלב מפני שג"כ טורח להן ולבסוף סברי כר' יהודה דנאמנין על החלב וי"ל דמשמע להו לתוס' הכי מלישנא אחרינא דאמר איכא דמתני לה אסיפא כו' כמה דהוי דכירי לי' לר' יהודה לא מהימני ואי אחלב נמי קאי ועלי' קאמר ר"נ ג"כ דבזמן הזה נאמנין לא שייך לשון הגמ' על זה מעיקרא סברוה כר' יהודה אדרבה השתא ס"ל בר"י וגם לא שייך מה דקאמר אחר זה כמה דהוי דכירי לר"י אלא ודאי דלא קאי כלל אחלב אלא אגיד לחוד וק"ל:
גמ' שלימה אין כו' הקשה הרשב"א ז"ל וקשיא לי כיון דעיקר חשש אינו אלא בשביל ישראל שמא יחזור הנכרי וימכר לישראל ויבא ישראל לידי תקלת אכילת הגיד למה שנה הענין בנכרי לימא שולח אדם ירך לחבירו וגיד בתוכה מפני שמקומו ניכר הא חתוכה לא שאין מקומו ניכר ובא לידי תקלה וכדקתני בברייתא כו' ע"ש ונראה לתרץ קושית הרשב"א דלקמן דף צ"ט ע"ב כתבו התוס' ד"ה והלכתא אין בגידין בנ"ט למאי דקי"ל אין בגידין בנ"ט ג"ה אסור בהנאה וכו' ואין לתמוה על מה שמוכרין ניקור בשר לנכרי וכו' דנכרי אין נותן מעות אלא על דבר שיש בו נ"ט ולא על הגיד וירך שלימה אסור לשלוח לנכרי לפי שמתכבד בו טפי כשהוא שלם ומתניתן דשולח וכו' מוקי לה התם דלא כר"ש וכו' לפ"ז לק"מ קושית הרשב"א דמש"ה אשמועינן בנכרי לאורוי ג"כ שלימה אע"פ שמתכבד' בו אפ"ה מותר לשלוח לנכרי משום דג"ה מותר בהנאה והנה כבר כתב לי זה זמן ארוך בכי הרב הגדול מו"ה מאיר ני' דקשיא לי' כמו כן על הרשב"א אך לפ"ז תקשי מנ"ל להגמ' להוכיח שלימה אין חתוכה לא דלמא לעולם חתוכה נמי

מותר לשלוח והא דקתני ירך דמשמע שלימה לאשמועינן הדין דמותר לשלוח שלימה לנכרי דאינו אסור בהנאה ואפשר לתרץ הכי דהנה הקשה הרשב"א על רש"י ז"ל שכתב דירך משמע שלימה לא ידעתי מי הצריכו לכך דחתוכה נמי ירך מקרי אלא מפני שמקומו ניכר דקתני במתניתן דייק כלומר שלימה שמקומו ניכר אין חתוכה שאין מקומו כיכר לא ואפשר ליישב פירש"י ז"ל דעיקור דיוקא דגמ' מכח דירך שלימה משמע דבלא זה לא הי' יכול להוכיח ממה דקתני מפני שמקומו ניכר דה"א דמתניתן נמי איירי בחתוכה ואע"ג שחתכה כדרך שגיד מוכח אפ"ה ניכר שהגיד בתוכו וה"פ מפני שמקומו ניכר דמקומו של הגיד ניכר שאינו נתעלם מן עין הגיד הגבוה ונראה על השופי שאינו מובלע בבשר מש"ה פירש"י ז"ל דהש"ס דייק מדקתני ירך דמשמע שלימה וא"כ דירך הוא שלימה ל"ל למתני הטעם מפני שמקומו ניכר שהוא אך למותר דממילא ידעינן דבירך שלימה מקומו ניכר אלא ודאי לאשמועינן הדיוק דדוקא שלימה שמקומו ניכר מותר לשלוח אבל בחתוכה כדרך שהגיד מונח אין מקומו ניכר ואסור לשלוח וא"ש דברי רש"י ז"ל דעיקור דיוקא מכח דתני שלימה ולפ"ז מתורץ ממילא קושיא הנ"ל דמנ"ל הדיוק דחתוכה לא דלמא איצטריך למתני שלימה לאשמועינן דג"ה מותר בהנאה דאם כן על כל פנים תקשי ל"ל מפני שמקומו ניכר ודוק:

דף צד.

בתוס' ד"ה חתוכה דנכרי מידע ידיע פירש בקונטרס וכו' ותימה דא"כ לוקמי אף כשאין מכריזין וכו' יש להקשות לפ"ז מה שכתבו התוס' אחר זה בד"ה טריפה הוי כו' דאם גניבת דעת שרי ליכא למיחש שמא יקנה ממנו ישראל דיחוש דלגנוב דעתו דעתו נכרי אומר כן א"כ לא מקשו התוס' מידי דלוקמי אף כשאין מכריזין דדלמא הך תירוץ ס"ל דגניבת דעת מותר ובפרט בדורון א"כ ליכא למיחש שמא יקנה ישראל דיחוש מש"ה חתכה ישראל כדרך שעושין ליטול את הגיד כדי לגנוב דעת נכרי ואין לומר דא"כ איך סמיך רבו של רש"י ז"ל להתיר בכה"ג בשולח ירך לחבירו ע"י נכרי שמא נזדמנה לנכרי ירך אחרת טריפה אשר ישראל חתכה כדרך שהגיד מונח כדי לגנוב דעת נכרי והחליפה הנכרי בזאת ז"א דרבי ס"ל כהמסקנא דגניבת דעת אסור אבל הך תירוץ מצ"ל דס"ל דגניבת דעת מותר ונראה לתרץ דהוכיחו התוס' דע"כ הך תירוץ נמי ס"ל דגניבת דעת אסור ורק לא רצה לאוקמי מתניתן הכי משום איסור אחר אלא מחמת איסור תקלת הגיד דאייריי בזה בהך פרקין דאל"כ חתוכה נמי לישדר לי' ואזי ליכא למימר שמא ימכרנו לישראל ויאכלנה בגידה דהא גניבת דעת מותר ויחוש ישראל דחתכה ישראל כדרך שהגיד מונח כדי לגנוב דעת הנכרי ולא יסמוך על החיתוך הלז אלא בוודאי מראה

הירך לבקי אלא וודאי מוכח דהך תירוץ נמי ס"ל דגניבת דעת אסור תו יש לתרץ הכי דדוקא לקמן בעובדא דשמואל דמיירי באמירה בעלמא שאמר לנכרי שהיא כשירה כתבו התוס' הכי דליכא למיחש שמא יקנה ממנו ישראל דיחוש לגנוב דעתו של נכרי אומר כן אבל כשעשה ישראל מעשה וחתכו כדרך שהגיד מונח אינו חושש ישראל לזה שיטריח הישראל לעשות מעשה כזה כדי לגנוב דעתו של נכרי דלפי מאי דס"ד של התוס' השתא לא חיישינן לזה שמא אחר הניקור נודע לו שהיא טריפה וא"כ למה הטריח עצמו טרחא כזו דהרי נתן הירך לנכרי אלא וודאי כדי שיוכל הנכרי למכור הירך מנוקר לישראל וכמו דמחלק הט"ז בשם הרשב"א בהלכות נדה סימן קפ"ה ס"ק ב' בין אמירה למעשה דכשעשתה מעשה בוודאי האמת כן ודוק:

הנה הרמב"ם ז"ל כתב פ"ח מהלכות מ"א הלכה י"ד וז"ל ג"ה מותר בהנאה לפיכך מותר לשלוח ירך שלימה כו' שהרי מקומו ניכר לפיכך אם היתה הירך חתוכה לא יתננו לנכרי בפני ישראל עד שיטול הגיד שמא יאכל ממנו הישראל עכ"ל והקשו עליו למה פסק רבינו דוקא בפני ישראל אסור דהא הש"ס קאמר דאפילו שלא בפני ישראל נמי אסור משום גזירה שמא יתננו לו בפני ישראל ונראה לתרץ דברי רמב"ם ז"ל דהנה לקמן מתרץ רב אשי מציעתא גזירה שמא ימכרנה בפני ישראל ומפרש רש"י ז"ל ד"ה גזירה וז"ל ומיהו ברישא גבי שולח ירך לנכרי לא גזר שמא יתננו לו בפני ישראל ויקחנו ויאכלנו בגידה דבשלמא גבי מכירת טבח באטליז וכו' התם ישראל טובא ואזי חיישינן דלמא חד מינייהו הדר וזבין לה מיני' אבל שולח לנכרי בביתו הוא ומי ראה ואת"ל יראנה אדם לא גזרינן כולי האי שמא יקחנו זה דכ"ע לא זבני בישרא עכ"ל ע"ש והכה דברי רש"י דבשולח מותר משום דמי ראה וכו' לא שייך אלא כשאינו נותנו בפני ישראל אבל אם הוא בפני ישראל בודאי אסור כמו במכירת טבח באטלז דהא הישראל ראה ולפ"ז יש לומר דרמב"ם כמי סובר כדברי רש"י ז"ל ופוסק כהמסקנא כרב אשי כשאר פוסקים ואזי דוקא אסור בפני ישראל דהא הישראל ראה אבל כשאין ישראל רואה מותר לשלוח לנכרי ירך דבביתו הוא ומי ראה וכו'. כמ"ש רש"י ואזי פסק הרמב"ם שפיר דדוקא בפני ישראל וק"ל:

גמ' תניא הי' ר' מאיר ולומר וכו' ולא יאמר לו סך שמן מפך ריקן ואם בשביל כבודו מותר וכן פסק המחבר בח"מ סימן רכ"ח סעיף ז' וז"ל לא יאמר לו סך שמן מפך זה והוא ריקן ולא ילך לבית אבל ובידו כלי ריקן וסובר האבל שהוא מלא ואם הוא עושה כדי לכבדו מותר וכתב הסמ"ע שם ס"ק יוד והוא ריקן פירוש והוא יודע בו שלא יסוך מש"ה דוקא אסור מפני ג"ד דחבירו יחזיק לו טובה חכם אבל אם הי' בו שמן אף שיודע בו שלא

יסוך מותר לו לדבר בא וסך ממנו מפני הכבוד וכמ"ש לפני זה והנה לכאורה דברי סמ"ע תמוהים שכתב דוקא אם הי' בו שמן אף שיודע בו שלא יסוך מותר לי' לומר לו בא וסך ממנו מפני הכבוד משמע מדבריו דבסך שמן מפך ריקן ויודע שאינו סך אפי' מפני הכבוד אסור והוא נגד הברייתא והש"ע דהרי איתא בברייתא על סך שמן מפך ריקן ואם בשביל כבודו מותר וכמו כן פסק בש"ע כנ"ל ונ"ל לפרש כוונת הסמ"ע הכי דמצ"ל דקשי' לי' לסמ"ע על הברייתא וכן על המחבר בסעיף ז' שפסק דוקא בהנך ב' בבות לא יאמר לו סוך שמן מפך זה והוא ריקן ובבא ב' ולא ילך לבית האבל ובידו כלי ריקן וסובר האבל שהוא מלא דאזי ואם הוא עושה כדי לכבדו מותר אבל אסעי' ו' שכתב לא יסרב בחבירו שיסעוד עמו והוא ידע שאינו סועד ולא ירבה לו בתקרובות וכו' ע"ז לא כתב דאם עושה כדי לכבדו מותר ותו קשי' לי' לפי דבריו בס"ק ח' דדוקא הפצרה אסור אבל לדבר לו פעם אחת ושתים בא אכול עמי מותר וכו' ע"ש א"כ למה קתני בברייתא ובש"ע לא יאמר לו סוך שמן וכו' סתמא דמשמע אפי' פעם אחת לא יאמר לו סוך שמן לזה כתב הסמ"ע פי' והוא ידע בו וכו' דזהו דוקא אסור מפני ג"ד דחבירו יחזיק לו טובה חנם פי' דרישא מיירי שמעמיד כלי ריקן בלי כסוי לפני העם הנכנסין ויוצאין אבל רחוק הוא מחבירו או מהאבל דאזי אינו יודע אם הכלי ריקן או לא ומחזיק לו טובה חנם דאינו מותר מפני שפלותו של זה בעיני הבריות דהא אכתי אינו מכבדו דכל העם רואין שהפך ריקן ע"ז קאמר ואם עושה כדי לכבדו מותר דהיינו בכה"ג שהעולם גם כן אינן יודעין שהפך ריקן כגון שהכלי מכוסה או שעומד רחוק מהם דאזי עושה זאת מפני שפלותו שלא יהא שפל בעיני העולם אז מותר אפי' פך ריקן ויודע בו שלא יסוך ואח"כ כתב הסמ"ע אבל אם הי' בו שמן אף שידע בו שלא יסוך מותר לו לדבר בא וסוך מפני כבוד דאל"כ הוא שפלות לו דהעולם רואין שיש בתוכו שמן ואינו מכבדו לומר בא וסוך אזי מותר לומר לו עכ"פ פעם א' או ב' וזה שכתב וכמ"ש לפני זה בס"ק ח' אבל בסעיף ו' דמיירי שמרבה עליו דברים אינו מותר בשביל כבודו דהא בפעם א' או ב' די להראות שאינו שפל בעיניו ואפשר דגם בחביות הפתוחות לחנווני אינו מותר בשביל כבודו לגנוב דעתו דהא יכול להודיע לו דמצ"ל דבזה לא שייך דמותר מפני כבודו דמי יודע זאת אם פתוחות לחנווני או בשבילו אבל בפך ריקן חושבין הרואין שבוודאי אין הכלי ריקן כשמכבדו בו כדרך העולם ואזי מותר מפני שמכבדו בעיני הרואין וק"ל:

דף צד:

בתוספות ד"ה אמר אביי כו' ומיהו להאי שנויא דמשני לעיל גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל קשה רישא דהך ברייתא וכתב המהרש"א על זה וכן לשנויא דלעיל משום דגניב

לי' לדעתי' יש להקשות כן וחדא מינייהו נקט ודבריו דחוקים ונראה לתרץ דברי תוס' דלא הקשו אלא דוקא להך שינויא דמשני לעיל גזירה שמא יתננו בפני ישראל דהנה הרשב"א כתב בד"ה ת"ר השולח ירך לחבירו וז"ל והא דאקשי לעיל שלימה כמי לא לישדר דלמא מחתך לה מעיקרא הוא דהוי משמע למקשה דחתוכה דנכרי לא ידיע ואפ"ה קא אסר תנא דמתניתן לשדורי חתוכה ועל כרחן אי חתוכה דנכרי לא ידיע טעמא דתנא אית לן למימר משום דחייש לרשיעי ומשום שמא יעבור ויפשע הוא דקאמר בחתוכה לא (פירוש דאי לא הוי חייש לרשיעי הוי מותר לשדורי לי' חתוכה דלא חיישינן שמא יאכלנו ישראל בגידה דישראל חושש שמא הנכרי חתכה ולא אתי למיכל מיני' עד שיבדוק אותה ע"י בקי אם ניטל גידה) והלכך מקשה המקשה ואזיל לטעמיה כלומר לתנא דמתניתן דחייש לרשיעי שלימה נמי לא לישדר דלמא מחתך לה ופשע ישראל וסמיך עליה ולא מחזי לה לבקי ואהדר לי' דחתוכה נמי מידע ידיע והלכך ישראל לא סמיך על חתך זה כלל ותנא דקאסר חתוכה לאו לפושע חייש וכמ"ש לעיל אטו ברשיעי עסקינן אלא לכ"ע שרי דחתוכה דישראל מידע ידיע ע"ש באורך ולפ"ז מצ"ל דהך תירוץ ואי בעית אימא משום דגניב לי' לדעתי' מוקי נמי מתניתן במקום שמכריזין וכתירוץ קמא רק דלא ס"ל דחתוכה דישראל מידע ידיע דאיכא למיחש לנכרי המצוי אצל ישראל ויודע חיתוך דישראל וזייף וחתיך רק ס"ל דלהא לא חיישינן כלל שיקנה ממנו ישראל ויאכלנו בגידה דהישראל וודאי לא יסמוך בירך חתוכה שביד נכרי לומר שניטל גידה דחושש דלמא חתיך לי' נכרי אלא מראה הירך לבקי ומש"ה שלימה מותר לשלוח לו דלא חיישינן דלמא חתיך לי' נכרי דהישראל אינו סומך על חיתוך זה אלא מראה אותה לבקי והא דחתוכה אסור לשלוח לאו משום תקלת אכילת גיד שיאכלנו ישראל אלא מטעם אחר משום דגניב לי' לדעתי' ולפ"ז לא רצו התוס' להקשות להך תירוץ דמשום דגניב לי' לדעתי' דקשה רישא דהך ברייתא דמצ"ל דדוקא במתניתן דאיירי במקום שמכריזין שייך ג"ד הנכרי דאזי אין מוכרין לנכרי נבלות וטריפות כשלא הכריז דאומר הנכרי שתקנה וטרח בה ליטול הגיד עד שראוי לעצמו אבל הרישא דברייתא איירי במקום שאין מכריזין שאזי מוכרין או נותנין לנכרי נבלה וטרפה חושב הנכרי דודאי טריפה הוא והא שהוא מנוקר הטעם שאחר ניטל הגיד נודע לו שהוא טריפה מש"ה מותר לשלוח לו בין שלימה בין חתוכה אבל להך תירוץ דלעיל דשמא יתננו לו בפני ישראל דמוקי מתניתן נמי במקום שאין מכריזין הקשו התוס' שפיר דקשה רישא דהך ברייתא דלמה מתיר התנא דברייתא לשלוח לנכרי ירך חתוכה במקום שאין מכריזין הא התנא דמתניתן אוסר חתוכה אפי' במקום שאין מכריזין וק"ל:

בא"**ד** והא דדייק מדאיקפד שמואל דאסור לגנוב דעתו יודע הי' שמואל שבצנעה נתן לו ולא הי' לו לחוש וכו' יש להקשות לפ"ז למה לי' להש"ס לעיל למימר וכי מכללא מאי למ"ד טרפה הוי אמר לי' אמאי תשהא איסורא הא הו"מ לדחויי בפשיטות דאי לא אמר שמואל בהדיא דאסור לגנוב דעת לא מוכח מידי מכללא דהא אנן לא ידעינן איך הוי עובדא דשמואל בצנעה או בפרהסיא וא"כ לא מוכח מידי דלמא לעולם מותר לגנוב דעתו של נכרי ואיקפד משום דבפרהסיא הוי דאיכא למיגזר שמא יתננו בפני ישראל וכו' ונראה לתרץ הכי דהנה רק לרב אשי הוצרכו התוס' לתרץ יודע הי' שמואל שבצנעה נתן לו אבל לאביי ורבא בלאו הכי לק"מ דדילמא איקפד שמואל משום דאיכא למיגזר שמא יתננו בפני ישראל ויקנה ממנו דהא מלתא דשמואל הוי כמו מכירה שנתן התרנגולת לנכרי בדמי שכירות שלו וכמ"ש הרשב"א ז"ל והרי כתבו תוס' אח"ז דלאביי ורבא לא חיישינן במקום שאין מכריזין שיקנה ישראל ממנו דאפי' ראהו שאמר לו ישראל דכשירה היא קחשיב ישראל הרואה דלהשביח מקחו אומר לו כן דכשירה דמיה יקרים ועובדא דתרנגולת דשמואל הוי כמקום שאין מכריזין ואזי מתורץ קושיא הנ"ל דלא מצו לדחויי למ"ד טרפה הואי אי הוי מכללא דדלמא שמואל לא איקפד משום ג"ד אלא משום דבפרהסיא הואי ואיכא למיחש שמא יתננו בפני ישראל דהא מאן דמתרץ תרנגולת טריפה הוי הוא אביי ואביי לשיטתו ס"ל דלא חיישינן במכירה שמא יקנה הישראל משום דקחשיב ישראל הרואה דלהשביח מקחו אומר כן וכמו כן מ"ל בעובדא דשמואל דמש"ה אמר לו שהיא שחוטה שדמי' יקרים כדי שיתרצה הנכרי ליטול שכירות זה אך לפ"ז דקושי' התוס' דלעיל ד"ה טריפה הואי וא"ת לעולם אימא לך וכו' לא קאי לאביי ורבא כנ"ל אלא לרב אשי א"כ תקשי איך תירצו התוס' דמ"מ איכא למידק דאסור לגנוב דעתו דאי שרי ליכא למיחש שמא יקנה ממנו ישראל דיחוש דלגנוב דעתו של נכרי אומר כן הא רב אשי מוקי מציעתא דהך ברייתא מפני שני דברים וכו' במקום שאין מכריזין וקאמר א' מפני שמטעהו ואחד שמא יחזור וימכרנה לישראל ומשמע דה"ק אפי' אי לא חיישינן שמטעהו דגניבת דעת מותר אפ"ה אסור מהאי טעמא שמא יחזור וימכרנה לישראל אחר והא התוס' כתבו דאם ג"ד שרי ליכא למיחש שמא יקנה ממנו ישראל דיחוש דלגנוב דעתו של נכרי אומר לו כן וצריך לדחוק ולומר דה"פ הברייתא דאיכא למיחש לב' איסורים ע"י זה דע"י שמטעהו ימשוך מזה ג"כ איסור אחר שיחזור וימכרנה לישראל ודוק:

בא"**ד** יודע הי' שמואל שבצנעה נתן לו דברי רבינו תם דחוקין דאע"ג דשמואל הי' יודע שבצנעה נתן לו מ"מ תקשי מנא לן להוכיח מזה דאסור לגנוב דעת הא אנן לא ידעינן

מעשה שהי' איך הי' בצנעה או בפרהסיא וא"כ דלמא לעולם דמותר לגנוב דעתו של נכרי ושמואל איקפוד דדלמא הי' בפרהסיא ואיקפד דמשום דאיכא למיגזר שמא יתננה לו בפני ישראל ויקנה ממנו תו קשיא לכל הפרושים בין לפירוש ר"ת בין לפירוש רש"י ז"ל מנ"ל להש"ס לדמות ג"ד בגיד לגניבת דעת דטריפה בחזקת כשירה דהא יש לחלק דבשלמא גבי עובדא דשמואל דשפיר הוי גניבת דעת דיהיב לי' טריפה במר דשחוטה וניחא לי' לנכרי טפי כשירה מטריפה אבל היכא דנותן לו כשירה רק שלא ניטל גיד ממנה אפשר לומר דלא הוי ג"ד כלל דמה איכפת לנכרי אי ניטל הגיד ממנה או לא אדרבה ניחא לי' לנכרי שאוכל הגיד טפי שהגיד נשאר בתוכה דאזי אין מחותך לחתיכות הרבה כמו שעושין ליטול הגיד ואז נשאר הירך שלימה ובשלימה מתכבד בו יותר כמ"ש התוס' לקמן דף צ"ט ד"ה והלכתא אין בגידין בנ"ט כו' ואף אם רצונו למכור הירך לישראל אומר הנכרי מה בכך הא הישראל יכול לנקר הירך וכמ"ש התוס' בס"ד דכשאומר דניטל הגיד ממנה לא שייך בי' להשביח מקחו דלא עדיפא בהכי לכן נראה לפרש פירוש אחר בגמ' ואזי יתורצו כל קושיות התוס' דהנה איתא בגמ' דפסחים דף כ"ב ע"א א"ר אבוהו כל מקום שנאמר לא יאכל וכו' אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע ועל זה פריך והרי ג"ה דרחמנא אמר על כן לא יאכלו בני ישראל וכו' ותנן שולח אדם ירך לנכרי וג"ה בתוכה וכו' ומשני קסבר ר' אבהו כשהותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה ופירש"י שם ד"ה היא חלבה וגידה לפיכך כל חלב וגיד מותרין בהנאה שהן בכלל לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה שגם הן קרויין עמה נבלה והרי לך היתר הנאה בלאו דגיד לא שנא נבלה ולא שנא כשרה אבל בירושלמי משמע דאינו מפרש כפירוש רש"י דמקשה נמי לר' אבהו ממתניתן דשולח כו' ומשני ואוקימנא בג"ה של נבלה פירוש דמתניתן דשולח וכו' אוקימנא בירך של נבלה דדוקא גבי נבלה דכתיב בי' היתר הנאה בהדיא הגיד מותר בהכאה דהוא בכלל בשרה אבל גבי כשירה דלא כתיב בה היתר הנאה בהדיא אין הכי נמי דג"ה אסור בהנאה ואזי אסור לשלוח ירך שלימה כשירה לנכרי ולפירוש רש"י ז"ל צ"ל דהירושלמי פליג אתלמודא דידן ולהירושלמי הנ"ל צ"ל דהברייתא דקתני ובנכרי בין חתוכה בין שלימה א"צ ליטול הימנה ג"ה נמי איירי לר' אבוהו בירך של נבלה ולפ"ז מצ"ל דאין הטעם כלל בחתוכה דאסור משו' תקלת אכילת הגיד דאין הפירוש חתוכה שחתך ישראל כדרך שהגיד מונח והגיד נשאר בתוכה דא"כ הו"ל לש"ס לפרש זאת בהדיא שנחתך כדרך שהגיד מונח אלא הפירוש חתוכה כפשוטה שנחתך הגיד ממנה דס"ל לסוגיא דידן דבנחתך כדרך שגיד מולח והגיד נשאר בתוכה ליכא למיחש שמא ימכרנה לישראל דכיון שהוא ביד נכרי לא סמך אחיתוך הלז

עד דמחזי לי' לבקי וכמ"ש הרשב"א וכן להך שינויא משום דגניב לי' לדעתי' אין הפירוש כפירוש רש"י דהגניבת דעת הוא דסובר הנכרי שניטל הגיד ז"א דמחמת הגיד לא שייך ג"ד כלל דמאי אכפת לנכרי בזה אדרבה ניחא לי' טפי שהירך הוא שלם דמתכבד בו ביותר וכנ"ל אלא דה"פ סוגיא דידן דמצינן למימר דסוגיא דידן ס"ל כר' אבוהו וא"כ תקשי ממתניתן דשולח ומפרש סוגיא דידן מתניתן דשולח אליבא דר' אבוהו כהירושלמי הנ"ל דמתניתן איירי בירך של נבלה וא"כ ה"פ של הסוגיא שלימה אין דוקא שלימה מותר לשלוח לנכרי משום דאזי ליכא למיחש שמא יקנה ממנו הישראל ויטעה לומר שהיא כשירה דהא רואה הישראל שהיא שלימה דהגיד בתוכה וא"כ אי הוי הירך כשירה לא הוי רשאי הישראל לשלוח ירך שהגיד הנשה בתוכה לנכרי דהא ג"ה של כשירה אסור בהנאה אלא ודאי דירך של נבלה היא ואז לא זבין ישראל מיני' אבל חתוכה לא פירוש חתוכה כפשוטו שנחתך וניטל הגיד לגמרי ממנה דאזי שפיר איכא למיחש שיטעה הישראל לומר דהניקור הוי סימן דכשירה היא דאל"כ הא שלח הירך לנכרי וא"כ למה ניקרו הישראל אלא ודאי דכשירה היא ואז הגיד אסור בהנאה מש"ה צריך הישראל לנקרו ועל זה פריך המקשה ממ"נ במאי עסקינן אילימא במקום שאין מכריזין חתוכה נמי לישדר לי' דהא לא אתי למזבן מיני' דס"ל למקשה דבמקום שאין מכריזין לא זבין ישראל כלל מנכרי אפי' הירך חתוכה שיחשוב הישראל דלמא חתך לי' נכרי להטעותו ולעולם דהוא ירך של נבלה ואי במקום שמכריזין שלימה נמי לא לישדר לי' דדלמא חתך לי' הנכרי הגיד מן הירך לגמרי ויטעה הישראל לומר דכשירה הוא דהניקור הוי סימן דהא במקום שמכריזין קונה הישראל מנכרי על זה משני ואי בעית אימא במקום שמכריזין חתוכה דנכרי מידע ידיע ואיבעית אימא במקום שאין מכריזין גזירה שמא יתננה בפני ישראל פירוש דוודאי במקום שמכריזין לא זבין ישראל ירך שנמצא ביד נכרי שחישב דוודאי נבילה הוא כדרך שמוכרין לנכרי במקום שאין מכריזין והא דהירך חתוכה חושב הישראל דדלמא הנכרי חתך לי' להטעות לישראל דחתוכה דנכרי לא ידיע רק דאיכא למיחש שמא יתננה לו בפני ישראל ויראה הישראל דהירך יוצא מנוקר מתחת יד ישראל ונותנין לנכרי ואזי שפיר יטעה ישראל לומר דירך כשירה היא דאל"כ למה ניקר הירך הלא הי' רצונו לתנו לנכרי אלא וודאי דכשירה היא ואזי הגיד אסור בהנאה מש"ה הוצרך לנקרו כשנותנו לנכרי אבל שלימה מותר ליתן לנכרי אפי' בפני ישראל במקום שאין מכריזין דהא אינו מנוקר וחושב הישראל דוודאי נבלה הוא כדרך שנותנין לנכרי במקום שאין מכריזין ואי בעית אימא משום דקא גניב לי' לדעתי' פירוש דמתניתן מיירי במקום שאין מכריזין ובמקום שאין מכריזין ליכא למיחש למידי דאפי' אם הוא

בפני ישראל לא יקנה הישראל ממנו ירך חתוכה ויטעה דכשירה הוא אלא יחשוב הישראל דלעולם טריפה היא כדרך שמוכרין לנכרי במקום שאין מכריזין ולאחר הניקור נודע לו שהיא טרפה והא דחתוכה אסורה משום דקא גניב לי' לדעת הנכרי דמחמת שהירך מנוקר מטעהו לנכרי לומר דבוודאי כשירה היא דכ"כ לא יחשוב הנכרי לומר דלאחר שניטל הגיד נודע לו שהוא טריפה אלא דהנכרי יחשוב כפשוטו דמש"ה ניקרו דכשרה היא ודמיה יקרין ואזי קגניב לי' לדעתי' אבל בברייתא דקתני ובנכרי בין חתוכה ובין שלימה א"צ ליטול הימנה ג"ה לא מצי מיירי בחתוכה לגמרי שמנוקרת וניטל הגיד כולו דהא קתני בין חתוכה א"צ ליטול הימנה ג"ה משמע דאף דחתוכה היא עדיין ג"ה בתוכה אלא וודאי דמיירי בחתוכה כה"ג שלא נחתך הגיד ממנה אלא שהירך נחתך לחתיכות הרבה והרי הרישא מיירי לכל האמוראים במקום שאין מכריזין ולרבא דמוקי רישא במקום שמכריזין והכריזו הוי נמי כמקום שאין מכריזין וא"כ א"ש דקתני בברייתא דמותר לשלוח לנכרי ירך חתוכה כה"ג שנחתך הירך לחתיכות דבמקום שאין מכריזין לא אתי ישראל למיזבן מיני' דהא אין הישראל רואה שהירך מנוקר ואזי אין לו סימן ומה"ת יטעה לומר דכשירה היא דהא הוא במקום שאין מכריזין ולק"מ קושית התוס' להך שנויא דמשני לעיל גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל מרישא דברייתא דשאני חתוכה דברייתא מחתוכה דמתני' דחתוכה דמתני' מיירי שנחתך וניטל הגיד לגמרי דאזי איכא למיחש שמא יתננה בפני הישראל דאזי יוצא הירך מנוקר מתחת יד ישראל דיש להישראל סימן אזי שפיר איכא למיחש דאתי ישראל למיזבן מיני' אבל חתוכה דברייתא מיירי שאינו רואה שהיא מנוקרת אזי לא אתי למיזבן מני' כנ"ל וגם להך תירוץ הנ"ל משום דקא גניב לי' לדעתי' לק"מ מרישא דהך ברייתא דדוקא במתניתן שהירך מנוקר שייך ג"ד שמטעהו אפי' במקום שאין מכריזין לומר דכשירה היא שדמי' יקרין מחמת שרואה שהיא מנוקרת אבל בברייתא דאינו רואה שהיא מנוקרת אינו מטעהו דיחשוב הנכרי כפשוטו שהיא נבילה דבמקום שאין מכריזין בודאי מוכרין לו נבילות ולפירושינו הנ"ל מצ"ל דלי"כ חילוק כלל בין מפרש לסתם ובין מכירה לדורן ובין מכירת טבח באטליז לשולח ואזי מתורץ ממילא קושית התוס' בס"ד וא"ת לפלוג וליתני בדידה וכו וכמו כן מתורץ קושית מהרש"א אמאי לא תקשי לפירש"י ולפירושם דלעיל דמיפלגי בין שולח דורן למכירה ליפלוג וליתני בדידי' והשתא לק"מ קושיא הנ"ל דאיך מדמי הש"ס ג"ד דגיד לג"ד דעובדא דשמואל דנתן לו טריפה בחזקת שחוטה דשפיר מדמי לפירושינו הנ"ל דהא אין הפירוש בהך שנויא משום דגניב לי' לדעתי' במה שהטריח ותקנה לטול

הגיד כמו לעצמו אלא דמחמת שהירך מבוקר קא חשיב הנכרי דכשירה היא ואזי מטעהו שנותן לו טריפה בחזקת כשירה וא"כ שפיר הוו ממש דומיא דעובדא דשמואל ודוק:

בא"ד וא"ת ליפלוג וליתני בדידה וכו' והקשה המהרש"א וז"ל ק"ק אמאי לא תקשי לפירש"י ולפי' דלעיל דמיפלגי בין שולח דורן למכירה ליפלוג וליתני בדידי' בגיד ומקו' שאין מכריזין דלא ימכור עד שיטול הגיד מפני ב' דברי' כו' ואפשר לתרץ קושית המהרש"א הכי דמש"ה נקיט התנא לא ימכור בנבילות וטריפות דאי הוו נקיט לא ימכור בגיד ה"א דוקא בגיד שעשה מעשה וניקרו שייך ג"ד משום דהנכרי ראה שטרח ותקנה לטול הגיד בעבורו כמו לעצמו אבל במכירת נבילות וטריפות דלא עשה מעשה לא שייך כללא ג"ד דאמירה בעלמא הוא ואין הנכרי מאמין לג משום הכי איצטריך למיתנא הדין במכירת נבלות וטריפות לאשמועינן דאפי' באמירה בעלמא שייך מפני שמטעהו וק"ל:

דף צה.

בתוס' ד"ה טעמא דאיכוון כו' פירוש דשרינן בשר הנמצא ביד נכרי וכו' מצ"ל דקשיא להו לתוס' מאי פריך הגמ' טעמא דאיכוון לצעורי' הא לאו הכי אסור והתניא ר' אומר וכו' הא הך ברייתא דר' אומר מקולין וטבחי ישראל וכו' מיירי בנמצא ביד נכרי דאזי אמרינן כל דפריש מרובא פריש אבל כאן מיירי ליקח במקולין עצמו דקונה מן הקבוע וכמ"ש התוס' בד"ה ובנמצא הלך אחר הרוב דהתם משום דמקולין הוי להו קבוע לזה כתבו התוס' דה"פ דשרינן בשר הנמצא ביד נכרי דאזלינן בתר רובא ולא חיישינן וכו' ה"נ ניזל בתר רובא ולא ניחוש לשאר מקולין דשאר מקולין לא מקרי קבוע דהלא הוא ספק אי מכר לשאר מקולין וא"כ ניזל בתר רובא וק"ל:

בתוס' ד"ה ובנמצא הלך אחר הרוב וכו' אבל קשה דבשר הנמצאת ביד נכרי שלא במקולין אסור ביום שהכריזו ולא אמרינן הלך אחר הרוב אע"ג דשרינן הכא נמצא ביד נכרי דמסתברא דהא דאמר ר' לעיל וכו' ומפרש המהרש"א דמש"ה מסתברא דהכריזו אסור ממאי דמסיק שאני הכא דאתחזק איסורא ואי איירי מקולין דר' בהכריזו א"כ הוי נמי אתחזק איסורא עכ"ל ונ"ל לתרץ קושית התוס' דלעולם מצ"ל דבשר הנמצא ביד נכרי במקום שמכריזין והכריזו מותר והא דמשני לעיל שאני הכא דאתחזק איסורא ה"פ כמ"ש הרשב"א דמשום דאתחזק איסורא אסור ליקח בשר מכאן ולהבא מן כל מקולין משום דה"ל קבוע וליקח מן הקבוע אסור אבל נמצא ביד נכרי דאינו קבוע מותר ליקח ממנו אף במקום שמכריזין והכריזו וק"ל:

דף צה:

גמ' וכי מכללא מאי פרוותא דנכרים הואי הקשה בספר אלי' רבה הא אכתי מוכח להדיא ממימרא דרב עצמו דאמר לעיל מותרת משום נבלה אבל אסורין באכילה מטעם דהוא בשר שנתעלם מן עין א"כ מוכח דס"ל לרב דבשר שנתעלם מן עין אסור ונ"ל לתרץ קושית האלי' רבה דמצ"ל לעולם דס"ל לרב בשר שנתעלם מן עין מותר דלא חיישינן שמא עורבין החליפוהו והא דקאמר רב דחתיכות אסורין באכילה מיירי במקום שמכריזין והכריזו דהוא תקנתא דחכמים שלא לקנות משום נכרי אפי' נמצא ביד בכרי כמ"ש התוס' ד"ה ובנמצא וכמו כן מצ"ל דס"ל לרב דבכה"ג במקום שמכריזין והכריזו נמי אסור בנמצא חתיכות בשר על הארץ משום דדלמא נטרפו כמה בהמות ואזי שכיח טריפות באטליז ונאבדו מן הנכרי שלקח הבשר שם אבל לוי ס"ל דתקנת חכמים דווקא בכה"ג בנמצא ביד נכרי שלא יבואו להקל לקנות מן הנכרים אפי' במקולין כשהכריזו אבל בנמצא בשר מושלך על הארץ לא הוי תקנת חכמים כלל משום דאזלינן בתר רוב בהמות דכשירות הן וק"ל:

בתוס' ד"ה לא עלים רב עיני' מיני' לא הי' יכול לדקדק מכאן וכו' וכתב המהר"ם בסוף דבריו אבל הא לא קשי' להו אדמייתי לעיל מהאי עובדא ולמה לא הביא עובדא דהכא דמה לי זה או מה לי זה וכו' וי"לר דמהך עובדא דרב הוה קאזיל לבי רב חנן חתני' מוכח טפי מעובדא דלעיל דמוכח מכח דקאמר חזיא חיותא דתליא דאפי' בבהמה שלימה ובתלוי' נמי שייך בשר שנתעלם מן העין וק"ל:

דף צו.

בתוס' ד"ה ולא מהדרינן כו' וי"ל דהכא מיירי בט"ע כל דהו וכו' עכ"ל וקשה א"כ מה מייתי רבא ראי' מטביעות עינא דקלא דהוא טביעות עין גמור ומה מייתי רב יצחק ברי' דרב משרשיא ראי' תדע דאלו אתא בתרי וכו' התם בוודאי מיירי בט"ע גמור דוודאי בט"ע כל דהוא לא קטלינן לי' ונקדים לתרץ על מה דקאמר רבא השתא דשמעתינהו להני שמעתתא אמינא דט"ע עדיפא למה לא הוכיח מקודם מכח הך דאלת"ה ועוד מנ"ל דעדיפא דלמא שווין הן וצ"ל דה"פ מריש ה"א סימנא עדיף מטביעת עין כל דהוא דהא אפי' לצורבא מרבנן לא מהדרינן בט"ע כל דהוא אבל השתא דשמעתינהו להני שמעתתא דהני אמוראי שלא היו להם ט"ע גמור ואפ"ה מהדרינן להו אמינא ט"ע עדיף מסימנא דהא בסימנים צריך להיות סימן גמור ובט"ע מהני אפי' ט"ע כל דהוא ואזי קשיא למה לא מהדרינן אבידה ג"כ בט"ע כל דהוא לכל אדם אלא וודאי צ"ל כמ"ש רש"י דמאבידה לא ילפינן דהתם משום חמוד ממון חיישינן דלמא משקר על זה קשיא לי' לרבא מנא

לי' להנך אמוראי דלעיל לומר כן דט"ע כל דהוא מהני דלמא אמרינן כמ"ש הרשב"א דקודם דשמעינהו נ"ל לרבא דמה"ט מהדרינן אבידה לצורבא מרבנן משום דמדייק היטב ולחלק בין אבידה לאיסור על זה קאמר רבא דע"כ מוכח הך חילוק דלא ילפינן מאבידה כלל דאל"כ איך סומא מותר באשתו ור"נ בר יצחק קאמר דמוכח ממה דקטלינן לי' וא"כ אי ילפינן מאבידה תקשי למה בהני מהני ט"ע גמור ובאבידה אפי' בע"ע גמור לא מהדרינן אלא לצורבא מרבנן אלא וודאי דלא ילפינן מאבידה כלל וכיון דלא ילפינן מאבידה מסתבר להו להנך אמוראי דלעיל לפסוק דאפי' ט"ע כל דהוא מהני באיסורין ואזי ממילא מתורץ ג"כ דקדוק הנ"ל דלא הוכיח מקודם מכח הך דאלת"ה וק"ל:

בתוס' ד"ה מכלל דשייר דרבנן לר' יהודה כו' וא"ת מנ"ל דשקל בר פיולי דאורייתא לר"מ וכו' וכתב מהרש"א דהכי הקשו דאכתי מנ"ל לרב ששת דשקל דאורייתא לר"מ דהיינו דאורייתא דר' יהודה דלמא ר"מ לא ס"ל כדאורייתא דר' יהודה אלא כהאי תנא דלא אסרה תורה וכו' ע"ש ר"ל דלמא מה דשקיל בר פיולי חוץ לכף הוא דאורייתא דר' יהודה דס"ל דחוץ לכף נמי צריך גמימה אבל לר"מ אפי' גמימה חוץ לכף לא הוי אלא מדרבנן אבל אין לפרש הכי קושית התוס' מנ"ל דשקל בר פיולי דאורייתא לר"מ דלמא שקל נמי על הכף דרבנן לדר' מאיר דר"מ ס"ל כהאי תנא דלא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד וסבר בר פיולי דדוקא על הכף דהוא דאורייתא מחמיר ר"מ מדרבנן לחטט אחריו דגזרינן חטיטה אטו גמימה שהוא דאורייתא אבל חוץ לכף דלר' יהודה דאורייתא ולר"מ מדרבנן ס"ל לר"מ רלא בעי אלא גמימה חוץ לכף דהאיסורא דחוץ לכף גופי' אינו אלא מדרבנן ודי לנו דמחמירין בגמימה ז"א דלשונו של שמואל דאמר לי' דאורי לך כר"י אורי לך לא משמע כן דהא הטעות של בר פיולי אליבא דר"מ דאל"כ אלא לר' יהודה לא הו"ל לחטט על הכף דלר' יהודה ליכא חילוק כלל בין על הכף לחוץ לכף דבכל מקום א"צ אלא גמימה והו"ל לשמואל למימר הכי לא תרתת דמאן דאורי לך הכי טעה בדר' מאיר דאע"ג דחוץ לכף לר"מ אינו אלא מדרבנן אפ"ה ח"ל לר"מ דבעי חטיטה משום לא פלוג וק"ל:

דף צו:

תוס' ד"ה עד שמגיע לגיד מצ"ל דהתוס' הלז מקושר לדבור שהוא קודם דלכאורה תקשי למה להו להתוס' לתרץ בדוחק דקמ"ל דלא נאמר דנתבשל היינו נצלה הו"ל לתרץ כפשוטו דשמואל לא אתי לאשמועינן דנצלה אינו אוסר בששים אלא הכי אתי שמואל לאשמועינן דבצלי רשאי לאכול עד שמגיע לגיד וא"צ לא נטילת מקום ולא קליפה מש"ה

כתבו תוס' בדבור זה דמה דקאמר שמואל עד שמגיע לגיד בוודאי לאו דוקא עד שמגיע לגיד ממש וכו' וק"ל:

דף צז.

גמ' ובחלב אסור והא אמר רבה בר בר חנה עובדא הוי וכו' ומתרץ הגמ' ההוא כחוש הוי וי"לד איך תליא קושיא זו בהך תירוץ דמתרץ אליבא דשמואל שאני חלב דמפעפע הו"ל להקשות בלא זה מדר' יוחנן אדרב הונא ויש לתרץ הכי דהנה התוס' כתבו לחד פירושא ההוא כחוש הוי ויש בו מעט חלב ובטל בששים וכתב הרשב"א דקשה להך פירושא דלכאורה הא כמי שמואל מודה בי' דמקשינן לשמואל מדר"ה ומתרצינן והדר מקשי מעובדא דכנישתא דמעון ומתרצינן לכאורה משמע דכולה שמעתא כשמואל נמי אתי' והא שמואל ס"ל דמין במינו לא בטיל וא"כ מה מועיל ששים אא"כ תאמר דאע"ג דאתינן אדשמואל לאו למימרא דשמואל שרי אלא ר' יוחנן הוא דשרי לי' ואזיל לטעמי' דאמר כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנ"ט חוץ מטבל ויין נסך ואדר"ה בלחוד הוא מקשינן מינה עכ"ל וכ"ל לתרץ קושי' הרשב"א דלעולם מ"ל דכולה שמעתא כשמואל נמי אתי' וקושיא חדא יהא מתורצת בחברתה דהנה בי"ד ריש סימן צ"ח פסק המחבר דחלב ובשר הוי מין בשאינו מינו וכתב הש"ך שם הא הראב"ן כתב דחלב ובשר הוי מין במינו וצ"ל דמיירי בבשר שמן עכ"ל פירוש דבשר שמן עם חלב הוי מין במינו אבל בשר כחוש עם חלב הוי מין בשאינו מינו ולפ"ז מתורץ הבל"ז דבלאו הך תירוץ דמשני אדשמואל שאני חלב דמפעפע לא הוי ק"מ מדר' יוחנן אדרב הונא דידע המקשה דמצינן לתרץ דר' יוחנן מיירי כשיש ששים נגדו אבל אליבא דשמואל פריך שפיר דהא שמואל ס"ל דמין במינו לא בטיל א"כ האיך פסק ר' יוחנן דאין אוסר אלא קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו דס"ל להמקשה דהגדי עם החלב הוא מין במינו ומשני הגמ' ההוא כחוש הוי פירוש שהגדי הי' כחוש ובשר כחוש עם חלב הוא מין בשאינו מינו מש"ה בטל בששים ולק"מ קושית הרשב"א ודוק:

שם ע"ב ברש"י ד"ה במאי דבלעי קדרה וכתב הר"ן שיש ט"ס בפירוש רש"י מ"ש בראינו האיסור כשנפל שם אלא איירי בלא ראה וכמו כן כתב הרש"ל בשם הר"ן וכתב עוד גם הרשב"א הביא לשון רש"י בלא ראינו שנפל וזה לשון הרשב"א נראה שרש"י ז"ל מפרש בקדרה עצמה בחרסי הקדרה ובמה דבלעי קדרה כגון שנפל שם איסור ולא נודע שיעורו בשעת נפילותו וראינו מה שבקדרה בשעת נפילה והי' שם רוטב הרבה ועכשיו כשבא לפנינו לא נמצא בהיתר ששים כנגד האיסור שבא לפנינו כגון זה מצטרפין מה שבלעה הקדרה מן ההיתר משעת נפילה עד עכשיו וכו' אח"כ כתב ועיקור הדבר כמות שבא

לפנינו משערינן לי פירוש שרש"י ז"ל דחה תחילה לישנא קמא מפני לשון השני ואח"כ דחה אף השני מדאמרינן לקמן אטו דהיתירא בלע וכו' והלכך לא קיי"ל כחד מהני לישנא כלל אלא כדרך שבא לפנינו משערינן ההיתר והאיסור וכתב עוד ומיהו נראה שאף רש"י מודה שאם ראינו האיסור בשעת נפילתו ולא נתמעט בשיעור אחד עם ההיתר כגון זה משערינן ההיתר שנבלע בקדרה וגם איסור שנבלע והולכין אחר שעת נפילת האיסור וכו' ועל זה הקשה הרשב"א וזה מן התימה דכיון שעכשיו אין בהיתר ששים לבטלו למה אינו חוזר האיסור ואוסר את ההיתר שהרי אלו נפל איסור זה בקדרה אחרת הי' אוסר בשיעורו ומאי שנא קדרה זו מקדירה דעלמא עכ"ל ע"ש באורך ונ"ל לפרש פירוש אחר ברש"י ז"ל דאזי לא תקשי קושית הרשב"א גם אין אנו צריכין להגיה בדברי רש"י ז"ל דלא ראינהו האיסור דהנה בוודאי הך מימרא מיירי במין בשאינו מינו כדאיתא בש"ע סימן צ"ע סעיף ד' וז"ל וה"מ במין בשאינו מינו כו' וכד כתב רש"י לפי גרסת הר"ן והרשב"א דמיירי בשלא ראינוהו שנפל ואין בהיתר ששים בו משמע דמכירין האיסור שאון בהיתר ששים כנגדו וא"כ שמכירין איסור בוודאי צריך לסלק האיסור מהקדרה ואעפ"כ אין משערין מה שנפלט בקדרה כנגד כל האיסור משום דלא ידעינן כמה נפיק מיני' ולפ"ז הכי פירושו אם ראינוהו כשנפל שם פירוש שראה האיסור כשנפל שם ושכח לסלק איסור עד שנתבשל עם ההיתר אח"כ סילק האיסור וכשבא לפנינו ואנן משערינן אותו לאחר שנתבשל לכמות שנפל שם וראינו שנתמעט ההיתר הרבה ואין בהיתר ששים בו ואזי הוא ספק ספיקא ספק אם כבר נתמעט ההיתר בשעה שסילק את האיסור או נתמעט ההיתר לאחר מכאן דבשעה שסילק האיסור לא חש להבחין זאת ואת"ל שכבר נתמעט ההיתר באותו פעם כשסילק האיסור אכתי הוא ספק דלמא הי' בהיתר ששים כנגד הפליטה מהאיסור דאע"ג דאין ההיתר ששים כנגד כל האיסור יוכל להיות דכנגד פליטתו הוא ששים דהא דמשערינן כנגד כל האיסור הוא מטעם ספק לפי שאין אנו יודעין כמה נפק מיני' מש"ה דהוי ספק ספיקא פסק הך לישנא לקולא דבכה"ג מקילינן לשער במה דבלעה קדרה ובזה מתורץ קושית הרשב"א דכיון שעכשיו אין בהיתר ששים לבטלו למה אינו חוזר האיסור ואוסר את ההיתר ז"א דהא בשעה שהי' איסור שם לא חשש להבחין ולראות אם נתמעט ההיתר הרבה ואזי שפיר מקילינן לשער במה דבלע קדרה משום דהוי ספק ספיקא אח"כ כתב רש"י ועיקר הדבר כמות שבא לפנינו וכו' פירוש דאין אנו סומכין על ס"ס כזה להקל כל כך לשער במה דבלע קדרה ודוק:

דף צח.

בתוס' ד"ה איבעיא להו ששים ואחד כו' ומיהו קשה דלקמן קאמר ריב"ל כו' וי"לד מאי מקשו התוס' דלמא מדהוציא ביצה מן הכלל ממה דאמר כל איסורין שבתורה בס' וקאמר בביצה לחוד ביצה בס' אסורה בס"א מותרת משמע דאין הדין בביצה כמו בשאר איסורין אלא צריך בביצה ס"ב עם איסור ואין לפרש דבאמת ה"פ התוס' הא לקמן קאמר ריב"ל כל איסורין שבתורה בס' ולמה הוציאו ביצה מן הכלל א"ו מוכח דאין ביצה בכלל שאר איסורין אלא בס"ב ז"א דא"כ לא הוי לי' להתוס' לסתום אלא לפרש זאת בהדיא וק"ל:

דף צח:

בתוס' ד"ה רבא אמר פירוש בקונטרס וכו' וקשה לי לפי מה דמפרשו התוס' דברי רש"י דכ"ש אוסר בקדשים א"כ תקשי מהש"ס דפסחים דף ע"ו ע"ב דפריך הגמ' התם על לוי דאמר אפי' בשר שחוטה כחוש שצלאו עם בשר נבלה שמן מותר מאי טעמא ריחא לאו מילתא היא ופריך הגמ' שם מיתיבי אין צולין שני פסחים באחד מפני תערובות מאי לאו תערובות טעמים פירש"י דמפטם מהדדי ונמצא פסח נאכל שלא למנויו וא"כ קשיא מאי פריך הגמ' דלמא לוי נמי ס"ל כרבא דכ"ש שאוסר בקדשי' וכמו דלוי ורבא שווין לענין ריחא לאו מילת' דתרווייהו ס"ל ריחא לאו מילת' כמ"ש רש"י שם בפסחים בסוגיא הנ"ל והא קיי"ל דכל היכא דבמשהו אסור ריחא נמי אסור וכן כתבו תוס' בע"א בסוגיא דריחא מילתא וא"כ לק"מ מברייתא דאין צולין שני פסחים כאחד דדלמא דווקא גבי קדשים דכ"ש אסור ריחא נמי אסור אבל הך דלוי דבשר שחוטה שמן שצלאו עם בשר נבלה דמיירי בחולין שפיר ס"ל ללוי דריחא לאו מילתא ונראה לפרש פירוש אחר בדברי רש"י ואזי לק"מ קושי' הנ"ל וגם קושית של התוס' ובתחלה נקדים לפרש הסוגיא על מכונה דהנה י"לד על מה דקאמר בלישנא קמא דכ"ע בהדי איל מבשל לה מ"ס מחתך לה והדר מבשל לה ומ"ס מבשל לה והדר מחתך לה במאי קמפלגי תנאי' אלו בשלמ' ללישנ' בתר' פליגי אי מותר לבשל בהדי איל או לא דת"ק ס"ל דבקדרה אחרת מבשל לה משום דאין נכון לבטל איסור לכתחילה ור"ש סבר דמותר לבטל לכתחיל' מדאוריית' אבל ללישנ' קמא קשי במאי קמפלגי ונראה לתרץ דהנה בע"א דף ס"ז ע"ב בתוס' ד"ה ואידך קדרה בת יומא כתבו התוס' בשם הר"ר שמואל מאוורא דיש להביא ראי' לתירוץ השני של תוס' דמודה ר"ש דקדרה בת יומא כמי א"א דלא פגמה פורתא דאי לא פגמה כל לר"ש גיעולי ככרים דכתב רחמנא ל"ל פשיטא כיון דהוי לשבח דמיתסר דהטעם הוי כעיקר וכ"ת להאי גופא איצטריך דמג"נ יליף ר"ש ט"כע כדאמרינן לר"ע אי אפשר לומר כן דא"כ תקשי לר"ש משרת דכתב רחמנא ל"ל דהא לט"כט לא איצטריך דמג"נ יליף

לה ואין לומר דאיצטריך משרת להיתר מצטרף לאיסור כמו לד"ע דהא שמעינן לר"ש דאמר כ"ש למכות וא"כ ל"ל היתר מצטרף לאיסור אלא ש"מ דמודה ר"ש דקדרה בת יומא נמי א"א דלא פגמה פורתא אחר זה כתבו תוס' שם דהר"ר יקר מקיבו דוחה זאת דאיכא למימר דאכתי שפיר איצטריך משרת לר"ש אע"ג דסבר כ"ש למכות דהא פירש ר"ת בסמוך דדווקא בשהאיסור בעין ס"ל לר"ש דכ"ש למכות אבל לא ע"י תערובות וכו' וא"כ שפיר איצטריך משרת כגון בחצי זית יין שנבלע בחצי זית פת ואכלו כדקאמר התם נזיר ששרה פתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית חייב וה"ר פרץ מקיים שם פירוש ה"ר שמואל ואומר דדיחוי דה"ר יקר אינו כלום דוודאי לא איצטריך משרת להמ"לח לר"ש דכיון דיליף ט"כע מג"נ א"כ חשוב הטעם הנבלע כאילו הי' בעין ואזי מחייב בכ"ע לר"ש כשהוא כבלע בהיתר כמו בבעין והא דפירש ר"ת לקמן מההיא דערלה וכלאים דלא אמר ר"ש כ"ש למכות במידי דתערובות לק"מ דר"ת לא דבר אלא בתערובות כגון יבש ביבש דחד בתרי בטיל או בדבר לח היכא דליכא טעמא כגון דאיכא ס' וכו' אבל היכא דאיכא טעם הטעם לא בטיל כיון דהטעם כעיקר ע"ש באורך ונ"ל להביא ראי' לדברי הר"ר פרץ דאפי' בתערובות ס"ל לר"ש דכ"ש למכות דקשה על הר"ר יקר מגמ' ערוכה בשבועות דף כ"א ע"ב דקאמר התם איבעיא להו ר"ע בכל התורה כולה כר"ש ס"ל דמחייב במשהו וכו' או דלמא בעלמא כרבנן ס"ל והכא היינו טעמא הואיל ומפרש חייב בשבועה סתם נמי חייב ופשט הש"ס ת"ש מהך דמייתי הר"ר יקר ר"ע אומר נזיר ששרה פתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית חייב ואי ס"ד דבעלמא כר"ש ס"ל ל"ל לצרף א"כ מוכח בהדיא דר"ש ס"ל כ"ש למכות אפי' בתערובות בנזיר ששרה פתו ביין אלא ודאי דאפי' בתערובות היכא דאיכא טעם ס"ל לר"ש כ"ש למכות דהטעם כעיקר אח"ז מצאתי שהא"ח הביא קושיא זו בשם העולם על הר"ר יקר והנה לפמ"ש ר"ת בע"א דף ס"ז ע"א בד"ה כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו וכמו כן כתב ר"ת לקמן בד"ה גלי רחמנא וסתם תוס' כאן וז"ל דהכא איירי בטעם גמור דבקדשים אסור והכא שרי דפעמים שהזרוע ומקצת מן האיל חוץ לרוטב ונותן הזרוע טעם ממה שחוץ וזמנין נמי שיש משמנונית הזרוע הרבה על אותו מקצת עד שלא יהי' רוב אותו מקצת לבטלו ובכל ענין שיבשל התיר הכתוב צ"ל כמו כן לר"ש דכאן במי אע"ג דס"ל כ"ש למכות לפמ"ש הר"ר פרץ שם אפי' בתערובות היכא דאיכא טעם אפ"ה ס"ל כאן דבהדי איל מבשל הזרוע משום דבזרוע בשילה גלי קרא דמותר אפי' טעם גמור א"כ תקשי לפי פירוש התוס' ור"ת הלז מאי פריך הגמ' זהו למעוטי כל איסורין שבתורה דקארי לי' מאי קארי לי' דאפי' תימא דכ"ע ס"ל בכל איסורין דט"כע לאו דאורייתא ולא חיישינן לחשש רחוקה שאין הרוב כנגד הזרוע עכ"פ ר"ש ס"ל בכל

איסורין אפי' בטעם כ"ש למכות דהא מוכח מיתורא דמשרת וללישנא אחרינא בוודאי הקושיא רק אי הברייתא דזהו כו' אתיא כר"ש דלת"ק דאמר בקדרה אחרת מבשל לה ליכא איסור כלל א"כ מאי פריך דלמא ללישנא קמא כמי הברייתא אתיא כר"ש ולר"ש א"ש הברייתא רה"פ דדווקא בזרוע בשילה מותר אע"פ שנותן טעם משום דגלי קרא משא"כ בשאר איסורין הוי נ"ט כבעין ואזי ס"ל לר"ש כ"ש למכות ולוקין עליו ויש לתרץ הכי דהנה כתב האשל אברהם בחולין דף צ"ח בסוגיא זו דזרוע בשילה בד"ה אין בשילה אלא שלימה לתרץ הדקדוק דאמאי קאמר הש"ס אחר לישנא בתרא דווקא דפליגי אי משערינן בשר בהדי בשר או בבשר ועצמות למה לא אמר בלישנא קמא דפליגי בהך ותירץ הוא ז"ל דללישנא קמא אין צריך לומר דפליגי בזה דלת"ק דאמר אין בשילה אלא שלימה לפמ"ש התוס' דהפירוש שלימה שהיא מחוברת באיל ס"ל השיעור בס' כיון שהיא מחוברת והוי איסור דבוק צריך ס' באיל גופא נגד הזרוע ואין הרוטב וקיפה מה שבקדירה מצטרפינן דכיון דאין משערינן אלא באיל גופי' וודאי ליכא אלא ס' אבל מ"ד בק' ס"ל כר"ש בן יוחאי דאמר מחתך לה והדר מבשל לה ואזי הזרוע מונח ברוטב וא"כ מצטרף הכל כל הקדרה והוי עם הרוטב במאה הגם שדבריו דחוקין ואינן אלא דברי נביאות דמאן יימר דהרוטב עם האיל הם מאה כנגד הזרוע ומסתמא איירי כדרך המתבשלין בשר כמ"ש הרשב"א ז"ל ולכל הפחות הדרך ליתן בקדרה שיעור מים כמו שיעור האיל דזה הוי עם האיל שיעור מאה ועשרים וגם דוחק לומר דהאמוראים פליגי בפלוגתא דתנאים אך היוצא לכו מזה דסובר האשל אברהם דכשהזרוע מחובר באיל אין מצטרפין הרוטב כלל לבטל הזרוע אע"ג דלפעמים מונחת הזרוע כשהיא מחוברת תוך הרוטב ואזי הרוטב מפעפע בכל הקדרה וא"כ נבעי יותר מס' כנגד האיל עם הרוטב אעפ"כ לפי שמצוי שהזרוע שהוא בקצה האיל תחוב חוץ לרוטב אינו מועיל הרוטב כלום לבטל הזרוע וגם מוכח כשמחתך לה אע"ג דיכול להיות דאעפ"כ לפעמים מוכח הזרוע חוץ לרוטב אפ"ה אינו מצוי לפ"ז לא מצי לאוקמי הברייתא אליבא דר"ש דהא התוס' לשיטתם ס"ל דאפי' ללישנא קמא מ"ד מחתך לה והדר מבשל לה היינו ר"ש ואזי מוכח הזרוע ברוטב ואזי מצטרפין כל הקדרה הרוטב עם האיל לבטל טעם הזרוע גם הרוטב מפעפע אז בכל הקדרה וא"כ בוודאי אין נותן הזרוע טעם גמור דנתבטל טעמו והיכא דנתבטל טעמו לא ס"ל לר"ש כ"ש למכות ואזי פריך הגמ' שפיר מברייתא דזהו וכו' דאזי ליכא למימר דלמא הברייתא אתיא כר"ש וכנ"ל דהא מיירי שנתבטל טעמו וא"כ ליכא חילוק כלל בין זרוע בשלה לשאר איסורין ולפ"ז מצ"ל דשפיר איכא בינייהו ללישנא קמא דמ"ל דר"ש ס"ל דלא הותר טעם בזרוע בשולה דלר"ש לשיטתו דס"ל כ"ש

למכות היכא דאיכא טעם מש"ה מחתך לה והדר מבשל כדי שיהי' הזרוע מוכח ברוטב ג"כ דאז הרוטב מפעפע ומוליד הטעם בכל הקדרה משא"כ אי מבשל לה בתחילה ואח"כ מבטל לה אז הזרוע מדובק באיל מצוי טפי שהזרוע שהיא בקצה האיל להיות מונח חוץ לרוטב דאזי אין הרוטב מפעפע וא"כ יכול להיות דנ"ט גמור במקצת האיל שחוץ לרוטב דהוי כבעין ואזי אפי' לוקין עליו לר"ש דס"ל בכה"ג כ"ש למכות אבל הת"ק לא ס"ל הכי אלא מבשל לה והדר מחתך דס"ל דאפי' טעם גמור התיר הכתוב בזרוע בשילה אך לפי מה שהוכחנו לעיל לדחות דברי הר"ר יקר בע"א ולקיים דברי הר"ר פרץ דאזי דברי הר"ר שמואל מאוורא שרירן וקיימין א"כ קשיא אדברי תוס' בפסחים ד"ה ורבנן קדרה בת יומא כמי שכתבו ה"נ סבר ר"ש כר"ע דקדרה בת יומא לא פגמה כלל וכמו כן כתבו התוס' שם בע"א בתירוץ קמא דר"ש ס"ל כר"ע קדרה בת יומא לא פגמה כלל א"כ קשה קושית הר"ר שמואל מאוורא ג"נ דכתב רחמנא ל"ל לר"ש פשיטא כיון דהוי לשבח דמיתסר דהטעם הוי כעיקר ונ"ל לתרץ קושית הר"ר שמואל מאוורא על התוס' ונקדים לתרץ דברי הרמב"ם ז"ל בפרק י"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה י"א דאם עירב דבר מר בקדרה של בשר בחלב הרי זה אסור משום דב"בח אסור שלא כד"ה וכתב ע"ז הכר"ופ בסימן פ"ז ד"ה אין לשמש בו וגם בסימן צ"ד סעיף ג' כתב הכר"ופ דלפ"ז כף הבלוע מב"בח אע"ג שהוא אינו ב"י אוסר אם אין ס' כנגדו לפ"ז תקשי להרמב"ם ז"ל איך משני הגמ' בפסחים דג"נ חידוש הוא דבעלמא נ"ט לפגם מותר והכא אסור דלמא לא הוי חידוש והטעם דאסרה התורה נ"ט לפגם בג"כ משום דאיכא למיחש שמא נתבשל בה ב"בח דב"בח נ"ט לפגם אסור ויש לתרץ דהא בל"ה קשה קושי' העולם מה שמקשה ג"כ הפ"י על מה דמשני הגמ' דר"ע יליף מג"נ איך מצינו למילף מג"נ דלמא לעולם בכל איסורין ט"כע לאו דאורייתא והא דצוה התורה להגעיל כלי מדין משום שנתבשל בהם ג"כ ב"בח דטעמו אסור מן התורה אך חידוש הוא ולא גמרינן מיני' ויש לתרץ על זה ב' תירוצים חדא לפמ"ש התוס' בחולין דף ק' ד"ה בשקדם וסילקו ולרבינו אפרים ניחא מה שהגעילו יורה גדולה ע"ש והתוס' דחו שם דבאמת לא הגעילו יורה גדולה וזהו דוחק גדול דהא כתיב וכל אשר יבא באש דמשמע כל הכלים וכמ"ש התוס' בנזיר דף ל"ז ע"ב בד"ה מג"נ דבכולהו כלי מדין הצריך הכתוב הגעלה אף לאותן שנבלעין מיין וכו' דאכולם אמר רחמנא תעבירו באש וא"א דמש"ה הצריך הכתוב הגעלה משום ב"בח הקושיא במ"ע איך הגעילו יורה גדולה הא ב"בח כ"ע מודו דחתיכה נעשה נבלה ועוד לפמ"ש הב"י בסוף סימן ק"ג דאם הוחמו בכלי שנתבשל בו ב"בח מים תוך מעת לעת חשיב כאלו נתבשל עתה יחד בשר וחלב וא"כ מאי מועילה הגעלה דהא לא אסרה

תורה אלא קדירה בת יומא ואזי כי מגעיל קדירה ב"י מטעם דנתבשל בה בשר בחלב הוי בשעת הגעלה כאלו נתבשל עתה בשר וחלב יחד ואזי אין מועיל ההגעלה כלום א"ו דלא חיישינן כלל לבשול ב"בח משום דהוי ספק ספיקא דדלמא לא נתבשל בה היום בשר בחלב ואם תמצי לומר דנתבשל בה היום ב"בא דלמא הי' החלב ס' נגד טעם הבשר או להיפוך וא"כ א"ש ולק"מ קושית פ"י דשפיר יליף ר"ע ט"כע בכל איסורין מג"נ דהא התם לא חיישינן כלל לבישול ב"בח ולפ"ז צדקו דברי רמב"ם הנ"ל דשפיר קאמר דג"נ חידוש הוא דנ"ט לפגם אסור דאזי ליכא למימר דנ"ט לפגם אסור משום חשש דשמא נתבשל בו ב"בח דהא מוכח דלא חיישינן כלל להך חשש דבישול בשר וחלב ולפ"ז א"ש דברי תוס' בפסחים הנ"ל בד"ה ורבנן קדרה בת יומא גמי וכמו כן תירוץ ראשון של תוס' בנזיר דלעולם ר"ש ס"ל כר"ע דקדרה בת יומא לא פגמה כלל ולא תקשי קושית הר"ר שמואל מאוורא א"כ לר"ש ג"נ ל"ל דלפ"ז שפיר איצטריך ג"נ לאורוי דמהני הגעלה לכלי מדין ולא חיישינן דשמא נתבשל בה בשר וחלב באותו יום דאזי לא מהני הגעלה משום דהוי חששא רחוקה כנ"ל אך מה שכתבנו לעיל לתרץ הדקדוק דמאי בינייהו ללישנא קמא זה הוא ניחא דווקא לפירוש התוס' דפירשו דגם ללישנא קמא הא דקאמר מ"ס מחתך לה והדר מבשל היינו ר"ש אבל לרש"י ז"ל שמפרש להיפוך דמ"ס מחתך לה והדר מבשל לה היינו ת"ק הדקדוק במ"ע דמאי בינייהו ללישנא קמא ונראה לתרץ דקדוק הנ"ל לרש"י ז"ל באופן אחר ואזי יתורצו ג"כ כל קושיות תוס' על רש"י ז"ל דהנה פסק הרמ"א ז"ל בסימן צ"ב דבאיסור דבוק צריך ס' כנגד ההיתר הדבוק באיסור דההיתר נעשה נבלה לפ"ז מצ"ל דבהא קמפלגי דמר סבר מחתך לה והדר מבשל לה ס"ל כר"י דמין במינו לא בטיל ואזי אין האיל מצי לבטל הזרוע אך אמרינן לר"י כדאמר רבא לקמן דף ק' ע"ב גבי חתיכות של נבלה שנתבשלו עם חתיכות של היתר דהוי מין ומינו ודבר אחר דאזי סליק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו ופירש"י סלקוהו כמי שאינו בקדרה זו ונשארו הנבלה והרוטב ובטלה הנבלה ברוטב וכמו כן כאן מסתמא יש מים בקדרה כ"כ כמו שהדרך ליתן בבשול בשאר קדרות וא"כ הרוטב מבטל הזרוע מש"ה מחתך לה והדר מבשל לה משום דאי לא מחתך לה מקודם אין ברוטב שיעור לבטל כל האיל שהוא דבוק לזרוע כדמשמע שהאיל הוא שלם וכן משמע בים של שלמה שהאיל הוא שלם דהא האיל לא מצי לבטל הזרוע לר' יהודה דהא מין במינו הוא אלא דהמים מבטלין הזרוע דהוי מין בשא"מ והא דקאמר בשר בהדי בשר או בשר ועצמות בהדי בשר וכו' משום דבעי ב' פעמים ס' דהיינו בבשר נמי כנגד רוטב הזרוע כמ"ש התוס' לקמן בשם ר"ש דף ק' ומר סבר מבשל לה והדר מחתך לה ס"ל כרבנן דר"י דמין במינו בטיל

ואזי אין צריך לרוטב אלא דהאיל עצמו מבטל הזרוע ולפ"ז ה"פ ושניהם לא למדוהו אלא מזרוע בשלה דהנה מה דקאמר ושניהם לא למדוה וכו' לא איירי לכ"ע בשוה דהא לר' יהודה לא מצי קאי אלא אמין בשא"מ דאליבי' מין במינו לא בטיל ולרבנן בכל גוונא וא"כ מצ"ל הכי ללישנא קמא דת"ק ס"ל מחתך לה והדר מבשל לה כמ"ש רש"י ז"ל וכמו כן ללישנא בתרא דס"ל לר"ש מחתך לה והדר מבשל לה הכל קאי אליבא דר' יהודה דאליבא דר"י לא מצינו למגמר מזרוע בשלה דמין במינו בס' אלא רק גמרינן מיני' דמין בשא"מ בס' משום דאמרינן סליק דיש ס' במים לבטל הזרוע אבל ללישנא קמא דמ"ד מבשל לה והדר מחתך לה דס"ל כרבנן דר"י שפיר גמרינן מזרוע בשלה דמין במינו בס' ודקאמר אביי לא נצרכא אלא לר"י ה"פ דהנה הקשה הרשב"א ז"ל לאביי הא אמרינן סליק לר' יהודה ותירוצו דחוק דאיירי ברוטב עבה ולפע"ד מצינו לתרץ הכי בוודאי להך מ"ד מחתך לה והדר מבשל לה אמרינן לר' יהודה סליק את מינו כמי שאינו וכו' ואזי א"צ לאיל לבטל הזרוע אנא הרוטב מבטל הזרוע אבל הך ברייתא דזהו היתר הבא מכלל איסור ס"ל לאביי דאתיא כמ"ד מבשל לה והדר מחתך לה דאזי אין ברוטב ס' לבטל הזרוע וכל האיל אלא האיל עצמו מבטל הזרוע וקאי נמי אליבא דר' יהודה דאמר בעלמא מין במינו לא בטיל אבל בזרוע בשלה ס"ל דגזירת הכתוב היא דמין במינו בטיל ורבא תירץ לא נצרכה אלא לט"כע דבקדשים אסור ומפרש רש"י ז"ל אבל חולין שפיר גמרינן מיני' למאה וס' דהא קים לן מאחרי רבים להטות דבטלי ברובא וילפינן מהכא להחמיר וכו' ורבא לית לי' טעם כעיקר בחולין כדמפרש ואזיל דמדאורייתא ברובא בטיל והא דילפינן לי' בפסחים מנזיר וכו' ס"ל דאסמכתא בעלמא הוא דהו"ל נזיר וג"נ שני כתובים הבאים כאחד וכו' עכ"ל והנה לכאורה י"לד על מ"ש רש"י ורבא לית לי' ט"כע בחולין כדמפרש ואזיל מדאורייתא ברובא בטיל מנ"ל לרש"י הא דאמרינן כן במין בשא"מ דהא לאביי דקאמר לקמן דף ק"ח ש"מ טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא במין בשא"מ בוודאי מה דאמר כאן מדאורייתא ברובא בטיל קאי אמין במינו וא"כ לרבא נמי נימא הכי דמאי דקאמר מדאורייתא ברובא בטיל קאי אמין במינו ומנ"ל דט"כע במין בשא"מ לאו דאורייתא ונראה לתרץ דמצ"ל דקשיא לי' לרש"י קושית התוס' לקמן ד"ה גלי רחמנא גבי חטאת שהקשה ר"ת דהאי קרא דחטא מייתי הכא לט"כע ובפרק אלו עוברין מוקי להיתר מצטרף לאיסור לכ"ע וט"כע מפיק לי' ממשרת ולר"ע מג"נ מזה הוכיח רש"י דרבא לית לי' ט"כע דאורייתא בשא"מ משום דהוי נזיר וג"נ ב' כתובים בשלמא בסוגיא דאלו עוברין דלא איצטריך קרא דחטאת לט"כע דלמר יליף לה ממשרת ולמר מג"נ אזי מוקמינן קרא דחטאת להיתר מצטרף לאיסור אבל רבא דס"ל דהוי אסמכתא בעלמא

וט"כע בחולין לאו דאורייתא איצטריך קרא דחטאת לאסור בקדשים ט"כע לר' יהודה מין במינו ולרבנן מין בשא"מ דהא כתיב כל אשר יגע בבשרה דכייל הכל אפי' בשר פרה של שלמים שנגע בשעיר חטאת שהוא מין בשא"מ ולא להיתיר מצטרף לאיסור דט"כע מסתבר טפי לאסור מהיתר מצטרף לאיסור וכמ"ש התוס' בד"ה רבא אמר הנ"ל אליבא דר"ת דקאמר דלוקה אט"כע וז"ל והא דקאמר בירושלמי דערלה בפרק ב' אמר ר' יוחנן כל נ"ט אין לוקין עליהם חוץ מנ"ט דנזיר ר"ל דבהיתר מצטרף לאיסור איירי אלמא דהיתר מצטרף לאיסור גרוע מט"כע וכן כתבו התוס' בהדיא בנזיר דף ל"ו ע"א בד"ה ט"כע מנ"ל דטפי מסתבר לאוקמי קרא לט"כע מהיתר מצטרף לאיסור וא"כ ה"פ בדברי רבא לא נצרכא אלא לט"כע דבקדשים אסור פירוש דלא כאביי דמוקי ברייתא זהו היתר הבא מכלל איסור דווקא כמ"ד מבשל לה והדר מחתך לה ואליבא דר"י ואזי ע"כ צ"ל דר' יהודה ס"ל דבזרוע בשלה שפיר בטיל במין במינו דמנא לך זאת אלא לעולם דברייתא מצי אתיא נמי כמ"ד מחתך לה והדר מבשל לה אליבא דר"י דאזי א"צ לומר דהאיל מבטל הזרוע אלא הרוטב מבטל הזרוע דאמרינן סליק לר' יהודה וכמו כן מצי אתיא כמ"ד מבשל לה והדר מחתך לה וכגון שהזרוע מונח ברוטב דאז המים דרוטב שהן מין בשא"מ עם הזרוע מבטלין הזרוע וכמו כן כתב הר"ן ז"ל דרבא דאמר לא נצרכא קאי אליבא דר"י ובאופן אחר וז"ל הר"ן ודאמר רבא לא נצרכא אלא לט"בע דבקדשים אסור והכא שרי אע"ג דהכא ליכא טעמא כלל דהאיכא ס' או ק' ה"פ דרבא נמי לר' יהודה קאמר ובמינו ומשום דאמר אביי דלר"י אע"ג דבעלמא מין במינו לא בטיל בזרוע בשלה בטיל קאמר רבא דלא שרינן בזרוע בשלה כולי האי אלא טעמא הוא דשרינן דכיון דבקדשים ט"כע אסור הו"ל למימר ר' ר' יהודה דלא ליבטיל טעמא ואפ"ה מבטלינן לי' אבל היכא שנמחה הזרוע עצמו לא למדנו שיבטל עכ"ל וכמו כן מצ"ל באופן אחר מהר"ן ז"ל דרבא מוקי נמי הברייתא כר"י דאליבא דר"י אמרינן סליק וכו' והרוטב שהוא מין בשא"מ עם הזרוע מבטל הזרוע ואזי ילפינן מיני' ט"כע בחולין במין בשא"מ דבטל בק' וס' משום דליכא קרא לאסור ט"כע בחולין ואזי בטל מדאורייתא ברובא מאחרי רבים להטות וגמרינן לחומרא מזרוע בשלה דבעינן ק' או ס' אבל בקדשים דאיכא קרא דחטאת לאסור בט"כע בקדשים לא מצינן למגמר מזרוע בשילה דחדוש הוא ואזי אפי' בק' ופ' נמי אסור ודלא כהתוס' שמפרשו דברי רש"י דלרבא אסור בקדשים בכ"ש דזה אינו סובל הלשון ט"כע אלא הו"ל לרבא למימר לא נצרכא אלא לטעם כל דהוא דבקדשים אסור אלא ה"פ דהנה כתב הר"ן ז"ל בסוגיא זו וז"ל והוי יודע דהא מילתא כולה דגמרינן מזרוע בשלה אסמכתא בעלמא הוא דהא מין במינו מדאורייתא ברובא בטיל ומין בשא"מ נמי

כל היכא דליכא טעמא ברובא בטיל וה"ט משום דמזרוע בשלה ליכא למגמר ק' וס' דדלמא בבציר מהאי שיעורא נמי בטיל (וכמ"ש הר"ן לעיל דיש הרבה איסורים שאפי' ביוד ועשרים אין נותנים טעם הלכך כי בעינן ס' בכל איסורין אע"ג דליכא טעמא חומרא הוא וכו'). אלא שמצותו בכך לבטל את הזרוע והאיל כאחד אלא וודאי מדאורייתא נא בעינן ס' כלל לא במינו ולא בשא"מ אלא משום דאיכא איסורא דיהיב טעמא בשא"מ בס' כגון בצל וקפלוט וההיא מדאורייתא אסור דמין בשא"מ בטעמא ולפיכך השוו חכמים כל נ"ט דלא ליבטלי אלא בס' דאע"ג דבציר מהכי בטיל טעמא עכ"ל ע"ש ולעיל דף צ"ז ע"ב השיב אביי לר' אבא שיעורו חכמים דאין נ"ט באיסורין יותר מבצל וקפלוט ולפ"ז ה"פ בדברי רבא דדוקא חולין מצינו למגמר מזרוע בשלה במאה או ס' דהשוו חכמים ועשו שיעור בינוני משום שיש הרבה איסורים שאפי' ביוד ועשרים אין נותנין טעם ולפעמים איכא איסורא דיהיב טעמא טפי בשא"מ אפי' בס' כשיעור דבצל וקפלוט כמ"ש הר"ן ז"ל אבל בקדשים דאיכא קרא לאסור טיכע לא גמרינן מזרוע בשלה להתיר בשיעור בינוני בס' אלא מחמרינן לשער בשיעורא רבה היותר גדול מכל השיעורים דהיינו בשיעורא דבצל וקפלוט משום דאזלינן בקדשים לחומרא דדלמא כ"ט ביותר מס' וכבצל וקפלוט ומצי איירי בחטאת פסולה או בנשפך דאזי אי אפשר לכהן למיטעם דדילמא נשפך טעם החטאת אבל לאסור בקדשים ביותר מבצל וקפלוט ואפי' בכ"ש כמו שהבינו התוס' דברי רש"י זה אינו דזה לא נראה כלל מדברי רש"י למימר הכי וכדאמר אביי לעיל הנ"ל דשיעורו חכמים דאין נ"ט באיסורין יותר מבצל וקפלוט ואין להקשות למה לא פירש"י כן לאביי דע"כ ס"ל דטכ"ע במין בשא"מ לאו דאוריי' דאל"כ תקשי איך מצינו למגמר מין בשא"מ בחולין מזרוע בשלה וכמו שהקשו התוס' ד"ה לחומרא גמרינן י"ל דלאביי לא מצי רש"י לפרש הכי דס"ל דט"כע בחולין לאו דאורייתא דהא אביי קאמר לקמן בהדיא דף ק"ח טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא דגמרינן מב"בח ונ"ל לרש"י דוחק לומר כתירוץ התוס' לקמן דף ק"ח דלבתר דשמעה מרבא הדר בי' אביי וכן משמע מקושית הרשב"א שם בפסחים ד"ה ורבנן מב"בח לא גמרינן תימא וכו' דלא הדר בי' אביי וא"כ ע"כ צ"ל אליבא דאביי כתירוץ התוס' ד"ה לחומרא גמרינן דבשא"מ קים להו דביותר משמים למר וק' למר פוסק הטעם ואסמכינהו כמי אהאי קרא אבל לרבא דדחי לקמן דף ק"ח דברי אביי דקאמר דרך בשול אסרה תורה ע"ש נראה לי לרש"י ז"ל דאינו דיחוי בעלמא כמ"ש התוס' אלא דרבא ס"ל באמת דט"כע בחולין לאו דאורייתא וכמו שהביאו התוס' בע"א דרש"י הוכיח מהך מימרא דרבא דט"כע לאו דאוריית' ומפרש רש"י כהאמת אליבא דרבא לפ"ז קושית התוס' לק"מ על רש"י דמה שהקשו קושיא א'

והשתא תימא כיון דהכי לא איירי בטעם גמור אלא בכ"ש מי דחקו לפרש דרבא אית לי' ט"כע בחולין לאו דאורייתא וכו' ז"א דזה לא נראה כלל לרש"י לפרש דברי רבא דקאמר לט"כע שיהי' פירושו כל דהוא אלא רש"י רוצה לפרש האמת בדברי רבא דמדקאמר רבא לא נצרכא אלא לט"כע דבקדשים אסור משמע דווקא בקדשים דגלי קרא גבי חטאת מחמרינן למיחש דדילמא יהיב טעמא אפי' במאה וששים אלא צריך שיעור רבה לשער בבצל וקפלוט דמשמע מדקאמר דווקא בקדשים דבחולין ליכא קרא לט"כע וכדדחי לי' רבא לאביי לקמן מש"ה שפיר מצינן למגמר חולין מזרוע בשלה ומה שהקשו התוס' ועוד תימא דע"כ אין כ"ש אוסר בקדשים דלא אסור במשהו אלא עולין דווקא לרבנן וכו' לק"מ דלפ"ד ס"ל לרש"י נמי הכי דאין כ"ש אוסר בקדשים אלא דווקא שיעורא רבה דנ"ט כבצל וקפלוט אוסר בקדשים ומה שהקשו מפרק התערובות דקאמר ריש לקיש הפיגול והנותר והטמא שבללן זה עם זה ואכלן פטור וקאמר ש"מ נ"ט ברוב לאו דאורייתא אלמא משמע דאפי' כדי נתינת טעם לא אסור במינו וזרוע בשילה וחטאת דשמעתין מין במינו עסקינן מצינן לתרץ הכי חדא דאין הפירוש ברש"י ז"ל דכ"ש אסור בקדשים ועוד לפ"ד הנ"ל דרבא מוקי להברייתא דזהו היתר הבא מכלל איסור נמי כאביי כר' יהודה וכמ"ש הר"ן ז"ל דמ"ד מחתך לה והדר מבשל לה דאזי אין הזרוע בטיל מטעם דמין במינו בטיל בזרוע בשלה אלא הטעם משום דאמרינן סליק דאזי הוי מין בשא"מ דהרוטב מבטל לי' להזרוע וכמו כן מצ"ל גבי חטאת שנגע חתיכת חטאת בשאר קדשים המתבשלין בקדירה שיש בו מים הרבה כדרך שאר המתבשלין בקדרה ואזי הרוטב מצי לבטל טעם חטאת שיש ס' כנגדו ואזי לק"מ קושית התוס' דהא מיירי במין בשא"מ וממילא לק"מ מה שהקשו התוס' אחר זה ועוד אמר בהקומץ רבה שתי מנחות שנקמצו וכו' אלמא אין כ"ש אוסר בקדשים ז"א דהאמת כן הוא דאין כ"ש אוסר בקדשים אלא דצריך שיעורא רבה לשער בבצל וקפלוט וזה הוא דווקא במין בשא"מ אבל במין במינו אפי' בקדשים בטל ברוב לרבנן ולפ"ז מתורץ ממילא קושיא הנ"ל דמה פריך הגמ' על לוי מהך דאין צולין ב' פסחים כאחד דדלמא ה"ט משום דכ"ש אסור בקדשים מש"ה אוסר ריחא דהא לפ"ד ס"ל לרש"י דאין כ"ש אוסר בקדשים אך יש לדחות זאת דאיך מצ"ל דרבא דאמר לא בצרכא וכו' אליבא דר' יהודה קאמר לה וכמו שכתב כמי הר"ן ז"ל כנ"ל דמשמע דאליבא דר"י בקדשים דווקא אסור ולא בחולין מטעם שכתב רש"י ז"ל משום דהוי נזיר וג"נ ב' כתובים וכו' הא ר"י ס"ל בסנהדרין דף ס"ז ב' כתובין הבאים כאחד מלמדין אלא ע"כ צ"ל לרש"י דרבא משני הך תירוץ לא נצרכא וכו' אליבא דרבנן דס"ל דאיל מבטל הזרוע דהוא מין במינו דעל זה קאמר התנא דברייתא זהו היתר הבא מכלל איסור דדווקא בזרוע

בשלה מהני ק' או ס' אבל בקדשים במין במינו צריך שיעורא רבה כמו בצל וקפלוט כנ"ל ואזי אכתי ב' קושית של תוס' בד"ה רבא אמר מפרק התערובת דאמר ריש לקיש הפגול והנותר והטמא וכו' דקאמר על זה ש"מ נ"ט ברוב לאו דאורייתא דמשמע דבמינו לא אסור אפי' בנתינת הטעם וקושי' ב' מהקומץ רבה משתי מנחות שנקמצו ונתערבו דבטל ברוב וכו' במ"ע ונראה לתרץ ב' קושיות תוס' הנ"ל על רש"י באופן אחר כפשוטו דעל מה שהקשו התוס' ממימרא דריש לקיש הפגול ונותר והטמא וכו' י"ל דמשמע מדברי רש"י שם ד"ה שבללן זה עם זה שכתב כזית מזה וכזית מזה נתן לתוך פיו דמשמע שהי' כזית בשר פגול וכזית נותר או כזית טמא אשר ניכרין שהם בעין וא"כ הוי יבש ביבש חתיכות אלו וכמו שכתב הרשב"א כאן אליבא דאביי דאמר לא נצרכא אלא לר"י וביבש ביבש אפי' מדרבנן בטל ברוב וכדפסקינן בי"ד סימן ק"ט גם קושיא אחרת מה שמקשו התוס' משתי מנחות שנקמצו וכו' מצינן לתרץ הכי דלא מיירי במנחת סולת דמקרי לח בלח אל במנחת מאפה תנור דהוי יבש ביבש גם מה שהביא הרשב"א ז"ל בחולין שם קושיא אחת על רש"י בשם ר"י דע"כ מוכח דכ"ש אין אוסר בקדשים ממתניתן דזבחים דף צ"ז דקתני התם קדשים וחולין או קדשי קדשים וקדשים קלים בנ"ט עכ"ל לק"מ לפ"ד הנ"ל שרש"י ג"כ סובר דאין כ"ש אוסר בקדשים רק דחיישינן בקדשים לנ"ט היותר גדול כמו בצל וקפלוט מש"ה צריך שיעורא רבה יותר מס' או ק' וא"כ מצ"ל דמיירי התם בקדשים כשרים הנאכלין דאזי מצי הכהן לטעום אותן אם נתן טעם או לא ומה שהקשה ר"ת ז"ל על רש"י בע"א דף ס"ז דאיך כתב רש"י ז"ל בחולין דמשרת הוי אסמכתא הא משמע שם בפסחים דלר' יוחנן דס"ל כר"ע דמוקי משרת להמ"לא דלקי עלי' כמו כן לרבנן דילפי ממשרת ליתן ט"כע נמי לקי על ט"כע יש לתרץ הכי דמצ"ל דהך תנא דברייתא דמשרת ליתן ט"כע שהוא רבנן דר"ע ס"ל כר' יהודה בסנהדרין דבכתובין הבאין כאחד מלמדין ואזי שפיר מצינן למילף ממשרת דלוקה אפי' על ט"כע אבל לרבא מצי סבר כר' מאיר דב' כתובין הבאין כאחד אין מלמדין ואין להקשות מנ"ל למקשה להקשות לר' יוחנן וההיא משרת להכי הוא דאתי ההיא מבעיא לי' לכדתניא משרת ליתן ט"כע דלמא ר' יוחנן נמי ס"ל כרבא שם בחולין דקרא דמשרת ע"כ לא אתי לאורוי על ט"כע משום דהוי גזיר וג"נ ב' כתובין ז"א דהא אכתי לא ידע המקשה מקרא דג"כ ולפ"ז מצינן נתרץ גם כן קושית הרשב"א בפסחים בתוספות ד"ה ורבנן מב"בח לא גמרינן דחדוש הוא תימא לרשב"א התינח לרבא אלא לאביי דבשר בחלב לא חידוש הוא אמאי איצטריך למילף מבזיר לט"כע וכתב המהרש"א ז"ל על קושית הרשב"א וז"ל נזיר גופא וודאי ליכא למילף מב"בח דחמור דאיסורו איסור עולם ואין היתר לאיסורו ואסור בהנאה אלא מה

שאמרו גבי נזיר מכאן אתה דן לכל התורה ט"כע לא איצטריך דשעיר איכא למילף שאר איסורין לאביי מב"בח עכ"ל ע"ש ודברי מהרש"א ז"ל דחוקין קצת דמצ"ל מה"ע גופא ניחא להו טפי למילף כל איסורין מנזיר משום דדמיין טפי לנזיר ולא מב"בח דחמור טפי כמ"ש המהרש"א בעצמו ונ"ל לתרץ קושית המהרש"א דהכי מקשה הרשב"א לאביי דס"ל דב"בח לאו חידוש הוא לא מצינן למילף כלל שאר איסורין מנזיר משום דהוי נזיר וב"בא שני כתובין דוודאי נזיר דקיל איצטריך אך ב"בח ל"ל נילף בשר בחלב מנזיר דהיינו לר' יוחנן דיליף איסור אכילה בבשר בחלב מלא תאכלנו יתירה דכתיב בדם ל"ל לא תאכלנו נילף בשר בחלב מנזיר ולתנא דבי ר' ישמעאל דיליף מדכתיב ג' פעמים לא תבשל אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה וכו' למה לי הך לא תבשל אאכילה נילף מנזיר ולאיסי בן יהודה דיליף שם אכילה מג"ש דנבלה והלאה מערלה וכ"הכ ל"ל ג"ש דנבלה לאכילה נילף מנזיר דבשלמא אי ב"בח חידוש הוא לק"מ דאיצטריך בשר בחלב משום חידושו וכמו לרבנן דר"ע דלא הוי נזיר וג"נ ב' כתובין משום דג"ג חידוש הוא אבל לאביי דס"ל בשר בחלב לאו חדוש הוא קשיא שפיר הא לא מצינו למילף כלל ט"כע בשאר איסורין אפי' מנזיר משום דהוי נזיר וב"בח ב' כתובין דמצינן לתרץ לאביי נמי הכי כמו שתרצתי לעיל אליבא דרבא דס"ל לאביי באמת הכי דנזיר וב"בח הוי ב' כתובין רק אביי מוקי ברייתא דמשרת כר' יהודה דאמר ב' כתובין הבאין כאחד מלמדין ולפ"ז א"צ לדחוק לתרץ כמו שתירצו התוס' בחולין דף ק"ח מב"בח מ"ט לא גמרינן שהקשו התוס' שם קושית הרשב"א דכאן ותירצו וי"ל דאביי קבלה מרבא שדחה לו וחזר בו אלא לפי המסקנא נמי ס"ל לאביי דבשר בחלב לאו חדוש הוא ושפיר מצו רבנן דר"ע למגמר מב"בח ונזיר ט"כע משום דס"ל כר"י ב' כתובין הבאין כאחד מלמדין ואזי מתורץ בזה מה שי"לד בגמ' דפסחים דלמה לי' להאריך לתרץ לר"ע דיליף מב"בח הו"ל למימר תיכף דיליף מג"נ דמצ"ל דבתחלה ניחא לי' טפי לתרץ יליף מב"בח כאביי דס"ל דלאו חידוש הוא משום דהך תירוצא דיליף מג"נ נראה לו קצת דוחק דאזי קשה קושית הר"ר יוסף בד"ה אלא יליף מג"נ ותירוצו דחוק אח"כ מפרש אליבא דרבא דס"ל דבשר בחלב חידוש הוא דמצ"ל דמש"ה לא ילפו רבנן ט"כע מב"בח אלא מנזיר וא"כ לרבא קשיא לר"ע איך מצי ר"ע למילף ט"כע מב"בח על זה תירץ דצריך לדחוק ולומר דר"ע יליף ט"כע מג"נ ולפ"ז מצינן לתרץ מה דקשיא לי אשר מצאתי אח"כ בספר פ"י איך קאמר לר"ע דיליף מב"בח הא איכא למפרך מה לבשר בחלב שכן אסור בהנאה אך יש לתרץ דמצ"ל דהכי קא מתרץ הגמ' דר"ע ס"ל כר"ש דס"ל בפרק כל הבשר דף קט"ו ע"ב דב"בא אסור באכילה ומותר בהנאה משום דילפינן בשר בחלב לגמרי מנבלה דמה נבלה אסור

באכילה ומותר בהנאה אף בשר בחלב כן אך הא קשיא מאי פריך הגמ' ורבנן דלמא רבנן סבירא להו כהני תנאי דסבירא להו בשר בחלב אסור בהנאה ובפרט לאביי לשיטתו קשיא טפי דאמר בחולין דף ק"ח ש"מ טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא דגמרינן מבשר בחלב הא הש"ס קאמר לעיל דף כ"ה ע"א ואביי תאמר במאי תאמר בשר בחלב שאין לוקין עליו שלא כדרך הנאתן אטו בשר בחלב אכילה כתיבא בי' דמשמע דסבירא לי' לאביי דאפי' שלא כדרך הנאתן אסור ומכ"ש כדרך הנאה א"כ תקשי אליבא דאביי איך מצי למילף מב"ח מה לבשר בחלב שכן אסור בהנאה תו איכא למיפרך מה לב"ח שכן לוקין עליו שלא כדרך הנאתן (ולפמ"ש המהרש"א לעיל בתוס' ד"ה הכל מודי' הפירוש שלא כדרך הנאתו שלא כדרך הנאת אכילתו) ולפ"ד הנ"ל אתי שפיר דמצ"ל דאביי ס"ל כר' יהודה דאמר ב' כתובין הבאים כאחד מלמדין ונזיר ובשר בחלב הוי ב' כתובין וא"כ שפיר קאמר אביי דגמרינן טעמו ולח ממשו מב"ח דאזי ליכא למפרך מה לב"ח שכן אסור בהנאה ושלוקין עליו והך פרכא שלוקין עליו שלא כדרך הנאתו דעל זה איכא למימר נזיר יוכיח והשתא אתי שפיר נמי שהוצרך לומר ורבנן מב"ח לא גמרינן דחדוש הוא ולא תירץ כפשוטו דלא מצינן למילף מב"ח משום דאיכא למיפרך מה לב"ח שכן אסור בהנאה דמצ"ל דרוצה ליישב דברי רבנן אפי' למ"ד ב' כתובין הבאין כאחד מלמדין דאזי הך פרכא ליתא דמצ"ל נזיר יוכיח ודוק:

דף ק.

תוס' בד"ה שאני חתיכה וכו' וא"ת א"כ אמאי אמר בפרק הערל דחתיכה של חטאת טמאה בק' של חטאות טהורות תעלה וכו' ויש להקשות לפי מה דפסקינן בי"ד סימן ק"א דדוקא חתיכה מבושלת הוי חה"ל אבל חתיכה חי' לא א"כ ל"ל להתוס' לתרץ בדוחק הו"ל לתרץ הכי דהך דחתיכה של חטאת טמאה לא איירי במבושלת אלא בבשר חי' וי"ל דמש"ה ניחא להו לתוס' לתרץ תירוצם כדי ליישב ג"כ הך בבא דמש"ה קאמר דשל חטאת בשל חולין דלא תעלה דלפי תירוץ הנ"ל לא הוי מתורץ הך בבא וק"ל:

בא"ד ולפירוש זה צריך לפרש דדבר שבמנין ולא איסור הנאה בטל להההוא תנא ולכך לא נקט אלא חתיכת ב"ח ופליג אתנא דהכא עכ"ל והנה זה הוא דחוק לומר דיש תנא דפליג אדין חתיכה הראוי להתכבד אשר לא מצינו כלל ונ"ל דמצ"ל דלא פליג כלל אתנא דהכא דנוכל לפרש דהכי מתרץ הגמ' האי תנא תרתי אית לי' דבר שבמנין מש"ה לא חשיב חמץ ואיסורי הנאה מש"ה איצטריך למתני ב"ח דעל זה ליכא למימר הא כבר שמעינן הכא בנבלה דחתיכת איסור לא בטלה ז"א דאי לא הוי תנא ב"ח לא הו"מ להוכיח דין דחתיכת ב"ח מהך דחתיכת נבלה דמצ"ל כהך וכ"ת שכתבו תוס' לעיל דשאני חתיכת

נבלה דראוי להתכבד לפני אורחים נכרים מש"ה לא בטלה משא"כ ב"בח דאסור בהכאה דאין ראוי להתכבד לפני אורחים נכרים שפיר מצ"ל דבטל דהא התוס' לא דאו לעיל הך וכ"ת אלא מכח דהא תנן חתיכות ב"בח דלא בטלה וא"כ אי לא הוי תני ב"בח הוי אמרינן דהאמת כן כהך וכ"ת דאיסורי הנאה בטלו ואזי מצ"ל דלעולם הך תנא בע"א ס"ל נמי דחתיכת נבלה לא בטלה משום דהוי חה"ל והא דאיצטריך למתני ב"בח דל"ת ב"בח גרועה מנבלה לפי שאסור בהנאה כנ"ל מש"ה אשמועינן שפיר ב"בח אך נכדי הב"ח המופלא יניק וחכים טובא כ"ה אברהם שי' השיב ע"ז דזה בלא"ה מוכת מעגלה ערופה ופטר חמור דקתני התם ג"כ במתני' דע"א ואסורין ג"כ בהנאה ואינן בטלין:

תוס' בד"ה בשקדם וסילק כו' ורבינו אפרים הי' אומר מתוך כך וכו' וקשה לפירושו לרבא דמשני אפי' תימא לא קדם וסילקו מאי מהני לי' חתיכות של היתר שנאסרו מתחילה ונעשת נבלה ע"ש ונ"ל קושית תוס' הכי דמצ"ל דרבינו אפרים סבר כרשב"ם שהביאו התוס' לקמן בד"ה הוי מין ומינו כו' דס"ל כמו שצריך שיהי' ברוטב ס' כדי לבטל חתיכות איסור כך צריך נמי שיהי' ס' בחתיכות היתר כדי לבטל רוטב האיסור א"כ להכי מהני דמצ"ל דס"ל לרבינו אפרים דהא בהא תליא אם האיסור בעין אזי אמרינן אפשר לסוחטו אסור ואז לא מצטרף הך חתיכה לבטל הרוטב האיסור דאע"פ לרבינו אפרים אינו נעשה נבלה זה הוא דוקא לענין דלא מצרכינן ס' נגד כל החתיכה אבל לענין זה להצטרף הך חתיכה לבטל שפיר מצ"ל דמודה רבינו אפרים דאין מצטרפין אותה (וזה הוא דלא כדעת המחבר בי"ד ריש סימן ק"ו דס"ל דמצטרפין החתיכה) אלא כדעת הרמ"א בסימן צ"ב סעיף ד' דהיכא דלא אמרינן חנ"נ אעפ"כ בחתיכה מחמרינן דהחתיכה אסורה משא"כ אם לא נתן טעם בחתיכה אלא משהו אזי הוא כמאן דליתא ואז שפיר מצטרף החתיכה לבטל האיסור וק"ל:

בא"ד מ"מ יש לומר דההוא דשרי בע"א וכו' יסבור דאפשר לסוחטו מותר וקשה לי הא מרא דשמעתין שם בע"א דשרי בנפלו מים לבסוף הוא רבין אמר ר' יוחנן והא לקמן דף ק"ח ס"ל לר' יוחנן בהדיא דאפשר לסוחטו אסור וצ"ל דה"פ התוס' דשם בע"א אמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן ומצ"ל הא דקאמר דס"ל לר' יוחנן אפשר לסוחטן אסור קאי אליבא דרב שמואל בר יהודה שם בע"א ודוק:

בא"ד ולפירוש רבינו אפרים וודאי ניחא מה שצוה הכתוב להגעיל כלי מדין וכו' אין להקשות הא לרבינו אפרים עצמו נמי לא ניחא דדלמא נשתמשו בכלים אלו ב"בח ובפרט לפמ"ש הב"י בסוף סימן ק"ג דאם הוחמו מים בכלי ב"י שנתבשל בו ב"בח חשבינן משעה שהוחמו בו מים דהוי כאלו נתבשל עתה ב"בח וא"כ לא מהני ההגעלה מידי ז"א

דמצ"ל דרבינו אפרים ס"ל דמשום חשש דב"בח לחוד לא הוה צוה התורה אותנו להגעיל משום דהוי ספק ספיקא דשמא לא נשתמש בה היום כלל ואת"ל דנשתמש בה היום דלמא נשתמשו בה דברים אחרים ולא ב"בח או בשר לחוד וחלב לחוד ואת"ל דנשתמש בה ב"בח יחד שמא הי' הבשר ורוטב ס' נגד החלב וכמ"ש הרשב"א בתשובה על מה דקאמר הגמ' בע"א ובפסחים דג"נ הוי נ"ט לפגם והקשה הוא דלמא ישתמשו בו אח"כ דבר חריף ותירץ הרשב"א נמי דלא חיישינן לזה משום דהוי ספק ספיקא ודוק:

דף קא.

גמ' אמר רבא ר' יוסי הגלילי היא כו' וכתב הרשב"א בחידושיו וז"ל ואתיא כלישנא בתרא דפרק כל שעה בפסחים דף כ"ג דלרי"הג ג"ה לא אסור בהנאה דמייתי לי' בק"ו מחלב עכ"ל א"כ לפי תירוץ אחד דגמרא דפסחים דסבירא לי' לרי"הג ג"ה אסור בהנאה לא אתי שפיר תירוץ רבא ואזי קושית מאן תנא במ"ע:

תו קשיא על רש"י בד"ה ורי"הג לית לי' כולל שכתב וז"ל ואע"ג דלר"ש נמי שמעינן בעלמא דלית לי' כולל דתניא ר"ש אומר האוכל נבילה בי"הכ פטור מחטאת וכו' עכ"ל דקארי לי' מאי קארי לי' הא לא מצינו לאוקמא כר"ש דהא מייתי הש"ס בפסחים ודף כ"ב ע"א ברייתא דס"ל לר"ש בהדיא דג"ה אסור בהנאה ואזי קשה למה מודה ר"ש באוכל ג"ה של עולה ושל שור הנסקל דחייל אגיד משום דהוי איסור חמור שאסורין בהנאה הא לר"ש ג"ה נמי אסור בהנאה וכמ"ש הרשב"א ז"ל לתירוץ קמא דפסחים הנ"ל אח"כ מצאתי קושיא זו בספר אור חדש בפסחים דף כ"ג ד"ה ורי"הג אשכחן חלב כו' ע"ש ונראה לי לתרץ ב' קושיות הנ"ל דלכאורה תקשי דאפילו לתירוץ ב' דפסחים הנ"ל דס"ל לרי"הג דג"ה מותר בהנאה משום דאתיא בק"ו מחלב וכו' נמי לא אתי שפיר סוגיא דהכא דאיך מצי רבא לאוקמא כרי"הג ולומר דרי"הג ס"ל האוכל ג"ה של נבילה אינו חייב אלא אחת דאיסור נבילה לא חל אגיד הא איתא לעיל דף ל"ז דמייתי הש"ס התם קרא דחלב נבילה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלוהו וקאמר התם למאי הלכתא ומפרש רש"י כלומר האי ואכל לא תאכלוהו לא צריך דהא כתיב כל חלב וכל דם לא תאכלו ע"ז קאמר אמרה התורה יבוא איסור נבילה ויחול על איסור חלב פירש רש"י דלא תימא אין איסור חל על איסור וא"כ איך מצי רבא לאוקמא כרי"הג דנבילה לא חל אגיד הא לפי תירוץ ב' דפסחים יליף רי"הג גיד בק"ו מחלב דמותר בהנאה ואזי הו"ל לרי"הג לומר דיו דילפינן גיד בכל גוונא מחלב בק"ו מה חלב שעונש כרת ואש"ה חל נבילה עליו מכ"ש גיד דאין עונש כרת דחל נבילה עליו ואין לומר דמש"ה חל נבילה אחלב משום דחלב הותר מכללו ונבילה לא הותר מכללו וכמ"ש התוס' ביבמות דף ל"ג ע"ב

ד"ה אמר ר"י הבערה ללאו יצאה כו' דמש"ה אמרה התורה יבוא איסור נבילה ויחול על איסור חלב משום דחלב קיל דהותר מכללו ז"א דהא לתי' ב' דפסחים הנ"ל ס"ל לרי"הג דחלב לא מקרי הותר מכללו כדקאמר התם אכן בבהמה קאמרינן וכמו כן כתבו התוס' לקמן בחולין דף ק"כ ד"ה חלב לא אתיא מני' כו' דרי"הג לא חשיב חלב הותר מכללו ע"ז תירץ נכדי הב"ח המופלא כ"ה אברהם גלוגא שי' דלפמ"ש התוס' ד"ה מאן האי תנא דבאיסור כולל דסבר כמ"ד בריש פירקין דגיד נמי אסור לגבוה א"ש דבשלמא נבלה חל שפיר אחלב משום דנבלה נגד חלב הוה איסור מוסיף כמ"ש התוס' דמיגו דאיתוסף בה איסור לגבוה כשנתלבלה נבלה וכו' משא"כ נבלה נגד גיד לא הוה איסור מוסיף דהא גיד נמי אסור לגבוה ע"כ ואין להקשות א"כ איך מצי רי"הג למילף גיד בק"ו מחלב דמותר בהנאה הא איכא למיפרך מה לחלב דקיל שכן מותר לגבוה מש"ה מותר נמי בהנאה משא"כ גיד דחמור דאסור לגבוה אסור נמי בהנאה להדיוט ז"א דהא קאמר לעיל דף צ' ע"ב לרבנן דס"ל דגיד אסור לגבוה דמה"ט לא ילפי רבנן גיד מחלב ודם שיהא מותר לגבוה משום דשאני חלב ודם שאינן מטעם קולא אלא שמצותן בכך ואזי ליתא הך פירכא ולפ"ז מצינן לתרץ קושית הרשב"א הנ"ל דדוקא אי סבר רב דגיד אסור לגבוה אזי לא מצי שור הנסקל לחול אגיד דהא לתירוץ קמא דפסחים גיד כמי אסור בהנאה וגיד נמי אסור לגבוה כשור הנסקל אבל מצ"ל דהך תירוץ קמא דפסחים ס"ל דרי"הג סבר כמ"ד לעיל דגיד מותר לגבוה ואזי להך תירוץ קמא דפסחים נמי מצ"ל דאתי' כרי"הג ומה"ט חל שור הנסקל אגיד משום דהוי איסור מוסיף דאיתוסף איסור לגבוה וא"ל דא"כ קושית התוס' במ"ע דלמה לא חל נבלה אגיד ז"א דמצ"ל להך תירוץ קמא דפסחים דקאמר לרי"הג דגיד אסור בהנאה אזי איסור הנאה מקרי איסור מוסיף ואזי מצ"ל מאן יימר דהך חומרא דאיסור לגבוה חמירא מאיסור גיד דלמא הך חומרא דגיד חמירא דאסור בהנאה כה"ג דקאמר רב אשי בטומאת בשר אבל שור הנסקל וגיד שווין דשור הנסקל נמי אסור בהנאה ואזי שפיר מצ"ל דחמיר שור הנסקל מגיד משום דשור הנסקל הוא איסור מוסיף דאסור לגבוה ועפ"ז מתורץ קושית התוס' ביבמות דף ל"ג ד"ה אמר ר' יוסי הבערה ללאו יצאה כו' דמ"ט לית לי' לרי"הג כולל הא התורה אמרה יבוא איסור נבלה ויחול על איסור חלב דלפ"ד הנ"ל מצ"ל דמה"ט אמרה התורה יבוא איסור נבלה ויחול על איסור חלב משום דנבלה הוא איסור מוסיף אחלב דאסורה לגבוה ובעולה מצ"ל דמה"ט חל עולה אגיד משום דעולה שוה לגיד דאסור בהנאה לעולם אף לאחר זריקה וגם עולה הוא איסור חמור דיכול לבוא בעולה לידי איסור כרת אם אוכלה בטומאת הגוף או ע"י פיגול וכדאמר לעיל דף צ' אימר דאמר ר' יהודה בטמאה דאיסור לאו קדשים

דאיסור כרת מי שמעית לי' ומפרש רש"י ז"ל ותוס' דע"י קדשים בא לידי כרת כגון אכלה בטומאה או פיגול או מצ"ל משום דס"ל דבקדשים אחע"א כמ"ש התוס' ד"ה ר"ע אומר דמה"ט ס"ל לר"ע דאיסור מעילה חל אחלב ולפ"ז מתורץ ממילא נמי הקושיא על רש"י ז"ל דשפיר כתב רש"י דהו"מ לאוקמא כר"ש וכנ"ל לתירוץ קמא דפסחים כמו כן הו"מ למימר דאתיא כר"ש ומה"ט חל שור הנסקל אגיד משום דשור הנסקל הוא איסור מוסיף דאיתוסף איסור לגבוה אבל בגיד ס"ל לר"ש כרבי דס"ל לעיל דגיד מותר לגבוה ועולה חל אגיד מה"ט דהוא איסור חמור דיוכל לבוא לידי כרת או משום דלחד תנא בכריתות ס"ל לר"ש דבקדשים אחע"א ונבלה אע"ג דהוא איסור חמור דאיתוסף איסור לגבוה וגיד מותר לגבוה אפ"ה לא חל נבלה אגיד משום דלר"ש גיד אסור בהנאה ואזי מאן יימר דהך חומרא דאסור לגבוה הוא חמור דלמא גיד חמור טפי דאסור בהנא' ע"ז תירץ רש"י דהא י"הכ חמור ונבלה לאו וכו' דהא רבא לשיטתו בכריתות דף כ"ג ס"ל די"הכ איסור חמור נגד נבלה מדפריך שם מי אמר ר"ש אחע"א והתניא ר"ש אומר האוכל נבלה בי"הכ פטיר והנה רבא ס"ל כתירוץ בתרא דפסחים דיליף ריה"ג דגיד מותר בהנאה בק"ו מחלב משום דחלב לא מקרי הותר מכללו כדמוכח לרבא לקמן מש"ה כתבו התוס' ורש"י ז"ל דמה"ט הוי עולה ושור הנסקל איסור חמור וחל אגיד משום דאסורין בהנאה ומה גם אליבא דהלכתא הכי הוא דג"ה מותר בהנאה כמ"ש הרא"ש והטור והש"ע בסימן ס"ה והנה נ"ל להוכיח דס"ל לרבא הכי דחלב לא מיקרי הותר מכללו ויתורץ בזה מה שיש להקשות על תוס' ד"ה ר"ע אומר אינו חייב אלא אחת שהקשו למאי דפירש רש"י שהוא איסור בת אחת קשה דתנן בפרק דם שחיטה חתיכת חלב חולין וכו' ור"ע אומר אף אשם תלוי אלמא אית לי' אחע"א וכ"ש איסור ב"א הא לרש"י לשיטתו ס"ל לרבא איפוך כמ"ש רש"י בד"ה סוף סוף תרווייהו בהדי הדדי קאתי וז"ל וע"כ כי פטר לי' ריה"ג משום דס"ל דבכולל או מוסיף אין אחע"א באיסור ב"א כמי לא מחייב אלא חדא ואזי סבירא לי' לרבא דלריה"ג חמור איסור כולל באיסור תמור מאיסור ב"א דהא קאמר הא מני ריה"ג היא וא"כ מאי מקשו התוס' הא ר"ע ברטנורה כתב בכריתות פרק ג' במשנה ד' דיש אוכל אכילה אחת כו' דמש"ה חל מעילה אחלב משום דמעילה הוי איסור מוסיף דאסור בהנאה וכדאמרינן בגמ' שם דף י"ד מיגו דאיתוסף איסור הנאה והרי כתבו רש"י ותוס' דאיסור הנאה הוי איסור חמור וא"כ הוי מעילה כולל באיסור חמור ואזי לק"מ על ר"ע דאע"פ דאיסור ב"א לית לי' אפ"ה מצי סבר דכולל באיסור חמור חל וכמו דס"ל לרבא אליבא דריה"ג ונראה לתרץ דהנה לכאורה תקשי דנראה דהסוגיא דכריתות דף י"ד עם הסוגיא דכריתות דף כ"ג סתרי אהדדי דבדף י"ד קאמר הש"ס דמה"ט חל מעילה אחלב

משום מיגו דאיתוסף בי' איסור הנאה וא"כ הוה מעילה איסור חמור נגד איסור חלב ובדף כ"ג מוכיח הש"ס דבקדשים אחע"א אפי' קל על חמור מדחל איסור מעילה שהוא קל דהוא רק במיתה מאיסור חלב שהוא חמור דבכרת אע"ג דבדף י"ד קרי למעילה איסור מוסיף שהוא חמור מחלב לפי שאסור בהנאה וי"ל הכי דמצ"ל דהאי סוגיא דכריתות דף י"ד אזלא אליבא דהאי תנא דס"ל דחלב אע"פ שהוא בכרת אעפ"כ הוא איסור קל לפי שהותר מכללו אבל סוגיא דכריתות דף כ"ג קאי אליבא דרבא לתרץ קושיא דרבא שהקשה לרב נחמן ומוכיח לרבא לשיטתו דס"ל דחלב לא מקרי הותר מכללו ואזי מקרי חלב איסור חמור טפי מאיסור מעילה דזה מוכח ג"כ דרבא ס"ל דכרת הוא איסור חמור טפי מאיסור הנאה דאל"כ אלא דמעילה חמור טפי לפי שאסור בהנאה מחלב קשה ל"ל לרבא לתרץ סוגיא דלן בדוחק הא מני רי"הג היא אשר לא מצינו בהדיא דס"ל איסור כולל באיסור חמור אלא מסברא אמרי' הכי הו"ל לתרץ הכי דס"ל לרב כרבי' ר' חייא דס"ל ביבמות דף ל"ג דאיסור ב"א חמור מאיסור כולל גרידא ואזי לק"מ על רי"הג ואז אצ"ל איפוך וא"כ דברי ר"ע דאמר אינו חייב אלא אחת שרירן וקיימין ואזי מצ"ל הא מני ר"ע דאיסור ב"א ל"ל ומכ"ש דל"ל איסור כולל ואיסור כולל באיסור חמור אית לי' דהא ס"ל בהדיא בכריתות דאיסור מעילה שהוא כולל באיסור חמור דהוא מוסיף איסור הנאה דקל אחלב א"ו דנ"ל לרבא דחלב לא הותר מכללו ואזי הוה חלב חמור טפי ממעילה דאסור בהנאה משום דחלב בכרת ומעילה רק איסור קל לגבי חלב לזאת הוכיח הגמ' אליבא דרבי שפיר דנ"ל להש"ס דס"ל לרבא אליבא דרבי הכי דודאי לא פליג רבא ארבי בזה דהלכה כרבי מחבירו והשתא דמעילה כולל קל הוי ואפ"ה ס"ל לר"ע דחל אחלב אזי מתורץ הקושיא על רבא דהו"ל לאוקמא טפי כר"ע דהא ס"ל לר"ע דאפי' כולל קל על חמור וא"כ למה לא יחול נבלה שהיא כולל אגיד מש"ה הוצרך רבא לאוקמא כרי"ה לפ"ז מתורץ קושיא הנ"ל על מה שהקשו התוס' ד"ה ר"ע אומר דשפיר הקשו התוס' על ר"ע ממתניתן דכריתות דס"ל התם דמעילה שהוא כולל קל חל על איסור חלב דחמיר שהוא בכרת דהא מוכח מסוגי' דכריתות דף כ"ג דהש"ס דאזלא אליבא דרבא התם ס"ל דלרבא הוי מעילה איסור קל נגד חלב כנ"ל ולפ"ז מצינן לתרץ באופן אחר מ"ש הרשב"א דאתיא תירוץ רבא רק כלישנא בתרא דפסחים אבל ללישנא קמא קושית מאן תנא במקומה עומדת דמצ"ל דהך תירוץ קמא דפסחים לשיטתו אזיל דס"ל דג"ה אסור בהנאה ואזי ע"כ צ"ל דמה דלא יליף גיד מחלב דמותר בהנאה משום דחלב הותר מכללו וכדאמרינן לתירוץ ב' אליבא דר"ש וא"כ הוה חלב איסור קל לפי שהותר מכל לו ומעילה איסור חמור לגבי חלב דלא הותרה מכללה ואסורה בהנאה ואזי מצ"ל דהך תירוץ קמא דפסחים

מוקי לה כר"ע דהך תירוץ קמא ס"ל נמי איפוך ואז ס"ל לר"ע דאפי' בב"א אינו חייב אלא אחת ומכ"ש באיסור כולל גרידא אבל איסור כולל באיסור חמור ס"ל לר"ע בהדיא דחל דהא קאמר דמעילה חל אחלב משום דחלב קיל דהותר מכללו ומעילה כולל חמור דאסור בהנאה והרי ר"ע ס"ל בפסחים כשהותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה וא"כ דג"ה מותר בהנאה שפיר ס"ל הכא ר"ע לשיטתו דעולה ושור הנסקל חיילו אגיד לפי שאסורין בהנאה ולפ"ז מצינו לתרץ דקדוק א' מה שי"לד בדברי ריב"ח היתור לשון מה דקאמר כך הצעה של משנה ואיפוך דמפרש רש"י כך ודאי הצעה של משנה במקום שנשנית שם אבל משובשת היא ואיפוך דל"ל להאריך כ"כ והו"ל לקצר ולומר משובשת היא ואיפוך ולפ"ד הנ"ל א"ש דמש"ה קאמר ריב"ח היתור לשון משום דאיכא למטעי כתירוץ קמא דפסחים משום דניחא טפי לאוקמא כר"ע דס"ל בהדיא דאיסור כולל באיסור חמור חל דהא ס"ל דמעילה חל אחלב והרי מוכרחין אנו לומר איפוך שלא והא דברי רי"הג סתרי הדדי וא"כ כדי לאוקמא דברי ר"י אמר רב על נכון אליבא דר"ע הו"מ למטעי לומר דרב גמיר מרבו דמפכינן מתניתן דטמא שאכל בשר קדש דאזי ס"ל לרי"הג דחייב ולא הוה דברי רי"הג סתרי הדדי ואזי דברי ר"ע דקאמר אינו חייב אלא אחת שרירן וקיימין ואזי שפיר מצינן לאוקמא כר"ע מש"ה לא מצי ריב"ח למימר סתם משובשת היא ואיפוך דאזי לא הוה ידעינן איזה משובשת המתני' או הברייתא לזה קאמר כך הצעה של משנה לאשמועינן דהמשנה במקומה עומדת ואיפוך הברייתא ומדויק נמי שפיר מה דקאמר משנה דלפי' רש"י הול"ל כך הצעה של הברייתא:

אך הא קשיא על דברי התוס' ד"ה ר"ע אומר הנ"ל שכתבו למאי דמסיק רבא לא אמרינן איפוך דאליבי' לק"מ דס"ל דב"א עדיף מאיסור כולל והרי מה דקאמר רבא שמדא הוה בא לפרש מה דשלח ר' יצחק בר יעקב משמי' דר' יוחנן וא"כ קשיא לר' יוחנן לשטתו הא לקמן דף ק"ג ע"א פליגי ר' יוחנן וריש לקיש באכל אבר מן החי מן הטרפה דר' יוחנן אמר חייב שתים וריש לקיש אמר אינו חייב אלא אחת ומפרש רבא דלכ"ע אין איסור טרפה שהוא כולל חל על איסור אמ"ה אלא מיירי כגון שתלש אמ"ה וטרפה בו דר"ל סבר בהמה בחיי' לאברים עומדת ואז איסור אמ"ה קדים ולא אתי איסור טרפה וחייל אאיסור אמ"ה ור' יוחנן סבר בהמה בחיי' לאו לאברים עומדת דאזי איסור אבר ואיסור טרפה בהדי הדדי קאתי וא"כ לפי תירוץ רבא הלז ס"ל לר' יוחנן דבאיסור בת אחת חייב שתים אבל איסור כולל ל"ל וא"נ דס"ל לר' יוחנן איסור ב"א ואיסור כולל ל"ל אזי לק"מ קושית הגמ' ורי"הג ל"ל איסור כולל והתניא שבת וי"הכ וכו' דהא ב"א עדיף מכולל ואז אצ"ל איפוך וא"כ קשה איך קאמר ר' יוחנן לדברי רי"הג למאי דאפכן דמשמע דס"ל

איפוך הא אליבי' אצ"ל איפוך וי"ל הכי דהא כתבו התוס' באותו הדיבור וז"ל אך הקשה הר"ר שמואל מוורדון מהא דתנן בפרק כל הבשר ר"ע אומר חיה ועוף אינו מן התורה וכו' ע"ז תירצו התוס' וי"ל דהתם פריך משום שמואל אי ס"ל כר"ע בחיה ועוף לפ"ז מצ"ל דר' יוחנן גמי ס"ל הא דשמואל וכר"ע בחיה ועוף ואזי צ"ל אליבי' דר' יוחנן דקסבר ר"ע איסור חל על איסור וא"כ קשה קושית הר"ר שמואל הנ"ל דדברי ר"ע סתרי הדדי מש"ה מוכרח ר' יוחנן לומר איפוך ומה"ט קאמר למאי דאפכן ומצ"ל דזהו ג"כ כוונת המהרש"א מ"ש לרש"י אליבי' די"מ וז"ל דאפשר משו' קושי' אחרת אמר איפוך דהיינו מכח קושי' הר"ר שמואל מוורדון הנ"ל אבל לפ"ד הנ"ל דצרי' איפוך משו' ר"ע ואזי ס"ל לר"ע באיסו' ב"א דחייב שתי' תקשי כמו דאמרינן אליבא דשמואל דר"ע לחלב ומתה לא צריך קרא משום דס"ל אחע"א א"כ למה לי קראי שבת היא וי"הכ הוא על ב"א הא כ"ש הוא דהא ס"ל דאפי' איסור גרידא חל על איסור ויש לתרץ הכי דהנה י"לד בברייתא דשבת וי"הכ וכו' דקאמר שגג ועשה מלאכה מנין שחייב ע"ז בעצמו וע"ז בעצמו דהו"ל לקצר ולומר שגג בשתיהן מנין שחייב שתים וי"ל הכי ע"פ מ"ש התוס' ד"ה הזיד בשבת ושגג בי"הכ וא"ת והא לר"ע נמי פטור דהא אינו שב מידיעתו וכו' וי"ל וכו' ע"ש לפ"ז מצ"ל דאתא לאשמועינן תרווייהו בין ששגג בשתיהן ובין ששגג באחת והזיד בחבירו חייב בכל גוונא חטאת על אותו איסור ששגג בו משום דה"א בשגג בי"הכ והזיד בשבת יהא פטור נמי אשוגג די"הכ משום דאינו שב מידיעתו לפי שהזיד בשבת כקושית התוס' וכמו כן בהזיד בי"הכ ושגג בשבת יהא פטור אשוגג דשבת משום דחמיר לבני אדם י"הכ לפי שהוא יום כפרה ומחילה כמו שתירצו התוס' ואזי מקרי אינו שב מידיעתו מש"ה נקיט בלישנא שחייב ע"ז בעצמו וע"ז בעצמו לאורוי שאפי' הזיד בחבירו חייב ע"ז בעצמו לפ"ז מתורץ קושיא הנ"ל דשפיר איצטריך שבת היא וי"הכ הוא לאורוי דחייב בכל גוונא אפי' הזיד בחבירו ועפ"ז מתורץ נמי קושית התוס' ד"ה באיסור כולל לית לי' מה שהקשו אבל קשה דאי לא איסור ב"א הוא א"כ שבת היא למה לי פשיטא דחייב וכו' דשפיר איצטריך כנ"ל:

בדרך אחר יש לתרץ קושיתי הנ"ל על רש"י ז"ל ד"ה ור' יוסי לית לי' כולל ואע"ג דלר"ש נמי שמעינן דל"ל כולל וכו' מאי דקשיא לי' ע"ז דקארי לי' מה קארי לי' וכו' כנ"ל דמצ"ל דרש"י כתב זאת לרב לשיטתו לעיל דהנה איתא לעיל דף צ"ב ע"ב אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב לא אסרה התורה אלא קנוקנות שבה וכתב רש"י הטעם לפי שהן רכין ונותנין טעם אבל ג"ה עצמו שהוא בראש השופי קשה הוא ועץ בעלמא הוא עולא אמר עץ הוא והתורה חייבה עליו ומסיק אביי דטעמא דעולא משום דגיד

אסר רחמנא ולא הקנוקנות והנה הריטב"א מפרש הפלוגתא הכי שהפירוש הנכון הוא דתרווייהו רב ועולא ס"ל כמ"ד אבבנ"ט ורב סבר דמ"ד אין בגידין בנ"ט ס"ל דלמה יאסור התורה הגיד הא אין בו טעם דעץ הוא אלא ודאי מסתברא דהך מ"ד ס"ל דקנוקנות אסרה תורה ועולא סבר להך מ"ד עץ הוא והתורה חייבה עליו וכ"ע ס"ל דקנוקנות יש בהן טעם אבל מדברי התוס' לעיל דף צ"ב ד"ה עולא אמר עץ הוא נראה דהכי פירושו דרב סבר דהא דפליגי תנאי ביש בגידין בנ"ט בקנוקנות הוא דפליגי אבל גיד לכ"ע עץ הוא ורב ודאי סבר למ"ד יש בגידין בנ"ט דלמ"ד אין בגידין בנ"ט מה לו גיד ומה לי קנוקנות ומצ"ל דרש"י מפרש כריטב"א דכ"ע ס"ל דקנוקנות יש בהן טעם דודאי לא פליגי בדבר שהחוש מרגיש ויוכל לבחון ע"י טעימה אך רב ס"ל לא אסרה התורה אלא קנוקנות אפי' למ"ד אין בגידין בנ"ט או מצ"ל דרש"י מפרש דרב ס"ל דמ"ד אין בגידין בנ"ט ס"ל דקנוקנות בודאי אסורין דיש בהן טעם אלא מדכתב בתורה גיד סתמא ס"ל להך מ"ד דאפי' על הגיד שהוא עץ חייבה התורה אבל עולא ס"ל כמ"ד אין בגידין בנ"ט וס"ל אליבא דהך מ"ד דגזירת הכתוב הוא דדוקא הגיד שהוא עץ אסרה תורה ולא קנוקנות ולפ"ז מצינן לתרץ הקושיא על רש"י הנ"ל וגם מה שהקשה הריטב"א ז"ל שכתב על דברי רש"י הנ"ל ולא דק בה מרן דהא ר"ש ס"ל דאין בגידין בנ"ט וא"כ איך מצ"ל דמודים חכמים בגיד של עולה ושל שור הנסקל שחייב שתים הא לא שייך כלל איסור דעולה ושל שור הנסקל בגיד אבל לפע"ד לפי דברינו הנ"ל דק בה רש"י שפיר דהא רב לשיטתו דס"ל אליבא דמ"ד אין בגידין בנ"ט דקנוקנות שיש בהן טעם אסורין או דבין הקנוקנות ובין הגיד אסורין א"כ מצינו לעולם לאוקמא הכא מימרא דרב אליבא דר"ש ומיירי כגון שאכל הגיד עם הקנוקנות ויש בהן כזית בקנוקנות לחוד דאזי שפיר חייב משום עולה או שור הנסקל אקנוקנות דיש בהן טעם דעד כאן לא אמר ר"ש אין בגידין בנ"ט אלא בגיד דעץ הוא אבל בקנוקנות ס"ל לרב דאפי' לר"ש חייב ולפ"ז מתורץ כמי קושיא הנ"ל על רש"י דהא פריך הגמ' בפסחים דף כ"ב ע"א על ר' אבוהו והרי ב"ה וכו' ומתרץ הגמ' קא סבר ר' אבוהו כשהותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה ופריך הגמ' הניחא למ"ד יש בגידין בנ"ט אלא למ"ד אין בגידין בנ"ט ואינו בכלל נבלה מא"ל ומתרץ מאן שמעית לי' דאמר אין בגידין בנ"ט ר"ש ור"ש ס"ל דג"ה אסור בהנאה וכו' והנה לפי דברינו הנ"ל דלרב מודה ר"ש בקנוקנות דיש בהן טעם ואסורין אזי ממילא דמודה ר"ש דקנוקנו' הם בכלל נבלה משום דיש' בהן טעם ואז אפי' ר"ש מודה דהקנוקנות מותרין בהנא' דגיד דוקא אסור בהנא' ולא הקנוקנו' והשתא א"ש דברי רש"י הנ"ל דהוה מצי לאוקמא כר"ש ובגיד עם הקנוקנות דמותרין בהנאה לפ"ז מצינן לתרץ נמי קושית רשב"א הנ"ל דאפי' לתי' קמא

דפסחים א"ש ואיירי בקנוקנות דמותרין בהנאה והא דקאמר הש"ס התם דף כ"ג דלא ס"ל לרי"הג כשהותרה נבלה היא וחלבה וגידה הותרה כמ"ש רש"י דחלב אינו בכלל בשר וגידה מיירי בלא קנוקנות אבל קנוקנות בודאי הן בכלל בשר:

עוד יש לתרץ קושית הרשב"א הנ"ל באופן אחר ונקדים לתרץ מהדי"לד על רב אשי דמנ"ל למימר הכי דטומאת בשר יהא עדיף מאיסור כרת החמור ועוד למה קאמר רב אשי זאת בלשון דלמא כמסתפק בדבר דהול"ל כפשוטו טומאת בשר חמירא דהא ע"כ צ"ל כן וי"ל הכי דהנה הקשו התוס' ביבמות דף ל"ג ע"ב ד"ה אמר ר' יוסי איך קאמר ר"י דאין איסור כולל קל חל על איסור אחר הא אמרינן בחולין דף ל"ז התורה אמרה יבא איסור נבלה ויחול על איסור חלב והיינו קל על חמור באיסור כולל ותירצו וז"ל ואומר ר"י דחלב קיל דהותר מכללו וכו' ועוד תירצו דיש חומרא בנבלה שכן מטמאה ואע"ג דיש חומרא בחלב פי' כרת דליכא בנבלה אין לחוש כדאמרינן בג"ה מה חזית דטומאת הגוף חמירא דבכרת דלמא טומאת בשר חמירא לפי הך תירוץ ב' מצינו ליישב הנ"ל מה די"לד על רב אשי דמה"ת לומר דטומאת בשר יהא חמור מאיסור כרת החמור מאוד גם מה די"לד בלישנא דרב אשי דקאמר דלמא טומאת בשר חמירא כמסתפק בדבר דמצ"ל דנ"ל לרב אשי דנוכל לומר דכרת קיל מאיסור טומאה מכח קושית התוס' ביבמות הנ"ל על רבי יוסי וס"ל לר"א תירוץ ב' של התוס' דיש חומרא בנבלה שכן מטמאה ואע"ג דיש חומרא בחלב שהוא בכרת אין לחוש דחומרא שכן מטמאה חמירא מכרת וכמו שכתבו התוס' כדאמרינן בג"ה מה חזית וכו' דלמא טומאת בשר חמירא אלמא דהתוס' מדמין הך טומאת בשר לטומאת נבילה ואזי ס"ל לרב אשי דכמו דחומרא שיש בנבלה שכן מטמאה עדיף מאיסור כרת דחמור כמו כן מצ"ל דטומאת בשר דאין לו טהרה במקוה נמי חמור מאיסור כרת ומה דקאמר רב אשי בלשון דלמא כמסתפק הוא מה"ט דדילמא אמרינן כתירוץ קמא של התוס' דלעולם כרת חמירא והטעם דחל נבלה על חלב משום דחלב הותר מכללו אמנם הך תירוץ קמא דפסחים דס"ל לרי"הג ב"ה אסור בהנאה נ"ל דברי רבא דוחק לאוקמא כרי"הג דא"כ יהא רב פליג ארבי דרבי סתם במתני' דטמא שאכל בשר קודש רי"הג בלשון יחיד ודחכמים פליגי עליו ורב שונה רי"הג בלשון חכמים אלא נראה להך תירוץ קמא דפסחים אליבא דרי"הג דכמו דמשני הגמרא בתירוץ ב' שם אליבא דר' שמעון דלא יליף מחלב דמה לחלב שכן הותר מכללו כמו כן אמרינן להך תירוץ קמא אליבא דרי"הג דג"ה אסור בהנאה משום דלא ילפינן מחלב שכן הותר מכללו ואזי דהך תירוץ קמא ס"ל הטעם דהותר מכללו מצ"ל דס"ל כתירוץ א' של התוס' ביבמות הנ"ל דאיסור כרת חמיר טפי מטומאת בשר וכמו כן מטומאת נבלות ודלא כרב אשי

וחלב אע"פ שהוא בכרת אפ"ה חל נבילה עליו משום דהוה איסור קל שהותר מכללו אבל טומאת הגוף שהוא בכרת שפיר חל אטומאת בשר ואפי' לבר קפרא דס"ל ביבמות דף ל"ג דטומאה הותרה לכל משום דטומאה הותרה בצבור במקדש ואזי מקרי טומאת הגוף הותר מכללו אעפ"כ חל אטומאת בשר דשוין הן דטומאת בשר נמי הותר מכללו כדאיתא בגמ' בפסחים דף ס"ב ע"ב דטומאת בשר הוי הותר מכללו גבי פסח דפסח הבא בטומא' נאכל בטומאה והנה זהו ודאי אי הוי מצינו חכמים במשנה או בברייתא דל"ל כולל אבל כולל באיסור חמור אית להו אזי הוי לרב ניחא טפי לאוקמא הני חכמים כאינך חכמים ולא כיחידאה דהא דקאמר מאן תנא אינו פירושו מאן חכמים דא"כ הו"ל למיפרך בהדי' מאן חכמים א"ו מדנקיט בלישנא מאן תנא הקושי' על מה דקאמר ר"י אמר רב דפליגי חכמים אר"מ אשר לא מצינו חכמים אלו בשום משנה או ברייתא א"ו דידע רב דאיכא שום תנא דס"ל הכי להכי פריך מאן האי תנא לפ"ז מצינן לתרץ קושית רשב"א הנ"ל דלפמ"ש דהך תירוץ קמא דפסחים לא ס"ל כרב אשי דאמר מאן לימא לן דטומאת הגוף חמורה דלמא טומאת בשר חמירא אלא ס"ל להך תירוץ קמא דטומאת הגוף שהוא בכרת חמירא וא"כ דטומאת הגוף הוא חמור מטומאת בשר אזי הוי טומאת הגוף נגד טומאת בשר איסור כולל באיסור חמור ואפ"ה ס"ל לרי"הג דלא חל טומאת הגוף אטומאת בשר אלא ע"כ צ"ל דרי"הג אפי' כולל באיסור חמור לית לי' ואזי לא מצינו לאוקמא מימרא דר"י אמר רב כרי"הג אלא נ"ל להך תירוץ קמא דפסחים דניחא טפי לאוקמא הנך חכמים כחכמים דפליגי ארי"הג דס"ל בהדיא דכולל באיסור חמור דהיינו טומאת הגוף חל אטומאת בשר אבל כולל גרידא לא מצינו אליבייהו דחל ואזי אמרינן מסברא דכולל גרידא לית להו ואזי שפיר אתי' כחכמים דרי"הג ומתורץ קושית רשב"א הנ"ל דמצ"ל דהך חכמים סברי דג"ה מותר בהנאה:

בדרך אחר מצינן לתרץ קושית רשב"א הכי דמצ"ל דקשיא לי' להך תירוץ קמא דפסחים קושית התוס' ד"ה בנטמא הגוף והא דקאמרו לי' רבנן כיון שנגע בו טמאהו דמאי מקשו רבנן דשאני התם דטומאת הגוף קדים ותו לא פקע מש"ה נ"ל להך תירוץ לפרש פלוגתא דחכמים ורי"הג דלא כרבא דהנה הרמב"ם ז"ל מפרש בפי' המשניות משנה דכריתות דף י"ג ע"ב יש אוכל אכילה אחת וכו' כגון שלא הי' איסור חלב מקודם אלא מיידי כגון דאיטמי קודם שהביא שתי שערות וכשהביא שתי שערות אכל חלב דאזי איסור טומאה ואיסור חלב בהדי הדדי קאתיין וכמו כן רוצה הש"ס לאוקמא פלוגתא דר' חייא ובר קפרא ביבמות דף ל"ג ע"א מה דפליגי בזר ששימש בשבת ובבעל מום ששימש בטומאה דפליגי באיסור ב"א כגון דאייתי שתי שערות בשבת דהוה זרות ושבת בהדי הדדי ובעל

מום נמי בדאייתי שתי שערות ע"ש לפ"ז מצ"ל דנראה לי' להך תירוץ קמא דפסחים דפלוגתא דחכמים ורי"הג נמי מיירי בב' ופליגא בפירושו דהך קרא בפרשת צו דכתיב בטומאת הגוף והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וטומאתו עליו ונכרתה ופירש רש"י בחומש שם וז"ל וטומאתו עליו בטומאת הגוף הכתוב מדבר אבל טהור שאכל את הטמא אינו עונש כרת אלא אזהרה ע"ש פירוש דלא תטעי לומר דמה"ט נכתב וטומאתו עליו אחר אשר תאכל בשר דקאי וטומאתו עליו על הבשר שהוא טמא דהיינו טהור שאכל את הטמא מש"ה כתב רש"י דלא תימא הכי אלא וטומאתו עליו קאי ארישא דקרא על והנפש דהיינו טומאת הגוף וכתב הרא"ם על דברי רש"י אלו וז"ל ואע"ג דפשטא דקרא מוכח שפיר שישוב אל הבשר דהא לעיל מיני' הזהיר על הבשר הטמא שלא יאכל דכתיב הבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל ואחריו מיד כתב העונש ואמר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא דמשמע שהעונש הזה הוא על מה שהזהיר עליו אעפ"כ פירשו רז"ל אותו בטומאת הגוף ולא טומאת בשר משום ג"ש דטומאתו טומאתו כתיב הכא וטומאתו עליו וכתיב בפ' פרה טמא יהי' עוד טומאתו בו מה להלן בטומאת הגוף אף כאן בטומאת הגוף גם הביא שם מה דתניא בת"כ דאחרים לא ילפינן מג"ש אלא ממשמעו דלא דבר אלא במי שטומאה פורשת ממנו דהיינו אדם שיש לו טהרה בטבילה יצא בשר שאין טומאה פורשת ממנו שאין לו טהרה במקוה עכ"ל ע"ש לפ"ז נ"ל להך תירוץ קמא דפסחים דהך חכמים דרי"הג לית להו ג"ש דטומאתו טומאתו ואזי קשיא להו אם איתא דקאי רק אטומאת הגוף למה כתיבוטומאתו עליו באחרונה אחר אשר תאכל בשר אלא הו"ל למיכתב הכי והנפש אשר בטומאתו תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' ונכרתה אלא ע"כ צ"ל הכי דאי הוה כתיב והנפש אשר בטומאתו תאכל בשר היא דקרא איירי דווקא כשנטמא הגוף תחלה אבל בב"א בכה"ג שכתב רמב"ם כגון דאיטמי קודם שהביא ב' שערות ובשעה שהביא ב' שערות נטל בשר קודש לאכול וטימא הבשר בנגיעה ואכלו דאזי טומאת הגוף וטומאת בשר בהדי הדדי קאתיין ה"א דטומאת בשר שאין לו טהרה במקוה מבטל טומאת הגוף מלחול עמו להכי כתיב וטומאתו באחרונה וה"פ הפסוק והנפש אשר תאכל בשר וכו' וטומאתו עליו דהיינו בשעת אכילה בא טומאתו עליו דבשעת אכילה הביא ב' שערות אזי ונכרתה במזיד ובשוגג חייב חטאת גם נ"ל להך תירוץ קמא דפסחים מכח היתור לשון דקאמר רי"הג טמא שאכל את הטמא פטור מפני שלא אכל אלא דבר טמא דהו"ל לקצר ולומר טמא שאכל את הטמא פטור דאין איסור חל על איסור אלא וודאי דפליגי בב"א כשהביא ב' שערות דאזי לא מצי למימר דאין אחע"א דא"כ הא דדוקא כשנטמא

הבשר תחילה אז אין איסור טומאת הגוף חל עליו אבל בב"א חיילו תרווייהו מש"ה קאמ' שלא אכל אלא דבר טמא פירוש בכל גוונא כשהבשר טמא אפי' אתו תרווייהו בשעת אכילה פטור על טומאת הגוף דרי"הג לית לי' איסור ב"א ואזי שפיר הקשו רבנן לרי"הג כיון שנגע בו טמאוהו פירוש דמשמע מקרא מדכתיב וטומאתו באחרונה דקרא מיירי בב"א כנ"ל דכשנגע בו טמאוהו דבשעה שנטלו לאכול טמאוהו דתרווייהו בהדי הדדי קאתי וחייב משום טומאת הגוף במזיד כרת ובשוגג חטאת וא"כ איך פליג רי"הג בב"א אבל רי"הג ס"ל דלעולם בב"א אינו חייב משום טומאת הגוף ומוקי הקרא כפירוש רש"י דטומאתו עליו קאי אירישא דקרא על והנפש דמיירי כשנטמא הגוף תחילה אזי חייב משום טומאת הגוף דלא פקע אבל בב"א לא מיירי קרא וא"כ תקשי דדברי רי"הג סתרי אהדדי דהכא לית לי' לרי"הג איסור ב"א ובברייתא גבי שבת וי"הכ ס"ל דחייב שתים אלא ע"כ צ"ל איפוך דל"ל לרי"הג כלל איסור ב"א וס"ל להך תירוץ קמא דפסחים דלא כרבא דכולל באיסור חמור עדיף טפי מאיסור ב"א דאדרבה בסוגי' דכריתות דף כ"ג משמע דב"א עדיף טפי מכולל חמור וכן נראה מדברי תוס' ביבמות דף ל"ג ע"א בד"ה בר קפרא סבר דאיסור בת אחת עדיף טפי מאיסור מוסיף אלא ס"ל להך תירוץ קמא דפסחים דאיסור ב"א וכולל חמור שווין הן ואזי השתא דל"ל לרי"הג איסור ב"א ל"ל נמי כולל באיסור חמור וא"כ לא מצי הך תירוץ קמא דפסחים לאוקמא כרי"הג דהא ל"ל ב"א ול"ל נמי כולל באיסור חמור ואזי ניחא לי' להך תירוץ קמא לאוקמא הנך חכמים דרב יהודה אמר רב בהני חכמים דפליגי ארי"הג דס"ל לפי מה דהוכיחו מקרא דקרא מיירי בב"א כנ"ל דדוק' בב"א חייב אבל בכולל גרידא דהיינו כשנטמא הבשר תחילה אזי לא חל טומאת הגוף על טומאת בשר וא"כ מוכח דל"ל לחכמים כולל גרידא אבל כולל באיסור חמור אית להו דהא ס"ל ב"א וב"א וכולל באיסור חמור שווין הן לפ"ז מתורץ קושית הרשב"א הנ"ל על התירוץ קמא דפסחים דהך מוקי לה כחכמים דרי"הג כנ"ל והנך חכמים מצי סברי ג"ה מותר בהנאה לפ"ד הנ"ל מצינו לתרץ קושיא על רש"י שכתב בד"ה שלח רבין וז"ל והוא הדין דמצי למימר דס"ל לרי"הג דאע"ג דאיסור כולל לא חייל איסור ב"א חייל ומיהו ריב"ח סבר דמאן דל"ל איסור כולל ל"ל נמי איסור ב"א ופלוגתא היא ביבמות בפרק ג' דף ל"ב עכ"ל פי' דשם פליגי באיסור ב"א ר' חייא ובר קפרא בזר ששימש בשבת ובבעל מום ששימש בטומאה דלבר קפרא אין חייב אלא א' משום דשבת הותר מכללו במקדש וכמו כן טומאה הותרה בציבור במקדש ואזי לפי מ"ש רש"י סבר ריב"ח כבר קפרא שם וקשה הא אינו ראי' כלל מבר קפרא דזיל בתר טעמא דהטעם דבר קפרא משום דשבת וטומאה הותרו מכללן במקדש משא"כ בשאר

איסור ב"א וכמו כן כתבו התוס' שם ביבמות דף ל"ג ד"ה בר קפרא סבר דדוקא באיסור ב"א דשם דטומאה ושבת לא חיילו לפי שהותרו מכללן במקדש דאתי הך דלא הותר ומבטל הך דהותרה וא"כ הכא בשבת וי"ה דתרווייהו הותרו במקדש לעבוד עבודה בשבת וכמו כן בי"הכ א"כ שוים הן ואין אחד יכול לבטל חבירו ואזי לק"מ מב"א אכולל א"כ למה לי' לריב"ח לתרץ איפוך ולפ"ד הנ"ל מצ"ל הכי דס"ל לריב"ח כתירוץ רבא דרבנן דרי"הג פליגי בכולל ואזי קשיא לי' לריב"ח קושית התוס' מאי מקשו רבנן כיון שנגע בו טמאוהו הא קרא מיירי כשנטמא הגוף תחילה ותו לא פקע א"ו צ"ל כנ"ל דנ"ל לרבנן מדכתיב בקרא וטומאתו עליו לאחר אשר תאכל בשר מוכח דקרא מיירי בב"א כנ"ל דבשעה שרצונו לאכול הבשר טומאתו עליו וטימא הבשר בנגיעתו דבאותו שעה הביא ב' שערות וחיילו תרווייהו ומקשו רבנן שפיר כיון שנגע בו טמאוהו ואזי אתיין טומאת הגוף וטומאת הבשר בהדי הדדי ואפ"ה חייב אטומאת הגוף כמו כן ראוי לחייב כשנטמא הבשר תחלה מטעם דטומאת הגוף הוי איסור כולל דס"ל דליכא חילוק כלל בין איסור ב"א לאיסור כולל גרידא וכהך אופן שכתב המהרש"א בתוס' ד"ה בנטמא הגוף ואח"כ נטמא הבשר דחכמים אינן מחלקין בין איסור כולל לאיסור מוסיף ואזי פריך הגמ' שפיר אדברי רבא איך קאמר דפליגי באיסור כולל ורבנן הקשו לרי"הג דכיון דל"ל כולל ל"ל נמי איסו' ב"א ואזי קשיא מקרא כיון שנגע בו טמאוהו דנראה להו לרבנן אי לית לי' לרי"הג איסור כולל לא מצי כמי לחייב שתים באיסור ב"א ואע"פ דטומאת הגוף וטומאת הבשר שווין לענין זה דתרווייהו הותרו מכללן כנ"ל דהא טומאת בשר נמי הותרה גבי פסח הבא בטומאה שנאכל בטומאה ואפ"ה לא חיילו תרווייהו הותרו מכללן כנ"ל דהא טומאת בשר דתרווייהו הותרו מכללן וס"ל לריה"ג דחייב שתים לפי שהן איסור ב"א ע"ז מתרץ ריב"ח איפוך אבל רבא ס"ל דקרא והנפש אשר תאכל בשר וכו' לא מיירי בב"א אלא כמו שמפרש רש"י ז"ל דטומאתו עליו קאי אירישא דקרא דטומאת הגוף כשנטמא הגוף תחילה ומ"ש רבנן כי נגע בו טמאוהו ס"ל לרבא כתירוץ התוס' דסבורין היו רבנן דרי"הג פטור משום דמחולל ועומד הוא דגמרינן מתרומה ואזי לק"מ קושית הגמ' משבת וי"הכ דהוא איסור ב"א אאיסור כולל דבהך איסור ב"א אפילו בר קפרא מודה דחייל משום דשווין הן דתרווייהו הותרו במקדש כנ"ל וזהו שהקשה רבא סוף סוף תרווייהו בהדי הדדי קאתי פי' הא הך איסור ב"א אינו דומה לב"א דבר קפרא שם דהתם חד הותר וחד לא הותר ואתי הך דלא הותר ומבטל חבירו דהותר אבל הכא תרווייהו הותרו במקדש ואין חבירו מבטלו ואזי תרווייהו בהדי הדדי קאתי ודוק:

גמ' ורב יוסי הגלילי לית לי' איסור כולל והתניא שבת וי"הכ וכו' י"לד לפי מה דאיתא בגמ' דכריתות דף כ"ג ע"ב דפריך שם רבא לרב נחמן ומי אמר ר"ש אחע"א והתניא ר"ש אומר האוכל נבלה ביה"כ פטור ומשני הגמ' דבקדשים גלי רחמנא דאיסור חל על איסור וכו' תדע דהא רבי ס"ל אחע"א והני מילי איסור חמור על קל אבל קל על איסור חמור לא ובקדשים שמעינן לי' דאמר איסור קל על חמור נמי חייל דתניא רבי אומר כל חלב לה' לרבות אימורי קדשים קלים למעילה ומעילה איסור מיתה וקא חייל אאיסור חלב דאיסור כרת הוא ש"מ בקדשים גלי קרא ופריך הגמרא והא תניא ר"ש אומר אין פגול בעולין וכו' אלא תנאי היא ואליבא דר"ש דאיכא דאמרי בקדשים נמי אין אחע"א ופריך הגמ' להך מ"ד כל חלב לה' מאי עביד לי' ומשני הגמ' דמוקי לי' בולדות קדשים דקסבר ולדות קדשים בהווייתן הן קדושים דתרוייהו בהדי הדדי אתו וא"כ קשה מאי פריך הגמ' הכא דהא ר' י"הג ס"ל דאיסור טומאת הגוף דאינו אלא בקדשים דאסור לאכול קודש אינו חל על טומאת בשר קדש וא"כ דס"ל לרי"הג דאפי' בקדשים אין אחע"א א"כ כל חלב לה' מאי עביד לי' ואזי צריך לומר כתירוץ הגמרא דמוקי לה בולדות קדשים ומשום דהוא איסור בת אחת דתרוייהו בהדי הדדי קאתו אלמא חזינן דאע"ג דאיסור כולל לית לי' בקדשים אעפ"כ איסור בת אחת אית לי' וא"כ קשיא לפירוש רש"י שמפרש דשבת וי"הכ איסור בת אחת היא ומאן דלית לי' איסור כולל לית לי' איסור בת אחת מאי פריך הגמ' דהא חזינן לרי"הג לית לי' איסור כולל ואיסור בת אחת ע"כ אית לי' ואפשר לומר הכי דלעולם רי"הג אית לי' בקדשים אחע"א והני מילי כשהאיסור השני הוא קדשים דהיינו בשר קדש או אימורים אבל כשהאיסור השני הוא טומאת הגוף אע"ג דעיקר איסורו שאסור בקדשים אעפ"כ לא מקרי קדשים דהא הגוף אינו אלא חולין ודוק:

דף קא:

בתוס' ד"ה תלמוד לומר וכו' וא"ת מאי פריך שאני הכא דגלי קרא וי"ל דפריך ולגמר מיני' עכ"ל ואין להקשות מאי פריך הגמ' וליגמר מיני' הא מצ"ל דהוי הנך פסוקי שבת היא וי"הכ הוא עם הפסוק כל חלב לה' דכתיב גבי אימורין שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין דלא נכתב רחמנא בקדשים ותיתי משבת וי"הכ ז"א דהא איצטרך קרא דכל חלב גבי אימורין לאורוי דבקדשים אפי' איסור קל חייל על איסור חמור כדקאמר התם ולפירוש רש"י ז"ל דמפרש דשבת וי"הכ הוי איסור בת אחת נמי לא תקשי דמאי פריך וליגמר מיני' דילמא ר' יופי הגלילי ס"ל כפי מה דמסיק שם בכריתות דאיכא תנא דס"ל דאפי' בקדשים אין אחע"א וקרא דכל חלב מוקי לה באיסור בת אחת וא"כ הוי שבת היא וכו' עם קרא דכל חלב ב' כתובין ואין מלמדין וי"ל דקרא דכל חלב איצטריך לאורוי

דלא אתי איסור חלה החמור ומבטל אימורין איסור הקל מלחול עמו וכמ"ש התוס' לעיל דף צ' ד"ה הכא במבכרת כו' וקרא דשבת היא וי"הכ הוא וודאי איצטריך דזה לא הוי מצינן למילף מקרא דכל חלב דחולין מקדשים לא גמרינן ודוק':

גמ' שלח רב יצחק בר יעקב בר גיורי משום דר' יוחנן לדברי ר"הג למאי דאפכן הזיד בשבת ושגג בי"הכ פטור ויש להקשות למה קאמר דווקא למאי דאפכן הא לפי מה שכתבו התוס' בד"ה ואיסור כולל לית לי' ס"ד דמקשה נמי כאביי דשבת הוי קדים משום דקביעא וקיימא ואזי צ"ל דמה דקאמר ר"ע אינו חייב אלא אחת היינו אשבת א"כ למה קאמר דווקא לרי"הג למאי דאפכן טפי הו"ל למימר זאת למאי דס"ד דלא ידע מאיפוך לר"ע הכי דהא הלכה כר"ע מחבירו וי"ל דה"פ דהא הטעם דהזיד בשבת ושגג בי"הכ פטור כדמפרש אביי משום דשבת קדים דאזי לא מצי חל י"ה כלל אבל אי הוי איסור בת אחת הוי חל י"הכ תיכף אע"פ שהזיד בשבת לפ"ז ה"פ דבלא תירוץ איפוך מצינן למטעי כפירוש רש"י דמקרי בת אחת ור"ע לא ס"ל אפי' איסור בת אחת דס"ל כששגג בשתיהן דאתי איסור שבת החמור ומבטל איסור י"הכ הקל מלחול עמו אבל בוודאי חל י"ה תיכף כשהזיד בשבת דהא תרווייהו בהדי הדדי קאתו וחל י"הכ תיכף דכשהזיד בשבת הרי שגגת י"הכ עומדת וחייב אבל למאי דאפכן ע"כ צ"ל דס"ל דשבת מקרי קדים דאל"כ לא הו"ל למימר איפוך דהא לק"מ ארבי יוסי הגלילי דדלמא אית לי' בת אחת ואיסור כולל לית לי' אלא וודאי מש"ה אמר איפוך משום דס"ל דשבת קדים וא"כ שפיר קאמר דווקא למאי דאפכן הזיד בשבת ושגג בי"הכ פטור ודוק:

גמ' מ"ט אמר אביי שבת קביעא וקיימא וכו' אין להקשות לפי מה שכתבו תוס' ד"ה הזיד בשבת ושגג בי"הכ וא"ת והא לר"ע נמי פטור דהא אינו שב מידיעתו וי"ל דאפ"ה חמיר לי' י"הכ לפי שהוא יום כפרה ומחילה א"כ ל"ל לאביי למימר הך טעם משום דשבת קדים ואז קשה קושיא דרבא סוף סוף תרווייהו בהדי הדדי קאתי וגם ל"ל לרבא לתרץ בדוחק שמדא הוי וכו' הוי להו לתרץ הכי דר' י"הג לא ס"ל כלל הך סברא דחמיר לי' י"הכ משבת אלא דשבת חמירא מי"ה משום דשבת בסקילה וא"כ מש"ה הזיד בשבת ושגג בי"ה פטור דלא הוי שב מידיעתו לפי דמזיד הוא על השבת דחמיר כקושית תוס' אבל שגג בשבת והזיד בי"הכ שפיר הוי שב מידיעתו גבי שבת די"הכ לא חמיר כ"כ ז"א דא"כ למה קאמר דווקא זאת לרי"הג הא אפי' לר"ע מצ"ל דהכי דהא לא מצינו דר"ע ור' יוסי הגלילי פליגי בסברא זו וק"ל:

דף קב.

גמ' ור"י ל"ל קרא ליתי איסור אבר וליחול על איסור טומאה שכן איסורו נוהג בבני כח ומפרש רש"י דהא שמעינן גבי גיד לעיל דמשום האי טעמא חייל וכו' וכן כתבו התוס' וי"לד מאי פריך הגמ' דאיך מצינן למילף מגיד דבשלמא גיד דמיא לטמאה שכן איסורו איסור עולם כמו טמאה ואזי גיד חמור מטמאה דאית בי' נמי החומרא שכן איסורו נוהג בב"נ אבל אבר דאינו חמור כטמאה שאין איסורו איסור עולם דהשחיטה מוציא מידי אבר מן החי מצ"ל דלא מהכי מידי הך שכן איסורו נוהג בב"נ וי"ל דאעפ"כ פריך הגמ' שפיר דראוי לאבר ליחול אאיסור טומאה מכח האי טעמא דאיסור מוסיף הוא כמ"ש התוס' דהא אפי' מאן דלית לי' כולל באיסור חמור באיסור מוסיף מודה ודוק:

גמ' וכי איצטריך קרא לר' אלעזר ואין להקשות דהא לר' אלעזר נמי לא איצטריך קרא דבלאו קרא נמי אבר חייל אטמאה דשיעור דאבר הוא במשהו בשר גידין ועצמות ובטמאה צריך דווקא כזית בשר וכדקאמר הגמ' לקמן על קושיא מתיב רב עמרם אכל אבר מן החי ממנה וכו' דמתרץ כדאמר ר"נ במשהו בשר גידין ועצמות וכמו כן כתבו התוס' לקמן בד"ה שאין בו כזית וז"ל ועוד א"כ אמאי לא חייל עליה איסור אבר מן החי כיון דליכא מטרפה אלא חצי שיעור ז"א דאעפ"כ איצטריך קרא על אבר שיש בו כזית בשר ולא פירש ממנו דעל זה חייב משום אמ"ה ולא משום בשר מן החי וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפרק ה' מהלכות מאכלות אסורות ודוק:

תוס' בד"ה כי איצטריך לר"א וא"ת אי קסבר בהמה בחייה לאברים עומדת וכו' אין לומר דמנ"ל לתוס' להקשות דלמא קסבר ר"א לאו לאברים עומדת ז"א דעכ"פ תקשי לר' יוחנן דמנ"ל הטעם דר' אלעזר דאיתקש לדם דלמא טעמו משום דקסבר בהמה בחייה לאברים עומדת וק"ל:

גמ' אמר רב גידל אמר רב מחלוקת בישראל אבל בב"נ ד"ה מוזהר על הטמאין כטהורין הנה הקשו התוס' לעיל דף ל"ג ע"א ד"ה אחד נכרי ואחד ישראל מותרין וז"ל וא"ת דבפרק ג"ה פליגי אי נוהג אמ"ה בטמאין ואמרינן מחלוקת בישראל אבל בב"נ ד"ה מוזהר על הטמאין כטהורין בשלמא לרבנן אע"ג דאין ישראל מוזהר על אמ"ה דטמאין מ"מ אסור לי' משום טמאין ולא אשכחן דלישראל שרי ולנכרי אסור אלא לר"מ דאמר אין נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד והא איכא אמ"ה דחיות ועופות הטהורין דלישראל שרי ולנכרי אסור וי"ל דמ"מ אמ"ה דידהו אסור משום דבעי שחיטה אע"ג דנכרי אסור במשהו בשר גידין ועצמות וישראל לא מיתסר אלא בכזית בשר הא אמר ר' יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה ולר"ל דאמר ח"ש מותר מן התורה דלמא לית לי' האי כללא וכו' והקשה

מהרש"א על קושית תוס' וז"ל לא ידענא מאי קושיא דהא לר"מ מסיק התם דגרסינן בברייתא טהורה ומשמע בין ברישא בין בסיפא גרסינן הכי וא"כ במלתא דרב נמי לר"מ גרסינן טהורה וכו' והשתא אימא דקושטא היא דחיות ועופות הטהורין כיון דלישראל שרי לנכרי כמי שרי וכו' ע"ש ויש לתרץ קושית מהרש"א דע"כ מוכח דלרב לא גרסינן ד"ה מוזהר על הטמאה כטהורה אלא גרסינן על הטמאין כטהורין ואזי גם בברייתא גרסינן ברישא ב"כ מוזהר על הטמאין כטהורין דאל"כ קשה ל"ל לרב לאשמועינן דמודים חכמים דבב"נ מוזהר על הטמאה כטהורה פשיטא דהא טעמא דחכמים משום שבשרו אסור אזי אין אתה מצווה על אבריו והרי בשר טמאה מותר לב"נ וא"כ מקרי בשרו מותר ואזי בוודאי ב"נ מוזהר על הטמאה מקרא דאך בשר בנפשו דמו לא תאכלו אלא וודאי דרב אחא לאשמועינן במה דקאמר ד"ה דאפי' ר"מ מודה בזה דב"נ מוזהר על כל טמאין אפי' אחיה ועוף כמו שמוזהר על כל טהורין ואזי שפיר מקשו התוס' ומתורץ קושית מהרש"א ודוק:

דף קב:

גמ' אימא סיפא חנקה ואכלה כתב מהרש"א מרישא גופ' נמי מצי למיפרך רבי אמאי פוטר וכו' ע"ש ואפשר ליישב הכי דלכאורה תקשי מאי מותיב רב עמרם לעיל על רב ממתניתן דאכל אמ"ה ממנה ואי ס"ד בעינן כזית תיפוק לי' דקאכיל כזית דאיכא לאו דלא יאכלו כי שקץ הם הא לא אתא אלא לאשמועי' הדין דאם אכל אמ"ה ממנה א"כ דלמא איירי מתניתן דלא אתרו בי' משום טומאה אלא משום אמ"ה אך ז"א דמצ"ל דקושית רב עמרם הכי הא התנא נחית לאשמועינן התם עקרי הדינין דשייכין בטמאה לא הו"ל למנקט בכה"ג דלא אתרו בי' משום טמאה אלא הו"ל למנקט הכי אינו סופג אלא מ' משום טמאה אבל אברייתא דרבי פוטר שפיר מצ"ל דלא רצה המקשה להקשות מזה משום דאיכ' למימר דלא אירי פלוגתתם כלל מדין טמאה שהתרו בו משום טמאה דעיקר דין של תנא דברייתא לאשמועינן פלוגתתם באמ"ה וק"ל:

דף קג.

בתוס' ד"ה ומ"ס לאו לאברים עומדת וא"ת כמאן ס"ל וכו' והקשה מהרש"א וז"ל וצ"ע אמאי לא תקשו להו בכה"ג לעיל מיני' לר' יוחנן וכו' ע"ש אין להקשות קושית תוס' וקושית מהרש"א ג"כ אתירוץ ב' ואב"א דכ"ע בהמה בחיי' לאו לאיברים עומדת ומ"ס אתי איסור אבר וחייל אאיסור טרפה ומ"ס לא אתי וכו' דלר' יוחנן אליבא דר"א ל"ל למימר דאתי איסור אבר וחייל אאיסור טריפה וכרבנן וודאי לא מצי סבר וכמו כן לר"ל דלא מצי סבר אלא כרבנן ל"ל למימר הטעם דלא אתי איסור אבר וחייל אאיסור טרפה

ז"א דהא התוס' מקשו לעיל דף ק"ב ד"ה ור' יהודה ל"ל קרא וא"ת ודלמא מהכי יליף וי"ל דלא מצי למילף מהכא דאיסור מוסיף הוא דאיתוסף בי' איסור אמ"ה לב"נ אבל גיד וכו' והנה תירוץ התוס' הלז לא שייך אלא אגיד אבל אבר טרפה שפיר מצינו למילף מההיקש וא"כ לק"מ אתירוץ ב' קושית מהרש"א וקושית תוס' דשפיר מצ"ל לר' יוחנן דס"ל ההיקש כר"א ומהכא יליף נמי דאמ"ה חל אטרפה וכמו כן לא קשה קושית תוס' אר"ל דשפיר מצ"ל דר"ל ס"ל כרבנן כל שבשרו מותר וכו' ומה"ט קאמר דלא אתי איסור אבר וחייל אטרפה אמנם אתירוץ ג' ואב"א דכ"ע בהמה בחייה לאברים עומדת וכגון שנטרפה לאחר מכאן וכו' לא קשה קושית מהרש"א אליבא דר' יוחנן וקושית תוס' אליבא דר"ל דשפיר מצ"ל דר' יוחנן סבר ההיקש לדם כר"א אך מהיקש הלז לא מוכח אלא דאבר חייל משום דאיסור מוסיף הוא אבל אכתי לא ידעינן דטרפ' חייל אאבר מש"ה הוצרך ר' יוחנן לאשמועינן דטרפה חייל אאבר כמו כן מצ"ל דשפיר מצי סבר כרבנן כל שבשרו מותר וכו' אך דזהו שייך דווקא בטמאה דמקרי בשרו אסור משום דטמאה משעת יצירה אסור אבל בטרפה שנטרפה לאחר מכאן ובשעה שחל איסור אמ"ה עדיין הי' בשרו מותר מצ"ל דתו לא פקע איסור אמ"ה וכמו שכתבו התוס' לעיל דף פ"ט ר"פ ג"ה ד"ה אלא קסבר אבבנ"ט שכתבו ומה שמקשה ר' יהודה וכו' לא מסתבר למימר דאחר כן כשנאסרו בטמאה פקע ממנו איסור ג"ה ע"ש וכמו כן לא קשה קושית התוס' אר"ל דר"ל שפיר מצי סבר כרבנן ואעפ"כ הוצרך לאשמועינן דטרפה לא חייל אאבר כנ"ל ויש לתרץ קושית מהרש"א גם לתירוץ קמא דמצ"ל דהך תירוץ קמא ס"ל דר' יוחנן עצמו סובר כאחע"א והא דקאמר לעיל ר' יוחנן דטעמא דרבנן משום כל שבשרו מותר וכו' ולא קאמר משום דאין אחע"א משום דרוצה לאוקמי החכמים לכ"ע אפי' למ"ד אחע"א אבל ר' יוחנן עצמו אינו צריך לעיל בטמאה לטעם דכל שבשרו מותר וכו' משום דס"ל אין אחע"א וטמאה קדים וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה מ"ס ר' יוחנן וכו' וי"ל אע"ג שפיר' ר' יוחנן מתניתן דהתם בכולל דאחע"א לדידי' לא ס"ל הכי לפ"ז יתורץ קושית מהרש"א הנ"ל דהנה צ"ל מה שהקשו התוס' לר"ל ואי כרבנן דאמרי כל שבשרו מותר וכו' ע"כ לא הקשו אלא מהברייתא דלעיל תניא נמי הכי אמ"ה נוהג בבהמה חיה ועוף בין טמאה ובין טהורה דאיתא שם בהדיא דטעמא דחכמים משום דכל שבשרו מותר וכו' דאל"כ לא הו"מ להקשות מר' יוחנן אר"ל דדלמא ר"ל לא ס"ל כר' יוחנן לעיל דטעמא דחכמים משום כל שבשרו מותר וכו' אלא וודאי דקושית התוס' מהברייתא דל"ל לאביי למימר לר"ל דהטעם משום דלאו לאיברים עומדת למה לא אמר הך טעמא מה דאיתא בברייתא בהדיא אליבא דרבנן דטעמא דרבנן משו' כל שבשרו מותר וכו' וא"כ מתורץ ממילא

קושית מהרש"א דלר' יוחנן לא הו"מ התוס' להקשות מידי לאביי מברייתא דלעיל דהא מדקאמר ר' יוחנן מעצמו ושניהם מקרא אחד דרשו ולא הביא הברייתא ע"כ דלא ידע ר' יוחנן כלום מהך ברייתא ומר' יוחנן עצמו לא הוי קשיא לאביי דמצ"ל כנ"ל דלעולם ר' יוחנן סבר כהך תנא דס"ל דאפי' בכולל לא אמרינן איסור חל על איסור והא דקאמר דטעמא דרבנן משום דכל שבשרו מותר כדי לאוקמי רבנן אליבא דכ"ע אפי' להך תנא דס"ל אחע"א באיסור מוסיף דאמ"ה איסור מוסיף הוא כנ"ל אבל לר"ל הקשו שפיר לאביי דמי הכריחו לכך לומר דר"ל לא ידע מברייתא דלעיל תנ"ה וכו' דלמא טעמא דר"ל כדאיתא בברייתא בהדי' הטעם להחכמי' משום דכל שבשרו מותר וק"ל:

בא"ד וי"ל דדרשינן כל מין שבשרו מותר וכתב המהרש"א וז"ל ואין להקשות לתרוצם דאכתי כיון דר"ל כרבנן לעיל דבטמאה הטעם משום דכל שבשרו מותר וכו' הא בלאו האי טעמא נמי לא מחייב דלאו לאברים עומדת. ואי נמי לאיברים עומדת איסור טומאה קדים ולא אתי איסור אבר וחייל וכו' ע"ש קצת קשה דהו"ל למהרש"א להקשות זאת תיכף בקושית התוס' אמה שכתבו התוס' ואי כרבנן דאמרי כל שבשרו מותר וכו' הו"ל למהרש"א להקשות דאיך מצ"ל דר"ל ס"ל כרבנן א"כ ל"ל לרבנן דברייתא לומר הטעם משו' כל שבשרו מות' וכו' הא בל"ה לא מצי חל אטומא' משום דטומאה קדים ואין אחע"א ויש לתרץ הכי דתיכף אקושית תוס' לאו הו"מ המהרש"א להקשות זאת דהוי מצ"ל בתירוץ התוס' לעיל דמהכא יליף פירוש דמהך לימוד משום כל שבשרו מותר וכו' ילפינן דאין אחע"א בעלמא אבל לתירוץ התוס' דדרשינן כל מין וכו' ליכא למימר דילפינן מאבר מן הטמאה דשאני גבי טמאה דכל המין אסור ומנ"ל לומר גבי טרפה דהמין מותר דאין אמ"ה חל אלא וודאי צ"ל דס"ל לר"ל מסברא דאין אחע"א וא"כ הקשה מהרש"א שפיר דל"ל לרבנן לומר גבי טמאה הטעם משום דכל שבשרו וכו' הא אפי' אי הוה בשרו מותר נמי לא אתי אבר וחייל משום דאין אחע"א:

גמ' מ"ס בהמה בחייה לאברי' עומדות איסור אבר ואיסור טרפה בהדי הדדי קאתו יש להקשות הא לעיל דף ק"א איתא שלח רב יצחק בר יעקב משום דר' יוחנן למאי דאפכן כו' ע"ש ומפרש רש"י שם דר' יוסי בר חנינא דאמר איפוך ס"ל דליכא חילוק בין איסור כולל לאיסור בת אחת דאל"כ לא הוי צריך ר' יוסי בר חנינא לתרץ איפוך א"כ משמע מדר' ותנן דקאמר למאי דאפכן דס"ל נמי הכי דליכא חילוק בין איסור כולל לאיסור ב"א והרי הכא ס"ל לר' יוחנן לתירוץ קמא דהטעם משום דלאברים עומדת אבל בלא"ה אפי' אמ"ה שהוא איסור מוסיף אינו חל אטרפה משום דאין אחע"א ואזי בוודאי לית לי' נמי איסור ב"א וא"כ מאי מועיל הטעם דלאיברים עומדת דאיסור אבר ואיסור טרפה בהדי

הדדי קאתי הא לית לי' נמי איסור בת אחת אך מצ"ל דלאביי לשיטתו לק"מ דהא ס"ל לעיל דלא מקרי איסור ב"א אלא שבת קדים משום דקביעא וקיימא ואז ע"כ צ"ל איפוך משום דקשיא לר' יוסי הגלילי איסור כולל אאיסור כולל אך לרבא לשיטתו דמשני הכא כגון שתלש ממנה אבר וטרפה בו ור' יוחנן ס"ל בהמה בחייה לאו לאיברים עומדת ואז הוי איסור ב"א דאיסור אבר ואיסור טרפה בהדי הדדי קאתי ורבא ס"ל דשבת וי"הכ הוי איסור ב"א ואפ"ה קאמר ר' יוחנן לעיל למאי דאפכן דאע"ג דמסיק רבא שמדא הוי וכו' אעפ"כ משמע מדר' יוחנן מדקאמר למאי דאפכן דקשיא לי' קושית הגמ' לרי"הג מאיסור ב"א אאיסור כולל דאזי מוכח דס"ל לר' יוחנן דכמו דאמרינן באיסור כולל אין אחע"א כמו כן באיסור ב"א א"כ תקשי לרבא מאי מהני לר' יוחנן הא דאיסור טרפה ואיסור אבר בהדי הדדי קאתו אך לפמ"ש המהרש"א לעיל בסוגיא הנ"ל בד"ה ור"ע אומר בסוף דבריו אליבא דרבא וז"ל ור' יוסי בר חנינא אפשר דמשום קושיא אחרת הוי אמר איפוך לק"מ ודוק:

תוס' ד"ה איסור חלב ואיסור אבר ואיסור טרפה וא"ת לרבא דאמר לעיל כגון שתלש ממנה אבר וטרפה בו וכו' משמע דאם נטרפה קודם שנתלש האבר לא אתי איסור אבר וחייל אטרפה א"כ וכו' ואין להקשות דלמא לעולם דאבר חייל אטרפה והא דמוקי לה רבא דוקא בכ"הג שתלש ממנה אבר וכו' לאשמועינן רבותא לר"ל דאע"פ שתלש ממנה אבר וטרפה דאזי קאתו בב"א אפ"ה אינו חייב אלא אחת לר"ל משום דס"ל לאיברים עומדת ז"א דא"כ אמאי לא מפרש רבא כפשוטו שנטרפה מקודם ואח"כ תלש ממנה אבר דלר"י חייב ב' משום דלאו לאברים עומדת ואתי אבר וחייל אטרפה ור"ל ס"ל דלאיברים עומדת ולא אתי איסור טרפה וחייל אאיסור אבר אלא וודאי דס"ל לרבא דלא אתי איסור אבר וחייל אטריפה וכמו שמפרש בהדיא הלח"מ כן בפרק ה' מהלכות מ"א ד"ה תלש אמ"ה בנטילתו ונטרפה וק"ל:

בא"ד וא"ת להוא לישנא וכתב המהרש"א ע"ז נראה מדבריהם וכו' ואך היכי משכחת לי' לאביי כו' ע"ש באורך ביאור דבריו כך הוא דלמה מקשו התוס' דווקא להאי לישנא הא לכל אוקימתות דאביי קשיא היכי משכחת לה דלא מחייב אלא ב' דלאוקימתא קמא דס"ל לר' יוחנן בהמה בחייה לאיברים עומדת ואיסור אבר ואיסור טריפה בהדי הדדי קאתי א"כ כמו כן כאן באכל חלב מן החי מן הטרפה נמי בהדי הדדי קאתו ולמה חייב רק ב' ולאוקימת' ג' נמי לא משכחת לה דלא מחייב אלא ב' וסמיך המהרש"א על מה שהקשה לבסוף וע"ק האיך מצאנו ידינו ורגלינו להך לישנא דלעיל דסבר ר' יוחנן בהמה בחייה לאיברים עומדת ואיסור טריפה חל על איסור אבר היכי משכחת לה וכו' ע"ז

כתב המהרש"א ואם נאמר דמשכחת לה בגוונא אחרינא כגון שנטרפה לאחר מכאן וכו' פירוש דללישנא קמא לא הו"מ תוס' להקשות דמצ"ל דהך לישנא דס"ל אין אחע"א אליבא דר' יוחנן מוקי לה בכה"ג כגון שנטרפה לאחר מכיון דאז אין אחע"א אבל להך לישנא ב' דלעיל דס"ל לר' יוחנן אחע"א אזי לא מצינו לאוקמי בכה"ג הקשו התוס' שפיר ע"ז כתב א"כ מ"ד שלש ומ"ד שתים לא פליגי כלל וכו' פירוש דא"כ קשיא למ"ד ג' הוא לאוקימתא א' לאביי דלעיל נא מחייב ר' יוחנן אלא היכי דאתו בהדי הדדי כדמוקי לה כגון שנטרפה עם יציאת רובה אבל בלא"ה לא חל חד אחברי' וא"כ מ"ט דמ"ד דמחייב ג' כשנטרפה לאחר מכאן הא לא מצי חייל טרפה אאבר אלא וודאי דמ"ד ג' לא מיירי בכה"ג שנטרפה לאחר מכאן אלא כשנטרפה עם יציאת רובה דבהדי הדדי קאתו א"כ מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ומ"ש המהרש"א ואם נאמר דמשכח לה בגוונא אחרינ' כגון שנטרפ' לאחר מכאן וכו' דבריו תמוהין דהו"ל למהרש"א להקשות דא"כ לא מקשו התוס' ג"כ מידי ללישנא ב' דדלמא ההוא לישנא מוקי ג"כ בכה"ג שנטרפה לאחר מכאן ודווקא לעיל גבי אבר שבא לבסוף ס"ל לר' יוחנן דאיסור אבר חל אאיסור טרפה משום דאיסור אבר הוא איסור מוסיף כמ"ש התוס' לעיל דף ק"ב ד"ה ור"י ל"ל קרא ע"ש אבל בנטרפה לאחר מכאן דבא איסור טריפה לבסוף ס"ל להאי לישנא אליבא דר' יוחנן דלא אתי איסור טריפה וחל אאיסור אבר דחמור שהוא איסור מוסיף גם מה שכתב המהרש"א א"כ מ"ד ג' ומ"ד ב' לא פליגי כלל מצינו לתרץ דלעולם מ"ד ג' ומ"ד ב' איירו בחד גוונא כשנטרפה לאחר מכאן ואעפ"כ לא תקשי למ"ד ג' דשאני הך דר' יוחנן דלעיל דלא מיירי אלא בטריפה ואבר אזי אמרינן דלא חייל חד אחברי' אבל אידך דר' יוחנן דמיירי בחלב וטרפה ואבר והתורה אמרה דיחול איסור טריפה על איסור חלב מצ"ל דמ"ד ג' ס"ל דחייל טריפה אאבר מכח מגו מגו דחייל על איסור חלב דחמור שהוא בכרת חייל נמי באותו פעם אאבר ומ"ד ב' לית לי' האי מגו דדוקא אחלב הוא דחל דהותר מכללו אבל אאבר לא וכאוקימתא ג' דלמטה וק"ל:

הנה נלע"ד לתרץ ב' קושית תוס' אלו בחדא מחתא ע"פ מימרא דרבא לעיל דף ק"ב ע"ב דקאמר הש"ס שם דעד כאן לא פליגי רבי ור"א בר ר' שמעון אלא דרבי סבר בהמה בחייה לאו לאיברים עומדת ור"א בר ר' שמעון סבר דלאברים עומדת אח"כ אמר רבא את"ל סבר רבי מחשבת אוכלין שמה מחשבה חישב לאוכלה אבר אבר ואכלו כלו חייב ע"ש ולפ"ז דאפי' אליבא דמ"ד דס"ל דלאו לאברים עומדת מצינן לאשכוחי דעומד לאיברים כשחישב עליה לאוכלה אבר אבר א"כ מתורץ קושית התוס' וא"ת לרבא דאמר לעיל כגון שתלש ממכה אבר וכו' דמצ"ל דרבא מוקי הך פלוגתא דמ"ד ג' ומ"ד ב' בכה"ג שחישב

על בהמה זו לאוכלה אבר אבר דמ"ד ג' ס"ל אע"ג דס"ל לד"י לעיל דלאו לאברים עומדת אעפ"כ בכה"ג שחישב לאוכלה אבר אבר מודה ר' יוחנן דלאברים עומדת דמחשבת אוכלין שמה מחשבה כדאמר רבא גופי' לעיל את"ל וכו' ומ"ד ב' ס"ל דאעפ"כ ס"ל לר' יוחנן דלאו לאיברים עומדת דמחשבת אוכלין לא שמה מחשבה ולפ"ז מצינו לתרץ ג"כ קושיא ב' של תוס' וא"ת להאי לישנא דאמר לעיל וכו' דמצ"ל דהאי לישנא דאביי נמי ס"ל כמימרא דרבא דלעיל דאת"ל מחשבת אוכלין שמה מחשבה אם חישב לאוכלה אבר אבר אזי עומדת לאברים ואע"ג דפריך אביי לעיל אהך מימרא דרבא כדאיתא לעיל אמר לי' אביי וכו' אעפ"כ מצ"ל לבתר דמתרץ רבא זה לפי מחשבתו וזה לפי מחשבתו קבלה אביי א"כ מתורץ קושית התוס' דמצ"ל להאי לישנא דאמר לעיל דכ"ע לאו לאיברים עומדת להיפוך דמוקי פלוגתתם דמ"ד ג' ומ"ד ב' בכה"ג שנטרפה לאחר מכאן וחישב על הבהמה לאוכלה אבר אבר דמ"ד ג' ס"ל מחשבת אוכלין לא שמה מחשבה ואזי אין עומדת לאברים ואע"ג דאיסור טרפה קדים שנטרפה קודם שנתלש האבר אעפ"כ אתי איסור אבר דחמור וזייל אאיסור טרפה ומ"ד ב' ס"ל מחשבת אוכלין שמה מחשבה ואזי עומדת לאברים וא"כ איסור אבר קדים ואזי לא מצי חל איסור טרפה אאיסור אבר דחמור ודוק:

דף קג:

גמ' אמר רב כהנא בגרומתא זעירתא וכו' יש להקשות לפ"ז דלא מצינו לאשכוחי לר"ל דחייב אאבר כשיש עליו כזית בשר משום דאי אפשר ללעוס אכילה כולה יחד כמ"ש רש"י אלא בגרומתא זעירתא שיש בו משהו בשר ואין אדם לועס אלא בולעו א"כ איך קאמר לעיל ע"א אביי בלישנא קמא דר"ל סבר בהמה בחייה לאו לאיברים עומדת ולא אתי איסור אבר וחייל אאיסור טרפה הא לר"ל לא מצינו לאשכוחי כלל איסור טרפה גבי אבר דאיסור טרפה אינו אלא בדאיכא כזית בשר על האבר דאגידין ועצמות לא מחייב בטרפה וכדמשני הגמ' לעיל דף ק"ב ע"א גבי טמאה אקושית מתיב רב עמרם אכל אמ"ה ממנה דמשני כדאמר ר"נ במשהו בשר גידין ועצמות דאז משום טומאה לא מחייב ובדאיכא כזית בשר על אבר ליכא לאשכוחי איסור אבר משום דנתחלק מבפנים דאי אפשר ללעוס יחד ובגרומתא זעירתא שיט בו משהו בשר ליכא איסור טרפה כלל כנ"ל וא"כ היכא משכחת לי' לר"ל איסור טרפה גבי איסור אבר וכמו כן קשיא לכל שאר תירוצים דלעיל וי"ל דמשכחת לה בכה"ג כגון שאוכל כזית טרפה פחות משהו ותיכף אחר זה בולע אמ"ה דהיינו גרומת' זעירת' והך משהו בשר של גרומתא זעידתא משלים להשיעור טרפה דהיינו תחלת הבליעה הוא הך צד של משהו בשר דאזי הוי

שיעור טרפה ובסוף הבליעה כשבולע העצם כולה בא איסור אבר דאזי לא אתי איסור אבר וחייל אאיסור טרפה ובזה מצינו לתרץ דא"ש ג"כ לאינך תירוצים דלעיל ודוק:
סליק פרק גיד הנשה

פרק כל הבשר

תוס' ד"ה כל הבשר וכו' ואשמועינן דחייל איסור ב"בח אחיסור מוקדשין וכתב המהר"ם לובלין וז"ל ואע"ג דכבר אשמועינן בהנך פרקין דלעיל דאיסור חל על איסור גבי איסור ג"ה דחייל על איסור מוקדשין ועל בהמה טמאה כו' ע"ש דבריו תמוהין דהא לפי המסקנא דגמ' דלעיל דף צ' אדרבא לא מצי חייל ג"ה אמוקדשין אלא בכה"ג שמתרץ התירצן הכא במבכרת עסקינן או כפי תירוץ ב' דמיירי בולדות קדשים וס"ל דולדות קדשים בהווייתן הן קדושים דאזי בין לתירוץ קמא ובין לתירוץ ב' הטעם משום דבהדי הדדי קאתו אבל בלא"ה לא חייל איסור גיד אאיסור מוקדשין וא"כ איצטריך לאשמועינן בב"בח דאע"פ דאיסור מוקדשין קדים אעפ"כ אתי איסור ב"בח וחייל אמוקדשין דעכ"פ חל ב"בח לאחר זריקה אאיסור מוקדשין אבל גיד לא מצי חייל כלל אפי' לאחר זריקה דבג"ה בעינן דווקא דמצי חייל מחיים דומיא דיעקב שנשה לו גידו מחיים אבל אי לא מצי חייל מחיים לא מצי חל כמי לאחר זריקה וכמ"ש התוס' לעיל דף צ' בד"ה קדשים דאיסור כרת כו' גם מ"ש דכבר אשמועינן דחל ג"ה על בהמה טמאה דפירושו לר' יהודה לעיל במתני' דאינו נוהג בטמאה דפליג שם ר"י וס"ל דנוהג בטמאה הוא ג"כ תמוה דהא מסיק הגמ' לעיל דף צ' הנ"ל אימור דשמעת לי' לר' יהודה בטמאה דאיסור לאו קדשים דאיסור כרת מי שמעת לי' וא"כ אתא התוספתא לאשמועי' דב"בח חל אפי' אאיסור מוקדשין לאחר זריקה אם אכלן בטומאת הגוף שהוא בכרת ומכ"ש בשנטמא בשר קודש דהוי רק בלאו משום דב"בח הוא איסור כולל החמור דחל נמי כשהוא טהור דמגו דחל אטהורין חל נמי אטמאין וגם הוא איסור חמור דאסור בהנאה וכההיא תנא דברייתא דמייתי הגמ' לקמן דף קי"ג דס"ל דפיגול ונותר וטמא שבישלן בחלב דחייב משום ב"בח וצריך לדחוק ולומר דקושית המהר"ם קאי אמה דס"ד דש"ס לעיל דף צ' הנ"ל לומר דאתי' מתני' כר' יהודה ואע"ג דאיסור מוקדשין קדים אתי איסור גיד וחל עלייהו שכן איסורו נוהג בב"נ דע"ז מקשה הש"ס אימור דשמעת לי' וכו' ע"ז הקשה המהר"ם דהו"ל להש"ס למיפרך קושיא חמורה טפי מהך תוספתא דא"כ מה אתי התוספתא לאשמועינן הא כבר ידעינן זאת מאיסור ג"ה דחל אטמאה ואאיסור קדשים וק"ל:

בא"**ד** ורשב"ם פי' דאיצטריך משום ח"ל וכתב המהר"ם אפשר דקשיא לי' על פי' התוס' וכו' ע"ש ולענ"ד נ"ל הכי דמצ"ל דקשיא לי' לרשב"ם לפי' התוס' דלהך מ"ד לקמן דף קי"ב דס"ל דאפי' המבשל חלב בחלב איכו לוקה משום ב"בח דאין איסור ב"בח חל אאיסור חלב ומכ"ש דאין ב"בח חל אאיסור מוקדשין דחמיר מחלב דלא ס"ל להאי מ"ד כהך תנא דברייתא דפיגול ונותר וטמא שבישלן בחלב דחייב משום ב"בח וכדמשני הגמ' לקמן דף קי"ג א"כ להך מ"ד קשיא מה אתי התוספתא לאשמועינן וזהו נ"ל לרשב"ם דוחק לומד דהתוספתא אתי' רק כהך תנא דברייתא דס"ל דפיגול ונותר וטמא שבישלן בחלב דחייב לכן פי' רשב"ם פי' אחר דאתי לאשמועינן משום ח"ל ואמרתי דאפשר לתרץ קושיא זו גם על פי' התוס' דמצ"ל דהך מ"ד דס"ל לקמן דהמבשל חלב בחלב דאינו לוקה ס"ל כלוי לקמן דף ק"ח ע"ב דאמר חצי זית בשר וחצי זית חלב שבשלן זה עם זה לוקה על אכילתו ועל בישולו דמצטרפין יחד א"נ מצ"ל דאתי התוספתא לאשמועינן בכה"ג דהוי רק חצי זית בשר דלוקין בדאמר לוי דאזי מצי חייל איסור ב"בח על איסור מוקדשין משום דלא הוי אלא חצי שיעור בשר קדשים דאע"ג דח"ש אסור מן התורה אעפ"כ מצו איסור ב"בח לחול עליו ללקות על ח"ש בשר שבישל עם ח"ש חלב וכמ"ש התוס' בשבועות דף כ"ג ע"ב בד"ה דמוקי לה כד"ה כו' וק"ל:

דף קד.

תוס' ד"ה הא עוף אסור מדאורייתא ונראה דהא דס"ד שהוא דאורייתא משום דסמיך אסיפא דגזר העלאה אטו אכילה וכו' והקשה מהר"ם על דברי תוס' וז"ל אבל לפ"ז קשה מאי מתרץ רב אשי וכו' ועוד דלפ"ז הו"ל למקשה לאתוי סיפא דמתניתן וכו' ע"ש על כן נ"ל לפרש דברי מקשה דס"ד שהוא דאורייתא באופן אחר דמצ"ל דקשיא לי' להמקשה קושית ת"ח למה קתני במתניתן כל הבשר אסור לבשל ולא קתני גוף הדין דאסור לאכול ומכח קושיא זו הוכיח המקשה דעוף איסור מדאורייתא דהנה בש"ע סימן פ"ז כתב המחבר דבשר בחלב דרבנן דהיינו בשר חיה ועוף אפי' בחלב טהורה מותר בבישול אמנם הש"ך הביא שם בס"ק ה' דעת מהרש"ל ז"ל דבפורים וכיוצא בו שרגילין לאכול תרנגולת בחלב שקדים שאסור משום מראית עין אם לא מניח שקדים אצלו להיכירא וכן הסכים הש"ך ז"ל והאחרונים ולדעת מהרש"ל הנ"ל מכ"ש דאסור לבשל בשר עוף בחלב בהמה טהורה משום מראית עין ודלא כדעת המחבר ולפ"ז מצ"ל דמקשה ס"ל כדעת המחבר דב"בח דרבנן מותר בבישול וא"כ מש"ה קתני במתניתן אסור לבשל ול קתני אסור לאכול לאשמועינן דכל הבשר אפי' בשר עוף אסור מדאורייתא רלא תימא דב"בח דעוף מדרבנן ואזי מותר בבישול מש"ה איצטריך לאשמועינן דבשר עוף דאורייתא וא"כ

שפיר הוכיח המקשה דבשר עוף בחלב דאורייתא אבל רב אשי ס"ל כדעת מהרש"ל דאפי' ב"בח דרבנן אסור בבישול משום מראית עין אזי מתרץ רב אשי שפיר דהכי הפירוש במתניתן יש מהן מד"ת ויש מהן מד"ס פירוש יש מהן שאסור לבשל מד"ת הוא בשר בהמה טהורה בחלב טהורה ויש מהן מד"ס הוא בשר עוף בחלב דאסור לבשל מד"ס משום מראית עין ולפ"ז מצינן ליישב היתור לשון בדברי רב אשי ולמה לי' להאריך ולומר כל הבשר אסור לבשל בחלב הו"ל למימר בקצרה ה"ק מהן מד"ת מהן מד"ס אך לפ"ד א"ש דרב אשי אתי לאשמועינן עיקור דין דבישול דאפי' מה שהוא מדרבנן דהיינו בשר עוף כמי אסור לבשל משום מראית עין וק"ל:

בא"ד אבל אין לומר דדיין מדקתני כל הבשר וכו' דהא הנודר מן הבשר אין כל הבשר שוה וכו' וי"לד דלמא לעולם דייק מדקתני כל וכן כתב הריטב"א ז"ל דהדיוק מדכייל ותלי כל הבשר משא"כ בסיפא דהנודר מן הבשר לח קתני כל וכמ"ש המהר"ם ז"ל ואפשר לומר דנ"ל להתוס' דמייתורא דכל לא מוכח מידי דבלאו הכי איצטריך כל דנוהג בין בחולין בין במוקדשין בין בארץ בין בח"ל כמ"ש הר"ן וכמו כן המהר"ם ז"ל לעיל בתוס' בד"ה כל הבשר אלא וודאי דעיקר דיוקא דהמקשה מדקתני הבשר סתמא דאזי משמע שכל הבשר שוה וע"ז דהו התוס' שפיר מהנודר מן הבשר וק"ל:

דף קד:

גמ' שמא יעלה באילפס ראשון פירש"י שמא יעלה בשר בהמה עם הגבינה בתוך אילפס רותח דהו"ל בישול עכ"ל יש לפרש דברי רש"י מ"ש דהוי לי' בישול משום דאזי הוי איסור דאורייתא משום בישול ב"בח ומש"ה כתב דש"י זאת כדי ליישב דאזי לא הוי אלא חדא גזירה דלא פלוג רבנן דכשנתיר העלאת צונן אזי לא יחלק כלל בין העלאה להעלאה וממילא יעלה ג"כ בשר עוף רותח ואזי איכא למגזר שמא יעלה בשר בהמה באילפס רותח דהוא איסור דאורייתא משום איסור בישול ב"בח ואביי לא קאמר אלא גזירה שמא יעלה באילפס אבל לא רצה לאוקמי מתניתן הכי דהפירוש ואסור להעלות היא דמיירי מתניתן באילפס רותח משום דמתניתן סתמא קתני דמשמע אפי' בצונן אסור אמנם משמעות רש"י ז"ל במתניתן אינו כן שכתב רש"י על הבבא ואסור להעלות דלמא אתי למכלינהו כי הדדי דקא נגעי ובלעי מהדדי דמדכתב רש"י דלמא אתי למכלינהו כי הדדי משמע דלא גזרינן אלא משום אכילה אבל משום גזירה דבישול לא אסרינן העלאת עוף לפי שהוא דרבנן וכדעת המחבר בסימן פ"ז דבשר עוף לפי שהוא מדרבנן מותר בבישול ולא מקרי גזירה לגזירה דמצ"ל דהעלאה ואכילה כולה חדא גזירה היא וכמ"ש הריטב"א ז"ל וק"ל:

תוס' ד"ה עוף וגבינה אין וכו' והא דנקט הכא בשר וגבינה לא דק וכו' וכתב המהר"ם לובלין מקשין העולם לפי זה דמנ"ל למקשה להקשות דלמא הא דתלי אגרא עוף וגבינה לאשמועינן דבעוף אפי' עוף תחילה ואח"כ גבינה מותר ע"ש באורך ותירץ המהר"ם דא"כ הו"ל לאגרא למתני סתמא בקיצור עוף וגבינה נאכלין וצ"ל באפיקורן לאשמועינן דלא בעי נטילה וקינות דמה"ת ס"ד למימר דבעי נטילה וקינוח כיון דלא הוזכר מעולם גבי שאר בשר וכו' דברי המהר"ם תמוהין דאי לא הוי תני אלא עוף וגבינה נאכלין ה"א דברייתא דאגרא אתי' כרי"הג והפי' דנאכלין הוא הכי דנאכלין אפי' יחד וכמו דהפי' במתניתן גבי עוף דאינו נאכל דפירושו יחד כמו כן הפירוש בברייתא דאגרא נאכלין יחד מש"ה איצטריך למתני באפיקורן ואפשר לומר בדוחק דהכי מתרץ המהר"ם דא"כ הו"ל לאגר למתני ברייתי' שלו אמתני' דב"ש אומרים העוף עולה ואינו נאכל וב"ה אומרים וכו' והול"ל בקוצר ע"ז אבל נאכלין זה אחר זה דמה"ת לומר דבעי נטילה וקינוח כיון דלא הוזכר גבי שאר בשר וק"ל:

תו כתב המהר"ם וז"ל אלא שעדיין יש להקשות לפירוש התוס' דלמה הקשו לר' יצחק מברייתא דאגרא ולא הקשו לו מברייתא דבסמוך דב"ש אומרים מקנח וה"ה מדיח ובה"א מדיח וה"ה מקנח וי"ל וכו' אח"כ כתב אלא שלפי דברי הספר שם דמדיח דב"ה היינו הדחת ידים כמ"ש הר"ן קשיא ע"ש באורך ולענ"ד אפשר לומר דאיצטריך לאתויי הך דאגרא דמברייתא דב"ש וב"ה לא הוי קשה מידי דמצ"ל דהך ברייתא דב"ש אומרים מקנח וכו' קאי אמתניתן דב"ש אומרים עוף עולה עם הגבינה וא"כ דקאי הברייתא אעוף וגבינה מצינו לפרש דאם אוכל עוף תחלה ואח"כ גבינה אזי מדיח דבכה"ג צריך כ"י אבל בגבינה ואח"כ בשר מצ' דלא צריך הדחת ידים כלל וא"כ לא הוה קשה מידי אר' יצחק מש"ה איצטריך לאתויי ברייתא דאגרא דקתני בהדיא עוף וגבינה נאכלין בלי נטילה ואזי באמת נמי קשיא מברייתא דב"ש וב"ה אמנם השתא דאיצטריך לאתויי ברייתא דאגרא ממילא מקשו נמי מברייתא דאגרא:

בדרך אחר מצינן לתרץ קושית מהר"ם על הר"ן דהפירוש מדיח הדחת ידים הכי דהנה מצ"ל מדמייתי הגמ' עובדא דר' יצחק ברי' דרב משרשיא סתמא ולא קאמר מעשה שהי' איך הי' דמייתי לי' בשר רותח דהוי רבותא טפי דהא בשר רותח בוודאי בולע קצת מהידים מלוכלכות בגבינה וכמ"ש רש"י במתניתן על ואסור להעלות דקא נגעי ובלעי מהדדי אלא ודאי דמסתמא איירי בבשר צונן אבל בבשר רותח בוודאי צריך נ"י דלא סגי דלע בלע קצת מליכלוך הידים לפ"ז תקשי מאי מקשו לר' יצחק מברייתא דאגרא דלמא ברייתא דאגרא מיירי בעוף וגבינה רותח ואזי א"ש הדיוק דדוקא עוף וגבינה שהוא

מדרבנן נאכלין בלי נטילה אבל גבינה ואח"כ בשר רותח צריך כ"י אבל גבינה ואח"כ בשר צונן כעובדא דר' יצחק לא בעי כלל כ"י וצ"ל דהך תירוץ קמא של התוס' ס"ל דזהו ליכא סברא כלל דוודאי לא פליג אגרא אב"ה דמתניתן דכמו דס"ל לב"ה דעוף לא עולה עם הגבינה מטעם כמ"ש רש"י במתניתן ד"ה ואסור לעלות דלמא אתי למכלינהו כי הדדי דקא נגעי ובלעי מהדדי דזה הוא שייך ברותח דקבלעי מהדדי כמו כן אסור לאכול עוף בלי בטילה רותח מטעם גזירה ולמה קאמר אגרא דבגבינה ואח"כ בשר רותח דלא סגי דלא בלע הבשר רותח קצת מליכלוך הידים רלא בעי נ"י אלא וודאי דאגרא מיירי כמי בצונן כעובדא דר' יצחק דאזי לא בלע כלום וס"ל לאגרא דמתניתן דבה"א גבי עוף לא עולה מיירי ברותח ואזי פריך הגמ' שפיר מברייתא דאגרא ארי יצחק לפ"ז מתורץ קושית מהר"ם דהו"ל להקשות מברייתא דבה"א מדיח הדחת ידים אר' יצחק דע"ז שפיר מצינו לתרץ דברייתא זו מיירי בגבינה ואח"כ בשר רותח ועובדא דר' יצחק מיירי צונן אבל מברייתי' דאגרא פריך שפיר כנ"ל. ועפ"ז מצינן לתרץ מה שהקשה מהר"ם אחר זה בד"ה ור"ת מפרש וז"ל ועל פירוש ר"ת יש להקשות מהא דאמר לקמן בסמוך בעי רב אשי מר' יוחנן כמה ישהה וכו' ולא כלום ופריך איני והא"ר חסדא וכו' ומאי פריך הלא הא דאמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה היינו בלא קנוח והדחה אבל בקנוח והדחה אה"נ דא"צ לשהות כלום ואין לומר דמש"ה פריך משום דמשמע מדאמר ר' יוחנן ולא כלום דאפי' קנוח והדחה נמי לא בעי דא"כ מאי צריך למפרך לי' מדרב חסדא הו"ל למפרך מברייתא דאגרא ומברייתא דב"ש וב"ה דקתני מקנח ומדיח ולכל הפחות מיירי באוכל בשר ואח"כ גבינה עכ"ל דלפ"ד לק"מ דלעולם מצ"ל דקושית הגמ' הוא מדאמר ר' יוחנן ולא כלום משמע דלא בעי קנוח והדחה והא דלא מקשה לר' יוחנן מברייתא דאגרא דמצ"ל דר' יוחנן מוקי ברייתא דאגרא שאוכל אח"כ הגבינה רותח ואין לומר כנ"ל דבוודאי לא פליג אגרא אב"ה דמתניתן דקאמר גם עוף לא עולה כנ"ל דלפירוש ר"ת שכתב בתחלה ודוחק להעמידה כב"ש ואח"כ כתב ומיהו אשכחן נמי לר' אלעזר בר' צדוק דתניא בתוספתא כב"ש משמע דמצ' דאגרא ס"ל כר"א בר' צדוק דס"ל כב"ש א"כ שפיר מצ"ל דר' יוחנן מוקי ברייתא דאגרא ברותח וכר"א בר' צדוק וכמו כן לק"מ אר' יוחנן מברייתא דבה"א מדיח דמצ' דמוקי ג"כ הך ברייתא בבשר ואח"כ גבינה רותח אבל ר' יוחנן דאמר ולא כלום מיירי בצונן ואין לומר דא"כ לא פריך הגמ' נמי מרב חסדא מידי דדלמא רב חסדא נמי מיירי ברותח ז"א חדא דאמורא צריך לפרש דבריו דהו"ל לרב חסדא לפרש בהדיא דאסור לאכול אח"כ גבינה רותח אלא וודאי דמיירי אפילו בצונן ועוד הא לר"ת ליכא חילוק כלל בין בשר ואח"כ גבינה ובין גבינה ואח"כ בשר לענין נ"י

דאפילו בגבינה תחלה נמי בעי נ"י וא"כ ס"ל לר"ת דגבינה נמי נדבק בידים כמו בשר ואם איתא דרב חסדא מיירי ברותח למה קאמר בגבינה ואח"כ בשר רותח דמותר בלא נטילה הא אם הגבינה נדבק בידים לא סגי דלא בלע הבשר רותח קצת מהגבינה אלא וודאי דרב חסדא נמי מיירי בצונן ופריך הגמ' שפיר אך הא קשיא לר"ת דלפ"ז מאי מתרץ אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר הא לר"ת ס"ל לבי רב אשי דליכא חילוק בין בשר ואח"כ גבינה לגבינה ואח"כ בשר לענין נטילת ידים וא"כ איך אמר ר' יוחנן ולא כלום דמשמע דלא בעי קנוח ולא נטילה וצ"ל בדוחק דהש"ס מוקי לדר' יוחנן דלא ס"ל כרבנן דבי רב אשי ודוק:

אך יש להקשות לתירוץ קמא של התוס' דאזי מיירי ברייתא דב"ש וב"ה בוודאי בגבינה ואח"כ בשר דבבשר ואח"כ גבינה אפי' בנטילה וקנוח לא סגיא עד סעודה אחריתא א"כ מאי פריך הגמ' אלא הא דאמר רבי זירא אין קנוח הפה אלא בפת כב"ש דלמא ברייתא דב"ש וב"ה מיירי שאוכל אח"כ בשר צונן דאזי לא בעי לב"ה קנוח אבל באוכל גבינה ואח"כ בשר רותח מצ"ל דמודה ב"ה דבעי קנוח משום דבשר רותח בולע בפה קצת מליכלוך הגבינה וא"כ לק"מ דמצ"ל דהא דאמר רבי זירא אין קנוח הפה אלא בפת מיירי בגבינה ואח"כ בשר רותח דזהו אפי' לב"ה בעי קנוח ולפירוש ר"ת תקשי בלאו הכי אפי' אם איירי ר' זירא בצונן דלר"ת בבשר ואח"כ גבינה צריך קנוח ובגבינה ואח"כ בשר לא בעי קנוח א"כ מאי פריך הגמ' אר' זירא הא וודאי הברייתא דב"ש וב"ה מיירי בגבינה ואח"כ בשר דאל"כ אלא בבשר ואח"כ גבינה מודים ב"ה דבעי קנוח א"כ דלמא הא דאמר ר' זירא אין קנוח הפה אלא בפת מצי אייריי בבשר ואח"כ גבינה דבזה מודה ב"ה ואז לק"מ אר' זירא וצ"ע אח"כ מצאתי שהלח"מ מקשה זאת ותירץ דלר"ת לא מסתבר לי' לומר להש"ס דבגבינה תחלה צריך הדחת פה או קנוח דמשמע דאפי' בלא הדחת פה וקנוח סגי ע"ש:

הנה הרמ"א הביא דעת המרדכי והג"א והג"מיי בי"ד סימן פ"טוז"ל וי"א דאין צריכין להמתין ו"שעות רק מיד אם סילק ובירך ברכת המזון מותר ע"י קנוח והדחה א"כ הנך פוסקים לא ס"ל כר"ת דבבשר ואח"כ גבינה סגי בנטילה וקנוח אלא כתי' קמא של התוס' דבבשר ואח"כ גבינה בעי שהיי' מסעודה לסעודה לפ"ז להנך פוסקים קושית התוס' במ"ע דהיכי פריך אגבינה ואח"כ בשר מבשר ואח"כ גבינה ואזי אין לומר כתירוץ התוס' דהכי פריך ה"ד אי בשר תחלה אפי' בנטילה וקנוח לא סגי עד סעודה אחריתי דלמא לעולם מיירי בבשר תחלה והכי דייקינן עוף וגבינה א"צ כלום אבל בבשר ואח"כ גבינ'

בעינן תרתי שהיי' מסעודה וגם נטילה וקנוח אבל בגבינה ואח"כ בשר לא בעינן כלום וצ"ע:

דף קה.

גמ' אלא הא דא"ר זירא אין קנוח הפה אלא בפת כמאן כב"ש ויש להקשות לפי שיטת רש"י ותוס' דהפירוש מדיח הדחת פה א"כ מאי פריך הגמ' דלמא ברייתא דב"ש וב"ה מיירי לתירוץ קמא של תוס' דלעיל שאוכל גבינה ואח"כ בשר רותח דב"ש ס"ל דקנוח עדיף מהדחה וב"ה ס"ל דהדחה עדיף מקנוח ומש"ה צריך ברותח הדחת פה אבל באכל גבינה ואח"כ בשר צונן ס"ל לב"ה דסגי בקנוח וא"כ לק"מ אר"ז דדלמא ר' זירא איירי בצונן וכמו כן קשה לפר"ת דאליבי' מיירי ברייתא בבשר ואח"כ גבינה א"כ דלמא ברייתא דב"ש וב"ה מיירי שאוכל אח"כ הגבינה רותח ור"ז מיירי בצונן וצ"ע אין להקשות דהו"מ למפרך נמי מברייתא דאגרא דדוקא עוף וגבינה נאכלין בלי נטילה ובלי קנוח אבל גבינה ואח"כ בשר לתירוץ תוס' קמא בעי נטילה וקנוח וא"כ קשיא מב"ה דס"ל דווקא מדיח ולא סגי במקנח וכמו כן קשה לפר"ת דמיירי ברייתא דב"ש וב"ה בבשר ואח"כ גבינה וכמו כן דייקינן מברייתא דאגרא בשר ואח"כ גבינה וא"כ קשה מב"ה אברייתא דאגרא ז"א דמציל דאגרא אתא לאשמועינן היתירא בעוף ולומר בעוף וגבינה כ"ע מודים דלא בעינן אפי' קנוח הגרוע מהדחה לב"ה אבל בגבינה ואח"כ בשר לתירוץ קמא של התוס' ולפר"ת בבשר ואח"כ גבינה פליגי ב"ש וב"ה דלב"ש צריך קנוח ולב"ה צריך הדחת פה וק"ל:

גמ' וב"ה אומרים מדיח וה"ה למקנח הרמב"ם ז"ל כתב בפרק ט' מהלכות מ"א הלכה כ"ו וצריך שידיח ידיו ויקנח פיו בין הגבינה ובין הבשר וכתב הכ"מ ע"ז ז"ל ופי' רש"י דמדיח היינו הדחת פה וכן נראה מדברי תוס' ורא"ש אבל רבינו מפרש דמדיח דקתני היינו הדחת ידיו ויש סמך לפירוש זה מדאמרינן גבי עוף בלא נ"י ובלא קנוח הפה ולא הזכיר הדחת פה ויש לפקפק קצת על הוכחת כ"מ דדלמא הדחת פה עדיף מקנוח כמ"ש התוס' ורש"י ז"ל אליבא דב"ה ואגרא אתא לאשמועינן כח דהיתירא בעוף דאפי' הכשר קל דהיינו קנוח לא בעי בעוף וגבינה ומכ"ש דלא בעי הדחת פה ונראה לי ליישב דברי רמב"ם הכי דמצ"ל דקשיא לי' לרמב"ם קושית תוס' בד"ה אילימא ב"ש אומרים מקנח כו' שהקשו ועוד אמאי דחיק לאסוקי דלא פליגי לימא דלב"ש עדיף קנוח וב"ה סברי נמי דבקנוח סגי אבל אף בהדחה לחודא סגי כמו בקנוח לחודא ואזי לק"מ אר"ז ותירוץ התוס' דפשיטא לי' למסדר הש"ס דלכ"ע הדחת פה עדיף מקנוח לא נראה לרמב"ם כלל דא"כ קשה קושית התוס' דהו"ל למפרך תיכף א"כ הו"ל מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה אלא

וודאי דמצ"ל דהדחה עדיף ומצ"ל קנוח עדיף תו קשי' לי' לרמב"ם דהו"ל לשנויי דפליגי דב"ש תרתי בעי ונקט מקנח וה"ה דבעי מדיח בהדי' וב"ה סברי דסגי בחד או מדיח או מקנח כמ"ש התוס' לבסוף ומה שתירצו התוס' על זה דא"כ הו"ל לב"ה למינקט מקנח דהוי רבותא טפי דגרע ממדיח לא נראה לי' לרמב"ם דמצ"ל הכי ומצ"ל הכי כנ"ל ומכח ב' קושיות אלו הוכיח הרמב"ם דמדיח דקאמר ב"ה פירושו הדחת ידים וה"פ הגמ' בש"א מקנח ולא בעי מדיח דבעינן הכשר פיו ולא הכשר ידים וב"ה ס"ל מדיח דתליא בהכשר ידים ולא בעי הכשר פיו ואזי לק"מ קושית התוס' שהקשו ועוד אמאי דחיק לאסוקי דלא פליגי לימא דלב"ש עדיף קנוח וב"ה סברי דאף בהדחה לחודא סגי דמה ענין הדחת ידים לקנוח הפה וא"כ היאך סברי ב"ה אי ס"ל לב"ה דצריך קנוח הפה והדחת ידים א"כ הו"ל מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה אלא ודאי דס"ל לב"ה דסגי בהכשר ידים דהיינו הדחת ידים ולא בעינן כלל הכשר פיו קנוח א"כ קושית הגמ' אלא הא דאר"ז וכו' כמאן כב"ש במ"ע וממילא מתורץ ג"כ לפ"ז קושי' ב' של התוס' דהוי לי' לשנויי דלעולם פליגי וב"ש תרתי בעי ונקט מקנח וה"ה מדיח בהדי' וב"ה סברי דסגי בחד או מדיח או מקנח דלדעת הרמב"ם הנ"ל לא מצ"ל הכי דב"ה סברי דסגי בחד או מדיח או מקנח דלא קרב זה אל זה דאי בעינן הכשר ידים איך יכול הכשר ידים לפטור קנוח שהוא העשר פה או איך יכול הכשר פה לפטור הדחת ידים אי בעינן הכשר ידים גם לא מצ"ל דב"ה אית לי' רק הכשר ידים ולא הכשר פה כלל א"כ הדרא קושיא לדוכתא אר' זירא מש"ה צ"ל דלב"ה כמי תרתי בעינן הכשר ידים והכשר פה ודוק:

דף קה:

תוס' ד"ה לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל ומפרש ר"ת דבין תבשיל לתבשיל היינו בין תבשיל דבשר לתבשיל של גבינה וכו' אבל בין תבשיל דבשר לגבינ' שהגבינה בעין חובה ויתכן פירוש זה וכו' לפ"ז יש לתרץ מה שהקשה מהר"ם לעיל בתוס' ד"ה עוף וגבינה אין כו' אתירוץ קמא של התוס' שלפי דברי הספר דמדיח דב"ה היינו הדחת ידים כמ"ש הר"ן ז"ל קשיא דהו"ל למפרך מברייתא דב"ש וב"ה דלפי מ"ש התוס' ויתכן פירוש זה אף לדברי אוסרים לאכול גבינה אחר בשר באותה סעודה אפי' בנטילה וקנוח א"כ לתירוץ קמא של התוס' לעיל נמי החילוק הכי דבבשר בעין ואח"כ גבינה לא סגי בנטילה אלא בעינן דווקא מסעודה לסעודה אבל בין תבשיל של בשר לגבינה בעין סגי בנטילה וקנוח אפי' בתוך הסעודה א"כ לא הו"מ למפרך מברייתא דב"ש וב"ה ארב יצחק דהא לא נזכר בברייתא זו אמה דקאי ב"ש וב"ה אזי מצ"ל דפלוגתא דב"ש וב"ה בתבשיל של בשר ואח"כ גבינה בתוך הסעודה דב"ה סברי מדיח הדחת ידים כדאמר ר"נ דבין תבשיל

לגבינה אמצעים חובה וה"ה דבעי נמי קנוח הפה אבל לעולם בגבינה ואח"כ בשר לא בעי כלל נ"י וכר' יצחק ולא הוי ק"מ אבל מברייתא דאגרא דקתני בהדיא עוף וגבינה ולא קאמר תבשיל וכו' ואזי דייקינן הא גבינה בעין ואח"כ בשר בעי נ"י הקשו שפיר לר' יצחק ודוק:

הכה המהר"ם לובלין כתב לעיל בתוס' ד"ה עוף וגבינה אין כו' ור"ת מפרש כו' וז"ל וראיתי בדברי מהר"ן מק"ק הראדנא בביאור שערי דורא שלו שמשמע מדברין שהוא מפרש דהא קאמר ר"ת בפירוש דברי רב חסדא אבל גבינה תחלה שמותר לאכול בשר בלא נטילה היינו ביום לפי מאי דמסיק הכא דביום א"צ נטילה אבל המקשה הי' סבר דגם באכל גבינה תחלה צריך נטילה אף ביום וכו' וכתב המהר"ם על זה ולפ"ז צ"ל דהא דקאמר ר"ת אכל בשר אסור לאכול גבינה בלא נטילה היינו אפי' ביום ויהי' לפי מאי דמסיק הכא שיש חילוק בין אכל בשר תחלה ובין אכל גבינה תחלה גם לענין נטילה דבאכל בשר תחלה גם ביום צריך נטילה בשביל השמנונית של בשר הנדבק בידיו ובאכל גבינה תחלה ביום א"צ נטילה עכ"ל ע"ש ודברי ביאור שערי דורא הנ"ל תמוהין קצת דמנ"ל לפרש כן וכמ"ש המהר"ם עצמו דזה כראה קצת דוחק בעיניו ואפשר לומר דהביאור שערי דורא הוכיח זאת ממימרא זו דר"נ דקאמר אבל בין תבשיל לגבינה חובה דמפרש ר"ת בין תבשיל של בשר תחילה לגבינה בעין חובה דאם איתא דליכא חילוק כלל בין בשר ואח"כ גבינה לגבינה ואח"כ בשר אלא לענין קנוח ולא לענין נטילה לא הו"ל לרב חסדא לאשמועינן דבין תבשיל של בשר תחלה לגבינה חובה אלא הו"ל לאשמועינן רבותא טפי דאפילו בגבינה תחלה ואח"כ בשר נמי הנטילה חובה דהא לענין נ"י ליכא חילוק כלל גם הרשב"א הקשה וז"ל דאי ר"נ דווקא בין תבשיל לגבינה קאמר הו"ל למימר אבל בין גבינה לתבשיל חובה דהוי רבותא טפי אלא וודאי דאיכא חלוק בין בשר תחלה לגבינה תחלה גם ביום לענין נטילה דבבשר תחלה צריך נטילה אפי' ביום בשביל שמנונית של בשר הנדבק בידים אבל בגבינה תחלה א"צ נ"י ביום ואזי מצ"ל דר"ל אתי לאשמועינן דבתבשיל של בשר תחלה ואח"כ גבינה צריך נ"י אפי' ביום דלענין זה שוה תבשיל של בשר תחלה כבשר בעין תחלה אבל בגבינה ואח"כ בשר ומכ"ש אח"כ תבשיל של בשר לא בעי נטילה כלל ביום ואזי מוכח דברי ביאור שערי דורא ולק"מ וק"ל:

דף קו.

תוס' ד"ה חזנהו דהוו שדו מיא וכו' והא דאיעכב ולא עשה בעצמו כן או שלא הודיעם וכו' ואפשר ליישב דמש"ה לא הודיעם דהך בר שידא חשב מדשלחו אותו לאתוי מיא

מסתמא אינן יודעין מאומה שיש סכנה כששותין השדים מהמים דאל"כ הי' להם לחשוב אולי האי בר שידא עצמו ישתה מהמים וא"כ לא רצה להודיעם כפשוטו שלא יחשבו אולי ישתה הוא מהמים ושלא יגרע נאמנותו וחשב אולי לא יצטרך לעכב ואזי לא יוודע להם כלל שיש סכנה בדבר וכשראה האי בר שידא שאין סומכין על דבורו דמש"ה עכב עד דחלפו מים הרעים אלא שדו מיא מפומא דחצבא אמר אי הוי ידענא דרגיליתו למעבד הכי כל עת ואין אתם סומכין על נאמנות שלי לא איעכבא וק"ל:

רש"י בד"ה האכילו בשר חזיר וכתב המהרש"א פתח בנבלות וסיום בחזיר אפשר שדקדק לפרש כן משום דאסור לישראל לעשות סחורה בנבלות וטרפות וכו' ובוודאי מה שהורגלו גם הנכרי לבא בחנותו לא על בשר חזיר באו שבוודאי לא הי' מצוי לו אלא על בשר נבילות וטרפות שאפשר שהי' מצוי לו מבהמותיו שהכשרות נתן לישראל והטרפות לנכרי אלא שאז נזדמן לו בשר חזיר ונתן לו ולמ"ד דהאכילו בשר נבלה אין להקשות דהא אסור למכור לנכרי נבלה בחזקת שחוטה עכ"ל עי"ש ומ"ש אין להקשות וכו' דבריו אינן מובנין לי דהא הוא בעצמו כתב דמש"ה הורגלו הנכרים לבוא בחנותו מפני שהי' מצוי לו מבהמותיו טרפות שהי' מוכר לנכרים וא"כ הי' דבר ידוע לכל ולא הוצרך להודיע כלל דהוי כמקום שאין מכריזין תו מצ"ל דלק"מ קושית מהרש"א ויתורץ בזה ג"כ מה שעשה החנווני סחורה בנבלות וטרפות וגם איך בא החנווני לידי חזיר דמצ"ל דמסתמא לא בישל הישראל עצמו הכשירות והטרפות ובשר חזיר אלא מיירי בכה"ג שהי' לו נכרי מוכן לזה לבשל טרפות וחזיר והישראל לא נשא ונתן כלל עם דברים טמאין אלו ולא הרויח בזה כלום אלא שהרוח בזה לקח הנכרי בעבור תשמישו מה שהי' משמש הנכרים ובעבור טרחת בשולו והרווח שהי' לישראל בדבר הוא רק מהמשקין שמכר ששתו הנכרים באכילתן וכמו שישנו ג"כ עתה בכמה מדינות בקי אושפיזות כה"ג וכשבא נכרי בחנותו אמר להנכרי ליתן לו הטרפות מבושלות שלו ואזי לק"מ קושית מהרש"א דהא אסור למכור לנכרי נבלה בחזקת שחוטה דהא הישראל לא מכר לו כלל אלא הנכרי וגם לא קשיא הא אסור לישראל לעשות סחורה בנבלות וטרפות ואיך בא לידו חזיר ז"א דהא הנכרי הי' נושא ונותן בדברים טמאים אלו ולא הישראל וק"ל:

בתוס' ד"ה דפסקינהו בבת בירתא וכו' א"נ לגמרי בטלוהו אף לידים והכא במחוברין למקוה עכ"ל יש להקשות לפ"ז מנ"ל להש"ס לומר כתנאי דהא מצ"ל דהך ברייתא מים שנפסלו משתיית בהמה וכו' בקרקע כשרין רשב"א אומר אף בקרקע וכו' מיירי נמי בכה"ג כמו התם שאינן מחוברין למקוה וטעמא דרשב"א נמי מהאי טעמא דבטלוהו אחר זה משום גזירה דשמא יטבול מחטין וצנורות בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד

כדאיתא בפרק חומר בקדש דף כ"א אבל במחוברין למקו' מצ"ל דס"ל לר"ש בן אלעזר כחזקי' דמטבילין בהן הידים וצ"ע:

ברש"י ד"ה דכ"ע אסור דכי תקון רבנן נטילה לאן בחמין תקון והני גריעי מחמי האור שלא הי' להן שעת הכושר עכ"ל לא ידעתי מי הכריח לרש"י לדחוק ולפרש טעם זה הלא הו"מ לפרש כפשוטן דהא רש"י כתב לקמן ד"ה שנפסלו משתיית הבהמה או חמי טבריא נפסלה משתיית בהמה בלאו הכי פסולין לנטילה כמ"ש רש"י אחר זה ד"ה בקרקע כשרה וז"ל אבל נטילה לא תקון רבנן אלא בראויין לשתיית בהמה וצ"ע:

דף קז.

בתוס' ד"ה מאי לאו הא כביצה בעי נ"י תימא וכו' וי"ל דהמ"ל וליטעמך וכתב המהר"ם על זה דברי תוס' תמוהין וכו' וסוף דבריו וז"ל ע"כ אומר אני שמה שכתב התוס' שלפנינו וי"ל דהומ"ל ולטעמיך טעות הוא שנפל בספרים וצריך למוחקו וקושית התוס' הוא על הפשטן דלפי האמת שהוא ידע מימרא דרב תחליפא דפשיט מינה לקמן דהתירו מפה לאוכלי תרומה א"כ תימא היכי הוה ס"ד לומר מהאי מתניתן הא כביצה בעי נטילה דהא ר' צדוק כהן הוה וכו' ונשאר בתימה בלי שום תירוץ עכ"ל ע"ש דבריו באורך ונ"ל דאפשר לתרץ וא"צ למוחקו ונקדים לתרץ מ"ש הים של שלמה על הרמב"ם וז"ל הישש"ש ומסקינן א"ר תחליפא בר אבימא התירו מפה וכו' ופירש"י ולישרא לי' לא התירו כלל לאכול אפילו חולין גרידא וכ"כ הרא"ש לקמן שלא התירו מפה לאוכלי טהרות וכ"ש לאוכלי חולין גרידא וכ"כ הר"י וכן דעת הראב"ד ולא כדעת הרמב"ם דס"ל דווקא לאוכלי חולין בטהרה לא התירו אבל לאוכלי חולין גרידא התירו דלא החמירו בחולין ובסוגיא לא מצינו רמז לדבריו לחלק בהכי עד כאן לשון הים של שלמה עיין שם וי"ל דמצ"ל דרמב"ם הוכיח זאת מכח הקושיא דהו"ל להפשטן למפשט תיכף מרב תחליפא דהא ידע מימרא דרב תחליפא כמ"ש המהר"ם אלא וודאי מוכח דעת הרמב"ם דדווקא אוכלי חולין על טהרת תרומה אסורין לאכול במפה אבל אוכלי חולין גרידא לא ואזי לא מצי למיפשט מידי מרב תחליפא לפ"ז מצ"ל דא"ש גרסת התוס' וי"ל דהומ"ל ולטעמיך דמצ"ל דמש"ה לא פשט הפשטן תיכף האיבעיא מרב תחליפא משום שהפשטן ידע דמבעל האיבעיא נמי לא נעלם דברי רב תחליפא ואעפ"כ מיבעיא לי' אי מותר לאכול במפה בחולין גרידא וכדעת הרמב"ם הנ"ל אך לפ"ז תקשי דאי ידע בעל איבעיא מרב תחליפא הול"ל וליטעמיך איך מצ"ל דכביצה בעי נטילה הא התירו מפה לאוכלי תרומה כקושית התוס' אלא וודאי דלא נקט פחות מכביצה אלא משו' סוכה וברכה לזה קאמרו התוס'

דהאמת כן דהו"מ התרצן למימר הכי פירוש דהומ"ל ולטעמיך כנ"ל אלא דמשני בקצרה דפחות מכביצה לא קאי אנטילה אלא אסוכה וברכה ודוק:

דף קז:

גמ' בשלמא דר' יוחנן כו' כתב מהרש"א ז"ל יראה לפרש דאי הוי פליגי רב ור"י לא הוי מצי למפשט מידי דהא בהא תליא וכו' ע"ש באורך דברי מהרש"א אינן מובנין לי כלל דהא אכתי תקשי לפי מאי דמוקי הך דרב דאיכא אדם חשוב מצ"ל דמה"ט לא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש משום דאיכא למיחש לפי שאין השמש מברך על כל פרוסה ופרוסה בדאיכא אדם חשוב א"כ שמא יקח גם אחר כך פרוסה בידו ויאכל ממנו ולא יטול ידיו כיון שכבר אכל פרוסה אבל לעולם אוכל מחמת מאכיל א"צ נ"י:

דף קח.

תוס' ד"ה מבשר בחלב כו' וא"ת דהכא משמע דנפקא לי' לאביי טעם כעיקר מב"בח ואילו בפרק אלו עוברין ובפרק ג' מינין פליגי ר' עקיבא ורבנן למר נפקא לי' טעם ממשרת ולמר מגיעולי נכרים עכ"ל ונ"ל ליישב דמ"ל לאביי דיליף מב"בח וסמיך עצמו ג"כ אנזיר דהיינו משרת ותרווייהו לט"כע אתו דתרווייהו צריכי דאי כתב רחמנא ב"בח לא הו"מ למילף נזיר מכי' משום דנזיר קיל משאר איסורין כמ"ש תוס' בפסחים דף מ"ד ע"ב בד"ה אלא יליף מג"נ כו' שכתבו שם דנזיר קל מכל איסור שבתורה שאין אסורו איסור עולם ויש היתר לאסורו ע"ש ואי כתב רחמנ' נזיר לא מצינו למילף בשר בחלב מני' דמצ"ל דחמור איסורו דאפי' חרצן אסור לי' כדאיתא שם בנזיר דף ל"ז ע"ש מש"ה צריכא תרווייהו והשתא מתורץ קושית תוס' דלעולם דס"ל אביי כרבנן דילפי מנזיר אמנם ס"ל לאביי דלא ילפי מנזיר לחוד אלא סמכו רבנן ג"כ אב"בת משום דנזיר חמור אסורא דאפי' חרצן אסור ני' ולפ"ז מתורץ ג"כ קושיא עצומה על אביי אשר הקשה שם ג"כ הפ"י בפסחים דף מ"ד על מה דקאמר הש"ס שם ור' עקיבא ט"כע מנ"ל יליף מב"בח הא איכא למפרך מה לב"בח שאסור בהנאה ע"ש אך שם יש לדחות דמצ"ל דהכי מתרץ דר' עקיבא ס"ל כר"ש דס"ל לקמן דף קט"ז ב"בח אסור באכילה ומותר בהנאה אך על אביי לשיטתו הקושיא עצומה דס"ל בפסחים דף כ"ה ע"א דב"בח לוקין עליו אפי' שלא כדרך הנאתו משום דלא כתיב בי' אכילה א"כ קשיא האיך מצו למילף דט"כע אסור בכל איסורין שבתורה מב"בח הא איכא למיפרך מה לב"בח שכן לוקין עליו שלא כדרך הנאתו אבל לפי דברינו הנ"ל דאביי יליף ט"כע מתרווייהו כדמסיק הש"ס שם בנזיר דרבנן ילפי ט"כע מתרווייהו א"כ שפיר מצינן למילף כל איסורן שבתורה מב"בח דהשתא ליכא למיפרך מה לב"בח שכן לוקין עליו שלא כדרך הנאתו דמצ"ל נזיר יוכיח וליכא למיפרך

מה לנזיר דחמיר אסורי' שכן חרצן אסור לי' דע"ז איכא למימר ב"בח יוכיח הצד השוה שבהן וכו' וללישנא קמא דרש"י לעיל דף צ"ח דטעמא דרבא דלא ילפינן ט"כע מנזיר משום דהוי נזיר וג"נ ב' כתובין צ"ל דהך פרכא מה לנזיר דחמיר איסורי' שכן חרצן אסור לי' לא חשיב לי' פרכא לרבא כמו דלא חשיבא לי' פרכא לר"ע שם בנזיר דאל"כ לא הוי ב' כתובין דנזיר מג"נ נא מצו למילף משום דנזיר קיל וג"נ מנזיר לא מצו למילף שכן חרצן אסור לי' אלא וודאי דרבא לא חשיב הך לצרכו ולפ"ז מצ"ל טעם על סוגיא דפסחים דלא קאמר הך פרכא שכן חרצן אסור לי' אליבא דרבנן אלא קאמר מיצרך צריכי חטאת להיתר מצטרף לאיסור ומשרת לט"כע ובסוגיא דנזיר קאמר לרבנן תירוץ אחר דתרוייהו לט"כע ומחטאת לא מצינן למילף דחולין מקדשים לא גמרינן ומנזיר לא ילפינן דחמיר איסורי' דאפי' חרצן אסור לי' וכמ"ש התוס' שם בפסחים דף מ"ה ד"ה ורבנן אמרי לך וכו' וז"ל אומר ר"י דבנזיר בפרק ג' מינין משמע נזיר וחטאת לרבנן תרווייהו לט"כע וכו' ע"ש דמצ"ל דסוגיא דנזיר אזלא לאביי דחשיב הך דאפי' חרצן אסור לי' לפרכא אבל הסוגיא דפסחים אזלא אליבא דרבא דלא ס"ל הך פרכא אך קשה ללישנא קמא דרש"י לעיל דף צ"ח דרבא ס"ל דנזיר וג"נ הוו ב' כתובין ואין מלמדין ולא ס"ל הך פרכא שכן חרצן אסור לי' א"כ הו"ל לרבא למדחי לאביי בפשיטות דלא מצינן למגמר מב"בח משום דהו"ל נזיר וב"בח וג"נ ג' כתובין דלכ"ע אין מלמדין ואפשר לומר דרבא רוצה לדחות אפי' לדבריו דאביי דס"ל דבנזיר איכא למפרך דחמיר איסורי' דאפי' חרצן אסור לי' ואג"נ איכא למדחי כדאיתא שם בפסחים דג"נ חדוש הוא דלא מצו למילף מיני' ומב"בח לא מצינו למילף שכן אסור בהנאה אם כן לא הוי ג' כתובין מש"ה הוצרך רבא לומר תירוץ אחר דדרך בשול אסרה תורה ודוק:

תוס' ד"ה דאמר רבא וא"ת אמאי לא פריך מדר"י גופי' וי"ל דלא שמיע לי' וכו' ועוד י"ל דברייתא דר"י וכו' אפשר לומר דמש"ה כתבו התוס' תירוץ א' אע"פ שהוא קצת דוחק ולא סגי לי' בתירוץ ב' משום דלשיטת רשב"ם שכתבו התוס' אח"ז דלמ"ד מין במינו לא בטיל בעי ב' פעמים ששים א"כ לא משמע מידי מברייתא ממה דאמרו עד שתתן טעם ברוטב ובחתיכות דליכא ברוטב לחודא ס' דלמא לעולם איכא ברוטב ס' ואעפ"כ צריך ס' בחתיכות לבטל הרוטב דאל"כ הרוטב נאסר ואזי לא תוכל לבטל החתיכות ואם הו"מ למפרך נמי מר' יהודה דברייתא אמאי קאמר סתמא אפי' בדאיכא ס' ברוטב דאוסרת כל החתיכות הא בדאיכא ס' ס"ל דאמרינן סלק וכדפריך לרב לכן כתבו התוס' תירוץ א' כדי לתרץ הקושיא נמי אליבי' דרשב"ם וק"ל:

דף קח:

רש"י בד"ה לעולם לא מצטרפין וכו' וכי אמר רב לוקה על אכילתו שבא מיורה גדולה ולצדדין אמר רב למילתי' עכ"ל הנה בי"ד סימן פ"ז סעיף ו' כתב רמ"א י"א דאסור לחתות האש תחת קדרות של נכרים לפי שהם מבשלין בהם פעמים חלב פעמים בשר וכו' וכתב הש"ך בס"ק י"ח וז"ל ובמרדכי כתב שאסור לבשל בשר וכו' וכתב על זה הש"ך מיהו בשר לאו דווקא אלא ה"ה שאר דברים דזיל בתר טעמא מיהו אין בזה אלא חומרא בעלמא ע"ש וכתב על זה הכר"ופ בסימן פ"ז דף ק' ע"א וז"ל והנה הש"ך בס"ק י"ח כתב דה"ה שאר כלים שמבשלין בהם נכרים ג"כ אסור בהן לחתות דיש בהן בלוע ב"ות ומתבשל וסיים ואינו אלא רק חומרא בעלמא ולא ביאר הש"ך למה הוא רק חומרא אי הטעם דכיון דקי"ל בשבת אין בישול אחר בישול וא"כ כללא הוא בכל הדינין ומהיכי תיתי נימא בב"וח דכתיב לא תבשל והקפיד התורה על בישול דווקא דיש בישול אחר בישול ולכך לא הוי אלא חומרא בעלמא ודבר זה הי' נראה מסברא אלא דקשיא מהא דאמרינן בגמ' לכך אינו עולה על שולחן א' שמא יעלה באלפס רותח והוי איסור תורה כמבואר בגמ' וזהו וודאי דלא יעלה על השולחן בעת אכילה דבר שהוא חי וע"כ דכבר נתבשל רק יעלהו רותח וישים בו גבינה ש"מ כה"ג קרי בישול ואסור מדאורייתא עכ"ל ע"ש באורך ואני כתבתי בתשובה דלא קשיא מידי מגמ' זו דלעולם מצ"ל בב"בח נמי אין בישול אחר בישול רק דהתם איירי שהגבינה או החלב צונן וכשמשים אותה להבשר בתוך אלפס רותח אזי מתבשל החלב והבשר יחד מחמת חום כלי ראשון דזה מקרי בישול חדש דהא החלב עדיין לא נתבשל ואפילו את"ל דהגבינה או החלב נתבשלו כבר אעפ"כ מקרי בישול חדש עתה דהא דרך בישול יחד אסרה התורה ועדיין לא נתבשלו הבשר והחלב יחד גם ביארתי שם פירוש אחר על מ"ש הש"ך ואינו אלא חומרא בעלמא לפי שישנו כמה חששים שמא לא נתבשל ב"בח בקדרה זו ואת"ל דנתבשל שמא נתבשל הבשר אחר מע"לע מהחלב או להיפוך ואת"ל דנתבשלו יחד שמא הי' החלב ס' כנגד הבשר או להיפוך ואפילו לא הי' ס' דלמא עכשיו הוא מע"לע מהבישול ב"בח והוי נט"לפ בפרט דסתם כלי נכרים אינן ב"י ואפי' אין עדיין מע"לע דלמא עכשיו שמבשל בקדרה זו שאר דברים הוא ס' כנגד הבלוע של ב"בח ולכן אינו אלא רק חומרא בעלמא ולפענ"ד יש להוכיח מדברי רש"י זו דאין בישול אחר בישול בב"בח דאל"כ ל"ל לרש"י לפרש בדוחק לצדדין קתני הו"ל לפרש דתרווייהו מיירי בבא מיורה גדולה דהא עיקר הדבר מה דקאמר רב ואינו לוקה על בישולו לאשמועי' דלא מצטרפי דאי מצטרפין אבישול נמי ללקי וא"כ מצ"ל דאתי נמי לאשמועינן בשנתבשל כבר ביורה גדולה ונצטנן ועתה רוצה לבשלן עוד

פעם דלא לקי מטעם דלא הוי אלא חצי זית בשר וחצי זית חלב דליכא שיעורא אבל אי הוי כזית בשר וכזית חלב שנתבשלו כבר יחד ביורה גדולה ונצטנן ובשלן עתה אזי שפיר לקי עלי' משום בישול ב"בח דיש בישול אחר בישול ולוי דס"ל בחצי זית בשר וחצי זית חלב דלוקה על בישולו משום דס"ל נמי דיש בישול אחר בישול אלא וודאי דס"ל לרש"י דלכ"ע אין בישול אחר בישול ואזי לא מצינו לאוקמי הסיפא דאינו לוקה על בישולו בבא מיורה גדולה ונצטנן ובשלן עתה דא"כ מ"ט דלוי וגם ל"ל לרב למימר חצי זית דווקא הא אפי' אי הוי כזית מכל אחד נמי לא לקי משום דאין בישול אחר בישול לכן הוכרח רש"י לפרש ולצדדין קתני ודוק:

אך י"לד לפי מה דמפרש רש"י דלצדדין קתני א"כ לפלוג באכילה גופי' דאם בא מיורה גדולה לקי עלי' אבל אם בישל לכתחילה חצי זית בשר וחצי זית חלב יחד ואוכלן אינו לוקה ולפי מ"ש הריטב"א ד"ה לעולם לא מצרפינן א"ש דלק"מ דזה לשון הריטב"א והא דרב לצדדין אמרה וה"ק חצי זית חלב שבא מיורה גדולה לוקה על אכילתו אבל כשאין בא מיורה גדולה אפי' על בישולו אינו לוקה דלא אמרינן בישול כל דהוא אמר רחמנא וכיון דכן פשיטא דאינו לוקה על אכילתו דכל דלית בי' משום בישול לית בי' משום אכילה דלהכי אפקי' רחמנא לאכילה בלשון בישול דכתיב לא תבשל ג"פ עכ"ל ע"ש ואם כן א"ש ומצ"ל דכוונת הריטב"א לתרץ זאת דאתי לאשמועינן תרווייהו בישול ואכילה דהא אכילה ידעינן ממילא מכח כ"ש דבישול וק"ל:

תוס' ד"ה שנפל לתוך יורה רותחת וא"ת דהא דקאמר הכא וכו' אבל מה שהי' בלוע מקודם פליט עכ"ל לפ"ז מצינן לתרץ קושית הרשב"א ז"ל ד"ה אילימא לא ניער וז"ל וקשה לי הא אמרינן לקמן קערה שמלח בו בשר וכו' ועוד אמרינן דגים שעלו בקערה וכו' ועוד דתנן וכו' דמצינו למימר דמש"ה אסורין לפי שפלטו מה שבלעו כבר וק"ל:

דף קט.

גמ' אלא אי אמרת אפשר לסוחטו ד"ה אסור וכו' יש להקשות דלמא לעולם דר"י ורבנן פליגי במין במינו בשאר חתיכות ורבי כמי אשאר חתיכות קאי ורבי ס"ל בשניער מתחלה ועד סוף דדוקא לענין לאסור שאר חתיכות לא מחמרינן כל כך למיחש שמא לא ניער יפה וכו' אבל לעולם אותה חתיכה עכ"פ אסורה דלא ימלט שקבלה אותה חתיכה טעם משהו ואף שמנער אח"כ ופולטת החתיכה דלמא אינה פולטת אלא הטעם בשר שבה אבל איסור חלב כל שהוא שבה עדיין נשאר בה וה"פ נראין דברי ר"י לאסור שאר חתיכות בשלא ניער אלא לבסוף דאזי קבלה החתיכה טעם הרבה ונעשת נבלה וכשניער אוסרת אח"כ שאר חתיכות מכלל דר"י סבר כי ניער מתחלה ועד סוף דלא זו דחתיכה אסורה

אלא אפילו שאר חתיכות משום דחיישינן לשמא לא ניער יפה וכו' משום דשמא קבלה חתיכה תיכף טעם ממש ולא ניער יפה ואזי אוסרת שאר חתיכות מפני שהן מינה אבל רבי ס"ל דדי לנו להחמיר למיחש לשמא לא ניער יפה לענין לאסור אותה חתיכה דאע"ג דאותה חתיכה אסורה משום דחיישינן שנבלע בה כ"ש חלב אפ"ה לא מצי לאסור שאר חתיכות וכמו שכתבו התוס' לעיל דף ק' בד"ה בשקדם וסלקו בשם ר"ת וז"ל ואור"ת דנהי דהיא גופא מיתסרי בכ"ש מ"מ לא אמרינן שתעשה נבלה לאסור כל האחרות כיון שהיא עצמה לא נאסרה אלא ע"י כ"ש וא"כ מאי משני הגמ' דע"כ הוצרך רבי לומר נראין דברי חכמים בשניער לאשמועינן דרק לענין זה סובר כחכמים דשאר חתיכות מותרות אבל אותה חתיכה אסורה ואי הוי אמר הכי ולא נראין דברי ר"י בניער מתחילה ועד סוף ה"א דאפי' לענין חתיכה עצמו לאסור לא ס"ל כר"י משום דלא חיישינן כלל לשמא לא ניער יפה ואזי אמרינן דאפי' משהו חלב אין בה בהחתיכה מש"ה קאמר ודברי חכמים בשניער והרי חכמים לא מיירו אלא בשאר חתיכות ואזי מוכח דקאי רבי דווקא אשאר חתיכות ולא אחתיכה עצמה וצ"ע:

הנה הרשב"א כתב בסוף דבריו וז"ל ורב אלפס ז"ל לא הביא מכל זה בהלכותיו והוא מן התימה שאפילו סובר כרבינו אפרים ז"ל שלא אמרו חתיכה נעשה נבלה ואפשר לסוחטו אסור אלא בב"בח מ"מ הו"ל לכותבה משום ב"בח מיהא דקי"ל אפשר לסוחטו אסור כר"י וכרבי דקאי כוותי' ור' יוחנן ור' חנינא נמי ס"ל הכי וצ"ע ע"ש וכמו כן הקשה הר"ן על הרי"ף ע"ש ולפענ"ד אפשר לדחוק ולומר דנ"ל לרי"ף מדשקיל וטרי הגמ' לכתחילה בדין דאפשר לסוחטו וע"ז קאמר פלוגתא דאמוראי דרב ור' יוחנן וכו' ואח"כ מסיק הש"ס ואפשר לסוחטו תנאי היא מפרש הרי"ף הכי כלומר הא דרב ור' יוחנן דס"ל אפשר לסוחטו אסור אינו מוסכם להלכה דהא פלוגתא דתנאי היא דר' יהודה ורבנן ואזי מסתמא רב ור' יוחנן לא ידעו מהך ברייתא דאם לא כן הול"ל הלכה כר' יהודה אלא וודאי דלא ידעו כלום מהך ברייתא וא"כ למאי דמסיק דפלוגתא דר' יהודה ורבנן היא הדרינן לכללא דיחיד ורבים הלכה כרבים דאל"כ אלא הלכה כר' יהודה וכרבי דקאי כוותי הו"ל למסדר הש"ס לסדר הכי בתחילה להביא פלוגתא דתנאי דר' יהודה ורבנן ולפסוק אח"כ הלכתא כר' יהודה וכרבי משום דרב ור' יוחנן ורבי חנינא קאי כוותי' כדי לאשמועינן רבותא דהלכה כיחידאי כר' יהודה וכרבי אע"ג דכללא הוא הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו אלא וודאי מדהביא פלוגתא דתנאי אהך פלוגתא דאמוראי דלא ידעו הך ברייתא משמע כנ"ל דנקטינן כהך כללא דיחיד ורבים הלכה כרבים ואפשר דזהו דפריך אח"כ רב אחא מדפתי ממאי דבאפשר לסוחטו פליגי ואזי ע"כ אין הלכה

כרב ור' יוחנן אלא הלכה כרבים דלמא לעולם הלכתא כרב ור' יוחנן כמו בכל מקום דמצ"ל דכ"ע ס"ל אפשר לסוחטו אסור ובמין במינו קמפלגי ועל זה דחה א"כ נראין דברי ר"י ואין נראין מבעי' לי' אלא וודאי דפליגי באפשר לסוחטו ואזי הלכה כחכמים וא"כ שפיר פסק הרי"ף כהמסקנא דהלכה כרבים כחכמים דאפשר לסוחטו מותר וק"ל:

רש"י ד"ה אלא אי אמרת אפשר לסוחטו לרבנן נמי אסור ובסוף דבריו ואית ספרים דמתני בהו אפכא אמר רבי בלאין דברי ר"י בשניער וכסה וכו' והקשה מהרש"א וז"ל י"לד כאן דבלא ניער כלל בלע ולא פלט האיך נאסור את האחרות ותירוצו דחוק מאד ויש לתרץ קושית מהרש"א לפי מ"ש הר"ן בסוף פרק כל הבשר והמ"מ בפרק ט' מהלכות מ"א אפי' לא ניער כלל כשהחתיכ' חוץ לרוטב נהי דאין החלב יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב מ"מ חיישינן דלמא מצד עצמותה פלטה טעם בשר שלה דהא אי אמרינן אפשר לסוחטו אסור הבשר עצמו נעשה נבלה והא דקאמר בגמרא אילימא לא ניער כלל וכו' מבלע בלע מפלט לא פלט זה הוא דווקא למאי דס"ד למימר אפשר לסוחטו מותר אבל בתחלה מביא הר"ן דעת התוס' דס"ל כשהחתיכה פולה חוץ לרוטב ולא ניער כלל דלא חיישינן דפלטה גוף החתיכה לאסור האחרות וכמו כן כתב הכ"מ שם בפרק ט' מהלכות מ"א בשם הרב מהר"י בן חביב שאם לא ניער למה יאסור כל מה שבקדרה וכו' ודי אם נאסור כדי קליפה בחתיכה הנוגעת בה וא"כ מצ"ל דהנך אית ספרים ס"ל דר' יהודה ורבי פליגי בהך סברא של הר"ן ותוס' דר' יהודה סבר דאע"פ דלא ניער כלל חיישינן דלמא פלטה החתיכה מצד עצמותה טעם בשר שלה משום דס"ל אפשר לסוחטו אסור ואזי אוסר כל החתיכות אבל רבי סובר כדעת התוס' וכ"מ דאין אוסרות האחרות רק חתיכה הנוגעות בה צריך קליפה ולפ"ז ה"פ בגמ' נראין דברי ר"י בשניער לבסוף דאזי כל חתיכות אסורות דאפשר לסוחטו אסור ע"ז קאמר מכלל דר"י סבר כי לא ניער כלל נמי אסור מ"ט הא לא פלט וגרסו הנך אית ספרים דמשני הגמ' אימא תפלוט החתיכה מצד עצמותה טפי לאסור האחרות ודברי חכמים בשלא ניער כלל דאזי ס"ל לרבי כחכמים דלא חיישינן לזה שמא תפלוט החתיכה מצד עצמותה דאין אוסרת אלא כדי קליפה לחתיכה הנוגעת בה כדעת התוס' וכ"מ הנ"ל ולפ"ז ממילא לק"מ קושית מהרש"א דשפיר מצי ר' יהודה סבר דאפי' בלא ניער כלל אוסר האחרות כדעת הר"ן והמ"מ הנ"ל ומצ"ל שהכריח לאית ספרים להגיה ולפרש הכי משום דנראה להם גרסא דידן דוחק דאזי צריך לדחוק ולומר דחייש ר' יהודה לשמא לא ניער יפה ודוק:

דף קט:
תוס' ד"ה איכו עובר עליו ומותר כו' ומיהו גם לפירוש הקונטרס היכא דאיכא ס' במים שנתבשל בהן הכחל לא הי' נאסר הכחל היכא שבשלו לחודא לפי שהחלב הנפלט נתבטל וכו' יש להקשות לפ"ז דהיכא דאיכא ס' במים מותר הכחל היכא שבשלו לחודא א"כ מנ"ל להמקש' לומר לימא מסייע לי' הכחל קורעו ומוציא את חלבו וכו' לב הוא דבעי קריעה אבל כחל לא בעי קריעה הא לפי לפימ"ש התוס' לעיל בד"ה הלב קורעו ומוציא את דמו דע"כ הפי' בברייתא קורעו לאחר בשולו היינו אחר צלייתו אבל בקדרה אסור א"כ רישא הכחל קורעו וכו' נמי מיירי בצלי הגם לרש"י לעיל דס"ל סברא דלב דשיע לא מוכח מידי דמיירי הברית' בצלי ומצי מיירי נמי בקדר' מ"מ תקש' מנ"ל להמקש' להקשות דלמא מיירי הברייתא בצלי וא"כ ליכא סייעתא לר"ז חומר רב דדלמא ר"ז אתי לאשמועינן דבין בצלי ובין בבישול כחל לחוד' היכא דאיכ' ס' אין עובר עליו ומותר הכחל עצמו דלא תימא כדאמרינן לעיל בדף צ"ז דבחל עצמו אסור והקשו תוס' שם בד"ה וכחל עצמו וכו' וא"ת כי בשל לי' כמי לחודי' ליתסר כו' ע"ש וא"כ ה"א כקושית תוס' דאפי' היכא דאיכא ס' הכחל עצמו אסור קמ"ל דמותר אך זה יש לדחות דמצ"ל דנראה לי' להמקשה דצלי ולקדרה לחודי' בדאיכא ס' שווין הם או אפשר דסברא הוא להתיר טפי לקדרה בדאיכא ס' מבצלי דבצלי נוטף לפעמים על הכחל כמו שכתבו תוס' ד"ה האי לקדרה כו' ע"ש וכן מוכח מקושית מהר"ם דלקמן סברא זו דצלי גרע מבישול לקדירה בדאיכא ס' אך הא קשיא מאי פריך הגמ' והא אנן תנן אינו עובר עליו מיעבר הוא דלא עבר הא איסורא איכא דלמא מיירי מתניתן בין בצלי ובין בקדרה וה"ק אין עובר עליו בכל גוונא בין לצלי ובין לקדרה בין דאיכא ס' ובין דליכא ס' והכי דייקינן הא איסורא איכא דלענין איסור יש חילוק דאי איכא ס' בקדרה מותר ואי ליכא ס' אסור דלסברא הנ"ל ליכא למימר כתירוץ התוס' ד"ה הא איסורא איכא דא"כ הו"ל למתני אם לא קרעו מותר דהוי חדוש וממילא הוי מוקמינן בצלי דדלמא אי תני אם לא קרעו מותר הוי מוקמינן לי' אמסתבר יותר לקדרה בדאיכא ס' אזי מותר אבל בצלי דלפעמים נוטף החלב ונופל על הכחל מבחוץ וחוזר ונבלע ואינו חוזר ופולט מה שבלע אזי אסור מש"ה לא נחית לאשמועינן הדין אם לא קרעו מותר אלא אתא לאשמועינן הך דין דעל כולן אין עובר עליו והדיוק הא איסורא איכא לקדרה בדליכא ס' ולעולם מצ"ל כר"ז דבין לקדרה בדאיכא ס' ובין לצלי אינו עובר עליו ומותר אך לפי' תירוץ א' של המהר"ם שכתב על מה שכתבו התוס' ומיהו גם לפירוש הקונטרס היכא דאיכא ס' במים וכו' וז"ל ואין להקשות אם כן מאי מייתי תניא כלישנא קמא דרב מדקתני כחל שבשלו בחלבו מותר

וכו' דדלמא איירי ביש ס' במים שנתבשל בו ותירץ א"כ מאי אתי לאשמועינן הא כל איסורין בטלין בס' ועוד אם קיבה נמי ע"ש וא"כ לפי תירוץ א' לא קשה מידי קושיא הנ"ל דלעולם מצ"ל כתירוץ התוס' דא"כ הו"ל למתני אם לא קרעו מותר וממילא הוי מוקמינן בצלי ואזי אין לומר דהוי מוקמינן לי' אמסתבר יותר הבשול לחודא בקדרה בדאיכא ס' אזי תקשי נמי אמתניתן מאי אתא לאשמועינן בכחל הא כל איסורין בטלין בס' מיהו לפי תירוץ ב' של מהר"ם מ"ש ועוד א"כ קיבה נמי כו' הקושיא במ"ע וגם תירוץ א' של מהר"ם יש לדחות הכי לפמ"ש תוס' לעיל דף צ"ז ע"ב ד"ה הכחל עצמו אסור שכתבו יש ספרים דגרסי אסור היכא דלא קרעו ובשלי' בהדי בשר והקשו התוס' ע"ז וא"ת כי בשול לי' לחודא נמי ליתסר משום טעם בשר הכחל שבחלב שבגומות וי"ל כו' ע"ש וא"כ איצטריך לאשמועינן כי בשול לי' לחודא דמותר הכחל עצמו בדאיכא ס' דה"א דכחל עצמו אסור משום טעם בשר הכחל שבחלב שבגומות כקושית התוספות מש"ה איצטריך לאשמועינן דהכחל עצמו מותר בדאיכא ס' תו מצ"ל דאתי לאשמועינן דכחל לא בעי קריעה לאחר בישול דה"א כיון דמהני בי' קריעה אמאי יהא מותר אחר בישול בלא קריעה יותר מקודם בישול וכמ"ש התוס' ד"ה הא כחל מש"ה איצטריך לאשמועינן דכחל לא בעי קריעה משום דכי נתבשל כבר פלט במקצת כתירוץ התוס' וא"כ כיון שנדחה תירוץ א' של המהר"ם הקושי' במ"ע וצ"ע:

גמ' לימא מסייע לי' הכחל קורעו וכו' וכתב המהר"ם שיף דהוי לי' להקשות בל"ז מתניתן ובריייתא אהדדי דבמתניתן משמע דאין עובר עליו ואסור ומברייתא מוכח דכחל לא בעי קריעה ומותר ע"ש ויש לתרץ דבלא רבי זירא לא הו"מ להקשות מתניתן ובריייתא אהדדי דהא הברייתא ע"כ מיירי בצלי מדקתני סיפא קורעו לאחר בשולו דהיינו אחר צלייתו כמ"ש התוס' לעיל וא"כ מצ"ל דמתניתן מיירי בבישול ומש"ה אין עובר עליו הא איסורא איכא בדליכא ס' אבל השתא דקאמר רבי זירא הלשון אין עובר עליו ומותר וכפי מ"ש רש"י מיירי רבי זירא בצלי דאי נקדרה אמאי מותר הא יצא החלב וחזר ונבלע א"כ קאמר שפיר לימא מסייע לי' וק"ל:

תוס' ד"ה לב הוא דבעי קריעה וא"ת אדרבה דוק מיני' איפכא אינו עובר עליו הא איסורא איכא אין להקשות דהו"ל להתוס' להקשות הכי דליכא למשמע מיני' כלל מהך ברייתא דאם תאמר למידק מיני' הא איסורא איכא תקשי הכי אמאי לא קתני קרעו לאחר בשולו כמו בסיפא ואיפכא לא מצי למידק מדלא קתני הכי דכחל לא בעי קריעה דהיא משמע אין עובר עליו הא איסורא איכא ז"א דהא מוכח מדקתני אין עובר עליו דאיסורא איכא

א"כ ע"כ צ"ל דמש"ה לא קתני קורעו לאחר בשולו משו' דאיסורא איכא ולא מהני לי' קריעה וק"ל:

גמ' אר"א לשמעי' קרע לי ואלא איכל ופירש"י קרע לי כחל קודם שתצלנו ופריך הגמ' מאי קמ"ל מתניתן היא וקשה מאי פריך הגמ' דלמא אתי לאשמועינן דלצלי בעי קריעה לכתחילה דל"ת דמתניתן איירי לקדרה ולצלי לא בעי קריעה כלל וכדאמר ר"כ לטבחי זוויקו לה כחלי דהפירוש יתנו לה כחל בשפוד לצלות לכתחילה בלא קריעה כלל כמ"ש רש"י ד"ה זוויקו כו' מש"ה אשמועינן ר"א דאפי' לצלי בעי קריעה לכתחילה וצ"ע:

בתוס' ד"ה ההוא לקדרה וא"ת היכי מייתי סייעתא מהך ברייתא לל"ק דרב וכו' יש להקשות על פי' ר"ת ל"ל לפרש דפליגי הני ב' לישנא בתרתי בלקדרה בהדי בשר ובלקדרה לחודא ואזי קשה קושית התוס' וא"ת וכו' הו"ל לפרש דפליגי הני תרי לישני רק בלקדרה לחודא בלא בשר דל"ק סבר בין לצלי ובין לקדרה בלא בשר אם לא קרעו כלל אינו עובר עליו ומותר ול"ב ס"ל דלקדרה בלא בשר אם לא קרעו אסור דהא כתבו התוס' לעיל בדיעבד מותר אם לא קרעו כלל דל"ק ס"ל דבדיעבד מותר לקדרה בלא בשר אם לא קרעו כלל ובוודאי מתניתן איירי בכל גוונא משום דמתניתן סתמא קתני וכמ"ש הר"ת אבל לעולם מצ"ל דל"ק דרב לא מיירי אלא בלקדרה בלא בשר גם הסוגיא כולה מצינן לפרש על נכון בכה"ג וי"ל דא"כ לא הוי צריך לדחוק ולתרץ לל"ק על הקושיא והא אכן תנן אינו עובר עליו בדין הוא דאיסורא נמי ליכא ואיידי דבעי למתני סיפא וכו' אלא הו"ל לתרץ בפשיטות דהכי דייקינן הא איסורא איכא לקדירה בהדי בשר דהא מתניתן מיירי בכל גוונא ועל זה לא מצינן למדחי כתירוץ התוס' דאם כן הו"ל למתני דאם לא קרעו מותר והוי' מוקמינן לי' אלקדרה בלא בשר ז"א דאי הוי תני הכי הוי מוקמינן לי' אמסתבר טפי דמיירי לצלי ולא אלקדרה בלא בשר דהא ל"ב דרב לא פליגי אלא אלקדרה בלא בשר אבל לצלי מודה דמותר אלא וודאי מוכח דס"ל לש"ס דל"ק דרב מתיר אפי' בלקדרה בהדי בשר אם קרעו קצת ודוק:

בא"ד א"כ רישא דברייתא דקתני כמי הכחל קורעו ומוציא את חלבו הוי כמי אפי' בהדי בשר ולא הוי דומיא דלב לא קורעו קורעו לאחר בשולו דלא איירי בהדי בשר דאי בהדי' בשר נעשה הבשר נבלה וכו' והקשו מהרש"ל ומהרש"א מאי אריא בהדי בשר הא בלב אפי' בפני עצמו אסור בבשול ואינו שרי אלא בצלי ואזי לא הוי דומיא דרישא אי הרישא מיירי אפילו בבשול בקדרה לחודא אין להקשות הא בלקדרה בלא בשר לק"מ דוודאי הברייתא הכחל קורעו ומוציא את חלבו מיירי רישא נמי בצלי דומיא דסיפא דקורעו לאחר בשולו ואפ"ה מייתי סייעתא שפיר לל"ק דלקדרה בלא בשר מותר לפי

מ"ש ר"ת לעיל דאין חילוק כלל בין צלי לקדרה בלא בשר דאין בו שום טעם להקל בצלי יותר אבל אלקדרה בהדי בשר כתבו התוס' שפיר דלא הוו רישא דומיא דסיפא דהא אי המתניתן הכחל קורעו וכו' מיירי נמי בלקדרה בהדי בשר א"כ בברייתא נמי דקתני כלישנא דמתניתן הכחל קורעו וכו' מיירי נמי בלקדרה בהדי בשר וא"כ לא הוי דומיא דסיפא וי"ל דעכ"פ קשה הא לר"ת מיירי מתניתן עכ"פ בלקדרה בלא בשר וא"כ הברייתא דקתני כלישנא דמתניתן מיירי ג"כ בלקדרה בל בשר א"כ לא הוי דומיא דסיפא תו מצינו לפרש קושית מהרש"ל ומהרש"א על מה שמקשה ללישנא בתרא מברייתא דהכחל קורעו ומוציא את חלבו וכו' לב הוא דבעי קריעה אבל כחל לא בעי קריעה הא הלישנא בתרא לא מיירי אלא בלקדרה בלא בשר אבל בצלי ס"ל דמותר וא"כ מאי פריך מברייתא הא רישא דברייתא הכחל קורעו ע"כ מיירי בצלי דומיא דסיפא דלב קורעו לאחר בשולו אלא ע"כ צ"ל דס"ל להמקשה דרישא דברייתא דהכחל קורעו וכו' מיירי בלקדרה בלא בשר וא"כ לא הוי דומיא דסיפא דהא הסיפא קורעו לאחר בשולו ע"כ מיירי בצלי כמו שכתב רבינו תם לעיל וק"ל:

דף קי.

תוס' ד"ה דאתניי' לרב כחל כו' אלא שמע שהי' רב אוסר כחל ואפי' בקריעת שתי וערב עכ"ל לפ"ז קשה מאי פריך הגמ' לעיל על ר' אלעזר מקמ"ל מתני' היא דלמא אתי לאשמועינן לאפוקי מדרב ומסורא דאסרו כל כחל אפי' בקריעה ואפשר לומר דסוגיא דלעיל אזלא ללישנא קמא דרב בקעה מצא וכו' ובסורא החמירו כלישנא בתרא וק"ל:

תוס' ד"ה דתנן הכבד אוסרת ואיכו נאסרת כו' ותימא רב ספרא מעיקרא מאי סבר שלא הביא לו המשנה וכו' וי"ל דגם בתחלה הי' יודע המשנה אבל הי' סבר שאביי הי' מסופק בשלוקה אם נאסרת או לא דפליגי בה תנאי בסמוך והי' מסופק האיך הלכה עכ"ל והנה תירוץ התוס' דחוק מאוד דהעיקר חסר מן הספר דהו"ל לאביי לפרש בהדיא כבדא שליקא מה אתון בי' וגם הו"ל למימר לרב ספרא הברייתא ולישיזל הלכתא מאי ונ"ל לתרץ קושית התוס' ובזה יתורץ עוד דקדוק א' אריכות הלשון של רב ספרא מ"ש למיסר נפשה דלא מיבעיא לך וכו' דהוא אך למותר והו"ל למימר בקיצור הא תנן בהדיא במתניתן הכבד אוסרת ולפ"ז יתורץ שפיר דהנה כתבו התוס' לעיל בד"ה כבדא מה אתון בי' כו' ועי"ל בענין אחר דבלא מליחה פשיטא דאסור וע"י מליחה הוא דמבעיא לי' כיון שיש בכבד רוב דם שמא אינו יוצא כולה ע"י מליחה וכו' ולפי הך תירוץ התוס' מצינן לתרץ קושית התוס' הכי דהכה כתב הרמ"א בסימן ע"ג סעיף ד' דאם נמלח הכבד כבר מותר לצלותה עם בשר אפי' על גבי בשרא דכבר נתמעט דמה והוי כבשר על גבי

בשר וכתב ע"ז הט"ז ס"ק ו' אפי' על גבי בשרא לכאורה משמע וכ"ש תחת הבשר וקשה הא תחת הבשר וודאי אסור כיון שמיירי כאן בבשר שלא נמלח וכו' וא"כ יהא אסור לצלות הכבד שנמלח תחת הבשר שלא כמלח דהא לר"ת הוי הכבד שנמלח כמו בשר שנמלח וכן עיקר להלכה אלא שאנו מחמירין דלא כוותי' וכאן אמאי יהא מותר ומסיק שם דתחת הבשר אסור וכן הקשה הדרישה בסי"א על הרמ"א ולפ"ז מתורץ קושית תוס' הנ"ל ודקדוק הנ"ל דבל"ז לא הו"מ רב ספרא למפשט ממתניתן דאינה נאסרת דמצ"ל דמתניתן איירי בשלא נמלחה הכבד דאזי יש בה דם הרבה אמרינן איידי דטרידא למפלט לא בלעה אבל אביי הא מבעיא לי' לאחר מליחה דאזי כבר נתמעט דמו אמרינן כסברת הט"ז והדרישה דהוי כבשר שנמלח ולא שייך בה למימר איידי דטרידי למפלט לא בלעה אבל השתא פשט רב ספרא שפיר וזה הוא שהאריך רב ספרא בלשונו לומר מ"ש וכו' דבל"ז לא הו"מ למפשט ממתניתן דהכבד אוסרת דהוי מצינן למדחי כקושית התוס' דאיירי מתניתן בשלא נמלחה הכבד אבל אבעיא דאביי בשנמלח הכבד מש"ה האריך בלשונו וה"ק מ"ש למיסר נפשה דלא תבעי לך דפשוט לך ממתניתן דאינה נאסרת הא איכא לאוקמי מתניתן בשלא כמלח הכבד ואזי יש רוב דם בכבד ואמרינן איידי דטרידי למפלט לא בלעה אבל אבעיא דאביי דמיירי לאחר מליחה שפיר מצ"ל דנאסרת משום דנתמעט דמה ולא שייך בה למימר איידי דטרידי למפלט לא בלעה וא"כ לא מצית למפשט מידי ממתניתן אלא ע"כ צ"ל דמשמע לך דמתניתן מיירי אחר מליחה כמו שדרך לבשל בשר כתירוץ התוספות הנ"ל וא"כ תפשוט ממתניתן נמי דאפי' אחר מליחה הכבד אוסרת ודוק:

ולפי פי' ר"ת לעיל בד"ה כבדא כו' מצינן לתרץ קושית תוס' ודקדוק הנ"ל באופן אחר דהנה הרשב"א כתב בשם הראב"ד דדם הסמפונות הוי דם דאורייתא וגרע מדם האברים דאפי' לא פירש אסור לפי שהוא כנוס בסמפונות וכמו כן כתבו כמה ראשונים ז"ל וכן כ' המהר"ם שיף דדם הכנוס בסמפונות לפי שהוא מעלמא הוא דאוריית' וכמו דם הכנוס בתוך הלב וכן נראה מדברי רש"י בד"ה אמאי עבדיתו הכי כו' שכתב מיהו דם הכנוס בסמפונות דם הוא אבל מדברי בה"ג שהביאו התוס' לקמן בד"ה וחתוכה לתחת וז"ל ובעל ה"ג כתב האי מאן דמצלי כבדא בשלומי צריך לחתוכה מ"ט דאזיל דמא ומכניס בסמפונות נראה דבסמפונות עצמן אין דם רק מחמת חום הצלי אזיל הדם מהכבד בשעת הצלי' ומכניס בסמפונות וכמו כן מצאתי בספר חידושי אלי' רבה שכתב וז"ל מיהו י"ל דבסמפונות עצמן אין דם רק דאזיל דמא ומכניס בסמפונות והיינו על ידי צלייה או על ידי בישול וכמ"ש התוס' בשם בה"ג ולפ"ז מתורץ קושית תוס' ד"ה דתנן הכבד אוסרת

הנ"ל והדקדוק הנ"ל דבתחילה לא מצי רב ספרא למפשט ממתניתן דהכבד עצמה מותרת מדתנן אינו נאסרת דהוי מצ"ל כשיטת הראב"ד ורש"י הנ"ל וכמ"ש המהר"ם שיף דדם הכנוס בסמפונות הוי דם לפי שהוא מעלמא ואסור מדאורייתא וא"כ דהיא מעלמא יש לדמותו לדם בעין ולגבי דם בעין לא אמרינן איידי דטריד למפלט לא בלע כמ"ש אחרונים וא"כ מצ"ל דהא דקתני במתניתן ואינו נאסרת מיירי שנקרע שתי וערב ואזי ליכא דם מעלמא אבל אבעיא דאביי הוא בלא קריעת שתי וערב וא"כ איכא דם מעלמא ואזי לא אמרינן בי' איידי דטריד למפלט לא בלע וכו' אבל השתא דקאמר אביי למיסר נפשה לא קא מבעיא לי פשיט רב ספרא שפיר לפי תירוץ א"כ שכתבו התוס' לעיל אליבא דר"ת וה"ק מדפשט לך מדתנן אינה נאסרת דהכבד עצמה מותרת ע"כ קאמבעיא לך בקריעת שתי וערב דאל"כ דלמא מתניתן דואינה נאסרת מיירי בשנקרעה שתי וערב דאזי ליכא דם סמפונות אבל בלא קריעת שתי וערב שפיר מצ"ל דהכבד נאסרת מכח הדם שבסמפונות דהוא דם מעלמא דהוי כמו דם בעין ואז לא שייך לומר איידי דטרידי למפלט לא בלעה א"ו דמבעיא לך בקריעת שתי וערב וא"כ תפשוט ממתניתן דדם הכבד עצמה אוסרת ולתירוץ א' של התוס' לעיל אליבא דר"ת דיודע הי' שלא נמלח הכבד דאז מיירי אבעיא דאביי אפי' בלא קריעת שתי וערב מצינן לתרץ קושית התוס' ודקדוק הנ"ל הכי דבתחילה לא מצי רב ספרא למיפשט דהוי מוקמינן הא דקתני ואינה נאסרת בשנקרעה שתי וערב אבל איבעיא דאביי בלא קריעת שתי וערב ואזי נאסרת מדם הסמפונות דהוו כדם בעין דלא שייך בה לומר איידי דטרידי למפלט וכו' אבל השתא דקאמר אביי למיסר נפשה לא קמבעיא לי מוכח ע"כ דס"ל לאביי דאין חילוק כלל בין נקרעת שתי וערב או לא משום דסבירא לי' דדם הסמפונות לא הוו דם מעלמא אלא דם הכבד עצמה כמ"ש התוס' ד"ה וחתוכה לתחת לפי מה שמפרש המהרש"א דבריהם וכמו כן מוכח מבה"ג ואם כן תפשוט דדם הכבד עצמה אוסרת ודוק:

דף קיא.

תוס' ד"ה דם דאורייתא כו' ומיהו קשה לפי מה שפירש הקונטרס וכו' ונראה לי לתרץ קושית התוס' דמצ"ל דס"ל כהנך שיטת הפוסקים דדם הכנוס בסמפונות הוא דם דאורייתא והך מימרא דכבדא עלוי' בשרא מיירי כשלא נקרעה הכבד כלל ואזי יש דם דאורייתא היינו דם סמפונות אח"כ מצאתי שהמהר"ם שיף דחה זאת משום דדם שבסמפונות אין הרבה כ"כ יותר משאר בשר דנימא בי' בצלייי' כבכ"פ אך יש להשיב על דבריו דמצ"ל דזהו דווקא אם אינו אלא דם סמפונות לחוד אבל בשלא נמלח הכבד דעדיין כל הדם בכבד יש לומר דמחמת שפע דם הרבה שבכבד אינו פולטת הכל מה

שבלעה ואולי יש בתוך הדם שבולעות דם סמפונות שהוא דאורייתא ופולטה דם הכבד ובלעה אותה דם מסמפונות וק"ל:

דף קיא:

בתוס' ד"ה הלכתא דגים שעלו בקערה כו' ומיהו ע"כ אין ראייה משם דהא אפי' בשל בה חטאת מותר לבשל בה שלמים במותה קדרה וכו' וע"כ התם הוי טעמא משום דמין במינו מדאורייתא בטיל ברוב ובכלי מקדש אוקמי אדאורייתא עכ"ל כתב המהר"ם לובלין על זה שיש לעיין א"כ דזה מותר אפי' לכתחילה מן התורה מטעם דמין במינו בעיל מדאורייתא ברוב א"כ לא משכחת נותר מדאורייתא בכלי הנבלע מבשר קדשים ולמה באה המצוה בתורה וכל כלי נחושת אשר תבושל בו ומורק ושוטף במים עכ"ל ע"ש ונ"ל לתרץ דמצ"ל דוודאי משום מין במינו לא צוה התורה להגעיל כלי נחושת אלא משום מין בשא"מ דזהו הוי ט"כע דאורייתא כגון שנתבשל בה שעיר חטאת ואח"כ רוצה לבשל בה איל או פרה של שלמים דהוא מבשא"מ וכמ"ש הב"י בסימן צ"ח והתוס' שכתבו דאפי' בישל בה חטאת שרי לבשל בה לכתחלה שלמים שפיר כתבו דמיירי ע"כ במין במינו דאל"כ לא שרי לבשל שלמים מיד אחר חטאת אלא ע"י הגעלה וק"ל:

דף קיב.

גמ' אמר ר"נ ככר שחתך עלי' בשר אסור לאכלה כ' הרשב"א בד"ה אמר ר"נ אמר שמואל פירוש רבינו חננאל ז"ל זה צלי הוא ואינו צלי הרבה ומימיו שותתין על הככר רבא אכל לי' וקרא לי' חמר בשר וכו' ופסק רב אלפס ז"ל בככר שחתך עלי' בשר לקולא כרבא וכרב הונא ופסק בהא דאין מניחין כלי תחת הבשר לחומרא כרב אשי דלית לי' תקנתא עד דאייתי תרתי גללי דמלח והקשה הראב"ד ז"ל דרבא מיקל מדשמואל ואיך אפשר לפסוק כמאן דמיקל מדשמואל וכמאן דמחמיר טפי מיני עכ"ל ואין להקשות מאי מקשה הראב"ד דלמא לכתחילה בשעת צלייי צריך להיות תרי גללי דמלחא דחיישינן דלמא לא נצלה עדיין כל צרכן אבל הך מימרא דשמואל דכבר שחתך עלי' בשר מצי איירי בכה"ג דאכל מהבשר וחזי דנצלה כל צרכו אזי הך מראה דם אינו אלא חמר בשר ז"א דעכ"פ תקשי אי אמרינן דצריך להיות שתכלה כל מראה אדמומית שבו למה יהי' הבשר מותר הא חזינן דהבשר פולט דם א"כ איכא למיחש דלמא בחד גיסא נצלה ובחד גיסא לא נצלה כל צרכו וק"ל:

דף קיב:

גמ' רב מרי בר רחל וכו' ופירש"י דקא מבעיא לי' דכי היכי דגבי דם אמרינן איידי דטריד למיפלט לא בלעי ה"נ לא שנא ע"ש דברי רש"י תמוהין דא"כ מאי פשיט רבא מהטמאים

לאסור צירן וכו' הא רב מרי בר רחל נמי ס"ל דצירן אסור רק מבעיא לי' ענין אחר אי אמרינן איידי דטריד למפלט לא בלע גבי ציר והו"ל לרש"י לפרש הכי דאיבעיא לי' אי ציר אסור מדאורייתא או לא דהוי רק זיעה בעלמא ע"ז הוי רבא פשיט שפיר אחר כך מצאתי שהרשב"א הקשה כמו כן על רש"י ותו יש להקשות דאח"כ כתב רש"י בד"ה אמר לי' הטמאים וז"ל וכיון דצירן אסור מתסר הבשר השחוט מחמת ציר הטרפה שהוא נוח ליבלע מן הדם דמשמע שזהו פשוט בלי ספק כלל דלא אמרינן גבי ציר איידי דטריד למפלט לא בלע משום דנוח ליבלע מן הדם כאלו לא מסתפק רב מרי בר רחל בזה כלל וא"כ נראין דברי רש"י כסותרין זה את זה ואפשר ליישב דברי רש"י הכי דה"פ דוודאי ס"ל לרב מרי בר רחל גמי מסברא חצונית דציר כוח ליבלע יותר מן הדם דזהו נראה בחוש רק נסתפק רב מרי אע"פ דציר נוח ליבלע אעפ"כ אמרינן היכי דטריד למיפלט לא בלע אפי' דבר הנוח ליבלע או אמרינן אע"פ דטריד למיפלט ולא יוכל הרבה לבלוע מ"מ לא ימלט דבולע דבר מועט מקצת ציר ואסור ואזי הך ספיקא תליא אי ציר טרפה דאורייתא או דרבנן וזהו דמבעיא לי' דאם הוא דאורייתא אזי מחמרינן מספק דהוי ספיקא דאורייתא דדלמא בולע דבר מועט ואזי אסור אפי' אם בלע דבר מועט דחצי שיעור אסור מן התורה משא"כ אם הציר טרפה אינו אסור אלא מדרבנן אמרינן דוודאי הרבה לא מצי לבלוע דע"ז החוש מעיד דאיידי דטריד למפלט לא בלע הרבה רק הספק הוא דדלמא לא ימלט דבולע דבר מועט ואזי לא מחמרינן בספיקא דרבנן בשביל חשש של דבר מועט וע"ז פשיט רבא שפיר דציר טרפה אסור מדאורייתא וא"כ אסור מספק דדלמא לא ימלט דבלע מקצת ציר דהא ידוע דציר כוח ליבלע מן הדם וזהו שכתב רש"י וכיון דצירן אסור וכו' ואז א"ש דברי רש"י אך לפ"ז תקשה מאי פריך הגמ' מברייתא דדג טהור שמלחו וכו' דדלמא היינו טעמא דמותר התם משום דציר דגים רק אסור מדרבנן וכמ"ש התוס' בשלמא בלא דברי הנ"ל לא קשיא דמצ"ל דנ"ל להמקשה דס"ל לרבא דזהו וודאי דבלע ציר ערפה משום דציר נוח ליבלע ואזי אפי' מדרבנן אסור אבל לפ"ד הנ"ל קשיא ואפשר לומר דס"ל לרש"י כהך דיעה שהביא הב"י בסימן ע' בשם המרדכי דאם יש שמנונית בציר דגים אזי אסור הציר דגים מדאורייתא ובברייתא סתמא קתני וא"כ פריך הגמרא שפיר דלמה קתני בברייתא סתמא מותר הו"ל לחלק בין אית בי' שמנונית ללית בי' שמנונית א"ו דהטעם הוא דאמרינן איידי דטריד למיפלט לא בלע וק"ל:

דף קיג.

גמ' אי מדשמואל ה"א ה"מ דמן וכו' פירש"י בד"ה הני מילי דמן כלומר הני מילי לגבי דם וכגון בכלי שאינו מנוקב וי"לד ל"ל למימר אבל צירן לא משום דזיעה הוא ולא מיתסר הו"ל לתרץ בפשיטות הכי דה"א הני מילי בכלי שאינו מנוקב אבל בכלי מנוקב לא וצ"ע:

גמ' ה"נ מסתברא וכו' י"לד דהו"ל להקשות בל"ז למאי דבעי למימר ה"כ מסתברא דשניהם מלוחים אסור והא מסיפא דטמא מליח וטהור תפל מוכח דשניהם מלוחים שרי וי"ל דב"ז הוי מצ"ל דיש חילוק אם מלח על השולחן או על דף חלק דאזי יוכל הציר לזוב ובין אם נמלח בכלי שאינו מנוקב דאזי דייקינן הכי בטהור מליח וטמא תפל בכל גוונא שרי ובטמא מליח וטהור תפל בכל גוונא אסור הא בשניהן מלוחין יש חילוק אם מלח על דף חלק שיוכל הציר לזוב מותר ובכלי אסור אבל ארבא פריך שפיר דהא רבא אוסר בעובדא דרב מרי בר רחל שהי' בכלי מנוקב דאזי יוכל לזוב ואפ"ה אסור ודוק:

דף קיג.

רש"י בד"ה מחד קרא כלומר מהאי קרא דאתי לגופי' נפקא וכו' ואתרבי להו תרווייהו דהא מין גדי הן והי מינייהו מפקת עכ"ל ויש להקשות לפמ"ש התוס' בד"ה ושאני הכא דרבי רחמנא גדי דאי לאו גדי לא הוי ילפינן שיחול איסור ב"בח על איסור חלב מדאמרינן ס"פ ג"ה יבוא איסור נבלה ויחול על איסור חלב דשאני נבלה דמיטמאה ע"ש א"כ מוכח מדאיצטריך גדי ולא ילפינן מהתם דמצ"ל דאיסור נבלה חמור מב"בח משום דמיטמאה וא"כ אכתי תק שי מנ"ל לרבות מתה דהוא נבלה מגדי דלמא מוקמינן גדי דווקא אמסתבר יותר דהיינו רק אחלב דלא מטמאה אבל מנא לך לומר דב"בח חייל אמתה שהוא איסור חמור דמטמאה וצ"ע:

ברש"י ד"ה אין אחע"א ולא נפיק מקרא דלגופי' וקרא יתירא לית לן לרבויי וכתב המהרש"א וז"ל פירושו תמוה לפי מה שהוכיח לעיל לדחות הגרסא והפירוש ששמע דלא איצטריך כלל לחד לגופי' כדאמרינן לקמן בפרקין לר"ע וכו' ואפשר שזה הוא מפירוש ששמע אבל לפירושו צ"ל דחד לרבויי שליל וחד למעוטי שליא וחד למעוט טמאה אפי' בבשול דלא הוי אלא חד איסורא ויש ליישב קצת תמיהת המהרש"א דמצ"ל דהנך ב' לישני נמי בהא פליגי דלל"ק דקאמר מ"ד אינו לוקה להכי אפקה רחמנא האכילה בלשון בשול כיון דעל אכילה לא לקי אבישול כמי לא לקי ע"כ צ"ל דחד גדי לגופי' קאתי דאל"כ אלא תרי אשליל ואשליא וחד להוציא את הטמאה מבישול קשיא ל"ל הך גדי למעט טמאה מבישול הא בלא"ה מוכח דלא לקי אבישול טמאה ממה דאפקה רחמנא האכילה בלשון בישול כיון דעל אכילה לא לקי משום דאין אחע"א

אבישול נמי לא לקי א"כ ל"ל יתורא דגדי על זה אלא וודאי דחד גדי לגופי' אתא אבל ללישנא ב' דלא תליא בישול באכילה אלא אכילה תליא בבישול שפיר מצ"ל דלא מוקמינן כלל יתורא דגדי לגופי' אלא יתורא דגדי אתא למעט טמאה מאיסור בישול לפ"ז מצ"ל דמ"ש רש"י הנ"ל ד"ה אין אחע"א ולא נפיק מקרא דלגופי' וכו' הוא לפי אמת דל"ק דלהך לישנא מוכח דלא מצינו לאוקמי קרא דגדי להוציא טמאה מאיסור בישול דבל"ה מוכח זאת מכח דאפקה רחמנא אכילה בלשון בישול אלא וודאי צ"ל דהך לישנא מוקי חד גדי לגופי' אבל לקמן דאמר דלר"ע מייתר לי' כולי תלתא גדי הוא מצי קאי לל"ב ומיושב קצת תמיהת מהרש"א ודוק:

דף קיד.

תוס' ד"ה כיון דעל אכילה לא לקי תימא אימא איפכא וכו' ויש ליישב קושית התוס' דמצ"ל דה"פ כיון דעל אכילה לא לקי פירוש כיון דמצ"ל נמי פירוש הפסוק הכי דמשום דסברא חיצונית היא דלא לקי באכילה משום אין אחע"א אתי קרא לאורוי דלא לקי נמי אבישול הגם דאיכא למימר גמי אפכא דקרא אתי לאורוי כיון דלקי אבישול באכילה נמי לקי עכ"פ לא מסיים קרא מצ"ל הכי ומצ"ל הכי מש"ה לא נוכל לחייבו מלקות מספק וק"ל:

דף קיד:

תוס' ד"ה עד שיפרוט לך הכתוב כו' וי"ל דה"א דאתי למעוטי נתינה דגר כו' כדי שימהר להתגייר ע"ש ויש להקשות הא לפ"ז איכא למימר סברא אפכא דה"א דמכירה דנכרי עדיפא מנתינה דגר כדי שימהר להתגייר ואם כן הדרא קושית תוס' דלעיל לדוכתי' מה שהקשו וא"ת לר"מ היכי יליף מיני' דלא תאכלו משמע איסור הנאה מדפרט היתר הא איצטריך קרא להקדים נתינת גר למכירת נכרי ואזי לא שייך תירוץ התוס' דמסברא בלא שום קרא הוי ידעינן להקדים דהא איכא למימר מסברא אפכא דמכירת נכרי קודם לנתינת הגר כדי שיתמהר להתגייר דבשלמא אמה דקאמר הש"ס דלר"י לא צריך קרא להקדים משום דסברא הוא זה אתה מצווה להחיותו וכו' לק"מ דמצ"ל דר"י ור"מ פליגי בהך דלר"י לא נ"ל הך סברא כלל דלא ליספי לי' כדי שימהר להתגייר משום דבתחילה קבל עליו לאכול נבלות דבר תושב הוא אבל קושית התוספות לר"מ במ"ע וצ"ע:

דף קטו.

תוס' ד"ה היא קדש כו' וקצת תימא לר' יוחנן ל"ל למימר מקדש דמעשה שבת אסור תיפוק לי' מכל שתעבתי עכ"ל וכתב המהרש"א וז"ל וכן איכא לאקשויי לר' יוחנן חורש בשור כו' לתפרו דליכא למשרי מק"ו משבת דשבת גופא אסור באכילה וכ"ל לתרץ

קושית מהרש"א דמצ"ל דר' יוחנן ס"ל כאיסי בן יהודה לקמן ע"ב דיליף מג"ש דנאמר כאן כי עם קדוש אתה וכו' דב"בח אסור באכילה ודאסור בהנאה מק"ו דערלה ואזי קשה קושית הגמ' ג"ש ל"ל לייתי כולה בק"ו מערלה וצ"ל כתירוץ הגמ' משום דאיכא למימר חורש בשור וכו' יוכיח וא"כ מוכח מכח יתורא דג"ש דחורש בשור ובחמור מותר באכילה ואזי לק"מ קושית מהרש"א דחורש בשור ובחמור ליתסרו לר' יוחנן אבל לרב אשי פריך הגמ' שפיר חורש בשור ובחמור ליתסרו דהא רב אשי ע"כ לית לי' הך דאיסי בן יהודה מדיליף ב"בח מלא תאכל כל תועבה ולפ"ז מתורץ ג"כ קושית התוס' קצת תימא דלמה לי' לר' יוחנן למימר מקדש תיפוק לי' מכל שתעבתי כו' דהא מוכח מכח חורש בשור ובחמור דמותר ג"כ לר' יוחנן דר' יוחנן ע"כ סבירא לי' כאיסי בן יהודה ואם כן לא סבירא לי' לר' יוחנן כלל הך דכל שתעבתי לך וק"ל:

דף קטו:

בתוס' ד"ה כלאי כרם יוכיחו כו' ואין להקשות מה לערלה וחמץ וכלאי כרם שכן בשרפה דהיא גופה נילף עכ"ל ויש להקשות לפמ"ש התוס' בפסחים דף כ"ה ע"א ד"ה מה לכלאי הכרם תימא לרשב"א היא גופא נילף במה מצינו מכלאי כרם שילקה על ב"בח שלא כדרך הנאה ואומר ר"י דליכא למילף דאיכא למימר דשור הנסקל יוכיח שנעבד בו עבירה ואסור באכילה ואינו אסור אלא כדרך הנאה וכו' ע"ש א"כ איך כתבו תוס' הכא דהיא גופא נילף הא על זה ג"כ מצ"ל שור הנסקל יוכיח שנעבד בו עבירה' ואפ"ה אינו בשרפה וצ"ע:

בא"ד ועוד דהיינו דווקא לר"י דאמר אין ביעור חמץ אלא שרפה אבל לרבנן לא הוי חמץ בשרפה עכ"ל וקשה לי קושיא עצומה דלפ"ז נ"ל חמץ יוכיח ואזי הוי הדר דינא אם כן מצינו למיפרך הפרכא כל דהוא מה להנך שכן גדולי קרקע אח"ז מצאתי קושיא זו בספר לחם סתרים ואין לומר דמנ"ל תקרובת ע"א יוכיח שנעבדה בו עבירה ואפ"ה אינו בשרפה והא דלא קאמר תנא דברייתא תקרובת ע"א יוכיח ולמה לי' למימר כלל כלאי כרם יוכיח ז"א כמ"ש מהרש"א לקמן בתוס' ד"ה חדא מתרתי דלא קשיא לי' לתלמודא למעבד ק"ו במילי אחרנייתא אמנם זה התירוץ אינו דא"כ אכתי תקשי מאי פריך הגמ' לקמן ולפרוך מה לכלאי כרם שלא היתה להן שעת הכושר פירוש וא"כ צ"ל חמץ יוכיח ואזי הוי הדר דינא ואז תקשי מה להנך שכן גדולי קרקע הא איכא למימר על זה תקרובת ע"א יוכיח דאינו גדולי קרקע אלא וודאי לבתר דקאמר כלאי כרם יוכיח ליכא למימר עוד תקרובת ע"א יוכיח דהא חזינן מדקאמר התנא כלאי כרם יוכיח דלא ניחא לי' למימר תו תקרובת ע"א יוכיח ודוק:

גמ' אמרת ק"ו ומה ערלה כו' והקשה הלחם סתרים למאי דס"ד דכלאי כרם לא הי' לו שעת הכושר תקשי הלא מוכרח דלא ילפינן ק"ו מערלה דא"כ ל"ל קרא גבי כלאי כרם נילף כלאי כרם בק"ו מערלה עכ"ל ע"ש ויש ליישב דלא מצינו למילף כלאי כרם בק"ו מערלה דלפי קושיתו דלא נילף ב"בח מק"ו דערלה בוודאי הסברא חיצונות דב"בח מותר בהנאה מכח הג"ש דנבלה דמה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה אף ב"בח מותר בהנאה דדווקא אי איכא ק"ו אזי אמרינן דאהני ג"ש ואהני ק"ו כמ"ש התוס' לקמן דף קי"ו ד"ה מה להלן אסור באכילה כו' אבל אי ליכא ק"ו בוודאי ב"בח מותר בהנאה א"כ ליכא למילף כלאי כרם מערלה בק"ו דעל זה מצ"ל ב"בח יוכיח וק"ל:

תו הקשה הלחם סתרים על מה דקאמר רב אשי נבלה תוכיח מאי אולמי' דנבלה אדרבא ממה הצד מסתבר טפי למילף דלחומרא מקשינן ע"ש ונראה לי לתרץ קושייתו דמצ"ל דעיקר הטעם דרב אשי דקאמר נבלה תוכיח אע"ג דרב אשי עצמו ידע דאין זה פרכא גמורה וכמ"ש המהרש"ל מ"מ סמיך עצמו לומר יוכיח מנבלה משום דבל"ה יליף איסי בן יהודה ב"בח מנבלה בג"ש והנה כתבו התוס' שם בפסחים דף כ"ד ע"ב ד"ה אמרת ק"ו וז"ל אומר ר"ת דבההוא קרא דאנשי קדש כתיב בי' כמי איסורי הנאה בשר קדשים שיצאו חוץ למחיצה וגלי לן ק"ו דגמרינן מקדשים ולא מנבלה וא"ת דבלא ק"ו נמי מקשינן לחומרא וי"ל דהכא ס"ד לאקשויי לקולא משום דמפורש בהדיא בקרא היתר הנאה דכתיב לכלב תשליכון אותו וא"כ לק"מ דשפיר אמר רב אשי נבילה תוכיח דהואיל דיליף ב"ש מנבלה סברא הוא לאקשוי לקולא לנבלה משום דכתיב גבי נבלה בהדיא לכלב תשליכון אותו לפ"ז מצ"ל דמש"ה כתבו התוס' שם הך תירוץ דהכא ס"ד לאקשוי לקולא משום דמפורש בהדיא בקרא וכו' ולא כתבו הך תירוץ מה שתירצו אח"כ על קושי' הר"י מאורלייניש אי נמי דנין חולין מחולין ואין דנין חולין מקדשים וכן כתב המהרש"א שם דבהך תירוץ א"ג מתורץ ג"כ קושי' ראשונה א"ש כדי לתרץ בזה קושית הלחם סתרים הנ"ל ודוק:

עוד הקשה הלחם סתרים לתנא דבי ר' ישמעאל דמוקי חד לא תבשל אאכילה וחד לא תבשל אהנאה תקשי לא תבשל לאיסור הנאה ל"ל דהא כיון דכתיב קרא אאכילה תו לא מצ"ל חורש בשור ובחמור יוכיח א"כ נילף הנאה מה"ו ויש לתרץ דאיצטריך לא תבשל להנאה לאורויי דמלקינן אהנאת ב"בח דאי הוי יליף הנאה מק"ו לא הוי מלקינן אהנאה משום דאין מזהירין מן הדין וכמ"ש התוס' שם בפסחים ד"ה הכל מודים מש"ה איצטריך לא תבשל למלקות אהנאה ועוד יש לתרץ דמצ"ל דתנא דבי ר' ישמעאל סבר כר"י דאין ביעור חמץ אלא שרפה וא"כ איצטריך קרא אהנאה דלא מצינו למילף הנאה מק"ו דא"כ

תקשי קושית תוס' דכאן ד"ה כלאי כרם יוכיחו כו' מה להנך שכן בשרפה ואין להקשות אי ס"ל תנא דבי ר' ישמעאל כר"י דאין ביעור חמץ אלא שרפה א"כ ל"ל למילף שם בפסחים דף ה' דתשביתו קאי אעי"ט משום דמצינו דארבעה עשר נקרא ראשון שנאמר וכו' הו"ל למילף מהלימוד דר"ע דמצינו להבערה שהוא אב מלאכה ז"א דמצ"ל דתנא דבי ר' ישמעאל ס"ל הבערה ללאו יצאה או מצ"ל דס"ל דאמרינן גבי הבערה מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך וק"ל:

ועוד הקשה הלחם סתרים לתנא רבי ר' ישמעאל דיליף איסור הנאה בב"בח מיתורא דלא תבשל א"כ לשתוק קרא מערלה דאסור בהנאה ותיתי ק"ו מחמץ מה חמץ שהיתה לו שעת הכושר אפ"ה אסור בהנאה מכ"ש ערלה שלא היתה לה שעת הכושר שאסור בהנאה מה לחמץ שכן ענוש כרת ב"בח יוכיח שאינו בכרת ואפ"ה אסור בהנאה מה לב"בח שנעבדה בו עבירה חמץ יוכיח וחזר הדין וכו' ע"ש וי"ל דלהכי איצטריך קרא לתנא דבי ר' ישמעאל ערלים לא יאכל גבי ערלה לאסור בהנאה ללקות על הנאת ערלה דאי הוי ילפינן בק"ו מחמץ לא הוי לקי עלי' משום דאין מזהירין מן הדין אך קשה מאי פריך הגמ' ל"ל ג"ש ליתי כולה בק"ו מערלה הא כתבו תוס' שם בפסחים הנ"ל דבהאי קרא דאנשי קדש כתיב בי' נמי איסורי הנאה בשר קדשים שיצאו חוץ למחיצה וגלי לן ק"ו דגמרינן מקדשים ולא מנבלה א"כ לפמ"ש כמה מפורשים דאם הק"ו גלוי מלתא אזי לא שייך לומר על הך ק"ו אין מזהירין מן הדין וא"כ איצטריך הג"ש דאי לאו הג"ש לא הוי הק"ו גילוי מלתא ולא הוי לקי לא אאכילה ולא אהנאה אבל השתא דילפינן הג"ש הק"ו הוי רק גלוי מלתא למילף מגזירה שוה הנאה מקדשים ואזי לקי בין באכילה ובין אהנאה דגז"ש הוי כמאן דכתיב בהדיא א"כ מאי פריך הגמ' וצ"ע:

דף קיו:

גמ' והא קתני רישא קיבת ככרי ושל נבלה ה"ז אסורה הנה הב"י בי"ד סימן פ"ז הביא בשם רבינו ירוחם וז"ל וכתב עוד יש מי שכ' שאם עמד ימים רבים החלב כנוס בתוך הקיבה שיבשו עד שנעשה יבש שנאסר שהרי הוא ככבוש והרי הוא כמלוח כו' ולא מטעם בשר בחלב שכבר אמרנו דבשר בחלב אפי' תרי לי' כולי יומא שרי אלא מטעם אם היא קיבת נבלה או טרפה עכ"ל ע"ש ולכאורה קשה עליו מאי פריך הגמ' כאן על הא דתני טרפה שינקה מן הכשירה קיבתה מותרת והא קתני רישא קיבה בכרי ושל נבלה ה"ז אסורה דלמא רישא איירי בנכבשה ומש"ה אסורה וסיפא מיירי בלא נכבשה ומש"ה מותרת ויש לתרץ דא"כ ליפלוג וליתני בדידה בקיבת נבלה עצמה והו"ל למנקט בסיפא א"כ קיבת נבלה ומש"ה מותרת משום דלא נכבשה ולפ"ז מיושב עוד דקדוק

מה שיש לדקדק למה לי' להמקשה לומר באריכות והא קתני רישא קיבת נכרי ושל נבלה ה"ז אסורה ולא נקט בקצרה והא קתני רישא אסורה אבל לפי דברינו דכוונתו הוא דא"כ לפלוג בנבלה גופי' א"ש דמש"ה נקט באריכות כדי להקשות מהלשון ושל נבלה דקתני ברישא דמתני' ואין להקשות על רב יצחק א"ר יוחנן דמשני כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה א"כ אמאי נקט בסיפא טרפה שינקה וכו' הו"ל למנקט קיבת נבלה דמותרת משום דלאחר חזרה וי"ל דהמתרץ מ"ל שפיר דידע מסברה רבא ומ"ל דבכל חד וחד אתא לאשמועינן רבותא טפי דברישא אתא לאשמועינן דקודם חזרה אפי' נבלה דמאיסה אפ"ה אסורה משום דנראה כאוכל נבלות ובסיפא לאחר חזרה אשמועינן אפי' טריפה דאיכא למיחוש דלמא אתי למיכל מיני' אפ"ה מותרת טרפה שינקה מן הכשרה משא"כ המקשה דלא ידע עדיין מסברא זו שפיר מ"ל דכוונתו הוא ליפלוג ולתני בדידה ודוק:

תוס' בד"ה ומי אמר שמואל כו' בלא"ה הו"מ למיפרך ממתניתן על שמואל כו' עכ"ל ונ"ל ליישב קושית תוס' ובזה יהי' ג"כ מיושב קושי' תוס' בד"ה חדא קתני תימא מאי קמ"ל דקיבת נכרי נבלה הא שמעינן מפרק קמא במתניתן עכ"ל וקושי' חדא יהא מתורצת בחברתה די"ל דבלא"ה לא הו"מ למיפרך ממתני' על שמואל דמצ"ל דבמתני' הטעם דקיבת נבלה אסורה משו' דנראה כאוכל נבלות ולכן הוצרך שמואל לומר מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה ולא ר"ל מפני שמעמידין אותה בקיבת נבלה גופה דקיבת נבלה גופה אינה אסור' אלא משום נראה כאוכל נבלו' ומש"ה לא הוי לן לאסור העמדה שיהי' נחשב כדבר המעמיד דאפי' באלף לא בטיל לכן אמר שמואל מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה ולעולם קיבה גופה ג"כ אסורה אבל השתא דקאמר שמואל חדא קתני וכו' קשה קושית תוס' הא שמעי' כן מפ"ק במתניתן וע"כ צ"ל דאי ממתניתן דלעיל בפ"ק ה"א הא דקתני הכא קיבת נכרי אסורה משום דנראה כאוכל נבלות ומש"ה איצטריך כאן לאשמועינן דקיבת שחיטת נכרי נבלה דהיינו דהקיבה הוי כנבלה גמורה משום דהוי כגופה ולא משום כראה וכו' וא"כ הקשה שפיר על שמואל דע"כ ס"ל דקיבה גופי' שרי דאל"כ הו"ל למימר מפני שמעמידין בקיבה ודוק:

דף קיז.

גמ' הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מא"ל וכו' הו"מ לתרץ דהך מ"ד דס"ל מלמדין סובר כרבנן דר' דוסא דלעיל דאמרי והניחם שם מלמד שטעונין גניזה וא"כ הו"ל עם בגדי כהונה ג' כתובין הבאין כא' וג' כתובין הבאין כאחד אין מלמדין לכ"ע בדאיתא שם בקדושין דף ל"ה ע"א ור' דוסא מצי סבר למ"ד ב' כתובין הבאין כאחד אין מלמדין רק מתרץ האמת לאוקמי הך מ"ד מלמדין אליבא דכ"ע וק"ל:

הנה האלי' רבה הקשה למ"ד מלמדין הוא ל"ל לאורוי דלאחר כפרה כלפני כפר' הא בלא"ה ידעינן מהנך דמלמדין דמועלין אף לאחר כפרה עכ"ל ע"ש ולענ"ד אפשר לומר דאיצטריך הוא דמועלין לפני כפרה מתחלת שחיטה כמו לאחר כפרה דלא תימא הואיל וילפינן מעילת דם מתרומת הדשן ועגלה ערופה ובתרומת הדשן אין מועלין בו עד שעת תרומה ועגלה ערופה עד לאחר ירידתה וכמ"ש התוס' בד"ה אין לך דבר כו' ה"א דלא ימעלו ג"כ בדם עד שעת זריק' מש"ה איצטריך הוא לאורוי דמועלין בו משעת שחיטה ואילך וק"ל:

סליק פרק כל הבשר

פרק העור והרוטב

דף קיח.

גמ' השתא עיולי מעיילי אפוקי מבעיא י"ל לשיטת רש"י שהביאו התוס' לקמן ע"ב בד"ה אין יד לפחות מכזית כו' דאוכל כ"ש מקבל טומאה אבל לענין לטמא אחרים צריך דווקא בכביצה א"כ איך מצינו למילף אפוקי מעיולי בק"ו דמה לעיולי דחמור שהאוכל עצמו מקבל טומאה בכל שהוא משא"כ באפוקי דצריך דוקא שיעור בכביצה:

דף קיח:

גמ' אמר רב אין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול ור' יוחנן אמר יש יד לפחות מכזית כו' יש להקשות לפ"ז איך מצינו למילף לעיל שומר ק"ו מיד וגם למה לי' להגמ' לתרץ לעיל אמה דפריך הגמ' אלא להכניס ולהוציא בק"ו מיד אתיא ומתרץ בדוחק מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא הו"ל לתרץ הכי דאיצטריך קרא דלכם גבי שומר דאי הוי ילפינן שומר בק"ו מיד לענין להכניס ולהוציא הוי אמרינן דיו דכמו דביד צריך כזית לרב כמו כן בשומר ולר' יוחנן הוי אמרינן דכמו דביד צריך שיעור כפול כמו כן בשומר:

דף קיט.

גמ' אי בשומר קשיא סיפא יש להקשות מאי פריך הגמ' דלמא לעולם ר' יהודה בן נקוסא ס"ל כרב דאם בעצם א' יש כפול מוח הוי שומר להכניס ולהוציא אבל אם הם שני עצמות ובכל אחד יש כחצי פול מוח אינן מצטרפין אע"פ שנוגעין יחד וכמ"ש התוס' ד"ה אין יד לפחות מכזית וא"כ שפיר קאמר ר' יהודה בן נקוסא האיך שני עצמות מצטרפין לענין טומאת אהל דצריך דוקא כזית בעצם א' ואפשר לדחוק ולומר דהש"ס בעי לאוקמי ר' יהודה בן נקוסא כחכמים דפרק ג' דאהלות דס"ל כל המטמאין באהל שנחלקו כגון

אם מאהיל על כשני חצאי זיתים מן המת טמא ומכ"ש אם האהל מאהיל על הטומאה ועליו כנראה מדברי תי"ט ד"ה מאהיל שם דטמא וא"כ הכי פריך אי ר' יהודה בן נקוסא ס"ל כרב דיש כח בשומר כפול להוציא הטומאה א"כ כל עצם מאותן ב' עצמות מביא החצי זית של המת לבית והוי כזית בשר המת עצמו שבחלק דהאהל מצרפן יחד אליבא דחכמים וטמא וק"ל:

דף קיט:

ברש"י ד"ה לא משום שומר כיון דאיכא כזית עביד שומר מעשה יד להכניס ולהוציא וכתב המהרש"א ע"ז ולכולהו אמוראי לא בעי כזית בשומר אלא לר"י בעי כזית וכו' עכ"ל פי' דמש"ה קתני עור שיש עליו כזית וכו' משום דהשומר עביד מעשה יד אבל אי לא הוי עביד מעשה יד אלא רק שומר לא הוי בעי כזית לכולהו אמוראי אלא לר' יהודה וכו' וק"ל:

דף קכ.

תוס' בד"ה לחם עוני כו' הומ"ל כמי אכילה כתיב בי' עכ"ל עיין במשנה למלך בפרק ה' מהלכות יסודי התורה שמסתפק במצות עשה דאכילה כגון אכילת פסח ואכילת מצה בלילה ראשונה של פסח אם אכלן שלא כדרך הנאתן מי נפיק י"ח או לאו דמי נימא כמו בלאו דאין עובר אלא כדרך הנאתן ה"ה בעשה דאינו מקיים המצוה רק בכדרך הנאתן או דלמא בקיום עשה שפיר נפיק אפי' שלא כדרך הנאתן וכ"ל דיש לפשוט הך מהתוס' דהכא שכתבו הומ"ל נמי אכילה כתיב בי' מאי מקשו התוס' דאי הוי קאמר הטעם משום דאכילה כתיב בי' הוי משמע דזה אינו כדרך אכילתו וכמ"ש רש"י בפסחים דף ל"ה ע"א אהך ברייתא דאם מצה הוא אין אדם יוצא י"ח בפסח משום דלאו דרך אכילה קאכיל לה וכמו כן רוצה לפרש בתשובת באר יעקב בא"ח סימן תמ"ב על מה דמקשה על אם חמץ הוא אכילה כתיבא בי' אם כן אם יוצא במ"ע דאכילת מצה כשאוכלו שלא כדרך אכילתן לא הוי פריך הגמ' מידי והא אכילה כתיב בי' ומש"ה צ"ל לחם עוני אמר רחמנא אלא וודאי ס"ל לתוס' דבמ"ע דאכילה אינו יוצא י"ח כשאכלן שלא כדרך אכילתו מיהו דברי רש"י תמוהין למה לא כתב רש"י שם בפסחים הטעם מה דקאמר הש"ס בהדיא כאן משום דלחם עוני אמר רחמנא והאי לאו לחם הוא ואפשר ליישב בדוחק דיש לומר דאיכא בינייהו בין הטעם דאמרינן משום לחם עוני ובין הטעם דאמרינן משום דלאו דרך אכילה קא אכיל לי' הך ברייתא דמביא הש"ס בפסחים דף מ"א ובברכות דף ל"ח דיוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נמוח דברי ר"מ ר' יוסי אומר יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא נמוח ופירש"י שם הטעם דרי יוסי דיוצאין ברקיק השרוי במים

ידי אכילת מצה של מצוה דקרינן בי' לחם עוני אבל לא במבושל דתו לאו לחם אקרי וכמו כן מפרש רש"י בפסחים דף הנ"ל וז"ל אבל לא במבושל דלאו לחם קרינן בי' ואע"פ שכבר נאפה בתנור והואיל וחזר ובשלו ביטלו מתורת לחם וא"כ מ"ל איכא בינייהו אליבא דר"מ דמטעם לחם מבושל כמי מקרי לחם ומש"ה צריך להיות שלא נמוח אבל לטעם דלאו דרך אכילתו קא אכיל לי' אם המחוהו המצה באור ושותה אותה דזה הוא לאו דרך אכילה ואינו יוצא י"ח אבל לא מטעם דלא מקרי לחם דהא ס"ל לר"מ דהבישול אינו מבטל האפי' והנה הך ברייתא דגבי חמץ דקתני המחוהו וגומעה וכו' בוודאי מיירי שהמחוהו ע"י בישול באור כמו ברייתא דהמחוהו את החלב וכמו הך ברייתא דנבלת עוף טהור דקתני בה שהמחוהו באור דאל"כ לא הו"ל למימר הלשון המחוהו כבשאר ברייתות אלא הו"ל למימר בלשון שרי' ולפ"ז מצ"ל דסוגיא דש"ס דחולין נקט הטעם משום דלחם עוני אמר רחמנא אליבא דהלכתא דפסקינן כר' יוסי והא דנקט דווקא וגמעו ה"ה דבלא גמעו דלא נמוח נמי אינו יוצא במבושל כר' יוסי ונקט וגמעו משום קמץ אבל שם בפסחים דף ל"ה הנ"ל מפרש רש"י משום דלאו דרך אכילה קאכיל לי' משום דליכא מאן דפליג אהך ברייתא וכדי לאוקמי הך ברייתא נמי אליבא דר"מ דס"ל דאעפ"כ לחם מקרי דהבשול אינו מבטל האפי' א"כ למה אינו יוצא דהא בישול אינו מבטל האפי' וחזי עדיין מקרי לחם מש"ה מפרש רש"י דמה"ט אינו יוצא י"ח בפסח משום דלאו דרך אכילה קאכיל לה לפי שגמעו דאזי אפי' לר"מ אינו יוצא דדוקא במבושל שלא נמוח קאמר ר"מ דיוצא אבל כשהמחוהו אפי' ר"מ מודה משום שאינו כדרך אכילתן ודוק:

תוס' ד"ה אלא אם חמץ הוא כו' אע"ג דהוא אסור בהנאה וכו' עכ"ל אין להקשות הא הך ברייתא אתיא ככ"ע דהא ליכא מאן דפליג עלי' וא"כ דלמא קושיית הגמ' לרי"הג דס"ל חמץ מותר בהנאה ז"א דא"כ קשה מאי מתרץ ר"ל ע"ז הנפש לרבות השותה הא לרי"הג לא איצטריך כלל הנפש על זה כמ"ש התוס' בד"ה חלב לא אתי מיני' דלר' יוסי וודאי אתי הנפש לדרשה אחריתי תו מצ"ל דקושית התוס' לפי האמת להנך תנאי דפליגי ארי"הג דס"ל חמץ אסור בהנאה א"כ ל"ל קרא דהנפש וק"ל:

הנה בתשו' באר יעקב הקשה על דברי תוס' אלו דלמא קושיית הגמ' הכי אכילה כתיב בי' וא"כ לא לחייב השותה דהוי שלא כדרך הנאתן ע"ש ואפשר לתרץ הכי א"כ איך מתרץ ר"ל הנפש לרבות השותה ואזי צ"ל דגלי קרא אע"פ שלא כדרך הנאתן אפ"ה חייב א"כ בחלב נמי ה"פ דגלי קרא דהנפש אע"פ שהוא שלא כדרך הנאתן כגון שהמחהו את החלב בחמה וגמעהו נמי חייב והרי כתבו התוס' שם בפסחי' דף כ"ד ע"ב בד"ה פרט לאוכל חלב חי כו' דאם המחה את החלב בחמה פטור דהוי כאוכל חי שהוא שלא כדרך

הנאתן וא"כ תקשי למה פטור הא גלי קרא דהנפש בחלב דאפי' שלא כדרך הנאתו חייב אמנם יש לחלק בין המחהו דחמץ לחלב דבחמץ עכ"פ יש לו הנאה רק שאינו כדרך אכילה לרוב בני אדם אבל חלב חי אפילו הוא עצמו אין לו הנאה ממנה אך זה הוא דוקא לל"ק בפסחים דף הנ"ל דאין לוקין עליהן אלא כדרך אכילתן דאזי חייב אם הוא עצמו נהנה כמו שמחלק המשנה למלך בפרק ה' מהלכות יסודי התורה בין ב' הלשונות בפסחים דף הנ"ל אבל לל"ב שם דאין לוקין עליהם אלא כדרך הנאתן דאזי אם הוא עצמו יש לו הנאה ממנו רק שאינו כדרך הנאה לשאר בני אדם מקרי שלא כדרך הנאתן א"כ ליכא חילוק כלל בין חמץ לחלב ומקשו התוס' שפיר ודוק:

תוס' ד"ה חלב לא אתי מיני' כו' הקשה הר"ר שמואל מוורדון לר' יוסי וכו' וי"ל דלר"י וודאי אתא הנפש לדרשא אחריתי עכ"ל ויש להקשות ל"ל לתרץ בדוחק הו"ל לתרץ דישנו עוד כמה פירכות אפי' אליבא דר"י דלא מצינו למילף מחמץ דבפסחים דף כ"ז ע"ב עביד ר' יהודה ק"ו דחמץ בשרפה מנותר דמה נותר שאינו בב"י וב"ימ טעון שרפה חמץ שישנו בב"י וב"ימ לכ"ש א"כ יש צד חמור בחמץ שהוא בב"י וב"ימ ואזי לא מצינו למילף דהמחהו את החלב דחייב מחמץ דשאני חמץ שחמור שהוא בב"י וב"ימ משא"כ בחלב תו איכא למיפרך מה לחמץ שנעבדה בה עבירה שעבר בב"י דאפי' הוא חמץ של נכרי עובר עכ"פ בב"י בשעת אכילה וכמ"ש התוס' בפסחים דף כ"ט ע"א בד"ה בדין הוא כו' וז"ל וקשה דאי אפשר אם לא יהא שלו בשעת אכילה ע"ש והגמ' נקט כאן חד מהנך פירכות שהותר מכללו ומשום דהוא פרכא אלימתא טפי דמותר לגמרי בחי' אבל באמת הו"מ להש"ס נמי למיפרך פרכות הנ"ל אך יש לתרץ דאכתי תקשי קושית התוס' אף את"ל הנך פירכות לפי המסקנא דילפינן חדא מתרתי במה הצד א"כ נילף כמי חלב במה הצד מחמץ וגבלה דעל כל הפרכות מחמץ מצ"ל גבלה תוכיח וק"ל:

בא"ד וי"ל דלר"י וודאי אתי הנפש לדרשא אחריתי עכ"ל אפשר לומר דזה הוא דרשא אחריתי דהנפש דחלב אתי לאורוי דאפי' המחהו חלב בחמה נמי חייב ואע"ג דהוא שלא כדרך הנאתן כמ"ש התוס' בפסחים דף כ"ד הנ"ל בד"ה פרט לאוכל חלב חי דהמחהו בחמה הוי כאוכל חי אעפ"כ מצינו למימר דרי"הג ס"ל דשאני הכא דגלי קרא מכח יתור' דהנפש:

גמ' חמץ לא אתי' מיני' שכן לא היתה לו שעת הכושר ק"ק דהו"ל טפי למיפרך מה לחלב שאסורו איסור עולם תאמר בחמץ שאותו חמץ מותר לאחר הפסח ואזי לא הוי קשה מידי קושית תוספות בד"ה חמץ לא אתי' מיני' כו' ע"ש:

גמ' והא דתניא הטמאין לאסור צירן וכו' ל"ל יש להקשות לפמ"ש התוס' לעיל דף קי"ב ע"ב ד"ה ורוטבן וקיפה שלהן וא"ת ותיפוק לי' ממשרת ליתן ט"כע וכו' וי"ל דעיקר דרשה לא איצטריך אלא לצירן וכו' פירוש משום דסד"א דצירן הוי רק זיעה בעלמא וכמ"ש רש"י בד"ה ה"מ דמן א"כ מאי פריך הגמ' הטמאין לאסור צירן ל"ל לגמור מהני איך מצינו למילף צירן מגוף אוכל שנמחה דאי לא הוי כתיב הטמאין ה"א דצירן מותר לגמרי משום דהוי רק זיע' בעלמא וצ"ע להך תירוץ של התוס':

גמ' מה התם עד דאיכא כזית אף ה"נ עד דאיכא כזית יש להקשות לפי סוגיא דכאן דמדמה ציר לגוף אוכל שנמחה דס"ל דציר לא הוי זיעה בעלמא א"כ תקשי לפי האמת לר"ש דס"ל בכל איסורן שבתורה כ"ש למכות אפי' היכא דאיכא רק טעם בעלמא כמ"ש התוס' בע"א דף ס"ז בסוף ד"ה ואידך קדירה בת יומא כו' בשם הר"ר פרץ א"כ ל"ל קרא דהטמאים ליגמר הנבלה ואזי לא מצ"ל כתירוץ הגמ' דאי לא כתב רחמנא ה"א דיו וכו' דמי התם עד דאיכא כזית אף ה"נ עד דאיכא כזית דהא לר"ש דס"ל בכל התורה כולה כ"ש למכות גבי נבלה נמי חייב מלקות במשהו ולפמ"ש התוס' ד"ה שכן טומאה במשהו א"ש דלק"מ דלא מצינו למילף כלל טמאין מנבלה אליבא דר"ש דמה לנבלה שכן חייב בכ"ש משא"כ בטמאין דגלי קרא דוהבדלתם בין הבהמה טמאה לטהורה דפתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר לך דאכילה דווקא בכעדשה כמו טומאה כמ"ש רש"י ד"ה שרצים ולא בכ"ש וק"ל:

דף קכ:

תוס' ד"ה לכתוב בשרצים כו' ושמא לא הייתי אומר אלא לענין איסור אכילה עכ"ל לפ"ז הומ"ל הש"ס לעיל דמה"ט לא מצינו למילף נבלת עוף טהור מהנך משום דלא הייתי אומר אלא לענין איסור אכילה אבל לענין טומאת נבלות עוף טהור לא דהא לפי האמת בלא"ה צ"ל כן מכח קושית תוס' אך קשה וכו' וק"ל:

רש"י ד"ה החדש קודם שקרב העומר ועושה שכר מן השעורין עכ"ל ויש להקשות לפי פירש"י קושית המהרש"א באופן הלז במ"ע איך מצינו למילף חדש מהנך מחמץ וכו' הא בפסחים דף מ"ב ע"ב כתב רש"י על שכר המדי דהוא כעין שכר שלנו משעורין ושכר המדי מהנך מינין דפליגי בהו ר"א ורבנן דלר"א באזהרה ולרבנן על עירובו בולא כלום אבל לכ"ע אינו בכרת הרי חזינן דיש חילוק בין בעין לתערובות וא"כ ע"כ קרא דונכרתה הנפש דכתיב גבי חמץ לרבות השותה לא מיירי ע"י תערובת וכמו כן לא מיירי קרא דחלב ונבלה ע"י תערובת דהא הש"ס מדמה להו אהדדי ועביד צריכותא וא"כ איך

מצינו למילף שכר דחדש שהוא על ידי תערובת מהנך דמיירו בבעין וע"ז לא שייך תירוץ המהרש"א וצ"ע:

תוס' ד"ה היכא דלאו איסור הבא מאליו כו' אלא אכלאי' קאמר כדפרישית שאין זה איסור הבא מאליו שע"י מעשה של זריעה נאסרין הכלאים וכו' עכ"ל לפ"ז קשה הא פריך הגמ' לעיל דף קט"ו ע"ב ל"ל למימר כלאי כרם יוכיח לימא ערלה תוכיח ולהדר דינא ומתרץ בדוחק משום דאיכא למיפרך פרכא כל דהו אחדא מתרתי דמה להנך שכן גדולי קרקע דע"ז קשה קושית תוס' לעיל דף קי"ו ד"ה חדא מתרתי וא"ת א"כ מיד וכו' ע"ש הו"ל לתרץ בפשיטות דצ"ל כלאי כרם יוכיח דאל"כ איכא למיפרך מה לערלה וחמץ שכן איסו' הבא מאליו משא"כ ב"בח דבא האיסור ע"י בישולו מש"ה הוצרך לומר כלאי כרם יוכיח דכלאי כרם ג"כ לא הוי איסור הבא מאליו כמ"ש תוס' כאן וצ"ע:

בא"ד וא"ת ושביעית היכי אתי מכולהו וכו' וי"ל דילפינן מטומאת שרצים וכו' לפ"ז יש להקשות לרש"י שמפרש בד"ה מהנך חלב וחמץ וגבלה ולא כתב דילפינן מטומאת שרצי' א"כ קושית תוס' ושביעית היכי אתי מכולהו במ"ע וצ"ע:

תוס' ד"ה הביא ענבים ודרכן אע"ג דשתי' הוי בכלל אכילה בענבים וזיתים לענין הבאת בכורים לא כתיב אכילה עכ"ל וקשה לפי המסקנא דקאמר והדר מייתי לה לערלה פרי פרי מבכורים וכתבו התוס' ד"ה והדר מייתי ערלה כו' דלהכי צריכא הג"ש דפרי פרי דלא נימא דמשקה דזיתים וענבים הוי זיעה בעלמא וכמו שמפרש המהר"ם דבריהם לפמ"ש התוס' שם בפסחים ע"כ קושית התוס' במ"ע ל"ל הג"ש דפרי פרי לאורוי דגבי ערלה משקה זיתים וענבים לא הוי זיעה בעלמא הא בלא"ה ידעינן זאת דבזיתי' וענבים שתי' בכלל אכילה וע"ז לא שייך תירוץ התוס' דהא בערלה כתיב בי' אכילה ג' שנים יהי' לכם ערלים לא יאכל וכמו כן קשיא ל"ל לר' יהושע למילף תרומה מבכורים הא בתרומה נמי כתיב אכילה ואזי הוי שתי' בכלל אכילה וא"ל דדוקא אם דורכן דאזי אחשבי' למשקה כאכילה אז אמרינן דשתי' בכלל אכילה וקרא איצטריך למשקין היוצאין מאליהן א"כ אכתי תקשי איך מצינו למילף בערלה ובתרומה דמשקין היוצאין מאליהן כמותן מבכורים הא בבכורים עצמן צריכא להיות דוקא שהביא ענבים ודורכן ואפשר לתרץ לפמ"ש הרשב"א דהנה מצאתי ברשב"א לתרץ קושית תוס' הנ"ל אע"ג דשתי' בכלל אכילה באופן אחר דאיצטריך תביא בענבים דלא נימא דקרא דפרי ממעט אפי' בענבים דלא נימא שתי' בכלל אכילה ולבסוף כתב וערלה נמי פירי כתיב בי' וכו' ע"ש והנה מצ"ל דמש"ה לא תירצו התוס' כתירוץ הרשב"א דנראה להו דאפשר לקיים שתיהן קרא דפרי וקרא דואכלת לפני ה' אלהיך דילפינן מיני' דשתי' בכלל אכילה דהא מצינו לאוקמי קרא

דפרי בבכורים אמשקין דשאר פירות מז' המינין שאינן זיתים וענבים דאע"פ דהסברא חיצונית דאמשקין דשאר פירות לא צריכי קרא משום דהוו זיעה בעלמא כנראה מסוגיא דפסחים דף כ"ד ומדברי תוס' ד"ה והדר מייתי ערלה הנ"ל לפמ"ש המהר"ם דבריהם אעפ"כ מצ"ל דאיצטריך קרא דפרי גבי בכורים דלא מיירי לענין אכילה אלא לענין הבאה דלענין הבאת בכורים מצי כל א' למטעי ולומר כמו דאם הביא ענבים ודרכן יצא כמו כן הוא בשאר פירות מז' מינין דאם הביאן ודרכן דיצא דלא חילקה התורה כלל בין אותן ז' מינין מש"ה איצטרך פרי דלא יצא בשאר מינין כשדרכן מש"ה הוצרכו התוס' לתרץ תירוץ אחר אבל גבי ערלה דמיירי לענין איסור אכילה מצ"ל שפיר דהתוס' נמי ס"ל כדברי רשב"א דבלא הג"ש דפרי פרי מבכורים ה"א דקרא דפרי גבי ערלה אתי לסתור דלא נימא גבי ערלה שתי' בכלל אכילה בזיתים וענבים דע"ז לא מצ"ל כנ"ל דמצינו לאוקמי קרא דפרי אמשקין דשאר פירו' דלענין איסור אכילה לא איצטריך אמשקין דשאר פירות דבל"ה ידעינן מסברא דאין סופגין אמשקין דשאר פירות משום דהוו רק זיעה בעלמא אלא ה"א דקרא דפרי איצטריך אזיתים וענבים דלא נימא גבי ערלה דמשקה דזיתים וענבי' הוו בכלל אכילה מש"ה איצטריך ג"ש דפרי פרי לאורוי דמשקה זיתים וענבים כמותן ופרי דכתיב גבי ערלה לא איצטריך השתא אלא לג"ש ואזי איצטריך למילף ג"ש תרומה מבכורים לענין משקין דזיתים וענבים משום דתרומה ובכורים איתקש להדדי דהוו כמו דכתיב בתרומה גופי' פרי וכנראה ג"כ מש"ות ח"צ וק"ל:

גמ' תינח היכא דאיסור הבא מאליו היכא דלאו איסור הבא מאליו מנ"ל לפמ"ש התוס' ד"ה היכא וכו' דאכלאים בעי דאע"ג דלא כתיב בהו אכילה סברא הוא דלא אסרה תורה אלא כשהאיסור בעין וכמו כן לפירוש הר"ר שמואל דקאי אמשקה היוצא מהן מכלאים א"כ צ"ל לר"ז בפסחים דף כ"ד דאמר אף אנן כמי תנינא וכו' דס"ל דמשקין היוצאין משאר פירות הוי שלא כדרך הנאתן ואז ע"כ הך ברייתא דהטבל והחדש וכו' דס"ל דמשקין היוצאין מהן כמותן הוא רק לענין איסור שאסור מדאורייתא כמו חצי שיעור אבל אין לוקין עליהן וכמ"ש הלח"מ להרמב"ם ז"ל אבל בכלאי כרם ודאי דאפי' לוקין עליהן דהא קאמר אביי התם הכל מודים בכלאי כרם שלוקין עליהם שלא כדרך הנאתן ולא מצינו דר"ז פליג ע"ז וא"כ צ"ל דמאי דקתני התנא דברייתא כלאים בהדי שאר איסורין משום דלענין איסור דאורייתא הכל שווין לענין דהמשקין היוצאין מהן כמותן אבל לענין מלקות יש חילוק דבכלאים לוקין אמשקין היוצאין מהן מסברא החיצונית משום דלא כתיב בהו אכילה כדאמר אביי א"כ תקשי מאי פריך הגמ' מנלן כלאים הא לא איצטרך קרא כלל אכלאים דהא אפי' לוקין עליהן ואפשר לומר דס"ל לתוס' דקושית

הגמ' אזלא אליבא דאביי התם דקאמר הטעם דאין סופגין משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומענבים ומשום דמשקין משאר פירות הוי זיעה בעלמא א"כ הכי פריך הגמ' מנ"ל אכלאים דהיינו הנך זרעים חיטין ושעורין שנזרעו בכרם מנ"ל דהמשקין היוצאין מהן כמותן דדלמא לא הוי אלא זיעה בעלמא תו מצ"ל דסוגית הגמרא כאן הוא אליבא דרבא לפמ"ש מהרש"א בפסחים דף כ"ו ע"א בתוס' ד"ה שאני היכל דלתוכו עשוי דע"כ רבא לא ס"ל כאביי אלא דאין לוקין בכלאי כרם שלא כדרך הנאתן וכתב המהרש"א אפשר דאיכא בי' שום דרשה ע"ש ואזי פריך הגמ' שפיר אכלאים מנ"ל ואפשר לומר דזהו שום דרשה דרבא דלפי המסקנא דגמרינן כלאים מתרומה וחד מהנך ובכל הני כתיב בי' אכילה א"כ מצ"ל דס"ל לרבא דכיון דגמרינן מהנך דכתיב בהו אכילה הוי כאלו כתיבא אכילה בכלאים גופי' ואזי לא לקה אמשקה דיוצא מפרי דכלאים אפילו אי אמרינן דלא הוי זיעה בעלמא אלא שהוא שלא כדרך הנאתן כדס"ל לר"ז משום דהוי כמו דכתיב בי' אכילה תו מצ"ל דזהו הדרשא דרבא דבסוף תמורה דף ל"ג כתבו התוס' ד"ה אלו הן הנשרפין בשם רש"י דאתקש כלאי כרם לערלה ובערלה כתיב בי' אכילה ואזי מצ"ל מכח ההיקש הוי כמו דכתיב בכלאי כרם גופי' וק"ל:

גמ' ת"ל תביא הקשה האלי' רבה ל"ל פרי ותביא לר' יהושע דהא נלמוד מהקישא בכורים מתרומה דדוקא זיתים וענבים משום דשתי' בכלל אכילה פי' דהא בתרומה כתיב בי' אכילה בפרשת אמור ע"ש שהניח קושיא זו בוצ"ע ואפשר לתרץ דאי לא הוי כתיב פרי ותביא ה"א דאפילו לכתחילה רשאי להביא בכורים ממשקה דזיתים וענבים דהא ילפינן בכורים מתרומה בהקישא ואין היקש למחצה וא"כ כמו גבי תרומה ליכא חילוק כלל דמשקה זיתים וענבים לגמרי כמותן כמו כן בבכורים לגמרי המשקה דזיתים וענבים כמו הפרי עצמו לכן איצטריך קרא דולקחת מראשית כל פרי האדמה ואח"כ תביא לאורוי דהבאה צריך להיות דוקא הפרי עצמו וממילא נלמוד מתביא דהתורה מקפיד דווקא על ההבאה אבל לאחר ההבאה מותר לדרוך אותן וכמו כן מצאתי אחר כך בהרא"ש בפרק כיצד מברכין דלהכי אצטריך תביא דלא נילף בכורים גזירה שוה מערלה לענין זה וק"ל:

הנה לדעת הירושלמי שהביא ג"כ האלי' רבה משמע דאם בצרן זיתים וענבים מתחילה לכך להביאן כשהן דרוכין ועומדין המשקין לבכורי' יכול להביאו משו' דאחשבינן ולהנך משקין כאוכל מצינו לתרץ קושיא הנ"ל דל"ל ג"ש פרי פרי גבי ערלה לפמ"ש התוס' ד"ה הביא ענבים דהא בערלה כתיב בי' אכילה והוי שתי' בכלל אכילה וכמו כן למה לי' לר' יהושע למימר בתרומה דון מינה הא בתרומה כתיב אכילה בפרשת אמור דמצ"ל דאיצטריך ג"ש דפרי פרי בערלה וכמו כן גבי תרומה למשקין היוצא מאליהן שלא בצרן

ולא דרנן מתחיל' לכך דלא אחשבינ' להנך משקין כאוכל והכי ילפינן ערלה מתרומה מהביא ענבים ודרכן דבכורים דכמו גבי בכורים דלא שייך לומר שתי' בכלל אכילה משום דלא כתיב בהו אכילה כמו כן גבי תרומה וערלה המשקין היוצאין מאליהן כמותן אע"פ דלא שייך בהו שתיה בכלל אכילה דה לא אחשבינן להנך משקין כאוכל אפילו הכי הוי כמותן וק"ל:

דף קכא:

תוס' ד"ה ונכרי ששחט בהמה טהורה לישראל רבותא נקט דאפי' לישראל דבשחיטה תליא מלתא אבר השורש ממנה וכו' לולי דברי תוס' אפשר לתרץ הכי דמש"ה נקט לישראל דהא עיקר הטעם דנכרי בטהורה הוא כמ"ש רש"י לעיל ע"א ד"ה השוחט בהמה טמאה לנכרי וז"ל וכן נכרי בטהורה תניא נמי לקמן דהואיל וטהור' היא ואשכחן היתר בטהורה מפרכסת ששחטה ישראל כו' דמותר לישראל משום דנקרא אינה חי' וא"כ דהטעם תליא בישראל ה"א דלענין זה נמי תליא הך דין דנכרי ששחט בהמה טהורה לישראל בדין דישראל דהא משנה ערוכה היא לעיל דף י"ג ע"א דשחיטת נכרי נבלה ומטמאה במשא ואזי מצ"ל לפי דבישראל מפרכסת כמתה אזי מטמא כמי הך מפרכסת ששחט' נכרי לישראל טומאת נבלות דהרי הרמב"ם והמחבר בי"ד סימן ל"ג פסקו דאפילו נקובת הוושט הוי נבלה מחיים ומכ"ש דשחיט' נכרי הוי נבלה מחיים בעודה מפרכסת משום הכי איצטריך לאשמועינן דאף על מי ששחטה לישראל אפ"ה אינו מטמאה טומאת נבלות כשהיא מפרכסת מטעם שכתב רש"י ז"ל במתני' דהעור והרוטב ד"ה אבל לא טומאת נבלות עד שתמות דהא וכי ימות מן הבהמה כתיב וק"ל:

תוס' ד"ה אביי אמר אינה מצלת וטעמא משום דכחי' היא לכל דבריה ולכך הרובעה חייב וכו' ובקונטרס פי' משום דלחומרא ותימא אי ספיקא היא אמאי רובעה חייב לפע"ד מצינו לתרץ דברי רש"י דהא רש"י לא כתב אלא אמאי דקאמר אביי אינה מצלת וכו' לחומרא וא"כ מצ"ל דרש"י ס"ל נמי כדברי התוס' דמש"ה הרובעה חייב משום דכחי' היא לכל דבריה ורק אינה מצלת על הבלועים משום חומרא דאם נאמר בישראל בטמאה ונכרי בטהורה תציל על הבלועים יטעו העולם לומר דאינה מטמאה נמי טומאת אוכלין משום דנחשבת כחי' ממש ואצילו בישראל בטהור' יטעו לומר הכי מש"ה החמירו שלא תציל על הבלועי' וק"ל:

דף קכב.

תוס' ד"ה דאמר כמאן וי"ל דהא פשיט' וכו' ועוד דהעור מבטלן משמע מתחיל' העור מבטל ותו לא מהני להו כנוס עכ"ל אין להקשות דלפ"ז דמוכח דהך מימרא דרב הונא

דשני חצאי זיתים שישנן ע"ג העור דהעור מבטלן מיירי ע"כ בכנוס א"כ ל"ל למקשה להקשות הכי אליבא דמאן אי אליבא דר' ישמעאל וכו' הו"ל להקשות בל"ז ב' מימרות דרב הונא אהדדי דמדמפרש רב הונא דברי ר' יהודה והוא שכנסו משמע דסבירא לי' דכינס מהני דלא בטלה א"כ איך קאמר רב הונא ב' חצאי זיתים שישנן ע"ג העור שכינסן דהעור מבטלן ז"א דהמ"ל דרב הונא מפרש רק דברי ר' יהודה ולי' לא ס"ל הבי אלא כתנא קמא דפליג עלי' דר"י דאפי' אם כנסו בטל מש"ה מקשה הכי אליבא דמאן וכו' וק"ל:

דף קכב:

תוס' ד"ה למינהו הפסיק הענין קצת תימא כיון דהפסיק הענין ל"ל אלה עכ"ל ואפשר לומר דלהכי איצטריך אלה דקאי אכולהו לענין לאסור צירן ורוטבן בכולהו דל"ת כקושית תוס' דלעיל ד"ה למינהו תימא וכו ולמינהו אתי לאורוי לענין שעורותיהן כבשרן דהפסק הענין מסברא שכתבו התוס' הנ"ל משום דהנך דכתיבי בקרא קמא אית להו גישתא ולפ"ז מצ"ל דלא נצטרך לדחוק כדברי רש"י ד"ה לרבות עורות שכתב וז"ל ומהאי היא יתירה נמי מרבינן צירן ורוטבן ועור הרך נמי אתי בהדייהו דהי מנייהו מפקת אלא מצ"ל הכי דלענין שעורותיהן כבשרן מוכח מקרא דלמינהו דאותן האמורין בפסוק שני חלוקים מאותן דבפסוק ראשון לענין דאותן הנאמרין בפסוק ב' עורותיהן כבשרן ולענין לאסור צירן וכו' בכולהו מוכח מקרא דאלה וק"ל:

דף קכג:

תוס' ד"ה אבל שייר בה כדי מעופרת כו' אינו טמא אלא מדרבנן עכ"ל לפ"ז יש להקשות מאי פריך ר' יוחנן ללישנא בתרא לר"ל דלמא ה"פ ממעט לי' טהור מטומאת מדרס דהוא טומאה דאורייתא אבל מצ"ל דרבנן גזרו טומאה עליו משום דחשיב:

גמ' מתיב ר' ירמי' המפשיט וכו' הא יקר מכבדי אחיזה טהור וממאי לימא חלים יש להקשות לפמ"ש רש"י ד"ה אלא טלית דבטלית אפילו חוזר ותופרה אינה חוזרת לקדמותה אבל בעור כתב רש"י ד"ה חלים דכשחזר ותופרן הרי הוא כבתחילה הלכך לא בטיל שמו מעליו א"כ איך מדמה הגמ' עור המופשט לעור שנקרע דשאני עור שנקרע דחשיב כמחובר משום דכשחוזר ותופרו הרי הוא כבתחילה אבל גבי עור המופשט לא שייך לומר כן שיחזור לתפור העור בשר:

דף קכד.

גמ' א"ל רבא ואימא מדרבנן וכ' המהרש"א וז"ל ק"ק דאכתי תקשי השתא לר' יוחנן וכו' דא"כ מאי קאמר רבא ואימא מדרבנן לסיוע לר"ל עכ"ל ע"ש ואפשר לדחוק ולומר דה"ק רבא דלמא ר' יוחנן ור"ל בהא פליגא אליבא דחכמים דלר' יוחנן ע"כ צ"ל דיש חילוק בין

תנור לעור דאל"כ תקשי מדרבנן אר' יוחנן דהא בוודאי דר' יוחנן לא ס"ל כר"מ דיחיד ורבים הלכה כרבים א"ו דר"י ס"ל נמי כחכמים ומחלק בין עור לתנור אבל ר"ל פליג בהא אר' יוחנן וס"ל כחכמים ולא נראה לו לר"ל כלל לחלק בין תנור לעור וא"כ לא תקשי מידי מר"מ אר"ק אלא אמר רבא ה"ק וכו' דאזי מצי סבר ר"ל נמי כדברי הכל ומגיה הברייתא אבל לר"י דמחלק בין עור לבשר מצי סבר כד"ה וא"צ להגיה כלל וק"ל:

דף קכח.

אלא מאי חד שמא הוא אימא סיפא כו' יל"ד דהוו"ל לאקשויי בל"ז אמאי טהור בסיפא הלא זה אהל גמור ועיקר אהל האמור בתורה זהו כל הבא אל האהל כמ"ש רש"י ולמה בסיפא טהור ובריש טמא ויש לתרץ דבל"ז הוי מוקי למטה מטפח כשהוא מאהיל הוי כנוגע וטמא אבל בסיפא ע"י המשכה לא הוי אהל נגיעה אבל השתא דקאמר ר' יוסי בר אבין אף אנן נמי תנינא כר' יוחנן ור"י ע"כ קאמר דמאהיל מקרי נוגע אפי' למעלה הרבה וכדמוכח מרש"י ד"ה אמר אביי וא"כ דמוקי מתניתן אפילו למעלה הרבה בזה לא נ"ל למקשה כלל לומר דמיקרי נגיעה ואי הוי שם א' ברישא למה נימא בסיפא דלא מקרי שם א' והתוס' כתבו דלר"ז דלא מוקי כר' יוחנן שפיר הו"מ לאוקמי בלמטה מטפח וק"ל:

דף קכח:

אלא נוגע הא לא נגע בכולי' אין להקשות דלמא ה"פ מלא תרווד רקב דהיינו שמונח הרקב בתוך הכף דאזי הוי הכף יד לרקב ומוציא הטומאה למי שנוגע בכף וכמ"ש התוס' לעיל דף קי"ח ע"ב ד"ה והבית מאהיל עלי' דיד למת נפקא לן וכו' ז"א דמלא תרווד רקב סתמא קתני דמשמע שעור מלא תרווד אע"פ שאינו מונח בכף דאל"כ הו"ל למיתנא תרווד מלא רקב גם א"ל דלמא ס"ל לר' יוסי כרבנן דפליגי אר' דוסא בן הרכינס בפ"ג דאהלות שמביא הש"ס לעיל דף קכ"ד ע"ב דקאמר ר' יוחנן לאו א"ר דוסא בן הרכינס התם אין מאהיל וחוזר ומאהיל ה"נ אין נוגע וחוזר ונוגע א"כ לרבנן דפליגי אר' דוסא ס"ל דנוגע וחוזר נוגע ז"א דבמלא תרווד רקב אי אפשר ליגע אע"פ דחוזר ונוגע בכל משהו ומשהו וק"ל:

תוס' ד"ה קסבר ר' יוסי טומאה אינה בוקעת ועולה וא"ת וכו' ע"ש אע"ג דאליבא דאביי קיימינן ואביי לית לי' תירוצא דר' יוחנן דלעיל דמתני' אתי כר' יוסי וכמ"ש רש"י והתוס' ד"ה ומאן תנא מ"מ עכ"פ תקשי לר' יוחנן דהא למסקנת רש"י מוכח ממתניתן דאהלות פ"ד תיבת המגדול וכו' ומברייתא דתני עלה ר' יוסי מטהר דסבירא לי' לר' יוסי דטומאה טמונה אינה בוקעת ועולה וק"ל:

דף קכו.
ר"א אומר פיו לפנים הבית טהור פיו לחוץ הבית טמא מפני שהטומאה יוצאה דרך שוליו דשוליו לפנים צ"ל דמיירי שהכלב מת בתוך ג' ימים דג' ימים הסימי עכול של כלב כדתנן באהלות פרק י"א דאל"כ שמת לאחר ג' ימים כבר נתעכל ואינו מטמא ואעפ"כ אמרינן דהטעם מפני שהטומאה יוצאה דרך שוליו דכשהי' חי הי' סופה לצאת וכמו שדקדק רש"י בלשונו בד"ה הבית טמא שכ' הי' סופה לצאת וק"ל:

דף קכו:
תוס' ד"ה גולל ודופק מטמא כו' אלא למאן דמייתי לה מעל פני השדה קשה מנ"ל וכמו כן הקשה רש"י ונראה משום דההוא קרא דכל אשר יגע על פני השדה מוקמינן בנזיר באהל הלכך מטמא באהל ובמגע כמי מטמא' משום דאפחי' בלשון נגיעה עכ"ל ונ"ל לתרץ קושית התוס' ורש"י דמצ"ל דמוכח דר"ש ע"כ ס"ל כר' ישמעאל דהלכתא גמירי לה וקרא דכל אשר יגע על פני השדה אתי להוציא עובר במעי אשה שהוא טמון דעל פני השדה משמע גלוי כדאיתא לעיל דף ע"ב ואזי דאיצטריך קרא על פני השדה להוציא עובר במעי אשה מצ"ל נמי דלא מוקי ר' ישמעאל קרא דעל פני השדה כלל אטומאת אהל אלא רק אנגיעה ובריית דנזיר דמוקי הך קרא אטומאת אהל מצ"ל דאתיא כר"ע דאל"כ אלא ר"ש סבר דקרא דעל פני השדה אתי לטומאת אהל או לגולל ודופק דמטמא טומאת אהל תקשי לר"ש הא מוכח מקרא דכל אשר יגע דטומאת אהל קרוי נוגע ולמה ס"ל לר"ש דאהל לאו היינו נוגע א"ו דס"ל לר"ש כר' ישמעאל ולק"מ וק"ל:

דף קכז.
ברש"י ד"ה ואימא השורץ לא דרשינן לי' הכי וכו' אלא הכי דרשינן השורץ כ"ש פרה ורבה ולרבות עכבר הים וכתב המהר"ם ע"ז לא ידעתי מי דחקו לרש"י לדחוק ולפרש השתא הכי דדרשינן השורץ כ"ש פרה ורבה ולרבות עכבר הים אפילו אי דרשינן השורץ כל שהוא שורץ רוחש ומנענע הזה נמי משתמע דמרבינן מיני' עכבר הים והוה א"ש טפי משום דהא כבר מרבינן מבשרץ אפילו שאינו פרה ורבה וכו' ואפשר דטעות סופר הוא ע"ש ונ"ל לתרץ דברי רש"י דלאו ט"ס הוא דמצ"ל דקשיא לרש"י ל"ל להאריך לומ' אימא בשרץ לאתוי עכבר שחציו בשר וחציו אדמה הא ע"ז לא ק"מ הו"ל לקצר ולומר רק קושיתו דדלמא השורץ כ"ש שורץ אפילו עכבר שבים ואי משום על הארץ על הארץ יטמא ירד לים לא יטמא א"ו דה"פ דהנה כתב רש"י לעיל ד"ה ת"ל השורץ וז"ל אייתר לי השורץ לדרוש כל מקום שהוא יכול לשרוץ לרחוש ולנוע והרי אף בים הוא שט וכו' הלכך ע"כ על הארץ למין הארץ הוא דאתי ולאו למעוטי ירד לים פי' דאל"כ אלא

דהשורץ לא קאי אכל מקום אלא אתי לאורוי כל דבר שהוא רוחש ומבעבע אפילו עכבר שבים ועל הארץ אתי למעוטי אפילו עכבר היבשה שירד לים תקשי ל"ל קרא דהשורץ דהא מבשרץ לחוד נמי ידעינן זאת דהפירוש בשרץ נמי הוא דבר הרוחש ומנענע א"ו דאיצטריך השורץ לאורוי אכל מקום שהוא יכול לשרוץ ולרחוש וכו' ואזי ממילא אתי על הארץ לאורוי דדוקא מין הארץ ולא עכבר שבים ולא למעט ירד לים ולפ"ז א"ש דלא רצה רש"י לפרש כמ"ש המהר"ם דקושית ההוא מרבנן הוי דדלמא אתי השורץ לאורוי כל דבר הרוחש ומנענע אפילו עכבר שבים דאזי לא הוי פריך מידי דא"כ ל"ל כלל קרא דהשורץ דהא מבשרץ לחוד נמי ידעינן זאת כנ"ל דלשון שרץ הוא רוחש ומנענע א"ו דה"פ קושיתו אימא בשרץ לאתוי עכבר שחציו בשר וחציו אדמה דזהו מודינא לך וא"כ קשה קושית התוס' לדבריך ל"ל בשרץ דהא בל"ה לקולא ולחומרא לחומרא גמרינן ואזי ע"כ צ"ל כתירוץ התוס' דהשורץ משמע טפי כ"ש משריץ שפרה ורבה וא"כ א"ש דלהכי הוצרך להאריך ולומר אימא בשרץ לאתוי עכבר וכו' פי' דמכח זה מוכח דהפי' דהשורץ הוא דפרה ורבה וא"כ אכתי נימא הכי דהפי' דהשורץ הוא דפרה ורבה ואפילו עכבר שבים דהיא נמי פרה ורבה ואף על פי כן גלי קרא דבשרץ שלא למעט עכבר שחציו בשר וחציו אדמה ואזי לא מוקמינן על הארץ למעט עכבר שבים דהא מוכח מבשרץ דהפי' דהשורץ הוא שפרה ורבה ועכבר שבים נמי פרה ורבה א"ו דעל הארץ אתי לאורוי דדוקא בארץ ולא כשירד עכבר שביבשה לים ודוק:

דף קכז:

תוס' ד"ה מסייע לי' לרב חייא וא"ת וכו' ובסוף דבריהם כתבו ובמתניתן ליתי' בפירוש אלא מדיוקא שמעינן לי' עכ"ל ויש להקשות דאכתי על הך קושיא לימא מסייע לי' ירקות שצמקו באיביהן וכו' דפריך מכח דיוקא וכמ"ש רש"י ד"ה אלא לאו בלא עוקציהן ומשום דיוקי' דידה איצטריך וכו' קושי' התוס' במ"ע דטפי הו"ל למסייעי ממתני' דלענין טומאה הוה כתלוש וצ"ע:

גמ' ת"ש אילן שנפשח וכתב רש"י וקשיא לשמואל ויש להקשות מאי פריך הגמ' הא מתניתן דאבר והבשר המדולדלין מסייע לי' לשמואל דהוה כתלוש ומטמא טומאת אוכלין וטפי הו"ל להקשות מתניתן ובריית דאילן שנפשח אהדדי ואפשר ליישב ולומר דבלא זה דקאמר מסייע לי' לרב חייא בר אשי אמר שמואל לא הוה קשה מתניתן ובריית' אהדדי דהומ"ל דשאני בהמה דאין הבהמה נעשת יד לאבר כתירוץ אביי משא"כ באילן שנפשח או תאנים שצמקו באיביהן דהוו לענין שבת כמחובר דהתולש מהן בשבת חייב חטאת דהאילן הוה חיבור טפי להתאנים ואזי הוה האילן כיד להביא טומאה על הפירות

אבל השתא דקאמר מסייע לי' לשמואל דמדמי תאנים שצמקו באיביהן לאבר ובשר המדולדלין דאזי ס"ל דליכא חילוק כלל אזי פריך הגמ' שפיר אדשמואל וק"ל:

דף קכח.

ברש"י ד"ה מוחלפת השטה כאן החליף ר"מ שיטתו אבל בעלמא ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו עכ"ל מדברי רש"י כראה לכאורה שאינו מפרש כפשוטו מוחלפת השיטה שצריך להחליף השיטה ולומר דר"מ אמר אפכא דאם אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו אלא מפרש דכאן בטבול יום מטעם דקיל משאר טומאות החליף ר"מ שיטתו להקל ולומר דאם אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו דלא הוי חבור וטהור וכמו כן משמע שמפרש התי"ט דברי רש"י בר"פ ג' דטבול יום בד"ה ר"מ אומר אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו ע"ש ובהך אופן מפרש הרי"ף בפר' קמא דביצה מוחלפת השיטה גבי אין מסלקין את התריסין ע"ש ולפ"ז קשה מה קאמר הש"ס אח"ז ומאי קושיא דלמא שני לי' לר"מ בין טבול יום לשאר טומאות הלא זהו דמשני ר' יוחנן מוחלפת השיטה דכאן בטבול יום החליף ר"מ שיטתו מטעם דשני לי' לר"מ בין טבול יום לשאר טומאת משום דטבול יום קיל משאר טומאות ואם נפשך לומר דה"פ ומאי קושיא דמעיקרא לא הו"ל להקשות הכי משום דזהו פשוט דיש חילוק בין טבול יום לשאר טומאות הול"ל בהך לישנא ודקארי לי' מאי קארי לי' כדרך הש"ס בשאר מקומות ותו קשיא טפי לפי' רש"י איך מצאנו ידינו ורגלינו לפי המסקנא דמשני ר' יאשי' הכי אמר ר' יוחנן לדברי רבי מוחלפת השיטה איך מצ"ל לרבי דכאן החליף ר"מ שיטתו מטעם דטבול יום קיל משאר טומאות הא בהדיא קאמר רבי דליכא חילוק כלל בין טבול יום לשאר טומאות גם מה דוחקו לרש"י לפרש בדוחק מוחלפת השיטה ולא מפרש כפשוטו כמו בכל מקום וצע"ג צ"ל הכי דאין הפי' בדברי רש"י כאן החליף ר"מ שיטתו ומטעם דטבול יום קיל דזה אינו קרוי מוחלפת השיטה אלא ה"פ כאן החליף ר"מ שיטתו נגד מה דס"ל בעלמא דאע"פ שמין הגדול עולה עם הקטן הרי הוא כמוהו אלא באן חזר בו וס"ל דאינו כמוהו ולכך כתב רש"י זאת דלא תימא דחזר בו לעיל במתניתן דחולין וס"ל דאינו כמוהו אלא ר' יוחנן ס"ל דמתניתן דחולין נשנית מקודם דהוה ס"ל דהרי הוא כמוהו אבל כאן בטבול יום חזר בו וכן הפי' בת"ט לדעת רש"י אבל הת"ט עצמו מפרש דחזר מדבריו בטבול יום וס"ל כמו בעלמא אזי פריך הגמ' שפיר ל"ל למימר דחזר בי' דלמא שני לי' לר"מ וכו' וק"ל:

דף קכח:
בתוס' ד"ה ור' יהודה מטהר הא דאמר לעיל שצמקו באיביהן וכו' א"נ צמקו לא הוי אפילו כמעורה והקשה מהרש"א ע"ז וז"ל ק"ק דלקמן מדמה מעורה דמתניתן למעורה דיחוד של תאנה וא"כ כיון דמעורה הוי טפי מחובר מצמקו מאי מייתי לעיל ראייה ממעורה דמתניתן לצמקו ע"ש ונ"ל לתרץ קושית מהרש"א הכי דמ"ש התוס' צמקו לא הוי כמעורה קאי דווקא איחור של תאנה דמעורה היטב בקליפתה אבל לעיל דמייתי שפיר מהברייתא דקתני בברייתא ומעורין בחוט השערה דמצ"ל דנראה לי' להש"ס דוודאי צמקו לא גרעו מדבר המעורה רק מעט בחוט השערה ואעפ"כ מדמה הש"ס לקמן דף קכ"ט ע"ז שפיר הך מעורה דמתניתן למעורה דיתור של תאנה לענין זה כמו דאמרינן ביחור של תאנה דטעמא דר"י הואיל ומעורה מעורה כמו כן מצ"ל דטעמא דר"ש במתניתן דאי אמרינן דמעורה בחוט השערה הוי חבור אמרינן נמי הואיל ומעורה מעורה אך לפ"ז הא קשיא ל"ל להתוס' לעיל בד"ה מסייע לי' לרב חייא כו' לדחוק ולמימר דמש"ה לא מייתי סייעתא ממתניתן משום דמתניתן ליתא בפירוש אלא מדיוקא שמעינן לי' טומאת אוכלין אין טומאת נבלות לא הו"ל לפרש כפשוטו דממתניתן לא מצו מייתי סייעתא דה"א דמתניתן לא מיירי דמעורה בחוט השערה אלא דמעורה היטב כעין יחור של תאנה ואזי הוי מחובר טפי מצמקו מש"ה הוצרך להביא סייעתא מהברייתא דברייתא איתא בהדיא ומעורין בחוט השערה דהוא דומיא דצמקו ואפשר לומר דהתוס' רוצים ליישב קושייתם אפילו לתירוץ א' של תוס' דכאן דאתיא דלא כר' יהודה דאזי צמקו ומעורין שווין ודוק:
סליק פרק העור והרוטב

פרק הזרוע והלחיים

דף קל.
גמ' והא בעי תנופה היכא ליניפינהו כו' יש להקשות הא איתא בגמ' במנחות דף צ"ג ע"ב ותניא גמי גבי תנופה פה"ג לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר אלא לומר לך שאם עשאה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאלו לא כיפר וכיפר פי' שאם עשאה לתנופה שירי מצוה שאם לא עשאה לא מעכב וכמ"ש רש"י גבי סמיכה מעלה עליו הכתוב כאלו לא כיפר וכיפר פי' כאלו לא עשה מצוה מן המובחר ואפ"ה כיפר דכפרה בדם הוא וא"כ מאי קאמר איך ה"א דחולין חייבין בחזה ושוק הא בעי תנופה וכו' דלמא דווקא גבי קדשים בעי קרא תנופה דאתיא התנופה למי לכפר קצת צריך תנופה דאם לאו מעלה עליו באלו לא כיפר וכיפר שלא

עשה מצוה מן המובחר אבל בחולין דלא אתי לכפר לא הקפיד התורה כלל אתנופה וצריך לדחוק ולומר כיון דילפינן חולין בק"ו מקדשים ילפינן בוודאי לגמרי שיהא דומה לקדשים לגמרי אפי' לענין תכופה וק"ל:

דף קל:

גמ' ת"ש בעל הבית שהי' עובר ממקום למקום וכו' יש להקשות הא איתא בגיטין דף למד במתניתן המלוה מעות את הכהן ואת הלוי ואת העני להיות מפריש עליהן מחלקן מפריש עליהן בחזקת שהן קיימין ופריך הגמ' ואע"ג דלא אתי לידי' ופירש רש"י בתמי' אע"פ שאינו נותנין וכו' האיך יצא ידי נתינה ומתרץ אמר רב במכירי כהונה ולויה ופירש"י שהם מכיריו ואוהביו דאינו רגיל לתת תרומה ומעשר אלא לזה הלכך כיון דמלתא דפשיטא דלדידהו יהבי לי' אסחו להו שאר הכהנים דעתייה והוי כמאן דמטי לידייהו דהני וממילא כמו כן הוא בעני ולפ"ז מאי פריך הגמרא כאן דלמא הך ברייתא נמי מיירי במכיריו דהך בע"הב של המקום יש לו מכירין עניים שנוטלין תמיד אצלו לקט שכחה ופאה ומעשר עני דהוו כמאן דמטי לידייהו כבר ומש"ה צריך הך בע"הב העובר ממקום למקום ונטל שם לקט שכחה וכו' לשלם אך ז"א דזהו דווקא במעשר עני אבל לקט שכחה ופאה דאין בהן טובת הנאה כלל לבעלים אלא שצריך להניחן שם בהפקר כדאיתא לקמן דף קל"א ע"ב מצ"ל דאפילו במכיריו לא הוי כמאן דמטי לידייהו תו מצינו למימר דאפילו על מעשר עני א"ש דאי מיירי בכה"ג דהוו כמאן דמטי לידייהו לא הוו פליגי רבנן עלה וק"ל:

ת"ש מנין לבע"הב שאכל פירותיו טבלין וכו' הו"מ לאוקמי כר' אליעזר דאמר ישלם אך מצ"ל דלא רצה לאוקמי כר"א משום דשמותי הוא:

דף קלא:

גמ' ת"ש זה הכלל כל דבר שבקדושה י"לד על המקשה דהו"ל להקשות בל"ז הך ברייתא דלעיל דקתני ושאר מתנות כהונה כגון הזרוע וכו' דמוכח דמלוי לכהן מוציאין אהך ברייתא דזה הכלל דמוכח דמתנות אין מוציאין אותו מידו ואפשר לתרץ הכי דמצינו לחלק בלוי אם חטף המתנות לכשהבהמה הוא שלו וכדאמר רב לעיל לא מסתייעא דלא שקלינן מיני' אלא מחטף נמי חטף דמשמע דמסתבר טפי להוציא מידו כשחטף המתנות מאם הבהמה שלו וא"כ לא מצי להקשות בל"ז ב' ברייתות אהדדי דמצ"ל דברייתא דלעיל דקתני ושאר מתנות כהונה כגון הזרוע וכו' דאין מוציאין אותו מכהן לכהן הא מלוי לכהן מוציאין מיירי כשחטף הך לוי המתנות וכמ"ש רש"י לעיל ד"ה חטיף מתנתא שהיו התנוקות מוליכין המתנות לכהן והלוי חוטפן מידיהן דאזי מוציאין

אותו מידו אבל ברייתא דזה הכלל וכו' מיירי שהבהמה הוא של לוי אזי אין מוציאין מידו המתנות אבל השתא דמתרץ בדוחק אמה דפריך ארב כגון זרוע ולא זרוע ומאי ניהו ראשית הגז תקשי דהו"ל לתרץ דרב מיירי בשלו ובריייתא מיירי בחטף א"ו ס"ל להתרצן דברייתא דלעיל מיירי בכל גוונא אפילו כשהבהמה שלו ואזי פריך שפיר הך מקשה ת"ש זה הכלל וכו' דהא הך ברייתא דזה הכלל לא מצי איירי בראשית הגז דא"כ אמאי אין מוציאין אותו מידו דהא בראשית הגז לא כתיב העם א"ו דהך ברייתא דזה הכלל מיירי במתנות כגון זרוע וכו' עצמן ואזי פריך שפיר ארב דתפשוט מהך ברייתא דאין מוציאין אותו מידו וק"ל:

גמ' אמר לך רב תנאי היא לפי מאי דמסיק רב תנאי היא א"צ לתירוצים דחוקי' דלעיל בהנך ב' ברייתות דלעיל כגון זרוע ולא זרוע וכו':

דף קלב.

גמ' דבי ר"א בן יעקב תנא כהן ואפילו כהנת הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר' מיעוט אלא לרבות י'לד דלמא אתי אידך קרא דונתן לכהן למעט אפילו כהנת שלא נשאת דאי לא הוי כתיב אלא חד קרא הוה מוקמינן אמסתבר יותר למעט נשאת לזר להכי איצטריך אידך קרא למעט אפילו לא נשאת:

גמ' דף קל"ד ע"א ורמינהו ע"מ שהמתנות שלו המתנות שלו י'לד על הך מקשה ב' דהו"ל להקשות בל"ז ב' ברייתות אהדדי דבברייתא דלעיל קתני ע"מ שהמתנות שלי נותן לכל כהן שירצה ובהך ברייתא קתני שהמתנות שלו ויש לתרץ ע"פ תוס' ד"ה חוץ שיורא הוא שכתבו ב' תירוצים וי"ל דמיירי שהתנו דאם לא יתן לו לא יהא המקח בטל א"נ הוי כמו מתנה על מ"ש בתורה וכו' דמצ"ל דלא מצי להקשות בל"ז ב' ברייתות אהדדי דברייתא דלעיל דנותן לכל כהן שירצה מצינו לאוקמי כתירוץ א' של תוס' שהתנו אם לא יתן לו לא יהי' מקח בטל אזי נותנין לכל כהן שירצה אבל הך ברייתא ע"מ שהמתנות שלי שהם שלו מיירי שלא התנה זאת שלא יהי' המקח בטל וא"כ אין יכול ליתן לכל כהן שירצה דא"כ המקח בטל אבל השתא דמתרץ דמחלק בין חוץ לעל מנת דחוץ שיור וע"מ לאו שיורא תקשי למה לי' לחלק לתרץ דחוץ וע"מ שווין רק דמתניתן מיירי שלא התנו שלא יהא המקח בעל ובריייתא מיירי שהתנו שלא יהא המקח בטל א"ו דנ"ל להתרצן לפרש מדלא קתני זאת בברייתא בהדיא מוכח דברייתא מיירי בכל גווני אפילו בשלא התנו דלא יהא המקח בטל א"כ תקשי קושית התוס' למה נותן לכל כהן שירצה הא המקח בטל וצ"ל כתירוץ ב' של תוס' משום דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה ואזי פריך המקשה שפיר קושיא ב' דא"כ למה קתני בהך ברייתא דהמתנות שלו ודוק:

סליק פרק הזרוע והלחיים

פרק ראשית הגז

דף קלו:

רש"י בד"ה ואי יליף כו' דהא מתני כר"ש אוקימתא עכ"ל לכאורה דברי רש"י הם אך למותר דהא אהך תירוץ הא מני ר"ש היא קאי אך נ"ל דה"פ דקשיא לי' לרש"י מאי פריך הש"ס דלמא ר"ש ס"ל כר' אלעאי דלעיל דבאמת ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ ואפילו הכי לא קשה לתני החילוק בטרפות לפי שר"ש פליג ובפלוגתא לא קמיירי מש"ה כתב רש"י דהא מתניתן כר"ש אוקימתא א"כ ע"כ לא ס"ל ר"ש כר' אלעאי דאל"כ איך קאמר רבינא הא מני ר"ש היא הא לא מצי אתי' מתניתן כר"ש דהא מתניתן דקתני ראשית הגז נוהג בארץ ובחוצה לארץ לא מצי אתי' כר' אלעאי וכדאמרינן לעיל א"ו שרבינא רוצה לאוקמי דריש מ"ל כרבנן:

תוס' ד"ה לילף צאן מבכור וא"ת א"כ ג"ש ל"ל וכו' דמה"ת למעט עכ"ל ואפשר ליישב דאי לאו ג"ש ה"א למילף נתינה נתינה ממתנות דטריפה לא הוו ילפינן נמי מתרומה דבח"ל לא לכך אתי הך ג"ש דצאן צאן דללאו נילף כלל נתינה נתינה או דמוקמינן ג"ש דנתינה נתינה לדרשא אחריתא:

דף קלז.

גמ' ונילף גיזה גיזה מבכור כו' אע"ג דקרא דגז דמי טפי לגז כבשים משא"כ ללא תגוז לא דמי לישנא ובהרבה מקומות בש"ס איתא היכא דדמי טפי בלישנא בדדמי ילפינן מצ"ל דאפ"ה פריך שפיר דטפי הו"ל למילף מדברי תורה מדנילף מדברי קבלה וכמ"ש התוס' וק"ל:

דף קלח.

תנן הלוקח גז צאן של נכרי פטור וכו' הא צאנו לגוז חייב יש להקשות דלמא לעולם צאנו לגוז נמי פטור והא דקתני גז לאשמועי' סיפא דבישראל אפילו לקח הגז הלוקח חייב אם לא שייר המוכר דהוא דבר והפוכו:

הנה הרמב"ם ז"ל מפרש הלוקח גז צאנו של נכרי שהנכרי גזז הצאן והישראל לקח הגיזה מהנכרי הא צאנו לגוז חייב מפרש הוא ז"ל שהישראל לוקח הצאן מהנכרי כדי לגזוז אע"פ שמחזיר לו הצאן לאחר הגיזה חייב דלא כמו שמפרש רש"י והר"ן ואפשר לומר דנ"ל להרמב"ם ז"ל לפרש כן מכח קושית הגמ' תנן הלוקח גז צאנו של נכרי הא צאנו לגזוז חייב אמאי כל חד וחד בתר גיז' נפק' לה מרשותי' דמנ"ל דלמא מיירי בשאינו

מחזיר לו הצאן תיכף וכדמשני הגמרא להכי מפרש הרמב"ם ז"ל דהפי' הלוקח גז צאנו של נכרי דלוקח רק הגיזה שהנכרי גזזו והצאן עדיין של נכרי ואזי הדיוק שוה לבבא דהלוקח גז של נכרי דתרווייהו מיירי שהצאן של נכרי והדיוק הכי דדוקא אם לוקח הגז מהצאן של נכרי שהנכרי גזז אבל צאנו לגוז דהיינו שהגוזז ישראל ולוקח רק הגז דהיינו שמחזיר הצאן לאחר הגיזה לנכרי דאזי ג"כ הצאן של נכרי חייב ואזי פריך הגמ' שפיר ואעפ"כ דחק לתרץ דמיירי שהקנן לו כל ל' יום וק"ל:

סליק פרק ראשית הגז

פרק שילוח הקן

דף קלח:

גמ' ותרווייהו אמרו כל היכא דתנן בחולין ובמוקדשין לצורך וכו' ופירש"י לצורך דאותו ואת בנו אי לאו דאשמועינן לי' ה"א דאינו נוהג אלא במוקדשין דהא בקדשי' כתיב הלכך אשמועינן דנוהג בחולין עכ"ל וקשה איך מצ"ל דאותו ואת בנו אין נוהג אלא במוקדשין א"כ אינו נוהג אלא בזמן דאיכא קדשים אבל שלא בפני הבית לא והא קתני רישא בפני הבית ושלא בפני הבית אלמא מוכח דמיירי נמי בחולין ואפשר לדחוק ולומר דה"א דמה דקתני באותו ואת בנו בחולין ובמוקדשין הוי דומיא דהך דקתני בראשית הגז אבל לא במוקדשין במקדיש לבדק הבית כדמוקי לעיל דף קל"ה וכמו שלוח הקן דמוקי שמואל ור' יוחנן הך דקתני אבל לא במוקדשין נמי בקדשי בדק הבית כמו כן מיירי הא דקתני באותו ואת בכו ובמוקדשין בין בקדשי מזבח בין בשאר הקדשות דהיינו בפני הבית אפילו בקדשי מזבח ושלא בפני הבית בשאר הקדשות לדמיו דשייך אפילו שלא בפני הבית לפי דכתיב בענינא דקדשים לא מיירי אלא בקדשי מזבח ובשאר הקדשות דדמיא קצת לקדשים אבל לא בחולין דלא דמי כלל מש"ה איצטריך דנוהג בחולין וק"ל:

דף קלט.

גמ' ורמי דר' יוחנן אדר' יוחנן כו' אין להקשות מאי פריך דלמא לעולם דס"ל לר' יוחנן כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא והיינו טעמא דנגנבו או אבדו שחייב לשלם דר' יוחנן ס"ל כרב יוסף דשומר מצוה הוי כשומר שכר וחייב בגניבה ואבידה דהוא הפסיד לבדק הבית ז"א דהא איתא במס' ב"מ בהדיא בדף כ' דבהקדש נושא שכר פטור מלשלם מדכתיב רעהו וכו' וק"ל:

דף קמ.

גמ' רבא אמר למעוטי שלא לזווג לה אחרת הים של שלמה הביא הרמב"ם ז"ל וז"ל והרמב"ם הזכיר כולן פי' כל האוקימתות חוץ מהא דרבא שלא לזווג לה וכו' לא הזכיר ותירץ ואפשר דס"ל דאין הלכה כרבא אלא כר"פ וכרבינא דבתראי הוו דדרשי קראי טהורות ולא אסורו' כל אותן שהן אסורו' באכילה ממש כגון החליפן בע"ז או שהרגו את הנפש ובכלל דבריהם כמי הא דרכב"י למעוטי צפורי עיר הנדחת אבל שלא לזווג לה שאינה אסורה ממש שהרי הצפור המשתלחת מות' לאחר שלוחי' לא וכו' ע"ש באורך גם הכסף משנה כתב דסובר הרמב"ם דהנך אמוראי לא פליגי לענין דינא ועדיין צד חמות במקומו עומדת מנ"ל להרמב"ם להמציא זאת ולהוציא הדבר מפשוטו דמשמע פשוט דכל חד מהאמוראים אלו מוקי קרא דטהורות כאוקימתא שלו ולא לאוקימתא דאידך כמו שבשאר מקומות בש"ס ומנ"ל לאוקמא קרא דטהורות ג"כ אאוקימתא דאידך ובפרט מנ"ל לאוקמי קרא אאוקימתא דרבינא לעוף שהרג את הנפש ועדיין לא נגמר דינו דאינו אסור אלא משום ובערת הרע מקרבך דדלמא האמת כן דבשחיטתה מקיים ובערת הרע דהא אינו מיותר קרא ע"ז ותו אי הנך אמוראי לא פליגי הדדי מנ"ל דפליגי ארבא דלמא ס"ל ג"כ הך דרבא דטהורות קאי משולחת קודם שלוח דאזי אסורה כמ"ש רש"י ולפע"ד נראה ליישב דעת הרמב"ם הכי דהרמב"ם לשיטתו אזל דפסק כר' יוחנן בקדושין דף נ"ז דאיתא שם איתמר צפורי מצורע מאימתי אסורין ר' יוחנן אמר משעת שחיטה וריש לקיש אמר משעת לקיחה ומצ"ל דהרמב"ם ס"ל כפי' רש"י שם דלר' יוחנן דאמר משעת שחיטה מפרש רש"י משעת שחיטה נאסרת השחוטה והמשולחת מותרת כדלקמן משמע מדבריו דלר"י לא חל על המשולחת איסור כלל ועל ר"ל דאמר משעת לקיחה מפרש רש"י דנאסרות שתיהן עד שישלח המשולחת וניתרת בשלוחה משמע מדברי רש"י דדוקא לר"ל חל על המשולחת איסור וצריכה שלוח להתיר אבל לר"י לא חל על המשולחת איסור כלל אפילו קודם שלוח וכן כתב המשנה למלך אך הוא כתב שם דהרמב"ם לא ס"ל כפי' רש"י שם אלא כפי' תוס' שם ע"ש ולפע"ד נ"ל להיפוך דהרמב"ם ס"ל כפי' רש"י והא דהביא המ"ל ראי' ממה דכתב הרמב"ם וכן צפור המשתלחת מותר לטהר בה מצורעים אחרי' מאחר שנשתלחה ומותרת באכיל' דמדכתב שאחר שנשתלחה משמע דקודם שנשתלחה אינו יכול לטהר בה מצורע אחר כלל ע"ש מצינן למדחי דמש"ה כתב מאחר שנשתלחה משום דקודם שנשתלחה היינו טעמא דאינו יכול לטהר בה מצורע אחר דהוו כמטהר בה ב' מצורעים כאחד והרי כתב הרמב"ם הלכה ז' דאין מטהרין ב' מצורעין כאחד שאין עושין מצות חבילות וא"כ לפ"ד הב"ל דהרמב"ם מפרש

כפי' רש"י וההלכתא כר"י נגד ר"ל וכדפסק הרמב"ם ז"ל אזי לא חל איסור כלל אמשולחת אפילו קודם שלוח א"ש שלא הזכיר הרמב"ם כלל הך דרבא דיליף מקרא דטהורות שלא לזווג לה אחרת קודם שלוחיה דטהורות ולא אסורות דאסורה קודם שלוח דהא לר"י לא חל איסור כלל אמשולחת קודם שלוחיה אבל כאינך אוקימתות פסק שפיר דמצ"ל דהרמב"ם פסק כרבינא שהוא בתרא ורבינא וודאי ס"ל אינך אוקימתות דהא בזה ליכא מאן דפליג דצפורי עיר הנדחת אסורין וצפורין שלקחן בדמי ע"ז אסורין ורק בהא פליגי רבינא ס"ל דהך דרנב"י והך דר' פפא תרווייהו נפקא לי' מדתנא דבי ר' ישמעאל כקושית תוס' ד"ה למעוטי צפורי עיר הנדחת ותי' התוס' נ"ל דוחק ואזי מיותר טהורות ומוקי רבינא קרא דטהורות לאוקימתא שלו לאורוי עוף שהרג את הנפש קודם גמר דין אבל רנב"י ור"פ ס"ל כתי' התו' ומש"ה צריכין קרא דטהורות כל חד לאוקימתא שלו אבל אוקימתא דרבא מצ"ל דלא נ"ל לרבינא כלל ומש"ה לא מוקי כאוקימת' דרבא משום דאוקימתא היא אליבא דר"ל וההלכתא כר' יוחנן נגד ר"ל ואזי א"ש דברי הרמב"ם דפסק כרבינא וקרא דחיות למה לי שהקשו התוס' מצ"ל לרבינא דמוקי קרא דחיו' שחיין ראשי אברים שלה למעט מחוסר אבר כמ"ש התורת חיים וכתב שם דלא מצי למיליף מחוסר אבר מתנא דבר"י דא"כ כל מומין נמי וקיי"ל דאין מומין פוסלין אפילו בחטאת עוף ועולת עוף ע"ש ודו"ק:

דף קמ:

ואמר ר' אלעזר מחלוקת בקורא זכר אבל בזכר דעלמא ד"ה פטור פשיטא וכו' ועיין ברא"ש שהביא דהרי"ף ז"נ לפי גרסתו ס"ל דאידך מימרא דר"א הוי כאיכא דאמרי ופליג אמימרא קמא דר"א דס"ל דרבנן מודו בקורא נקיב' והרא"ש כתב ע"ז ואין נראין לי דבריו וכו' ע"ש ואפשר לומר דהרי"ף ז"ל הוכיח זאת דאל"כ אלא דלישנא בתרא ס"ל נמי דרבנן מודו בקורא נקיבה קשה מאי פריך הגמ' פשיטא קורא זכר תנן פי' דאל"כ הו"ל למיתנא זכר סתם הא לא מצי למיתנא זכר סתם דא"כ הוו דייקינן דבכל נקיבות חייב וז"א דדוקא בקורא נקיבה ד"ה חייב אבל בשאר נקיבות ד"ה פטור וגם על התירצן קשה נ"ל לתרץ לרבותא דרבנן הא מצי לתרץ דאצטריך לכ"ע א"ו דלישנא בתרא ס"ל דבכל נקיבות פטור ודו"ק:

דף קמא.

גמ' הניחא למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני ביטלו ולא ביטלו כמה דלא שחטי' לא עברי' ללאו וקשה דלמא בכהאי גוונא שרוצה ליקח האם למשולחת למצורע דאזי אין עובר כלל על הלאו כשמשלחה לבסוף המשולחת וה"א דרשאי ליקח אותה

למשולחת קמ"ל קרא דתשלח דאפי' לדבר מצוה לא ואין לומר דאע"פ דאינו לוקה כשמשלחה אעפ"כ עובר לכתחלה בלא תעשה ז"א דהא כתבו התוס' בפסחים דף כ"ט ע"ב ד"ה רב אשי אומר דכ"ע כו' וז"ל מכאן מוכיח ר"י שהמשהה חמץ בפסח ודעתו לבערו אינו עובר באותו שהיי' וטעמא משום דלא יראה ניתק לעשה ולכך אינו עובר כשמבערו לבסוף משמע דלכתחלה אינו עובר כלל כשמקיים העשה לבסוף וכדמשמע ממ"ש המג"א בסי' תמ"ו דלא יוציא החמץ מביתו אפילו ע"י נכרי בי"ט אלא לכתחלה יכפה עליו כלי מטעם הנ"ל דהמשהה חמץ כדי לבערו אינו עובר עליו משום דבל יראה ניתק לעשה ואפשר לומר דמר בר רב אשי דמשני כגון שנטלה ע"מ לשלח דא"נ לא משלחה תו ליכא לאו דהא כבר לקחה בהיתר כמ"ש רש"י עדיפא משני דאזי לא נצטרך לאוקמי דווקא במצורע אלא אפילו בקן יולדות דליכא גבה משולחת וק"ל:

דף קמא:

גמ' ואי איתא להא דר' יוסי ב"ח חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו יש לדקדק הלשון אי איתא דהא הלכתא כר' יוסי ב"ח וליכא מאן דפליג עלי' ואף שכת התוס' דף ה' בבבא מציעא דאע"פ דקאמר אם איתא כדר' חייא אעפ"כ הלכה כר"ח מ"מ י"לד הלשון אי איתא דהו לומר והאמר ריב"ח וכו' וכמו כן י"לד בב"מ דף ק"ב ע"א דמקשה על הברייתא דהקולט מן האויר גללים הרי הוא שלו ואם איתא להא דריב"ח וכו' קולט מאויר אמאי הוא שלו ואפשר לתרץ לפ"מ שפרשתי בב"מ התירוץ דרב פפא אמר דעת אחרת מקנה אותן שאני בדף י"א ע"ב דמצ"ל דר"פ קאי נמי אקושיא ראשונה ותיקני לי' שדהו דאמר ר' יוסי ב"ח דלר"פ לק"מ דהא דקאמר ריב"ח חצרו של אדם קונה לו וכו' היינו דוקא במקח וממכר ומתנה דאזי דעת אחרת מקנ' אותן אבל במציאה לא וכמו כן מצאתי במהדורא בתרא דמהרש"א ז"ל שם וא"כ כאן דמיירי במציאה וכמו כן בב"מ דף ק"ב דמיירי ג"כ במציאה לר"פ ליתא דריב"ח במציא' אבל לתי' א' בב"מ דף י"א מיירי הך דריב"ח אפי' במציאה מש"ה קאמר שפיר אי איתא כתירוץ קמא ודו"ק:

גמ' ואי איתא להא דאמר ריב"ח וכו' קרי כאן כי יקרא פרט למזומן ויש להקשות מאי פריך הא שם בב"מ דף י"א מוקי הגמ' הך דריב"ח בחצר המשתמרת דוקא אבל בחצר שאינה משתמרת לא וכמו כן מוקי הגמ' בהשואל דף ק"ב וא"כ לפי מה דאיתא בביצה דף כ"ד דפריך הגמ' שם ב' ברייתות הדדי דקתני בחד ברייתא הצד אווזין ותרנגולין ויוני הדריסאות פטור ובאידך ברייתא קתני הצד יוני שובך ויוני עלי' חייב אע"ג דבאין לכלובן לערב ומשני רב מרי הני יוני שובך ויוני עלי' עבידי לרבוי פי' עשוין להשתמט ולברוח מפני בני אדם אבל הני לא עבידי לרבוי ואזי דיש צידה ביוני שובך ויוני עלי'

משום שעשוין להשתמט אזי הוויין כבחצר שאינה משתמרת ובזה מודה ריב"ח דאין החצר קונה לז ומאי פריך הגמ' ואפשר לומר דאע"פ דעבידי לרבוי ס"ל להמקשה הואיל דבאין לכלובין לערב ושוכבין בלילה שם ואז בלילה לא עבידי לרבוי וא"כ דעתי' עליהם כשרוצה ליטלן לתופסן בלילה ואזי מקרי חצר המשתמרת וכן כתב רש"י בב"מ דף ק"ב הנ"ל ד"ה אאמן כו' דדעתו של בעל השובך עליהם אי לטוח הוא דחוזרין למקומן לערב וק"ל

שם אמאי אסורות משום גזל ומתרץ אאמם וכתב המהרש"א הא דלא מקשינן הכא כדלקמן הא שלוחי בעי עיין בתוס' ס"פ השואל והתוס' הקשו שם קושיא זו ולענ"ד אפשר לומר דעל רבא דמתרץ התם בהשואל דף ק"ב וכאן הך תירוץ אאמם לא רצה המקשה להקשות הא שלוחי בעי דמצ"ל דה"פ התירו' אאמם דרביא קאמר דרוב"ת ס"ל כר' הונ' לעיל דקאמ' ברגלי' ואזי אע"פ דגזינהו לגפי' דמצי לתפסה אח"כ אעפ"כ הוו שלוח וכמו כן מצי איירי כאן בכה"ג דדחה אותה רק ברגלי' חוץ לקן לקיים מצות שילוח וגזינהו לגפי' דדעתו לתפסה אח"כ ובינתים רצה אחר ליקח אותה אזי הוי גזל מפני דרכי שלום דהא דעתו של בעל השובך עלי' וק"ל:

דף קמב.

גמ' סולם רעוע הוי ומקום דקבוע הזיקא שאני דכתיב ויאמר שמואל וכו' וקשה לי למה לי' להגמ' לומר ר' יעקב מעשה חזא הא מ"ל דר' יעקב הוכיח כן מדכתיב ויאמר שמואל וכו' דע"כ שכר מצוה בהאי עלמא ליכא דאל"כ למה נתיירא שמואל הא המצוה זו שהלך לקיים דבר ה' יהי' מגין עליו אלא ע"כ צ"ל דמשמואל לא הי' יכול להוכיח מידי משום דשכיח הזיקא הוי ואין סומכין על הנס נגד דרך הטבע א"כ אכתי תקשי איך מוכיח ר' יעקב מהמעשה דחזא דילמא לעולם שכר מצוה בהאי עלמא איכא והא דלא הגין עליו המצוה משום דסולם רעוע הוי ושכיח הזיקא שאני וצ"ע:

ואלה דברי בן המחבר, אשר לכבוד אביו מדבר:

בה' אהלל דבר. אשר חסדו עלי גבר. שזכיתי לקיים דברי אאמ"ו הגאון המחבר. להוציא לאור ספרו הנחמד אשר חיבר:

לא יאומן כי יסופר גודל הטורח והיגיעה שהי' לי כי כמה כתבים היו מטושטשים מחמת יושנן ומה גם שהיו נכתבים ע"י תלמידים שונים. ונפלו כמה טעיות בכתבים חדשים גם ישנים. ואנכי תקנתי הכל כיד ה' הטובה עלי וסדרתי החדושים על נכון. והנה באתי לחלות פני כל המעיין הישר אם המצא ימצא איזה שגיאה לא על אאמ"ו הגאון ז"ל

יהי' תלונותיכם. כי זה נעשה בודאי ע"י התלמידים שקצרו במכתבם במקום שהי' להם להאריך ועלי הי' לטורח גדול להביא כל הדברים בכור הבחינה ולעיין עליהם בעיון רב כי תמיד עול התלמידים עלי המבקשים תפקידם דבר יום ביומו ובאמת רוב הדברים אשר ראיתי הם דברים חריפים וראוים למי שאמרן:

גם זאת לדעת שלא נחשד שום אדם אצלי שיבא להשיג את גבולי להדפיס חבור זה שנית בלי רשות ממני והאיש אשר יעשה כמוהו להדפיס שנית בלתי רשותי כבר ענשו אמורה. בתורתינו הקדושה והטהורה:

ועתה באתי לכתוב פה איזה דברים. אשר לכבוד אמ"ו ז"ל נאמרים. את אשר עלה במצודתי בלמוד הל"ת בסוגיא דהשוחט מתוך הטבעת במס' חולין. וה' יברך את עמו ישראל בברכת תלי תלין:

עדי אשר יזרח אור לישרים. לקבץ מארבע כנפות הארץ הנפזרים. ויעמוד הכהן לתומים ולאורים. בבית נכון ונשא בראש ההרים. כ"ד המוטרד מכל צד ורובץ תחת משא התלמידים פה פראג הקטן **מאיר** הלוי בעהמ"ס **דברי מאיר ושמן המאור** ב"הרב הגאון המפורסם מו"ה **יחזקאל** סג"ל זלל"הה מגלוגא:

מבן המחבר

דף יח.

מתניתין השוחט מתוך הטבעת כו' עד סוף הענין הרא"ש בסוגי' זו הביא דברי רש"י שכתב בפ' השוחט דף ל' ע"ב ד"ה תיקו כו' שכתב דהגרמה אפילו במיעוט בתרא פסול ונתן טעם לדבר משום דמספקא לן דילמא סבירא לן כרבנן טרופאי דמטרפא בכל חדא מינייהו ועבדינן לחומרא והרא"ש הקשה על רש"י בסוגי' זו דהשוחט מתוך הטבעת וז"ל ותימא הוא מה ספיקא שייך בשחט שני שלישים והגרים שליש דאף ללישנ' דרב הונא דמוקי פלוגתיי' בששחט שני שלישים והגרים שליש הא פסקו רב ושמואל כר' יוסי ב"ר יהוד' וליכא מאן דפליג עליי פ"ק דחולין סי' מ' כתב שרש"י ז"ל הפריז של"ה יז זה ג"כ הכי ולי נראה ליישב דברי רש"י דהנה הפלתי בסי' כ' ס"ק א' הקשה קושי' עצומה על רש"י ז"ל דבפ"ק דחולין דף י"ח בסוגי' דהשוחט מתוך הטבעת מביא רש"י דברי האית דמפרשי דבכל הטבעות חשיב הגרמה וכו' ודחה להך פירוש מכח התוספתא ובמס' ב"ק דף צ"ט ע"ב בהאי אגרומתא דאתא לקמי' דרב וטרפי פי' רש"י מגרומתא שחט מתוך אחת הטבעות והגרים חוץ בין טבעת לטבעת וכו' וזהו כפי' האית דמפרשי שדחה רש"י בחולין וא"כ דברי רש"י סותרין זה את זה ונלע"ד ליישב דהנה לכאורה קשה

קושיי' עצומה על רש"י דבדף י"ט אמרינן ר"ה משמי' דרב אמר הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש כשרה ורב יהודה משמי' דרב אמר שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש כשרה עכ"פ לתרווייהו לא אמר רב דבעי ע"פ כולה אלא ברוב סגי ובב"ק דף צ"ט גבי מגרומתא דטרפא רב כ' רש"י דטעמי' משום דמספקא לי' הלכתא כמאן אי כרבנן אי כריב"י דהתם שייר מלא חוט ע"פ רובא רק דלרבנן בעי ע"ש כולה ולכך טרפי' רב וא"כ לפי' רש"י בב"ק יסתרו דברי רב אהדדי ויש ליישב קושי' זאת דהנה התוס' בד"ה שחט ופגע בו נקב כו' מחלקים דלכך שחט ופגע בו נקב טריפה לרב יהודה משום שהוא במקום שחיטה משא"כ שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש דכשר לר"י משום דהגרמה הוא שלא במקום שחיטה ע"ש במהרש"א והשתא מתורץ קושי' זו דאף לדעת רש"י נאמר כן דלא יסתרו דברי רב אהדדי דהא דמכשיר רב לר"ה בהגרים שליש ושחט שליש וכו' ולר"י בשחט שליש והגרים שליש וכו' משום דאמוגרמת דשיפוי כובע קיימי כדפי' רש"י שם וזהו שלא במקום שחיטה משא"כ בב"ק באגרומתא דטריף רב ההם מיירי בשחט מתוך אחת הטבעות והגרים חוץ בין טבעת לטבעת כדבפי' רש"י שם וזהו במקו' שחיטה לכן שפיר מספקא לי' לרב דילמא כרבנן דבעי ע"פ כולה ולפי דברינו מיושב ג"כ הא דפי' רש"י בב"ק שהגרים בין טבעת לטבעת ולא מפרש כפשוטו שהגרים למעלה מטבעת הגדולה ועיין בפלתי שם שהקשה כן ובאמת ניחא דאי מיירי בהגרים למעלה מטבעת הגדולה שאינו מקום שחיטה ואפ"ה טריף רב א"כ יסתרו דברי רב אהדדי כנזכר לעיל לכן פי' רש"י שהגרים בין טבעת לטבעת שהוא מקום שחיטה הנה המהרש"א הקשה על הא דכתב רש"י בד"ה הכי קאמרי הלכה כו' וללישנא אחרינא כו' ובהגרים היכא מצי לאכשורי הא וודאי לא שחיט רובא וז"ל ויש לדקדק ומאי קושי' דאימא דלהכי מכשיר ריב"י בברייתא משום דס"ל דרוב הטבעת הוי רוב הקנה עכ"ל ונ"ל ליישב קושי' זו דהנה יש להקשות על רש"י שכתב וללישנא אחרינא דפרישנא לעיל מפרש לדרב ושמואל הכי כו' ואח"כ דחה דבריהם ובהגרים היכא מצי לאכשורי הא וודאי לא שחיט רובא הלא כבר דחה רש"י דברי האית דמפרשי במתניתן מכח התוספתא ולמה הוצרך להביא דבריהם פעם שנית ולדחות אותם וכדי ליישב קושי' זאת נלע"ד לומר דבאמת לפי מה דמפרשי האית דמפרשי לדרב ושמואל דבשאר טבעות לא אמר ריב"י שאם חתך רובו בתוך הטבעת והגרים ויצא מודה דפסול דרוב הטבעת לא הוי רוב הקנה א"כ לק"מ מהתוספתא דהא דדייק רש"י מהתוספתא מדקתני מן הטבעת ועד הריאה ש"מ בטבעת הגדולה שהיא ראשונה קאמר וא"כ טבעת סתמא הוא טבעת הגדולה וע"כ הא דקתני במתני' השוחט מתוך הטבעת כו' טבעת הגדולה קאמר מ"ל

דבאמת טבעת הגדול' קאמר ולהכי נקט כן משום דבזה דוקא פליג ריב"י אם שייר מלא חוט ע"פ רוב הטבעת ובאמת בין למעלה מטבעת הגדולה ובין למטה מטבעת הגדולה צריך לשייר מלא חוט ע"פ רובא דהיינו כשיצא חוץ מטבעת הגדולה למטה והגרים בין טבעת לטבעת אבל בשאר טבעת לא מהני לריב"י רוב הטבעת אלא רוב הקנה ולהכי לא נקיט פלוגתיי' בשאר טבעות דרצה לאשמועינן כחא דהיתירא ורבותא לריב"י דאפי' רוב הטבעת מהני וזהו דווקא בטבעת הגדולה וכן הא דדייק רש"י מדקתני סמוך לראש בתוספתא ג"כ מ"ל הכי דהא בתוספתא קתני מצות שחיטה מן הטבעת ועד הריאה ואם כן עד הריאה הם גם כן שאר טבעו' לכן קאמר ע"ז שייר בה כחוט סמוך לראש דהיינו טבעת הגדול' שהוא סמוך לראש בזה סבר ריב"י דמהני רוב הטבע' אבל בשאר טבעו' לא מהני לריב"י רוב הטבע' אלא רוב הקנה דוקא והשתא לפי מה דמפרשי האית דמפרשי לדרב ושמואל לק"מ מהתוספתא ואף לפי האמת דמסקינן דרב ושמואל פליגי עלי' דריב"י בחדא וא"כ עכ"פ אמר ריב"י השוחט בשאר טבעות והגרים שחיטתו כשרה מ"ל דטעמו הוא לפי האמת דמפרשי משום דסבר דיציאה דשאר טבעות לא חשיב הגרמה ולהכי הוצרך למנקט פלוגתיי' דוקא בטבעת הגדולה ולעולם לרבנן אף בשאר טבעות שייך הגרמה לכן הוצרך רש"י להקשות קושי' אחרת על האית דמפרשי ובהגרים היכא מצי לאכשורי הא וודאי לא שחיט רובא וכו' וא"כ דחה רש"י דברי האית דמפרשי ממ"נ או דקשי' מתוספתא ואם לא קשה מתוספתא כנזכר לעיל מ"מ קשה בהגרים היכא מצי לאכשורי וכו' והשתא מתורץ קושי' מהרש"א שהקשה דאימא להכי מכשיר ריב"י בברייתא משום דס"ל דרוב הטבעת הוי רוב הקנה דאי טעמי' דריב"י משום דגם בשאר טבעות הוי רוב הטבעת רוב הקנה א"כ שפיר מצי למתנא פלוגתיי' גס בשאר טבעות ולמה נקט בתוספת' סמוך לראש ועפ"ז נ"ל ליישב ג"כ דברי ר' זירא דהנה ר' זירא דאכל מוגרמת דרב ושמואל ואמר מאן אמרה יוסף בר חייא מכ"ע גמיר יש לתמוה עליו אם הוא לא שמע מרב ושמואל כן האיך מכחיש דברי רב יוסף בלי טעם דאמר דרב ושמואל אמרו כן ואף דהבריית' דריב"י מסייע לי' מ"מ הא רב יוסף אמר דרב ושמואל לא סברי כוותי' וגס דברי רש"י הם לכאורה מיותר שכתב בד"ה מכ"ע גמיר ושמא שמע דבר מפי אחר שלא דקדק בדברים כמו שנאמרו והול"ל בקצרה כמ"ש תוס' כלום' לא שמעה מרב ושמואל ונלע"ד דהי' לר"ז על מה לסמוך והי' סבר דשמע השומע בדברי רב וטעה והי' קשה לר"ז הך מגרומתא בב"ק דטריף רב ופטרי לטבח מלשלומי דמי במאי קא מיירי אי מיירי בהגרים למעלה מטבעת הגדולה הא רב יוסף אמר דרב אמר הלכה כריב"י בטבעת הגדולה ואמאי טריף רב ואי דלא שחיט רובא לא הו"ל לפטרו לטבח

מלשלומי דהא מזיק בידים הוא ואי דשחיט בתוך שאר טבעות ומש"ה טריף רב לפי שאינו מקום שחיטה וכדברי רב יוסף לא הו"ל לרב לפטרו לטבח דהא לא שחיט כלל במקום שחיטה אע"כ דמיירי דיצא מטבעת הגדולה ולמטה והגרים בין טבעת לטבעת וכפי' האית דמפרשי וא"כ שפיר מספקא לי' לרב אי הלכה כריב"י אי כרבנן לפי שהוא במקום שחיטה וכמ"ש לעיל לכן אמר ר' זירא יוסף בר חייא מכ"ע גמיר כלומר שיש טעות בכאן דמאן דחזי מוגרמת דטריף רב שם והי' רואה שהשוחט לא יצא כלל למעלה מטבעת הגדולה ואפ"ה טריף רב זה הי' סובר דטעמי' דרב הוא משום דבשאר טבעות אינו מקום כשר לשחיטה כדקאמר רב יוסף ובוודאי שחט השוחט בתוך שאר טבעות ובאמת לא כן הוא אלא שהגרים בין טבעת לטבעת וכפי' האית דמפרשי ולכך טריף רב וזהו כוונת רש"י שכתב ושמא שמע דבר מפי אחר ר"ל רב יוסף גופי' לא שמע מרב ושמואל אלא מפי אחר ואותו אחר לא דקדק בדברים כמו שנאמרו וזהו ג"כ טעמא של ר' זירא שמכחיש דברי רב יוסף דסבר דבדברי רב הוא טעות כמו שכתבתי וגם שמואל סבר ר' זירא דלא הי' אומר כן דהא רב נחמן תלמיד דשמואל הי' ואומר ר"ז משמי' דרב נחמן מוגרמת כשרה היוצא מדברינו דר"ז סבר דהפי' דמתניתן השוחט מתוך הטבעת הוא כפי' האית דמפרשי דבאמת בשאר טבעות פליגי ג"כ ריב"י ורבנן רק דמתניתן נקט הטבעת סתמא דהיינו טבעת הגדולה משום רבותא דריב"י כנ"ל ובאמת פליגי אפילו ביצא מן הטבעת הגדולה ולמטה והגרים בין טבעת לטבעת דלרבנן בעי דוקא כולה בתוך הטבעת ולריב"י מהני רוב טבעת הגדולה וכן התוספתא לא קשיא לר' זירא דהא דנקט סמוך לראש ר"ל ג"כ טבעת הגדולה ופליגי בין למעלה ובין למטה ונקט כן סמוך לראש לאפוקי שאר טבעות דבזה לא מהני לריב"י רוב הטבעת דרוב הטבעת לא הוי רוב הקנה לריב"י ובברייתא דאריב"י השוחט בשאר טבעות הואיל ומקיפות את רוב הקנה שחיטתו כשרה מיירי בלא הגרים ואתא לאשמועינן דשאר טבעות הוי מקום שחיטה ולאפוקי מדרב יוסף ורב ושמואל לא פליגי עלי' וא"ש הכל על נכון והא דדחה רש"י דברי האית דמפרשי היינו שרצו לפרש כן לדרב ושמואל אליבא דרב יוסף וזה א"א לומר כן דקשה ממ"נ כנ"ל אבל ר"ז לא סבירא כלל לדרב יוסף ומפרש שפיר כפי' האית דמפרשי בפלוגתא דריב"י ורבנן והשתא מתורץ קושי' הפלתי דרש"י בב"ק פי' כן אליבא דר"ז משום דבגמרא שם משמע כן דמספקא לי' לרב אי כריב"י ואי כרבנן לכן פי' רש"י שם כדסבר ר' זירא הכא וזהו כוונת רש"י שכתב מגרומתא שחט מתוך אחת הטבעות והגרים חוץ בין טבעת לטבעת פי' או ששחט בתוך שאר הטבעות והגרים בין טבעת לטבעת או ששחט בטבעת הגדולה ויצא למטה בין טבעת לטבעת ושייר מלא חוט ע"פ רובה וריב"י

מכשיר לי' במלא חוט ע"פ רובה פי' דאי שחט בתוך הטבעת הגדולה והגרים למטה ממנו מהני מלא חוט ע"פ רובה לריב"י ואי מיירי ששחט והגרים מתוך שאר טבעות צריך שישחט עכ"פ רוב הקנה רק דרש"י נקט לשון הגמרא דריב"י מכשיר לי' במלא חוט ע"פ רובה משום טבעת הגדולה דבזה מהכי רוב הטבעת והשתא מתורץ קושי' הרא"ש דשפיר כתב רש"י דדילמא סבירא לן כרבנן טרופאי והרא"ש הקשה הא רב ושמואל אמרי הלכה כריב"י וליכא מאן דפליג עלייהו ולדברינו ניחא דכוונת רש"י הוא עכ"פ בנדון כזה היכא ששחט למטה מטבעת הגדולה והגרים בין טבעת לטבעת וזה מקום שחיטה ורב מספקא לי' בזה אי כריב"י אי כרבנן לכן אנן נמי מספקא לן דלמא סבירא לן כרבנן טרופאי:

בדרך אחר נראה לי ליישב קושית הרא"ש והוא יותר נכון דהנה הרשב"א בחידושיו הקשה לקמן דף ל' ע"ב בד"ה החליד במיעוט סימנין כו' על דברי רש"י אלו דע"כ שחט שני שלישים והגרים שליש כשרה דהא לא אשכחן בהאי סוגיא מאן דפליג בהא אלא מאן דסבירא לי' דכולה גרגרת בעי ולית לי' מתניתן דרובו של אחד כמוהו ואנן במתניתן קיי"ל עכ"ל ונראה לי ליישב קושית הרשב"א דהנה רש"י כתב כאן בדף י"ח בד"ה מלא חוט כו' אע"פ שנשחט רוב הקנה במקום שחיטה פסלי רבנן הואיל וגמרו בפסול עכ"ל נראה מדבריו מדלא כתב דרבנן ס"ל דלא מהני רובא אלא וודאי דסבר דאף רבנן מודו דאם שחט רוב הקנה והלך לו דכשרה דברובא מתכשרא אלא דהכא כיון שגמרו בפסול מגרע גרע וכן כתב הריטב"א לקמן בדף י"ט בד"ה אמר ר"ה אמר רב אסי וכו' ע"ש וקשה לי לפ"ז על הגמרא לקמן דף י"ט דאמר לי' רב יוסף דילמא הך רובא של א' כמוהו רבי יוסי בר יהודה קתני לה אמאי לא הקשה בפשיטו דמתני' דרובה של א' כמוהו אין ראי' דהתם מיירי היכא דשחט הרוב והלך לו אבל במתניתן דהכא כיון ששחט יותר מגרע גרע הואיל וגמרו בפסול לכן סברי רבנן דפסול ונ"ל ליישב דרב יוסף לא הי' יכול להקשות כן לרב חסדא דהא רב חסדא הקשה אדרבה לימא מר איפכא וכו' וא"כ כיון דעכ"פ מצינו דברובא מתכשרא שפיר הקשה לרב אסי מנ"ל להמציא סברא זו ולעשות פלוגתא בזה ולומר דרבנן סברי דהכא כיון שגמרו בפסול גרוע לכן לא הקשה רב יוסף אלא דלמא ריב"י קתני לה אבל רש"י פי' באן לפי האמת דרש"י סובר דלמסקנא קיי"ל כל"ק דרב אסי כנראה מדברי רש"י לקמן דף ל' ע"ב בד"ה תיקו כו' שכתב אפילו שחט ב' שלישים והגרים שליש קיי"ל דעריפה ע"ש ואליבא דרב אסי מצינן למימר שפיר דאין אנו צריכין לומר דרבנן פליגי על הך מתניתן דרובו של אחד כמוהו דאף רבנן מודו דרובא מהני רק היכא ששחט רובו והלך לו אבל הכא גרע כיון שגמרו בפסול והנה ראיתי במעדני

מלך דף קמ"ג ע"ב שכתב וז"ל ושיר מלא חוט ע"פ כולה פירש רש"י שלא הטה כו' עד שגמר כל הטבעת והיינו כל"ק דר"ה אמר רב אסי דקאמר מחלוקת בששחט ב' שלישים והגרים שליש ודתנן רובו של אחד כמוהו ריב"י היא עכ"ל וזה ליתא וכמ"ש הוא עיקר והשתא מיושב קושי' הרשב"א דאף דקיי"ל כהך מתניתן דקתני רובו של אחד כמוהו מ"מ מצינו למימר כרבנן טרופאי דאף הם מודים בזה היכא דשחט רוב והלך לו דכשרה רק היכא דגמרו בפסול סברי דגרע ופסול ולפ"ז מתורץ קושית הרא"ש דרב פפא דבעי החליד במיעוט סימנין מהו וכן בדף ל"ב ע"א דבעי רב הונא ברי' דרב נתן שהה במיעוט סימנין מהו פירש רש"י בכולהו דמיבעי' להו במיעוט בתרא לאחר ששחט רובא בהכשר מי אמרינן הא אישתחיט שפיר ברוב סימנים או דילמא כיון דהדר וגמרו כולה חדא שחיטה היא וא"כ לשיטת רש"י דמדמי לזה גם הגרמה לא קשה מידי קושית הרא"ש דאף דרב ושמואל אמרו הלכה בריב"י דברובא מתכשרא הא ע"כ רב פפא ורב הונא ברי' דרב נתן לא ס"ל הכי ומבעיא להו אי גרע כיון דגמרו בפסול ועיין במבוא התלמוד לר' שמואל הנגיד ז"ל שכתב אמוראי קמאי ובתראי חולקים הלכה כבתראי מאביי ורבא ואילך וא"כ קיי"ל כאמוראי בתראי שהם רב פפא ורב הונא ברי' דרב נתן דלא ס"ל כרב ושמואל לכן כתב רש"י שפיר דמספקא לן דילמא סבירא לן כרבנן טרופאי ודוק:

רש"י בד"ה אבל בשאר טבעות כו' אבל לשווי' מקום כשר לשחיטה לא אמרי' רובא ככולה עכ"ל לכאורה קשה אף אם שאר טבעות אינו מקום שחיטה מ"מ ליתכשר כיון שחותך עכ"פ רוב הקנה או כולו דהא חותך ג"כ הקרום שבתוך הטבעת המכסה אותו בפנים הנקרא קנה ויש ליישב דבשלמא אם שאר טבעות הוא מקום שחיטה אף שרוב הטבעת הוא אינו רוב הקנה מ"מ כשר הוא כשחותך רוב הקנה כיון דדרך שחיטה בכך מה שאין כן אם שאר טבעות אין מקום שחיטה הו"ל פסוקת הגרגרת דזה ידוע שאין יכול לחתוך רוב הקנה עד שחתך תחלה רוב הטבעת והו"ל פסוקת הגרגרת ברובה שהיא טריפה וק"ל:

דף יח:

תוס' בד"ה או דילמא כו' עיין בחידושי רשב"א שתי' ב' קושית הראשונות שהקשו תוס' על רש"י ז"ל לפי הגרסא שהי' לפניו וכן מצאתי גירסא זו בהריטב"א ובחי' הר"ן וכך היא אמר רב פפא משמי' דרבא שייר בחיטי כשרה ורב אחא ברי' דרבא אמר טריפה וז"ל הרשב"א ולפיכך נראה דהאי איתמר דקאמר הכא בתר האיבעי' תשובת השאלה היא ולומר דמפלוגתא דרב פפא ורב אחא ברי' דרבא שמעינן לה דע"כ רב פפי ורב פפא בודאי פליגי דהא רב פפא מכשיר משמי' דרבא אפילו בפגע ונגע אלא רב אחא סתמא לא

פליג אאבוהו ואי לאו דשמעי' לאבוה דלא אמר כאסהדותי' דרב פפא לא הוי אמר ואיהו נמי בפגע ונגע הוא דטריף הא לא נגע מכשיר והלכך רב פפי נמי בפגע ונגע הוא דקאמר ונלמוד דברי רב פפי הסתומין מדברים הללו המפורשים עכ"ל וקשה לי ע"ז הא יש סתירה לזה ממר בר רב אשי דאמר פגע בחיטי כשרה וע"כ הפי' הוא פגע ולא נגע והאיך נוכל לפרש לישני' דרב פפי שהוא פגע ונגע וכן מצאתי קושי' זו בהריטב"א שהקשה כן וצ"ל לדעת הרשב"א דס' דבשלמא מר בר רב אשי דנקט שייר בחיטי טריפה א"כ ידעי' ממילא דפגע בחיטי כשירה דקאמר היינו דפגע ולא נגע דאל"כ היינו שייר בחיטי משא"כ רב פפי דנקט פגע בחיטי לחוד שפיר מצינן לפרושי פגע ונגע ולפ"ז מתורץ ג"כ קושי' ב' שהקשו תוס' על רש"י דהו"ל ליפשוט ממר בר רב אשי דהלשון פגע הוא פגע ולא נגע ולפי דברינו ניחא דממר בר ר"א לא מצי למפשט דהוא נקט ג"כ שייר בחיטי טריפה משא"כ בלישנא דרב פפי דנקט פגע בחיטי לחוד עדיין יש להסתפק וק"ל:

דף יט.

גמרא א"ל אנא לא חילק ידענא כו' אנא שמעתא ידענא קשה לי למה לא השיב ר"נ אנא כר"ח בן אנטיגנוס ס"ל דהא השתא דקאמר אנא שמעתא ידענא היינו משום דאמוראי סמכי אדרחב"א כמ"ש רש"י וא"כ הו"ל לר"נ למימר הכי ויש ליישב דהנה זה ידוע דמשיפוי כובע ולמטה הוא סמוך יותר להראש מלמעלה מטבעת הגדולה ועיין בב"י י"ד סימן כ' שכתב בשם כל בו בשם ברצלוני דמן שיפוי כובע ולמטה הא כאצבע למעלה מטבעת הגדולה ע"ש ומלשון רחב"א שהעיד על מוגרמת שהיא כשרה לא ידעי' אלא דכשר למעלה מטבעת הגדולה אבל למטה משיפוי כובע שזה יותר סמוך לראש לא ידעי' מדרחב"א אלא משמעתא דאמוראי והם סברי דרחב"א מכשיר אפילו בזה ואפשר שקבלה הי' בידם לכן הוצרך ר"נ לומר הך שמעתא דאמוראי ובזה מיושב ג"כ קושיא מהרש"א שהקשה ל"ל להגמרא למימר דהלכתא כרחב"א משום דר"נ סבר כוותי' הא כל עדות הלכתא היא כפרש"י בשמעתין לעיל עכ"ל ולפי דברינו ניחא דאי אמר הלכתא כרחב"א לחוד לא הוי ידעי' דמכשיר משיפוי כובע ולמטה לכן אמר דקאי ר"נ כוותי' דהיינו אפי' משיפוי כובע ולמטה מכשיר ראב"א ולפ"ז מיושב עוד קושי' דלכאורה קשה ל"ל להגמרא לפסוק הלכתא שני פעמים דהא אמר לעיל והלכתא משיפוי כובע ולמטה כשרה ול"ל למימר עוד והלכתא כרחב"א דהא היינו הך ולפי דברינו ניחא דלעיל אמר והלכתא משיפוי כובע ולמטה כשרה והיינו דשייר בחיטי רצה לאשמועינן דשיפוי כובע ולמטה ושייר בחיטי הם דבר אחד וכאן אתא לאשמועינן דרחב"א ושיפוי כובע ולמטה הם דבר אחד וק"ל:

שם בגמ' דקאי ר"נ כוותי' עיין בפלתי סימן כ' אות א' שהקשה וז"ל יש לתמוה למה נקט ר"נ דקאי כוותי' הא קאחשיב שם ר"י וריב"ל ור"ח דפסקו כן ולמה נקט ר"נ עכ"ל ולענ"ד לק"מ דלפי שלא ידעי' בבירור מי הוא מהני אמוראי דקאי כוותי' דלחד לישנא הוא ר' יוחנן ולאמרי לה הוא ר' חנינא ולאידך אמרי לה הוא ריב"ל לכן נקט הגמ' ר"נ דקאי כוותי' ובאמת ר"נ גופי' סמיך אהך שמעתא דאמוראי והוי כאלו אמר ר"כ וגם חד מהני אמוראי דקאי כוותי' וק"ל:

תם ונשלם ספר מראה יחזקאל. בעזרת לא ינום ולא יישן שומר ישראל: